
سبک زندگی
مقایسه مؤلفه‌های زندگی بشر
در دوران غیبت و عصر ظهور
محمدعلی رستمی

بسم الله الرحمن الرحیم

سبک زندگی

نویسنده:

محمدعلی رستمی

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

سبک زندگی

مشخصات کتاب

سرشناسه:رستمی، محمدعلی، ۱۳۵۵ -

عنوان و نام پدیدآور:سبک زندگی : مقایسه مولفه های زندگی بشر در دوران غیبت و عصر حضور/محمدعلی رستمی.

مشخصات نشر:قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری:۳۸۴ص.

شابک:۹۷۸-۶۲۲-۹۹۷۴۶-۰-۵

وضعیت فهرست نویسی:فیپا

موضوع:محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - -- غیبت

موضوع:Muhammad ibn Hasan, Imam XII -- Occultation

موضوع:مهدویت -- انتظار -- آینده نگری

موضوع:Mahdism -- *Waiting -- Forescating

موضوع:مهدویت-- انتظار-- جنبه های اجتماعی

موضوع:Mahdism -- *Waiting -- Social aspects

موضوع:شیوه زندگی -- جنبه های قرآنی

موضوع:Lifestyles -- Qur'anic teaching

موضوع:شیوه زندگی -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع:Lifestyles -- *Religious aspects -- Islam

رده بندی کنگره:BP۲۲۴/ر۵س ۲ ۱۳۹۷

رده بندی دیویی:۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۴۷۴۸۲

ص:۱

اشاره

بسم الله الرحمن الرحیم

سبک زندگی

مقایسه مؤلفه های زندگی بشر در دوران غیبت و عصر ظهور

محمدعلی رستمی

...

سبک زندگی

مقایسه مؤلفه های زندگی بشر در دوران غیبت و عصر ظهور

 مؤلف: محمدعلی رستمی

 طراح جلد و صفحه آرا: مسعود سلیمانی

 ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود؟عج؟

 چاپخانه: مؤسسه بوستان کتاب

 شابک: ۵-۰-۹۹۷۴۶-۶۲۲-۹۷۸

 نوبت چاپ: اول/ پاییز ۱۳۹۷

 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

 قیمت: ۳۰ ۰۰۰ تومان

 قم: خیابان شهدا/ کوچه آمار(۲۲)/ بن بست شهید علیان/ پ: ۲۶/تلفن/۱-۳۷۸۴۱۱۳۰-۰۲۵/ نمابر: ۳۷۷۴۴۲۷۳-۰۲۵

 تهران: خیابان انقلاب/خیابان قدس/خیابان ایتالیا/پ: ۹۸/ تلفن: ۸۸۹۹۸۶۰۰-۰۲۱/ نمابر: ۸۹۷۷۴۳۸۱-۰۲۱

www. mahdaviat. ir

info@mahdaviat. ir

Entesharatbonyad@chmail.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار

اشاره

برای آن هایی که نمی دانند ریشه مشکلات خود، خانواده و جامعه شان در چیست.

برای آن هایی که خبری از او ندارند.

برای آن هایی که او را نمی شناسند.

برای آن هایی که نمی دانند اگر بیاید چه می شود، این کتاب را نگاشتم.

اگر بدانید مشکلاتتان در چیست.

اگر بدانید او کیست.

اگر بدانید با آمدنش چه می شود.

اگر بدانید خلیفه خدا بودن یعنی چه.

هرآینه مشتاق او می شوید و روز و شب در فراقش اشک می ریزید.

مشتاق جامعه ای که در آن:

گناه نمی کنید، از سر شوق.

قانون را رعایت می کنید، با رضایت طبع.

مالیات، خمس و زکات می دهید، با اشتیاق.

وقت خود را صرف بندگی خدا می کنید، نه لغو.

فرزندان خود را برای خدا تربیت می کنید، نه نان.

از زیر پا و بالای سر می خورید، به لطف خدا.

و او را می بینید از پشت قطره های اشک.

سبک زندگی

در زبان های مختلف از ترکیب «سبک زندگی» به شکل های گوناگون یادشده است. امروزه در زبان انگلیسی از واژه (Life Style) به معنای سبک زندگی استفاده می شود. در لغت نامه وبستر (۱) واژه «سبک زندگی» به معنای تطابق با معیار و شیوه ای که برازنده و مناسب پنداشته می شود توصیف شده و در لغت نامه آکسفورد (۲) به معنای روش خاصی از زندگی یک شخص یا گروه تعریف شده است. در زبان عربی واژه «سبک» از مصدر ثلاثی مجرد، به معنی «گداختن و قالب گیری کردن زر و نقره» اخذ شده، اما امروزه از معادل «اسلوب» برای معنای سبک بهره می برند. در زبان فارسی، این کلمه به معنای موردنظر تا این اواخر کاربردی نداشته، همچنان که اصل بحث سبک شناسی هم مربوط به دوره معاصر است.

سبک زندگی شامل اموری است که به زندگی انسان، اعم از بعد فردی، اجتماعی، مادی و معنوی مربوط است؛ اموری نظیر بینش ها و گرایش ها که ذهنی و درونی هستند و امور بیرونی اعم از اعمال هوشیارانه و نا هوشیارانه، حالات و وضعیت جسمی، فرهنگ، فعالیت های اقتصادی، موقعیت های اجتماعی و دارایی ها که اموری عینی می باشند.

مؤلفه های سبک زندگی

یکی از راه هایی که می توان به درک بهتری از مفهوم «سبک زندگی» ازنظر اندیشمندان مختلف دست یافت، بررسی عناصر و مؤلفه هایی است که ایشان برای سبک زندگی برشمرده و یا در تحقیقات خود از آن ها به عنوان شاخص بهره برده اند. در اینجا منظور از مؤلفه اموری است که مصداق عینی سبک زندگی محسوب می شوند. برخی از عناصری که اندیشمندان در آثار خود از آن ها یادکرده اند، عبارت اند از: شیوه و نوع تغذیه، خودآرایی (نوع پوشاک و پیروی از مد)، نوع مسکن (دکوراسیون، معماری و اثاثیه)، نوع وسیله حمل ونقل، شیوه های گذران اوقات فراغت و تفریح، الگوی مصرف، نحوه صحبت کردن، نگرش ها و الگوهای مربوط به فرهنگ مانند عقلانیت، دین، خانواده، میهن پرستی، آموزش، هنر، موسیقی و ورزش، استفاده

۱- .Webster Dictionary

۲- .Oxford Advanced Learner's Dictionary

از فناوری، سلیقه های ورزشی، تفاوت های دینی و چشم اندازهای اخلاقی، ارزش های سیاسی، الگوهای زندگی خانوادگی، روابط زناشویی و تربیت کودک، تحصیلات و سایر مؤلفه ها (۱).

امروزه در جوامع مختلف سبک زندگی های گوناگونی بر اساس روش زندگی، عادات، رسوم و گرایش مذهبی تعریف شده و هر یک از این سبک ها اصول و قواعد ویژه خود را دارا هستند. به نظر می رسد دو موضوع مهم در تعریف سبک زندگی در جوامع مختلف تأثیر بسیار ویژه ای دارند که عبارت اند از روش زندگی در بعد مادی آن و جهان بینی و ایدئولوژی یعنی نحوه نگرش انسان به مبدأ و منتهای هستی. بر همین اساس موارد متعددی از انواع سبک زندگی مانند سبک زندگی شرقی، سبک زندگی غربی، سبک زندگی دینی، سبک زندگی مهدوی، سبک زندگی مدرن (مدرنیته، مدرنیسم)، سبک زندگی سنتی، سبک زندگی قرآنی، سبک زندگی اسلامی، سبک زندگی ایرانی - اسلامی و سایر انواع سبک زندگی تعریف شده است.

در این نوشتار سعی شده است که سبک زندگی بشر قبل از ظهور امام عصر؟عج؟ با سبک زندگی بعد از ظهور مورد مقایسه قرار گیرد. در خصوص دوران قبل از ظهور، بیشتر بر سبک زندگی انسان در چند سده اخیر تأکید شده و در خصوص دوران بعد از ظهور، تلاش شده است تا در چارچوب آیات قرآن، روایات و تحلیل های عقلی، نمایی از زندگی بعد از ظهور ارائه شود. درصورتی که عموم انسان ها از پیامبران و اولیای الهی فرمان برداری می کردند، بسیاری از مؤلفه های سبک زندگی بعد از ظهور می توانست در برهه های مختلف تاریخ اتفاق بیافتد، اما برخی ویژگی های دوران بعد از ظهور، مختص آن زمان می باشد. در مقایسه بین سبک زندگی قبل و بعد از ظهور چند هدف عمده دنبال می شود که عبارت اند از:

۱ـ بررسی و ارائه گوشه ای از آمار و اطلاعات مربوط به ناهنجاری ها و نقایص تمدن کنونی حاکم بر جهان در سه بعد معنویت و اخلاق، محیط زیست و زندگی شخصی انسان.

۲ـ با آشکار شدن ضربات و شلاق هایی که برخی مؤلفه های سبک زندگی کنونی بر پیکره معنویت، اخلاق، محیط زیست و بدن انسان وارد آورده است؛ انسان بار دیگر در جستجوی یافتن راهکار جدید و ایده مقبول برای ادامه حیات خود خواهد بود.

۱- مهدوی کنی، محمد سعید. ۱۳۸۶. مفهوم سبک زندگی و گستره آن در علوم اجتماعی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، شماره ۱، پائیز ۸۶ ص ۲۳۰-۱۹۹.

۳ــ با توصیف نمایی هرچند محدود از زیبایی ها و پیامدهای بهشت گونه زندگی انسان، در پرتو اطاعت از ولی خدا و پذیرش مقررات و آموزه های الهی، انسان هر چه بیشتر مشتاق رسیدن به آن مدینه فاضله شده و از تمدن مادی حاکم بر عالم دل بریده و برای رسیدن به واقعه شریف ظهور و حاکمیت ولایت الله بر جهان، تلاش، دعا و زمینه سازی خواهد نمود.

به طور خلاصه اهداف این مقایسه اطلاع از برخی ناهنجاری ها و نواقص یا گزاره هایی از تمدن کنونی است که باعث سقوط انسان شده و یا خواهد شد تا از هیجان ناشی از غرق شدن در تجملات این تمدن در بسیاری از افراد کاسته شود. از این مرحله در علوم دینی به «بیداری» تعبیر می شود. بی شک بعد از بیداری، ملت ها طرحی نو را برای آینده جُسته و ضمن آشنایی با برخی زوایای حیات طیبه مهدوی، شوق و تلاش برای رسیدن به مقام خلیفه اللهی را آغاز خواهند نمود.

تلاش دنیای مدرن این است که به بشر القا کند، فقط یک راه پیش روی اوست و سعادت با همان راه تأمین می شود و آن هم راهی است که دنیای مدرن، پیش رو گرفته و مدرنیته تنها راه سعادت است؛ اما (تفکر) انقلاب اسلامی می گوید که این، تنها راه نیست؛ بلکه راه دیگری هم وجود دارد و آن راهی است که دین، ما را به آن رهنمون می گردد (۱).

انسان می توانست و می تواند انتخاب دیگری برای سبک زندگی خود در گذشته و آینده داشته باشد که در آن ولی خدا حاکم بر جامعه و تعالیم الهی چهارچوب زندگی بشر را شکل می دهند، بی شک نتیجه این نوع از سبک زندگی به نوعی از حیات منتهی خواهد شد که از آن به حیات طیبه تعبیر می شود.

مفهوم ظهور

اشاره

اَللّهُمَّ اِنْ حالَ بَینی وَ بَینَهُ الْمَوْتُ الَّذی جَعَلْتَهُ عَلی عِبادِک حَتْماً مَقْضِیاً فَاَخْرِجْنی مِنْ قَبْری مُؤْتَزِراً کفَنی شاهِراً سَیفی مُجَرِّداً قَناتی مُلَبِّیاً دَعْوَهَ الدّاعی فِی الْحاضِرِ وَ الْبادی؛بارخدایا! اگر میان من و او، قانون مرگ که آن را بر بندگانت مقرر داشتی حائل شد، مرا از قبرم بیرون آر، درحالی که کفن خویش بر کمربسته و با شمشیر

۱- میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۸۲. دین و تکنولوژی. شصت ودومین جلسه کانون گفتمان دینی با بررسی موضوع «دین و تکنولوژی». مجله افق حوزه، شماره ۲۵.

کشیده و نیزه ی برافراشته و لبیک گوی دعوت حق در شهر و بیابان باشم. (۱)

بـا ظهور چه اتفـاقی می افتـد که بایـد آرزوی بـازگشت به دنیـا، در صورت مرگ را داشت؟ بعـد از ظهور دقیقاً چه اتفاقی می افتـد؟ سبک زنـدگی مادی و معنوی، بعـد از ظهور چگونه است؟ آیا همین خوراکی هـا را خواهیم خورد؟ آیـا همین گونه کشـاورزی خواهیم کرد؟ آیـا همین گونه نمـاز خواهیم خوانـد؟ آیـا حمـل ونقل، وسایل حمل ونقل و ارتباطات همین گونه خواهـد بود؟ آیا از خـدا همین شناخت را خواهیم داشت؟

به طورکلی درباره وضعیت بشر و جهان در عصر ظهور دو سؤال مطرح است:

ــ سبک زندگی مادی در عصر ظهور چگونه است؟

ــ سبک زندگی معنوی در عصر ظهور چگونه است؟

آنچه از آموزه هـای دین مبین اسـلام و سـایر ادیان الهی برداشت می شود این است که عصـر ظهور وجه برتر دنیای کنونی نیست و بعـد از ظهور، طرح جدیـدی در عالم افکنـده می شود. ظهور، رجعت و قیـامت مراتبی از یـک حقیقت واحدنـد؛ حقیقتی به نـام ظهور اراده خـدای عـالم قرار است نـازل شود، مرتبه اول آن ظهور امام عصـر، مرتبه بالاتر آن رجعت و مرتبه نهایی آن دوره قیامت است (۲). عصر ظهور عصـر ظهورِ تـام و تمـام توحیـد است. آن گونه که از آیـات قرآن و روایـات ائمه معصوم؟ع؟ اسـتنباط می شود در این دوران اراده خـدای متعـال ظهور می کنـد، همه ی آنچه در قرآن و سایر کتب آسمانی وعده داده شده است ظهور و بروز می کند.

پس از ظهور، حضرت ولی عصر؛ حقیقت ولایت را در عالم تجلی میدهند و کلمه ی غیب الهی که امام زمان است، آشکار میشود، عالم در عصر ظهور، به یک مرتبه از حیات می رسد، در عصر رجعت به حیات کامل تری می رسد و در قیامت به حقیقت حیات می رسد. وقتی امام تجلی می کند، یکی از تجلیات امام «ظهور» است، سپس عالم یک قدم به سمت قیامت جلو می رود، یکی دیگر از تجلیات امام «رجعت» و سرانجام «قیامت» است (۳).

از روایات این گونه برداشت می شود که ظهور دارای چهار جزء است که به تبع ظهور امام عصر واقع می شوند:

۱- دعای عهد.

۲- حجت الاسلام قنبریان، محسن. ۱۳۹۱. پدیده های پایانی در قرآن. مسجد بلال، بهبهان.

۳- حجت الاسلام میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۹۴. شرایط جهان در عصر ظهور. سخنرانی. هیأت الرضا؟ع؟. قم. ۱۵/۳/۱۳۹۴. http://www.rajanews.com/news/۲۱۴۲۴۸.

ظهور امام

ظهور امامت

ظهور مؤمن

ظهور طبیعت

نظریات درباره ظهور، تکامل و آخرالزمان

انتظار منجی آخرالزمان در همه ادیان الهی، شبه ادیان، فرهنگ ها و خرده فرهنگ های جهان وجود دارد. جامعه شناسان عصر حاضر بر این عقیده اند که همه فرهنگ ها برخوردار از دو شاخص مشترک اند. هر تمدن و فرهنگی، حتی جوامع عقب مانده و ابتدایی، بنا به گفته قصه ها و اساطیر خود، در دورترین گذشته خویش دارای «عصر طلایی» بوده اند که در آن عصر، عدالت، آرامش، صلح و عشق وجود داشته و سپس از میان رفته و دوره ی فساد، تیرگی و ظلم به وجود آمده است. دیگر اینکه معتقد به یک انقلاب بزرگ و نجات بخش در آینده و بازگشت به «عصر طلایی»، عصر پیروزی عدالت، برابری و قسط می باشند (۱).

بشر از روزی که روی زمین سکنی گزیده، پیوسته در آرزوی یک زندگی اجتماعی مقرون به سعادت می باشد و به امید رسیدن به چنین روزی قدم برمی دارد و اگر این خواسته تحقق خارجی نداشت، هرگز چنین آرزو و امیدی در نهاد وی نقش نمی بست؛ چنانچه اگر غذایی نبود، گرسنگی نبود، اگر آبی نبود، تشنگی تحقق نمی یافت و ازاین روی، به حکم ضرورت (جبر)، آینده جهان، روزی را در برخواهد داشت که آن روز جامعه بشری پر از عدل و داد شده و با صلح و صفا زندگی خواهند کرد و افراد انسانی غرق فضیلت و کمال می شوند، البته استقرار چنین وضعی به دست خود انسان خواهد بود و رهبر چنین جامعه ای، منجی جهان بشری و به لسان روایات «مهدی» خواهد بود (۲).

در عصر حاضر از بین همه ی نظریات درباره آخرالزمان و ظهور منجی، دو دیدگاه غالب است که طرفداران آن ها برای اشاعه نظر خود در سراسر جهان تلاش می کنند.

۱ـ مدرنیته

۲ـ حیات طیبه

۱- شریعتی مزینانی، علی. ۱۳۵۰. انتظار، مذهب اعتراض. حسین وارث آدم (مجموعه آثار شماره ۱۹). انتشارات قلم، صفحات ۲۵۳ تا ۳۰۴.

۲- طباطبایی، سید محمد حسین. ۱۳۸۸. شیعه در اسلام. ص ۲۲۰. انتشارات بوستان کتاب قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه قم.

دیدگاه مدرنیته درباره پایان تاریخ

تـا قبـل از انقلاب صـنعتی در اروپـا، در ادیان الهی و شـبه ادیان یک نظریه درباره منجی، آخرالزمان و عصـر ظهور وجود داشت. طبق این نظریه؛ در آخرالزمان یک منجی الهی از طرف خداونـد مأمور به نجات انسان ها، برقراری عدل و تأمین سعادت آن ها، به کمک مؤمنین می شود، اما پس از انقلاب صنعتی، در اروپا نظریه جدیدی ارائه شد.

بر اساس این نظریه، پایان تاریخ؛ دوران خوشـبختی و سعادت بشر با پیشرفت در اسباب است. از نظر پیروان مدرنیته، کمال انسان، تکامل در اسباب، ابزار و فناوری است. خوشبختی، با تکامل اسباب، تسلط انسان بر عالم ماده و تسـخیر عالم ماده حادث می شود. از نظر آن ها تنها صورت تمـدن بشـری که می تواند در دنیا وجود داشـته باشد و تنها روش پیشـرفت در فناوری، کشاورزی، علوم پزشـکی، امنیت و کسب علم که می توانـد در دنیای بشـر وجود داشته باشد، همین راهی است که بشـر آمده است (۱). آن ها عقیـده دارنـد که اگر یک منجی نیز، آنچنان که متـدینین می گوینـد ظهور پیدا کند، مجذوب تکنولوژی تمدن کنونی شده و با آن همراه خواهد شد. برخی تئورسـین های عصـر کنونی که معتقد به هیچ نوعی از منبع ماورا الطبیعی و متافیزیکی نیستند در این فکر هستند که یک سیستم اخلاقیِ صرفاً علمی که قابلیت اشاعه به عنوان دین متحد جهانی یا دین بدون وحی برای نوع بشر باشد، ایجاد کنند (۲).

بی شک در این نوشـتار منظور از پیروان مـدرنیته؛ مهندسـین، طراحان، مخترعین، تکنسـین ها، پزشـکان، داروسازان، اندیشـمندان و سایر افراد خدوم که بر پایه ی علم و دانش در صدد کاهش آلام بشـر و خدمت به همنوعان خود هسـتند نیست، بلکه منظور تئورسـین هایی است که عمدتاً در تلاش هسـتند مدرنیته را به عنوان یک مکتب سـعادت بخش، به عنوان سعادت، کمال و تأمین کننده همه ی نیازهای بشر و جایگزین دین خدا معرفی نموده و دین و عقاید مذهبی را مخالف با پیشرفت، علم و تکامل معرفی کنند.

اما آیا به واقع این تنها صورت تمدنی است که بشر می توانست داشته باشد؟ آیا ایمان به خدا، اطاعت از پیامبران و قرار گرفتن زندگی بشر در چارچوب دین خدا نمی توانست صورت

۱- حجت الاسلام قنبریان، محسن. ۱۳۹۱. پدیده های پایانی در قرآن. مسجد بلال، بهبهان.

۲- Unesco. ۱۹۷۶. Unescos First ۳۰ Years. Published monthly by UNESCO. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

دیگری از تمدن را برای او به ارمغان آورد؟ صورتی از تمدن که نقایص، آلودگی ها، ضرر و زیان های مادی و معنوی، تباهی منابع طبیعی و اخلاق و منش انسانی را در پی نداشته باشد و تمام وقت، انرژی و توانایی گران بهای انسان را که باید علاوه بر تلاش برای معاش، در عبادت خدا و رسیدن به سعادت و کمال صرف شود مشغول به ساخت، طراحی و به کارگیری فناوری و اسباب و ابزار نکند؟

آیات قرآن نشان می دهند که هدف از خلقت انسان، گذراندن زندگی برای غرق شدن در عالم ماده و تلاش شبانه روزی برای گسترش فناوری و تسخیر عالم ماده نیست؛ بلکه عالم ماده وسیله ای برای تقرب به خداست که در سایه عبادت و اطاعت از خداوند و اولیای خدا، با اندک تلاش، به سهولت به تسخیر انسان در خواهد آمد.

تئوری پردازان مدرنیته، برای جذب ملت های جهان به سمت تمدن خود، متناظر با خواسته های فطری بشر و وعده های الهی به مؤمنین - که در کتب آسمانی مانند قرآن آمده است - تعدادی شاخص و راهکار برای سعادت انسان تعریف کرده اند که برخی از آن ها عبارتند از:

۱- راحتی انسان در زندگی؛

۲- ذهنی سازی بخش های غیر قابل دستیابی زندگی؛

۳- ایجاد قابلیت هوش مصنوعی در اسباب و ابزار؛

۴- تسلط بر عالم ماده و اطاعت عالم ماده از انسان؛

۵- جاودانگی انسان با آپلود اطلاعات مغز انسان، خصوصیات و شخصیت او روی یک روبوت. (۱)

پایان تاریخ، نظریه ای است که از سوی فرانسیس فوکویاما (۲) مطرح شد. وی نظریه خود را نخست به صورت مقاله و سپس با انتشار کتابی تحت عنوان «پایان تاریخ و واپسین انسان» (۳)

۱- Robot.

۲- معاون وقت بخش برنامه ریزی سیاسی وزارت خارجه آمریکا، در سال ۱۹۸۹م.

۳- The end of history and the last man.

مطرح ساخت. به اعتقاد وی، لیبرال دموکراسی، شکل نهایی حکومت در جوامع بشری است. وی در تشریح نظریات خود، چنین ابراز می دارد: «پایان تاریخ، زمانی است که انسان به شکلی از جامعه انسانی دست یابد که در آن، عمیق ترین و اساسی ترین نیازهای بشری، برآورده شود و چنین اتفاقی در غرب و در نظام لیبرال دموکراسی افتاده است. به بیان دیگر، بشر، امروزه به جایی رسیده که نمی تواند دنیایی متفاوت از جهان کنونی را تصور کند؛ زیرا هیچ نشانه ای از امکان بهبود بنیادی نظم جاری وجود ندارد» (۱).

فوکویاما و همفکران او لیبرال دموکراسی را شکل نهایی حکومت در جوامع بشری معرفی نموده و ادعا می کنند که بشر به عمیق ترین و اساسی ترین نیازهای خود دست یافته است. انسان به نقطه پایان تکامل ایدئولوژیک خود رسیده و آخرین شکل حکومت بشری با لیبرال دموکراسی تحقق یافته است، به عبارت دیگر آن منجی که بشر منتظرش بوده است، ظهور کرده و به آن سعادتی که آرزویش را داشته رسیده است، بنابراین از نظر تئورسین های مدرنیته، هزاره خوشبختی انسان آغاز شده است.

برخی برنامه ریزان و مدیران تمدن کنونی، افق آینده بشر را در انسان محوری و تسخیر همه ی عالم، به نفع راحتی او و خودکار و ذهنی سازی زندگی وی می بینند و برای آن برنامه ریزی می کنند، بدون اینکه هیچ قالب معنوی برای انسان قائل باشند یا هدف از خلقت بشر را که همان بندگی و عبودیت خداست در نظر گیرند. اینجا دنیا فقط در قبضه ی تولید، مصرف و تسخیر عالم ماده است و بس. اینجا اگر انتظار وجود دارد، انتظار برای تکامل یک فناوری یا کشف یک فناوری جدید است. اگر ظهور وجود دارد، ظهور فناوری یا روشی جدید در تسخیر عالم، برای تسلط بیشتر بر عالم ماده است.

پایان تاریخ و استقرار حیات طیبه

بر اساس وعده ی انبیاء و اولیای الهی پایان تاریخ، زمان استقرار حیات طیبه در زمین است. بر این اساس، عصر ظهور، عصر تکامل انسان است؛ ظهور، توسعه در اسباب نیست، تکامل انسان است (۲). ظهور، فصل جدیدی است که در آن ولی خدا، ولایت خدا را بر بشر عرضه کرده و انسان زیر چتر او به آرامش ابدی می رسد، عصر ظهور عصر تکامل اخلاق انسان و

۱- بی نام. ۱۳۸۶. جهانی سازی و مهدویت. مجله پرسمان، خرداد ۱۳۸۶، شماره ۵۷.

۲- حجت الاسلام قنبریان، محسن. ۱۳۹۱. پدیده های پایانی در قرآن. مسجد بلال، بهبهان.

رسیدن انسان به مقام خلافت الله است. در این میان به لطف خدا تمام عالم ماده نیز، با کمترین زحمت، بیشترین فایده و کمترین ضرر، شاید هم بدون ضرر، به برکت حضور ولی خدا در رأس جامعه، ایمان و تقوای مؤمنین و تلاش و کوشش بی وقفه آن ها، در کنترل انسان به حق پیوسته قرار می گیرد. بدین صورت انسان به آنچه به ذهن تئوریسین های مدرنیته هم نمی رسد دست می یابد، یعنی کنترل عالم ماده به اذن الله و با اندک تلاش انسان در اختیار او قرار می گیرد و بشر عالم ماده را به تسخیر خود درآورده و در راه خیر، بندگی خدا و رسیدن به کمال از آن بهره می جوید. ارتباط انسان با اشیاء که دارای ملکوت، صاحب شعور و ادراک هستند به اذن الله به عالی ترین مرحله خود رسیده و عالَم با انسان ارتباط خواهد داشت، ارتباطی همراه با شعور و شناخت، نه ارتباطی بر اساس الگوریتم های ریاضی و نرم افزارهای کامپیوتری، به گونه ای که امام باقر؟ع؟ دراین باره می فرمایند:

كأنى بأصحاب القائم وقد أحاطوا بما بين الخافقين فليس من شىء إلا وهو مطيع لهم حتى سباع الارض وسباع الطير، يطلب رضاهم فى كل شىء، حتى تفخر الارض على الارض وتقول: مر بى اليوم رجل من أصحاب القائم؛ گویا می بینم اصحاب قائم؟ع؟ را که بین آسمان و زمین را پرکرده اند، چیزی نیست مگر مطیع آن ها، حتی درندگان زمین و هوا، همه چیز و همه کس درصدد تأمین رضایت آن ها هستند. زمینی بر زمین دیگر فخر می کند و می گوید امروز بر من یکی از اصحاب قائم؟ع؟ گذشته است. (۱)

آری، با قرار گرفتن بشر در زیر چتر ولایت الهی همه چیز و همه کس به فکر تأمین رضایت انسان مؤمن بوده و همچنین انسان علاوه بر برخورداری از عالم ماده، از سعادت ابدی نیز برخوردار می شود. امام صادق؟ع؟ دراین باره می فرمایند:

الْعِلْمُ سَبْعَةٌ وَ عِشْرُونَ حَرْفاً فَجَمِيعُ مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ حَرْفَانِ فَلَمْ يَعْرِفِ النَّاسُ حَتَّى الْيَوْمِ غَيْرَ الْحَرْفَيْنِ فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا أَخْرَجَ الْخَمْسَةَ وَ الْعِشْرِينَ حَرْفاً فَبَثَّهَا فِى النَّاسِ وَ ضَمَّ إِلَيْهَا الْحَرْفَيْنِ حَتَّى يَبُثَّهَا سَبْعَةً وَ عِشْرِينَ حَرْفاً؛ علم و دانش ۲۷ حرف است. تمام آنچه پیامبران الهی برای مردم آوردند، دو حرف بیش نبود و مردم تاکنون جز آن دو حرف

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۷۳.

را نشناخته اند. اما هنگامی که قائم ما قیام کند ۲۵ حرف و شاخه و شعبه دیگر را آشکار و در میان مردم منتشر می سازد و دو حرف دیگر را با آن ضمیمه می کند تا ۲۷ حرف کامل و منتشر گردد. (۱)

امام باقر؟ع؟ نیز فرموده است:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ اللَّهُ يَدَهُ عَلَى رُءُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهَا عُقُولَهُمْ وَ كَمَلَتْ بِهِ أَحْلَامُهُم؛ هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند دست محبتش را به سر بندگان می گذارد و عقول آن ها را با آن کامل و افکارشان را پرورش داده، تکمیل می کند. (۲)

نتایج تفکر مدرنیته برای زندگی انسان

«اگر با چشم واقع بین نگاه کنیم، تیره روزی های امروز بشر، با چند هزار سال پیش تفاوتی نکرده است. این که به جای وسایل ابتدایی، ابزار مدرن و برخوردار از سرعت و سهولت در اختیار بشر قرار بگیرد، به طور مطلق مایه ی سعادت نیست. البته ممکن است در شرایطی، مایه ی سعادت باشد؛ ولی در شرایطی هم مایه ی بدبختی بیشتر است. پیشرفت علم، برطرف کننده ی نابسامانی های زندگی بشر نشد و نمی توانست بشود. امروز بشریت از همان چیزهایی رنج می برد که پانصد سال پیش، هزار سال پیش، پنج هزار سال پیش و پیش تر و پیش تر، از آن ها رنج می برده است. آن روز هم بشر از ظلم و محنتِ غلبه ی انسان های بدصفت رنج می برد؛ امروز هم انسان ها از ظلم و برادرکشی و غلبه ی قدرت ها و قلدری های جهانی رنج می برند و اسیر همان دام ها و بدبختی هایی هستند که آن روز بودند. درگذشته هم عده ای به رفاه می گذراندند. برای کسانی که برخوردار بودند، برق نبود، اما لذت زندگی بود؛ جت نبود، اما راحتی در سفرها و رفت وآمدها بود؛ امروز هم برای برخوردارها هست. چیزی در مجموعه ی زندگی انسان عوض نشده و جهالت های حقیقی بشر، از بین نرفته است. آن روز هم بسیاری از انسان ها، نسبت به سعادت واقعی، در جهل می زیستند؛ امروز هم همان طور

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۶.

۲- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۱، ص ۲۵، ح ۲۱.

است. آن روز هم قرآن فرمود: «و ما قـدروا اللّه حقّ قدره» (۱) خدا را درست بجا نمی آوردند؛ امروز هم همان گونه است. آن روز هم گروه هایی مسـتکبر و گروه هایی مستضـعف بودند؛ امروز هم همان طور است. اگر هزار سال دیگر هم دنیا همین طور پیش برود و پیشرفت هایی در آن به وجود بیاید، مادامی که دین خدا حاکم نشده باشد، باز عده ای مستکبر وعده ای مستضعف اند» (۲).

به طور خلاصه هم اکنون دو تفکر عمده در عالم برای تصاحب آخرالزمان در حال رقابت هستند:

۱- تفکر مادی محور (مدرنیته) (خوشبختی تکنولوژی مبنا Technology Based Happiness)؛

۲- تفکر خدا محور (حیات طیبه) (خوشبختی ایمان مبنا Faith Based Happiness).

ما شیعیان نظریه دوم را قبول داریم، یعنی می گوییم: ای بشـرِ به انحراف رفته! به سوی پروردگارت بازگرد و زیر چتر ولی خدا عقل خود را به کمال برسان و به اذن الله عالم ماده را به تسخیر خود درآور، با کمترین زحمت و بیشترین فایده، درحالی که خداوند به زندگی تو برکت می دهد، سعادت دنیوی و اخروی را به دست آور. اکنون به اطراف خود بنگر؛ در بین آهن قراضه ها، سـروصدا، دود و سوت ناشی از آن ها گیر افتاده ای. آنچه می خوری طیبات (پاک) نیست، مملو از انواع سم، کود شیمیایی و ناپاکی هاست، به همین دلیل از انجام عمل صالح بازمانده ای، (۳) برکت نیز از آن گرفته شده است. برای غلبه بر آفات درختان، گاهی ده بار باغات را سم پاشـی می کنی، در انتها هم محصول بسیار کم، بی کیفیت و آلوده برداشت می کنی. روزی که میکروب را کشف کردی فکر می کردی عزرائیل را شکست داده ای و جاودان شـده ای، حالا به اطراف خود بنگر؛ در حصار انواع بیماری ها گرفتار شده ای. صدها کارخانه داروسازی احداث کرده ای و هزاران نوع دارو تولید می کنی تا شاید اندکی درد و رنج خود را

۱- اعراف، ۹۱.

۲- مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله سید علی خامنه ای. ۱۳۶۹. بیانات در دیدار کارگزاران نظام. ۲۴/۱۱/۶۹.

۳- اشاره به آیه ۵۱ سوره مبارکه مومنون «یا أَیهَا الرُّسُلُ کلُوا مِنَ الطَّیبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّی بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِیمٌ؛ ای پیامبران، از غـذاهای پاکیزه بخوریـد، و عمل صالـح انجام دهید، که من به آنچه انجام می دهید آگاهم».

کاهش دهی، اما دریغ، هر روز درد بی درمان و ناشناخته جدیدی بر دردهای تو افزوده می شود. بیدار شو و به سمت آخرین ولی خدا، حضرت حجت ابن الحسن العسکری حرکت کن؛ تا خداوند از علم خود تو را بهره مند سازد، به زندگی تو برکت دهد، غم و اندوه را از نهاد تو بزداید، آفات و بلایا را از تو دور کند و قلبت را از نور خود آکنده سازد. اکنون دست خود را بالا بیاور و اعتراف کن، بگو که من با تکیه بر عقل خود، بدون استفاده از دستورات هادی الهی نتوانستم به سعادت برسم، بگو که من مشتاق ولی تو هستم، بگو که اکنون به شرایط اضطرار ظهور رسیده ام. از تمدن بدون وحی و بدون ترجمان وحی اعلام برائت کن، برگرد.

فصل اول: تمدن بشر قبل از ظهور

خلاصه فصل

در آیات ۲۰۴ و ۲۰۵ سوره مبارکه بقره به جماعتی اشاره شده است که در راه فساد در زمین کوشش می کنند و زراعت ها و چهارپایان را نابود می سازند؛ (با اینکه می دانند) خداوند فساد را دوست نمی دارد. آن گونه که می دانیم شأن نزول آیات قرآن، بهانه نزول است نه تأویل آن، شاید نمونه کامل تأویل آیه در آینده اتفاق بیافتد. در خصوص این آیه می توان گفت مصداق کامل یا دست کم بر اساس آمار و اطلاعات موجود کامل ترین مصداقی که تاکنون برای این آیه می توان معرفی کرد تمدن کنونی بشر می باشد. تخریب صدها میلیون هکتار جنگل، تاراج منابع طبیعی که باید نسل ها از آن استفاده کنند، ایجاد آلودگی شدید در منابع آب، خاک و هوا، افزایش سقط جنین، کشتار میلیون ها انسان در جنگ های قرن اخیر، قطع نسل و ایجاد معلولیت های ذهنی و جسمی بی شمار، ناشی از به کارگیری تسلیحات اتمی، شیمیایی، میکروبی و حملات بیولوژیک، آزمایش داروهای جدید روی انسان ها، مصرف سموم نباتی و کودهای شیمیایی و به بردگی کشاندن انسان با رسانه ها؛ نمونه های کوچکی برای اثبات این ادعا هستند.

بخشی از تمدن کنونی، مصداق کامل اهلاک حرث و نسل

در طول تاریخ، آنجا که بشر بر اساس آموزه های علمیِ، عقلی و الهی دنیای خود را ساخته، به جلوه های زیبایی از رفاه، همراه با سعادت و تعالی دست یافته است؛ اما آنجا که آموزه های الهی را کنار گذاشته، در جلوه های نازیبایی از جهل غرق شده است، هرچند که بر اساس فرمول های ریاضی یا الگوریتم ها نام آن جلوه ها را علمی یا عقلی بگذارد.

از زمان انقلاب صنعتی در بخش هایی از جهان به ویژه اروپا و آمریکا یک منجی جدید به بشر معرفی شد. این منجی بعداً به شکل یک تمدن که قادر است سعادت انسان را تأمین کند معرفی گردید. برای ارائه، بسط و گسترش تفکر این تمدن و منجی جدید، ابتدا دین زدایی و خدازدایی در جامعه بشری با شدت تمام آغاز شده و همزمان، این تمدن و منجی جدید به بشر معرفی گردید.

ابتدا مقاومت هایی تعصب محور در برابر آن به وجود آمد، ولی به زودی این مقاومت ها در هم شکسته شد. جاذبه های تمدن جدید افراد زیادی را به خود جذب نمود اما به مرور مقاومت هایی در برابر این تمدن از طرف دینداران با محور استدلال به وجود آمد. اینک دو جبهه، تمدن مادی و تمدن الهی که می توان اولی را طرفداران «تمدن تقلبی» و دومی را جویندگان «حیات طیبه» نامید در برابر یکدیگر صف آرایی کرده اند.

از نظر جویندگان حیات طیبه، تمدن جاری حاکم بر جهان در شأن انسانِ خلیفه خدا نیست و نمی تواند انسانی در تراز خلیفه خدا پرورش دهد. آنچه شایسته ی بشر است، نامش حیات طیبه و مدیرش قرآن در کنار امام معصوم است. وقتی از تمدن کنونی حاکم بر جهان صحبت می شود سه جریان در آن وجود دارد:

جریان اول

جریانی از اندیشمندان، دانشمندان، متخصصین و دوست داران انسان، طبیعت و حیوانات که ممکن است دین دار (یهود، مسیح، مسلمان و ...) و غیر دین دار (بی تفاوت یا مخالف دین) باشند. این جریان در زمینه ی بهداشت و درمان، ساخت وساز، خدمات به انسان، کشاورزی، معدن و غیره در حال خدمت هستند. همه ی انسان ها علی رغم تفاوت های عقیدتی که ممکن است با این گروه داشته باشند، قدردان زحمات این جریان هستند. حتی رهبران جریانات دینی به صراحت رضایت و تشکر خود را از این جریان اعلام می کنند. استاد شهید مرتضی مطهری در کتاب عدل الهی سرنوشت افراد بی دین که به بشر خدمت کرده اند را واگذار به خداوند می داند.

جریان دوم

این جریان شامل افراد و گروه هایی است که قصد حاکمیت و استثمار اقتصادی، سیاسی و فکری بشر را دارند و از اهرم های علمی هم استفاده می کنند. دانشمند و متخصص و متفکر به خدمت می گیرند. از هر نوع تولیدات مضر، مفید، دوست دار طبیعت، غیر دوست دار طبیعت استفاده می کنند. برای فروش اسلحه، جنگ به راه می اندازند، بیماری و ویروس تولید می کنند و به طور خلاصه علم و پیشرفت را در خدمت اهداف استعماری خود قرار می دهند. اصولاً سرچشمه ی بسیاری پیشرفت های صنعتی بشر هم در دست همین گروه است. بسیاری از پیشرفت ها ابتدا توسط همین جریان به منظور استفاده در جنگ افزارها، وسایل جاسوسی و امنیتی به وجود آمده و سپس در عرصه های دیگر مورد استفاده قرار گرفته است. برای مثال سامانه تعیین موقعیت (جی پی اس) یا سامانه های شبیه به آن ابتدا برای تعیین موقعیت کشتی های جنگی مورد استفاده قرار گرفت و پس از ده ها سال، در سال ۲۰۰۲، بعد از سرنگونی هواپیمای مسافربری کره جنوبی که به اشتباه، توسط جنگنده های آمریکایی صورت گرفت، عمومی سازی شد. علم مکانیک خاک (۱) عموماً برای توسعه و پیشرفت تانک ها گسترش یافته و سپس به علوم مهندسی عمران، ماشین های راه سازی و تراکتورها راه یافت. انواع دوربین ها، سوئیچ ها و دستگاه های مدرن ابتدا برای جاسوسی ساخته شد. عموم بشر با این گروه مخالف اند، چالش و اصطکاک دارند، چون برای سودجویی و رسیدن به آرزوهای خود موجبات جنگ، ویرانی، آلودگی ها و سایر جهالت های بشری را به وجود آورده اند.

جریان سوم

این جریان با در اختیار گرفتن امکانات دانشگاهی، فرهنگی، هنری و رسانه ای قصد دارند تا مدرنیته را به عنوان سعادت، کمال، دین، آفریدگار، مطلوب و معبود و به قول فوکویاما آخرِ تاریخ معرفی کنند. درواقع مدرنیته همان بتی است که روزگاری در زمان ابراهیم خلیل به عنوان رب به انسان معرفی می شد، فقط شکل آن تغییر یافته و مسلح به فرمول های ریاضی،

۱- Soil Mechanics.

فیزیک و الگوریتم های پیچیده و قطعات الکترونیک شده است.

به طور خلاصه جریان دوم و سوم فعال در تمدن کنونی حاکم برجهان، اکثر خواسته های منطبق بر فطرت انسان را به سمت خواسته های منطبق بر خواهش های نفس انسان سوق داده و مایه ی تخریب جسم، روح و اخلاق انسان، تخریب منابع طبیعی و محیط زیست در دریا و خشکی شده اند.

خداوند در آیه ۲۰۴ سوره بقره افرادی را معرفی می کند که گفتار آنان مایه ی اعجاب، اما عمل آن ها متفاوت است. آن ها در زمین فساد کرده، جان انسان ها و سایر موجودات را به خطر انداخته و منابع طبیعی را از بین می برند:

{وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ یعْجِبُک قَوْلُهُ فِی الْحَیاهِ الدُّنْیا وَ یشْهِدُ اللَّهَ عَلَی مَا فِی قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ. وَ إِذَا تَوَلَّی سَعَی فِی الْأَرْضِ لِیفْسِدَ فِیهَا وَ یهْلِک الْحَرْثَ وَ النَّسْلَ وَ اللَّهُ لَا یحِبُّ الْفَسَادَ؛ و از مردم، کسانی هستند که گفتار آنان، در زندگی دنیا مایه اعجاب تو می شود و خدا را بر آنچه در دل دارند گواه می گیرند. (این در حالی است که) آنان، سرسخت ترین دشمنان اند. (نشانه آن، این است که) هنگامی که روی بر می گردانند (و از نزد تو خارج می شوند)، درراه فساد در زمین، کوشش می کنند و زراعت ها و چهارپایان را نابود می سازند؛ (بااینکه می دانند) خدا فساد را دوست نمی دارد}.

حرث؛ به معنی زراعت و نسل؛ به معنی اولاد است و بر اولاد انسان و غیر انسان اطلاق می شود، بنابراین هلاک کردن حرث و نسل به معنی از میان بردن هرگونه موجود زنده است، اعم از موجودات زنده نباتی، حیوانی و انسانی. به هرحال تعبیر به (یهلک الحرث و النسل)، کلام بسیار مختصر و جامعی است که تولید فساد را در سطح جامعه در زمینه ی اموال و انسان ها، شامل می شود. برای این آیات، دو شأن نزول ذکر شده است:

۱ــ این آیات درباره اخنس بن شریق نازل شده که مردی زیبا و خوش زبان بود و تظاهر به دوستی با پیامبر؟ص؟ می کرد و خود را مسلمان جلوه می داد. او سوگند می خورد که آن حضرت را دوست دارد و به خدا ایمان آورده است. پیامبر؟ص؟ هم که مأمور به ظاهر بود با او گرم می گرفت، او را مورد محبت قرار می داد، ولی او در باطن مرد منافقی بود. در یک ماجرا زراعت

بعضی مسلمانان را آتش زد و چهارپایان آنان را کشت (و به این ترتیب پرده از روی کار او برداشته شد) در اینجا آیات فوق نازل شد.

۲ـ بعضـی دیگر از ابن عبـاس، نقـل کرده انـد که آیات مزبور در یکی از جنگ های اسـلامی (سـریه رجیع) نازل شـده که طی آن جمعی از مبلغان اسـلام که از طرف پیامبر؟ص؟ برای تبلیغ قبایل اطراف مدینه اعزام شده بودند، طی یک توطئه ناجوانمردانه شهید شدند.

«شأن نزول اول با مضـمون آیات، تناسب بیشتری دارد و درهرحال درسـی که از این آیات فراگرفته می شود، عمومی و همگانی و برای همیشه است». (۱) آن گونه که از نظر مفسـران بزرگ قرآن بر می آید، این آیه عمومی و برای همیشه است، یعنی چه بسا مصادیق بارزتری برای آیات در طول تاریخ وجود داشـته باشد. حال به تمدن امروزی بشـر می نگریم و از خود می پرسـیم که آیا تمدن کنونی بشـر مصداق اکمل اهلاک حرث و نسل است یا اخنس بن شریق؟ بی شک کاری که او انجام داده است، در برابر ویرانی که جریان دوم و سوم حاکم بر تمدن کنونی در دنیا انجام داده است بسیار ناچیز است، بنابراین مصداق اکمل این آیه بخشی از تمدن ویرانگر کنونی است که آرام آرام همه جهان را فرا می گیرد.

مثال هایی از اهلاک حرث و نسل در دوران معاصر

نابودی منابع

روژه گارودی اندیشمند فرانسوی (۱۷ ژوئیه ۱۹۱۳ – ۱۴ ژوئن ۲۰۱۲) در کتاب خود تحت عنوان «هشـدار به زنـدگان» که چهار دهه پیش نوشـته شده است، درباره نابودی منابع می نویسد: «ما چگونه در حال مردن و میراندن نوع بشر هستیم و این کار را چگونه با مصرف همه گونه منابع انرژی انجام می دهیم. انرژی و منابع زمین، در طول میلیون ها سال در دل خاک نهفته و ذخیره شده است. ما (غربی ها) به غیر حق ادعا کرده ایم و مدعی هستیم که حق داریم همه ی این انرژی و منابع زیرزمینی را در طی یک نسل به هدر دهیم. همچنین، هشت صد سال است که انسان از ذغال سـنگ مسـتخرج از دل زمین استفاده می کند ولی

۱- تفسیر نمونه، آیت الله مکارم شیرازی، ذیل آیات ۲۰۴ و ۲۰۵ سوره بقره.

نیمی از آن را در طی سی سال اخیر مصرف کرده است. نیمی از میزان نفتی را که انسان از آغاز کشف و استخراج آن مصرف کرده است تنها در طی ده سال اخیر سوزانیده است.

جنگـل هـای جهان نیز در معرض خطر نابودی است. یک سوم درختان موجود در جنگل های جهان که در سال ۱۸۸۲ در حدود دو میلیارد هکتار از سـطح کره زمین را پوشانیده بود تا سال ۱۹۵۲ بریده و مصرف شد. این جنایت در حق طبیعت و محیط زیست، پیوسته ادامه یافته و افزایش هم پیدا کرده است. بشر امروز، در هر دقیقه، بیست هکتار جنگل را از میان می برد.

خمیر لازم برای کاغذ روزنامه ی «نیویورک تایمز» در روز یکشـنبه که شـماره ای فوق العاده دارد و هشـتاد درصد صـفحات آن فقط اعلانات است، مسـتلزم قطع درختان پانزده هکتار از جنگل های کانادا است. مقدار کاغذ لازم برای چاپ نسخه های عادی این روزنامه در هر روز، از قطع درختان شش هکتار از جنگل های کانادا به دست می آید.

در مورد اسـراف و تبـذیر و ریخت و پاش مواد غذایی، تنها ذکر دو نمونه کافی است. در سال ۱۹۷۴ مجتمع اقتصادی اروپا (CEE) فقط دویست و بیست و پنـج میلیون فرانک برای از میان بردن میوه ها و سبزی هـایی کرد که بیم آن می رفت بهـای میوه و سبزی را در بـازار پـایین بیـاورد. در فرانسه، در همـان سـال و به همین دلیل برای حفظ به اصـطلاح بازار، دویست و پنجاه هزار تن سـیب زمینی را از بین بردند. (۱) در ایالات متحده آمریکا، تهیه کنندگان شـیر، ده میلیون تن «لاکتوسروم» یا شیر رقیق را (گویا سالانه) دور می ریزند و حال آنکه ماده «پروتئینی» موجود در این شیر، اگر خشک شود، می تواند هشت میلیون نفر را تغذیه کند.

در فرانسه، یک کارخانه ی پنیرسازی معمولی، هر روز حدود دویست تن از این ماده را دور می ریزد، درصورتی که اگر خشکانده شود، دوازده تن ماده ی مغذی از آن به دست می آید.

این آمارها متعلق به چهار دهه پیش است و با شتاب تندی که مصرف گرایی در غرب دارد اکنون می بایست اخبار بسیار شگفت انگیزتری از مصرف گرایی و اسراف در غرب و امتداد این تمدن در شرق در دست باشد» (۲).

۱- این موضوع به صورت یک رویه، برای تنظیم بازار در سایر کشورها نیز در حال گسترش است.

۲- روژه گارودی، اندیشمند فرانسوی. ۱۳۶۳. هشدار به زندگان. مترجم: علی اکبر کسمائی.

منشاء تخریب منابع توسط بشر

مصرف گرایی را یک جامعه شناس آمریکایی بیش از یک قرن پیش به صورت علمی مطرح کرد و با اجرای طرح های او در سال ۱۹۰۷ کلید زده شد. وی، سایمون نلسون پاتن (۱) (۱۹۲۲-۱۸۵۲)، نویسنده آمریکایی است که در کتاب «مبانی جدید تمدن» می نویسد: «جامعه، از این پس نباید به مهار آرزوها و خواسته های شهروندان بپردازد و آنان را چون گذشته به صرفه جویی و قناعت فرا بخواند؛ بلکه برعکس، باید آنان را تشویق و تحریک به مصرف بیشتر کند و از آن ها بخواهد که برای مصرف بیشترِ خود، کار بیشتری انجام دهند. «مصرف بیشتر با تلاش بیشتر». این امر، جامعه را به سوی وفور و رفاه می برد» (۲).

با این نظریه کلید مصرف گرایی در جوامع زده شد؛ خرید کنید تا در رفاه زندگی کنید. کار کنید و کار کنید و اندوخته خود را خرج کنید تا با وسایل رفاهی خریداری شده از زندگی خود لذت ببرید. همین مصرف گرایی به کمک سیاست های اقتصادی وحشتناک موجب شد که اقتصاد خانوار جوامع غربی شبه کمونیستی شود.

این رویکرد مصرفی در غرب که در پی تولید انبوه، اجتناب ناپذیر می نمود بعدها و در سال های اخیر به «جنون مصرف» تبدیل شده و منجر به جایگزینی ارزش ها، از اخلاقیات و تعالی انسانی، به بازارِ عرضه و تقاضا گردید. جامعه مصرفی غرب امّا اندک اندک جای پای خود را در سایر کشورها نیز باز کرد و مظاهر فریبنده آن با استفاده از ابزارهای پیشرفته ی رسانه ای و تأثیر بر جوامع اطلاعاتی، تبلیغ شده و به نفوذ در فرهنگ ها و تمدن ها همت گمارد؛ به گونه ای که امروزه تقریباً در همه نقاط جهان آثار و رگه های مصرف گرایی غربی مشاهده می شود (۳).

اقتصاد آزاد، به شیوه ی غربی، برای رفع احتیاج بازار نیست، بلکه برای ایجاد بازارِ احتیاج است. مصرف بیشتر برای تولید بیشتر، ضرورت حتمی اقتصاد امروز است، چراکه اگر کالاهای تولید شده مصرف نشود امکان توسعه ی تولید، یعنی امکان توسعه ی اقتصادی، وجود نخواهد داشت. بنابراین، برای تولید بیشتر که ضرورت توسعه ی اقتصادی است باید

۱- Simon Nelson Patten, ۱ May ۱۸۵۲-۲۴ July ۱۹۲۲

۲- patten, simon. ۱۹۰۷. The New Basis of Civilization.

۳- صفری، ابراهیم. ۱۳۸۸. اقتصاد مصرفی یا مصرف اقتصادی. سایت تبیان. http://www.tebyan.net/weblog/esafari/post.aspx?PostID=۵۶۳۰۰.

مردم را به مصرف هر چه بیشتر ترغیب کرد و بدین علت است که تبلیغات، یا بهتر بگویم پروپاگاندا، یکی از ارکان اساسی توسعه به شیوه ی غربی هاست. تبلیغات تجاری (به شیوه ی غربی) بیش از آنکه مایه ی تباهی طبیعت باشد موجب هلاکت انسان است؛ تصور اینکه مردم دنیا حتی برای لحظه ای به نیازهای حقیقی خویش و الگویی متناسب با حوائج واقعی انسان بازگردند، برای یک اقتصاددان وحشتناک ترین چیزی است که ممکن است اتفاق بیفتد. اگر حتی برای یک لحظه چنین اتفاقی در دنیا بیفتد و مردم فقط برای یک لحظه، درست به اندازه ی نیاز واقعی خویش مصرف کنند، ادامه ی روند کنونی توسعه ی صنعتی دچار مخاطرات و بحران هایی خواهد شد که تصور آن بسیار دشوار است. هیچ کس کوچک ترین تردیدی ندارد که حاکمیت ابرقدرت ها و ادامه ی سلطه ی آن ها برجهان از طریق کارتل ها و تراست ها و دست های پنهان سرمایه داران بین المللی اعمال می شود. آن ها سعی می کنند با ایجاد حوائج کاذب و غیرحقیقی برای آدم ها، موقعیت استکباری خویش را از خطر محفوظ دارند (۱). آیا می توان این اندیشه را به حکومت مهدوی انتقال داد و با این اندیشه، انسانی در تراز خلیفه خدا پرورش داد؟

مصرف گرایی در ایران

در کشور ما نیز سالیان سال است که مصرف گرایی رواج پیدا کرده و حتی تبدیل به یک بیماری روانی واگیردار شده است. این بیماری تهوع آور می تواند اقتصاد را از بین ببرد. نتایج بعضاً عجیب و شاید غیر قابل باور یک مطالعه در فاصله سال های ۶۳ تا ۹۰ نشان می دهد که مصرف گرایی به طور جنون آمیزی در کشور شیوع پیدا کرده است.

نشانه های این مصرف جنون زده را می توان در آگهی روزنامه ها مشاهده کرد و نیازی به محاسبه شاخص های فقر و نابرابری نیست. واقع این است که آمار های خشک و محاسبات بی روح فقر و نابرابری به هیچ وجه منعکس کننده عمق مشقت زندگی جمع کثیری از همنوعان ما نیست. هم زمان با آگهی فروش پنت هاوس ۸۰۰ متری با دستگیره های طلا، خودرو های میلیاردی و یا اشکال تهوع آور مصرف گرایی در اطراف همه ما، گروه زیادی برای یافتن قوت خود و خانواده در سطل های زباله جستجو می کنند و گروهی به فروش جزئی بدن

۱- آوینی، سید مرتضی. ۱۳۷۶. توسعه و تمدن غرب. [تدوین] ساقی. ص. ۲۵۹.

مثل کلیه و یا کلّی آن در شکل تن فروشی نیاز های روزمره خود را تأمین می کنند (۱).

مصرف در اسلام

در فرهنگ اسلامی مصرف به طور عام معنای منفی ندارد و به مفهوم استفاده از ابزار، وسایل و مواد مورد نیاز زندگی است (۲). آیات بسیاری در قرآن شاهد بر این مدعاست:

{وَكلُوا مِمَّا رَزَقَكمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِی أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ؛ و از نعمت هـای حلال و پـاکیزه ای که خداونـد به شـما روزی داده است، بخوریـد و از (مخـالفت) خداونـدی که به او ایمـان داریـد، بپرهیزید}. (۳)

{يا أَيهَا الَّذِينَ آمَنُوا كلُوا مِنْ طَيبَاتِ مَا رَزَقْنَاكمْ وَاشْكرُوا لِلَّهِ إِنْ كنْتُمْ إِياهُ تَعْبُدُونَ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید از نعمت های پاکیزه ای که به شما روزی داده ایم، بخورید و شکر خدا را بجا آورید؛ اگر او را پرستش می کنید}. (۴)

آنچه در فرهنگ اسلامی به عنوان بعد منفی و چالش بزرگ در نظر گرفته شده است، بعد مصرفی مارگونه است که از آن به اسراف و تبذیر یاد شده است.

{يا بَنِی آدَمَ خُذُوا زِينَتَكمْ عِنْدَ كلِّ مَسْجِدٍ وَكلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يحِبُّ الْمُسْرِفِينَ؛ ای فرزندان آدم زینت خود را به هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید و (از نعمت های الهی) بخورید و بیاشامید، ولی اسراف نکنید که خداوند مسرفان را دوست نمی دارد}. (۵)

{إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كانُوا إِخْوَانَ الشَّياطِينِ وَكانَ الشَّيطَانُ لِرَبِّهِ كفُورًا؛ چرا که تبذیرکنندگان، برادران شیطان اند؛ و شیطان در برابر پروردگارش بسیار ناسپاس بود}. (۶)

مصرف بی رویه انرژی در جهان مصداق دیگری از اهلاک حرث

مصرف روزانه نفت در جهان در سال ۲۰۰۳ روزانه حدود ۸۰ میلیون و در سال ۲۰۱۲ حدود ۹۰

۱- جندقی، محسن. بخش اقتصاد تبیان. http://www.tebyan.net/newmobile.aspx?pid=۲۷۸۶۸۲.

۲- صدر، محمد باقر. ۱۳۴۰. اقتصاد ما. ترجمه علی سپهبدی.

۳- مائده، ۸۸.

۴- بقره، ۱۷۲.

۵- اعراف، ۳۱.

۶- اسراء، ۲۷.

میلیون بشکه (۵/۱۲ درصد افزایش مصرف طی ۱۰ سال) و مصرف گاز طبیعی در سال ۲۰۰۳ حدود ۲۵۹۵ و در سال ۲۰۱۲ حدود ۳۳۱۴ میلیارد متر مکعب (۲۷ درصد افزایش مصرف طی ۱۰ سال) گزارش شده است. مصرف ذغال سنگ در سال ۲۰۱۰ معادل ۲۶۱۰ و در سال ۲۰۱۲ معادل ۳۷۳۰ میلیون تن نفت خام بوده است (۴۲ درصد افزایش مصرف طی ۱۰ سال) (۱). پیش بینی می گردد نفت جهان طی ۴۰ سال و گاز طی ۱۶۰ سال به اتمام می رسد و تمدن کنونی ظرف یک تا دو قرن همه ی مایملک بشر را بر باد داده است. آیا این ضربه مهلک به کره زمین مصداق اکمل اهلاک حرث و نسل نیست؟ (۲).

آمار نگران کننده در این خصوص بسیار است و آنچه نگران کننده تر به نظر می رسد این است که این آمار روزبه روز در حال افزایش است و چشم اندازی نیز وجود ندارد که برنامه ریزان دنیای کنونی بخواهند ساختار جهان را به گونه ای طراحی کنند که این نگرانی از بین برود. جدول (۱) برخی از این آمارها را برای سال ۲۰۱۴ میلادی نشان می دهد.

۱- آمارنامه. ۱۳۹۱. تولید و مصرف انرژیهای اولیه در جهان. فصل ۱۷. انتشارات شرکت ملی پالایش و پخش فرآوردههای نفتی ایران.

۲- آمارنامه. ۱۳۹۱. تولید و مصرف انرژیهای اولیه در جهان. فصل ۱۷. انتشارات شرکت ملی پالایش و پخش فرآوردههای نفتی ایران.

جدول ۱ــ آمار روزانه و سالیانه نگران کننده در سال ۲۰۱۴ (۱)

آمارموضوع

۱۰۹۷۳۲۹۹کویر زایی سال ۲۰۱۴ (هکتار)

۴۸۰۰۰۰۰جنگل های از دست رفته سال ۲۰۱۴ (هکتار)

۶۴۴۰۰۰۰زمین های زراعی از بین رفته به دلیل فرسایش سال ۲۰۱۴ (هکتار)

۳۲۰۰۰۰۰۰۰۰دی اکسید کربن متصاعد شده در هوا سال ۲۰۱۴ (تن)

۸۹۵۴۵۵۸مواد شیمیایی سمی رهاشده در طبیعت در سال ۲۰۱۴ (تن)

۸۸۸۷۲۳۳۱افراد دچار سوء تغذیه جهان در حال حاضر

۱۶۰۰۵۱۷۶۸۱افراد دارای اضافه وزن جهان در حال حاضر

۵۳۳۵۰۵۸۹۴افراد دچار چاقی جهان در حال حاضر

۲۴۰۹۷مرگ ومیر ناشی از گرسنگی امروز

۳۷۴۹۷۸۴۳۸هزینه درمان بیماری های ناشی از چاقی در آمریکا برای امروز (دلار آمریکا)

۱۴۸۹۵۸۴۵۲هزینه کم کردن وزن در آمریکا برای امروز (دلار آمریکا)

۷۱۷۵۳۷۵۳۰۷۱۷۵۳۷۵۳۰افراد بدون دسترسی به آب آشامیدنی سالم

۳۸۴۱۳۷۵۵سقط جنین سال ۲۰۱۴

۳۶۷۶۲۴۰۲افراد مبتلا به ایدز

۱۵۳۷۱۲۷مرگ ومیر ناشی از ایدز سال ۲۰۱۴

۷۵۰۹۷۱۶مرگ ومیر ناشی از سرطان امسال

۱۱۹۲۷۱۴۱۲۷۶سیگار های مصرف شده امروز

۴۵۷۱۰۰۶مرگ ومیر ناشی از استعمال سیگار سال ۲۰۱۴

۲۲۸۶۹۴۵مرگ ومیر ناشی از مصرف الکل سال ۲۰۱۴

۹۸۰۵۳۱خودکشی های سال ۲۰۱۴

۳۶۵۷۹۵۸۴۸۳۳۷هزینه صرف شده برای مواد مخدر سال ۲۰۱۴ (دلار آمریکا)

۱۲۳۴۳۱۶تلفات ناشی از تصادفات جاده ای سال ۲۰۱۴

۱- .www.worldometers.info/fa.

یکی دیگر از دلایلی که می توان برای معرفی بخشی از تمدن کنونی به عنوان مصداق کامل مایه ی اهلاک حرث و نسل معرفی کرد، برپا کردن جنگ های جهانی و جنگ های منطقه ای و طراحی جنگ و فساد بین مسلمانان و غیر مسلمانان است. طراحی و پشتیبانی گروه های آدم کش و تروریست در اقصی نقاط جهان برای ایجاد تفرقه، فساد و کشتار مسلمان و غیرمسلمان مصداق اکمل اهلاک حرث و نسل است.

آمار نگران کننده هلاکت انسان

جنگ جهانی اول که در سال های ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۸ اتفاق افتاد با ۱۷ میلیون آمار کشته شدگان و ۳۵۷ میلیارد دلار هزینه در مکان دوم بزرگ ترین جنگ های معاصر دنیاست. جنگ جهانی دوم، جنگی فراگیر بین ۱۹۳۹ تا ۱۹۴۵ بود. جنگ جهانی دوم، بزرگ ترین و مرگبارترین جنگ تاریخ بشری است. در طول چهار سال، بین ۵۰ تا ۸۵ میلیون انسان جان خود را از دست دادند و هزینه های جنگ در حدود ۴۱۰۰ میلیارد دلار برآورد می شود.

شکل ۱ـ افزایش تروریسم در جهان پدیده شوم طراحی شده توسط سرویس های جاسوسی

جنگ ویتنام با هزینه بالغ بر ۷۸۸ میلیارد دلار و بین ۸۰۰۰۰۰ الی ۱۱۴۰۰۰۰ نفر کشته، در مکان بعدی جنگ های با بیشترین آمار تلفات قرار دارد. جنگ دو کره که در سال ۱۹۵۰ آغاز گردید در طول سه سال باعث کشته شدن ۲/۱ میلیون نفر شد و هزینه جنگ بالغ بر ۳۶۴ میلیارد دلار بود.

یکی دیگر از جنگ های مرگبار دوران معاصر جنگ تحمیلی علیه کشورمان بود که در طی سال های ۱۳۵۹ الی ۱۳۶۷ در حدود یک میلیون نفر جان باختند. حمله اتحاد جماهیر

شوروی به خاک افغانستان در بین سال های ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۹ نیز باعث کشته شدن حدود ۸۵۰۰۰۰ غیر نظامی افغان و ۱۰۸۰۰۰ نیروی نظامی از طرف های درگیر شد و هزینه های جنگ بالغ بر ۱۰۶ میلیارد دلار برآورد شده است.

یکی از پرهزینه ترین جنگ های دوران معاصر، حمله آمریکا به دو کشور افغانستان و عراق، به منظور مبارزه با تروریسم است. در طی چندین سال مداخله نظامی آمریکا در خاک این دو کشور در حدود ۳۰۰۰۰۰ الی ۳۵۰۰۰۰ نفر کشته شدند و هزینه های جنگ به رقم نجومی ۳۴۰۰ میلیارد دلار رسیده است.

جنگ داخلی سوریه که هم اکنون نیز آتش آن گریبان گیر مردم این کشور است نیز یکی دیگر از جنگ های بزرگ عصر حاضر است که تاکنون در حدود ۲۰۰۰۰۰ کشته بر جای گذاشته و هزینه های جنگ بالغ بر ۲۵ میلیارد دلار بوده است (۱).

شکل ۲ـ فتنه در سوریه

آمار تلفات جنگ های سنتی هرگز به میزان آمار تلفات جنگ های مدرن نمی رسد. در جنگ های مدرن، علاوه بر تلفات انسانی بسیار زیاد، حیوانات، گیاهان، محیط زیست و شهرها هم آسیب های جدّی پیدا می کنند. به عنوان مثال، وقتی در سال های پایانی جنگ جهانی دوم، بمب اتمی آمریکا در هیروشیما انداخته شد، علاوه بر این که تمامی ساکنین این شهر کشته و مجروح شدند، حیوانات، گیاهان و ساختمان ها نیز آسیب دیدند و حتی از این

۱– نودا، سایت اینترنتی. ۱۳۹۳. دنیا از دریچه تصویر. http://noda.ir.

هم فراتر، تا ۳۰۰ سال پس از این فاجعه، کودکانی که از آسیب دیدگان در این فاجعه متولد می شوند نیز دارای نقص عضو و اختلال روانی خواهند بود. این در حالی است که این جنایت بزرگ علیه بشریت، تنها در ظرف زمانیِ چند دقیقه صورت گرفته است.

اگر پلوتونیوم در هوای یک شهر پراکنده گردد، وسعتی معادل ۶۰ کیلومتر را به مدت ۱۰۰ هزار سال آلوده خواهد ساخت. سلاح های کشتار جمعی تا قرن بیستم، بیشتر، دشمنان نظامی را هدف قرار می دادند؛ اما در این قرن، به تدریج تکنولوژی تسلیحاتی به سویی رفت که کل جمعیت دشمن، اعم از نظامی و غیرنظامی را هدف قرار داده است. سلاح های شیمیایی و بیولوژیکی دقیقاً این هدف را دنبال می کنند که یورش نظامی نه صرفاً علیه یک ارتش، بلکه علیه کل یک جامعه باید صورت بگیرد. به عنوان مثال می توان به نمونه های ذیل اشاره کرد:

در طول جنگ ویتنام از سال ۱۹۶۱ تا ۱۹۷۰، ارتش آمریکا بیش از ۱۹ میلیون گالن از ماده ای سمّی به نام AGENT ORANGE را بر مزارع ویتنام فروریخت تا مخفیگاه های ویت کنگ ها را نابود کند. این سمّ مهلک، نه فقط گیاهان و منابع غذایی روستاییان را از میان می برد، بلکه اثر مسموم کننده درازمدتی بر آب ها و ماهی ها باقی گذاشت.

سلاح های شیمیایی مانند «گاز خردل» که به محض برخورد با پوست و به ویژه استنشاق، سبب سوختگی های عمیق می شود در جنگ هایی مانند ایتالیا علیه اتیوپی (۱۹۳۶–۱۹۳۵) ژاپن علیه چین (۱۹۴۲–۱۹۳۵) و عراق علیه ایران (۱۹۸۸–۱۹۸۰) برای کشتن غیرنظامیان به کار گرفته شدند. بمب های آتش زای ناپالم، به صورت گسترده ای به وسیله ارتش های آمریکا در ویتنام، شوروی در افغانستان و صرب در کرواسی علیه مردم غیرنظامی به کار رفتند.

آخرین ثمره تحولات تکنولوژیکی، سلاح بیولوژیکی است. این سلاح ها هولناک ترین ابزارهای کشتارجمعی هستند که به رغم ممنوعیت های متعدد آن ها در کنوانسیون های جهانی، از سوی قدرت های بزرگ به ویژه آمریکا و همچنین دیکتاتوری های کوچک نظامی، در کشورهای درحال توسعه تولید و انبار می شوند. در میان این سلاح ها می توان بمب های میکروبی یا ویروسی (سیاه زخم، طاعون و...) و همچنین ویروس های مصنوعی را یافت که به کمک مهندسی ژنتیک ساخته شده اند و مبارزه با آن ها جز برای سازندگانشان ممکن نیست

(۱).

جنگ های فضایی، رباتی، شیمیایی، هسته ای، اطلاعاتی، فرهنگی و بیولوژیک روش های جدیدی است که تمدن فعلی برای هلاکت بشر ابداع کرده و در حال گسترش آن است.

اثر مواد غذایی و سبک زندگی امروزی بر کانون خانواده

مواد غذایی و سبک تغذیه امروزی آسیب های متعددی به روح و جسم انسان وارد می کند. تغذیه علاوه بر اینکه بر جسم انسان اثر دارد بر روح انسان نیز اثرات بی نظیری دارد. یکی از مؤلفه های محبت کودک به مادر این است که مادر به او شیر می دهد و برایش غذا درست کرده و در زمان گرسنگی در دهان او می گذارد. همچنین یکی از مؤلفه های عشق مردان به همسرانشان آشپزی بانوان برای اهل خانواده است. مردان به خاطر تهیه غذای لذیذ و سالم در خانه توسط کدبانو بسیار از وی ممنون و وابسته هستند. البته این زاویه از عشق مردان به همسرانشان و کودک به مادر تنها یکی از مؤلفه هاست و مؤلفه های زیاد دیگری در این رابطه عاشقانه سهم دارند. غذا خوردن و گرسنگی همچنین یکی از موضوعاتی است که اعضای خانواده را دور هم، سر یک سفره گرد کرده و باعث یکپارچگی خانواده، نزدیکی و محبت آن ها می شود. تغذیه در محیط خانواده شاید ده ها اثر ناشناخته دیگر بر روان انسان دارد که در این نوشتار نیامده است. تصور کنید که بانوان در منزل آشپزی نکنند و به فرزند خود شیر ندهند، این موضوع باعث از بین رفتن یکی از مؤلفه های مهم محبت بین اعضای خانواده می شود. چیزی که سبک زندگی و سبک تغذیه تمدن کنونی در حال انهدام آن است.

غذا و آشپزی حتی اکنون به صورت یک دیپلماسی درآمده است. در برنامه های تلویزیونی سعی می شود مخاطبان زیادی با برنامه های آشپزی جذب شوند. گسترو دیپلماسی (Gastro Diplomacy) یا همان"دیپلماسی غذا" (Food Diplomacy) نوعی از دیپلماسی عمومی (Public Diplomacy) است که در آن، کشوری برای دستیابی به چهره ای موجه در بین مردم جهان، غذاهای کشور خود را به رخ آنها می کشد و ضمن نفوذ در ذهن و قلب مردم جهان، آنان را به سمت فرهنگ خود جذب می کنند."دیپلماسی غذا" به بیان دیگر، تصرف ذهن و قلب مردم از طریق اشتها و علاقه آن ها به غذا است. یک مثل قدیمی در دیپلماسی عمومی آمریکا

۱- راهدار، احمد. ۱۳۸۳. جنگ های مدرن. فصلنامه رواق اندیشه. شماره ۳۰.

می گوید"با شناختن ما، ما را دوست خواهید داشت". اما دیپلماسی غذا شعار دیگری دارد:"با چشیدن ما، ما را دوست خواهید داشت".

استفاده ایرانی ها از دیپلماسی غـذا در گستره رضایت الهی بی نظیر است مانند؛ نذری امام حسین، صبحانه زیارت عاشورا، افطاری ماه مبارک رمضان و اطعام در زمان فوت عزیزان که همگی در جهت جلب رضای الهی از طریق جلب رضای انسان ها انجام می شود. تمدن جدید با سبک و نوع تغذیه خود در حال صدمه زدن به ارکان تغذیه و اهداف جسمی و روحی آن می باشد.

از مهم ترین ناهنجاری های خانوادگی در آخرالزّمان ایجاد گسست شدید عاطفی بین اعضای خانواده و از هم گسیختگی خانواده هاست. (۱) از منظر احادیث اسلامی، در آخرالزمان بنیاد خانواده ها به شدت سست و آسیب پذیر خواهد شد و فساد، فتنه و آفت های فراگیر این دوران، در متن تمام خانه های شرق و غرب عالم نفوذ خواهد یافت و نه تنها فرزندان که پدران و مادران را نیز فراخواهد گرفت. اگر درست تحولات زندگی اجتماعی امروزی بررسی شود دلایل آن کاملاً واضح است. همین مؤلفه های به ظاهر ساده هستند که کانون خانواده را گرم نگه می دارند، ولی متأسفانه توسط تمدن مادی نادیده گرفته شده و باعث انهدام خانواده ها می شوند، زیرا این تمدن مادی کنونی است که زندگی بشر را از مؤلفه های مربوط به تسکین درونی بشر تهی می کند، چون به زیرساخت های ایمانی و روحی بشر اعتقاد و اعتنایی ندارد و محور پیشران این تمدن تولید، مصرف و رفاه است.

مواد غذایی و سبک زندگی امروزی مایه هلاکت نسل

ناباروری یکی از مشکلات مهم پزشکی در دنیای امروز است، به طوری که میزان آن در جهان از سال ۱۹۵۵ تاکنون ۵۰ درصد افزایش یافته و هم اکنون ۲۵-۱۰ درصد از زوج ها از این مشکل رنج می برند. با صنعتی شدن جوامع و تغییر سبک زندگی، به مرور بر انواع گوناگون عوامل خطرساز محیطی افزوده شده و منجر به بروز اختلالاتی در ارگان های مختلف بدن

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۲۶۲، ح ۱۴۸؛ اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۸، صص ۳۶، ۳۷ و ۳۸.

انسان شـده است. ترکیبات زیان بار نظیر سرب، استفاده از آب شرب آلوده به مواد مضرِ شناخته شده و ناشناخته، حاصل از صنایع گوناگون نظیر ترکیبات آرسنیک، کروم، بنزن و غیره، آب وخاک کشاورزی آلوده به سموم دفع آفات و کودهای شیمیایی و به تبع آن، محصولات زراعی آلوده، استفاده از هورمون ها و داروهای گوناگون در صنعت پرورش دام و طیور و وجود بقایای آن ها در محصولات لبنی و گوشتی، نظیر هورمون های استروییدی دفع شده در شیر، افزایش استفاده از مواد سنتتیک و نگه دارنده ها در صنایع غذایی، در کنار عادات تغذیه ای و رژیم های غذایی نامناسب، کمبود آنتی اکسیدان ها و عناصری نظیر روی، سلنیم و مس در رژیم غذایی روزانه ازجمله این عوامل خطرساز است. همچنین، آثار جانبی زیان بار برخی داروها و مواد شیمیایی، تماس روزانه با انواع پرتوهای مضر در محیط زندگی و کار، نظیر پرتوهای ایکس و فرابنفش، امواج ساطع شده از فرستنده های مخابراتی و تلفن همراه، تنش های فیزیکی و روانی محیط کار و زندگی، استعمال دخانیات، کاهش تحرک و عوارضی نظیر چاقی و افزایش سن ازدواج نیز، همه و همه عواملی هستند که از ارمغان های سبک زندگی و تمدن مدرنیته بوده و ممکن است به طور مستقیم و غیرمستقیم بر کاهش باروری در انسان تأثیرگذار باشند (۱).

موارد یادشده که بخش بسیار ناچیزی از فاجعه ای است که انسان و محیط زیست او با آن روبروست؛ همگی نشان دهنده این حقیقت است که تمدن کنونی بشر و روش های زندگی مبتنی بر تغذیه و سبک زندگی آن مصداق بارز اهلاک حرث و نسل است. خداوند در قرآن کریم خوردن روزی پاک را در کنار انجام اعمال صالح آورده است. به گمان برخی مفسران خوردن غذای پاک پیش شرط توانایی انجام عمل صالح است.

{يا أَيهَا الرُّسُلُ كلُوا مِنَ الطَّيبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّی بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ؛ ای پیامبران از غذاهای پاکیزه بخورید، و عمل صالح انجام دهید، که من به آنچه انجام می دهید آگاهم}. (۲)

آیا آب و مواد غذایی که آلوده به باقیمانده سموم، فلزات سنگین و کودهای شیمیایی است

۱- نادری، محمد مهدی، و غیره. ۱۳۸۹. عوامل خطرساز محیطی و کاهش باروری در مردان و زنان. نشریه باروری و ناباروری. زمستان ۱۳۸۹، دوره ۱۱، شماره ۴، صفحه ۲۱۱ تا صفحه ۲۲۶.

۲- مؤمنون، ۵۱.

و امروزه مصرف می شود طیبات است؟ آیا جامعه ای که طیبات نخورد می تواند عمل صالح انجام دهد؟ آیا این سبک و نوع تغذیه می تواند در جامعه مهدوی ادامه یابد؟ آیا با این نوع مواد غذایی آلوده می توان انسانی در تراز خلیفه خدا تربیت کرد؟

آلودگی هوا مایه هلاکت انسان و طبیعت

در بیست و پنجم ماه مارس ۲۰۱۴، سازمان بهداشت جهانی، نتایج مطالعات خود را در خصوص بیماری های مرتبط با آلودگی هوا بر اساس بررسی های انجام شده در سال ۲۰۱۲ منتشر نمود. بر اساس نتایج این تحقیق، در حدود ۷ میلیون نفر مرگ ومیر در سطح جهان ناشی از آلودگی هوا طی سال ۲۰۱۲ ثبت شده است. این آمار ۱۲ درصد از کل نرخ مرگ ومیر جهانی است. آمار مرگ ومیر ارائه شده بیش از دو برابر نتایج ارائه شده گذشته بوده و در حال حاضر آلودگی هوا به عنوان مهم ترین خطر زیست محیطی بر سلامت در سطح جهانی مطرح می باشد. داده های اخیر نشانگر ارتباط بالای قرار گرفتن در معرض آلودگی هوا در محیط های داخلی و خارجی، با بیماری های قلبی و عروقی و همچنین سرطان می باشد. علاوه بر این، مطالعات انجام شده نقش آلودگی هوا را در ابتلا به بیماری های تنفسی ازجمله عفونت های حاد تنفسی و بیماری های انسداد مزمن ریوی به خوبی نشان داده است (۱).

اثر کاربرد پلاستیک ها بر محیط زیست

تحقیقات متعدد علمی نشان می دهند که ظروف یک بارمصرف پلاستیکی تا حدود ۳۰۰ سال بدون آن که تجزیه شوند در طبیعت باقی می مانند و درعین حال استفاده از آن ها باعث ایجاد انواع سرطان ها و حتی انتقال مواد خطرناک از طریق ژن ها از نسلی به نسل دیگر می شود. ظروف یک بارمصرف پلاستیکی یا فوم، عوارض کوتاه مدت و بلندمدتی بر سلامت دارند که از عوارض کوتاه مدت آن می توان به خستگی، بی حالی، عصبانیت و ضعف عضلانی اشاره کرد. این ظروف درواقع از مونومر استایرن که ترکیبی آروماتیک است، تشکیل شده اند. استفاده از ظروف پلی استایرن برای مواد غذایی گرم و داغ، از نظر بهداشتی به هیچ عنوان مناسب نیست چون این ظروف همیشه مقداری استایرن آزاد در ترکیبات پلیمری خود دارند که فوق العاده سمی و سرطان زا هستند. سه نوع سرطان شامل سرطان های کبد، ریه و

---

۱ - Bustreo, Flavia. ۲۰۱۴. ۷ million premature deaths annually linked to air pollution. World Health Organizatin (WHO) http://www.who.int/mediacentre/news/releases/۲۰۱۴/air-pollution/en.

پروستات از عوارض طولانی مدت استفاده از ظروف پلاستیکی یا فوم محسوب می شود (۱).

شکل ۳_ آلودگی منابع آب به وسیله مصنوعات غیرقابل تجزیه

شکل ۴_ مرگ پرندگان بر اثر خوردن مصنوعات پلاستیکی

با توجه به مختصر آماری که درباره هلاکت انسان و طبیعت توسط تمدن کنونی بشر ارائه شد، پاسخ به این سؤال که آیا بخش مهمی از تمدن کنونی حاکم بر عالم مصداق اکمل اهلاک حرث و نسل که در قرآن به آن اشاره شده نیست، بسیار راحت است. درباره شرایط پریشان انسان و طبیعت در دوره غیبت ولی خدا که به علت جهالت، سودجویی، ظلم و بی عدالتی گروهی از انسان ها به وجود آمده است در کتب سایر ادیان الهی نیز اشاراتی وجود دارد. برای مثال در کتاب مقدس زرتشتیان در این خصوص آمده است:

پیش از ظهور منجی موعود در جهان آکنده از تباهی و پریشانی، دیو آز و حرص بر مردمان

۱- جام جم آنلاین، سایت خبری. ۱۳۹۰. زمین در محاصره پلاستیکها. http://www۱.jamejamonline.ir/printable.aspx?newsnum=۱۰۰۸۶۱۰۴۶۱۳۸.

چیره شده و هر کس در پی اندوختن مال و ثروت، روزگار سپری کند. نیاز و تنگدستی گریبان گیر مردم شده و نیک روزی و خیراندیشی جای خود را به مکر و حیله و ستم دهد. قساوت و خشونت، قلب ها را چون سنگ و آهن سخت کرده و راستی و جوانمردی از میان برخیزد. بنیاد خانواده ها فروریخته و فحشاء افزونی گیرد. فساد چنان دامن گسترد که زندگی بر آزادمردان سخت و دشوار شود. مرگ نابهنگام افزونی گرفته و پیری زودرس مردم را آزار دهد. گمنامان به ارزش و اعتبار رسند و ارزشمندان و بزرگان گمنام شوند. مردم به وظایف خود آشنا نباشند. آب چشمه ها بخشکد و خوراک کم شود. دیگر کسی حق نان و نمک را پاس ندارد. مردم، شب با یکدیگر بر سر یک سفره نان خورند و دوست باشند ولی فردای آن علیه یکدیگر سخن گویند و در خون هم بکوشند. نه زن در اندیشه شوهر است و نه شوهر در اندیشه زن و فرزند. فرزند، پدر و مادر را دشنام دهد و آنان را بزند. زمین لرزه فراوان شود و باران نابهنگام بسیار بارد. آب ها طغیان کنند و سرزمین ها ویران شوند. روحانیان که نگه دارنده دین اند، خود گنه کارترین مردم اند. آنان هماره در حق هم بدگویی کنند و چون آنچه گویند عمل نکنند مردم از آنان بیزار شوند. بی دینان توانمند شوند و دین داران ناتوان. بی رونقی دین بدان جای رسد که از هزار تن بیش از یک تن به کارهای دینی گرایش نکند. در چنین زمانه ای از دختری «گواگ پد» نام، «منجی موعود» به نام «سوشیانت» متولد شود. او خورشید پیکری است با شش چشم که هر سوی را می پاید و چاره درد ناشی از تباهی اهریمن را می یابد. (۱)

با توجه به نتایج این بخش، تمدن کنونی بشر مصداق اکمل اهلاک حرث و نسل است که تا کنون تاریخ به خود دیده است و انشاء الله آخرین تمدن قبل از ظهور باشد و امام عصر بشر سرگشته را نجات دهد.

تمدن جاهلی در آئینه روایات

در روایات به یک تمدن جاهلی قبل از ظهور امام عصر؟عج؟ اشاره شده است که سه

۱- اوستا، زند بهمن یسن، فصل ۹، بند ۹-۱۲ و فصل ۴، بند ۳۷-۳۸ به نقل از؛ علیپور، فاطمه، منجی در دین زرتشت، ندای صادق، شماره ۱۶ و توسلیان، مهدی، ۱۳۹۱، قیام امام مهدی؟عج؟ از زبان موسی، زرتشت، عیسی و محمد (صلوات الله علیهم اجمعین)، جامعه خبری، تحلیلی الف، کد ۱۶۲۰۹۶.

مشخصه مهم دارد، این سه مشخصه عبارتند از:

۱ــ ظاهراً مبتنی بر علم است (مدرن).

۲ــ سعی می کند تمام عالم را به تسخیر خود در آورد.

۳ــ بسیار پیچیده است.

از احادیث استفاده می شود که حضرت مهدی؟عج؟ مثل پیامبر بزرگوار اسلام؟ص؟ در برابر جاهلیت قرار می گیرد که «جاهلیت مدرن» است. این تمدن که ظاهراً مبتنی بر علم است، سعادت بخش نیست، زیرا جهل؛ تنها با علم برطرف نمی شود، بلکه ایمان، تقوا و پذیرش ولایت الهی جهل را از بین می برد. امام صادق؟ع؟ ضمن تشبیه دقیق عصر قبل از ظهور امام زمان؟عج؟ که «جاهلیت نو» بر آن حاکم است، با عصر پیامبر اکرم؟ص؟ که جامعه، گرفتار جاهلیت بود، پیرامون عملکرد امام زمان؟عج؟ می فرماید:

یصنع کما صنع رسول الله یهدم ما کان قبله کما هدم رسول الله امر الجاهلیه و یستأنف الاسلام جدیداً بعد ان یهدم ما کان قبله؛ او همان کاری را می کند که پیامبر خدا کرد. تمام فرهنگ و مناسبات جاهلی را بر هم می ریزد و اسلام ناب را دوباره به مردم عرضه می کند. (۱)

همچنین می فرماید:

ابطل رسول الله ما کان فی الجاهلیه و استقبل الناس بالعدل و کذلک القائم؛ پیامبر اکرم نشانه های جاهلیت را از بین برد و با عدالت میان مردم رفتار نمود. قائم نیز چنین خواهد کرد. (۲)

همچنین فضیل بن یسار می گوید شنیدم امام صادق؟ع؟ درباره اخلاق مردم در عصر ظهور می فرمایند:

إن قائمنا إذا قام استقبل من جهله الناس أشد مما استقبله رسول الله من جهال الجاهلیه فقلت: وکیف ذلک؟ قال: إن رسول الله أتی الناس وهم یعبدون الحجاره والصخور والعیدان والخشب المنحوته، وإن قائمنا إذا قام أتی الناس وکلهم یتأول علیه کتاب الله،

۱- الغیبه، نعمانی، ص ۲۳۱.

۲- التهذیب، شیخ طوسی، ج ۶، ص ۱۵۴.

ویحتج علیه به، ثم قال: أما والله لیدخلن علیهم عدله جوف بیوتهم کما یدخل الحر والقر؛ قائم ما چون قیام کند با جهل مردم، شدیدتر از آنچه رسول خدا؟ص؟ با آن از سوی نادانان جاهلیت روبرو شد برخورد می کند، عرض کردم، این چگونه ممکن است؟ فرمود، همانا رسول خدا در حالی به سوی مردم آمد که آنان سنگ و کلوخ و چوب های تراشیده و مجسمه های چوبین را می پرستیدند و قائم ما چون قیام کند در حالی به سوی مردم می آید که جملگی کتاب خدا را علیه او تأویل می کنند و بر او بدان احتجاج می نمایند، سپس فرمود، بدانید به خدا سوگند که موج دادگستری او بدان گونه که گرما و سرما نفوذ می کند، تا درون خانه های آنان راه خواهد یافت. (۱)

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ به امام علی؟ع؟ درباره شرایط مسلمانان فرمود:

یا علی، انَّ القومَ سَیُفتَنون باموالِهم، و یَمُنُّون بدینِهم علی ربِّهم، و یَتَمَنَّون رحمَتَه و یَأمَنُون سَطْوَتَه و یَستَحِلُّون حرامَه بالشبهاتِ الکاذبه و الاهواءِ الساهیه، فَیَسْتَحِلُّون الخَمْرَ بالنبیذ و السُحْتَ بالهدیه و الرِّبا بالبیع؛ ای علی، دیری نپاید که امت اسلامی با اموالشان دچار فتنه می شوند. آنان با دین داری خود بر خدا منت می گذارند و رحمتش را آرزو می کنند و خود را از قهر الهی مصون می پندارند و با شبهات دروغین و هوس های غافلانه حرام او را حلال می سازند. شراب را به نام آب انگور و رشوه را به اسم هدیه و ربا را به عنوان معامله مباح می شمارند. (۲)

این روایات به وضوح از رواج یک تمدن جاهلی که با دلایلِ به اصطلاح علمی آموزه های الهی را تغییر می دهند، اشاره دارند که البته هم اکنون در بخشی از تمدن کنونی با شدت در حال وقوع است.

امام علی؟ع؟ در خطبه طالوتیه به وضوح ریشه به وجود آمدن چنین تمدن هایی را گوشزد نموده اند:

سوگند به خدایی که دانه را (در دل خاک) بشکافت و آدمیان را آفرید، اگر علم را از معدن آن اقتباس کرده بودید و خیر را از جایگاه آن خواستار شده بودید و از میان راه به رفتن پرداخته بودید و راه حق را از طریق روشن آن پیموده بودید، راههای شما

۱- الغیبه، نعمانی، ص ۲۹۷، باب ۱۷، ح ۱؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۶۲.

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۵۶.

هموار می گشت و نشانه های هدایتگر پدید می آمد و فروغ اسلام شما را فرامی گرفت و به فراوانی غذا می خوردید، و دیگر هیچ عائله مندی بی هزینه نمی ماند، و بر هیچ مسلمان و غیرمسلمانی ستم نمی رفت. و لیکن شما در راه جهالت و گمراهی به راه افتادید؛ و بدین جهت این دنیای گسترده با این پهنا و وسعتش برای شما تاریک شد؛ و درهای علم و دانش به روی شما بسته شد؛ و با آراء و اهواء خودتان گفتید و شنیدید و رفتار کردید؛ و در همان دین و روشی که برای خود اتخاذ کردید، نیز اختلاف نمودید؛ و در دین خدا بدون داشتن علم و بصیرت فتوا دادید؛ و اظهارنظر کردید؛ و از گمراهان و گمراه کنندگان پیروی نمودید؛ و ایشان شما را اغوا کردند. و شما امامان و پیشوایان خود را از أهل بیت ترک کردید؛ و ایشان نیز شما را به واسطه ی شقاوت نفوستان و قساوت قلوبتان و بطلان استعدادتان از قبول هدایت و کمال، ترک کردند و بنابراین روزگار خود را در حال عدم انقیاد و پیروی از حق گذرانیده؛ و به آراء خود عمل کردید؛ و با حکومت أفکار خود زیست نمودید... .

قدری آهسته حرکت کنید؛ که در زمان نزدیک نتیجه ی آنچه را که کاشته اید، درو خواهید نمود؛ و وخامت اعمال و سنگینی آنچه بجای آورده اید، از ترک امامت و ولایت را درخواهید یافت؛ و عاقبت ولایت حکام و ولات جور به شما خواهد رسید.

زمان کنونی همان زمانی است که امام علی؟ع؟ به آن اشاره نموده است و شلاق هایی که بر پیکره اخلاق انسان، سلامتی جسم او و محیط زیستش وارد شده است همان محصولی است که امام علی؟ع؟ وعده درو کردن آن را داده اند.

بسیاری از مؤلفه های کنونی حاکم بر جهان مایه اهلاک حرث و نسل بوده و نمی توانند در حیات طیبه مهدوی ادامه یابند. این تمدن نمی تواند زیرساخت های لازم برای تربیت انسان در تراز خلیفه خدا را تأمین کند و اندک افرادی که در تراز انسان مهدوی تکامل می یابند با زحمات و مشقات بسیار فراوانی روبرو هستند. در حیات طیبه مهدوی زیر ساخت ها به گونه ای فراهم می شود که قاطبه بشر به سعادت و تکاملی که ظرفیت آن را دارند می رسند.

فصل دوم: کشاورزی قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

تولیـد محصولات کشاورزی در عصـر حاضـر، برکت خود را از دست داده و کاهش تولیـد به دلیل کاهش بارندگی و پراکنش نامناسب آن، تنش حرارتی شدید، آلودگی منابع آب وهوا، افزایش میزان و تنوع آفات و بیماری ها که همگی مصادیقی از کاهش برکت در تولیـدات کشاورزی می باشـند آشـکار است. دست کاری ژنتیکی، تولید محصولات تراریخته و اسـتفاده از انواع روش های آبیاری، برای کاهش اثرات خشک سالی، تولید انواع سـموم دفع آفات نباتی و استفاده از ماشین های مدرن برای پاشش سموم بر روی درختان و مزارع، به منظور جلوگیری از شیوع آفات و بیماری ها و استفاده از انواع کودهای شیمیایی برای افزایش عملکرد نیز نتوانسته است باعث تولید پایدار و باکیفیت محصولات کشاورزی شود. برعکس محصولات تولیدی با انواع سموم و کودهای شیمیایی آلوده شده، تعادل عناصر در محصول تولیـدی به هم خورده و کیفیت مواد غـذایی کاهش یافته است. این وضـعیت نمی توانـد در عصـر ظهور ادامه یابـد، زیرا پرورش انسان های باایمان در تراز انسان های مهدوی با خوردن برخی غـذاهای ناپـاک، شبیه آنچه اکنون تولیـد می شود، ممکن نیست. هیـچ کس مخـالف به کـار بردن علم در کشـاورزی نیست، امـا ورود علم به عرصه زنـدگی بشـر وقتی قابـل قبول است که از منبعی پاک سرچشـمه گرفته و در پرتو ایمان به خـدا و تقوای الهی برکت یافته است. روایات ائمه اطهار نشان می دهنـد که در عصـر ظهور مرتبه بالاتری از آفرینش درزمینه ی کشاورزی و رشـد محصولات زراعی و بـاغی اتفـاق می افتـد. بـدین ترتیب به برکت وجود امام، باران فراوان نازل شـده، گسترش علوم و رعایت آموزه های علمیِ عقلیِ الهی موجب اصـلاح چرخه ها و زنجیره های طبیعی در بخش کشاورزی، منابع طبیعی و پرورش دام و طیور شده و با حذف

تیمارهای شیمیایی مضر و ناپاک و فناوری های ساختار شکن، مواد غذایی پاک و ارگانیک تولید خواهد شد. چشمه ها پرآب و تولید محصول قابل مقایسه با شرایط فعلی نخواهد بود. مواهب طبیعی مانند جنگل ها، سبزه زارها، دام ها و تولیدات دامی برکت خواهند یافت. بدین صورت همه ی مردم بی نیاز شده و فقر و گرسنگی از بین خواهد رفت.

وضعیت کشاورزی در عصر حاضر

اشاره

خداوند در قرآن کریم خود را زارع معرفی کرده و می فرماید:

أَفَرَأَیتُمْ مَا تَحْرُثُونَ * أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ * لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَکهُونَ؛ آیا هیچ درباره آنچه کشت می کنید اندیشیده اید؟ آیا شما آن را می رویانید یا ما می رویانیم؟ هرگاه بخواهیم آن را مبدّل به کاه در هم کوبیده می کنیم که تعجّب کنید. (۱)

کشاورزی و تولید محصول مانند هر پدیده دیگری دارای دو جنبه ی مادی و معنوی است. در بعد مادی زمین شخم شده و دانه در آن کشت می شود. اگر عامل دوم یعنی عامل معنوی خوب عمل کند و برکت از ناحیه پروردگار شامل شود، باران در طول فصل رشد، به اندازه کافی می بارد و نیاز به سد، پمپ، چاه، برق، سوخت فسیلی و متخصص آبیاری را مرتفع می سازد و هزینه ی تمام این عوامل حذف می شود. محصول دچار آفت و بیماری نشده، به کمال رشد رسیده و متناسب با فرمول های طبیعی رشد کرده و تولید بالایی خواهد داشت. در این صورت ماشین های سم پاشی، سم، کارخانه های تولید سم و بسیاری ماشین ها و صنایع دیگر، مورد نیاز نخواهد بود و آلودگی محیط زیست وجود نخواهد داشت. محصول، بدون نیاز به کودهای شیمیایی، درنهایت کیفیت تولید شده و مواد تشکیل دهنده ی آن دارای یک تناسب طبیعی خواهد بود. بنابراین با مصرف این محصول طیب (پاک) توسط انسان، سلامت جسم و روح وی تأمین شده و انسان با روحیه ای شاد و جسمی سالم، بندگی خدا را خواهد کرد. هم اکنون محصول ارگانیک، یعنی محصولی که در تولید آن از سموم کشاورزی، کودهای شیمیایی و

۱- واقعه، ۶۳- ۶۵.

دستکاری ژنتیکی استفاده نشده باشد از آمال و آرزوهای بشر است و برخی دولت ها با نظارت دقیق، در سطح محدود، اقدام به تولید چنین محصولاتی می نمایند. اینگونه محصولات به چند برابر قیمت به فروش می رسند که این خود نشان دهنده ی ناسالم و مضر بودن بسیاری از محصولات کشاورزی در دنیای امروز است. برخی از دلایل این موضوع عبارتند از:

۱ـ استفاده ی نامناسبِ غیر علمیِ، غیر عقلی و ناعادلانه ی گروهی از بشر از منابع طبیعی مانند آب، خاک، جنگل ها و مراتع که باعث از بین رفتن یا آلودگی منابع شده و تغییرات اقلیمی نظیر خشکسالی، سیلاب، ریزگرد و گرم شدن کره زمین را نیز به دنبال داشته است.

۲ـ آلودگی منابع آب، خاک و محصولات کشاورزی تولید شده به خاطر استفاده از کودها، سموم، گوگرد و انواع مواد شیمیایی نگهدارنده، طعم دهنده و رنگ که باعث بروز انواع بیماری ها، تغییر اخلاق انسان و بر هم خوردن چرخه ی طبیعی اقلیم (عدالت در طبیعت) می شود.

۳ـ آلودگی محصولات دامی تولید شده به علت استفاده از تیمارهای شیمیایی و داروها در تغذیه دام، طیور و ماکیان و استفاده از روش های غیر علمی و غیر اخلاقی در تولید برخی محصولات، نظیر ایجاد فریب در چرخه طبیعی زندگی حیوانات و برخی دستکاری های ژنتیکی.

۴ـ تولید محصولات کشاورزی دستکاری شده (تغییرات ژنتیکی، تراریخته، محصولات غیرطبیعی و تقلبی) باعث بر هم خوردن نظام طبیعی تغذیه انسان شده است.

۵ـ افزایش آفات و بیماری های گیاهی به علت تغییرات اقلیمی ناشی از عملکرد بشر.

۶ـ کاهش برکت در نزول رحمت الهی و تولید محصولات کشاورزی و افزایش آفات و بیماری های گیاهی و جانوری به علت ظهور و بروز انواع فساد، ظلم و بی عدالتی در جوامع انسانی که بروز یکی از آن ها در امت های پیشین موجبات غضب الهی را فراهم نموده است و به نمونه های متعددی از آن در قرآن اشاره شده است.

همه ی موارد بالا باعث بروز برخی از انواع بیماری ها در انسان و تغییرات در اخلاق او شده و چرخه ی طبیعی حیات (عدالت در طبیعت) را نیز دچار نقص می کند. اثر تغذیه نامناسب بر

اخلاق انسان که از برخی مؤلفه های آن در علوم پزشکی تحت عناوینی مانند تغییرات هورمونی، بروز بیماری های عصبی، اختلالات رفتاری و... یاد می شود، موضوعی فراموش شده است که کمتر از آن یاد می شود. کمتر در بررسی های علمی دیده می شود که جوامع علمی امروزی اثر مواد غذایی آلوده و ناپاک را بر ادب، متانت، دیانت، اخلاق فردی و اجتماعی، روابط زناشویی، انجام عمل صالح و رعایت آموزه های دینی و الهی بررسی کرده یا مهم بدانند. برای بررسی موضوع کشاورزی در عصر حاضر و مقایسه آن با عصر ظهور برخی مؤلفه های کشاورزی در عصر حاضر معرفی می شود:

مصرف بی رویه و مضرات کودهای شیمیایی

بنا به گزارش سازمان خوراوبار و کشاورزی جهانی، بین ۳۳ تا ۶۰ درصد افزایش تولیدات کشاورزی در جهان در چند دهه گذشته مرهون مصرف کودهای شیمیایی بوده و در کشورهای با مصرف بهینه کود، این افزایش حداکثر بوده است (۱).

مصرف بی رویه کود شیمیایی در محصولات کشاورزی مرگ خاموش است. با توجه به وابستگی عجیب کشاورزان به مصرف کودهای شیمیایی، مصرف بی رویه این کود ها معضل بخش کشاورزی است. هم اکنون ۳۵ درصد از خاک کشاورزی جهان به خاطر حجم مصرف کود های شیمیایی از بین رفته است و برای ایران آماری در دست نیست. محصول سالم یعنی محصولی که باقیمانده سموم و کود های شیمیایی و فلزات سمی در آن نباشد (۲).

میزان مصرف کود اوره در کشور ما ۲/۵ میلیون تن در سال می باشد. این مواد در دام ها اثرات سویی دارند و مصرف علوفه هایی با میزان اوره بالا باعث افزایش سقط جنین در دام ها می شود. موضوعی به نام اپی ژنتیک وجود دارد که طبق آن محیط و عوامل محیطی غذاها می توانند خصوصیات ژنتیکی فرد را تغییر دهند، بنابراین مصرف چنین مواد شیمیایی می تواند در نسل های آینده ما تغییراتی ایجاد نمایند. کودهای فسفاته و سیاه نیز چنین اثرات مخربی بر سلامتی انسان دارند. این کودها عنصر کادمیوم را به خاک اضافه می کنند که از گیاه و بدن انسان خارج نمی شود و به مرور باعث تخریب سیستم حافظه انسان می گردد. این مواد شیمیایی جذب آهن و روی را در بدن انسان کاهش می دهد. ریزش مو و بدخلقی نیز از

۱- مشایخی، پریسا و صلحی، محمود. ۱۳۸۹. چشم انداز مصرف کود در ایران و جهان. اولین کنگره چالش های کود در ایران.

۲- شریفی مقدم، محمد. ۱۳۹۱. مرگ خاموش با مصرف بیرویه کود شیمیایی. اقتصاد ایران آنلاین. http://www.ghatreh.com/news/nn۱۱۲۶۳۱۷۴.

عوارض کاهش این مواد در بدن است. مصرف بی رویه اوره و فسفات باعث قلیایی شدن خاک و تخریب آن می شود، به طوری که در حال حاضر تنها ۱۸ درصد از خاک های ما در حد ایده آل قرار دارند. سفت و کلوخی شدن بسیاری از خاک های کشاورزی نیز ناشی از مصرف بالای اوره می باشد. زمانی که خاک قلیایی می شود گیاه نمی تواند منگنز و دیگر مواد لازم برای خود را جذب نماید و در این شرایط زندگی برای حشرات و دیگر جانداران نیز با مشکل مواجه می شود. همچنین نیترات موجود در کودهای شیمیایی خاصیت آبشویی دارد و به راحتی وارد آب های زیرزمینی می شود (۱).

شکل (۵) نشان می دهد که طی سال های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ میلادی مصرف کودهای شیمیایی در جهان افزایش یافته و از مقدار ۱۵۰ میلیون تن در سال به ۲۰۰ میلیون تن در سال رسیده است. این آمار فقط شامل کودهای ماکرو مانند فسفات، پتاس و اوره است و به این آمار باید سایر انواع کودها را نیز افزود (۲). با پیش بینی های انجام شده متوسط رشد مصرف سالیانه کود تا سال ۲۰۳۰ به میزان ۳/۱ – ۷/۰ درصد خواهد بود (۳).

شکل ۵_ مصرف کودهای شیمیایی ازت، فسفات و پتاس در جهان طی سال های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ (میلیون تن) (۴).

مصرف بی رویه و مضرات آفت کش ها

مصرف سموم دفع آفات نباتی در کشور طی سال ۱۳۹۲ به میزان ۲۱۰۰۰ تن گزارش شده است. از این میزان سم، مقداری از طریق مواد غذایی، آب و سایر روش ها وارد بدن مصرف کنندگان می شود (۵).

۱- عین اللهی، بهزاد. ۱۳۹۱. مصرف کود در ایران. خبرگزاری مهر. http://www.mehrnews.com/news/۲۰۳۹۳۵۹.

۲- FAO, ۲۰۱۵. World fertilizer trends and outlook to ۲۰۱۸. Food and Agriculture organization of the United Nations (FAO), Rome, ISBN ۹۷۸-۹۲-۵-۱۰۸۶۹۲-۶, Annual Report ۱۴.

۳- مشایخی، پریسا و صلحی، محمود. ۱۳۸۹. چشم انداز مصرف کود در ایران و جهان. اولین کنگره چالش های کود در ایران.

۴- FAO, ۲۰۱۵. World fertilizer trends and outlook to ۲۰۱۸. Food and Agriculture organization of the United Nations (FAO), Rome, ISBN ۹۷۸-۹۲-۵-۱۰۸۶۹۲-۶, Annual Report ۱۴.

۵- باغستانی، محمدعلی. ۱۳۹۳. مصرف سم در ایران. سازمان حفظ نباتات کشور. http://ppo.ir/Pages/NewsDetails.aspx?newsId=۳۲۷.

سالانه سه میلیون نفر درنتیجه مصرف آفت کش ها در دنیا مسموم شده و حدود ۲۰ هزار نفر دچار مرگ ومیر می شوند. تحقیقات نشان داده است که سموم آفت کش باعث احتمال بروز انواع سرطان ها ازجمله لوکمی، لمفوم، دستگاه گوارش، پستان، پروستات و تیروئید، سقط جنین، کاهش رشد و نمو جنین، نازایی، عدم رشد فکری، پارکینسون، اثرات مخرب ساختمانی در بدن هنگام تولد و نقص هایی در اعمال و بافت های بدن می شوند.

بر اساس تحقیقات انجام شده در آمریکا حداقل یک نوع ترکیب شیمیایی آفت کش در خون یا ادرار ۱۰۰ درصد از مردم آمریکا وجود دارد. در سال ۱۹۹۷ تعداد ۸۸۲۵۵ مورد اورژانسی در مرکز کنترل سموم آمریکا به ثبت رسیده است که بیش از ۵۰ درصد از این موارد مربوط به کودکان کوچک تر از ۶ سال است. میزان بروز سرطان مغز در کودکان در طی ۲۰ سال گذشته ۳۰ درصد افزایش داشته است. از مجموعه سموم مصرفی در آمریکا ۴۰ درصد سرطان زا و ۴۳ درصد مخرب سیستم رشد و تولید مثل است (۱).

با مصرف کودها و سموم کشاورزی هم اکنون متوسط تولید گندم آبی در کشور ما ۸/۳ و گندم دیم ۲/۱ تن در هکتار و متوسط عملکرد جهانی آن ۳ تن در هکتار است (۲). این مقدار تولید با رکورد تولید که حدود ۱۳ تن در هکتار است فاصله دارد (۳) و با تولید ۷۰۰ تخم از یک تخم که قرآن به آن اشاره دارد و به نظر مفسران رقمی موهومی نیست فاصله اش از زمین تا آسمان است.

امروزه در تولید محصولات کشاورزی، مبارزه با آفات و بیماری های گیاهی، نگهداری میوه ها و سبزیجات و فرآوری مواد غذایی از انواع کودهای شیمیایی، سموم، قارچ کش ها، پرتوها، رنگ، مواد شیمیایی نگهدارنده و طعم دهنده استفاده می شود. به همه ی این مواد شیمیایی باید اثرات ظروف پلاستیکی، فلزی و تجهیزات و ماشین های مورد استفاده در فرآوری محصولات غذایی و اثرات دستکاری های ژنتیکی بذور بر کیفیت نهایی مواد غذایی را نیز افزود.

ماندگاری سموم و تجمع عناصر سازنده کودهای شیمیایی در محصولات کشاورزی موضوع پوشیده ای نیست، تا جایی که تولید محصولات ارگانیک، یعنی محصولاتی که

۱- اسکندری، سهیل. ۱۳۹۳. خطرات استفاده از سموم کشاورزی بر سلامت مردم. خبرگزاری مهر. http://www.mehrnews.com/news/۲۳۲۹۸۵۳.

۲- آمارنامه، کشاورزی. ۱۳۸۶. آمار تولید محصولات کشاورزی کشور. انتشارات وزارت جهاد کشاورزی.

۳- جام جم آنلاین، وبگاه خبری. ۱۳۹۳. آمار تولید محصول در کرمانشاه. http://www.jamejamonline.ir/newspreview/۱۵۷۵۵۷۱۱۱۱۳۵۰۹۷۹۶۴۸۱.

بدون حضور انواع کودهای شیمیایی، استفاده از سموم دفع آفات و بیماری های نباتی و انواع دخالت در ساختار ژنتیکی گیاه با حساسیت ویژه ای در دستور کار بخش تولید محصولات کشاورزی قرار گرفته است.

اثرات زیست محیطی استفاده بی رویه و حتی با رویه از تیمارهای شیمیایی در مراحل مختلف تولید و مصرف مواد غذایی مانند اثرات نامطلوب آن بر منابع آب، آلودگی خاک، از بین بردن انواع حیوانات و حشرات مفید که زمانی خود موجب ایجاد تعادل در جمعیت انواع موجودات زنده بوده اند، اثرات گلخانه ای و بروز بسیاری ناهنجاری های دیگر در مطالعات، پروژه های تحقیقاتی، پیمان های بین المللی و همایش ها و وضع قوانین و مقررات مختلف مورد توجه قرار گرفته است، اما اثرات اجتماعی و اخلاقی تیمارهای شیمیایی مورد توجه قرار نگرفته یا کمتر مورد بررسی قرار گرفته است.

وضع کشاورزی در عصر ظهور

در معرفی کارکرد حکومت مهدوی بر عدالت زیاد تکیه شده است. موضوع عدالت آنقدر با عدالت اقتصادی، شغلی و امنیت گره خورده است که حلقه های عمیق تر و بلکه مهم تر عدالت به فراموشی سپرده شده است. گویی عدالت مهدوی یعنی تقسیم اموال بین مردم، به عدالت و جلوگیری از کشتار انسان ها و عدالت قضایی. البته این موارد از مؤلفه های بسیار مهم عدالت مهدوی هستند، اما عدالت تنها به همین موضوعات ختم نمی شود. چه بسا عدم رعایت یک آموزه الهیِ به ظاهر ساده باعث بیماری جسمی انسان، تغییر در اخلاق او و بر هم خوردن چرخه ی عدالت در بسیاری از موضوعات دیگر شود. بنابر این در حکومت مهدوی رعایت آموزه های الهی که آموزه های علمیِ عقلی هستند توسط مردم، باعث بازگشت عدالت به همه ی فرآیندها و چرخه های طبیعی زندگی انسان، حیوانات و طبیعت می شود. برای مثال مصرف گوشت به میزان توصیه شده در آموزه های الهی موجب برقراری تعادل روحی و جسمی و عدالت در چرخه و زنجیره طبیعت می شود.

مثالی برای تأثیر رعایت آموزه های الهی روی عدالت در چرخه طبیعت:

از پیغمبر اکرم؟ص؟ نقل شده است که فرمود:

ایَّاکمْ وَ فُضُولَ الْمَطْعَمِ فَاِنَّهُ یَسِمُ الْقَلْبَ بِالْقَسْوَهِ وَ یُبْطِی ءُ بِالْجَوارِحِ عَنِ الطَّاعَهِ وَ یَصُمُّ الْهِمَمَ عَنْ سِمَاعِ الْمَوعِظَهِ؛ از غـذای اضافی بپرهیزیـد که قلب را پر قساوت می کنـد و از اطاعت حق تنبل می سازد و گوش را از شنیدن موعظه کر می نماید. (۱)

در روایتی از پیامبر خدا؟ص؟ آمده است:

مَنْ أَکلَ اللَّحْمَ أَرْبَعِینَ صَبَاحاً قَسَا قَلْبُهُ؛ هر کس چهل روز [پیاپی] گوشت بخورد، سنگ دل می شود. (۲)

امیرمؤمنان علی؟ع؟ می فرمایند:

إیاکمْ وَ الْبِطْنَهَ فَإِنَّهَا مَقْسَاهٌ لِلْقَلْبِ و مَکسَلَهٌ عَنِ الصَّلَوهِ وَ مَفْسَدَهٌ لِلْجَسَدِ؛ از پرخوری بپرهیزید، زیرا باعث قساوت قلب و سستی برای نماز و تباه شدن بدن می شود.

مَنْ تَرَک اللَّحْمَ اَرْبَعِینَ صَباحا ساءَ خُلُقُهُ؛ کسی که چهل روز گوشت را ترک کند، اخلاق او بد می شود. (۳)

بـا توجه به روایات، خوردن زیاد گوشت باعث قساوت قلب و خوردن بسیار کم آن باعث تغییر در اخلاق انسان می شود. همچنین در علم پزشکی ثابت شـده است که خوردن گوشت زیاد باعث افزایش ریسک بروز بیماری نقرس، بیماری های قلبی، چربی خون، سرطان روده، بالا رفتن اسید اوریک که باعث دردهای مفاصل شده و بیماری های متعدد دیگر می شود.

نوشـتارهایی که مصرف بالای گوشت، به ویژه گوشت قرمز و گوشت فرآوری شـده را با افزایش خطر ابتلا به سـرطان، به ویژه سـرطان روده بزرگ، مرتبط می داننـد در حال افزایش است. به همین دلیل تنظیم تعادل بین گوشت و سایر اجزای رژیم غذایی ممکن است برای محافظت در برابر خطر بالقوه سرطان حیاتی باشد (۴). نتایج تحقیقات همچنین نشان می دهد که دریافت بیشتر انواع گوشت های قرمز با افزایش احتمال ابتلا به سرطان پروستات مرتبط می باشد. در این میان، مصرف بیشتر گروه امعاء و احشاء و گوشت فرآوری شده به طور

۱- اعلام الدین فی صفات المؤمنین، الدیلمی، الشیخ الحسن، ج ۱، ص ۳۳۹؛ اخلاق در قرآن کریم، آیت الله مکارم شیرازی، ج ۱، ص ۱۴۹.

۲- بحار الانوار، ج ۵۹ ، ص۲۹۴.

۳- همان، ۲۹۳.

۴- Ferguson, L. R. ۲۰۱۰. Meat and cancer. Meat science, ۸۴(۲), pp.۳۰۸-۳۱۳.

معنی داری با افزایش احتمال ابتلا به سرطان پروستات مرتبط است (۱).

اما شاید کمتر کسی بداند که عدم رعایت این آموزه الهی که مورد تائید و مبتنی بر علم و عقل نیز هست به تغییر در چرخه طبیعیِ اقلیم یا ناهنجاری های اقلیمی (عدالت طبیعی) کمک می کند. اما این اثر چگونه انجام می شود:

شیوه تغذیه ما دیگر یک موضوع خصوصی نیست، بلکه هر وعده غذایی که انتخاب می کنیم تأثیر بسیاری بر زندگی مردم سراسر جهان، محیط زیست، تنوع زیستی و وضعیت آب و هوایی می گذارد. مصرف کمتر گوشت می تواند به راحتی به حفاظت از ذخایر آبی، جنگل ها، زمین های زراعی، وضعیت آب و هوا و تنوع زیستی کمک کند و در مقابل، مصرف بالای گوشت موجب می شود که تولید صنعتی آن نیز در مقیاس بالا انجام گیرد.

تخمین زده می شود بسته به روش تولید، صنعتی یا سنتی بودن و سایر مؤلفه ها برای تولید یک کیلوگرم گوشت گاو ۱۵ هزار لیتر آب مصرف و ۳۵ کیلوگرم دی اکسیدکربن تولید می شود. این در حالی است که برای تولید یک کیلوگرم از بسیاری محصولات کشاورزی کمتر از ۱۰۰۰ لیتر آب مصرف می شود (۲).

جدول۲_ میزان آب مورد نیاز برای تولید یک کیلوگرم از برخی محصولات غذایی (لیتر)

نوع ماده غذایی	میزان آب مصرفی
یک کیلو گرم ذرت	۹۹۶ لیتر
یک کیلو جو	۳۵۳ لیتر
یک کیلو سیب زمینی	۲۵۴ لیتر
یک کیلو گندم	۳۷۵ لیتر
یک کیلو سویا	۲۸۶ لیتر
یک کیلو گوشت مرغ	۴۳۲۵ لیتر
یک کیلو گوشت خوک	۵۹۸۸ لیتر
یک کیلو گوشت گاو	۱۵۴۱۵ لیتر

در سال ۲۰۱۳ تولید گوشت در جهان به بیش از ۳۰۸ میلیون تن رسید و بنا به تخمینِ

۱- عسکری، فائزه، و غیره. ۱۳۹۲. ارتباط مصرف گوشت قرمز، گوشت فراوری شده، احشاء، ماهی و ماکیان، با ریسک ابتلا به سرطان پروستات: مطالعه مورد - شاهدی. مجله علوم تغذیه و صنایع غذایی ایران، تابستان ۱۳۹۲، دوره ۸ شماره ۲، ص ۱۷۳ تا ۱۸۰.

۲- Mekonnen, M. M. و Hoekstra, A. Y. ۲۰۱۰. The green, blue and grey water footprint of farm animals and animal products (Vol. ۱). UNESCO-IHE Institute for water Education..

«سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل» (فائو) این میزان در سال ۲۰۱۴ به ۳۱۲ میلیون تن افزایش یافته است. از سال ۱۹۶۱ تاکنون، تولیدِ گوشت در جهان بیش از ۴ برابر شده است. علت اصلی این پدیده، افزایش قدرت خرید، گسترشِ شهرنشینی و تغییر رژیم غذایی افراد در برخی از جوامع بوده است. در مقایسه با سال ۱۸۰۰، تولید گوشت در جهان ۲۵ برابر شده، که حدود ۴ برابر بیشتر از رشد جمعیت در این دوره بوده است.

صنعت دام و طیور مشخصات بارزی دارد که به صورت ویژه باید به آن ها توجه کرد:

•پرورش صنعتی دام و طیور به آب زیادی احتیاج دارد.

•معمولاً برای تولید خوراک دام و طیور از غلات با ارزشی مثل ذرت یا سویا استفاده می شود.

•به منظور گسترش چراگاه های دام و طیور، مناطق جنگلی تخریب می شوند.

•حیوانات معمولاً در محیط های بسته و فضاهای محدود و در وضعیتی فشرده و نامناسب نگهداری می شوند.

•به جای استفاده از کود های طبیعی (کودهای حیوانی)، از کود های نیتروژنه ی مصنوعی (شیمیایی) استفاده می شود.

شبرای افزایش سرعت رشد حیوانات و کاهش احتمال شیوع بیماری، دُز بالایی از مواد آنتی بیوتیک به حیوانات تزریق می شود.

در سال ۲۰۱۱ در کشور آمریکا، بیش از ۱۳۰۰۰ تن آنتی بیوتیک به حیوانات (دام و طیور) تزریق شد (این مقدار را با ۳۵۰۰ تن آنتی بیوتیکی که در همان سال در آمریکا برای معالجه ی بیماران انسانی استفاده شد مقایسه کنید). این میزان در اروپا حدود ۸۵۰۰ تن بود. اما این رقم ها در مقایسه با بیش از ۱۰۰۰۰۰ (صد هزار تن) آنتی بیوتیک تزریقی به حیوانات در چین رنگ می بازد.

تولید دام و طیور به زمین زیادی احتیاج دارد. نزدیک به ۷۰ درصد زمین های کشاورزی کره ی زمین به عنوان چراگاه دام و طیور مورد استفاده قرار می گیرد و ۱۰ درصد دیگر این زمین ها برای تولید غلاتی که توسط آن ها مصرف می شود اختصاص می یابد. یعنی روی هم رفته، ۸۰ درصد زمین های کشاورزی مختص تولید دام و طیور است. حدود سه پنجم زمین های زراعی جهان اختصاص به تولید گوشت گاو دارند، در حالی که گوشت گاو کمتر از ۵ درصد پروتئین

مصرفی جهان و کمتر از ۲ درصد کالری مصرفی جهان را تامین می کند.

سالیانه در جهان، نزدیک به ۸۰۰ میلیون تن گندم، چاودار، جو دوسر و ذرت به دام و طیور خورانده می شود. این میزان در حدود ۴۰ درصد تولید جهانی این غلات است که همراه با بیش از ۲۵۰ میلیون تن دانه ی سویا و سایر دانه های روغنی به مصرف دام و طیور می رسد.

تولیـد گوشت همچنین به مقادیر زیادی آب احتیاج دارد. حدود ۷۰ درصد از آب آشامیدنی قابل دسترس جهان صـرف کشاورزی می شود. یک سوم این مقدار، یعنی بیش از ۲۰ درصد کل آب مصرفی در جهان، صرف تولید غله هایی که به مصرف دام و طیور می رسند می شود. با اختلاف زیاد نسبت به سایر انواع گوشت ها، تولید گوشت گاو بیشترین آب را مصرف می کند (۱) و (۲).

تولیـد گوشت قرمز افزون بر آنکه به بحران آب دامن می زنـد، باعث می شود گازهای گلخانه ای پنـج برابر بیش از موارد تولیـد دیگر انواع گوشت آزاد شوند. خسارات ناشـی از تولید گوشت قرمز زیاد است به طوری که حجم دی اکسید کربن آزاد شده برای تولید یک کیلو گوشت قرمز را با طی مسافت ۲۵۰ کیلومتر با یک خودرو مقایسه می کنند.

تحقیقات نشان می دهد که هر رأس گاو شـیری در سال باعث انتشار ۵۵۸۷ کیلوگرم دی اکسـید کربن شده و با توجه به طول دوره یک ساله شـیردهی، مقدار ۷/۰ کیلوگرم گاز دی اکسید کربن به ازای تولید هر کیلوگرم شیر در سال، به گازهای گلخانه ای موجود در جو اضافه می شود (۳). در تحقیقات دیگر مقادیر کمتر یا بیشتر از نتایج حاصله در این پژوهش گزارش شده است.

از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴، تعـداد گاوها در برزیل از ۱۷۰ تا ۲۱۳ میلیون افزایش یـافته است. تولیـد گـاو در منطقه آمازون در برزیل به طور پیوسـته افزایش یافته و در حال حاضـر حـدود ۴۰ درصد از تولید گوشت در این کشور را تشـکیل می دهـد. تبـدیل جنگـل به مرتع برای چرای گـاو دلیل اصـلی جنگل زدایی در آمازون است و نزدیک به هفتاد و پنـج میلیون هکتار از تبـدیل و جنگل زدایی در آمازون برزیل، به علت تبدیل جنگل ها به مراتع برای چرای گله های گاو است (۴).

۱- Renner, M. ۲۰۱۴. Peak Meat Production Strains Land and Water Resources. Worldwatch Institute, www. worldwatch. org.

۲- Hallam, David. ۲۰۱۴. BIANNUAL REPORT ON GLOBAL FOOD MARKETS. Food and Agriculture Organization of United nation (FAO).

۳- نبی پور افروز، حسن، عابـدی فیروز جـایی، روح الله و لقمانپور زرینی، رسول. ۱۳۹۵. محاسـبه شاخص های مصـرف انرژی و انتشار گازهای گلخانه ای در سالن های پرورش گاو شیری. اولین همایش ملی یافته های نوین در علوم کشاورزی، محیط زیست و منابع طبیعی پایدار.

۴- Hoelle, j. ۲۰۱۷. Jungle beef: consumption, production and destruction and the development process in the Brazilian Amazon. Journal of Political Ecology, ۲۴(۱), pp.۷۴۳-۷۶۲.

علاوه بر تولید دی اکسید کربن توسط دام ها و تولید دی اکسیدکربن بیشتر توسط انسان هایی که گوشت زیادتری مصرف می کنند، فضولات دام نیز از منابع مهم تولید گاز متان هستند. گاز دی اکسید کربن و متان تولیدی سهم عمده ای در تولید اثرات گلخانه ای، ناهنجاری های اقلیمی و تبعات ناشی از آن یعنی خشکسالی و سایر پدیده های اقلیمی دارند. براساس گزارش منتشر شده توسط سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۶، بخش دامداری مسبب تولید ۱۸ درصد از گازهای تشدید کننده حالت گلخانه ای است که این میزان بیش از سهم تولید دی اکسید کربن در حمل و نقل می باشد؛ بنابراین یک منبع عمده تخریب زمین و آب بخش دامپروری در جهان می باشد. مطالعات همچنین نشان می دهد که ۳۷ درصد از کل متان تولید شده به علت فعالیت های انسان (گاز متان ۲۳ برابر خطرناکتر از CO_2 در تشدید حالت گلخانه ای است) توسط سیستم گوارش مجدد نشخوارکنندگان تولید می شود که به میزان قابل توجهی به باران های اسیدی کمک می کند [1].

شکل ۶_ آب مورد نیاز برای تولید ۵۰۰ کیلوگرم گوشت گاو برای شناور کردن یک ناو جنگی کافی است

به طور خلاصه مصرف بیش از نیاز گوشت توسط انسان اثرات منفی زیر را در بر دارد:

۱_ اثر سوء بر روی اخلاق انسان ازجمله قساوت قلب که منشاء بسیاری از گناهان و دور

۱- Matthews, c. ۲۰۰۶. Livestock a major threat to environment. Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO Newsroom, ۲۹.

شدن انسان از آموزه های الهی است، دارد. (۱)

۲ـ دچار شدن به بیماری های جسمی متعدد ناشی از مصرف زیاد گوشت و مصرف مواد شیمیایی که به دام ها تزریق شده یا در تغذیه آن ها به عنوان مکمل استفاده شده است (۲) و (۳).

۳ـ مصرف آب بسیار زیاد در مقایسه با تولید محصولات کشاورزی باعث تشدید برداشت آب از منابع زیرزمینی و کمبود آب در دسترس می شود (۴) و (۵).

۴ـ تولید گازهای گلخانه ای مانند دی اکسید کربن و متان، توسط خود دام و مصرف کنندگان گوشت و تولید گازهای گلخانه ای از طریق مصرف کودها و سموم شیمیایی برای تولید علوفه و غذای دام و طیور که باعث کمک به پدیده تغییر اقلیم می شود. در برخی از منابع اشاره شده است که ۱۸ درصد متان که سالیانه بر اثر فعالیت های بشر وارد جو می شود، ناشی از فضولات حیوانی است که برای تأمین گوشت مصرفی بشر به صورت صنعتی پرورش می یابند (۶).

۵ـ مصرف سموم و کودهای شیمیایی برای تأمین علوفه بسیار زیاد، موردنیاز دام ها و درنتیجه آلودگی های زیست محیطی.

۶ـ اختصاص بسیاری از زمین های زراعی به تولید غذای دام و طیور با صرف هزینه های بالا و تخریب منابع خاک.

۷ـ از بین رفتن چراگاه های طبیعی دام ها و جنگل ها و افزایش ناهنجاری های اقلیمی و کویر زایی (۷) و (۸).

۸ـ تغییرات اقلیمی ناشی از تولید گازهای گلخانه ای به وسیله فضولات دامی، تغذیه دام ها و مصرف بیش ازاندازه گوشت توسط انسان (۹).

متخصصین برای رفع مشکلات ناشی از مصرف زیاد گوشت و تأثیرات نامطلوب تولید صنعتی دام و طیور بر محیط زیست و سلامت انسان ها راه هایی را پیشنهاد داده اند که مهم ترین آن ها تغییر شیوه ی تغذیه ی شهروندان است. کاهش مصرف گوشت و تغییر نوع گوشت

۱- همان، ص۲۹۴.

۲- Ferguson, L. R. ۲۰۱۰. Meat and cancer. Meat science, ۸۴(۲), pp.۳۰۸-۳۱۳.

۳- عسکری، فائزه، و غیره. ۱۳۹۲. ارتباط مصرف گوشت قرمز، گوشت فراوری شده، احشاء، ماهی و ماکیان، با ریسک ابتلا به سرطان پروستات: مطالعه مورد - شاهدی. مجله علوم تغذیه و صنایع غذایی ایران، تابستان ۱۳۹۲، دوره ۸، شماره ۲، ص ۱۷۳ تا ۱۸۰.

۴- Renner, M. ۲۰۱۴. Peak Meat Production Strains Land and Water Resources. Worldwatch Institute, www. worldwatch. org.

۵- Hallam, David. ۲۰۱۴. BIANNUAL REPORT ON GLOBAL FOOD MARKETS. Food and Agriculture Organization of United nation (FAO).

۶- Matthews, c. ۲۰۰۶. Livestock a major threat to environment. Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO Newsroom, ۲۹.

۷- Renner, M. ۲۰۱۴. Peak Meat Production Strains Land and Water Resources. Worldwatch Institute, www. worldwatch. org.

۸- Hallam, David. ۲۰۱۴. BIANNUAL REPORT ON GLOBAL FOOD MARKETS. Food and Agriculture Organization of United nation (FAO).

۹- Matthews, c. ۲۰۰۶. Livestock a major threat to environment. Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO Newsroom, ۲۹.

مصرفی، از فشاری که شیوه ی زندگی ما بر محیط طبیعی وارد می کند خواهد کاست (۱).

این نتیجه ی علمی، دقیقاً همان آموزه ی الهی و دینی است که درباره مصرف گوشت به صورت متعادل در ادیان الهی ازجمله اسلام به انسان ها آموزش داده شده است. بنابراین اکنون می توان به اهمیت رویکرد بشر به آموزه های الهی که در نگاه اول ساده به نظر می رسند، اما در مقیاس بزرگ بحران های شدیدی در جهان ایجاد می کنند پی برد.

با این مثال می توان مفهوم برقراری عدالت در جامعه مهدوی را با عمق بیشتری درک نمود. بنابراین امام عصر با دعوت انسان ها به آموزه های علمی و عقلی الهی، عدالت را در زوایای مختلف زندگی بشر ازجمله عدالت اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، اقلیمی و قضایی ایجاد می کند. به همین علت در روایت بسیار مهم «يمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطاً وَ عَدْلًا كمَا مُلِئَتْ جَوْراً وَ ظُلْماً» مفهوم و ابعاد پر کردن جهان از عدل توسط امام عصر بهتر مشخص می شود که به معنای برقراری عدالت در همه ی ابعاد زندگی انسان است.

یکی از کارکردهای حکومت مهدوی و هر حکومت مبتنی بر آموزه های الهی، تولید کم هزینه و با عملکرد بالای محصولات غذایی پاک و عاری از سم، کودها و سایر مواد شیمیایی است که اصولاً مصرف آن ها یکی از زیرساخت های لازم برای تربیت انسان در تراز خلیفه خدا می باشد.

صنعت جایگزین رحمت نمی شود

اشاره

هم اکنون تغییرات اقلیمی وسیعی در زمین به علت تخریب جنگل ها و منابع طبیعی، تولید گازهای گلخانه ای، آلودگی محیط زیست به انواع مواد شیمیایی، تهاجم بشر به منابع و کاهش برکت و رحمت الهی به دلیل فساد گسترده در اعمال، رفتار و اخلاق گروهی از انسان ها به وجود آمده است. این ناهنجاری های اقلیمی باعث خشک سالی های گسترده، آتش سوزی غیرطبیعی جنگل ها، طغیان آفات و بیماری های گیاهی، کویرزایی، آلودگی منابع آب وخاک و بروز پدیده ریز گردها و از بین رفتن مواهب طبیعی الهی شده است.

هر پدیده و چرخه ی طبیعی دارای یک حکمت عمیق بوده و موهبت و رحمت الهی به حساب می آید که برهم خوردن آن زنجیره طبیعی موجب به وجود آمدن بحران در حیات

۱- Renner, M. ۲۰۱۴. Peak Meat Production Strains Land and Water Resources. Worldwatch Institute, www. worldwatch. org.

انسان، حیوانات و گیاهان در زمین می شود. اکنون زنجیره ی بسیاری از این مواهب الهی دچار نقص شده و بشر سعی دارد این نقص را با روش ها، مصنوعات و ماشین های دست ساخته خود جبران کند، به زبان دیگر صنعت را جایگزین رحمت کرده است. مثال های متعددی برای این موضوع درزمینه منابع طبیعی و کشاورزی وجود دارد ازجمله:

•طغیان آفات و بیماری های گیاهی به کمک سم، سم پاش، علم گیاه پزشکی، ژنتیک، پرتوهای مختلف ازجمله هسته ای جبران می شود (۱) (۲) (۳).

•آلودگی و فقر خاک با کودهای شیمیایی، سموم و قارچ کش ها جبران می شود (۴).

•آلودگی و بحران منابع آب با سدسازی، انتقال آب، تصفیه فاضلاب و پمپاژ آب جبران می شود (۵).

مثال های متعددی برای این موضوع وجود دارد، اما برای درک بهتر موضوع فقط موضوع آفات و بیماری های گیاهی و فقر خاک از این منظر مورد بررسی بیشتر قرار می گیرد:

در یک چرخه طبیعی، جمعیت آفات و بیماری های گیاهی توسط عوامل مختلف محیطی تحت کنترل قرار می گیرد که عبارت اند از (۶):

۱ــ دشمنان طبیعی آفت موجب کنترل جمعیت آفات شده و از طغیان آن ها جلوگیری می کند.

۲ــ صاعقه و رعدوبرق موجب از بین رفتن تخم، لارو و خود حشرات و بسیاری از آفات شده و به کنترل جمعیت آن ها کمک می کند.

۳ــ یخ بندان زمستانه موجب از بین رفتن تخم، لارو و لانه حشرات و آفات به ویژه آفات خاک زی شده و یک کنترل طبیعی برای آفات و بیماری های گیاهی محسوب می شود.

۴ــ برخورد مستقیم آفتاب به خاک موجب ضدعفونی شدن خاک و از بین رفتن قارچ ها و بسیاری از آلودگی ها می شود.

۵ــ باقیمانده های گیاهی، پوسیدن آن ها و اضافه شدن به خاک موجب بهبود وضعیت فیزیکی و افزایش مواد آلی خاک شده و خصوصیات فیزیکی و تغذیه ای خاک را بهبود می بخشد.

۱- عبادزاده، حمید رضا. ۱۳۹۵. آمارنامه کشاورزی. معاونت برنامه ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزیو جلد دوم، ص ۵۱ تا ۷۸.

۲- ذوالفقاریه، حمید رضا، و غیره. ۱۳۸۳. کاربرد پرتو گامه به منظور کنترل آفات مهم محصولات انباری. مجله علوم کشاورزی ایران، جلد ۳۵، شماره ۲، ص ۴۱۵ تا ۴۲۶.

۳- یوسفی، مظاهر، و غیره. ۱۳۹۰. کاربرد عملی استفاده از اشعه گاما در کنترل کرم گلوگاه انار (Zeller ceratoniae Ectomyelois). نخستین همایش ملی جهاد اقتصادی در عرصه کشاورزی و منابع طبیعی.

۴- کوچکی، علیرضا، و غیره. ۱۳۹۶. فراتحلیل مصرف کود شیمیایی نیتروژن در تولید غلات در ایران. مجله بوم شناسی کشاورزی، دوره ۹ ، شماره ۲، ص ۲۹۶ تا ۳۱۳.

۵- صادقی، سید حمید رضا، و غیره. ۱۳۹۵. تجارب و پیامدهای انتقال آب بین حوضه ای در جهان. مجله تحقیقات منابع آب ایران، دوره ۱۲، شماره ۲، ص ۱۲۰ تا ۱۴۰.

۶- خشاوه، عادل. ۱۳۸۷. قارچ ها و کنترل بیولوژیک آفات. مجله علمی- تخصصی کشاورزی زیتون، شماره ۱۸۹، مرداد ۱۳۸۷.

۶ـ صاعقه و رعدوبرق فواید متعددی برای کشاورزی دارند که فقط برخی از آن ها شناسایی شده است. آذرخش یا رعدوبرق یک تخلیه ی الکتریکی شدید و بسیار سریع در هواست و همین تخلیه الکتریکی است که نور و صدا تولید می کند. از فواید رعدوبرق، سم پاشی و کود رسانی است. وقتی برق با آن حرارتش آشکار می شود، قطرات باران با مقداری اکسیژن اضافی ترکیب می شوند و آب سنگین یعنی آب اکسیژنه ایجاد می کنند. آب اکسیژنه یکی از آثارش کشتن میکروب هاست. امروزه از این ترکیب در پزشکی برای شستشو و ضدعفونی استفاده می شود. لذا سال هایی که رعدوبرق کم باشد، آفات گیاهی بیشتر است. همچنین قطرات باران که براثر برق و حرارت شدید، حالت اسید کربنی پیدا می کنند به هنگام پاشیده شدن بر روی زمین و ترکیب با خاک، یک کود مؤثر گیاهی می سازند. برق آسمان انیدریک ازتیک تولید می کند که به همراه باران بر زمین نازل می شود، گیاهان از این نیترات ها به عنوان کود استفاده می کنند.

اکنون تغییرات اقلیمی باعث شده است یخ بندان های زمستانه کاهش یافته یا برودت هوا در زمانی است که بارش باران وجود ندارد و عملاً یخبندان در خاک اتفاق نمی افتد و این موهبت الهی به جای دفع آفات به تنش حرارتی و سرمازدگی فراگیر برای درختان و زراعت تبدیل شده و بشر دست به کار کمک گرفتن از مواد شیمیایی برای به تعویق انداختن گل دهی درختان شده است. کاهش صاعقه، کاهش بارش، پراکنش نامناسب باران و بارش های سیل آسا، استفاده بی رویه از زمین های زراعی و سایر عوامل، باعث طغیان آفات و بیماری های گیاهی و فقر خاک شده و بشر برای جبران آن دست به دامن کودها، سموم و سایر مواد شیمیایی شده است. سم پاشی بی رویه باغات و مزارع و تغییر اکوسیستم های طبیعی باعث از بین رفتن انواع حشرات مفید و دشمنان طبیعی حشرات شده و طغیان آفات و بیماری های گیاهی را در پی داشته است که همگی مصادیقی از ظهور فساد در خشکی و دریا هستند.

{ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ أَیدِی النَّاسِ لِیذِیقَهُمْ بَعْضَ الَّذِی عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ یرْجِعُونَ؛ فساد، در خشکی و دریا به خاطر کارهایی که مردم انجام داده اند آشکار شده است؛ خدا می خواهد نتیجه بعضی از اعمالشان را به آنان بچشاند، شاید

(بسوی حق) بازگردند}. (۱)

خداوند در قرآن کریم خوردن روزی پاک را در کنار انجام اعمال صالح آورده است. به گمان برخی مفسران خوردن غذای پاک پیش شرط توانایی انجام عمل صالح است.

{یا أَیهَا الرُّسُلُ کلُوا مِنَ الطَّیبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّی بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِیمٌ؛ ای پیامبران از غذاهای پاکیزه بخورید، و عمل صالح انجام دهید، که من به آنچه انجام می دهید آگاهم}. (۲)

آیا باقیمانده سموم و کودهای شیمیایی که ما به همراه مواد غذایی می خوریم طیبات است؟ آیا جامعه ای که طیبات نخورد می تواند عمل صالح انجام دهد؟ آیا این ناپاکی ها می تواند در جامعه مهدوی وجود داشته باشد؟

کارکرد حکومت مهدوی بر پایه رعایت آموزه های الهی این است که بشر با طبیعت به عنوان یک موجود صاحب شعور و دارای حقوق، در پیشگاه الهی برخورد نموده و چرخه طبیعی، بر زمین حاکم شده و نیاز بشر به بسیاری از صنایعی که اکنون جایگزین رحمت و مواهب الهی شده اند مرتفع می شود. برای مثال طبیعت با زنجیره کامل خود از قبیل وجود صاعقه و رعد و برق، یخ بندان به موقع و سایر پدیده های طبیعی باعث کنترل حشرات و تأمین مواد مورد نیاز گیاه شده و نیازی به استفاده از میلیون ها تن سموم و کود شیمیایی مرتفع می شود. علاوه بر این، رعایت آموزه های علمیِ الهی، تقوا و ایمان و اطاعت از ولی خدا موجبات نزول رحمت الهی را فراهم نموده و به کارگیری علم و تلاش در زندگی، موجبات بهره مندی بیش از پیش بشر را از نعمت های الهی فراهم خواهد نمود. با حذف تیمارهای شیمیایی و آلودگی های دست ساخته بشر از مواد غذایی یکی از زیرساخت های لازم برای پرورش انسان در تراز خلیفه خدا که تغذیه پاک است فراهم می گردد.

این موضوع در قرآن کریم به صورت روشن توضیح داده شده است:

{وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَیهِمْ بَرَکاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَکنْ

۱- روم، ۴۱.

۲- مؤمنون، ۵۱.

کـذَّبُوا فَأَخَـذْنَاهُمْ بِمَا کانُوا یکسِبُونَ؛ و اگر اهل شـهرها و آبادی ها، ایمان می آوردند و تقوا پیشه می کردند، برکات آسـمان و زمین را بر آن ها می گشودیم؛ ولی (آن ها حق را) تکذیب کردند؛ ما هم آنان را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم}. (۱)

خداوند در قرآن کریم درباره تبدیل نعمت با برکت و دارای کیفیت به نعمت بی برکت و فاقد کیفیت، به علت اعراض از شکر خدا میفرماید:

{لَقَدْ کانَ لِسَبَإٍ فِی مَسْکنِهِمْ آیهٌ جَنَّتَانِ عَنْ یمِینٍ وَشِمَالٍ کلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّکمْ وَاشْکرُوا لَهُ بَلْدَهٌ طَیبَهٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ * فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَیهِمْ سَیلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَیهِمْ جَنَّتَینِ ذَوَاتَی أُکلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَیءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِیلٍ؛ قطعاً برای [مردم] سبا در محل سـکونتشان نشانه [رحمتی] بود؛ دو باغسـتان از راست و چپ [به آنان گفتیم] از روزی پروردگارتان بخوریـد و او را شـکر کنیـد. شـهری است خوش و خـدایی آمرزنده. پس روی گردانیدند و بر آن سیل [سدّ] عَرِم را روانه کردیم، و دو باغستان آن ها را به دو باغ که میوه های تلخ و شوره گز و نوعی از کنار تنک داشت تبدیل کردیم}. (۲)

بنابراین اگر چه به اذن الله به کارگیری علم در تولیـد، تلاش و سـعی در کسب روزی و همه ی پارامترهای مادی دیگر، در حصول نتیجه برای انسان موثر است، اما خواست خداوند و برکتی که از ناحیه ی خداوند، به دلیل ایمان به خدا و شکر و تقوا به فعالیت های انسان داده می شود بر همه ی این عوامل محیط است.

امام رضا؟ع؟ می فرمایند:

الامامُ السَّحابُ الماطِرُ وَ الغَیثُ الهاطِلُ وَ السَّماءُ الظَّلیلَهُ وَ الاَرضُ البَسیطَهُ وَ العَینُ الغزیرَهُ وَ الغَدیرُ وَ الرَّوضَهُ؛ امام، ابر بارنـده، باران پیاپی، آسـمان سایه افکن، زمین گسترده، چشـمه جوشان، برکه و گلزار است. (۳)

آری، خود امام و حضور و ظهور او در بین مردم مایه برکت و نزول رحمت الهی است. روایات

۱- اعراف، ۹۶.

۲- احزاب، ۱۵ و ۱۶.

۳- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۱، ص ۲۰۰.

نشان می دهند که در عصر ظهور مرتبه دیگری (بالاتری) از آفرینش در زمینه ی کشاورزی و رشد محصولات زراعی و باغی اتفاق می افتد. تغییر مرتبه یاد شده به چند صورت خود را نشان می دهد:

- به برکت وجود امام آب به صورت چشمه، رودخانه و باران فراوان شده و مشکل آب وجود نخواهد داشت.

- تولیـد محصول، تئوری های کنونی را در خواهـد نوردیـد و میزان تولیـد محصول در کشتزارها و باغات غیرقابل تصور خواهـد بود، زیرا اصولاً دنیای بعـد از ظهور مرتبه ای بالاتر از دنیای کنونی دارد و بیشتر می توان آن را با مرتبه قیامت مقایسه کرد تا مرتبه دنیا.

- مواهب طبیعی مانند جنگل ها و سبزه زارها برکت یافته و دنیا سرسبز خواهد شد.

- دام ها و تولیدات دامی برکت خواهند یافت.

- همه مردم بی نیاز شده و فقر و گرسنگی از بین خواهد رفت.

- آفات و بیماری های گیاهی که به علت کم شدن برکت به وجود آمده اند، از بین خواهند رفت.

تمام این موارد به سه علت اتفاق می افتد:

۱ــ گسترش علوم مختلف با تلاش و اتصال انسان به منبع لایزال علم الهی.

۲ــ نزول برکت به علت ایمان، تقوا و اطاعت مردم از ولی خدا.

۳ــ چرخه طبیعی اقلیم، به علت رعایت آموزه های الهی توسط مردم و کاهش یا از بین رفتن آفات و بیماریهای گیاهی و جانوری.

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

فلا ینزل منزلا إلا انفجرت منه عیون فمن كآن جائعا شبع ؛ در هیچ مکانی اقامت نمی گزیند جز آن که از مَقدم او چشمه ها می جوشد، پس گرسنگان سیر و تشنگان را سیراب می گرداند. (1)

فیخطب الناس فتستبشر الارض بالعدل، وتعطی السماء قطرها، والشجر ثمرها، والارض نباتها؛ پس (حضرت مهدی) مردم را مورد خطاب قرار داده و سپس زمین را به

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۷۱، باب ۵۸، ح ۱۷؛ الغیبه، نعمانی، ص ۲۳۸، باب ۱۳.

عدالت، بشارت می دهد. در این هنگام، آسمان، باران خود را عطا کرده و درختان، میوه های خود را فرو می فرستند. زمین، کلیه رستنی های خویش را عرضه می کند. (۱)

و تزید المیاه فی دولته و تمد الانهار و تضعف الارض اکلها و تستخرج الکنوز؛ در دولت امام مهدی آب ها فراوان و نهرها امتداد می یابد و زمین خوردنی هایش را دوچندان ظاهر می کند و همه ی گنج های پنهان استخراج می شود. (۲)

و لو قد قام قائمنا لانزلت السماء قطرها ولاخرجت الارض نباتها و... حتی تمشی المرأه بین العراق الی شام لاتضع قدمیها الا علی النبات؛ قائم ما که قیام کند، آسمان باران خویش را فرو می فرستد و زمین، گیاهان خویش را بیرون می فرستد تا جایی که زنی از عراق تا شام برود و پای خود را جز بر روی گیاه نگذارد. (۳)

یسقیه اللّه الغیث و تخرج الارض نباتاتها و تکثر الماشیه؛ خداوند با باران رحمتش او را سیراب می سازد، زمین گیاه خود را بیرون می فرستد، دام ها فراوان می شوند. (۴)

تخرج الارض نباتها و تنزل السماء برکاتها و تظهر له الکنوز؛ زمین نباتات خود را خارج می کند، آسمان برکاتش را فرو می فرستد، گنج های نهفته در دل زمین برای او آشکار می شود. (۵)

امام صادق؟ع؟ می فرمایند:

ینتج الله تعالی فی هذه الامه رجلا منی وأنا منه، یسوق الله تعالی به برکات السماوات والارض، فینزل السماء قطرها، ویخرج الارض بذرها؛ خداوند به این امت، مردی عطا می کند که از من است و من از اویم، به برکت او، برکات آسمان و زمین را عنایت می کند، آسمان، باران خویش را فرو می فرستد و زمین، بذر خویش را بیرون

۱- بحار الانوار، علامه مجلسی، ج ۵۳، ص ۸۵.

۲- منتخب الأثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص ۴۷۲.

۳- خصال، شیخ صدوق، ص۶۲۶.

۴- مستدرک علی الصحیحین، حاکم نیشابوری، ج۴، ص۵۵۷؛ منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص۵۹۱.

۵- احتجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۱۱.

می فرستد. (۱)

امام صادق؟ع؟ می فرمایند:

تعطی السماء قطرها و الشجر ثمرها و الارض نباتها و تزین لاهلها؛ آسمان باران هایش را فرو ریزد، درختان میوه های خود را آشکار می سازند. زمین گیاهان خود را بیرون می فرستد و برای ساکنان خود آرایش می کند. (۲)

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

و یخرج الله من الارض بذرها، وینزل من السماء قطرها، و یخرج الناس خراجهم علی رقابهم إلی المهدی، ویوسع الله علی شیعتنا، ولولا ما یدرکهم من السعاده، لبغوا؛ خداوند از زمین بذرها را می رویاند و از آسمان باران نازل می کند. مردم مالیات خود را بر گردن گذاشته، به سوی مهدی می روند. خداوند به شیعیان ما در زندگی رفاه و آسایش داده است و آنان در بی نیازی به سر می برند و اگر لطف و سعادت خداوند آنان را در بر نمی گرفت، با آن بی نیازی سرکشی می کردند. (۳)

فعند ذلک تفرح الطیور فی او کارها و الحیتان فی بحارها و تفیضُ العیون و تنبت الارضُ ضعفَ اُکلها؛ در آن هنگام پرندگان در آشیانه های خود شادمان می شوند و ماهیان در قعر دریاها شادمانی می کنند و چشمه ها سرازیر می شوند و زمین چندین برابر محصول خود، می رویاند. (۴)

امام علی؟ع؟ می فرماید:

لَوْ قَدْ قامَ قائِمُنا لَاَنْزَلَتِ السَّماءُ قَطْرَها، وَلَاَخْرَجَتِ الاَرضَ نَباتَها... وَاصْطَلَحَتِ السِّباعُ وَالْبَهائِمُ حَتّی تَمْشِیَ الْمَراَةُ بَیْنَ الْعِراقِ اِلَی الشّامِ لا تَضَعُ قَدَمَیْها اِلّا عَلَی النَّباتِ، وَ عَلی رَأْسِها زینَتُها لا یُهَیِّجُها سَبُعٌ؛ اگر قائم ما قیام کند، آسمان بارانش را نازل می کند و زمین گیاهان خویش را بیرون نماید، پرندگان و چهارپایان در آشتی به سر برند تا

۱- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۱۸۸.

۲- عصر الظهور، کورانی، ص۳۵۱و ۳۷۰.

۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۴۵.

۴- همان، ص ۳۰۴.

آنجا که زنی از عراق به شام می رود و هر جا پا می گذارد سرسبز است و در حالی که زینت او بر سرش می باشد، هیچ درنده ای مزاحم او نمی شود. (۱)

امام صادق؟ع؟ درباره قول خداوند تعالی در قرآن «مد هامتان» (۲) می فرماید:

یتصل مابین مکه والمدینه نخلا؛ میان مکه و مدینه را درخت های خرما به هم متصل می کند. (۳)

امام علی؟ع؟ دراین باره می فرماید:

و بعـد ذلک یملک المهـدی مشارق الأرض مغاربها و... یـذهب الشر و یبقی الخیر، و یزرع الرجل الشعیر و الحنطه، فیخرج من کل من مائه من، کمال قال الله تعالی: (فِی کلِّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبَّهٍ وَاللَّهُ یضَاعِفُ لِمَنْ یشَاءُ)؛ حضرت مهدی؟عج؟ شرق و غرب زمین را تسخیر می کند... بدی ها و ناراحتی ها را برطرف می کند و خیر و نیکی جایگزین آن می شود؛ به طوری که یک کشاورز از هر من (۳ کیلو) صد من محصول به دست می آورد؛ همان گونه که خدا فرمود: در هر سنبلی صد دانه عمل می آید (۴) و خداوند برای هر کس که اراده نماید زیادتر می کند. (۵)

پیامبر اکرم؟ص؟ می فرمایند:

تَتَنَعَّمُ أُمَّتِی فِی زَمَانِهِ تَنَعُّماً لَمْ یتَنَعَّمْ مِثْلَهُ قَطُّ الْبَرُّ مِنْهُمْ وَ الْفَاجِرُ یُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَیهِمْ مِدْرَاراً وَ لَا تَحْبِسُ الْأَرْضُ شَیئاً مِنْ نَبَاتِهَا؛ امت من در زمان ظهورِ آن گرامی طوری از نعمت های الهی برخوردار می شود که انسان های خوب و بد دنیا، چنان موقعیتی را هرگز به خود ندیده اند. آسمان باکمال سخاوت باران خویش را فرو می ریزد و زمین گیاهان خود را می رویاند و همه جا سبز و خرم و آبادان خواهد شد. (۶)

امام صادق؟ع؟ به علی بن عقبه مژده داد:

۱- همان، ص ۳۱۶-۳۴۵.

۲- الرحمن، ۶۴.

۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۴۹؛ تفسیر قمی، ج ۲، ص ۳۴۶.

۴- بقره، ۲۶۱.

۵- چشم اندازی به حکومت مهدی، نجم الدین طبسی، ص۲۳۰، به نقل از: الشیعه و الرجعه، ج۱، ص۱۶۷.

۶- بحارالأنوار، علامه مجلسی، ج۳۶، ص ۳۶۹.

إذا قـام القائم حکم بالعـدل وارتفع فی أیامه الجور، وأمنت به السـبل، وأخرجت الارض برکاتها، ورد کل حق إلی أهله ....وحکم بین الناس بحکم داود، وحکم محمـد فحینئـذ تظهر الارض کنوزها وتبـدی برکاتها، ولا یجـد الرجل منکم یومئـذ موضـعا لصدقته ولا لبره، لشـمول الغنی جمیع المؤمنین؛ وقتی که قائم قیام کند، حکومت را بر اساس عدالت قرار می دهد و ظلم و جور در دوران او برچیده می شود، جـاده ها در پرتو وجودش امن و امان می گردد و زمین برکاتش را خارج می سازد و هر حقی به صاحبش می رسـد... و در میان مردم، هماننـد داود و محمـد؟ص؟ حکم و داوری می کنـد. در این هنگام زمین گنج هایش را آشکار می سازد و برکات خود را ظاهر می کند و کسی موردی را برای انفاق و صدقه و کمک مالی نمی یابد؛ زیرا همه مؤمنان بی نیاز و غنی خواهند شد. (۱)

در آیات قرآن نیز خداونـد به کسانی که در راه خـدا انفاق می کننـد وعـده داده است که عمل آن ها مانند دانه ای که کاشـته شده و ۷۰۰ برابر محصول بدهـد پاداش خواهـد داشت. از آنجا که مثل های قرآن موهومی نیست می توان دریافت که روزی فرا خواهـد رسـید که این مثال به واقعیت خواهـد پیوست، کما اینکه هم اکنون نیز گاهی تولیـدات غیرقابل تصور به صورت خاص دیده می شود که شاید خداوند می خواهد با این گونه محصولات غیرقابل تصور هضم قضیه را برای بشر آسان کند.

{مَثَلُ الَّذِینَ ینْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِی سَبِیلِ اللَّهِ کمَثَلِ حَبَّهٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِی کلِّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبَّهٍ وَاللَّهُ یضَاعِفُ لِمَنْ یشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِیمٌ؛ کسانی که اموال خود را در راه خـدا انفاق می کننـد، هماننـد بذری هستند که هفت خوشه برویاند؛ که در هر خوشه، یک صد دانه باشد؛ و خداوند آن را برای هر کس بخواهد (و شایسـتگی داشته باشد)، دو یا چند برابر می کند؛ و خدا (از نظر قدرت و رحمت،) وسیع، و (به همه چیز) داناست}. (۲)

در تفسیر نمونه در این رابطه آمده است:

۱- همان، ج ۵۲، ص ۳۳۹؛ ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۸۴.

۲- بقره، ۲۶۱.

کوتاه سخن اینکه؛ در مورد هر تشبیهی علاوه بر ادات تشبیه سه چیز لازم است، (مشبه) و (مشبه به) و (وجه تشبیه)، در اینجا (مشبه) انسان انفاق کننده است و (مشبه به) بذرهای پربرکت و وجه تشبیه نمو و رشـد آن است و ما معتقـدیم که انسان انفاق کننـده در پرتو عملش رشـد فوق العاده معنوی و اجتماعی پیـدا می کند و نیازی به هیچ گونه تقدیر نیست. شبیه این معنی در آیه ۲۶۵ همین سوره آمده است. این نکته نیز در میان مفسران مورد بحث است که تعبیر به «انبتت سبع سنابل فی کل سنبله مائه حبه» که اشاره به دانه ای است که هفت صد دانه یا بیشتر، از آن به دست می آید، یک تشبیه فرضی است که وجود خارجی نـدارد (زیرا در مورد دانه های گنـدم هرگز از یک دانه هفت صـد دانه برنخاسـته است) و یا منظور دانه هایی همچون دانه های ارزن است، ولی جالب اینکه چنـد سال قبل که سال پربارانی بود، در مطبوعات این خبر انتشار یافت که در بعضـی از شـهرهای جنوبی، در پاره ای از مزارع بوته های گنـدمی بسـیار بلنـد و پر خوشه دیده شده که در بعضـی موارد در یک بوته، حدود چهار هزار دانه گندم شمارش شده است و این خود می رساند که تشبیه بالا، یک تشبیه کاملاً واقعی است نه خیالی.

جمله (یضاعف) از ماده (ضـعف) (بر وزن شـعر) به معنی دو برابر یا چنـد برابر است و با توجه به آنچه در بالا اشاره شـد که دانه هایی پیـدا می شود که چنـد هزار دانه محصول می دهد، این تعبیر نیز یک تشبیه واقعی است. پنـدارِ اینکه خداونـد عاجز است که از یک دانه گنـدم هفتصـد دانه پدید آورد بی شک پنداری عبث است زیرا تا ۵۰ سـال پیش کـدام انسانی می توانست مفهوم روایتی که می فرماید «امام زمان در کنار کعبه می ایستد و صحبت می کند و همه صدای ایشان را می شنوند» درک کند. اکنون با پیشرفت بشر در عرصه های مختلف حتی دستیابی بشر با علم ناچیز خود به بسیاری از اموری که قبلاً محال می نمود آسان شده است؛ چه رسد به قدرت بی انتهای الهی. با اندکی تعقل در روایت می توان دریافت که تأویل این آیه در زمان ظهور امام عصر خواهد آمد. (۱)

امیر مؤمنان؟ع؟ می فرماید:

۱- تفسیر نمونه، آیت الله ناصر مکارم شیرازی، ذیل آیه ۲۶۱ سوره بقره.

پس مهدی؟ع؟ فرماندهان خود را به سایر شـهرها می فرستد و دستور رعایت عدل در بین مردم را می دهد و گوسفند و گرگ در یکجا می چرند. کودکان با مار و عقرب بازی می کنند و ضرری به آنان نمی رسـد. شـر و بـدی برود و خیر و خوبی باقی ماند. آدمی یک مد (یک چارک) بکارد و هفتصد چارک بیرون آرد؛ چنانکه خدای متعال فرماید: «مانند دانه ای که برویاند هفت خوشه را در هر خوشـه ای صد دانه باشد و خدا می افزاید برای هر کس که بخواهد» و ربا و زنا و شراب خواری و ریا برود و مردم روی به عبادت و امر مشروع و دیانت و نماز جماعت ها آورند و عمرها طولانی شود و امانت ها ادا گردد و درختان بارور شوند و برکت ها افزون گردد و بَدان نابود شوند و نیکان باقی مانند و کسی از دشمنان اهل بیت؟عهم؟ باقی نمانند. (۱)

ظهور برکت در تولیـدات کشـاورزی، دامی و نزول رحمت الهی و بهره منـدی مومنین در عصـر ظهور از علم لایـزال الهی به هیـچ وجه به معنی توقف یـا کاهش تلاش انسان در زنـدگی نیست بلکه موارد تـاریخی از جمله اسـتفاده حضـرت یوسف از علم الهی برای پیشـگویی درباره خشک سالی هفت ساله، علم گیاه شناسـی برای نگهـداری انواع غلات و علم عمران برای ساخت سـیلوها باعث توقف تلاش مردم آن دوره نشد، بلکه با بهره مندی از علم الهی و تلاش برای ساخت سیلو و نگهداری مواد غذایی، دوره خشک سالی با تامین مواد غذایی با کیفیت، با کمترین هزینه انجام شد.

امروزه در یک هکتار مزرعه گندم ۲۰۰ تا ۴۰۰ کیلوگرم بذر کاشته شده و ۲ تا ۱۲ تن برداشت می شود، یعنی حداکثر ۶۰ برابر، حال آیا خداوند نمی تواند این تولید را افزایش دهد و به جای ۱۲ تن ۱۰۰ تن تولیـد شود. در روایـات اشـاره شـده است که امـام عصـر زمین را به زمین دیگری دگرگون می سازد؛ بر این اساس علاوه بر تغییرات در ظاهر زمین، ممکن است بسـیاری از معادلات حاکم بر طبیعت و زمین نیز تغییر یابد.

برای اثبات این که تولید چند صد برابر شرایط فعلی امری محال نیست برخی محصولاتی

۱- عقد الدرر، شافعی سلمی، یوسف، ص۱۵۹؛ القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر ، ابوالعباس احمد بن محمد، ص ۲۰.

که ابعاد غیرعادی داشته اند معرفی می گردد.

تولید برخی محصولات کشاورزی با ابعاد غیرعادی

در این بخش تصاویر برخی محصولات کشاورزی که ابعاد غیرقابل باوری داشته و همه تئوری ها را پشت سر گذاشته اند نشان داده شده است. هدف از نشان دادن این تصاویر این نیست که بگوییم خداوند در عصر ظهور ابعاد محصولات تولید شده را بزرگ می کند. چگونگی افزایش تولید نامعلوم است، ولی با نگاهی مختصر می توان دریافت که برای افزایش تولید در یک مزرعه راه های مختلفی از قبیل افزایش تعداد دانه ها یا میوه های تولیدی، افزایش وزن و اندازه آن ها، افزایش تعداد دفعات برداشت محصول، رشد سریع تر و افزایش تعداد دفعات کاشت در سال و راه های متعدد دیگر وجود دارد که خداوند به هریک از آن روش ها ممکن است در عصر ظهور به محصولات تولیدی برکت دهد. این را نیز نباید از نظر دور داشت که بالاترین برکتی که ممکن است خداوند به زندگی یک انسان عطا کند رضایت، قناعت و گشادگی خاطر است.

شکل ۷_ سیب زمینی و هندوانه غیرعادی

شکل ۸_ کدوحلوایی ۹۳۳ کیلویی در آمریکا جایزه گرفت

شکل ۹ــ انگور و کلم غیرعادی

شکل ۱۰ــ پیاز غیرعادی

امام باقر؟ع؟ درباره آیه شریفه ی ۹۶ سوره اعراف از امام حسین؟ع؟ روایت کرده است که ایشان درباره آیه {وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُواْ وَاتَّقَواْ لَفَتَحْنَا عَلَيهِم بَرَكاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَلَكِن كَذَّبُواْ فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كانُواْ يكسِبُونَ} فرمود:

.....به همه ی شیعیان خبر دهند که مهدی آل محمد؟عهم؟ ظاهر شده است، ملائکه خاک از روی شیعیان ما بیفشانند و مقامشان را در بهشت معرفی کنند دیگر روی زمین کور و نه زمینگیری و دردمندی نماند! به برکت ما اهل بیت خدا همه را شفا بخشد، برکت از آسمان به زمین فرود آید به طوری که درخت تاب کشیدن میوه را نداشته باشد. میوه تابستانی در زمستان خورند و میوه زمستانی در تابستان، چنانکه خدا می فرماید: (اگر ایمان می آوردند و پرهیزکار می شدند، درهای برکت را از آسمان و زمین بر ایشان می گشودیم، ولی تکذیب کردند). سپس خداوند

کرامت به شیعیان ما دهد که هیچ چیز در زمین از نظرشان مخفی نماند. (۱)

در خصوص برکت یافتن زندگی انسان در عصر ظهور منجی موعود، در کتب سایر ادیان الهی نیز آیات متعددی وجود دارد. برای نمونه در کتاب حزقیال نبی آمده است:

درختان را وادار می کنـد تا هر ماه میوه بیاورند و انسان از آن میوه ها می خورد و شـفا می یابد و بر لب آن نهر در این طرف هر نوع درخت خوراکی خواهد رویید که برگ آن پژمرده نخواهد شد و میوه اش تمام نخواهد گشت (۲).

۱- الخرائج و الجرائح، قطب راوندی، ج۲، ص۵۰۸.

۲- معین نجف آبادی، سعیده. ۱۳۹۳. آرمانشهر در اندیشه یهود. ماهنامه انتظار موعود. شماره ۲۶.

فصل سوم: سلامت، بهداشت و درمان قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

طی چند دهه اخیر گسترش بیماری هایی مانند سکته، سرطان، ایدز، آلزایمر، ام اس، دیابت، انواع بیماری های هورمونی و خونی مانند چربی خون، انواع کمر درد و دیسک کمر، انواع بیماری های روانی و صدها بیماری خطرناک دیگر زندگانی مردم را مورد تهدید قرار می دهد. گویی که دیدن یک خانواده کاملاً سالم به آرزویی تبدیل شده است. این بیماری ها هزینه های گزاف مالی و روانی بر خانواده ها و جامعه تحمیل کرده و اوقات زیادی را که انسان ها باید صرف کار و تلاش، تحصیل علم، گذراندن با خانواده، قرائت قرآن و عبادت خدا کنند، صرف مبارزه با بیماری نموده و قسمت مهمی از زندگی خود را با سختی می گذرانند. این اوضاع دلخراش و دردناک، در اثر آلودگی محیط زیست، سبک زندگی جدید، بدون فعالیت جسمی و فقدان معنویت که موجب بسیاری از بیماری های روانی است، به وجود آمده است. حکومت حضرت مهدی؟عج؟، نور امیدی در دل انسان های بلازده و دردمند تابیده و تندرستی را برای جامعه ی بشری به ارمغان خواهد آورد. با گسترش آموزه های مترقی اسلام که منطبق بر فطرت انسان تدوین شده است، مصرف هر نوع غذای ناپاک، مواد مخدر، محرمات، مانند خوردن گوشت خوک و مسکرات از بین رفته و با رعایت تقوا و تعادل در تغذیه، زمینه بروز بیماری های روانی مانند حرص، بخل، حسد، رقابت های ناسالم، اضطراب فزاینده ای که اکنون به دلیل سبک زندگی گریبان گیر انسان شده و سایر عوامل ایجاد بیماری های روحی و جسمی از بین خواهند رفت. در چنین شرایطی برکات خداوند نیز، بر اساس سنت الهی بر مؤمنین نازل می گردد و سلامت جسم و روح که یکی از زیرساخت های بسیار مهم برای تربیت انسان در تراز خلیفه خداست در عموم مردم برقرار خواهد شد.

جاودانگی انسان از دید اسلام

علت علاقه انسان به زندگی در دنیا میل به جاودانگی است، زیرا برخی از انسان ها خیال می کنند که وجودشان همین وجود مادی و زندگی شان نیز همین زندگی دنیوی است، لذا آرزو می کنند که این زندگی ادامه پیدا کند. اگر انسان متوجه شود و یقین پیدا کند که حقیقت زندگی، برتر از این حیات مادی است، دیگر با آن نگاهی که قبلاً به زندگی دنیا می نگریست نمی نگرد و نظرش تغییر می کند.

«خداوند حالت روانی ترس از مرگ را بر اساس تدبیر حکیمانه ی خود در نهاد انسان قرار داده و این حالت می تواند زندگی انسان را از بسیاری از خطرها برهاند و او را به مبارزه با بسیاری از بیماری ها وا دارد. چنان که پایه ی زندگی اجتماعی، نظم و قانون بر آن نهاده شده و باوجود احکام و قوانین کیفری، ترس از مرگ و محدودیت ها و رنج هاست که افراد را وا می دارد تا رفتار و روابط خود را با قانون هماهنگ کرده، دست از پا خطا نکنند و در همه جا با رفتار و مشی عاقلانه، زندگی خود را از خطر برهانند.

می توان گفت منشأ اصلی ترس از مرگ، جهل به حقیقت مرگ و تحلیل و تفسیر نادرست از آن است. اگر مرگ به معنای نیستی و نابود شدنِ جبری و حتمی انسان باشد و او بپندارد ناخواسته نابود می شود، پیوسته در ترس و وحشت به سر خواهد برد، ولی اگر بداند حقیقت مرگ زوال نیست و پس از مرگ زندگی او نه تنها ادامه می یابد، بلکه نشانه های زندگی در او قوی تر و بارزتر می شود و لذت ها، دردها و ادراکات او عمیق تر خواهد شد، چنان که زندگی دنیا در برابر آن رنگ می بازد، در این صورت مسلماً وضع فرق خواهد کرد. انسانی با این دید و با چنین تفسیری از مرگ، دیگر ترس از نابودی را به خود راه نمی دهد، بلکه با این بینش که {النَّاسُ نیامٌ فإذا ماتُوا انْتَبَهُوا؛ انسان ها در خواب اند، آنگاه که می میرند از خواب بیدار می شوند}؛ (۱) زندگی محسوس و مادّی را که ما زندگی می نامیم خواب می داند و مرگ بدن را بیدار شدن» (۲).

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۰، ص ۱۳۴، ح ۱۵.

۲- آیت الله مصباح یزدی، محمد تقی. ۱۳۹۳. انسان سازی در قرآن. درس دوازدهم.

سلامت، بهداشت و درمان در عصر حاضر

هیچ کس منکر خدمات بسیار با ارزش پزشکی در دنیای کنونی نیست. دانشمندان، پزشکان، داروسازان و پرستاران بسیاری عمر خود را برای کمک به سلامت و بهداشت نوع بشر صرف نموده و پیشرفت های خیره کننـده ای با تکیه بر علم (علم الهی)، تلاش و همنوع دوستی به جامعه بشـری عرضه کرده انـد. این ها جزء بهترین فرزندان و نخبگان جامعه ی انسانی به شـمار می روند و انبیاء و اولیای الهی، از جمله امام عصر؟عج؟ نیز با تکیه بر همین نخبگان، دانشمندان و فرزانگانِ جامعه ی انسانی دنیای آرمانی را بنا خواهد نمود. اما در بعد دیگر، سبک زندگی، تغذیه، مصنوعات، اخلاق، سبک اداری، سبک تحصیلی و بسیاری از عوامل دیگر که رهاورد دنیای مـدرن است، باعث افزایش بیماران و بروز بیماری های پیچیـده شـده است. بنابراین گفتن و نوشـتن از بیماری ها و دردمنـدی بشـر در دنیای امروز به مفهوم انتقاد از پزشکی و جامعه ی پزشکی نیست، بلکه این قشر فرزانه ضـربات ناشی از سبک ناصحیح زندگی که در جامعه انسانی جاری شده است را جذب نموده و از اثرات سوء آن می کاهند. در آنطرف عـده ای نیز همان گونه که در فصول قبل به آن اشاره شـد در صددند، فناوری را به حدی پیشـرفته نشان دهند که می تواند همه ی آرزوهای بشـر حتی جاودانگی انسان را تامین نماید. برای اینکه روشن گردد، چنین ادعایی صحیح نیست و فناوری کنونی اگر چه باعث سـهولت انجام بسـیاری امور شده است، اما ظرفیت تامین همه ی خواسته های بشر را ندارد و همزمان ضربات جبران ناپذیری نیز از برخی فناوری ها بر پیکره بشر و محیط زیست او وارد شده است، به بررسی این موضوع پرداخته می شود.

زمانی که در قرن نوزدهم میلادی میکروب کشف شـد برخی فکر کردند که عزرائیل را شکست داده و انسان را جاودانه کرده اند. از آن روز تاکنون صدها بیماری کنترل شده، اما صدها بیماری جدید و ناشناخته دیگر به وجود آمـده است. ادعـای غلبه بر مرگ تـا جـایی پیش رفته است که یـک کارآفرین روس به نام «دیمیتری ایتسکوف» که رهبری یک پروژه جاه طلبانه با نام آواتار را بر عهـده دارد، با تعدادی از میلیاردرها تماس گرفته است تا به آن ها جاودانگی را پیشنهاد کند. به این میلیاردرها پیشنهاد شده است که در ازای پرداخت مبلغی فاش نشده،

نامیرا شونـد. او ادعا می کند که برای رسیدن به این هدف، ۳۰ دانشـمند را به استخدام خود درآورده است. هـدفِ گروه این است که امکان پیونـد مغز انسان را به کالبد روباتیک در عرض ۱۰ سال مهیا کننـد. او عقیـده دارد که چنین ایـده ای دیگر یـک خواب و خیـال نیست و تمـدن ما به ایجاد چنین فناوری بسیار نزدیک شـده است. در راستای رسـیدن به چنین هـدفی بود که نامه هایی به میلیاردرهای فهرست شده در نشریه فوربس نوشت تا آن ها را از پروژه خود مطلع کند. ایتسکوف، در این نامه، پروژه خود را جاودانگی سایبرنتیک (۱) و کالبد مصنوعی نام گذاشته است. این پروژه ی ابتکاری، عملاً تابستان ۲۰۱۵ میلادی در دفتری در سانفرانسیسکو شروع شد، اعضای این گروه، قصد دارند یک مرکز پژوهشی بین المللی ایجاد کنند تا در آن دانشـمندان برجسته در زمینه هایی مانند روبات های آدم نما، مدل سازی سامانه های زنده، مغز و مدل سازی هوشیاری، هدف بلندپروازانه انتقال مغز انسان را به یک حامل مصنوعی پی بگیرند و به هدف نهایی که نامیرایی سایبرنتیک است، برسند. به این ترتیب اگر ما وجود یک شخص را مترادف با انـدیشه و ذهنیات او در نظر بگیریم، دیگر بیماری و کهولت سن و مرگ، باعث مرگ یک شخص نمی شونـد. ایتسکوف امیـدوار است که در طی ده سال امکان پیونـد مغز به کالبـد روباتیک فراهم شود و در مرحله بعد، حتی بدون جراحی بشود، اندیشه ها را آپلود کرد، این کار در فاز سوم طرح انجام خواهد شد و بسیار هیجان انگیزتر از دو مرحله قبلی است (۲). غیر از این شخص، افراد بسیار زیـاد دیگری موضوع ادغـام هوش بیولوژیـک انسـان را با هوش مصـنوعی و ماشـینی مطرح کرده و از این طریق به گمان خود، به دنبال جاودانه ساختن انسان هسـتند. ایلان ماسـک، نـابغه بنیـان گـذار کمپـانی هـایی نظیر تسـلا (خودروهـای الکتریکی) و اسپیس ایکس (اولین کمپـانی خصوصـی فعال در زمینه فضا) پروژه بلنـد پروازانه ای در سر دارد که قصـد دارد با کمپانی نیورالینک (۳) به آن جامه عمل بپوشاند. نیوروالینک اتصالی مستقیم میان مغز انسان ها و دنیای کامپیوتر برقرار خواهد کرد. این کارآفرینِ تاریخ ساز که از دیرباز رویای ارسال انسان ها به مریخ را در سر داشته، می خواهد با

۱- علمی که از مناسبات انسان و ماشین بحث می کند.

۲- مجیدی، علیرضا. ۱۳۹۱. انسان در سودای جاودانگی. وبگاه یک پزشک. http://1pezeshk.com/archives/2012/07/seeking-immortality.html.

۳- Neuralink.

تکنولوژی جدیـدش شـبکه عصبی مغز انسان ها را با الکترودهایی متصل به مغز به کامپیوترهایی وصل کنـد که می تواننـد پردازش هایی بی سابقه روی مغز انجام دهند. ترابشـریت نیز یک جنبش فکری و فرهنگی است که تلاش می کنـد به صـورتی عمیق دریابـد چه چیزی از مـا یـک انسـان سـاخته و چگونه خواهیم توانست از محـدودیت هـای طبیعی خود فراتر رویم. این جنبش عقیـده دارد که برای ما ضروریست که توانمندی های خود را بهبود بخشـیده و آنچه به عنوان مانع و محدودیت بر سر راه این توانمندی ها قرار می گیرد قابل عبور و گذر است. از همه مهم تر، ترابشریت باور دارد که تکنولوژی و علم، کلید پرش ما از روی این موانع خواهد بود.

شکل ۱۱ــ ترابشریت

از این گونه آرزوها و ادعاها در سده اخیر زیاد بوده است. این ها برای جاودانگی تلاش های بی وقفه و ادعاهای کرده اند اما در ۱۰۰ سال اخیر نتوانسته اند عمر بشر را به مقدار قابل توجهی افزایش دهند، در حالی که اگر بشـر به خـدا ایمان بیاورد، عمل صالـح انجام دهـد و تقوا پیشه کنـد جاودانه می شود. (۱) ادعـای افزایش عمر انسان ها در سـده اخیر نیز یک ادعای مشـکوک است؛ زیرا به دلیل سـبک زندگی جدید، بشـر نیمی از عمر خود را در حصار انواع بیماری ها می گذراند و همه روزه باید با حسـگرهای خانگی انواع و اقسام داده های حیاتی خود مانند قند، فشار و چربی خون را کنترل نموده و با بالا و پایین شدن آن ها به اضطراب او اضافه می شود. در حالی برخی ادعای تلاش برای جاودانگی می کنند که بیماری های مهلک، روزبه روز افزون شده و

۱- (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ، و آنها که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند، آنان اهل بهشتند و همیشه در آن جاودان خواهند ماند(؛ (بقره:۸۲).

گسترش روزافزون صنایع دارویی و کالاهای پزشکی، انرژی بسیاری از انسان ها را به خود مشغول ساخته است. تلاش بی وقفه پزشکان، داروسازان، مهندسین و پرستاران نیز که موجب کاهش اثرات مهلک سبک زندگی جدید شده است، نتوانسته این اثرات را کاملاً خنثی سازد.

سبک زندگی امروزی، نوع و روش تغذیه، آلودگی مواد غذایی به انواع سموم و کودهای شیمیایی، روش طبخ نامناسب، چرب بودن غذا، مصرف بیش از اندازه برخی از مواد غذایی، پرخوری، تند خوری، تنش های روانی، امواج، اضطراب، افسردگی، دوری از معنویت و ده ها عامل دیگر باعث افزایش تعداد، تنوع و پیچیدگی بیماری ها شده است. به همین دلیل روز به روز بر تعداد پزشک، پرستار و سایر کارکنان در بخش سلامت افزوده شده، تعداد و میزان تولید دارو، تعداد داروخانه ها، تعداد شرکت های داروسازی و سرمایه گذاری در بخش دارو و درمان افزوده می شود. علی رغم این همه سرمایه گذاری و وجود نیروی انسانی؛ همه روزه تعداد بیمارانی که باید اوقات زندگی خود را با سلامتی و خوشی در کنار خانواده خود بگذرانند و عبادت خدا را کنند، قسمت مهمی از عمر خود را با انواع دردها و صرف هزینه ی گزاف برای درمان بیماری ها به سر برده و عمر گران بهای خود را در بیماری به سر می برند. افرادی که بیش از ۴۰ سال سن ندارند به خاطر می آورند که در هر شهر، یکی دو نفر پزشک و یک داروخانه کوچک وجود داشت، ولی امروزه برای هر عضو و غده موجود در بدن یک رشته پزشکی و در هر خیابان چند مطب پزشک، داروخانه و درمانگاه وجود دارد. این آمار برای جامعه دردمند آمار خوبی است و متصدیان امر با ذوق زدگی آن را بیان می کنند ولی در ارزیابی کیفیت زندگی بشر، آمار بسیار بدی به حساب آمده و نشانگر یک جامعه انسانی دردمند و بیمار است.

تعداد کل پزشکان در کشور ما از حدود ۲۰ هزار نفر در سال ۱۳۶۰ به حدود ۱۱۱۰۰۰ هزار نفر در سال ۱۳۹۱ رسیده است. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در کشور ما، در سال ۱۳۹۲، دارای بیش از ۱۰ هزار عضو هیات علمی، تعداد ۹۰۰ بیمارستان فعال و ۲۵۰ هزار پرستار بوده است. تعداد دانشکده های پرستاری و مامایی تابع دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی ۸۲ دانشکده و جمع مراکز تربیت پرستار در کشور ۱۶۰ مرکز بوده است.

تعداد دانشکده های پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد ۷۸ و جمع مراکز تربیت پرستار در کشور ۱۶۰ مرکز و اعضای هیات علمی حدود یک هزار و ۲۰۰ نفر دولتی و ۷۰۰ نفر دانشگاه آزاد هستند (۱). این آمار بیانگر عمق افزایش بیماری و نیاز به دارو و درمان در جامعه ی امروزی بشر است. برخلاف ادعای گوش خراش مدعیان، همه ساله بر تعداد بیماری های ناشناس و لاعلاج، بیماران، داروهای پیچیده و گران، بیمارستان ها، پزشکان و کارخانه های داروسازی و مصرف دارو اضافه می شود.

فروش سالانه دارو در ایران بالغ بر ۲/۵ میلیارد دلار می باشد (۲). بودجه ای که در سال ۲۰۰۹ در جهان صرف تحقیق و توسعه ی دارو شده است، بالغ بر ۷۵ میلیارد دلار بوده است، یعنی چیزی معادل ارزش کل دارایی های موجود در بازار سرمایه کشورمان در آن سال، در کشور آمریکا سالانه معادل ۱۷ درصد فروش دارو صرف تحقیق، توسعه و نوآوری می شود که از دیگر صنایع آن به مراتب بیشتر است. این مقدار در سایر صنایع با فناوری بالا، ۱۰ درصد و در صنعت خودرو ۹/۳ درصد است. تعداد ۱۲ شرکت داروسازی پیشرو در جهان سالانه معادل ۳۴ درصد از فروش محصولات خود را صرف به روزرسانی دانش تخصصی و تجویز دارو از سوی پزشکان و بازاریابی دارویی می نمایند.

بر اساس نتایج طبقه بندی، ۵۳ صنعت سودآور جهان که از سوی مجله ی فورچون در سال ۲۰۱۰ منتشر شده است، صنعت داروسازی با ۱ درصد اختلاف نسبت به دو صنعت شبکه و خدمات اینترنتی یکی از سودآورترین صنایع جهان بوده است. صنایع نفت و گاز در رتبه نهم و کالاهای پزشکی در رتبه چهارم بوده اند. از نظر سرمایه گذاری پس از صنایع غذایی و محصولات مربوط به ایمنی، خدمات سلامتی و داروخانه ای صنایع دارویی در رتبه سوم بوده است. شکل ۱۲، ترتیب ده صنعت برتر جهان از نظر سرمایه گذاری را نشان می دهد (۳).

۱- فلاحی، مسعود. ۱۳۹۲. چه تعداد بیمارستان و پرستار در کشور وجود دارد؟. همایش ملی پژوهشهای راهبردی در ارتقای سلامت. http://danakhabar.com/fa/news/۱۱۶۲۸۶۹.

۲- پزشکان ایران، وبگاه اینترنتی. ۱۳۹۴. آمار فروش دارو در ایران. http://www.pezeshkan.org/?p=۲۰۷۸۹.

۳- فریادگر، وبگاه اینترنتی. ۱۳۹۴. صنعت دارو در جهان چگونه اداره میشود؟. http://faryadgar.com/vdci۳vap.t۱a۵w۲bcct.html.

شکل۱۲_ مقایسه ی سودآوری صنعت دارو با دیگر صنایع

جمع تولید ناخالص داخلی (۱) کل کشورهای جهان در سال ۲۰۱۱، رقم ۷۰ تریلیون دلار (۷۰ هزار میلیارد دلار) بود که حدود ۱/۱۳ درصد این رقم یعنی نزدیک به ۹ تریلیون دلار در بخش سلامت هزینه شـده است. حدود یک تریلیون دلار از این رقم نیز حجم بازار دارویی جهان بوده است. به نظر می آید در سال ۲۰۱۶ این یک تریلیون دلار به حدود یک تریلیون و ۲۰۰ میلیارد دلار بالغ شود (افزایش ۲۰ درصدی) (۲).

طبق آمار سازمان جهانی بهداشت و همچنین سازمان تجارت جهانی، صنعت داروسازی از بین ۵۲ صنعت سودآور دنیا رتبه سوم را کسب کرده است. طبق همین آمار حجم کل تجارت جهانی دارو ۶۰۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۵ و ۷۱۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۷ بود. سرانه مصرف دارو در دنیا به رقمی نزدیک ۱۰۰ دلار رسیده است. تمامی این آمار گواه توجه بیش ازحد مافیا و شرکت های دارویی در سرمایه گذاری در این بخش و همچنین تبلیغات گسترده، به دلیل سود سرشار آن دارد.

تعداد زیاد شرکت های دارویی در دنیا نشان از اهمیت ویژه اقتصادی این بخش دارد. در این

۱- .GPD (Gross Domestic Product).

۲- بازار سرمایه ایران، پایگاه اطلاع رسانی. دارو؛ دومین صنعت سودآور جهان. http://www.sena.ir/ShowNews.aspx?ID=۱۸۱۲۰.

بین ایالات متحده آمریکا با داشتن ۱۳ شرکت در رتبه اول و ژاپن با ۱۰ شرکت رتبه دوم را داراست. آنچه در این بین مهم به نظر می رسد این است که خبرگزاری های این تمدن نیز گسترش صنایع داروسازی، سودآوری آن و گسترش روزافزون بیمارستان ها، تعداد پزشکان و تخصص ها را با ذوق زدگی به عنوان یک معیار پیشرفت جامعه بشری معرفی می کنند، درحالی که اگر به حقیقت موضوع عمیق تر نگریسته شود این داده ها حکایت از گسترش بیماری در جهان و کاهش سلامت جسمی و روحی انسان دارد که باعث گسترش روزافزون پزشکی، مهندسی پزشکی و داروسازی شده است. اگر تمدن و سبک زندگی آن، انسان سالم پرورش دهد چه نیازی به افزایش روزافزون دارو و درمان خواهد بود؟

تقلب و وجود شرایط غیراخلاقی در بخش هایی از تولید دارو

طبق آمار رسمی سازمان جهانی بهداشت داروهای تقلبی سالانه ۳۵ میلیارد دلار سود برای مافیا دارند که بیشتر آن ها در کشورهای درحال توسعه به فروش می رسند. مافیای جهانی اکثراً این داروها را نخست در کشورهای فقیر آفریقا و آمریکای لاتین رواج می دهند و سپس بازار کشورهای درحال توسعه را هدف قرار می دهند. وبگاه اینترنتی «دارک پولتیکس» دراین باره می نویسد: اکثر داروهای تقلبی و روان گردان در طی پروژه های بشردوستانه و کمک به جنگ زدگان بر روی انسان ها تست شده اند و بعد از معتاد شدن افراد، شرکت ها با سودهای سرشار داروهایشان را وارد دیگر کشورها می کنند. این وبگاه ادامه می دهد که بسیاری از قبایل سرخپوست و قبایل دورافتاده آفریقایی در معرض برنامه شرکت ها برای آزمایش و تست داروهای جدید قرار می گیرند. همچنین طبق گزارش های رسمی سازمان جهانی بهداشت بین ۱۰ تا ۱۵ درصد داروهای دنیا تقلبی هستند. به عنوان نمونه داروهای تقلبی ۵۰ درصد بازار دارویی نیجریه و پاکستان را به خود اختصاص داده اند. تعداد قربانیان داروهای تقلبی سالانه به همان میزان که در کشورهای در حال توسعه تکان دهنده است، در کشورهای توسعه یافته هم حایز اهمیت است. شبکه های تبهکار سالانه بیش از ۴۵ میلیارد یورو از تجارت این داروها به جیب می زنند [1].

آمارهای یادشده از این جهت اهمیت دارد که ما را در رسیدن به این دیدگاه که بشر در حال

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، وبلاگ اینترنتی. ۱۳۹۳. اهمیت تجارت دارو در جهان. http://www.irna.ir/fa/News/۸۰۸۴۵۷۶۸.

حاضـر شـرایط مناسبی از نظر سلامت جسم و روح ندارد کمک می کند. چشم اندازی هم وجود ندارد که از میزان درد، بیماری و مصرف دارو در جامعه بشری که در تمدن کنونی نفس می کشد کاسته شود. سؤال این است که آیا با وجود این همه درد و بیماری، مجتمع انسان می توانـد روی خود را به سـمت خـدا کند و به آرامش قلبی برسد؟ آیا بشـر با این شـرایط جسـمی و روحی می تواند خلیفه خدا شود، آیا این شرایط می تواند به جامعه مهدوی تسری یابد؟

امیر مؤمنان؟ع؟ درباره شرایط جامعه پیش از ظهور می فرماید:

بَینَ یـدَی القـائِمِ مَوْتٌ اَحْمَرٌ وَمَوْتٌ اَبْیضٌ وَجَرادٌ فی حینِهِ وَجَرادٌ فِی غَیرِ حینِهِ اَحْمَرٌ کَاَلْوانِ الـدَّمِ فَاَمّا المُوتُ الاَحْمرُ فَالسَّیفُ وَاَمّا المَوتُ الاَبیضُ فَالطّاعُونُ؛پیش از ظهور قائم (عجل الله تعالی فرجه الشـریف) دو گونه مرگ فراوان می گردد؛ مرگ سرخ و مرگ سفید که مرگ سفید، همان گسترش طاعون است. (۱)

قرن بیست و یک علاوه بر ویژگی هایی مانند پیشرفت تکنولوژی و گسترش ارتباطات انسانی، قرن بیماری های نوین و ناشناخته است، بیماری هایی مانند ابولا، سارس و آنفولانزای پرندگان. برای آشکار شدن میزان درگیری بشر امروزی با بیماری های خطرناک تعداد اندکی از آن ها مورد بررسی قرار می گیرند:

ویروس ابولا که نخستین بار در سال ۱۹۷۶ میلادی شـناخته شد از کشنده ترین ویروس هایی است که باعث بیماری شدید در انسان ها و پستانداران می شود. در سال ۱۹۹۵ حدود ۸۰ درصد از مبتلایان به این ویروس جان خود را از دست دادند (۲).

سارس، نوعی بیماری خطرناک تنفسی است که از سال ۲۰۰۲ شـیوع پیدا کرده است. این بیماری علاوه بر بیمار کردن دهها هزار نفر، اثرات مخرب اقتصادی بر جای گذاشته است، به گونه ای که سازمان های بین المللی، خسارات اقتصادی شیوع سارس را تاکنون حدود ۳۰ میلیارد دلار تخمین زده اند (۳).

سندروم تنفسی خاورمیانه (MERS) ویروسی شبیه به سارس است. این ویروس نوعی

۱- ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۷۲؛ الغیبه، نعمانی، ص ۲۷۷؛ الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۶۷؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۲۱۱.

۲- جعفری پور، فـاطمه؛ طولابی، طاهره؛ زارع علمی، حلیمه خاتون؛ خوشـنود، صباح؛ ریاحی، سـمیه و کوگانی نژاد، حـدیث.۱۳۹۶. بیماری ویروسـی ابولا: یک تهدید جدی. فصـلنامه علمی – پژوهشـی دانشگاه علوم پزشکی لرستان. دوره نوزدهم، شماره ۳.

۳- تابناک، وبگاه خبری. ۱۳۸۹. جدیدترین آمار ایدزی های جهان. http://www.tabnak.ir/fa/news/۱۳۲۴۳۰.

کرونوویروس جدید است که در پستانداران ایجاد بیماری های تنفسی می کند. این ویروس در سال ۲۰۱۲ میلادی پدیدار شد. این بیماری از همه کروناویروس های شناخته شده، کشنده تر و خطرناک تر است.

آنفولانزای خوکی نیز از دیگر بیماری های عفونی قرن اخیر است که افراد بسیاری به واسطه آن جان خود را از دست داده اند. آنفولانزای مرغی نیز نوعی دیگر از بیماری های ویروسی قرن ۲۱ است که از پرندگان به انسان منتقل می شود. این بیماری کاملاً کشنده و مهلک است. ویروس آن از سال ۲۰۰۳ میلادی در آسیا منتشر شد و تا سال ۲۰۰۶ میلادی وارد اروپا، خاورمیانه و آفریقا شد. در سال ۲۰۱۲ میلادی، چین دومین دوره مرگ ومیر مردم خود را به صورت رسمی اعلام کرد.

جنون گاوی یک بیماری کشنده و دژنراتیو عصبی مغزی قابل انتقال در گاو می باشد. این بیماری قابل انتقال به انسان است. در انگلستان بیش از ۱۸۰ هزار رأس گاو به این ویروس مبتلا شده بودند و ۴/۴ میلیون گاو سلاخی شده نیز حامل این ویروس بودند. با خوردن گوشت این حیوان، ویروس به انسان منتقل می شود.

ایدز یا سندرم نقص ایمنی اکتسابی، نوعی بیماری است که در دستگاه ایمنی و توسط ویروس نقص ایمنی (HIV) ایجاد می شود. سازمان ملل با انتشار گزارشی در سال ۲۰۱۱ اعلام کرد که حدود ۲/۳۴ میلیون نفر در حال حاضر مبتلا به ایدز هستند.

مالاریا مهم ترین بیماری انگلی و یکی از مسائل مهم بهداشتی تعدادی از کشورها، بخصوص کشورهای گرمسیری دنیا است. به گزارش سازمان بهداشت جهانی، بین سال های ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۳، تعداد ۳/۴ میلیون نفر جان خود را به دلیل مالاریا از دست دادند که از این بین ۹/۳ میلیون نفر کودکان زیر پنج سال در منطقه جنوب صحرای آفریقا بودند.

وَبا بیماری است که از طریق آب، توسط باکتری ویبریو کلرا ایجاد می شود. وبا در طول تاریخ هفت بار همه گیری جهان گستر داشته است. در قرن نوزدهم چندین بار در اروپا همه گیر شد اما امروزه وبا بیشتر در کشورهای جهان سوم به علت وضعیت ناسالم و غیربهداشتی آب های آشامیدنی دیده می شود. این ویروس در هرسال جان حدود یکصدهزار

انسان را می گیرد.

تب ابیولا نوعی بیماری عفونی است که با تب و خونریزی داخلی همراه است و به واسطه تماس با مایعات بدن فرد مبتلا منتقل می شود. این بیماری تا ۹۰ درصد خطر مرگ دارد و در کشورهای آفریقایی بیش از بقیه دنیا کشته داشته است. برای این بیماری مهلک هنوز واکسنی کشف نشده است (۱).

در حال حاضر متجاوز از ۲۰۰ میلیون بیمار دیابتی در جهان داریم که طبق پیش بینی سازمان جهانی بهداشت و فدراسیون بین المللی دیابت تا سال ۲۰۲۵ این میزان از ۳۳۰ میلیون فرد مبتلا فراتر خواهد رفت. آمار مبتلایان به دیابت در کشور ما متناقض و از حدود ۳ تا ۷ میلیون نفر تخمین زده می شود. طبق پیشبینی سازمان بهداشت جهانی تا سال ۲۰۳۰ جمعیت مبتلایان به دیابت به ۶ میلیون نفر خواهد رسید (۲). در هر ۳۰ ثانیه یک پا در دنیا به علت بیماری دیابت قطع می شود. پانزده درصد از بیماران دیابتی دچار زخم پا می شوند، ۱۵درصد افرادی که دچار زخم پا می شوند پایشان قطع می شو.

فلج چندگانه یا اِسکلروزِ چندگانه که با نام اختصاری اِم اِس (MS) نیز شناخته می شود، یک بیماری التهابی است که باعث آسیب دیدگی در توانایی بخش هایی از سیستم عصبی می شود و باعث به وجود آمدن علائم و نشانه های زیادی، ازجمله مشکلات فیزیکی، روانی و در برخی موارد مشکلات روان پزشکی می شود. تعداد مبتلایان به ام اس در جهان رو به افزایش و هم اکنون ۵/۲ میلیون نفر تخمین زده می شود.

بیماری آلزایمر یک نوع اختلال عملکرد مغزی است که به تدریج توانایی های ذهنی بیمار را تحلیل می برد. بارزترین تظاهر زوال عقل اختلال حافظه است. هم اکنون ۴۴ میلیون نفر در جهان با بیماری آلزایمر زندگی می کنند که پیشبینی می شود تا سال ۲۰۳۰ به ۶۵ میلیون و در سال ۲۰۵۰ به ۱۳۵ میلیون نفر برسد. آمار دقیق شیوع بیماری آلزایمر در ایران در دسترس نیست اما بر اساس آمار انجمن آلزایمر، به طور تخمینی حدود ۵۰۰ هزار نفر در این کشور به بیماری آلزایمر مبتلا هستند (۳).

داروهای تولید شده در حال حاضر نیز اگر چه باعث بهبود برخی بیماری ها شده و آثار برخی

۱- برترین ها، مجله اینترنتی. ۱۳۹۳. دوازده بیماری عفونی کشنده در قرن ۲۱. http://www.bartarinha.ir/fa/news/۱۱۰۶۷۷.

۲- علیپور، شهین؛ همتی مسلک پاک، معصومه؛ آقاخانی، نادر و خلخالی. حمید رضا. ۱۳۹۶. بررسی تأثیر مراقبت خانواده محور بر آزمایش های پاراکلینیکی در بیماران مبتلا به دیابت نوع دو. مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه. دوره پانزدهم، شماره پنجم، ص ۴۰۳-۳۹۵.

۳- راوری، علی؛ میرزایی، طیبه؛ سلامی زاده، اعظم و عسکری مجدآبادی، حسام الدین. ۱۳۹۶. تاثیر آموزش مراقبت معنوی بر کاهش اضطراب مراقبین خانگی سالمندان مبتلا به آلزایمر. کومش. دوره ۱۹، شماره ۲، ص ۴۷۴-۴۶۷.

دیگر را کاهش می دهند، اما برخی از این داروها تاثیرات منفی زیادی بر مصرف کننده دارند. داروهای کورتون نظیر دگزامتازون، بتامتازون و هیدروکورتیزون به علت عواقب ناگواری که برای مصرف کننده آن دارند به نام قاتل خاموش نامیده شده اند. این داروها مانند شمشیر دو لبه عمل کرده و عوارض خطرناکی به سیستم ایمنی بدن وارد می سازند. کورتون هرچند علائم بیماری را کاهش می دهد، اما بیماری را از میان نمی برد.

یکی از عوارض دگزامتازون پوکی استخوان است. کورتون مانع رسوب کلسیم در استخوان ها می شود و فرآیند استخوان سازی را کاهش می دهد. فشار خون، چاقی، مشکلات بینایی از قبیل کاهش بینایی، آب مروارید، آب سیاه، خونریزی گوارشی، اختلالات بسیار شدید هورمونی از دیگر عوارض دگزامتازون است (۱).

آمار و ارقام یادشده تنها گوشه ای از بیماری های مهلک است که بسیاری از آن ها ارمغان تمدن کنونی برای بشر هستند، بنابراین بر خلاف برخی ادعاها، سبک زندگی، برخی فناوری ها و آرمان های این تمدن؛ روز به روز جسم و جان بشر را آماج بیماری و درد قرار داده و فرصت زندگی، عبادت و بندگی خدا را از او سلب می کند. تکنولوژی امروزی نیز اگر چه اندکی راحتی انسان را افزایش داده است اما خطرات و بیماری های بی شماری برای انسان به ارمغان آورده و در بسیاری اوقات حوادث غیر قابل جبرانی در سطح ملی و بین المللی ایجاد می کند. به طور خلاصه می توان گفت:

۱ــ زیرساخت های تمدن کنونی مانند ساختارهای اداری، آموزشی و به طور کلی سبک زندگی آن اضطراب زا و به تبع آن بیماری زاست.

۲ــ نگاه تمدنی به بهداشت، درمان و دارو توسط بسیاری از شرکت ها و دولت ها نگاه یک صنعت سودآور است.

۳ــ داروهای شیمیایی و بسیاری از شیوه های درمانی، تسکینی و تهاجمی بوده، تبعات و عوارض جبران ناپذیری دارند.

۴ــ سبک زندگی، تغذیه، مدرنیسم، وسایل ارتباطی و سایر مولفه های تمدن کنونی همه ساله باعث افزایش انواع بیماری ها، تعدد داروها، افزایش تعداد پزشک، پرستار، بیمارستان و

۱- گنجلو، جواد و غضنفری، مجید. ۱۳۸۸. عوارض درازمدت مصرف خودسرانه دگزامتازون تزریقی به مدت بیست سال: گزارش یک مورد نادر. فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی سبزوار (اسرار)، دوره ۱۶، شماره ۴ (مسلسل ۵۴)، ص ۲۴۰ تا ۲۴۳.

گسترش صنایع وابسته می شود.

بیماری سازی، بیمارفروشی و سلطه دارویی

سلطه گران بین المللی برای در اختیار گرفتن دولت ها به دنبال تسلط بر منابع نفت و انرژی و برای سلطه بر ملت ها به دنبال تسلط بر غذا و داروی آنها هستند. یکی از مسئولان شرکت دارویی مهم بین المللی در مصاحبه ای گفته است که ما باید به جایی برسیم که به افراد سالم با تبلیغات دارو بفروشیم. در مهندسی پزشکی نیز دیدگاه صنعتی، اقتصادی و سودآوری باعث شده است که برای تامین سود و بازگشت سرمایه استفاده های نابجا از تجهیزات مختلف افزایش چشمگیری پیدا کند. گفته می شود از هر ۱۰۰ "ام آر آی" که در ایران انجام می شود، ۹۰ مورد آن بیهوده است. به حاشیه رفتن طب بالینی و گرفتن شرح حال از بیمار جای خود را به طب پاراکلینیک داده و انجام کارهای آزمایشگاهی باعث تبعات ناگوار جسمی، روحی و افزایش هزینه درمان شده است.

متاسفانه برخی شرکت های داروسازی که سرمایه گذاری های هنگفتی روی ساخت برخی اقلام دارویی و واکسن ها می کنند برای جبران هزینه و تامین سود خود گاهی مجبور به تولید بیماری و اغوای گروه های هدف برای فروش دارو می شوند. به طور خلاصه بدون انکار خدمات بسیار مهمی که در بخش سلامت و درمان صورت گرفته است نگاه ناسالم بخش هایی از تمدن کنونی به مقوله سلامت و درمان، در بسیاری از کشورها، این بخش را از حالت خدمت به همنوع خارج و به یک صنعت سودآور تبدیل کرده است. ساخت مین های ضد نفر و سلاح های شیمیایی توسط برخی کشورها و در کنار آن ساخت دارو و اعضای مصنوعی برای دردمندانِ این جنایات، نوعی بسیار پیشرفته از توحش و سوء استفاده از دارو و درمان برای استثمار و کسب سود است.

خطر مواد شیمیایی مورد استفاده در بهداشت

استفاده بی اندازه از مواد شیمیایی برای شستشو و سایر امور بهداشتی و حتی تهیه مواد آرایشی باعث شده است که سالیانه دهها میلیون تن مواد شوینده و بهداشتی شیمیایی مانند

مواد جرم گیر، لوله بازکن، سفیدکننده ها و ضدعفونی کننده های کلردار (وایتکس یا آب ژاول)، پودر سفیدکننده، مایع های ظرف شویی، صابون ها، شوینده فرها (اجاق و تنورها)، خوشبوکننده های هوا، مواد نرم کننده، خمیردندان، شامپو و بسیاری مواد شیمیایی دیگر در منازل، ادارات و مکان های عمومی مصرف شود. بخشی از این مواد شوینده به صورت گاز متصاعد و در فضای منازل و مکان های عمومی باعث آسیب رسانی به سلامت انسان شده و بخش دیگری نیز وارد منابع آب و خاک شده و آلودگی این منابع را در پی داشته است. آمار مصرف شوینده ها در ایران ۱۱ و در آمریکا ۴۰ کیلوگرم برای هر نفر در سال است.

این مواد باعث تصاعد گازهای قابل احتراق که باعث آتش سوزی می شوند مانند هیدروژن یا گازهای سمی مانند کلر، نیتروژن، کلرامین و سایر گازهای خطرناک شده و بر سیستم عصبی، پوست، تنفس و سایر ارگان های بدن انسان تاثیر منفی گذاشته و در موارد بسیاری باعث خفگی، بیماری های پوستی، تنفسی و سایر آسیب ها می شوند. در صورت ادامه این روند، آلودگی منابع آب، خاک و هوا ضربات سنگینی بر پیکره محیط زیست، سلامتی انسان، حیوانات و جانوران دریایی و آبزیان خواهد زد. دیگر عوارض مادی و معنوی شیمیایی سازی زندگی انسان در عرصه های مختلف بهداشت، دارو و لوازم زندگی بر هیچ کس پوشیده نیست (۱) (۲) (۳).

هدف از ارائه آمار و اطلاعات درباره انواع بیماری ها و آلودگی ها به هیچ وجه بررسی جزئی هیچ یک از عوارض و نقایص تمدن کنونی حاکم بر جهان نیست، بلکه هدف؛ ترسیم عاقبت بشر، تحت حاکمیت مدرنیته است. نتایج بررسی ها نشان می دهد که بشر در حال حاضر شرایط مناسبی از نظر سلامت جسم و روح ندارد. بر اساس آمار و اطلاعات و پیش بینی سازمان های بین المللی چشم اندازی هم وجود ندارد که از میزان درد، بیماری و مصرف دارو در جامعه بشری که در تمدن کنونی نفس می کشد کاسته شود. سبک زندگی کنونی دائماً باعث تولید و یا گسترش بیماری هاست. زیرساخت های تمدن کنونی مانند ساختارهای اداری، آموزشی و به طور کلی سبک زندگی آن اضطراب زا و به تبع آن بیماری زاست، نگاه تمدنی به بهداشت و درمان، نگاه به یک صنعت سودآور است، نه

۱- بابائی، هادی و خداپرست، سید حجت. ۱۳۸۹. بررسی و تعیین غلظت آلودگی شوینده آلکیل بنزن سولفونات خطی در آب رودخانه سفید رود (استان گیلان). مجله علوم آبزیان. دوره ۱، شماره ۳، ص ۳۵ تا ۴۵.

۲- شهیدی، مینو و متولیان، منیژه. ۱۳۸۴. اثرات گاز کلر بر سیکل سلولی و محتوی DNA گلبول های سفید موش سوری. مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران. دوره ۱۲، شماره ۴۸ (فوق العاده یک)، ص ۱۰۷ تا ۱۱۲ .

۳- واعظی، غلامحسن، و غیره. ۱۳۸۹. اثرات سمی استنشاق مخلوط مواد سفیدکننده و شوینده صنعتی بر لوکوسیتهای موش آزمایشگاهی. فصلنامه علمی پژوهشی زیستشناسی جانوری، سال سوم، شماره دوم، زمستان ۸۹، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان.

تلاش برای خدمت به انسان، داروهای شیمیایی دارای عوارض و بسیاری از شیوه های درمانی نیز تسکینی و تهاجمی بوده، تبعات و عوارض فراوان و جبران ناپذیری دارند. سبک زندگی، تغذیه، مدرنیسم، وسایل ارتباطی، آلودگی منابع آب، خاک و غذا و سایر مولفه های تمدن کنونی همه ساله باعث افزایش انواع بیماری ها، افزایش تعدد داروها، افزایش تعداد پزشک، پرستار، بیمارستان و گسترش صنایع وابسته می شود.

به کمک آمار یاد شده می توان به این سطح از معلومات رسید که اهداف، مسیر و روش تمدن کنونی برای تکامل انسان اشتباه است و این تمدن درد ساز بوده و سبک زندگی، نوع تغذیه، روش تولید مواد غذایی، مواد شیمیایی مورد استفاده در بخش های مختلف و چارچوب های حاکم بر آن، تولید بیماری می کند. این باعث می شود تعداد زیادی از نخبگان جامعه مشغول مبارزه با بیماری شده و سالانه درصد قابل توجهی از ثروت انسانی صرف مبارزه با بیماری ها، تولید دارو و تحقیق و تفحص در این زمینه شود. این مسیر در حکومت مهدوی طی نخواهد شد. هدف حکومت مهدوی رساندن بشر به مقام خلیفه اللهی، مسیر او حاکمیت آموزه های الهی و روش او دین، عقل و علم سازگار خواهد بود، نتیجه این حکومت رسیدن بشر به حیات طیبه است که در آن انسان فارغ و آزاد از بندگی غیر خدا، با سلامت روح و جسم، جامعه ی خود را ساخته و در پرتو تقوا و ایمان به خدا رحمت الهی را شامل حال خود خواهد نمود.

سلامت، بهداشت و درمان در عصر ظهور

برخی فکر می کنند که در عصر ظهور، پیشرفت بسیار زیاد داروسازی و پزشکی، افزایش تعداد بیمارستان ها، تخت های بیمارستان، داروها، پرستاران و سایر مؤلفه هایی که امروزه به عنوان شاخص های پیشرفت در زمینه سلامت معرفی شده اند باعث کنترل بیماری و سلامت می گردد. این دقیقاً بر عکس آن اتفاقی است که در عصر ظهور می افتد. امام و کارگزاران ایشان با آموزش و هدایت مردم به سمت آموزه های علمیِ، عقلیِ الهی، با تصحیح سبک زندگی، تولید و مصرف مواد غذایی پاک و دوری از مصرف مواد ناپاک، مواد مخدر و سایر موضوعات تاثیرگذار و از بین بردن رذایل اخلاقی مانند حسد، بخل، مسابقه در امور غیر

ضروری و گناه و اضطراب های بی حدی که سبک زندگی کنونی ایجاد نموده است، زیر ساخت لازم برای پرورش انسان سالم را مهیا و زمینه ها را برای بروز بیماری از بین می برند. بنابراین بیماری بسیار کم خواهد بود یا وجود نخواهد داشت که برای آن دارو، پزشک، پرستار و سایر امکانات به شیوه امروزی مهیا شود.

دین مقدس اسلام، حاوی نکات غنی و ظریف از بهداشت کامل در زندگی فردی و اجتماعی است و عمل به این توصیه های بهداشتی، ضامن سلامت فردی و اجتماعی اوست و در اسلام، حفظ تندرستی، این نعمت ارزشمند الهی بر همگان واجب است.

حضرت رسول اکرم؟ص؟ می فرماید: «دو نعمت است که مردم قدر آن را نمی دانند؛ یکی سلامتی و دیگری جوانی». خداوند پس از بعثت پیامبر اکرم؟ص؟ به او می آموزد که «وَ ثِیابَکَ فَطَهِّرْ؛ جامه خود را پاکیزه ساز» (۱) و بر آن اساس، امت او را به دین خود دعوت میکند و در ستایش پاکان می فرماید: «إِنَّ اللّهَ یُحِبُّ التَّوّابِینَ وَ یُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِینَ؛ خداوند توبه کنندگان را دوست دارد و پاکان را نیز دوست دارد». (۲)

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

إنَّ اللّه َتبارک و تعالی لَم یحَرِّمْ ذلک علی عِبادِهِ و أحَلَّ لَهُم ما سِوی ذلک مِن رَغبَةٍ فیما أحَلَّ لَهُم، و لا زُهدٍ فیما حَرَّمَهُ علَیهِم و لکنَّهُ تعالی خَلَقَ الخَلقَ فَعَلِمَ ما یقومُ بِهِ أبدانُهُم و ما یصلِحُهُم فَأحَلَّهُ لَهُم و أباحَهُ، و عَلِمَ ما یضُرُّهُم فَنَهاهُم عَنهُ و حَرَّمَهُ علَیهِم؛ خداوند تبارک و تعالی به خاطر رغبت خود به چیزی یا بی رغبتی به چیز دیگر، چیزی را حلال یا حرام نفرموده است، بلکه خدا که آفریدگان را آفریده است می داند که چه چیزی بدنهای آن ها را قوام و صلاح می بخشد، لذا آن را برای مردم حلال و مباح قرار داده و از آنچه که به آن ها زیان میرساند نهی فرموده و بر آن ها حرام نموده است. (۳)

این روایت نشان می دهد که با رعایت آموزه های مترقی اسلام، در خصوص مواد غذایی و

۱- مدثر، ۴.

۲- بقره، ۲۲۲.

۳- علل الشرایع، شیخ صدوق، ج ۲،ص ۴۸۳.

زندگی فردی و اجتماعی، سلامت در دنیای ما نهادینه می شود.

در قرآن دست کم چهار بار انسان از خوردن گوشت خوک نهی شده است، (۱) ولی در تمدن کنونی از ۴۰۰ میلیون تن گوشت مصرفی در سال ۲۰۱۶ حدود ۱۰۰ میلیون تن آن را گوشت خوک به خود اختصاص داده است (۲). آیا چنین سبک تغذیه ی ناپاک می تواند زیر ساخت لازم برای تعالی انسان را فراهم کند؟

اسلام با تکیه بر وحی، عالی¬ترین رهنمودهای بهداشتی را در اختیار مسلمانان قرار داده است. برای مثال وقتی قرآن می فرماید:

{یا أَیهَا النَّاسُ کلُوا مِمَّا فِی الْأَرْضِ حَلَالاً طَیبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّیطَانِ إِنَّهُ لَکمْ عَدُوٌّ مُبِینٌ؛ ای مردم از آنچه در زمین است، حلال و پاکیزه بخورید و از گام های شیطان، پیروی نکنید چه اینکه او، دشمن آشکار شماست}. (۳)

یا می فرماید:

{فَلْینْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَی طَعَامِهِ؛ انسان باید به غذای خویش (و آفرینش آن) بنگرد}. (۴)

به انسان درس بهداشت و سلامت جسم و جان می دهد.

اسلام با تحریم خبائث و پلیدیها و حلال کردن پاکیزگی و پاکیزهها و قاعدتا حفظ اعتدال، راه رسیدن به سلامتی را هموار کرده است. بیشترین بیماری های کنونی انسان ها نیز ناشی از رعایت نکردن همین اصول مترقی است. رعایت اعتدال در مصرف، از نظر اقتصادی و بهداشتی فواید بی شماری برای انسان دارد و قرآن کریم در این رابطه می فرماید:

{یا بَنِی آدَمَ خُذُوا زِینَتَکمْ عِنْدَ کلِّ مَسْجِدٍ وَکلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا یحِبُّ الْمُسْرِفِینَ؛ ای فرزندان آدم زینت خود را به هنگام رفتن به مسجد، با خود بردارید و (از نعمت های الهی) بخورید و بیاشامید، ولی اسراف نکنید که خداوند مسرفان را دوست نمی دارد}. (۵)

۱- بقره، ۱۷۳؛ مائده، ۳؛ انعام، ۱۴۵؛ نحل، ۱۱۵.

۲ - Ritchie, Hannah و Roser, Max.. ۲۰۱۷. Meat and Seafood Production Consumption. https://ourworldindata.org/meat-and-seafood-production-consumption.

۳- بقره، ۱۶۸.

۴- عبس، ۲۴.

۵- اعراف، ۳۱.

با تشکیل جامعه مهدوی و رعایت اصول اسلام، سلامتی در جهان نهادینه شده و برکات خداوند نیز شامل حال مؤمنین می شود. در آن عصر هیچ بیماری بدون درمان باقی نمی ماند. امام باقر؟ع؟ دراین باره می فرماید:

مَنْ أَدْرَكَ قَائِمَ أَهْلِ بَيتِی مِنْ ذِی عَاهَةٍ بَرَأَ وَمِنْ ذِی ضَعْفٍ قَوِیَ؛ هر کس قائم اهل بیت مرا درک کند، اگر به بیماری دچار باشد، شفا یابد و چنانچه دچار ناتوانی باشد، توانا و نیرومند می شود. (۱)

در برخی روایات از ریشه کن شدن بسیاری از بیماری ها به برکت ظهور ولی خدا و عنایت حق به بندگان در پرتو ایمان و تقوا خبر داده شده است. امام سجاد؟ع؟ دراین باره می فرماید:

إذا قام قائمنا أذهب الله عزوجل عن شیعتنا العاهه، وجعل قلوبهم کزبر الحدید، وجعل قوه الرجل منهم قوه أربعین رجلا ویکونون حکام الارض وسنامها؛ هنگامی که قائم ما قیام نماید خداوند بلا و آفت را از شیعیان و پیروان ما بر می دارد و دل های ایشان را همانند قطعه آهن محکم می نماید و نیرو و قوّت هر یک از ایشان به مقدار نیروی چهل نفر خواهد شد. (۲)

شکوفایی شگفت انگیز دانش ها، به ویژه علم بهداشت و درمان در عصر حکومت مهدی؟عج؟ و بهره گیری از آن برای گسترش بهداشت در جامعه، فرو نشستن شعله های جنگ و پیدایش آرامش روانی، تأمین بهداشت روحی با اصلاح شدن انسان ها، برکت وجود امام عصر در بین مردم و عنایت و رحمت خداوند ازجمله عواملی است که سلامت را در روزگار امام عصر؟عج؟ به حد بالا و ایده آل خود می رساند.

رسول خدا؟ص؟ می فرماید:

إذا نزل عیسی بن مریم و قتل الدجال تمتعوا، تحیلوا لیله طلوع الشمس من مغربها، وحتی تمنعوا بعد خروج الدجاتل أربعین سنه، لا یموت أحد و لا یمرض؛ هنگامی که عیسی؟ع؟ از آسمان فرود آمد و دجال را کشت و شب، هنگامی که در صبح آن، خورشید از

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص۳۳۵، ح ۶۸.

۲- خصال، شیخ صدوق، ص ۵۴۱، ح ۱۴؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج۵۲، ص ۳۱۷.

مغرب طلوع کند تا چهل سال زندگی پربار و آسوده ای خواهید داشت و در این مدت نه کسی می میرد و نه بیمار می شود. (۱)

شایـد منظور از این سـخن، آن باشـد که مرگ ها و بیماری هایی که پیش از ظهور حضـرت، گسترش یافته، در دوران حضـرت به اندازه ای اندک و ناچیز است که می توان آن را در حکم عدم دانست و شاید معنای ظاهری مراد باشد؛ یعنی در این مدت مرگ و بیماری وجود نداشته باشد و آن به دلیل مقدم مبارک حضرت بقیه الله الاعظم است.

امیر مؤمنان؟ع؟ می فرماید:

پس مهدی؟ع؟ فرماندهان خود را به سایر شـهرها می فرستد و دستور رعایت عدل در بین مردم را می دهد و گوسفند و گرگ در یکجا می چرند. کودکان با مار و عقرب بازی می کنند و ضرری به آنان نمی رسـد. شـر و بـدی برود و خیر و خوبی باقی ماند. آدمی یک مد (یک چارک) بکارد و هفتصد چارک بیرون آرد؛ چنانکه خدای متعال فرماید: «مانند دانه ای که برویاند هفت خوشه را در هر خوشـه ای صد دانه باشد و خدا می افزاید برای هر کس که بخواهد» و ربا و زنا و شراب خواری و ریا برود و مردم روی به عبادت و امر مشروع و دیانت و نماز جماعت ها آورند و عمرها طولانی شود و امانت ها ادا گردد و درختان بارور شوند و برکت ها افزون گردد و بَدان نابود شوند و نیکان باقی مانند و کسی از دشمنان اهل بیت؟عهم؟ باقی نمانند. (۲)

مفضل بن عمر می گوید: امام صادق؟ع؟ فرمود:

إن قائمنا إذا قام أشـرقت الارض بنور ربها، واسـتغنى الناس عن ضوء الشـمس، وذهبت الظلمه، ويعمر الرجل فى ملكه حتى يولـد له ألف ذكر لا يولد فيهم أنثى، وتظهر الارض كنوزها حتى يراها الناس على وجهها، ويطلب الرجل منكم من يصله بماله ويأخذ منه زكاته فلا يجد أحدا يقبل منه ذلك، استغنى الناس بما زرقهم الله من فضل؛ چون قائم ما بپا خیزد، زمین (از نور پروردگارش) می درخشد و بندگان از نور خورشید بی نیاز

۱- ملاحم، ابن طاووس، ص۹۷.

۲- عقد الدرر، شافعی سلمی، یوسف، ص ۱۵۹؛ القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر ، ابوالعباس احمد بن محمد، ص ۲۰.

می شوند. ظلمت از میان می رود. مرد در دوران حکومت او از چنان عمر طولانی برخوردار می شود که دارای هزار فرزند پسر خواهد شد که در میان آن ها دختر متولد نمی شود. زمین گنج های خود را آشکار می سازد، به گونه ای که بر سطح آن دیده می شود. چون فردی از شما برای ادای زکات خود در صدد یافتن شخصی (نیازمند) بر می آید، کسی را نمی یابد که آن را بپذیرد. مردم با فضل و روزی خداوند بی نیاز شده اند. (۱)

امام باقر؟ع؟ درباره ی بهداشت محیط زیست در حکومت امام زمان؟عج؟ می فرماید:

و وسع الطریق الاعظم، و کسر کل جناح خارج فی الطریق، و ابطل الکنف و المیازیب الی الطرقات؛ او بزرگ راهی احداث می کند و گوشه و کنار خانه هایی را که در مسیر راه است، در هم شکسته، فاضلاب ها و ناودان هایی را که به کوچه و خیابان راه دارد، سد می کند. (۲)

امام حسین؟ع؟ درباره ی حکومت مهدی؟عج؟ می فرماید:

وَ لَا یَبْقَی عَلَی وَجْهِ الْأَرْضِ أَعْمَی وَ لَا مُقْعَدٌ وَ لَا مُبْتَلًی إِلَّا کَشَفَ اللَّهُ عَنْهُ بَلَاءَهُ بِنَا أَهْلَ الْبَیْتِ؛ هیچ نابینا، زمین گیر و دردمندی بر روی زمین نمی ماند، مگر آن که خداوند درد او را برطرف می سازد. (۳)

امیر مؤمنان؟ع؟ می فرماید:

فیظهر قائمنا المتغیب، فیقدمه الروح الأمین... و یبری الأکمه و الأبرص؛ آنگاه قائم ما که پنهان و مخفی است، ظاهر می شود در حالی که جبرئیل پیشاپیش او و کتاب خدا در پیش روی اوست، آن حضرت بیماران پیسی و خوره را شفا می بخشد. (۴)

در کتب عهد عتیق نیز اشاراتی به شرایط انسان در آخرالزمان، از نظر بهداشت و سلامت

۱- ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۸۱؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج۵۲، ص ۳۳۷، ح ۷۷.

۲- من لا یحضره الفقیه، شیخ صدوق، ج۱، ص ۲۳۴؛ ارشاد، شیخ مفید، ص ۳۶۵؛ الغیبه، شیخ طوسی، ص۲۸۳.

۳- بحار الانوار. علامه مجلسی. ج ۵۳، ص ۶۲.

۴- دوجه الأنوار، ص ۱۳۳؛ الشیعه و الرجعه، ج۱، ص ۱۷۱.

شده است که تصویری شبیه به آنچه در روایات ائمه معصوم؟ع؟ وجود دارد را به ذهن متبادر می کند. در کتاب حزقیال نبی آمده است:

خداونـد از اورشـلیم آب روان جاری خواهـد ساخت و هرکسـی را که بیماری داشـته باشد، به واسـطه آن شـفا خواهد داد و واقع خواهد شد که هر ذی حیات جنبده ای در هر جایی که آن نهر داخل شود زنـده خواهـد گشت (شـفا خواهد یافت). درختان را وادار می کند تا هر ماه میوه آورند و انسان از آن میوه ها می خورد و شـفا می یابد و بر لب آن نهر، در این طرف و آن طرف هر نوع درخت خوراکی خواهـد روییـد که برگ آن پژمرده نخواهد شد و میوه اش تمام نخواهد گشت و هر ماه میوه تازه خواهد آورد؛ زیرا که آبش از مقدّس جاری می شود و میوه ی آن برای خوراک و به جهت علاج و شـفا خواهد بود (۱) (۲).

با توجه به روایات ائمه معصوم؟ع؟ و آیات قرآن می توان کاهش بیماری ها و افزایش عمر و برکت عمر بندگان خدا در عصر ظهور را ناشی از موضوعات زیر دانست:

۱ـ رعایت بهداشت، پاک بودنِ مواد غذایی تولیدی، حذف تیمارهای شـیمیایی در تولید، نگهداری و فرآوری محصولات غذایی، تعادل در مصـرف، پرهیز از مصرف مواد مخدر، مشروبات الکلی و سایر ناپاکی ها، باعث بالا رفتن درجه سلامتی و نشاط بشر می شود.

۲ـ پیشرفت خیره کننده بشر متکی بر علم پاک در زمینه تشخیص، روش درمان و تهیه داروهای مناسب طبیعی باعث درمان سریع و بدون عوارض بیماران می شود.

۳ـ به دلیل ایمان به خدا و نورانی شدن قلوب مردم انواع بیماری های روانی، حسادت، بخل و سایر آلودگی های روانی که منجر به بسیاری از بیماری های جسمی و روحی می شوند از بین می روند.

۴ـ زیر ساخت ایجاد بسیاری از بیماری ها، از جمله سبک زندگی اصلاح می شود، بنابراین بسیاری از بیماری ها از بین می رود.

۵ـ برکت حضور ولی عصـر در بین مردم و ایمـان، تقوا و عمل صالـح آن ها باعث نزول رحمت الهی شـده و بیماری ها از بین رفته یا به میزان بسـیار زیادی کاهش می یابـد، آن چنان که حضور پیامبران الهی به ویژه پیامبر گرامی اسلام در بین مردم باعث نزول رحمت الهی برای آنان بود.

۱- کتاب مقدس، کتاب حزقیال نبی، باب ۴۷، آیات ۹ و ۱۲.

۲- شاکری زواردهی، روح الله. ۱۳۸۸. منجی در ادیان. مجله امان. شماره ۲۱.

قرآن در این رابطه می فرماید:

{وَمَا كانَ اللَّهُ لِيعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يسْتَغْفِرُونَ؛ ولی (ای پیامبر) تا تو در میان آن ها هستی، خداوند آن ها را مجازات نخواهد کرد؛ و (نیز) تا استغفار می کنند، خدا عذابشان نمی کند}. (۱)

امام باقر؟ع؟ از امیرمومنان؟ع؟ نقل کرده اند که ایشان فرمود:

در زمین دو امان (دو وسیله نجات) از عذاب الهی بود که یکی از آن ها برداشته شد دومی را دریابید و به آن چنگ زنید؛ اما امانی که برداشته شد وجود رسول الله؟ص؟ بود (که خداوند به برکت وجود او هرگز عذابی بر این امت نازل نکرد، ولی او از میان ما رفت) و امانی که باقی مانده «استغفار» است، همانگونه که خداوند متعال می فرماید: «تا تو در میان آن ها هستی خداوند آنان را عذاب نمیکند و تا آنان نیز از گناهان خود استغفار می کنند، خداوند عذابشان نخواهد کرد».

به گفته مرحوم سید رضی: «این استنباط امام یک نمونه از بهترین استفادهها و لطیفترین استنباطها از آیات قرآن کریم است». (۲)

امام عصر؟عج؟ می فرمایند:

إِنّی لَأمانٌ لِاهْلِ الْأرْضِ کما أَنَّ النُّجُومَ أَمانٌ لِاهْلِ السَّماءِ؛ همانا، من، امان و مایه ایمنی برای اهل زمینم؛ همان گونه که ستاره ها، سبب ایمنی اهل آسمان اند. (۳)

بنابراین وجود امام در بین مردم مایه برکت است و اگر امام از مردم راضی باشد، رضایت خداوند را در پی دارد و عنایات و برکات الهی از زمین و آسمان باریدن می گیرد. یکی از برکات، از بین رفتن آفات و بیماری های انسان است.

۱- انفال، ۳۳.

۲- نهج البلاغه، حکمت ۸۸.

۳- کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۴۸۵، ح ۱۰؛ الغیبه، شیخ طوسی، ص ۲۹۲، ح ۲۴۷؛ احتجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۲۸۴.

فصل چهارم: فناوری قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

برخی افراد القاء می کنند که تمدن فعلی تنها صورت ممکن برای زندگی و کامل ترین نوع فرهنگ و تمدن است، درحالی که این سبک زندگی در غیاب بسیاری از آموزه های الهی و مؤلفه های اخلاقی به وجود آمده است و امکان های دیگری برای تمدن وجود دارد که در اندیشه اسلامی از آن به «حیات طیبه» تعبیر می شود. فناوری امروزی مورد استفاده بشر، بدون انکارِ مزیتهای آن، در عرصه های مختلف مضرات زیادی دارد ازجمله؛ سلامت جسم، روان و اندیشه ی انسان را به شدت به مخاطره انداخته و در بسیاری از فناوری های ارتباطی، اخلاق لحاظ نشده است. فناوری امروزی پیچیده، گران قیمت و وقت گیر بوده، مواد اولیه زیادی مصرف نموده، فضای زیادی را اشغال کرده و مراقبت زیادی را می طلبد. دنیای بعد از ظهور مرتبه بالاتری از آفرینش است و عالَمی نیست که در آن تمدن کنونی دست کاری شود و نواقص آن برطرف گردد، بلکه با تلاش در پرتو ایمان به خدا و تقوای الهی و باواسطه امام عصر، علمِ رسیدن به فناوری های بسیار پیشرفته در اختیار بشر قرار می گیرد یا اینکه به لطف خدا قدرت هایی مبتنی بر علم الهی در اختیار انسان قرار گرفته و توانایی خود انسان ارتقا می یابد.

فناوری در عصر حاضر

برای تربیت یک انسان در تراز انسان مهدوی و خلیفه خدا که مصداق آیه {ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون} باشد باید زیرساخت های لازم برای این تربیت فراهم شود. ازجمله این نیازها سلامت جسم، سلامت عقل، سلامت روان، آزادی اندیشه، فضای اخلاقی برای

ارتبـاط بـا همنوعـان و در اختیـار داشـتن فرصت کافی برای پرورش اسـتعدادهای انسان است. سؤال این است که آیا بشـر امروزی از این ویژگی ها برخوردار است یا خیر؟ پاسـخ کاملًا واضـح است، بشـرِ امروزی فاقد همه ی این لوازم به اندازه لازم و کافی است. ممکن است افرادی، برخی از این لوازم را در اختیار داشته باشند، اما مجتمع بشر فاقد آن ها است.

بشر برای رشد و تعالی به سه عنصر تربیت، امنیت و آزادی احتیاج دارد [(۱)](#) که سبک زندگی فراگیر و حاکم بر جهان فعلی هیچ یک از این سه عنصر را ندارد. تربیت وی در قهقرای ترویج بی بند و باری های مختلف گم شده است، امنیت او با انواع جنگ های نرم و سخت از دست رفته و آزادی وی با استثمار فکری رسانه ها، دوربین ها و انواع بندهایی که مدرنیته بر پای او بسته، سلب شده است.

سبک زندگی انسان اثر بی نظیری بر رشد و تکامل وی دارد. فناوری ارتباطات و وسایل حمل ونقل، ازجمله مهم ترین پارامترهایی است که امروزه سـبک زندگی انسان را تحت تأثیر خود قرار داده است. شبکه هـای ماهواره ای، اینترنت، تلفن همراه صوتی و تصویری، انواع شـبکه های اجتماعی ماننـد واتس آپ، وایبر، تلگرام، چت روم ها، رادیو، تلویزیون، سینما و دیگر لوازم ارتباطی و وسایل حمل ونقل ماننـد خودرو، هواپیما، قطار و سایر وسایل، سـبک زنـدگی ما را شدیـداً تحت تأثیر قرار داده اند. بررسـی این نکته ضـروری است که آیا این فناوری ها سـلامت جسم، عقل و روان، آزادی اندیشه، فضای اخلاقی، برای ارتبـاط بـا همنوعـان و فرصت کافی برای پرورش اسـتعدادهای انسان را تأمین می کننـد یا دست کم این نیازها را در سـطح قابل قبول حفظ می کننـد یا خیر؟ پاسـخ کاملًا روشن است، زیرا فناوری امروزی مورد استفاده بشر در عرصه های مختلف حداقل مضرات زیر را در بردارد:

- سلامت جسم انسان را به شدت به مخاطره انداخته است.
- سلامت روانی انسان را از بین برده است.
- ایمنی بشر را به مخاطره انداخته است.
- اندیشه انسان را به بند کشیده است.
- در بیشتر فناوری های ارتباطی اخلاق لحاظ نشده است.

۱- آیت الله مطهری، مرتضی. ۱۳۹۳. آزادی معنوی. بنیاد علمی و فرهنگی استاد شهید مرتضی مطهری. مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج۲۳، ص ۴۳۶.

•لوازم ارتباطی ساخته شده، وقت گران بهای انسان را به خدمت خود گرفته است.

• فناوری امروزی بسیار پیچیده است و هزینه، وقت، مواد اولیه و زمان زیادی را از طراحان، سازندگان، کاربران و تعمیرکنندگان می گیرد.

• فناوری امروزی فضای زیادی را اشغال کرده است.

• فناوری امروزی مراقبت زیادی را می طلبد.

• فناوری و گسترش آن مناسبات روحی روانی بین افراد جامعه و بین انسان و محیط زندگی و طبیعت را دچار آسیب شدید نموده است.

در نگاه اول داشتن یک گُلدان هوشمند در منزل بسیار جذاب به نظر می رسد. گلدانی که دارای یک میکرو حس گر هوشمند است و در زمان نیاز به گل آب می دهد و گلدان را از هرگونه مراقبت اطرافیان بی نیاز می کند، چیزی که اکنون سازندگان آن با ذوق زدگی، آن را به جامعه معرفی می کنند و به عنوان یک پیشرفت مدرن تمدن کنونی می دانند. چند روز اول هیجان انگیز است، اما یک هفته بعد گلدان به فراموشی سپرده می شود، چون مانند یک موجود بی جان در گوشه ای ساکت و آرام به سر خواهد برد. فناوری؛ رابطه اطرافیان با گلدان را قطع کرده است، رابطه ای که اصولاً هدف اصلی از نگهداری گلدان در منزل است، زیرا آب دادن و رسیدگی به گلدان باعث طراوت روح، اخلاق و جسم انسان می شود و روح و خُلق او را لطیف می کند. حالا می توان تصور نمود که فناوری چگونه حقیقت سایر مناسبات انسان با همنوعان، طبیعت و خود انسان را دچار آسیب می کند. شاید در بسیاری موضوعات از سختی کارها بکاهد، اما چگونه لطف زندگی انسان را از بین می برد. این موضوع به منزله ردّ استفاده از فناوری در همه ی موضوعات نیست بلکه بر این حقیقت اشاره دارد که انسان نباید تسلیم تمام پیشنهاد های فناورانه شود و بیش ازپیش هوش و توانایی های بیولوژیک خود را با هوش مصنوعی و توانایی های ماشینی ادغام کند، تا جایی که سرانجام ماشین جای انسان را بگیرد و انسان به شکل یک ماشین درآید.

هر یک از ما همه روزه وقت و هزینه زیادی برای تعمیر خودرو و وسایل ارتباطی خود تلف می کنیم. شارژ کردن تلفن های همراه، تبلت ها و مراقبت از آن ها با صرف وقت و هزینه انجام

می شود. دائماً باید از آن ها مواظبت کنیم تا گم نشوند، در داخل آب نیفتند، حتی در دستشویی باید استرس نیفتادن گوشی همراه را داشته باشیم. همه روزه شارژ اعتباری وسایل ارتباطی، پرداخت انواع قبض های برق، تلفن، گاز و آب، هزینه و استرس زیادی بر ما تحمیل می کنند و وقت گران بهای ما را می گیرند. انواع آنتن های گیرنده و فرستنده امواج تلفن، تلویزیون، سیم، دکل و کانال های برق و مخابرات، ترافیک خود ساخته و دود، بوق و سروصدای انواع خودروها و فناوری های امروزیِ دیگر، سلامت جسم و روان انسان را به مخاطره انداخته و وقت برای تکامل و عبد خدا شدن برای بشر نگذاشته است.

این نوشتار به دنبال رد استفاده انسان از فناوری، برای رسیدن به آسایش و پیشرفت نیست و نمی خواهد توصیه کند که انسان باید برای بنده خدا شدن به عصر حجر بازگردد؛ بلکه به دنبال این حقیقت است که ثابت کند فناوری امروزی که بر مبنای «عقل بشر» و نه «عقل سلیم که با راهنمایی رسولان الهی به راه راست هدایت شده است» ساخته شده، زمینه های لازم برای عبد خدا شدن انسان را فراهم نمی کند. آیا به راستی اگر انسان، افسارگسیخته نمی شد و با هدایت هادیان الهی از علم بی انتهای پروردگار بهره می برد، نمی توانست یک فناوری ارتباطی در اختیار بگیرد که این همه امواج مضر، روش های دشوار شارژ، هزینه بالا، اشغال فضای زیاد، استرس دائمیِ همراه بردن آن، گم نشدن، در آب نیفتادن، تغییرات روز به روز مدل را نداشته، اخلاقی بوده و ساده و بدون دود و سروصدا و ایمن باشد و اندیشه انسان را به اسارت خود نگیرد. در واقع نوشتار حاضر به دنبال تفهیم این حقیقت است که تمدن فعلی تنها صورت ممکن برای زندگی و کامل ترین نوع فرهنگ و تمدن نیست که بشر می توانسته است آن را برگزیند و مسیر تاریخی که انسان گذرانده است تنها و بهترین مسیری نیست که او طی کرده و انسان مجبور نبوده است که این مسیر پر پیچ و خم، دشوار و فلاکت بار را طی کند، بلکه با پذیرش ولایت اولیای الهی می توانست با طی مسیری دیگر، با تلاش خود و در سایه ی هدایت انبیاء و اولیای الهی به کامل ترین نوع فرهنگ و تمدن انسانی، علم، فناوری و سعادت برسد.

برای بررسی این موضوع، فناوری امروزی که بر اساس «عقل بشر» ساخته شده با فناوری

مورد استفاده یاران امام زمان در عصر ظهور، تا آنجا که در روایات و آیات اشاره شده است، مقایسه می شود تا روشن شود که در عصر ظهور از فناوری امروزی که برخی از آن ها از مصادیق بارز از بین بردن موجودات زنده یا به قول قرآن کریم «اهلاک حرث و نسل» (۱) است استفاده نمیشود، بلکه از فناوری بسیار بالاتری که با هدایت الهی، به دست بشر ساخته می شود یا با عنایت الهی در اختیار انسان قرار می گیرد استفاده خواهد شد. گفتن این نکته ضروری است که این اتفاق لازم نیست حتماً در زمان امام عصر؟عج؟ بیافتد، بلکه در دوران هریک از اولیای الهی که بشر زیر چتر ولایت الهی قرار می گرفت و بنده خدا می شد و تقوای الهی را پیش می گرفت، همین اتفاق می افتاد، یعنی بشر با واسطه ولی خدا از علم و برکت الهی بسیار بیش تر از آن مقدار که اکنون در اختیار دارد، بهره مند می شد، ولی چون در طول تاریخ، مجتمع بشر به ولایت الهی چنگ نزده است، یا حاکمیت برخی از انبیاء و اولیای الهی استمرار نداشته است، این امر به صورت محتوم، موکول به زمان برپایی حکومت الهی توسط امام عصر؟عج؟ شده است.

«سبک زندگی، بخش حقیقی و اصلی تمدن اسلامی است. ما اگر پیشرفت همه جانبه را به معنای تمدن سازی نوین اسلامی بگیریم، دو بخش دارد؛ یک بخش، بخش ابزاری است، بخش دیگر، بخش متنی، اصلی و اساسی است. بخش ابزاری عبارت است از همین ارزش هایی که ما امروز به عنوان پیشرفت کشور مطرح می کنیم؛ علم، اختراع، صنعت، سیاست، اقتصاد، اقتدار سیاسی و نظامی، اعتبار بین المللی، تبلیغ، ابزارهای تبلیغ و البته پیشرفت های خوبی صورت گرفته (است). اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می دهد، که همان سبک زندگی است. این بخش حقیقی و اصل تمدن است، مثل مسئله ی خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع

۱- اشاره به آیه۲۰۵ سوره مبارکه بقره (وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيفْسِدَ فِيهَا وَيهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يحِبُّ الْفَسَادَ؛ (نشانه آن، این است که) هنگامی که روی برمی گردانند (و از نزد تو خارج می شوند)، در راه فساد در زمین، کوشش می کنند، و زراعتها و چهارپایان را نابود می سازند؛ (با اینکه می دانند) خدا فساد را دوست نمی دارد(.

خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسئله ی خط، مسئله ی زبان، مسئله ی کسب کار، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه ای که در اختیار ماست، رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مرئوس، رفتار ما با دولت، سفرهای ما، رفتارهای ما با بیگانه، این ها آن بخش های اصلی تمدن است که متن زندگی انسان است.

می شود این بخش را به منزله ی بخش نرم افزاری تمدن به حساب آورد و آن بخش اول را، بخش های سخت افزاری به حساب آورد. اگر ما در این بخشی که متن زندگی است، پیشرفت نکنیم، همه ی پیشرفت هایی که در بخش اول کردیم، نمی تواند ما را رستگار کند؛ نمی تواند به ما امنیت و آرامش روانی ببخشد؛ همچنان که می بینید در دنیای غرب نتوانسته (است). در آنجا افسردگی هست، ناامیدی هست، از درون به هم ریختن هست، عدم امنیت انسان ها در اجتماع و در خانواده هست، بی هدفی و پوچی هست؛ با اینکه ثروت هست، بمب اتم هست، پیشرفت های گوناگون علمی هست، قدرت نظامی هم هست. اصل قضیه این است که ما بتوانیم متن زندگی را، این بخش اصلی تمدن را اصلاح کنیم» (۱).

سبک زندگی در سعادت و شقاوت انسان تاثیر اصلی را دارد و ابزار و فناوری تنها در این راه به انسان کمک می کنند. با نگاهی به تمدن کنونی حاکم بر جهان در می یابیم که اکنون گردانندگان جهان برای ابزار، اهمیت ویژه ای قائل اند و القاء می کنند که انسان با تکامل ابزار و اسباب به سعادت می رسد، ولی سبک زندگی او را فراموش کرده اند. هم اکنون فناوری ابعاد گوناگونی از بخش نرم افزاری تمدن را تغییر داده و به آن ضربه وارد کرده است.

معرفی فناوری به عنوان منجی

یکی از انحرافاتی که برخی تئورسین ها در افکار انسان امروزی به وجود آورده اند این است که تکامل انسان را یک تکامل تکنولوژیکی معرفی کرده و القاء می کنند که کمال انسان، تکامل در اسباب و افزایش رفاه با استفاده ی هرچه بیشتر از فناوری های جدید است. ظهور هم با تکامل تکنولوژیکی حادث می شود. طرفداران این نظریه، منجی را نیز یک شخص، تمدن یا فناوری که انسان را به رفاه بیشتر، تکنولوژی برتر و ایمنی بیشتر رهنمون شود می دانند. در

۱- مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله سید علی خامنه ای. ۱۳۹۱. دیدار با جوانان استان خراسان شمالی. ۲۳/۷/۱۳۹۱.

حالیکه عصر ظهور؛ عصر تکامل انسان است. ظهور توسعه در اسباب نیست، تکامل انسان است [(۱)]، ظهورِ آموزه های الهی و بروزِ هدف خداوند از آفرینش انسان است. ظهور؛ تکامل اخلاق انسان است، تکامل در درون و حقیقت انسان است و منجی، هدایت کننده انسان ها به راه خدا و تأمین کننده سعادت دنیوی و اخروی بشر می باشد.

انحراف دیگری که عاشقان مدرنیته در اندیشه انسان به وجود آوردهاند این است که تکنولوژی را به عنوان ملاکی برای طبقه بندی جوامع تاریخی مورد استفاده قرار داده اند، معروف ترینِ این طبقه بندی را «لوئیس ممفورد» [(۲)] انجام داده است. او هریک از مراحل توسعه تکنیکی را «مجموعه تکنولوژیکی» نام نهاده است. «هانری ژان» [(۳)] با استفاده از نظرات «ممفورد» مراحل توسعه تکنیکی را در پنج مرحله نام می برد:

۱- عصر سنگ ابزاری.

۲- عصر انسان ابزاری.

۳- عصر پیش تکنیکی.

۴- عصر پارینه تکنیکی.

۵- عصر نوتکنیکی.

«هانری ژان» سخن اصلی خود را این گونه بیان می دارد: «ما تکنیک را به عنوان یک متغیر مستقل در نظر خواهیم گرفت که تمام جنبه های دیگر تاریخ تحت الشعاع آن قرار می گیرند و در جهت آن حرکت می نمایند» [(۴)].

همان گونه که از سخنان «هانری ژان» پیداست دنیای غرب اصولاً تاریخ بشر را بر اساس تکنولوژی طبقه بندی نموده و تکامل بشر را یک تکامل تکنولوژیکی معرفی می کند. این خود نوعی دیگر از رویکرد مادی به تغییر و تحولات اجتماعی است. در این نوع طبقه بندی انبیاء و

۱- حجت الاسلام قنبریان، محسن. ۱۳۹۱. پدیده های پایانی در قرآن. مسجد بلال، بهبهان.

۲- لوئیس ممفورد (۱۹۹۰-۱۸۹۵) در ایالات متحده متولد و در دانشگاه کلمبیا تحصیل کرد. وی مورخ تمدن بشری و متخصص عصر ماشین بود.

۳- جامعه شناس بلژیکی (۱۹۱۰-۱۸۲۸)، که پیشرفت های تکنیکی جامعه انسانی را در پنج مرحله مورد مطالعه قرار داد و برای هر مرحله خصوصیاتی قائل شده است.

۴- صادقی، هاشم. ۱۳۸۵. عوامل موثر در فرآیند تحولات اجتماعی. روزنامه کیهان، شماره ۱۸۵۰۰، تاریخ ۵/۲/۸۵، صفحه ۱۲.

اولیـای الهی هیـچ جایگـاهی در تاریـخ ندارنـد. تاریخ به گـونه ای تعریف شـده است که انگـار انبیـاء وجود نداشـته انـد، همه ی تحولات را فلز به وجود آورده است و آینـده بشـر را حسـگرها، قطعـات الکترونیکی، سـخت افزارها و نرم افزارها رقم خواهند زد. متفکران مدرنیته تلاش می کنند تا پیامبران و آموزه های الهی را از تاریخ کنار بگذارند. وقتی یک دانشجو در کشورهای پیشرفته، تمدن و تاریخ را مطالعه می کند، ماده، فلز و فناوری تاریخ ساز معرفی شده اند و انبیاء الهی که تاریخ را به سمت هدایت، عدالت و انسانیت برده اند از معادلات تاریخ حذف شده اند.

در یک قرن گذشـته فیلم های بسـیار زیادی در کشورهای غربی درباره آخرالزمان ساخته شده است. این فیلم ها بازگو کننده نوع نگاه گردانندگان تمدن غربی و به طور کلی دنیای غرب و علاقمندان آن ها در مشرق عالم، به موضوع منجی و آخرالزمان است. رویکرد این فیلم ها به موضوع آخرالزمان در دوران مختلف بر اساس شـرایط جهانی، برنامه های سیاسی، نظامی، تفکرات موهومی مذهبی و تفاسیر شخصی از کتب مقدس تغییر یافته است. در بیشتر این فیلم ها منجی برای بشر ارمغان های زیر را به همراه دارد:

۱ــ کره زمین را از خطر نابودی نجات می دهد.

۲ــ بشر را از خطر نابودی نجات می دهد.

۳ــ بشر را از شر یک موجود یا دشمن خطرناک نجات می دهد.

۴ــ زندگی بهتر همراه با آسایش بیشتر را برای بشر تأمین می کند.

۵ــ به بشر امید زندگی امن تر با رفاه بیشتر را می دهد.

منجی از نگاه فیلم های غربی هیـچ گاه با قلوب انسان ها، هـدایت آن ها به سوی آموزه های الهی، بنـدگی خـدا، آرامش حقیقی درونی، تکامل اخلاق، برقراری عدالت در چرخه و زنجیره طبیعی زندگی انسان، حیوانات و طبیعت و آنچه مربوط به بعد روحانی بشـر می شود کاری ندارد. در این سلسـله فیلم ها مأموریت منجی را، نجات کره زمین و بشر از نابودی نشان می دهند. یک خطر طبیعی یا مصنوعی کره زمین و زندگی انسان ها را تهدید می کند و منجی، آن ها را نجات می دهد، درحالی که در آموزه های دینی، منجی، مصلح کل است، یعنی دین و

دنیای انسان را اصلاح می کند. منجی؛ مهدی انسان هاست یعنی انسان را به سوی آموزه های الهی، نور خدا و پذیرش دین خدا دعوت می کند و منجیِ قلوب انسان ها و سامان دهنده روابط بین انسان ها و خداست. به تبع آن انسان به حیات طیبه دست یافته و عالم ماده نیز با هدایت ولی خدا به تسخیر انسان در میآید. بدین وسیله در این فیلم ها از اهمیت کار منجی می کاهند تا بتوانند هرکسی را به عنوان منجی به بشر قالب کنند.

در گروه دیگری از این فیلم ها فنّاوری غربی، تفکر غربی، مهندسین غربی و بیشتر آمریکایی یا هر چیز دیگر غیر از اولیای الهی به عنوان منجی معرفی می شوند. در این فیلم ها گاهی یک موشک، گاهی یک مهندس، گاهی یک سیاه پوست، گاهی یک حیوان، زندگی بشر را نجات می دهند. در فیلم «روز استقلال» (محصول ۱۹۹۶) فنّاوری غربی به عنوان منجی معرفی می شود.

ترفند جدیدتر این است که در فیلم ها القاء می شود که امام عصر پس از ظهور، مجذوب فنّاوری غربی و زرق وبرق و مصنوعات غربی شده و اعلام می دارد که هدف ما نیز هدایت بشر به سوی همین نوع از پیشرفت است و با دنیای غرب مصالحه کرده و دنباله رو آنها می شود. بدین صورت آتش فشان امید را در قلوب منتظران خاموش می کنند. با دیدن این فیلم، فرد منتظر با خود می گوید وقتی امام عصر، خود مجذوب دنیای غرب می شود، پس ما برای چه چیزی در حال جان دادن هستیم، فیلم «بلک گلد» (۱) (محصول ۲۰۱۱) از این دست فیلم ها می باشد.

رویکرد دنیای غرب به آخرالزمان یک رویکرد تکنولوژی محور است، نه انسان محور. حتی زمانی که امام زمانِ مسلمانان را در فیلم هایشان به رسمیت می شناسند، وی را در انتها مغلوب و مجذوب تکنولوژی غرب معرفی می کنند و به گونه ای القاء می کنند که ایشان هم در نهایت به این نتیجه می رسد که سعادت و خوشبختی بشر در آخرالزمان در گرو پیشرفت فناوری، اسباب و ابزار است.

۱- .Black Gold.

وضعیت وسایل نقلیه و ارتباطات در دنیای امروز

وسایل ارتباطی و نقلیه ی امروزی اگرچه از سختی انسان در ایجاد ارتباط و حمل ونقل کاسته است، اما به سادگی می توان دریافت که این وسایل حداقل ایرادات زیر را دارند:

۱ـ تولید صدا، دود، گازهای گلخانه ای، فلزات سنگین و انواع آلودگی های دیگر می کنند که محیط زیست را تخریب نموده و سلامتی انسان را تحت تأثیر قرار می دهند.

۲ـ فضای زیادی اشغال می کنند.

۳ـ طراحی، ساخت و تعمیر آن ها مشکل است و به کارخانه های وسیع و پیچیده ای برای تولید آن ها نیاز است.

۴ـ تعداد زیادی نیروی متخصص که عمر خود را در این علوم گذرانده اند برای تولید و طراحی آن ها نیاز است.

۵ـ تصادف ایجاد می کنند و جان انسان ها را می گیرند.

۶ـ گران هستند.

۷ـ تعداد زیادی قطعه دارند که هرلحظه احتمال خراب شدن دارند.

۸ـ به سوخت زیاد (در وسایل نقلیه) و شارژ پیاپی (در وسایل ارتباطی) نیاز دارند.

۹ـ امواج خطرناکی تولید می کنند (در وسایل ارتباطی).

تصادفات وسایل نقلیه

اشاره

سازمان جهانی حمل ونقل جاده ای فهرستی کامل از قربانیان حوادث جاده ای در سراسـر جهان منتشـر کرده که نشان می دهد باوجود افزایش امنیت اتومبیل ها و زیرساخت های مناسب شـهری برای جاده کشی های ایمن و مطمئن، اما در سال ۲۰۱۳ نیز شمار تلفات جاده ای بسیار بالا و حدود ۸/۲۰ نفر به ازای هر ۱۰۰۰۰۰ نفر بوده است.

شکل ۱۳_ صحنه تصادف دسته جمعی

متأسفانه آمارهای ارائه شده برای ایران هم چندان رضایت بخش نیست و در ازای ۱۰۰ هزار شهروند در ایران ۸/۳۵ نفر جان خود را در حوادث رانندگی از دست می دهند (۱). با این آمار هرساله حدود یک میلیون و پانصد هزار نفر در جهان براثر تصادفات رانندگی کشته می شوند که آمار مجروحین و معلولین آن نزدیک به ده برابر این آمار خواهد بود. کشته شدگان ناشی از این تصادفات نیز به گونه ای بسیار دلخراش جان باخته و صدمات روحی و روانی بسیار زیادی بر خانواده و اطرافیان آن ها وارد می شود.

آلودگی هوا توسط وسایل نقلیه

در آلمان سالانه بین ۷۰۰۰ تا ۸۰۰۰ تن سرب وارد هوا می گردد. در تمام دنیا مقدار سرب تولید شده به وسیله اتومبیل ها و کارخانه های صنعتی به سالانه حدود پانصد هزار تن می رسد. به عنوان مثال زمین های مجاور خیابان ها و اتوبان ها با ترافیک شدید، همه با فاصله حدود ۱ کیلومتری خیابان آلوده به سرب می باشند. مقدار سرب موجود در اقیانوس ها نیز امروزه حدود ۵۰ برابر مقدار طبیعی خود می باشد.

علائم بیماری های حاصل از سرب کاملاً متفاوت و در وهله اول غیرقابل تشخیص می باشد. در مراحل اولیه بی حوصلگی، بی اشتهایی و کمبود تحرک را می توان نام برد. کم شدن وزن و خون علائم دیگری از مسمومیت در اثر سرب می باشد. در بین بانوان عادات

۱- بولتن نیوز، سایت خبری. ۱۳۹۱. آمار تلفات حوادث جاده ای در جهان. http://www.bultannews.com/fa/news/۱۶۴۹۹۰.

ماهانه صورت نمی گیرد و یا به تعویق می افتد. تغییرات کلی نیز در شکل خون به وجود می آید. گلبول های قرمز خون تغییر شکل می دهند. در اثر رسوب سرب در دهان، لثه و دندان ها به رنگ خاکستری در می آیند. این رنگ خاکستری می تواند حتی بعد از رفع مسمومیت نیز مدتی پابرجا بماند. اثرات مسمومیت ناشی از سرب می تواند دامنه گسترده تری پیدا کند و مشکلات و نارسائی های زیر را به وجود آورد:

- کاهش ضربان نبض.
- ازدیاد فشارخون.
- چروک خوردن کلیه.
- پارگی یا درد شدید عضلات (پارگی عضلات در اثر از دست دادن خاصیت کششی).
- بیماری های مغزی همراه با سردردهای شدید.
- صرع.

علاوه بر بیماری های یادشده، تاکنون در اثر مسمومیت سرب، بیماری های عصبی، فلج، بیماری های مَفصَل و کم خونی نیز مشاهده شده است. همچنین در اثر وجود سرب در بدن احتمال تغییرات ژنتیک و یا به طور کلی دگرگونی عوامل ارثی نیز وجود دارد (۱) (۲).

این آمارها تنها ذره ای از ایجاد مسمومیت ها و ضربات مهلکی است که فناوری امروزی بر پیکره طبیعت و انسان وارد می کند. آیا چنین فناوری که مصداق بارز اهلاک حرث و نسل است را می توان به جامعه مهدوی تسری داد؟

۱- زیارتی، پریسا و مصلحی شاد, مریم. ۱۳۹۶. بررسی میزان فلزات سنگین سرب، کادمیوم و نیکل در برنج ایرانی و وارداتی مصرفی شهر تهران. مجله علوم تغذیه و صنایع غذایی ایران، دوره ۱۲، شماره ۲، ص ۹۷ تا ۱۰۴.

۲- زیست، سازمان حفاظت محیط. ۱۳۹۲. آلاینده های هوا، سرب. https://www.doe.ir/Portal/home/?177544/%D8%B3%D8%B1%D8%A8.

شکل ۱۴ـ آلودگی هوا و محیط زیست (دنیا در اسارت دود و آلودگی)

خطر امواج الکترومغناطیسی

وسایل بی سیم مثل وای فای (۱) ساطع کننده امواج هستند که اگر افراد، زیاد در معرض این امواج قرار گیرند، ممکن است دچار آسیب شوند. وایفای یکی از دستگاه های بی سیم است که انرژی را در محیط منتشر می کند و یک منبع انرژی است که اگر مقادیر انتشار آن از حد مجاز بیشتر شود، می تواند باعث آسیب شود (۲). در کشور آلمان قیمت زمین در مکان هایی که آنتن موبایل نصب شده است ۳۰ درصد ارزان تر است. امواج موبایل برای خانم های باردار و افراد زیر ۱۶ سال بیشترین ضرر را دارد.

هنگام ارسال MMS یا پیام تصویری، خطر امواج ۱۰۰۰ برابر بیشتر است. پاره شدن رشته های DNA و احتمال ابتلا به سرطان، ناراحتی قلبی، فشارخون، رشد تومورهای مغزی، سردرد، آلزایمر، پارکینسون و سایر بیماری های ناشناخته ارمغان فناوری ارتباطی تمدن امروز بشر است.

امواج الکترومغناطیسی از جمله امواج تلفن همراه ممکن است باعث پرخاشگری، آسیب رسیدن به لثه ها، بروز سرطان مغز، افزایش بزاق دهان، اختلال در بخشی از اعصاب شنوایی گوش و خطر بروز عوارض نازایی نزد زنان و مردان، افزایش استرس، سردرد، خستگی، دلهره،

۱- Wifi.

۲- عصر ایران، وبگاه خبری تحلیلی. ۱۳۹۳. مراقب امواج wifi باشید. http://www.asriran.com/fa/news/۳۴۳۵۵۱.

اختلال در عملکرد حافظه، مشکل در تمرکز، بی اشتهایی و حتی عوارض پوستی شوند (۱) (۲) (۳) (۴).

خطر مواد رها شده در طبیعت

سالیانه میلیاردها حلقه لاستیک در خودروها مصرف می شود. سایش این لاستیک ها در تماس با خیابان و جاده ها باعث رها شدن چند میلیون متر مکعب ذرات لاستیک در طبیعت می شود که وارد هوا، منابع آب و خاک می شوند. مصرف میلیاردها لنت ترمز توسط خودروها و سایش ذرات بسیار ریز و بعضاً خطرناک از آن ها نیز یکی دیگر از منابع آلودگی هوا، آب و خاک است. استفاده از انواع رنگ های شیمیایی مانند رنگ چوب، ابزارها، کمدها، مبل ها، پارچه ها، کابینتها و خودروها که همگی دارای حلال های شیمیایی هستند، انواع اسپری های براق کننده چرخ و کنسول خودروها که از مواد شیمیایی مضر برای سلامتی انسان و محیط زیست برخوردار هستند، مصرف سالیانه میلیاردها لامپ کم مصرف که حاوی فلز بسیار خطرناک جیوه است، استفاده از انواع گازها در کولر اتومبیل و سردخانه های مختلف که بالاخره روزی به هوا نشت می کنند، میلیاردها لیتر روغن های مورد استفاده در خودروها و پس مانده انواع لوازم الکترونیکی که به علت تغییر مدل توسط بشر دور انداخته می شوند و ده ها منبع دیگر باعث ایجاد آلودگی در هوا و منابع آب و خاک می شوند. استنشاق هر یک از این آلودگی ها باعث اثرات مخرب بر سلامتی انسان شده و اولین شلاق را بر پیکره ی اخلاق انسان وارد می کنند. چگونه ممکن است که یک انسان که با استنشاق اندکی گاز متصاعد شده از سفید کننده های بهداشتی که در دستشویی ها مصرف می شود دچار خفگی می شود، با استنشاق انواع گازهای مضر دارای سلامت کامل اخلاقی و اعصاب لازم باشد. دومین شلاق توسط این منابع آلودگی بر سلامت جسم انسان وارد شده و در نهایت پیکره محیط زیست او را مجروح می کند. سلامت اخلاق، آرامش روان و اعصاب انسان، سلامتی جسم و تمیزی و پاکی محیط زیست از مولفه های مهم برای تربیت یک انسان سالم در تراز خلیفه خداست. آیا سبک زندگی و تولیدات این تمدن این زیرساخت ها را مهیا می کند؟ آیا ظلم، فقط در کشتن انسان ها با گلوله و بمب و تضییع حقوق مالی او خلاصه می شود، آیا شلاق های وارد شده بر

۱- عوارض تلفن همراه، پایگاه اطلاع رسانی. ۱۳۸۸. عوارض خطرناک تلفن همراه. http://aylincoover.persianblog.ir.

۲- بهارآرا، جواد، اشرف ، علیرضا و مددی امام چی، مژگان. ۱۳۸۹. اثرات توام میدان الکترومغناطیسی با فرکانس بسیار پایین (۵۰ هرتز) و ویتامین A بر رشد و نمو جوانه اندام حرکتی جنین موش کوچک آزمایشگاهی. مجله دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد. تابستان ۱۳۸۹، دوره ۱۲، شماره ۲، ص ۷ تا ۱۴ .

۳- فریدونی، نرگس، ورزیده، فهیمه و سیفاللهزاده، مرتضی . ۱۳۹۲. اثر میدان الکترومغناطیسی فرکانس پایین بر قلب جنین جوجه. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان. دوره ۱۵، شماره ۳.

۴- زراوشانی ، ویدا ، و غیره. ۱۳۸۷. مقایسه تغییرات ظرفیت آنتی اکسیدانی خون خرگوش پس از قطع مواجهه با امواج مایکروویو تلفن سیار. اولین کنفرانس بررسی آثار میدانهای الکترومغناطیسی بر بافتهای زنده و تجهیزات الکتریکی و الکترونیکی.

پیکره اخلاق، سلامت و محیط زیست انسان از اقسام مهم ظلم نیستند؟ آیا عدالت، بازگرداندن همه ی این ناملایمات به جای اول خود نیست؟

استفاده از فناوری های ارتباطی امروزی اکنون دو دهه است که در بین مردم رایج شده و هنوز بسیار زود است که درباره اثرات نامطلوب آن ها بر ژن انسان اظهار نظر کرد. با گذشت زمان آثار زیان بار استفاده از این فناوری ها روی نسل انسان آشکار خواهد شد.

فناوری در عصر ظهور

تفسیر نادرست از روایات درباره فناوری مورد استفاده امام زمان و یاران ایشان

برخی افراد روایات ظهور را که در آن ها به فناوری مورد استفاده یاران امام در زمان ظهور اشاره شده بر فناوری های امروزی مانند موبایل، اینترنت، تلویزیون، هواپیما و ماهواره تطبیق می دهند و برای ادعای خود روایات را هم شاهد می آورند. اگرچه فناوری های کنونی درک و هضم برخی روایات که فناوری ارتباطی و سایر فناوری های مورد استفاده یاران امام زمان را توضیح می دهند آسان می کند، اما این گونه اندیشیدن، یعنی امام عصر و یارانش را به عنوان کاربرِ فناوری های دنیای امروز نشان دادن اشتباه بوده و دقیقاً همان چیزی است که اکنون دشمنان امام عصر به دنبال آن هستند.

همان گونه که بیان شد دشمنان امام زمان در دنیای غرب، در جدیدترین روش خود برای دلسرد کردن و ایجاد تشکیک در قلوب منتظرینِ ظهور، سعی دارند امام عصر و جهان پس از ظهور را وامدار تمدن غرب معرفی کرده و امام عصر را دنباله رو و مصرف کننده فناوری غربی معرفی کنند. این دقیقاً همان چیزی است که امروزه غربی ها به دنبال آن هستند، یعنی القای هضم شدن امام عصر، یاران و تمدن آن ها در تمدن غرب. آن ها درصدد هستند تکامل بشر را یک تکامل تکنولوژیکی معرفی کنند، درحالی که منظور از تکامل بشر تکامل در اخلاق انسان است.

در روایات تأکید شده است که امام عصر بیعت هیچ شخص و گروهی را بر گردن نخواهد داشت و وام دار هیچ شخص و گروهی نخواهد بود. اصل بر این است که چارچوب اداره امور دنیوی و معنوی مؤمنین ازجمله فناوری مورد استفاده یاران امام، بعد از ظهور به گونه ای است

که کفار منت و تسلطی، به خاطر آن بر مؤمنین و امام ندارند و بیعت و قرضی بر گردن امام نخواهد بود، آن گونه که خداوند در قرآن می فرماید:

{وَلَنْ يجْعَلَ اللَّهُ لِلْكافِرِينَ عَلَی الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا؛ خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلّطی نداده است}. (۱)

امام صادق؟ع؟ فرمودند:

صاحب هذا الامر تعمی ولادته علی (هذا) الخلق لئلا یکون لاحد فی عنقه بیعه إذا خرج؛ صاحب الامر ولادتش بر مردم ناپیدا باشد تا وقتی که قیام می کند از کسی حقی و بیعتی بر گردنش نباشد. (۲)

آری، این جنبش فراگیر چنان با قدرت و صلابت برای اقدام نهایی شکل می گیرد که نه تعهّدی به ستمگران خواهد بود و نه نیاز به آنان خواهد داشت و نه حتّی همانند امامان گذشته که با کراهت به صلح یا تعهّدی (به خاطر مصونیّت شیعیان) تن دادند به مصالحه تسلیم خواهد شد. کار او چنان است که به یک شب، تمامی جوانب امر برایش اصلاح می شود.

پیامبر گرامی؟ص؟ در مکه و سال های نخست پس از هجرت در مدینه به سوی بیت المقدس نماز می گزارد؛ اما خواستِ قلبی او نماز گزاردن به سوی کعبه بود و بدین جهت در انتظار وحی و تغییر قبله به سر می برد. خداوند با نزول آیه قبله، ایشان را خشنود کرد و او را به تغییر قبله به سوی مسجدالحرام فرمان داد.

{قَد نَرَی تَقَلُّبَ وَجهِكَ فِی السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبلَةً تَرضَاهَا فَوَلِّ وَجهَكَ شَطرَ المسجدالحرام وَحَيثُ مَا كنتُم فَوَلُّوا وُجُوهَكم شَطرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوْتُوا الكتَابَ لَيَعلَمُونَ أَنَّهُ الحَقُّ مِن رَّبِّهِم وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يعمَلُونَ؛ نگاه های انتظارآمیز تو را به سوی آسمان (برای تعیین قبله نهایی) می بینیم. اکنون تو را به سوی قبله ای که از آن خشنود باشی، باز می گردانیم. پس روی خود را به سوی مسجدالحرام کن و هر

۱- نساء، ۴۱.

۲- کمال الدّین، شیخ صدوق، ص ۴۷۹، ح۱؛ ص ۴۸۰، ح۲و۳و ۴ و ۵.

جا باشید، روی خود را به سوی آن بگردانید و کسانی که کتاب آسمانی به آن ها داده شده، به خوبی می دانند این فرمانِ حقی است که از ناحیه پروردگارشان صادر شده؛ (و در کتاب های خود خوانده اند که پیغمبر اسلام، به سوی دو قبله، نماز می خواند) و خداوند از اعمال آن ها (در مخفی داشتن این آیات) غافل نیست}. (۱)

«یهودیان پس از ورود پیامبر؟ص؟ به مـدینه این موضوع را دسـتاویز خود قرار داده بودنـد و مرتباً مسـلمانان را سـرزنش می کردنـد که این ها اسـتقلالی از خود ندارند، این ها پیش از آنکه ما به آن ها یاد دهیم اصلاً از امر قبله سر در نمی آوردند، قبول قبله ما، دلیل بر قبول مذهب ما است و مانند این ها». (۲)

قبلاً منت قبله که متعلق به خداست را بر پیامبر گرامی اسـلام گذاشـته اند و آن را مایه برتری و اثبات حقانیت خود قرار داده اند، آیا درصورتی که امام عصر از دستاوردهای تمدن غرب استفاده نمایند این قضـیه به نحو بـارزتری تکرار نخواهـد شـد؟ تصور کنیـد که روایت هـای وارد شـده را بر سوار شـدن امـام و یارانش بر هواپیماهای ساخت دنیای غرب تعبیر کنیم، آنگاه منت دنیای غرب بر امام و یارانش گوش فلک را کر خواهد کرد.

فناوری چگونه در عصر ظهور گسترش می یابد

با بررسـی وضـعیت فناوری و سـبک زندگی در عصـر حاضر که موجب ظهور فساد در خشکی و دریا شده است، به دنبال رد استفاده از فناوری توسط انسان نیستیم، بلکه به دنبال اثبات این موضوع هستیم که بر اساس آیات، روایات و شواهـد تاریخی، اگر انسان دعوت اولیای الهی را می پـذیرفت و ایمان و تقوای الهی پیش می گرفت از حیات طیبه که یکی از مولفه های حاشـیه ای آن برخورداری انسان از فناوری های بسـیار پیشـرفته، آسان، پاک و بسـیار کم هزینه و شاید بی هزینه بود بهره مند می شد. حال که مجتمع انسان این راه را نیازموده، روزی فرا می رسد که از همهی مسـیرهای رفته ناامید شده و به سوی حیات طیبه مهدوی باز خواهد گشت. در چنین شرایطی با ظهور حضرت حجت یکی از مولفه های فرعی حیات طیبه که فناوری مورد

۱- بقره، ۱۴۴.

۲- تفسیر نمونه، آیت الله مکارم شیرازی، ذیل آیه ۱۴۴ سوره بقره.

نیاز انسان است دارای خصوصیات زیر خواهد بود:

۱ــ برخلاف نظر گردانندگان تمدن کنونی بشر، عصر ظهور دوران خوشبختی و سعادت بشر با پیشرفت در اسباب نیست. کمال انسان با تکامل در اسباب، ابزار و فناوری حاصل نمی شود و خوشبختی، با تکامل اسباب و تسلط انسان بر عالم ماده و تسخیر عالم ماده حادث نمی شود. آیات قرآن نشان می دهند که هدف از خلقت انسان، گذراندن زندگی برای غرق شدن در عالم ماده و تلاش شبانه روزی برای گسترش فناوری و تسخیر عالم ماده نیست؛ بلکه عالم ماده وسیله ای برای تقرب به خداست که در سایه عبادت و اطاعت از خدا و اولیای خدا به سهولت به تسخیر انسان در خواهد آمد.

۲ــ تنها صورت تمدن بشری که می تواند در دنیا وجود داشته باشد و تنها روش پیشرفت اسباب و فناوری، کشاورزی و علوم پزشکی که می تواند در دنیای بشر وجود داشته باشد همین راهی که بشر طی کرده است نیست. تنها صورت تمدنی که بشر می توانست داشته باشد این تمدنی که الآن در آن نفس می کشیم نیست؟ بلکه به تصریح قرآن، ایمان به خدا و اطاعت از پیامبرانش و به طور خلاصه قرار گرفتن تمدن بشر در چارچوب دین خدا می توانست صورت دیگری از تمدن را برای بشر به ارمغان آورد که از آن به «حیات طیبه» تعبیر می شود. صورتی از حیات که نقایص، آلودگی ها، ضرر و زیان های مادی و معنوی، تباهی منابع طبیعی و اخلاق و منش انسانی را در پی نداشته باشد و وقت، انرژی و توانایی گران بهای انسان را که باید در عبادت خدا صرف شود، مشغول به ساخت، طراحی و به کارگیری فناوری و اسباب و ابزار نکند؟ خداوند در قرآن کریم می فرماید:

{وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيهِمْ بَرَكاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكنْ كذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كانُوا يكسِبُونَ؛ و اگر اهل شهرها و آبادیها، ایمان می آوردند و تقوا پیشه می کردند، برکات آسمان و زمین را بر آن ها می گشودیم؛ ولی (آن ها حق را) تکذیب کردند؛ ما هم آنان را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم}. (۱)

این آیه به روشنی نقش ایمان و تقوا را در سهولت دسترسی بشر به ابزار و منابع مورد نیازش،

۱- اعراف، ۹۶.

برای زنـدگی در این دنیا را نشان می دهـد و تأکیـد دارد که اگر انسان ایمان به خدا و تقوا داشت چگونه برکات خداوند از زمین و آسـمان نصیب او می شد. با بررسـی روایات در می یابیم که در عصـر ظهور نیازهای مومنین به فناوری، به روش های زیر تامین خواهد شد:

۱ـ در عصر ظهور خداونـد به برکت ظهور امام عصـر و ایمان و تقوای مؤمنین، آن ها را به وسـیله علم خود بی نیاز خواهـد کرد و انواع فناوری، به ویژه فناوری ارتباطات و حمل ونقل به صورت شـگفت آوری پیشرفت می نمایـد. در این دوران آموزش، پژوهش و پرورش نه تنها تعطیل نمی شود بلکه با شـدت بیشتر و به صورت صـحیح و با بهترین روش ها ادامه خواهد یافت. بنابراین فناوری که به دسـت بشر و با علم الهی ساخته می شود هیچ یک از نقایص فناوری کنونی را نداشته و به ویژه فناوری به وجود آمده اخلاقی خواهد بود.

۲ـ در عصر ظهور بسیاری از نیازهای مؤمنین که هم اکنون با استفاده از اسباب و ابزار برطرف می شود با ارتقای توانایی بدن خود مؤمنین برطرف خواهد شد.

۳ـ در عصر ظهور بسیاری از نیازهای مؤمنین به وسیله هماهنگی طبیعت با مؤمنین برطرف می شود. در این زمان شعور و درک طبیعت ظهور و بروز خواهد کرد.

۴ـ در عصر ظهور بسیاری از نیازهای مؤمنین به اذن الله به برکت حضور امام و با هماهنگی عالم غیب تأمین می شود.

۵ـ در عصر ظهور بسیاری از نیازهای کنونی بشـر که کاذب است، با به وجود آمدن روحیه استغنا و بی نیازی و از بین رفتن روحیه طمع، حسادت، بخل و به وجود آمدن روحیه قناعت در مؤمنین کاهش یافته و مؤمنین نه فقط از بسیاریِ نعمت های الهی در سعادت و آسایش خواهند بود، بلکه بسیاری از نیازهایشان با روح استغنا مرتفع می شود.

۶ـ در عصر ظهور بسیاری از فناوری های کنونی که به علت رخت بربستن برکت و رحمت الهی از جامعه بشری به واسطه اعمال، رفتار و اخلاق بسیاری از انسان ها و برای جبران آن به وجود آمده اند از بین می روند، مانند فناوری سم پاشی، سم سازی و انواع علوم مربوط به سم که به علت کاهش برکت در تولیدات کشاورزی و هجوم انواع آفات و بیماری ها به وجود آمده از بین می رود.

امام صادق؟ع؟ در این خصوص می فرماید:

إن المؤمنین فی زمان القائم وهو بالمشرق لیری أخاه الذی فی المغرب، وکذا الذی فی المغرب یری أخاه الذی فی المشرق؛ در زمان قائم، شخص مؤمن درحالی که در مشرق به سر میبرد، برادر خود را که در مغرب است دیده و نیز آن که در مغرب است، برادر خویش را در مشرق خواهد دید. (۱)

و نیز می فرماید:

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ مَدَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِشِیعَتِنَا فِی أَسْمَاعِهِمْ وَ أَبْصَارِهِمْ حَتَّی لَا یکونَ بَینَهُمْ وَ بَینَ الْقَائِمِ بَرِیدٌ یکلِّمُهُمْ فَیسْمَعُونَ وَ ینْظُرُونَ إِلَیهِ وَ هُوَ فِی مَکانِهِ؛ هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند، چنان گوش و چشم شیعیان ما را تقویت می کند که میان آنان و آن حضرت، نامه رسانی وجود ندارد و مردم در هر نقطه از کره زمین، امام را مشاهده می کنند و امام با آنان سخن می گوید. (۲)

با دقت در روایات متوجه می شویم که معصوم؟ع؟ نفرموده اند چیزی در دست مؤمنین است که با آن یکدیگر را می بینند و صدای یکدیگر را می شنوند. بنابراین فناوری ارتباطی در عصر ظهور متفاوت با فناوری امروزی می باشد.

در عصر ظهور، به جهت جهش علمی و پیشرفت فناوری و صنعت، وسایل ارتباطی و اطلاعاتی آن قدر پیشرفته خواهد بود که دنیا را چون کف دست، نشان می دهد و برای آگاهی از دورترین نقاط کشور، به وسایل و ابزار ارتباطی امروزی نیازی نیست (۳). این مسئله، به امام و یاران خاص ایشان اختصاص ندارد؛ بلکه مردم عادی نیز با همدیگر سخن می گویند و همدیگر را مشاهده می کنند؛ درحالی که یکی در مشرق عالم و دیگری در مغرب است. ازاین رو، حکومت مرکزی نسبت به کل عالم، که تحت حکومت واحد او هستند تسلط کامل دارد و به موقع و بدون فوت وقت، وارد عمل شده، مشکل را حل می کند و هرگونه توطئه و فساد را در نطفه خفه می سازد (۴).

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۹۱.

۲- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۸ ص ۲۴۰ و ج ۵۲، ص ۳۳۶.

۳- بهروزی لک، غلامرضا و حاجی سیاری، مهدی. ۱۳۹۲. وجوه الگویی ارتباطات در جامعه مهدوی برای جامعه امروز با روش پسنگری. فصلنامه انتظار موعود، سال سیزدهم، شماره ۴۰.

۴- طاهری، حبیب الله. ۱۳۸۰. عصر ظهور یا مدینه فاضله موعود در اسلام. مجله انتظار. زمستان ۱۳۸۰، شماره ۲.

برخلاف نظر افرادی که وسایل ارتباطی عصر ظهور را بر موبایل، اینترنت، ماهواره و سایر وسایل ارتباطی امروزی تأویل می کنند، روایات نشان می دهند که ارتباط بین مومنین با تقویت قوای حسی آن ها انجام می شود. برای مثال در دو روایت یاد شده، امام صادق؟ع؟ می فرمایند خداوند گوش و چشم «شیعیان ما» را تقویت می کند یا می فرمایند در زمان قائم «شخص مؤمن» برادر خود را در مغرب عالم می بیند نه هر شخصی بتواند این کار را انجام دهد. بنابراین ارتباط سهل و با فناوری الهی مختص مؤمنین است درحالی که فناوری های کنونی مؤمن و غیر مؤمن نمی شناسند.

امام صادق؟ع؟ سهولت ارتباطات در عصر ظهور را در گفتار دیگری به طور بارزی بیان فرموده است:

إِنَّهُ إِذَا تَنَاهَتِ الْأُمُورُ إِلَى صَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ رَفَعَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى كلَّ مُنْخَفِضٍ مِنَ الْأَرْضِ وَ خَفَّضَ لَهُ كلَّ مُرْتَفِعٍ مِنْهَا حَتَّى تَكونَ الدُّنْيا عِنْدَهُ بِمَنْزِلَةِ رَاحَتِهِ فَأَيكمْ لَوْ كانَتْ فِي رَاحَتِهِ شَعْرَةٌ لَمْ يبْصِرْهَا؛ وقتی کارها به صاحب اصلی ولایت حضرت مهدی برسد، خداوند هر نقطه فرورفته ای از زمین را برای او مرتفع و هر نقطه مرتفعی را پایین می برد؛ آن چنان که تمام دنیا نزد او به منزله کف دستش خواهد بود. کدام یک از شما ها اگر در کف دستش مویی باشد، آن را نمی بیند؟. (۱)

آسانی رفت وآمد و جابه جایی از دیگر مواردی است که در احادیث به آن اشاره شده است. رسول خدا در مورد چگونگی حمل ونقل در آن زمان می فرمایند:

پس از شما قومی خواهد آمد که زمین زیر پایشان طی و پیموده می شود و درهای جهان به رویشان باز می گردد. زمین در کم تر از یک چشم به هم زدن پیموده می گردد؛ به گونه ای که اگر کسی از آنان بخواهد، شرق و غرب را در ساعتی بپیماید، این کار را انجام می دهند. (۲)

در روایتی از امام باقر؟ع؟ بر سوارشدن امام، بر ابر اشاره شده است:

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۶۴۷.

۲- چشم اندازی به حکومت مهدی، نجم الدین طبسی، ح ۵۳۹.

آگاه باشید که ذی القرنین بین دو نوع ابر، مخّیر گردید و او ابر رام را برگزید و ابر صعب را برای صاحب شما ذخیره کرد. راوی می گوید: گفتم: صعب چیست؟ فرمود: آنچه از ابری که رعد، صاعقه و برق دارد، صاحب شما بر آن سوار می شود. بدانید که نزدیک است که وی سوار بر ابر شود و به وسیله اسباب بالا رود؛ اسباب آسمان های هفت گانه و زمین های هفت گانه. (۱)

این روایات همگی گویای ارتباطات سهل و آسان در جامعه مهدوی و طبعاً در ساختارهای نظام است؛ به طوری که در پی آن، مردم بدون مشکل با کارگزاران و حاکم جامعه سخن می گویند. امام صادق در حدیثی این سهولت را چنین بیان می کند:

هنگامی که قائم قیام کند در کشورهای روی زمین کسانی را برمی انگیزد، در هر سرزمین یک نفر را و به او می گوید: فرمان تو درکف دست تو است، هر گاه کاری برای تو پیش آمد که آن را نفهمیدی و ندانستی چگونه درآن حکم کنی، به کف دست خود بنگر و به آنچه در آن (مکتوب) است عمل کن. فرمود: و سپاهی به قسطنطنیه گسیل می دارد و چون آنان به کنار خلیج برسند بر قدم های خویش چیزی نویسند و بر روی آب روان شوند پس چون رومیان ایشان را بنگرند که بر آب راه می روند گویند: اینان که اصحاب اویند این چنین بر آب گام بر می دارند پس او خود چگونه خواهد بود؟ در این هنگام دروازه های شهر را برای آنان می گشایند و آنان داخل آن شهر می شوند و در آنجا آنچه بخواهند دستور می دهند. (۲)

بعد از ظهور، انسان؛ وجهی پیدا می کند که از مغرب، مشرق عالم را می بیند، نه با موبایلش می بیند (۳). اگر امام و یارانش از فناوری کنونی ارتباطی و سایر فناوری های بشر امروز استفاده کنند، مورد طعن دشمن قرار گرفته و همچنین مضرات جسمی و روحی، وجوه غیر اخلاقی، پیچیدگی و دست و پا گیر بودن، گرانی و سایر ابعاد این بلای قرن مدرن به جامعه مهدوی نیز منتقل می شود و تکامل مورد امید و انتظار انسان در جامعه مهدوی مختل خواهد شد.

روایات، این مفهوم را به ذهن متبادر می کنند که به جای استفاده از برخی انواع تکنولوژی، به

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۱۲، ص ۱۸۲، ح ۱۲؛ اختصاص، شیخ مفید، ج ۱، ص ۱۹۹.

۲- الغیبه، نعمانی، باب ۲۱، ص ۳۱۹، ح ۸.

۳- حجت الاسلام قنبریان، محسن. ۱۳۹۱. پدیده های پایانی در قرآن. مسجد بلال، بهبهان.

لطف خدا حواس انسان ارتقا می یابد، به گونه ای که بدون نیاز به وسایل جنبی ارتباطات افراد با یکدیگر و جابجایی افراد انجام می شود.

در دنیای کنونی، انسان با عالَم هماهنگ نیست و عالَم همه ی برکات خودش را در اختیار انسان قرار نمی دهد. خداوند متعال، لایه های ظاهری عالم را مسخر انسان کرده است، ولی تسخیر لایه های باطنی آن شرایط ویژه ای دارد و مخصوص انسان های مومن و به حق پیوسته است. منظور از نزول رحمت و برکات الهی، معجزه نیست، بلکه بهره مندی از علم الهی با واسطه فیض (امام معصوم) یا عقل سلیم است. دریافت یک شاه کلید علمی از منبع زلال و پاک آن می تواند تغییرات بسیار ژرفی در دنیای انسان ایجاد کند. برای مثال تصور شود اگر انسان شاه کلید استفاده سهل و آسان از انرژی خورشیدی، متفاوت با روش های بسیار پیچیده و هزینه بری که اکنون در حال استفاده است را به دست آورد، چه تغییرات بنیادی در همه ی عرصه های زندگی ایجاد می شود.

در همین تمدن مادی، وقتی بشر به انرژی هسته ای دست یافت، مقیاس تمدن عوض شد. یعنی، دست یابی به کنترل الکترون تنها محدود به یک کشف علمی صرف نبود؛ بلکه هم پای این کشف، سرعت ارتباطات نیز توسعه یافت. به همین ترتیب، لایه های باطنی ای در عالم هست که در اختیار غیر مومنین قرار داده نمی شوند؛ این حقایق و این بطون عالم، مخصوص عصر ظهور است که تمدن دیگری از دل آن ها شکوفا می شود (۱).

به طور خلاصه از روایات می توان دریافت که عالَم بعد از ظهور مرتبه دیگری از آفرینش است و تمدن کنونی بشر ادامه نخواهد یافت، بدین معنی که عالم پس از ظهور عالمی نیست که در آن تمدن کنونی دست کاری شود و نواقص آن برطرف شود، بلکه فناوری الهی مبتنی بر علم به صورت های زیر در اختیار انسان قرار می گیرد:

الف) بشر علمِ رسیدن به یک فناوری را از منبع علم لایزال الهی از طریق واسطه فیض (امام معصوم) کسب کرده و خود او اقدام به ایجاد فناوری می کند، مانند آنچه در ساخت کشتی حضرت نوح؟ع؟ یا زره حضرت داوود؟ع؟ و علم گیاه شناسی و ساخت سیلو برای نگهداری غلات در زمان یوسف نبی و سایر مواردی که در قرآن اشاره شده است، اتفاق افتاد. در طول

۱- میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۹۳.اندیشهی مهدویت و الزامات و موانع آن. سخنرانی در جمع جامعه اسلامی مهندسین تهران.

تاریخ نیز پیامبران الهی مبدأ و سرچشمه جاری شدن علوم در بین امت ها بوده اند و این مسئله عجیب وغریبی نیست و همچنین به معنی تعطیلی آموزش، پرورش و پژوهش در آن زمان نیست. حضرت موسی؟ع؟ چند دهه مشغول آموزش قوم بنی اسرائیل در ابعاد مختلف از جمله علم و فناوری بود (۱).

ب) به لطف خداوند یک توانایی مبتنی بر علم الهی در اختیار انسان قرار می گیرد، مانند آنچه به عنوان سبب حمل و نقل به ذوالقرنین، حضرت موسی، حضرت عیسی، حضرت سلیمان و سایر اولیای الهی داده شده و در قرآن به آن ها اشاره شده است.

ج) انسان با آموزش، پژوهش و تلاش در حالی که عقول، از ناحیه خداوند تکامل یافته و عقل سلیم در عموم مومنین رشد یافته است فناوری و علوم مورد نیاز خود را استخراج نموده و نیاز واقعی خود را مرتفع خواهد ساخت. این زمانی است که برکت، همه ی فعالیت ها و تلاش های مومنین را غنا خواهد بخشید.

د) اصولاً دسترسی بشر به همه ی نعمت های الهی دارای دو لایه است. در لایه اول بشر با تلاش، کسب علم، آموزش و پژوهش، به روش های معمول به علم و فناوری دست می یابد. در لایه دوم درهای علم الهی و توانایی هایی به میزان ظرفیت انسان مؤمن و به حق پیوسته روی او باز می شود، لذا در عصر ظهور به علت تعالی و تقوای مؤمنین و اطاعت از ولی معصوم، مؤمنین از هر دو لایه علم بهره مند می شوند. همان گونه که قبلاً اشاره شد در این زمان، لازم نیست حضرت مهدی؟عج؟ برای انتقال علم و فناوری الهی به مؤمنین، دانشگاه تأسیس کند یا افرادی را آموزش دهد، بلکه با به دست دادن شاه کلیدِ یک علم الهی به یارانش، آن ها خواهند توانست مقیاس تمدن و فناوری را در عصر ظهور تغییر دهند. همچنین با توجه به روایات، با تکامل عقول و افهام مؤمنین و همچنین اشراف تکوینی امام بر یاران، تک تک افراد جامعه صاحب خرد و اندیشه های تعالی یافته بوده و خواهند توانست عالم ماده را برای سعادت و کمال به تسخیر درآورند.

امام باقر؟ع؟ میفرماید:

یأتی علی الناس زمان یغیب عنهم إمامهم، فیا طوبی للثابتین علی أمرنا فی ذلک الزمان،

۱- همایون، محمد مهدی. ۱۳۹۱. تاریخ تمدن و ملک مهدوی. انتشارات دانشگاه امام صادق؟ع؟.

إن أدنی ما یکون لهم من الثواب أن ینادیهم الباری جل جلاله فیقول: عبادی وإمائی آمنتم بسری وصدقتم بغیبی، فأبشروا بحسن الثواب منی، فأنتم عبادی وإمائی حقا منکم أتقبل، وعنکم أعفو، ولکم أغفر، وبکم أسقی عبادی الغیث وأدفع عنهم البلاء ولو لاکم لانزلت علیهم عذابی، قال جابر: فقلت: یا ابن رسول الله فما أفضل ما یستعمله المؤمن فی ذلک الزمان؟ قال: حفظ اللسان ولزوم البیت؛ مردم، زمانی می آید که امامشان از منظر آنان غایب می شود. خوشا به حال آنان که در آن زمان در امر [ولایت] ما اهلبیت ثابت قدم و استوار بمانند. کمترین پاداشی که به آنان می رسد، این است که خدای متعال خطابشان می کند و می فرماید: بندگان من! شما به حجت پنهان من ایمان آوردید و غیب مرا تصدیق کردید. پس بر شما مژده باد که بهترین پاداش من در انتظارتان است. آن گاه امام باقر؟ع؟ ادامه داد: «خداوند متعال به خاطر ارج گذاری به چنین منتظران راستینی به آنان می فرماید: شما مردان و زنان، بندگان حقیقی من هستید. رفتار نیک و شایسته تان را می پذیرم و از کردار ناپسندتان عفو می کنم و به خاطر شما سایر گنهکاران را می آمرزم و بندگانم را به خاطر شما با باران رحمت خود سیراب و از آنان بلا را دفع می کنم. ای عزیزترین بندگان من! اگر شما نبودید، عذاب دردناک خود را به مردم نافرمان نازل می کردم. جابر گوید: عرض کردم: یابن رسول الله! بهترین کار مومن در آن زمان چیست؟ حضرت فرمود: نگاهداری زبان و خانه نشینی. (۱)

مثال هایی از اعطای علم و توانایی به اولیاء الهی از قرآن کریم

در قرآن کریم مواردی از اعطای علم الهی به پیامبران و اولیاء و یا اعطای توانایی به آن ها بیان شده است که به خاطر ایمان به خدا و تقوای الهی به این افراد اعطا شده است. از آنجا که قرآن مدل ها را بیان کرده است، بنابراین اثبات می شود که هر شخص و جامعه ای که ایمان به خدا داشته و به درجه ی تقوا رسیده و حول محور ولی خدا بندگی کند اعطای علم و توانایی شامل او نیز خواهد شد. در قرآن کریم در مواردی به این تکرار عنایت اشاره شده است، ازجمله در

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۳۳۰.

سوره مبارکه نور می فرماید:

{وَعَدَ اللَّهُ الَّذِینَ آمَنُوا مِنْکمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَیسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِی الْأَرْضِ کمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِینَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَیمَکنَنَّ لَهُمْ دِینَهُمُ الَّذِی ارْتَضَی لَهُمْ وَلَیبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا یعْبُدُونَنِی لَا یشْرِکونَ بِی شَیئًا وَمَنْ کفَرَ بَعْدَ ذَلِک فَأُولَئِک هُمُ الْفَاسِقُونَ؛ خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده اند، وعده داده است که حتماً آنان را در این سرزمین جانشین [خود] قرار دهد؛ همان گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند جانشین [خود] قرار داد، و آن دینی را که برایشان پسندیده است به سودشان مستقر کند، و بیمشان را به ایمنی مبدل گرداند، [تا] مرا عبادت کنند و چیزی را با من شریک نگردانند، و هر کس پس از آن به کفر گراید؛ آنان فاسقانند}. (۱)

در این آیه ی شریف خداوند وعده ی استخلاف در زمین را به مؤمنین داده و تأکید دارد که نمونه ی آن قبلاً به بعضی از مؤمنین اعطا شده است، بنابراین عنایاتی که خداوند در اعصار گذشته به پیامبران و اولیا داشته است قابل تکرار بوده و آن گونه که از روایات برداشت می شود در عصر ظهور این عنایات در سطح وسیع خواهد بود.

برخی از موارد اعطای علم و توانایی به مؤمنین که در قرآن کریم اشاره شده و قابلیت تکرار برای سایر مؤمنین به ویژه در عصر ظهور را دارند عبارت اند از:

آصف برخیا

{ قالَ یا أَیهَا الْمَلَأُ أَیکمْ یأْتِینِی بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ یأْتُونِی مُسْلِمِینَ * قَالَ عِفْرِیتٌ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِیک بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِک وَإِنِّی عَلَیهِ لَقَوِی أَمِینٌ * قَالَ الَّذِی عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْکتَابِ أَنَا آتِیک بِهِ قَبْلَ أَنْ یرْتَدَّ إِلَیک طَرْفُک فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّی لِیبْلُوَنِی أَأَشْکرُ أَمْ أَکفُرُ وَمَنْ شَکرَ فَإِنَّمَا یشْکرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ کفَرَ فَإِنَّ رَبِّی غَنِی کرِیمٌ؛ (سلیمان) گفت: ای بزرگان کدام یک از شما تخت او را برای من می آورد پیش از آنکه به حال تسلیم نزد من آیند؟. عفریتی از جنّ گفت: من آن را نزد تو

۱- نور، ۵۵.

می آورم پیش از آنکه از مجلست برخیزی و من نسبت به این امر، توانا و امینم. (امّا) کسی که دانشی از کتاب (آسمانی) داشت گفت: پیش از آنکه چشم بر هم زنی، آن را نزد تو خواهم آورد» و هنگامی که (سلیمان) آن (تخت) را نزد خود ثابت و پابرجا دید گفت: این از فضل پروردگار من است، تا مرا آزمایش کند که آیا شکر او را بجا می آورم یا کفران می کنم؟ و هر کس شکر کند، به نفع خود شکر می کند؛ و هر کس کفران نماید (بزیان خویش نموده است، که) پروردگار من، غنیّ و کریم است}. (۱)

آن گونه که در آیات مبارکه مشاهده می شود شخصی (آصف برخیا) که اندکی علم الهی در اختیارش بوده است تختی را که هزاران کیلومتر با حضرت سلیمان فاصله داشته است در چشم به هم زدنی منتقل کرده است. گفته می شود تخت یاد شده دارای ابعاد بسیار بزرگی نیز بوده است. این توانایی ناشی از در اختیار داشتن ذره ای از علم الهی و آن هم به واسطه ایمان و تقوای آن فرد بوده که موجب گردیده است که خداوند از علم خود وی را بهره مند سازد. چه ایرادی دارد خداوند به سایر انسان های باایمان و صاحب تقوا از علم و روزی خود عطا کند. داشتن چنین توانایی کاملاً امری علمی و امکان پذیر است.

ذوالقرنین

{وَيسْأَلُونَک عَنْ ذِی الْقَرْنَينِ قُلْ سَأَتْلُو عَلَيكمْ مِنْهُ ذِكرًا * إِنَّا مَكنَّا لَهُ فِی الْأَرْضِ وَآتَينَاهُ مِنْ كلِّ شَیءٍ سَبَبًا * فَأَتْبَعَ سَبَبًا؛ و از تو درباره «ذوالقرنین» می پرسند. بگو: «به زودی چیزی از او برای شما خواهم خواند». ما در زمین به او امکاناتی دادیم و از هر چیزی وسیله ای بدو بخشیدیم. تا راهی را دنبال کرد}. (۲)

«گر چه بعضی از مفسران خواسته اند مفهوم سبب را که در اصل به معنی طنابی است که به وسیله آن از درختان نخل بالا می روند و سپس به هرگونه وسیله اطلاق شده، در مفهوم خاصی محدود کنند، ولی پیدا است که آیه کاملاً مطلق است و مفهوم وسیعی دارد و نشان

۱- نمل، ۳۸ تا ۴۰.

۲- کهف، ۸۳ تا ۸۵.

میدهد که خداوند اسباب وصول به هر چیزی را در اختیار ذو القرنین گذارده بود؛ عقل و درایت کافی، مدیریت صحیح، قدرت و قوت، لشگر و نیروی انسانی و امکانات مادی، خلاصه آنچه از وسایل معنوی و مادی برای پیشرفت و رسیدن به هدف ها لازم بود در اختیار او نهادیم». (۱)

از تفسیر آیات به وضوح پیداست که خداوند به ذوالقرنین علم و توانایی و اسباب گوناگونی اعطاء کرده است و این اعطاء در پرتو ایمان به خدا و تقوای الهی و با واسطه ی فیض الهی، یعنی امام معصوم قابل تکرار برای سایر مؤمنین می باشد.

حضرت نوح؟ع؟

{وَأُوحِيَ إِلَى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كانُوا يفْعَلُونَ * وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْينِنَا وَوَحْينَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ؛ و به نوح وحی شد که؛ «از قوم تو، جز کسانی که [تاکنون] ایمان آورده اند هرگز [کسی] ایمان نخواهد آورد. پس، از آنچه می کردند غمگین مباش». «و زیر نظر ما و [به] وحی ما کشتی را بساز و درباره کسانی که ستم کرده اند با من سخن مگوی، چرا که آنان غرق شدنی اند}. (۲)

{وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ؛ و [نوح] گفت؛ «در آن سوار شوید. به نام خداست روان شدنش و لنگر انداختنش، بی گمان پروردگار من آمرزنده مهربان است}. (۳)

در این آیات بر اعطای علم الهی به حضرت نوح؟ع؟ برای ساخت کشتی و همچنین اعطای رمز و ذکر الهی برای حرکت و ایستادن آن تأکید شده است.

حضرت داوود؟ع؟ و حضرت سلیمان؟ع؟

{وَلَقَدْ آتَينَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلًا يا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيرَ وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ * أَنِ اعْمَلْ

۱- تفسیر نمونه، آیت الله مکارم شیرازی، ذیل آیات ۸۴ و ۸۵ سوره مبارکه کهف.

۲- هود، ۳۶ و ۳۷.

۳- هود، ۴۱.

سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ * وَلِسُلَيمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَينَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يعْمَلُ بَينَ يدَيهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ * يعْمَلُونَ لَهُ مَا يشَاءُ مِنْ مَحَارِيبَ وَتَمَاثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَاتٍ اعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِي الشَّكُورُ؛ و به راستی داوود را از جانب خویش مزیتی عطا کردیم. [و گفتیم] ای کوه ها، با او [در تسبیح خدا] هم صدا شوید، و ای پرندگان [هماهنگی کنید]. و آهن را برای او نرم گردانیدیم [که] زره های فراخ بساز و حلقه ها را درست اندازه گیری کن و کار شایسته کنید، زیرا من به آنچه انجام می دهید بینایم. و باد را برای سلیمان [رام کردیم] که رفتن آن بامداد، یک ماه، و آمدنش شبانگاه، یک ماه [راه] بود، و معدن مس را برای او ذوب [و روان] گردانیدیم و برخی از جن به فرمان پروردگارشان پیش او کار می کردند و هر کس از آن ها از دستور ما سر برمی تافت، از عذاب سوزان به او می چشانیدیم. [آن متخصصان] برای او هر چه می خواست: از نمازخانه ها و مجسمه ها و ظروف بزرگ مانند حوضچه ها و دیگ های چسبیده به زمین می ساختند. ای خاندان داوود، شکرگزار باشید و از بندگان من اندکی سپاسگزارند}. (۱)

در این آیات به وضوح اعطای علم، توانایی و تسخیر موجودات مختلف به حضرت داوود؟ع؟ و حضرت سلیمان؟ع؟ مورد تأکید قرار گرفته است که در سایه ی ایمان به خدا و تقوای الهی به یاران امام عصر و مؤمنین در عصر ظهور اعطاء خواهد شد.

اعطای توانایی مبتنی بر علم به مومنین در عصر ظهور

در حدیثی از ابوسعید خدری از پیامبر؟ص؟ آمده است:

من از معنای «الذی عنده علم من الکتاب» (که آورنده تخت بلقیس است) از محضرش سؤال کردم، فرمود: «او وصی حضرت سلیمان بن داوود بود». عرض کردم: «من عنده علم الکتاب» از چه کسی سخن می گوید؟ فرمود: این برادرم علی بن ابی طالب است. با توجه به تفاوت «علم من الکتاب» که علم جزئی را می گوید و «علم الکتاب» که علم کلی را بیان

۱- سباء، ۱۰ تا ۱۳.

می کند، روشن می شود که میان آصف و علی؟ع؟ چه اندازه تفاوت است. علم امیرالمؤمنین به تمام امامان؟عهم؟ و درنهایت به حضرت مهدی؟عج؟ رسیده است. در روایات بسیاری می خوانیم که اسم اعظم الهی هفتاد و سه حرف است که یک حرف آن نزد آصف بن برخیا بود و چنان کار خارق عادتی را انجام داد. نزد امامان اهل بیت؟عهم؟ هفتاد و دو حرف آن است و یک حرف آن مخصوص به ذات پاک خدا است. (۱)

امام باقر؟ع؟ فرمود:

أصحاب القائم ثلاثمائه وثلاثه عشر رجلا أولاد العجم، بعضهم یحمل فی السحاب نهارا، یعرف باسمه واسم أبیه ونسبه وحلیته، وبعضهم نائم علی فراشه فیوافیه فی مکه علی غیر میعاد؛ اصحاب قائم؟ع؟ سیصد و سیزده نفر از فرزندان عجم هستند، بعضی از ایشان را در روز با آشنایی به نام خود و نام پدر و نسب و شمائل در ابر سوار می کنند، به مکه می برند و بعضی در رختخواب خود خوابیده، نابه هنگام در مکه دیده می شوند، بدون میعاد و سابقه قرارداد. (۲)

فناوری های مورداستفاده یاران امام موجبات انواع بیماری، تصادف، مرگ ومیر، آلودگی محیط زیست و انواع مصادیق اهلاک حرث و نسل را برای بشر فراهم نخواهند کرد، بلکه در عصر ظهور یک فناوری الهی بی عیب و نقص مبتنی بر اخلاق مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

در کتاب انجیل آمده است: «پسر انسان سوار بر ابر می آید. در انجیل متی فصل ۱۹ ویژگی های پسر انسان هنگام ظهور را بیان می کند. در عبارت سی ام آمده است: "آنگاه علامت پسر انسان در آسمان پدید می آید و در آن وقت تمام جمیع طوایف زمین، پسر انسان را ببینند که بر ابرهای آسمان با قوت و جلال عظیم می آید". در کتاب دانیال نبی فصل هفتم، این عبارت آمده است: "و در رویای شب می نگریستم که شبیه پسر انسان بر ابرها می آید"» (۳).

خداوند در قرآن کریم می فرماید:

۱- تفسیر نمونه، آیت الله مکارم شیرازی، ذیل آیه ۳۸ تا ۴۰ سوره نمل.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۳۱۵؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۶۹.

۳- طباطبایی، سید محمد رضا. ۱۳۹۳. آیا امام زمان؟عج؟ و یارانشان سوار بر ابر میآیند. خبرگزاری تابناک. http://www.tabnak.ir/fa/news/۴۴۰۹۲۰.

{وَ لِکُلٍّ وِجْهَهٌ هُوَ مُوَلِّیها فَاسْتَبِقُوا الْخَیْراتِ أَیْنَ ما تَکُونُوا یَأْتِ بِکُمُ اللَّهُ جَمیعاً إِنَّ اللَّهَ عَلی کُلِّ شَیْ ءٍ قَدیرٌ؛ و برای هرکسی قبله ای است که وی روی خود را به آن (سوی) می گرداند پس در کارهای نیک بر یکدیگر پیشی گیرید. هرکجا که باشید، خداوند همگی شما را (به سوی خود باز) می آورد. در حقیقت، خدا بر همه چیز تواناست}. (۱)

درباره تفسیر این آیه روایات زیادی وجود دارد که ۳ روایت آن در زیر آمده است:

۱_ امام باقر دربیان آیه شریفه {أَمَّنْ یُجِیبُ الْمُضْطَرَّ إِذا دَعاهُ} فرمود:

أُنْزِلَتْ فِی الْقَائِمِ؟ع؟ وَ جَبْرَئِیلُ عَلَی الْمِیزَابِ فِی صُورَهِ طَیْرٍ أَبْیَضَ فَیَکُونُ أَوَّلَ خَلْقٍ یُبَایِعُهُ وَ یُبَایِعُهُ النَّاسُ الثَّلَاثُمِائَهِ وَ ثَلَاثَهَ عَشَرَ فَمَنْ کَانَ ابْتُلِیَ بِالْمَسِیرِ وَافَی تِلْکَ السَّاعَهَ وَ مَنْ لَمْ یُبْتَلَ بِالْمَسِیرِ فُقِدَ عَنْ فِرَاشِهِ وَ هُوَ قَوْلُ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ؟ع؟ الْمَفْقُودُ عَنْ فُرُشِهِمْ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَاسْتَبِقُوا الْخَیْراتِ أَیْنَ ما تَکُونُوا یَأْتِ بِکُمُ اللَّهُ جَمِیعاً قَالَ الْخَیْرَاتُ الْوَلَایَهُ لَنَا أَهْلَ الْبَیْتِ؛ امام باقر؟ع؟ در بیان آیه شریفه «آیا چه کسی پاسخگوی بیچاره است، هنگامی که او را می خواند». فرمود: درباره قائم؟ع؟ نازل شده است و جبرئیل؟ع؟ به صورت پرنده سفیدی بر ناودان کعبه نشسته است و نخستین نفر از خلق خدا که با او بیعت می کند. آنگاه آن سیصد و سیزده نفر بیعت می کنند پس هرکس که گرفتار راه پیمایی باشد، در آن ساعت می رسد و هرکس (که گرفتار راه رفتن نباشد)، از بسترش مفقود می شود. امیرالمؤمنین به همین مطلب اشاره می کند، آنجا که می فرماید: آن گم شدگان از بسترهایشان. و خداوند عزّ و جلّ نیز همین مطلب را می فرماید: اسْتَبِقُوا الْخَیْراتِ أَیْنَ ما تَکُونُوا یَأْتِ بِکُمُ اللَّهُ جَمِیعاً و (سپس) فرمود: خیرات یعنی ولایت ما اهل بیت. (۲)

۲_ امام باقر؟ع؟ درباره آیه شریفه {فَاسْتَبِقُوا الْخَیْراتِ أَیْنَ ما تَکُونُوا یَأْتِ بِکُمُ اللَّهُ جَمِیعاً} فرمود:

قَالَ الْخَیْرَاتُ الْوَلَایَهُ وَ قَوْلُهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی أَیْنَ ما تَکُونُوا یَأْتِ بِکُمُ اللَّهُ جَمِیعاً یَعْنِی

۱- بقره، ۱۴۸.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۳۱۴، باب ۲۰، ح ۶؛ بحار الانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۶۹، باب ۲۷، ح ۱۵۶.

أَصْحَابَ الْقَائِمِ الثَّلَاثَمِائَهِ وَ الْبِضْعَهَ عَشَرَ رَجُلًا قَالَ وَ هُمْ وَ اللَّهِ الْأُمَّهُ الْمَعْدُودَهُ قَالَ يَجْتَمِعُونَ وَ اللَّهِ فِی سَاعَهٍ وَاحِدَهٍ قَزَعٌ كَقَزَعِ الْخَرِيفِ؛ منظور از خيرات ولايت است و مقصود از «ايْنَ ما تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعاً» طرفداران حضرت قائم؟ع؟ است كه بيش از سيصد و ده نفر هستند. امام؟ع؟ فرمود: به خدا سوگند آنان همان امّت معدوده ای هستند كه در يک ساعت چونان پاره هايی از ابر پاييز، گرد هم آيند. (۱)

۳ــ امام صادق؟ع؟ فرمود:

إِذَا أُذِنَ الْإِمَامُ دَعَا اللَّهَ بِاسْمِهِ الْعِبْرَانِيِّ فَأُتِيحَتْ لَهُ صَحَابَتُهُ الثَّلَاثُمِائَهِ وَ ثَلَاثَهَ عَشَرَ قَزَعٌ كَقَزَعِ الْخَرِيفِ(فهم) وَ هُمْ أَصْحَابُ الْأَلْوِيَهِ مِنْهُمْ مَنْ يُفْقَدُ عَنْ(من) فِرَاشِهِ لَيْلًا فَيُصْبِحُ بِمَكَّهَ وَ مِنْهُمْ مَنْ يُرَى يَسِيرُ فِی السَّحَابِ نَهَاراً يُعْرَفُ بِاسْمِهِ وَ اسْمِ أَبِيهِ وَ حِلْيَتِهِ وَ نَسَبِهِ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ آيهمْ أَعْظَمُ إِيمَاناً قَالَ الَّذِی يَسِيرُ فِی السَّحَابِ نَهَاراً وَ هُمُ الْمَفْقُودُونَ وَ فِيهِمْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَهُ أَيْنَ ما تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعاً؛ هنگامی كه به امام اذن داده شد خدای را به نام عبرانی اش می خواند. پس يارانش سيصد و سيزده نفر برای او آماده می شوند. آنان پرچم داران هستند، بعضی از آنان شبانگاه از بسترشان ناپديد می شوند و بامداد خود را در مكه می بينند و بعضی از آنان كه به نام خود و پدرش و خصوصيات و نسبش معروف است؛ در ميان آن ها ديده می شود كه در روز روشن ميان ابر حركت می كنند. عرض كردم: فدايت شوم كدام يک از اينان ايمانشان مهم تر است؟ فرمود: كسی كه در ميان ابر در روز حركت می كند و (لی) همگی آنان يک باره، از ميان مردم، گم می شوند. لذا اين آيه درباره آنان نازل شده است «هر جا كه باشيد خداوند همگی شما را می آورد». (۲)

در روايات فوق سه روش برای حضور ياران امام در مكه بيان شده كه عبارت اند از:

۱ــ مفقود شدن در بستر.

۲ــ چونان پاره هايی از ابر پاييز، گرد هم آيند.

۳ــ حركت در ميان ابر.

۱- اصول كافی، شيخ كلينی، ج ۸، ص ۳۱۳، ح ۴۸۷.
۲- الغيبه، نعمانی، ص ۳۱۲، باب ۲۰، ح ۳.

با تأمل در این سه روش، از هیچ یک نمی توان دریافت که یاران امام سوار بر وسـیله نقلیه ای شبیه آنچه اکنون مورد استفاده قرار می گیرد شوند. در مورد اول مفقود شدن یاران امام ذکر شده است که به صورت آنی اتفاق می افتـد و بیشتر شبیه آنچه طی الارض گفته می شود، می باشد. در مورد دوم روش سـیر یاران امام به حرکت ابر تشبیه شده است. در مورد سوم حرکت یاران امام در میان ابر بیان شده است، ولی اینکه آنان سوار بر وسیله هایی شبیه هواپیما باشند تصریح نشده و برداشت نمی شود.

روایات یاد شده در خصوص یاران ۳۱۳ نفر حضـرت مهدی؟عج؟ هسـتند که در بدو ظهور بدین صورت خود را به امام می رسانند و ارتقاء فناوری، گسترش علوم و پیشرفت های مورد نظر بعد از استقرار حکومت امام به وجود خواهد آمد، اگر چه در روایات اشاره شده است که نزول برکات و رحمت الهی از بدو ظهور رخ خواهد داد.

ذکر این مطلب ضـروری است که هیچ ایرادی وجود ندارد که یاران امام با وسیله نقلیه ای مانند آنچه امروزه مورد استفاده قرار می گیرد در عالم سیر نمایند، اما بی شک وسایل نقلیه یاد شده دارای شرایط حداقلی زیر خواهند بود:

۱ــ سرعت آن با سرعت وسایل امروزی غیرقابل قیاس است.

۲ــ برای سوار شونده و برای دیگر انسان ها ایمن است.

۳ــ مایه بیماری جسمی و روانی بشر را فراهم نخواهد نمود.

۴ــ از علم الهی در ساخت آن بهره گیری می شود و حاصل فناوری تمدن کنونی بشر نیست.

۵ــ تکنولوژی آن اخلاقی است.

اگرچه بی شک هم اکنون و در عصـر ظهور فناوری ها و توانایی هایی با لطف و به اذن خداوند در اختیار انسان های مؤمن قرار دارد، اما برخی پژوهشگران معتقدند که بیشتر فناوری ها و توانایی هایی که بشـر در عصـر ظهور در اختیار خواهد داشت «محصول تکامل علمی عصر بعد از ظهور است، نه اعجاز؛ زیرا زندگی بشر در این عالم، باید مطابق سنت های طبیعی باشد، نه اعجاز که امری استثنایی و برای موارد ضروری و فوق العاده است، آن هم در مسیر اثبات حقانیت دعوت نبوت یا امامت» (۱).

۱– طاهری، حبیب الله. ۱۳۸۰. عصر ظهور یا مدینه فاضله موعود در اسلام. مجله انتظار. زمستان ۱۳۸۰، شماره ۲.

حقیقت پیشرفت علمی در عصر ظهور

اشاره

بر اساس نظر مکاتب فلسفی مادی، انسان یک موجود پیچیده تر شده ای در حد غرایز است. تمدن غرب در حد نهایی خود به "کلبه دیجیتال" می انجامد. کلبه، به عنوان محل و سر پناهی که جمیع نیازهای به حق و مشروع انسان از بیرون تأمین و به آنجا منتقل شده و در آنجا اجابت می یابد؛ حد نهایی و غایت یک تمدن است و غایت تمدن غرب "کلبه دیجیتال" است.

آلوین تافلر یکی از پیشگامان جهانی پیش بینی تغییر و تحول در دنیاست. او ۳۰ سال قبل به سهم خود تلاش می کند آیندهٔ جهان را به تصویر بکشد. او می کوشد نشان دهد چگونه شیوهٔ زندگی، تجارت و ارتباطات بر پایهٔ نیازها و در چارچوب فناوری ها تغییر خواهد کرد. تحولی که تافلر مطرح می کند، جهش جامعهٔ موج سومی به سوی کلبهٔ الکترونیک است؛ به این معنا که ابزارهای الکترونیک، این امکان را به افراد می دهند که از راه دور به شغل های متمرکز در خانه روی آورند. جهش به سوی نظام جدید تولید در بخش صنعتی و اداری و نیز تحقق احتمالی کلبهٔ الکترونیک، باعث خواهد شد تا محتوای همهٔ مباحث دگرگون شود. با این تحول، چه بسا بسیاری از مباحثی که امروزه مردم بر سر آن ها با یکدیگر بحث وجدل می کنند، به طورکلی بی معنا و منسوخ شود.

تافلر نتیجه می گیرد: از هم اکنون با قاطعیت می شود گفت کلبهٔ الکترونیک در آینده تا چه حد گسترش خواهد یافت. اگر فقط ۲۰ درصد نیروی کار فعلی، در بیست تا سی سال آینده به کلبه های الکترونیک بپیوندند، نظام شهری، محیط زیست، ساخت خانواده، نظام ارزش ها، حتی نظام سیاسی جامعه تحت تأثیر قرار خواهد گرفت.

تصویری که تافلر از خانواده های آینده نشان می دهد، حاکی از استحکام و پیوستگی بیشتر میان افراد خانواده است که با فاصله گرفتن از عوارض موج دوم و تأثیرهای سوء صنعتی شدن در خانواده که آن را دچار تزلزل ساخته، باید به سمتی که آن را استحکام می بخشد و حتی آمار طلاق و جدایی ها را کاهش می دهد، حرکت کرد.

بر اساس نظر تافلر، در موج سوم، پیشرفت فناوری الکترونیکی و دیجیتالی، اخلاق را در خانواده و جامعه ارتقا می دهد. تافلر و سایر تئورسین های مدرنیسم هیچگاه برای آموزه ها،

تلاش ها و تعالیم پیامبران و اولیای الهی در پیشرفت و تعالی مادی، معنوی و اخلاقی بشر جایگاهی قائل نشده اند، بلکه تعالی انسان در ابعاد مختلف را در تکامل ابزار و فناوری جسته اند. اکنون که ۳۰ سال از زمان ارائه نظریه تافلر گذشته است، کلبه دیجیتال یا کلبه الکترونیک به کمک اینترنت در سراسر جهان گسترش یافته و سیاست دیجیتال (دولت الکترونیک)، اقتصاد دیجیتال (تجارت الکترونیک) و آموزش دیجیتال (آموزش الکترونیک و آنلاین) آنگونه که آلوین تافلر پیش بینی نمود به حقیقت پیوسته و به قله های تکامل خود نزدیک می شود، اما تبعات اخلاقی که تافلر برای دنیای مبتنی بر الکترونیک پیش بینی می کرد؛ نظیر استحکام پیوند اعضای خانواده ها، کاهش آمار طلاق و آرامش بیشتر به وقوع نپیوسته است. تجارب جهانی و آمارهای متقن نشان می دهند که تسلط الکترونیک و دیجیتال بر ارکان زندگی انسان حتی عکس آنچه تافلر پیش بینی میکرد عمل نموده و موجبات فاصله گرفتن هر چه بیشتر انسان ها از یکدیگر، در کانون خانواده و اجتماع را بیش از پیش فراهم نموده است. به گونه ای که قطع ارتباط بین اعضای خانواده به دلیل استفاده از وسایل مختلف دیجیتال، اکنون به یک معضل جهانی تبدیل شده است که تبعات ناگواری را در ابعاد مختلف زندگی انسان بر جای می گذارد.

برخی مبلغین مهدویت به گونه ای پیشرفت علمی در زمان ظهور امام عصر؟عج؟ را تبیین می کنند که مهدویت موردنظر آن ها دنیایی مانند مدرنیته کنونی، اما بسیار پیشرفته تر را در ذهن متبادر می کند، یعنی یک کلبه ی الکترونیکی مهدوی را به ذهن انسان متبادر می سازد. با این دیدگاه، مخاطبین، بین دو کلبه تافلر حاضر و کلبه الکترونیکی غایب که وعده آن داده می شود مخیر می شوند، البته در کلبه ی دوم افراد نماز نیز خواهند خواند و روزه هم خواهند گرفت. این تعریف، جفا به مهدویت، انحراف و تعریفی خوشایند روشنفکران ابزار زده است. چه بسا جوانان، بین کلبه تافلر نسیه ای، غیبی و مجازی با کلبه تافلر موجود، کلبه موجود را انتخاب کنند. درحالی که در حیات طیبه ی مهدوی که در آن انسان خلیفه ی خدا شده و دست خدا از آستین انسان بیرون می آید و او وارث زمین می شود، تسلط انسان بر عالم ماده یکی از مؤلفه های بسیار فرعی است، به گونه ای که عالم ماده مفتخر است که در خدمت

انسان در می آید. بنابراین در عصر مدرنیته، انسان در خدمت ماده است، اما در عصر ظهور ماده در خدمت انسان خواهد بود.

امام باقر؟ع؟ دراین باره می فرمایند:

کأنی بأصحاب القائم وقد أحاطوا بما بین الخافقین فلیس من شیء إلا وهو مطیع لهم حتی سباع الارض وسباع الطیر، یطلب رضاهم فی کل شیء، حتی تفخر الارض علی الارض وتقول: مر بی الیوم رجل من أصحاب القائم؛ گویا می بینم اصحاب قائم؟ع؟ را که بین آسمان و زمین را پرکرده اند، چیزی نیست مگر مطیع آن ها، حتی درندگان زمین و هوا، همه چیز و همه کس درصدد تأمین رضایت آن ها هستند. زمینی بر زمین دیگر فخر می کند و می گوید امروز بر من یکی از اصحاب قائم؟ع؟ گذشته است. (۱)

اخلاق در فناوری

تکنولوژی از ارزش های خود قابل جدا ساختن نیست، یعنی نمی توان تکنولوژی را بدون اخذ ریشه هایش کسب کرد. برخی چنین القا می کنند که تکنولوژی امری خنثی و بدون جهت است. آن ها برای این ادعا مثال هایی را نیز بیان می کنند، برای مثال می گویند چاقو در پزشکی، آشپزخانه و کشتن انسان بی گناه استفاده می شود، بنابراین چاقو خنثی بوده و جهتی ندارد و در هیچ یک از این امور مقصر نیست و بحث اخلاق برای چاقو معنایی ندارد، بلکه بحث اخلاق برای فردی که از چاقو استفاده می کند مطرح است. معتقدینِ به این امر مثال چاقو را به همه ی فناوری های بشری تعمیم می دهند و یک نتیجه کلی استنتاج می کنند که تکنولوژی خنثی و بدون جهت است و بحث اخلاق برای آن معنایی ندارد.

این اعتقاد ممکن است برای برخی فناوری ها صدق کند اما بی شک عمومی نیست، بلکه تکنولوژی می تواند اخلاق سازگار (ایمان سازگار) یا اخلاق ناسازگار (ایمان ناسازگار) باشد. این موضوع از زبان برخی اندیشمندان و علمای اسلام و حتی روشنفکران غرب، با عبارات مختلف بیان شده است. برخی این موضوع را تحت عنوان سوگیری فناوری، برخی تحت عنوان جهت دار بودن تکنولوژی، برخی تحت عنوان خنثی نبودن تکنولوژی و برخی هم

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۷۳، ح ۲۵.

تحت عنوان ارزش مدار بودن تکنولوژی مورد بحث و بررسی قرار داده اند.

انسان های همدل به همفکری می نشینند تا انگیزه های خود را بازشناسی کنند و نظم دهند. سپس راه برآورد کردن آن ها را بیابند. پس از هم دلی ها و همفکری ها، نوبت به همکاری ها برای دست یابی به آرزوها و پاسخ گویی به امیال می رسد. سه عنصر هم دلی، همفکری و همکاری در نهایت موجب تکامل اجتماعی است و «بنیان» اولیه آن در هم دلی و رفع نیازهای مشترک است و «غایت» آن نیز توسعه جریان نیاز و ارضا است. تمامی تلاش بشر در طول تاریخ نیز بر مبنای همین شاخصه ها بوده است. انسان ها بر اساس نیازهای مشترک گرد هم آمده و همفکری و همکاری کرده اند و تمدن متناسب با امیال و اخلاقیات خود را ساخته اند. هر پدیده ای از جمله تکنولوژی به ویژه فن آوری اطلاعات و ارتباطات نیز محصول همین فرآیند است. پس ICT [1] نیز در عمیق ترین نگاه، محصول اخلاق اجتماعی است. هرچند ICT به عنوان انگیخته ای حاصل از انگیزه های اجتماعی، بر انگیزه ها و اخلاق برخاسته از آن اثرگذار است، ولی در نهایت، خودش محصول انگیزه هاست؛ یعنی بین نظام تمایلات انسانی و فن آوری ها تعامل طرفینی وجود دارد. روشن است که به این معنا نیست که هویت فن آوری اطلاعات متناسب با اخلاق اجتماعی شکل می گیرد و فن آوری ها ارزش ذاتی نداشته باشند. چنین نیست که فقط از بیرون، ارزش را به آن ها می دهیم و کارآمدی آن ها را در جهت میل خودمان به کار می گیریم، بلکه فن آوری، تجسد تمایلات اجتماعی است و رنگ ارزشی خاص خود را دارد. اگر جامعه ای نظام ارزشی خاص خود را داشت، فن آوری هایش متناسب با همان نظام ارزشی خواهد بود و کارآمدی آن هم در جهت همان نظام ارزشی است [2].

کسانی که اصلاً به دین و ارزشی معتقد نیستند، ورود ارزش های تکنولوژی مدرن در فضای جامعه را بلا اشکال می دانند. ما معتقدیم تکنولوژی موجود، بر خلاف ادعاهایی که داشته و هنوز هم سردمداران آن دارند که برای ایجاد رفاه و امنیت و آسایش در خدمت بشر است تا ضریب امنیت، رفاه، آزادی و قدرت عمومی بشر را حل کند و او را به جامعه ایده آل برساند، ما معتقدیم تکنولوژی مدرن، نه توانسته چنین معجزه ای بکند و نه بعد از این می تواند انجام

۱- Information and communications technology.

۲- میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۸۵. اخلاق و فن آوری اطلاعات. کنفرانس منطقه ای «اخلاق و فن آوری اطلاعات» مرکز تحقیقات مخابرات ایران. ۲۵ اذر ۸۵.

دهـد. عـدم توانـایی تکنولوژی مـدرن در تـأمین امنیت و عـدالت و رفـاه عمومی به اقتضائـات درونی این تکنولوژی مربوط است. تکنولوژی مـدرن، مقوله ای تک ساحتی است که تنها جنبه های حسـی و نیازهای ظاهری انسان را منظور نظر دارد و تکامل نیاز و ارضاء را در جهت نیازهای مادی بشـر می بیند و اگر تکنولوژی در جهت ساحت حسـی انسان حرکت کرد، بالضروره منتهی به چنین پایانی خواهد شد و ریشه ضعف های تکنولوژی مدرن، در فرهنگ مبانی این تکنولوژی است. ضعف های فن آوری موجود به مفاهیم بنیادی آن برمی گردد (۱).

بنابراین نه تنها علمای دین و اخلاق اعتقاد بر ایمان ناسازگار بودن برخی فناوری های بشری دارند، بلکه برخی دوست داران مدرنیته نیز این اعتقاد را به صراحت بیان کرده اند. دانشگاه هاروارد و دانشگاه MIT بـا کمـک هم یـک واحـد درسـی جدیـد در زمینه ی اخلاق و قوانین هوش مصـنوعی را در دست تـدوین دارنـد. همینطور دانشـگاه تگزاس آستین نیز واحـد جدیـدی با عنوان "مبانی اخلاقی علوم کامپیوتر" به عناوین درسـی اش اضافه کرده است و دانشگاه اسـتنفورد نیز در تلاش است واحد درسی را در این زمینه آماده ی ارائه کند. در همه ی این واحدهای درسی تدوین شده، هدف این است که به تولیدکنندگان آینده ی فناوری و سیاستگذاران آینده آموزش دهند که قبل از ورود محصولات فناورانه به بازار، اثرات جانبی آن را مورد بررسـی قرار دهند. برخی از اساتید معروف دانشگاه استنفورد معتقدنـد " فنـاوری خنثی نیست" و اعتقـاد به این موضوع دارنـد که "هرچه در دنیـای فنـاوری ساخته می شود، اثرات اجتماعی دارد". توجه به این موضوع پس از جنجال های اخبار دروغ در فیس بوک، هواداران تقلبی در توییتر و ویـدیوهای مرتبط با کودکان در یوتیوب قوت بیشتری گرفته است. یکی از اساتیـد دانشـگاه نیویورک در این رابطه می گویـد: "ما حداقل باید به افراد یاد بدهیم که در حرکت پرسرعت و تحول آفرین، جنبه ی تاریکی نیز وجود دارد" (۲).

برخی پناهنـدگان به دنیـای غرب نیز به این موضوع اقرار کرده انـد که "تکنولوژی وفادار به اخلاق نیست و تکنولوژی مـدرن انس زدا و از خود بیگانه ساز است (۳). اگر انسان خدمتگذار ماشین بشود و قدرت ابتکار و انتخاب را از دست بدهد، انسانِ واقعی نخواهد بود و درنتیجه انسان اسلام نیز نخواهد بود، بدین ترتیب شکل هایی از صنعت وجود دارد که انسانیت انسان را به

۱- میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۸۲. دین و تکنولوژی. شصت ودومین جلسه کانون گفتمان دینی با بررسی موضوع «دین و تکنولوژی». مجله افق حوزه، شماره ۲۵.

۲- Singer, Natash.. ۲۰۱۸. The medical profession has an ethic: First, do no harm. The New York Times, https://www.nytimes.com/۲۰۱۸/۰۲/۱۲/business/computer-science-ethics-courses.html?Fsectioncollection٪۲Ftechnologyaction=clickcontentCollection=technologyregion=rankmodule=packageversion=highlightscontentPlacement

۳- سروش، عبدالکریم. ۱۳۸۸. تفرج صنع، گفتارهایی در اخلاق و صنعت و علوم انسانی. کتابخانه مجازی گرداب.

مخاطره می اندازد و ما باید از این شکل های صنعت جداً پرهیز کنیم (۱).

برخی از انواع تکنولوژی، نظام زنـدگی انسـان را که بر فطرت اسـتوار است و بر اساس نیاز جسـمی و روحی انسان تـدوین شـده است به هم می ریزد. برای مثال با روی کار آمـدن شـبکه های اجتماعی و فناوری های ارتباطی گفتگوی بین افراد خانواده و جامعه بسیار تقلیل یافته و بیم آن می رود که کاملاً حذف شود. گفتگو عنصری حیاتی در استحکام خانواده است. خانواده ی مستحکم، خانواده ای است که اعضای آن سـخن گفتن با یکـدیگر را دوست دارنـد و از هم نشـینی و هم صـحبتی با یکـدیگر لـذت می برنـد و هیچ جمع و کار دیگری را به درکنار هم بودن ترجیح نمی دهند. واقعیت این است که دنیای مدرن امروز، خصوصاً در نواحی پیشرفته، باوجود کم کردن زحمات و افزودن به اوقات فراغت، امکان گفتگو را در بین افراد به حداقل رسانده است.

روانشـناسان بر این نکته تأکید دارند که گفتگو بین اعضای خانواده باعث انتقال تجربه و فرهنگ بومی به فرزندان و افزایش فضای عاطفی در بین آن ها می شود. فضای صمیمی بین اعضا حس پشتیبانی و حمـایت از یکـدیگر در خـانواده را تقویت می کنـد، به گونه ای که آن هـا خود را تنهـا حس نمی کننـد. در خـانواده هـا روح جمعی حاکم می شود و باعث افزایش قوت قلب، روحیه گفتمان و ارتباط با اجتماع می شود (۲).

تکنولوژی حس صـمیمت را انتقال نمی دهد و این شاید بدترین اتفاقی است که در محیط خانواده می افتد. خانواده ها در یک فضای کوچک به شدت از هم فاصـله گرفته اند و این فاصـله را می توان در نتایج یک پژوهش مشاهده کرد که نشان می دهد میانگین زمان گفتگو در خانواده های ایرانی ۱۵ دقیقه است. در چنین خانواده ای چگونه می توان امیدوار بود اعضای خانواده احساسات عاطفی و جامعه پذیری را تجربه کنند (۳).

بلوتوث های مخرب، پیامک های مسـتهجن، دوستی های خیابانی، تزلزل ارزش ها و ارتباطات غیر مناسب، ارتباطات نامشـروع، عشق های مجازی، فرقه های نوظهور انحرافی، عشق های مثلثی، از بین رفتن قبح روابط نامتعارف، مصرف مشروبات الکلی، چت روم ها، کلاه برداری و سوءاستفاده از دختران و پسران، ارائه شخصیت های دروغین، ازدواج های

۱- مجتهد شبستری، محمد. ۱۳۶۳. ایمان و آزادی. اطراف و ابعاد گوناگون مسئله غرب.

۲- بای، جعفر. ۱۳۹۳. گفتگوی موثر؛ مهمترین مهارت در تحکیم بنیان خانواده است. http://www.qomefarda.ir/news/۱۴۱۹۱۰.

۳- موسوی، حسن. ۱۳۹۴. میانگین گفتگو در خانواده های ایرانی ۱۵ دقیقه است. http://irinn.ir/news/۱۰۲۶۶۶.

اینترنتی، طلاق، هرزه نگاری، هم جنس گرایی، فرار از منزل، فساد و فحشاء، ایجاد شبهه در عقاید افراد، سرقت اطلاعات و اخاذی و ... از پیامدهای منفی گسترش و رواج شبکه های اجتماعی در بین نوجوانان و جوانان می باشد.

نتایج یک تحقیق، نشان می دهد که حدود ۲۰ درصد از طلاق های فعلی به دلیل شکل گیری این گونه روابط (در فضای مجازی و سپس در فضای واقعی) رخ می دهد. فیس بوک و سایر شبکه های اجتماعی بر کیفیت رابطه زناشویی و طلاق تأثیر معناداری دارد.

تعداد کاربران اینترنت در ایران در سال ۱۳۸۴ حدود ۷ میلیون نفر و در سال ۱۳۹۲ حدود ۳۶ میلیون نفر بوده است (رشد ۵ برابری). در همین بازه زمانی، افزایش نسبت طلاق به ازدواج نیز از ۱۰ درصد به ۱۸ درصد بوده است. شبکه های اجتماعی مجازی میهمان ناخوانده خانواده های ایرانی شده است و زندگی دوم ایرانیان را تشکیل داده اند. دیگر جمع شدن اعضای خانواده ها و میهمانی های دور همی کاهش چشمگیری یافته است، بلکه دوری اعضای خانواده ها به خصوص زن و شوهر از یکدیگر و به دنبال آن طلاق، نتیجه حضور شبکه های اجتماعی، گوشی های تلفن همراه، تبلت ها و لپ تاپ ها است و افرادی که گوشی به دست در احوال خودشان سیر می کنند.

به طور خلاصه، پیامدها و اثرات منفی شبکه های اجتماعی مجازی بر فرد و خانواده عبارت اند از:

۱ـ شکل گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار کذب.

۲ـ تبلیغات ضد دینی و القای شبهات در عقاید افراد.

۳ـ نقض حریم خصوصی افراد.

۴ـ انزوا و دور ماندن از محیط های واقعی اجتماع.

۵ـ تأثیرات منفی رفتاری که فرد با عضویت در هر شبکه اجتماعی درگیر نوع خاصی از فرهنگ ارتباطاتی می شود نظیر برخورد، تکیه کلام، اصطلاحات مخصوص، رفتار، تیپ شخصیتی و ظاهری و ... .

۶ـ مصنوعی شدن ارتباطات و از بین رفتن روابط صحیح اجتماعی.

۷_ تضعیف نهاد خانواده و صله ارحام.

۸_ بی هویتی، بحران هویت و اختلال شخصیت در بین نوجوانان و جوانان.

۹_ جرأت و جسارت ارتکاب جرم به خاطر ناشناخته بودن در محیط سایبری.

۱۰_ اعتیاد رفتاری به اینترنت، چت و شبکه های اجتماعی که نتیجه آن افسردگی، اضطراب، بی خوابی، کاهش روابط اجتماعی با اطرافیان، انزوا، مختل شدن فعالیت های روزمره، رها کردن شغل (بیکاری) و ... است.

۱۱_ فریب و بهره کشی جنسی.

۱۲_ تلف شدن وقت جوانان و فاصله گرفتن آن ها از واقعیت.

۱۳_ سوء استفاده از پروفایل ها و سایت های دوست یابی.

۱۴_ آسیب های سوء استفاده از اطلاعات داخل رایانه های خصوصی مردم.

۱۵_ دوستی های بدون مرز و ضابطه.

۱۶_ قرار دادن فایل های مبتذل در دسترس عموم کاربران.

۱۷_ انتقال هنجارها و نرم های ارزشی و اخلاقی غربی.

۱۸_ وابستگی شدید روانی و فکری به اینترنت و شبکه های اجتماعی.

۱۹_ آسیب های جسمانی از قبیل فشارهای عصبی، چاقی، انزوا، چشم درد و ... .

۲۰_ گسست فکری و عاطفی.

۲۱_ تهدید بنیان های خانواده و نارضایتی های خانوادگی مانند افزایش سن ازدواج، تجرّد جوانان، طلاق، فرار از منزل، فحشا، سردی روابط زن و شوهر و سایر مسائل و مشکلات خانوادگی ...

۲۲_ گسترش ارتباطات نامتعارف بین نوجوانان و جوانان.

۲۳_ تعارض ارزش ها.

۲۴_ تغییر سبک زندگی و ذائقه جوانان.

۲۵_ شکل گیری خرده فرهنگ های مختلف.

۲۶_ تضعیف اعتقادات و گسترش شبهات فکری.

۲۶_ رواج سطحی نگری فکری.

۲۷_ انحرافات جنسی و اختلالات جنسی.

۲۸_ گسترش اباحه گری عملی.

۲۹_ گریز از واقعیت و ... (۱)

درست برخلاف نظریه بی طرفی یا خنثی بودن، تکنولوژی امری جانب دارانه است و نوعی ابهام و چندمعنایی را همیشه دربردارد. به این معنا که تکنولوژی حتی اگر ابزار باشد، امری خنثی نیست و در همان حال که یک فناوری بی خطر است، می تواند به ابزاری نابودکننده تبدیل شود. درست مانند انرژی هسته ای که دو وجه کاملاً متفاوت صلح آمیز و خطرناکش در مکان و زمانی مشابه قابل دسترسی است و تفکیک آن از یکدیگر به مشاهده گران و قانون گذاران اعتماد نمی دهد.

تکنولوژی جدید منشأ یک فرهنگ تکنولوژیکی است و بزرگ ترین اشتباه ممالک شرقی که تقلید کورکورانه از تکنولوژی غربی دارند این است که فکر می کنند تکنولوژی خنثی است درحالی که تکنولوژی با خود فرهنگ می آورد. لذا نباید فکر کرد که تکنولوژی مانند یک قلم است که هر طور بخواهیم می نویسد، بلکه تکنولوژی جدید فرهنگ ساز است. تکنولوژی فقط پیچیده شدن ابزار موجود در دست انسان نیست، چراکه انسان وقتی با دست خود چیزی خلق می کند و هنری می آفریند درواقع دست به خلاقیت زده، اما یک دستگاه عظیم در یک کارخانه ازلحاظ کیفی با کار دست فرق می کند و هیچ خلاقیتی از خود ندارد و درواقع در این حالت انسان تبدیل به یک قطعه کوچک از آن ماشین بزرگ می شود (۲).

دکتر علی شریعتی درباره رابطه انسان و تکنولوژی می نویسد: «Loisir» یعنی اوقات فراغت یک انسان در یک شبانه روز، در یک هفته، در یک ماه، یا در یک سال؛ یعنی میزانی از زمان که یک فرد در اختیار دارد و در آن زمان فارغ از کار، تلاش و تولید است؛ یعنی اوقاتی که خودش می تواند آزادانه طرز گذراندن آن اوقات را انتخاب کند؛ زیرا انسان اوقات کارش را خودش انتخاب نمی کند، بلکه جبر سازمان اداری او، سیستم اجتماعی او و شکل کار اوست که چگونه گذراندن ساعات کار را بر انسان تحمیل می کند. زندگی حقیقی هر فرد (و به تعبیر درست تر) عمر واقعی هر فرد، تنها و تنها عبارت است از ساعات آزاد او؛ ساعاتی که در آن می تواند آزاد باشد، آزاد بیاندیشد، تفریح کند، فکر کند، مطالعه کند و هر جور خواست

۱- دژبانی، علی. ۱۳۹۴. آسیبهای نوپدید، شبکههای اجتماعی مجازی وخانواده ایرانی. http://pajohe.ir/articles/categories/maghalat/۱۳۸۷.

۲- نصر، سید حسین. ۱۳۹۳. تکنولوژی خنثی نیست. استاد دانشگاه جرج واشنگتن. http://tt-ej.ir/post/۱۶۴.

بگذراند. این اوقات فراغت است که در آن انسان می تواند خود را بکاود، خود را بسازد، به تأمل در خویش و در آفرینش (خویش) مشغول باشد، صنعت، ماشین و تمدن جدید این اوقات فراغت را بیشتر می کنـد؛ زیرا ماشـین کار پانزده ساعت را به یک ساعت تقلیل می دهـد و بنابراین چهارده ساعت از وقت، انسان را از قیـد کار آزاد می کند و در اختیار خودش می گذارد؛ اما سیسـتمی که این جبر را بر ماشـین تحمیل کرده است، یعنی ماشـین دار، باز آن چهارده ساعت را که ماشـین به ما بخشـیده، از ما می گیرد. چطور؟ وقتی که پنج قلم، مصرف انسان بود، برای این پنج قلم مصرف، انسان ده ساعت در گذشـته کار می کرد، اما حالا برای به دست آوردن آن پنج قلم مصـرف، ماشین یک ساعت فقط کار می کند و نُه ساعت دیگر را از ده ساعت در اختیار انسان قرار می دهد، ولی این نه ساعتی که من در اختیار دارم، باز ماشـین دار (آن کسـی که سـرنوشت ماشین، سرنوشت تولید و فلسفه مصرف در دست اوست؛ آن گروه و طبقه دارنده سرمایه و ماشین و سازنده فلسفه مصرف در جهان امروز) بدین گونه پس می گیرد که مصرف های تازه متصاعد و هر روز بیشتر بر انسان تحمیل می کند.

بنابراین مصـرف های واقعی ما به گونه ای بود که ماشـین، امروز می تواند با یک ساعت آن ها را تعهد و تأمین کند، اما سازندگان مصـرف جدید که برای سود و رقابت، مصرف بیشتر و کالای بیشتر باید تولید کنند، ناچار مصرف های تازه، نیازهای مصنوعی تازه و ذائقه های تفننی مصنوعی تازه در انسان هر روز به وجود می آورند، به طوری که هر چه ماشین بیشتر اوقات فراغت انسان را زیاد می کند، باز تصاعـد مصـرف، آن اوقات را پس می گیرد و بعـد که هرچه ماشـین بیشتر ترقی می کنـد و خواه ناخواه فرصت آزاد آدمی باید بیشتر بشود، می بینیم فرصت آزاد انسان امروزی کمتر از انسان گذشـته که حتی برای به دست آوردن نـان، شـش ماه از سال را بایـد کار می کرد تا فقط نان سالش را به دست بیاورد، است؛ اما این مصـرف هایی که هر روز تحمیل بر انسان امروز می شود، ناچار انسان امروز برای تأمینش، هی باید کار کند و هی بیشتر کار کند؛ به طوری که انسان دیروز بدون ماشین ده ساعت کار می کرد و مصرفش را تأمین می کرد و انسان امروز با ماشین که ده برابر انسان گذشته تولید می کند، بایـد بیشتر از انسان گذشـته کار کنـد و از اوقات فراغتش صـرف نظر کنـد. این غرق شـدن در مصـرف، غرق شدن در یک سیسـتم جبری که در آن انسان آزاد نیست، اوقات فراغت ندارد، قدرت انتخاب ندارد،

قدرت تشخیص ندارد و آزادی ای که چنین باشد یا چنان ندارد، انسان را از خودش بیگانه می کند؛ زیرا انسان به میزانی که می تواند انتخاب کند انسان است. این، شاید بزرگترین و ارزشمندترین سخنی باشد که طرفداران اگزیستانسیالیسم در دنیای امروز می گویند، ولی این حرف تازگی ندارد، (زیرا) در فرهنگ خود ما، یکی از مبانی بدیهی فرهنگ ما و مذهب ما همین است: «انسان یعنی موجودی که می توانـد انتخاب کنـد؛ در حالات و ساعاتی که این قدرت از او سلب می شود انسان بودنش تعطیل است» و می بینیم که انسان به میزانی که در این تمدن جدید رشد می کند، قدرت انتخاب از او سلب می شود و به شدت و هرچه بیشتر، و هر روز بیشتر و شدیدتر، تابع جبری است که اختیار او را قربانی می کند. و این، یکی از عوامل بیگانه شدن انسان امروز است از خویشتن» (۱).

از گفته های دکتر شریعتی پیداست که نبود یا خروج اخلاق از فناوری به علت سودجویی صاحبان آن ها باعث شده است که:

۱ــ در انسان ها نیاز کاذب و مصرف بیشتر بدون نیاز واقعی ایجاد شود.

۲ــ از دست رفتن اوقات فراغت انسان و غرق شدن در یک سیستم جبری که انسان را از خود بیگانه می کند.

۳ــ از دست رفتن آزادی و قدرت انتخاب انسان.

۴ــ تعطیل شدن انسانیت انسان به دلیل سلب قدرت انتخاب از او.

۵ــ بیگانه شدن انسان امروز از خود و خدا.

۶ــ باقی نماندن وقت برای انجام امور انسانی و الهی مانند عبادت و تفکر در فلسفه خلقت.

۱- شریعتی مزینانی، علی. ۱۳۴۸. علی انسان تمام. سخنرانی. ۲۱ و ۲۲ آذر ۱۳۴۸. حسینیه ارشاد.

فصل پنجم: طبیعت قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

در دنیایی که انسان زنـدگی می کند در ماورای آنچه می بیند، می شـنود و احساس می کند، نادیده ها، ناشـنیده ها و نامحسوس های زیادی وجود دارند که از نظر او غایب اند. قرآن کریم به انسان ایمان به غیب می دهـد، غیب و شـهادت دو واژه از اصـطلاحات قرآن است. در جهان بینی قرآن، عالم هستی منحصـر به آنچه که برای انسان محسوس است نیست، بلکه محسوس ها قشـر نازکی از عالم است و قسـمت عظیم تر در مـاورای آن است. آنچه محسوس است نامش شـهادت و آنچه نامحسوس است، غیب نامیـده شـده است. قرآن مجیـد انسان را از دیـدگاهِ تنگِ محسوس ها بیرون آورده و او را به عالم غیب، آگاه و مؤمن می سازد و به او می فهماند که آنچه به صورت شـهادت احساس می کند، قشـر نازکی از هستی است. اکنون بشر از درک بسیاری از مسائل عالم غیب عاجز است، اما شرایط این گونه نمی مانـد و در عصـر ظهور تغییراتی به وجود می آیـد. ظهور، رجعت و قیـامت مراتبی از یـک حقیقت واحدنـد، حقیقتی به نام ظهور اراده خـدای عالم قرار است نازل شود، مرتبه اول آن ظهور امام عصـر است، مرتبه بالاتر آن رجعت و مرتبه نهایی آن دوره قیامت است. یکی از اجزای ظهور موعود، ظهور طبیعت است. ظهور طبیعت علاوه بر زنـده شـدن طبیعت زمین، به معنی زنده شدن خود زمین در عصـر ظهور می باشـد. از روایات ائمه معصوم؟ع؟ می توان دریافت که زنـده شدن زمین در عصـر ظهور، به تبع ظهور امام عصـر اتفاق می افتد. زمین؛ شـعور، ادراک و فهمی را که همیشه داشـته است، بروز می دهد و باذن الله با مومنین ارتباط برقرار کرده و با آن ها هماهنگ می شود.

زمین و طبیعت در عصر حاضر

شرایط زندگی بشر هم اکنون به گونه ای سخت شده است که می توان گفت زمین و طبیعت به سختی بشر کنونی را تحمل نموده و از بخشایش مواهب خود به انسان کنونی دریغ می کنند. این کاهش مواهب نه فقط در کشور ما به وضوح قابل لمس است، بلکه در همه ی کشورهای جهان دیده می شود. هم اکنون بخش های وسیعی از کشور برزیل را که متوسط بارش سالیانه آن ۱۵۵۰ میلی متر بوده، خشک سالی بسیار شدیدی فرا گرفته است. برزیل که خود خانه جلگه های وسیع بارانی و رودخانه های پرآب و دائمی بوده، هم اکنون با یک خشک سالی تاریخی روبرو است که در ۸۰ سال گذشته سابقه نداشته است (۱).

باران دیگر به میزان کافی نمی بارد، یا در زمان مناسب نمی بارد و یا در جای مناسب نمی بارد و یا به یک باره و سیل آسا می بارد. تغییر اقلیم در سطح کره زمین در حال رخ دادن است و این امر موجب بروز ناهنجاری هایی در میزان بارش بر روی کره زمین می شود. مدل های اقلیمی نشان می دهند که عرض های میانی که کشور ما نیز در این عرض واقع شده است در دهه های آینده با کاهش بارش مواجه است. در این راستا گروه پژوهشی تغییر اقلیم مرکز ملی اقلیم شناسی ایران با استفاده از مدل های مختلف، اقدام به مدل سازی تغییرات اقلیم کشور تا ۸۰ سال دیگر (۲۱۰۰ میلادی) کرده است. با استفاده از این مدل سازی های اقلیمی می توان تا سال ۲۱۰۰ میانگین دمای کشور، بارش، رواناب، میزان بارش برف و سایر متغیرها را پیش بینی کرد. نتایج به دست آمده از مدل سازی ها نشان می دهد که دمای هوا تا سال ۲۱۰۰ در کشور ما ۳ تا ۵ درجه افزایش و ۱۰ درصد بارش ها در کشور کاهش می یابد. کاهش میزان برف به دلیل افزایش دما از دیگر داده های به دست آمده از این مطالعات می باشد. از آنجا که یکی از منابع تأمین سفره های آب زیرزمینی بارش برف است، منابع آب های زیرزمینی کم خواهد شد (۲).

از زمانی که این کره خاکی آفریده شد، چهره های متفاوتی را به خود دیده است. کره زمین همواره دستخوش تغییرات اقلیمی بوده است، اما اکنون که علم با سرعت سرسام آوری رشد می کند تغییر اقلیم (climate change) است که توجه دانشمندان سراسر جهان را به خود

۱- شفقنا، پایگاه اینترنتی خبری. ۱۳۹۳. خشکسالی بی سابقه در برزیل. http://shafaqna.com/persian/general/item/۱۰۶۱۹۸.

۲- بابائیان، ایمان. اداره کل هواشناسی استان همدان. http://www.sinamet.ir/homes.asp?p=other_newsid=۱۰۷۰.

جلب کرده است. افزایش بی سابقه گرمای کره زمین رخدادی است که از همین تغییر اقلیم نشأت می گیرد. بر اساس گزارش سازمان های بین المللی، یک سوم خشکی های جهان به مساحت ۵ میلیارد هکتار در ۱۱۰ کشور جهان در معرض پدیده بیابان زایی قرار دارند، در حالی که این پدیده بعد از دو چالش عمده تغییر اقلیم و کمبود آب شیرین به عنوان سومین چالش عمده جهانی در قرن ۲۱ از سوی کارشناسان قلمداد می شود. تهدید تخریب ۷۳ درصد کل مراتع جهان به مساحت ۳/۳ میلیارد هکتار، کاهش توان تولید خاک در ۴۷ درصد مناطق خشک جهان، غیرقابل استفاده شدن ۵۰ تا ۷۰ هزار کیلومترمربع اراضی حاصلخیز در سال و بالغ بر ۴۲ میلیارد دلار خسارت سالانه به محصولات کشاورزی، همراه با اثرات بسیار وسیع و گسترده اکولوژیکی، اجتماعی، اقتصادی، فوریت محیطی به ویژه فقر گسترده و تخریب منابع پایه، به عنوان تنها بخشی از آثار و پیامدهای جهانی پدیده بیابان زایی محسوب می شود. ایران نیز نه تنها از این امر قریب الوقوع مستثنی نیست، بلکه به دلیل شرایط اقلیمی و جغرافیایی خاص با تشدید بیابان زایی و نیز تغییر اقلیم روبرو خواهد بود (۱).

آری، کره ی زمین و طبیعت آن؛ به دلیل آنچه در قرآن از آن به «ظهور فساد به دست بشر در خشکی و دریا» یاد شده است و همچنین کاهش برکت الهی، به سبب گناهان بشر، در حال نقصان است، اما هنوز هم، بشر، گردن راست نموده و فقط به دنبال دلایل مادیِ چگونگی ایجاد این تغییرات و فرمول های مادیِ جلوگیری از این تغییرات بوده و به جهت نادرست حرکت خود پی نبرده است.

رابطه انسان با طبیعت از نظر اسلام

«در اسلام رابطه ی انسان با طبیعت رابطه ی کشاورز است با مزرعه، رابطه ی بازرگان است با بازار تجارت، رابطه ی عابد است با معبد. رابطه ی بین انسان و طبیعت رابطه ی تسخیری است، ولی باید توجه داشت که انسان باید با رسیدن به کمال نسبی و کسب ارزش وجودی خود، امانت دار امینی برای خدا باشد، تا این رابطه، تسخیری باشد و درصورتی که در این امانت، یعنی جهان هستی و طبیعت خیانت کرده و مصرف نادرستی داشته باشد، همان طبیعت و جهان هستی واکنش نشان داده و با او مقابله خواهند کرد، زیرا این جهان و طبیعت

۱- امینی زارع، رامین. ۱۳۸۹. تغییر اقلیم؛ زمین به کجا می رود. http://www.poolnews.ir/fa/news/۳۱۲۰۲.

موجود، طبق یک سیستمی که خدا آن ها را طراحی نموده کار می کنند و طبیعی است که اختلال در قسمتی از این سیستم باعث واکنش کل و یا قسمتی از این سیستم خواهد شد.

رابطه انسان و طبیعت بایـد بر اساس این قاعده باشد که آنچه در این عالم وجود دارد مظهر عظمت خداست و انسان در قبال آن مسـئولیت دارد و باید بداند که هر کاری که انجام می دهد در نظام طبیعت تأثیر می گـذارد. بایـد توجه داشـته باشـد که هیـچ توسـعه و پیشـرفتی بدون ارتباط مناسب با طبیعت و محیط زیست و در نظر نگرفتن اکوسیسـتم و عدم توجه به اثرات و واکنش های طبیعت و اکوسیسـتم، پایـدار نخواهـد بود و علیرغم به وجود آمـدن نتایـج مثبت کوتـاه مـدت، در درازمـدت هزینه ی هنگفتی را برای جامعه به بار خواهـد آورد. نمونه هایی از این بی توجهی ها که هزینه های زیادی را به بار آورده است شامل؛ آلودگی ها، اختلال در لایه ازون، تغییر اقلیم، گرم شدن زمین و غیره می باشد که علاوه بر هزینه های مشهود مالی، هزینه های اجتماعی و روانی گوناگونی را به بار آورده است (۱).

بررسی برخی شرایط اقلیمی حاکم بر زمین و پیش بینی آینده

نگرانی درباره تغییر اقلیم، ابعاد جهانی گرفته و تلاش های بین المللی از دهه گذشـته برای حل این مسـئله آغازشده است. افزایش بحران های اقلیمی به سطح هشدار؛ دولت های جهان را به این سمت وسو هـدایت کرد که برای کنترل این بحران ها راهکاری بیابند. بر همین مبنا در سال ۱۹۹۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد کارگروهی را تحت عنوان کمیته مذاکرات بین المللی تشکیل داد که مأموریت آن بررسـی مسئله تغییرات آب وهوایی بود. حاصل کار این گروهِ مذاکراتی، بررسی نظرات هزاران دانشمند از سراسر جهان درزمینه علوم مختلف، به ویژه علوم زیستی و محیطی بود که نتیجه نهایی آن، تائید نظریه بروز تغییرات آب وهوایی و گرمایش جهانی بود. ازاین رو برای تعامل و مقابله با شـرایط جدید، سازوکار الزام آور بین المللی در قالب کنوانسـیون و معاهده شکل گرفت که عملاً به چارچوبی بدل شد که در جریان نشست سران دول مختلف در شهر ریودوژانیروی برزیل که به اجلاس زمین (۲) شناخته می شود،

۱- مطهری، مرتضی. ۱۳۹۵. مجموعه آثار شهید مطهری. ج۲۳، ص ۲۲۰ تا ۲۲۴.

۲- Earth Summit.

مستقیماً پیامدهای تغییرات آب وهوا را مورد اشاره قرارداد.

خوشبختانه تا اواخر دهه ۹۰ پیشرفت های دانش و فناوری، امکان ثبت تغییرات آب وهوایی؛ برای استنتاج نتایج اقلیمی را فراهم کرده بود. نتایجی چون آب شدن یخ های قطبی، خشک سالی غیرمنتظره در نواحی مختلف دنیا، تغییر رژیم های بارش¬، طوفان ها و رخدادهای عجیب اقلیمی که درجاهای مختلف روی می دهند، نظیر؛ سونامی، گردباد، آتش سوزی ناشی از خشک شدن پوشش گیاهی که با کوچک ترین سایش روی می دهند، رخدادهای بهداشتی و... .

هیأت بین الدولی تغییر اقلیم (۱) یک نهاد بین الدولی است که پس از مطرح شدن اهمیت مسئله اثرات گرمایش جهانی در اولین اجلاس بین المللی تغییر اقلیم، باهدف ارزیابی تحقیقات علمی، فنی، اقتصادی و اجتماعی مرتبط با تغییر اقلیم و اثرات آن بر کره زمین در سال ۱۹۸۸ توسط سازمان جهانی هواشناسی (WMO) و برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد (UNEP) تأسیس شد. این نهاد بین المللی وظیفه دارد، دلایل علمی وقوع این پدیده و راهکارهای مقابله با آن را برای ارائه در کنوانسیون تغییر اقلیم سازمان ملل متحد (۲) فراهم کند. این هیات از زمان شروع به کار خود مجموعه ای از گزارش های ارزیابی، (۳) گزارش های تخصصی و مقالات فنی را در راستای تهیه اطلاعات علمی و فنی برای جامعه جهانی، اعم از سیاست گذاران و کاربران عامه منتشر نموده است. این گزارش ها که هرچند سال یک بار چاپ می شوند، با ارائه خلاصه ای برای سیاست گذاران به عنوان معتبرترین منابع اطلاعاتی در مورد تغییرات اقلیمی شناخته می شوند.

اولین گزارش هیأت حاوی هشدار ناخوشایندی بود. این گزارش منجر به شکل گیری کنوانسیون تغییر آب وهوا در اجلاس زمین شد. دومین گزارش، منجر به شکل گیری پروتکل کیوتو شد که به امضای سران ۱۹۴ کشور عضو رسمی رسید. این پروتکل از ۲۱ مارس ۱۹۹۴

۱- IPCC: Intergovernmental Panel on Climate Change .

۲- UNFCCC: United Nations Framework Convention on Climate Change.

۳- Assessment Reports.

تعهداتی را بر عهده گروهی از کشورها گذاشت که بیش از سایر کشورها مسئول انتشار گازهای گلخانه ای شناخته شده بودند. این کشورها ضمیمه ی ۱ نام گرفتند و عمدتاً شامل کشورهای توسعه یافته هستند. گزارش چهارمِ ارزیابی تغییر اقلیم با عنوان "Climate Change ۲۰۰۷" توجه فراوان جامعه جهانی به مسئله تغییر اقلیم را در پی داشت. همین امر سبب گردید که جایزه صلح نوبل سال ۲۰۰۷ به طور مشترک به نهادِ IPCC و آقای الگور که در این زمینه فعالیت نموده بودند، اهداء شود (۱).

در این بخش از نوشتار وضعیت فعلی و روند تغییرات برخی پارامترهای اقلیمی در دهه های آینده مورد بررسی قرار می گیرد. داده های ارائه شده در این بخش خلاصه ای از نتایج ده ها مقاله و گزارش هایی است که در برترین مجلات اقلیمی جهان به چاپ رسیده و یا از سوی برترین دانشمندان و موسسات دست اندرکار در امور اقلیمی انتشار یافته اند. شاید بتوان با ارائه این آمار به ارتباط بین پیش بینی های آخرالزمانی اقلیمی در ادیان ابراهیمی و داده های علمی به منظور تـدوین استراتژی برای منتظران ظهور نظم بخشید. انسانِ بیدار می تواند تحولات را رصد نماید، اما انسان خفته وقتی در متن تحولات قرار گرفت سرگشته و حیران خواهد شد.

خشکی و خشک سالی

گاه نگاری (تاریخ شماری) دوره های خشک سالی با روش های مختلفی مانند استفاده از حلقه های درختان (شکل ۱۵)، هسته های رسوبی، (۲) غار سنگ (۳) و شبکه با استفاده از پروکسی های متعدد (۴) انجام می شود. دانش اقلیم شناسی درختی (۵) به مطالعه ارتباط بین متغیرهای اقلیمی و شاخص حلقه های درخت و بازسازی اقلیم گذشته می پردازد. مطالعات نشان داده است که دما و بارنـدگی از عامل های بسیار مهم اقلیمی و تأثیرگذار بر رشد درختان اند. یکی از کاربردهای اقلیم شناسی درختی در مطالعات خشک سالی هاست. تعداد

۱- سازمان هواشناسی کشور. ۱۳۹۴. تاریخچه کارگروه هیات بین الدولی تغییر اقلیمی. به نقل از وبگاه هیات بین الدولی تغییر اقلیم. http://www.irimo.ir/far/services/general_content/۱۷۳۹۸۰.

۲- Sediment cores.

۳- Speleothems.

۴- Networks using multiple proxies.

۵- Dendroclimatology.

حلقه های روی مقطع درخت بیانگر سن آن و ضخامت حلقه ها بیانگر میزان رشد سالیانه آن درخت است که با شرایط اقلیمی یا میزان بارش رابطه دارد. برای مدلسازی بارش در سال های گذشته از این موضوع استفاده می شود.

شکل ۱۵_ حلقه درخت

در یک پژوهش گسترده در ناسا (۱) گاه نگاری دوره های خشک سالی منطقه مدیترانه به کمک حلقه درخت برای رسم اطلس خشکی دنیای قدیم (۲) در بازه زمانی ۹۰۰ ساله (۱۱۰۰ تا ۲۰۱۲ میلادی) انجام شد. خشک سالی سال های اخیر، در منطقه غرب و شرق مدیترانه و یونان تمرکز دارد. نتایج این پژوهش نشان داد که خشک سالی های ۱۵ سال اخیر منتهی به سال ۲۰۱۲ در شرق مدیترانه، در ۹۰۰ سال اخیر بی سابقه است. این خشک سالی به احتمال ۸۹ درصد بدتر از دوره های خشک سالی ۹۰۰ سال اخیر و به احتمال ۹۸ درصد بدترین خشک سالی در ۵۰۰ سال اخیر است (۳). نتایج همچنین نشان داد که خشک سالی ۱۵ سال اخیر منطقه شرق مدیترانه ۵۰ درصد خشک تر از خشک ترین دوره در ۵۰۰ سال اخیر و ۱۰ تا ۲۰ درصد خشک تر از بدترین خشک سالی ۹۰۰ سال اخیر است (۴).

با روند پیش بینی شده، یعنی ادامه خشک سالی در سال های آینده، می توان با اطمینان گفت که منطقه مدیترانه هرگز در طول تاریخ چنین فاجعه زیست محیطی را تجربه نکرده است. این نتیجه برای سایر نقاط جهان، به ویژه منطقه خاورمیانه حتی بدتر از این پیش بینی می شود.

۱- NASA.

۲- The Old World Drought Atlas OWDA.

۳- Cook، B.I. ۲۰۱۶. Spatiotemporal drought variability in the Mediterranean over the last ۹۰۰ year. Journal of Geophysical Research: Atmospheres.

۴- Gray, E. ۲۰۱۶. Drought in eastern Mediterranean worst of past ۹۰۰ year. NASA's Earth Science News Team. http://climate.nasa.gov/news/۲۴۰۸/.

بر اساس مدل ها و نقشه های پیش بینی موسسه بین المللی منابع (۱) تنش آبی در مناطق مختلف جهان تا سال ۲۰۴۰ میلادی به حد بسیار بحرانی خواهد رسید. بخش های زیادی از آسیا، آمریکا و اروپا از جمله این مناطق هستند (شکل ۱۶). میزان آب در دسترس برای هر نفر در ایران از سال ۱۳۰۰ تا سال ۱۳۹۰ از میزان ۱۴۰۰۰ متر مکعب به حدود ۲۰۰۰ متر مکعب رسیده است (شکل ۱۷). خشکسالی باعث فرونشست خاک در نقاط مختلف ایران و جهان شده است که از نظر برخی دانشمندان بی بازگشت می نماید (شکل ۱۸).

شکل ۱۶ــ پیش بینی تنش آبی در نقاط مختلف جهان تا سال ۲۰۴۰ (WRI)

۱- International Resource Institute.

شکل ۱۷_ کاهش میزان آب در دسترس طی ۹۰ سال گذشته در ایران

شکل ۱۸_ فرونشست خاک در مناطق مختلف کشور (۱)

۱- عابدی کوپایی، جهانگیر. ۱۳۹۵. نگاهی به بحران آب در کشور، چالش ها و راهکارها. سمینار. مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان. ۱۲ آبان ۹۵.

میزان دی اکسید کربن هوا

دی اکسیدکربن به عنوان یک گاز معرف کیفیت هوا مطرح است. شهر مانالوا در ایالت هاوایی (۱) آمریکا دارای قدیمی ترین سامانه ثبت میزان دی اکسید کربن هوا در جهان است. دیوید کیلینگ از موسسه اقیانوس شناسی اسکریپس از سازمان ملی اقیانوسی و جوی (۲) آمریکا پژوهش هایی در خصوص میزان دی اکسیدکربن موجود در اتمسفر منطقه مانالوا طی ۵۰ سال گذشته انجام داد. شکل ۱۹ نتایج ۵۰ ساله میزان دی اکسیدکربن موجود در اتمسفر منطقه موردمطالعه را نشان می دهد. نرخ افزایش سالیانه دی اکسیدکربن در منطقه موردمطالعه ppm/yr.۱۱/۰ بوده است. نتایج نشان می دهد که میزان دی اکسید کربن در سال ۱۹۵۹ از ۳۱۶ قسمت در میلیون به ۴۰۰ قسمت در میلیون در سال ۲۰۱۶ رسیده و به میزان ۲۶ درصد افزایش یافته است. میزان دی اکسید کربن در تاریخ ۲۳/۵/۲۰۱۶ توسط آزمایشگاه تحقیقاتی سیستم زمین (۳) در سازمان ملی جوی و اقیانوسی آمریکا ۸۶/۴۰۸ ppm اعلام شده است (۴).

شکل ۱۹ــ نرخ رشد سالیانه دی اکسید کربن هوا، منطقه مانالوا، هاوایی (۵)

۱- Mauna Loa (Hawaii).

۲- The Scripps Institution of Oceanography sometimes referred to as SIO, Scripps Oceanography, or Scripps in San Diego, California.

۳- Earth System Research Labratory.

۴- Earth System Research Laboratory. ۲۰۱۷. Trends in Atmospheric Carbon Dioxide. https://www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/trends/global.html.

۵- Earth System Research Laboratory. ۲۰۱۷. Trends in Atmospheric Carbon Dioxide. https://www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/trends/global.html.

درجه حرارت زمین

درجه حرارت سطح زمین از سال ۱۸۸۰ میلادی تاکنون توسط دستگاه های حرارت سنج ثبت شده است. تجزیه وتحلیل درجه حرارت سطح زمین با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیای (GIS) توسط موسسه مطالعات فضایی گودارد وابسته به ناسا (۱) در طی سال های ۱۸۸۰ تا ۲۰۱۵ نشان داد که درجه حرارت سطح زمین در سال ۲۰۱۵ به میزان ۸۷/۰ درجه سانتی گراد گرم تر از دوره پایه ۱۹۵۱ تا ۱۹۸۰ بوده است. این نتیجه نشان می دهد که سال ۲۰۱۵ گرم ترین سال در بین سال هایی است که درجه حرارت به کمک دستگاه های اندازه گیری ثبت شده است. نتایج این تحقیق همچنین نشان می دهد که درجه حرارت در سال ۲۰۱۵ به میزان ۱۳/۱ درجه سانتی گراد از متوسط سال های ۱۸۸۰ تا ۱۹۲۰ بالاتر بوده است (شکل ۲۰). با توجه به نتایج تحقیقات انجام شده می توان گفت که گرم شدن کره زمین در یک قرن اخیر به ۱ درجه سانتی گراد رسیده است (۲) (۳).

شکل ۲۰_ نمودار میزان درجه حرارت طی سال های ۱۸۸۰ تاکنون (۴)

نتایج حاصل از مطالعات درجه حرارت سطح زمین در ایتالیا نیز شرایط مشابه این را نشان می دهد (شکل ۲۱)

۱- NASA Goddard Institute for Space Studies GISS.

۲- Hansen, J.R., Ruedy, M. ۲۰۱۰. Global surface temperature change. Reviews of Geophysics, ۴۸(۴).

۳- Hansen, J.R. ۲۰۱۶. Global Temperature in ۲۰۱۵. GISS, NASA, NY, http://csas.ei.columbia.edu/۲۰۱۶/۰۱/۱۹/global-temperature-in-۲۰۱۵.

۴- Hansen, J.R. ۲۰۱۶. Global Temperature in ۲۰۱۵. GISS, NASA, NY, http://csas.ei.columbia.edu/۲۰۱۶/۰۱/۱۹/global-temperature-in-۲۰۱۵.

شکل ۲۱ــ درجه حرارت سالیانه زمین از سال ۱۹۶۰ تا ۲۰۱۵ در مقایسه با بازه زمانی ۱۹۸۱ تا ۲۰۱۰

آینده حرارت زمین

تغییر جهانی اقلیم تا انـدازه ای در ارتباط با افزایش غلظت دی اکسـید کربن می باشـد. دی اکسـیدکربن جزو گازهای گلخانه ای است. گازهای گلخانه ای، اشـعه مادون قرمز ساطع شده از زمین را جذب کرده و به زمین برمی گردانند و به همین دلیل موجب افزایش دما می شوند (۱) (۲).

هیـات بین الـدول تغییر اقلیم در تـدوین گزارش پنجم خود، در سال ۲۰۱۴، از چهـار سـناریو اسـتفاده کرده است. این سـناریوها در واقع چهار پیش بینی مختلف از شـرایط درجه حرارت زمین در دهه های آینده براساس شرایط محتمل می باشد. تحت سناریوهای مختلف پیش بینی می شود که متوسط دمای جهان تا سال ۲۱۰۰ بین ۴/۱ تا ۸/۴ درجه سانتی گراد افزایش یابد که این افزایش دما توأم با تغییراتی در الگوهای مکانی و زمانی بارندگی خواهد بود (۳) (۴).

اتفاقی که پس از انتشار گزارش های IPCC افتاد، انـدازه گیری مداوم ماهانه غلظت گاز دی اکسـید کربن در مکانی ایزوله از آلودگی ها در جزیره هرنولوا در هاوایی است؛ جایی که هیچ نوع فعالیتی با منشأ انسانی وجود نـدارد. این اندازه گیری ها نشان دادند که غلظت گاز دی اکسید کربن در سال ۱۸۵۰ و قبل از انقلاب صنعتی ۲۸۰ قسمت در میلیون (ppm) بوده؛ که این عدد در سال ۱۹۹۰ به ۳۵۰ رسید و امروزه عدد ۴۰۰ ثبت شده است. از مجامع علمی انتظار می رفت که حد آستانه ای را اعلام نمایند تا فعالیت های بشری بر مبنای آن خود را

۱- Houghton, J. ۲۰۰۱. IPCC ۲۰۰۱: Climate Change ۲۰۰۱. The Climate change Contribution of Working Group I to the Third Assessment Report of the Intergovemmental Panel on Climate Change, ۱۵۹.

۲- McCarty, J.J. ۲۰۰۱. Climate change ۲۰۰۱: impacts, adaptation, and vulnerability. contribution of Working Group II to the third assessment report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge University Press.

۳- Collins, M. ۲۰۱۳. Long-term climate change: Projections, commitments and irreversibility, in Climate Change ۲۰۱۳: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

۴- Seager, R. ۲۰۱۴. Causes of increasing aridification of the Mediterranean region in response to rising greenhouse gasesJournal of Climate, ۲۷(۱۲), pp.۴۶۵۵-۴۶۷۶.

تطبیق دهند که خوشبختانه این سطح آستانه هم اکنون اعلام شده است. در سناریوهای IPCC عنوان شده بود که اگر روند فعلی انتشار تا پایان قرن ۲۱ ادامه یابد، سطح غلظت CO۲ به بالای ppm ۱۰۰۰ می رسد که اصلاً مطلوب نیست. اما بهترین کاری که در چارچوب پروتکل می توان انجام داد، این است که به سطح ppm۵۵۰ رسید و برای حصول اطمینان از نرسیدن به آستانه ۵۵۰ عدد ۴۵۰ مدنظر قرار گرفته است؛ که برابر با افزایش ۲-۵/۱ درجه سانتی گراد دمای سطح زمین نسبت به سال ۱۸۵۰ است (۱).

نتایج چهار سناریو RCPs که متوسط نتایج ۳۲، ۴۲، ۲۵ و ۳۹ مدل را در خود جای داده اند در شکل ۲۲ آمده است. این سناریوها تغییرات درجه حرارت زمین را در فاصله سال های ۲۰۸۱ تا ۲۱۰۰ نسبت به بازه زمانی ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۵ پیش بینی کرده اند. بر اساس سناریو (RCP۲.۶) درجه حرارت ۳/۰ تا ۷/۱، سناریو (RCP۴.۵ ۱/۱ تا ۶/۲، سناریو (RCP۶.۰ ۴/۱ تا ۱/۳ و سناریو (RCP۸.۵ ۶/۲ تا ۸/۴ در سال های ۲۰۸۱ تا ۲۱۰۰ نسبت به سال های ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۵ افزایش درجه حرارت خواهند داشت (شکل ۲۲) (۲).

شکل ۲۲_ تغییرات درجه حرارت زمین تا سال ۲۱۰۰ بر اساس ۴ سناریو (۳)

در سناریوی RCP۸.۵، غلظت دی اکسیدکربن تا سال ۲۱۰۰، ppm۱۳۷۰، در سناریوی ppm۸۵۰، RCP۶، در سناریوی ppm۶۵۰، RCP۴.۵ و در سناریوی ppm۴۹۰، RCP۲.۶ تخمین زده شده است (۴).

۱- شفیع پور، مجید. ۱۳۹۴. سیر تاریخی کنوانسیون تغییر آب و هوا، چالشها و فرصتها. وزارت جهاد کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. مجموعه مقالات شفاهی ارائهشده در کارگاه آموزشی تغییر اقلیم و فناوریهای کمکربن. انتشار اردیبهشت ۱۳۹۴. دفتر پژوهشهای محیطزیست و توسعه پایدار کشاورزی. ناشر: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی.

۲- Collins, M. ۲۰۱۳. Long-term climate change: Projections, commitments and irreversibility, in Climate Change ۲۰۱۳: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

۳- Collins, M. ۲۰۱۳. Long-term climate change: Projections, commitments and irreversibility, in Climate Change ۲۰۱۳: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change.

۴- Seager, R. ۲۰۱۴. Causes of increasing aridification of the Mediterranean region in response to rising greenhouse gasesJournal of Climate, ۲۷(۱۲), pp.۴۶۵۵-۴۶۷۶.

آتش سوزی جنگل ها

آب وهوا به شـدت، آتش سوزی طبیعی را تحت تأثیر قرار می دهـد. نتایـج پژوهش هایی که برای سال های ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۳ انجام شـد نشان داد که دوره خطر آتش سوزی در ۶/۲۹ میلیون کیلومترمربع از سطـح سبز کره زمین گسترده شده است (۳/۲۵ درصـد) و طول این دوره ۷/۱۸ درصـد افزایش یافته است. سـطح قابل اشـتعال که توسط این دوره طولانی مـدت تحت تأثیر قرارگرفته است به میزان ۱/۱۰۸ درصد رشد داشـته است. زمسـتانِ کوتاه تر و دماهایِ بالاتر در فصول دیگر منجر به خشک شدن پوشـش گیاهی و خاک شده و در سـطح جهانی، فصل آتش سوزی از ۳۵ سال پیش تا سال ۲۰۱۳ به طور متوسط ۷/۱۸ درصـد، طولانی تر شده است. در حال حاضـر تخمین زده می شود، آتش سوزی با واردکردن هرسال به طور متوسط ۲ تا ۴ بیلیون تن کربن به اتمسـفر به اندازه نصف سوزاندن سوخت های فسیلی کربن در اتمسفر هوا منتشر می کند (۱).

کارشـناسان بخش استراتژی بین المللی سازمـان ملـل متحـد برای کاهش بلایا، تخمین می زننـد که سالیانه بین ۳ تا ۴ میلیون کیلومترمربع از منـابع طبیعی و جنگـل ها طعمه حریق می شونـد. از این مقـدار ۱۸۰۰۰ کیلومترمربع در اروپا اتفاق می افتد. سالیانه ۵۰۰ هزار هکتار به علت وقوع ۵۰ هزار آتش سوزی فقط در جنوب اروپا طعمه حریق می شود. آتش گرفتن جنگل ها علاوه بر از بین بردن اکوسیسـتم های طبیعی باعث افزایش آلودگی هوا و کاهش سلامت عمومی می شود.

پدیده گرد و غبار و ریزگرد

بیابـان زایی در میان ۳۷ چـالش مهم جهانی به عنوان یکی از سه چالش اصـلی فراروی بشـر در قرن ۲۱ بعـد از تغییر اقلیم و کمبود آب شـیرین می باشـد. یکی از آثار سوء این پدیـده، گرد و غبار و انتشار ریزگردها در هوا می باشد. این پدیده در سال های اخیر در نقاط مختلف جهان به ویژه منطقه خاورمیانه افزایش نگران کننده ای یافته است.

نتایج پژوهش ها درباره روند افزایش گردوغبار در اهواز از سال ۱۹۵۱ تا ۲۰۰۵ میلادی نشان داد که میانگین روزهای گردوغباری بین سال های ۱۹۵۱ تا ۱۹۷۸ میلادی ۴۱ روز و میانگین آن در

۱- Kotlyakov, V.M., Serebryanny, L.R. و Solomina, O.N. ۱۹۹۱. Climate change and glacier fluctuation during the last ۱۰۰۰ years in the Southern Mountains of the USSR. Mountain Research and Development, ۱۱(۱): ۱-۱۲.

سال های ۱۹۷۹ تا ۲۰۰۵ به حدود ۸۵ روز؛ یعنی بیش از دو برابر رسیده است (۱).

سرچشمه اصلی ریز گردی موجود در کشور ایران در چند سال اخیر، باد شمال است. این باد که از خرداد تا شهریورماه هرسال فعال است، از شمال خاورمیانه شکل گرفته و با گذر از کوههای ترکیه و شمال عراق، به سمت بیابان های عراق و سوریه سرازیر می شود و تا خلیج فارس و رسیدن به آب های آزاد پیش می رود. چند سالی است که ناحیه جنوب غربی ایران، خصوصاً استان خوزستان با پدیده گردوغبار شدید در تابستان ها روبرو بوده است. استان خوزستان از سال ۱۳۸۰ با پدیده گردوغبار به صورت جدی روبه رو بوده است. این پدیده در سال ۱۳۸۱، ۱۰ نوبت؛ در سال ۱۳۸۵، ۱۹ نوبت؛ و در سال ۱۳۸۷، ۵۵ نوبت در استان خوزستان اتفاق افتاده است. حداکثر میزان غلظت ذرات گردوغبار و آلاینده ها در سال های مختلف در این استان متفاوت بوده است. به گو نه ای که در طی ۳ سال گذشته در چندین نوبت غلظت گردوغبار به ۹۳۶۰ میکروگرم در مترمکعب رسید (۳۶ برابر حد مجاز). دلایل افزایش پدیده گردوغبار در منطقه عبارت است از: بروز جنگ های متوالی و بر هم خوردن بافت فیزیکی خاک، احداث سد بر روی رود خانه های دجله و فرات و کاهش رطوبت زمین و فرسوده شدن ذرات خاک به دلیل تابش شدید آفتاب (۲).

پدیده طوفان ریز گرد در سال ۱۳۸۰، تنها سه استان خوزستان، ایلام و بوشهر را تحت تأثیر قرار داده بود. در سال ۱۳۸۵، استان های کردستان، کرمانشاه و لرستان نیز درگیر شده و در سال ۱۳۹۰، تعداد استان های درگیر به ۱۴ استان افزایش یافت. هم اکنون حدود ۳۳ درصد مساحت ایران و ۵۲ درصد جمعیت کشور با پدیده ریز گردها مواجهه مستقیم و غیرمستقیم دارند. پیش بینی های علمی نشان می دهند که با تداوم رشد تولید ریز گرد در منطقه، تا سال ۱۴۰۰ خورشیدی تعداد استان های درگیر با پدیده ریز گرد به ۲۲ استان کشور تسری پیدا خواهد کرد که شامل ۵۲ درصد مساحت ایران و ۷۷ درصد جمعیت می گردد (۳).

خشک سالی و تهدید دریاچه ها و تالاب ها

سازمان فضایی آمریکا (ناسا) به تازگی جدیدترین تصاویر ماهواره ای خود را از بیش از ۱۵۰ نقطه زمین که تغییرات اقلیمی در آن ها بیشتر مشهود است منتشر کرده و آن ها را در صفحه

۱- طاووسی، تقی و زهرایی، اکبر. ۱۳۹۲. مدلسازی سریهای زمانی پدیده گردوغبار شهر اهواز. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۸، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۲، شماره پیاپی ۱۰۹.

۲- دلسوز، مهری و علیدادی، حسین. ۱۳۹۴. بررسی چالشهای ریز گردها و راهکارهای مقابله با آن. دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی مشهد.

۳- دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام، کمسیون مشترک. ۱۳۹۴. فصلنامه سیاست کلان. سال چهارم، شماره پنجم، پاییز ۱۳۹۴ «ویژه محیطزیست».

اینترنتی با نام «وضعیت تغییر مداوم» (State of Flux) آورده است. در کنار تصاویر ماهواره ای جدید، تصاویر قدیمی این نقاط برای مقایسه گذاشته شده است تا بتوان به راحتی متوجه تغییر زمان و میزان تغییرات به وجود آمده در آن ها شد. در این تصاویر شاهد تغییرات زمین براثر تغییرات آب وهوایی، اثرات شهرنشینی و بلایای طبیعی مانند زلزله، سیل، آتش سوزی و غیره هستیم. در زیر این تصاویر مقایسه زمانی صورت گرفته میان آن ها که از چند روز تا چند سال و چند دهه است درج شده است. برخی از این تغییرات اقلیمی که در تصاویر ماهواره ای ناسا به آن ها پرداخته شده است عبارت اند از:

گسترش شهرها، خشک شدن یا کاهش آب دریاچه ها، خشک شدن یا کاهش آب رودخانه ها، کویرزایی، افزایش آتش سوزی در جنگل ها و منابع طبیعی، افزایش سیل و طغیان رودخانه ها، پراکنش نامناسب بارش، کاهش سطح برف و یخ موجود در قطب زمین، گرم شدن کره زمین، کاهش سطح زمین های زراعی، افزایش آلاینده های محیطی، افزایش طوفان و ریز گردها در جو زمین. در میان این ۱۵۰ تصویر متأسفانه تصویری از دریاچه ارومیه و آرال نیز دیده می شود. شکل ۲۳ و ۲۴ دریاچه ارومیه را در مقاطع مختلف زمانی نشان می دهد. وب سایت ناسا در توضیح این دو شکل آورده است که دریاچه ارومیه ایران؛ بزرگ ترین دریاچه در خاورمیانه و سومین دریاچه بزرگ آب شور در زمین است. اما استفاده از سدها بر روی رودخانه های منتهی به این دریاچه، گسترش استفاده از آب های زیرزمینی و همچنین خشک سالی های چند دهه اخیر باعث کاهش اندازه آن به ۶۰ درصد ظرفیت آن در دهه ۱۹۸۰ میلادی شده است. در تصویر سال ۲۰۱۰ رنگ های آبی کم رنگ کنار دریاچه آب های کم عمق و نمک های ته نشین شده را نشان می دهد. افزایش نمک موجود در آب باعث عدم حضور ماهیان و تعطیلی زیست گاه پرندگان مهاجر در این دریاچه شده است. با این وضعیت شاهد خشکی کامل این دریاچه تا سال های آینده خواهیم بود. دریاچه آرال که در قزاقستان و ازبکستان واقع است. این دریاچه طی ۳۰ سال اخیر به صورت تأسف باری رو به خشکی نهاده است (شکل ۲۵). یکی از مهم ترین دلایل آن کاهش ورودی آب از رودخانه هایی است که این دریاچه را تغذیه می کرده اند. پدیده گردوغبار، تعطیلی ماهیگیری و آب وهوای خشن

پیامد این تغییر اقلیمی است. این دریاچه تا سال ۲۰۰۰ چهار پنجم حجم آب خود را ازدست داده است (۱).

August ۱۹۸۵August ۲۰۱۰

شکل ۲۳_ تغییرات میزان آب دریاچه ارومیه طی سال های ۱۹۸۵ تا ۲۰۱۰ میلادی

شکل ۲۴_ تغییرات میزان آب دریاچه ارومیه طی سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴ میلادی. به ترتیب از سمت چپ؛ سال ۲۰۰۰، ۲۰۱۰ و ۲۰۱۴

۱۹۷۷ ۱۹۸۹ ۲۰۰۹۲۰۰۶

۱- NASA. ۲۰۱۶. Climate Change. http://climate.nasa.gov/state_of_flux Death-Valley-۹۳۰px.jpg.

شکل ۲۵ــ تغییرات میزان آب و سطح دریاچه آرال طی سال های ۱۹۷۷ تا ۲۰۰۹ میلادی

افزایش کل بلایای طبیعی و خسارت وارده

بر اساس آمارهـای پایگاه بین المللی داده های بلایای طبیعی (EM-DAT) در ۲۷ سال گذشته ۶/۳ میلیون نفر براثر بلایـای طبیعی جان باخته انـد و بیش از ۳ میلیارد نفر آسـیب دیـده اند و بیش از ۲۴۰ میلیـارد دلاـر خسـارت مالی وارد شـده است. آمار نشان می دهـد که بلایای طبیعی رو به افزایش هسـتند. بر پایه یافته های آماری بین سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۲ شدت بلایا ۱/۴ برابر شده است نسـبت جان باختگان ۹/۶ و آسیب دیدگان ۲/۵ و خسارت مالی ۳۸ برابر شـده است و به طور متوسـط در هرسال از هر ۳۱ نفر یک نفر از بلایا آسـیب دیده و از هر ۳۱ هزار نفر یـک نفر براثر بلیه طبیعی جان خود را ازدست داده است (۱).

پایگاه بین المللی داده های بلایای طبیعی (۲) که یکی از معتبرترین پایگاه های داده های بلایای طبیعی در جهان است شامل اطلاعات اصلی اساسی در خصوص وقوع و اثرات بیش از ۱۸۰۰۰ حادثه دسته جمعی در جهـان از سال ۱۹۰۰ تـا حـال حاضـر می باشـد. این اطلاعـات از منـابع مختلف، ازجمله آژانس های سازمان ملل، سازمان های غیردولتی، شـرکت های بیمه، مؤسـسات تحقیقاتی و سازمان های مطبوعاتی اخذ شده است. تعداد کل حوادث در سطح جهان شامل حوادث طبیعی (سیل، طوفان، خشک سالی و انواع دیگر) بین سال های ۱۹۷۰ و ۲۰۱۴ بر اساس داده های موجود در این پایگاه در شکل ۲۶ نشان داده شـده است. در سـطح جهانی، تمام انواع بلایای طبیعی، از ۵۰ حادثه در سال ۱۹۷۰ به ۳۵۰ حادثه در سال ۲۰۱۴ افزایش یـافته است، بـا ذکر این نکته که در سال ۲۰۰۰ تعداد ۵۰۰ حادثه به وقوع پیوسـته است. تعداد سیل از کمتر از ۵۰ در سال ۱۹۷۰به ۲۲۶ فقره در ۲۰۰۶ و ۲۱۸ در ۲۰۰۷ و تعداد طوفان از کمتر از ۵۰ در سال ۱۹۷۰ به ۱۲۰ در سال ۱۹۹۰ و ۲۰۰۵ و شدت خشک سالی نیز در طی این دوره افزایش داشته است (۳). شکل ۲۷ افزایش تعداد رخداد بلایای طبیعی و خسارت مالی ناشی از آن ها را در دهه های اخیر نشان می دهند.

۱- صناعی، بهرام. ۱۳۸۹. ایران ششمین کشور حادثهخیز دنیا است. http://jamejamonline.ir/Shared/NewsPrint/۶۷۰۷۶۷۷۱۶۹۰۹۶۴۴۱۹۸.

۲- Emergency Events Database The International Disaster Database of Centre for Research on the Epidemiology of Disasters CRED.

۳- Down to Earth Org. ۲۰۱۵. Trends in natural disasters frequency globally between ۱۹۷۰ to ۲۰۱۴. http://www.downtoearth.org.in/news/since-۱۹۷۰-asia-has-faced-a-higher-number-of-disasters-than-any-other-continent-۵۱۸۱۱.

شکل ۲۶_ تعداد رخداد بلایای طبیعی طی سال های ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۴ (۱)

شکل ۲۷_ تعداد رخداد بلایای طبیعی و خسارت مالی ناشی از آن ها طی سال های ۱۹۵۰ تا ۲۰۱۲ (۲)

تفاوت ناهنجاری های اقلیمی کنونی با تغییرات اقلیمی طبیعی

سه ویژگی مهم ناهنجاری های اقلیمی کنونی که آن را از همه تحولات طبیعی اقلیمی اتفاق افتاده در هزاره های قبل ممتاز می کند این است که اولاً؛ این ناهنجاری ساخته دست بشر و به علت تصرف بی قاعده و فساد بی اندازه بشر در طبیعت اتفاق افتاده و مصداق آیه ۴۱ سوره روم است که می فرماید: {ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ أَیدِی النَّاسِ لِیذِیقَهُمْ بَعْضَ الَّذِی عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ یرْجِعُونَ؛ به سبب آنچه دست های مردم فراهم آورده، فساد در خشکی و دریا نمودار شده است، تا [سزای] بعضی از آنچه را که کرده اند به آنان بچشاند، باشد که باز گردند}.

ثانیاً؛ داده های متقن علمی نشان می دهند که این ناهنجاری ها در هزاره گذشته و بعضاً در تاریخ بی سابقه بوده و ثالثاً؛ رو به افزایش هستند، درحالی که تحولات اقلیمی گذشته، ناشی

۱- Down to Earth Org. ۲۰۱۵. Trends in natural disasters frequency globally between ۱۹۷۰ to ۲۰۱۴. http://www.downtoearth.org.in/news/since-۱۹۷۰-asia-has-faced-a-higher-number-of-disasters-than-any-other-continent-۵۱۸۱۱.

۲- Hubpage. ۲۰۱۵. Geophysical vs. Climate-Related Disasters. http://hubpages.com/education/Worlds-worst-natural-disasters.

از یک چرخه طبیعی بعضاً سودمند بوده که اعمال، کردار و رفتار بشر در آن دخالتی نداشته و پس از دوره ای کوتاه، طبیعت به تعادل خود بازگشته است. اما اکنون به دلیل فساد روزافزون، امیدی نیست که تا قبل از رسیدن داده های اقلیمی مختلف به سطوح بسیار خطرناک، تعادل یادشده به محیط زیست انسان باز گردد، زیرا نبودن مدیریت یکپارچه و دلسوز جهانی، سودجویی، مصرف بی اندازه و افسار گسیخته، جنگ ها و فتنه ها امکان به وجود آمدن یکپارچگی بین دولت ها برای مدیریت صحیح محیط زیست را دشوار نموده و برخی از ناهنجاری های اقلیمی کنونی مانند نشست زمین نیز از نظر علمی بر گشت ناپذیر به نظر می رسند.

پیش بینی های اقلیمی ظهور در ادیان ابراهیمی

در متون ادیـان ابراهیمی از جمله روایـات ائمه معصوم، اشـاراتی به ناهنجـاری های اقلیمی در زمان نزدیک به ظهور منجی آخرالزمان شـده است. بی شک، پایه و اساس این پیش بینی ها، علم الهی درباره تصـرف بی انـدازه بشر در طبیعت و فساد او در زمین، حین غیبت ولی خداست. زیرا در این دوران هیچ مانعی بر سر راه خواهش های بی پایان بشر وجود ندارد و تجملات بی حد و تمایلات بی پایان او برای استفاده از عالم ماده، زمین را با خطری بزرگ روبرو می سازد.

اصـراری بر این موضوع نیست که پیش بینی ناهنجـاری هـای اقلیمی توسط ادیان ابراهیمی برای مقاطع زمانی نزدیک به ظهور منجی یا آخرالزمان جزء نشانه ها و علائم ظهور است، بلکه مهم این است که اولیای الهی به ابعاد دیگری از فساد بشر در زمین اشاره کرده اند که در دوره غیبت منجی آخرالزمان به وقوع می پیوندد. بی شک این پیش بینی ها به فساد بشر در زمین، به دلیل استفاده نامناسب از منابع طبیعی، نقص علمی و منفعت طلبی در غیـاب حـاکمیت آموزه هـای الهی و اولیای خـدا بر جامعه بشری و سبک زنـدگی انسان اشاره می کننـد. شـرایط کنونی اقلیمی زمین در نوع خود اهمیت حاکمیت ولایت الله و آموزه های الهی را بر همه ابعاد زندگی بشر گوشزد کرده و به اثبات ضرورت وجود منجی الهی، برای آن دسته از افراد که برای اثبات هر مفهومی داده های علمی را طلب می کنند کمک می کند، زیرا هم اکنون ثابت شده

است که بشر با قوانین دست ساخته خود نمی تواند حتی محیط زیست خود را حفظ کند.

برخی از کشورهـا ورود به پیمان های بین المللی، برای بهبود شـرایط اقلیمی از جمله پیمان کیوتو را نپـذیرفته و کشورهایی نیز که این پیمان ها را پـذیرفته انـد یا به تعهـدات خود عمل نکرده و یا اطلاعات ناقص ارائه می کنند. بنابراین خردمندان عالم بیش از پیش به لزوم و قطعیت نیاز بشر به دخالت آموزه های الهی از طریق ولی خدا در عرصه های مختلف زندگی بشر اقرار دارند.

فایده تقویت این فرضـیه که شـرایط اقلیمی کنونی همان شـرایط پیش بینی شده در ادیان ابراهیمی است این است که انسان با تطبیق یادشده بار دیگر به نتایج وحشتناک دخالت خود در طبیعت و زمین می نگرد و درمی یابد که اتمام حجت خداوند و شـرایط اضـطرار در مقطع زمانی کنونی کاملاً مشـهود است و وقت آن رسیده است که انسان دست ها را به آسمان بلند کرده و اقرار کند که با سبک زندگی دست سـاخته، در غیاب ولی خـدا و بـدون جاری شـدن آموزه های الهی در زمین، نه تنها نتوانست به سـعادت برسـد بلکه حتی نتوانست محیط زنـدگی خود را حفظ کنـد. همچنین انسان، قُرب ظهور را با تطبیق شـرایط، بیشتر حس می کنـد، زیرا با ادامه رونـد کنونی که امیـد چنـدانی به کنترل آن هم نیست، زنـدگی نوع انسان، حیات وحش و طبیعت زمین به شدت به مخاطره افتاده است. درک این شـرایط باعث تحرک، دعا، تضـرع، اسـتغفار و بر دوش کشـیدن قسمتی از بار تا رسیدن به دولت یار شده و پیام آور هشدار و آماده باش است. داده ها همچنین نشان می دهند که برای تحقق وعده های الهی برای رسـیدن مؤمنین به کمال و اسـتخلاف، امید است قبل از رسـیدن داده های حیاتی به وضـعیت بسیار خطرناک، حضرت صاحب الامر با رهنمون شدن انسان ها به سمت هدایت الهی، علاوه بر هدایت قلوب بشر، محیط زندگی او را نجات بخشد.

شرایط زمین و طبیعت قبل از ظهور در روایات

بـا به وجود آمـدن یـک تمـدن تقلبی که برای به چنـگ آوردن آخرالزمـان، سـعی دارد نظیر به نظیر بـا وعـده های الهی برای ایجاد جامعه آرمانی مهـدوی در آخرالزمان رقابت نمایـد، دوران اسـتفاده بی حدوحصر و نادرست از مواهب طبیعی آغاز شد.

از روایات استفاده می شود، که قبل از ظهور «براثر گسترش فساد و تباهی ها و از بین رفتن رحم و عاطفه و ایجاد جنگ، جهان ازنظر اقتصادی در وضعیت بدی به سر خواهد برد؛ به طوری که آسمان نیز بر آنان رحم نمی کند و نزول باران که رحمت الهی است نیز برای آنان به غضب تبدیل شده، ویرانگر می شود. آری، در آخرالزمان باران کم می شود و یا در غیر موسم فرود می آید و باعث نابودی کشاورزی می گردد. دریاچه ها و رودخانه ها خشک می گردند و زراعت ها به بار نمی نشینند و تجارت از رونق می افتد» (۱).

آخرالزمان مصداق بارز آیه کریمه «ظهر الفساد فی البر و البحر بما کسبت ایدی الناس» است که به واسطه گناهان و معاصی، مردم به قهر طبیعت دچار می شوند. قهر طبیعت به صورت های مختلفی مانند سیل، زلزله، صاعقه، خشک سالی و... بروز می یابد. از آنجا که روایات در این باره به بیان کلیات اکتفا نموده اند، مطالعه تطبیقی با شرایط معاصر ما می تواند نتایج قابل توجهی برای مخاطب ارائه کند (۲).

اتفاقات سماوی

بدر بن خلیل اسدی گوید: نزد امام باقر؟ع؟ بودم آن حضرت از دو نشانه یاد کرد که قبل از قیام قائم؟عج؟ است و از آن هنگام که خداوند آدم صلوات الله علیه را بر زمین فرود آورده هرگز آن دو اتفاق نیفتاده و آن اینکه خورشید در نیمه ماه رمضان و ماه در آخر آن خواهد گرفت، پس مردی به آن حضرت گفت: یا ابن رسول الله! نه، بلکه خورشید در آخر رمضان و ماه در نیمه آن خواهد گرفت. امام باقر ؟ع؟ به او فرمود: من خود می دانم چه می گویم: «دو نشانه هایی است که از زمان فرود آمدن آدم هرگز اتفاق نیفتاده است». (۳) (به حساب منجمان خسوف در وسط ماه واقع می شود و کسوف که گرفتن خورشید است در اواخر ماه).

کاهش تولید محصولات کشاورزی و گرسنگی

محمد بن مسلم می گوید: از امام صادق؟ع؟ شنیدم که درباره نشانه های ظهور امام عصر؟عج؟ فرمود:

۱- طبسی، نجم الدین. چشم اندازی به حکومت مهدی. صفحه ۲۶.

۲- مطهری نیا، محمود. ۱۳۸۹. رویکردها به آخرالزمان و نشانه های ظهور. مطالعات فرهنگ - ارتباطات (نامه پژوهش فرهنگی سابق) سال یازدهم تابستان ۱۳۸۹ شماره ۱۰.

۳- الغیبه، نعمانی، باب ۱۴، ح ۴۵.

پیش از ظهور حضرت قائم؟عج؟ از سوی خداوند برای مؤمنان نشانه هایی است. گفتم: خدا مرا فدای تو گرداند؛ آن نشانه ها کدام است؟ فرمود: آن ها همان گفته خداوند است که فرمود: «(ولنبلونّکم بشیء من الخوف و الجوع و نقص من الأموال و الأنفس و الثمرات و بشّر الصابرین (بقره، ۱۵۵)؛ و شما (مؤمنان) را (پیش از ظهور قائم؟عج؟) به چیزی از ترس و گرسنگی و کمی دارایی ها و جان ها و میوه ها می آزماییم؛ پس صابران را مژده ده). آنگاه فرمود: «خداوند مؤمنان را به سبب ترس از پادشاهان بنی فلان در دوران پایانی حکومتشان می آزماید و مراد از گرسنگی، گرانی قیمت هاست و منظور از کمی دارایی ها، کساد تجارت و کمبود درآمد است و مقصود از نقصان جان ها، مرگ های فراوان و سریع و پی درپی است و مراد از کمبود میوه ها، کمبود عایدات و محصولات کشاورزی است. پس صابران را بشارت باد به تعجیل ظهور قائم؟عج؟ در آن هنگام. (۱)

ناهنجاری های اقلیمی، زلزله و بلایای طبیعی

اشاره

روایات زیادی درباره ناهنجاری های اقلیمی، بلاها و حوادث طبیعی در آخرالزمان وجود دارد که در این نوشتار به تعداد اندکی از آن ها اشاره می شود.

امام صادق؟ع؟ درباره شرایط اقلیمی قبل از ظهور می فرمایند:

در آستانه قیام مهدی؟ع؟، سالی پرباران خواهد بود که در اثر آن، خرما بر روی نخل می پوسد. پس در این، تردیدی به خود راه ندهید. (۲)

امیرالمؤمنین؟ع؟ درباره شرایط قبل از قیام قائم؟عج؟ می فرمایند:

در آستانه قیام قائم، مرگ سرخ، مرگ سفید و ملخ هایی به هنگام و ملخ هایی نابه هنگام، سرخ، همچون خون خواهد بود. اما مرگ سرخ، پس [کشته شدن با] شمشیر است و مرگ سفید، به وسیله طاعون است. (۳)

۱- ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۷۸؛ کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۴۹؛ الغیبه، نعمانی، ج ۱، ص ۲۵۰ و ۲۵۱ دو روایت از امام صادق؟ع؟.

۲- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۲۱۴؛ ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۷۷؛ الغیبه، شیخ طوسی، ص۴۴۹.

۳- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۴۳۸ ؛ الغیبه، نعمانی، باب ۱۴، ح ۶۱.

امام محمدباقر؟ع؟ درباره شرایط جهان پیش از ظهور می فرمایند:

قائم قیام نمی کند مگر در دوره ترس و وحشت و زمین لرزه ها و گرفتاری و بلایی که گریبان گیر مردم می گردد و پیش از این وقایع، طاعون شیوع می یابد. (۱)

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ ضمن بشارت قیام امام مهدی؟عج؟ درباره نشانه های ظهور ایشان می فرمایند:

بشارت باد شما را به مهدی. در هنگام پراکندگی مردم و وقوع زلزله های شدید، ظاهر می شود و زمین پر از ظلم و ستم را از عدل و داد پر می کند، دل های پیروانش را سرشار از عبادت نموده عدلش همه را فرا می گیرد. (۲)

همچنین می فرمایند:

شما را به مهدی؟عج؟ مژده می دهم؛ او در امّت من هنگام اختلاف مردم و وقوع زلزله ها می آید. ساکنان زمین و آسمان از او خشنود شوند. (۳)

در روایت دیگری ابو بصیر از امام محمد باقر؟ع؟ نقل کرده است:

حضرت مهدی؟عج؟ قیام نمی کند مگر وقتی که ترس شدید، زلزله ها، فتنه و بلا مردم را فرا گرفته باشد. (۴)

حذیفه می گوید:

دیدم رسول معظم اسلام؟ص؟ پرده کعبه را گرفته و گریه می کند. عرض کردم یا رسول الله! چه چیز شما را به گریه آورده است؟ ایشان فرمود: ای حذیفه! دنیا از بین رفته یا مثل اینکه تو در این دنیا نبودی. عرض کردم پدر و مادرم به قربانت باد؛ آیا علائمی هست که دال بر وقوع چنین وضعی در دنیا باشد؟ فرمودند: آری؛ مطالبی که می گویم به قلبت بسپار و با چشمت ببین و با انگشتانت شماره کن. سپس پیامبر ۷۲ موضوع مربوط به آخرالزمان را یادآور شد که به چند مورد از آن که در

۱- الغیبه، نعمانی، ص ۲۳۶.
۲- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۱۷۹.
۳- همان، ص ۱۷۸.
۴- الغیبه، نعمانی، ص ۲۵۴، باب ۱۴، ح ۱۳.

خصوص شرایط اقلیمی جهان می باشد اشاره می شود:

۱ـ فضا تاریک شود (ممکن است منظور فضای گناه آلود یا دود و گرد و غبار ناشی از سوخت های فسیلی و ریزگردها و غیره باشد).

۲ـ به واسطه خشکسالی، آب قناتها و چاه ها کم می شود.

۳ـ آسمان و این فضای لایتناهی غبارآلود شود (ممکن است کنایه از ظلمها یا پدیده آلودگی هوا و ریزگردها باشد).

۴ـ سالهای دنیا پست و خوار شود.

۵ـ درختکاری زیاد شود و محصول ها اندک شود.

۶ـ بادها زیاد شود (طوفان ها و تندبادها مرتباً در دنیا زیانهای سنگین جانی و مالی به بار آورد).

۷ـ نشانه ها بسیار شود و علامت ها یکی پس از دیگری ظاهر گردد (افزایش ناهنجاری ها). (۱)

در کتاب انجیل در خصوص افزایش زلزله و بلاها در آخرالزمان آمده است:

بسیاری آمده، خواهند گفت که مسیح هستند و عده زیادی را گمراه خواهند کرد. از دور و نزدیک خبر جنگ ها به گوشتان خواهد رسید. اما پریشان نشوید زیرا جنگ ها درگیر خواهند شد، اما آخر دنیا در آن زمان نیست. قوم ها و ممالک جهان با یکدیگر به ستیز بر خواهند خاست. در جای های مختلف، قحطی و زمین لرزه روی خواهد داد. ولی این ها پیش درآمد بلاهای بعدی است. (۲)

وای به حال زنانی که در آن زمان آبستن باشند یا طفل شیرخوار داشته باشند. دعا کنید که فرار شما در زمستان یا در روز شنبه که دروازه های شهر بسته است، نباشد. چون در آن روزها مردم به چنان مصیبتی دچار خواهند شد که هیچ کس در عمرش ندیده است. (۳)

در طی روایتی دوران هفت ساله پیش از ظهور ماشیح چنین توصیف می شود: «در سال اول

۱- میرجهانی، سیدمحمدحسن، نوائب الدهور فی علائم الظهور.

۲- انجیل متی، باب ۲۴، آیات ۵ تا ۸.

۳- انجیل متی، باب ۲۴، آیات ۱۹ تا ۲۱.

آن، مفاد این آیه به وقوع خواهد پیوست: "بر یک شهر بارانیدم و بر شهر دیگر نبارانیدم." در سال دوم، تیرهای قحطی رها خواهند شد. در سال سوم، قحطی شدیدی حکم فرما خواهد شد، مردان و زنان و کودکان و اشخاص متّقی و پارسا و قدیمی خواهند مرد و آموزگاران تورات آن را فراموش خواهند کرد. در سال چهارم، سیری و وفور نعمت خواهد بود، ولی نه به طور کامل. در سال پنجم، سیری و فراوانی عظیمی حکم فرما خواهد شد و مردم خواهند خورد و خواهند نوشید و شاد خواهند بود. تورات به سوی آموزندگانش باز خواهد گشت. در سال ششم، صداهایش از آسمان به گوش خواهد رسید. در سال هفتم، جنگ ها درخواهند گرفت و در پایان این دوران هفت ساله، فرزند داود ظهور خواهد کرد». (۱)

در انجیل لوقا نیز به موضوع ناهنجاری های اقلیمی قبل از ظهور منجی اشاره شده است:

و چون به کوه زیتون نشسته بود شاگردانش در خلوت نزد وی آمده گفتند: به ما بگو که این اُمور کی واقع می شود؟ و نشان آمدن تو و انقضای عالم چیست؟ عیسی در جواب ایشان گفت: زنهار کسی شما را گمراه نکند. از آن رو که بسا به نام من آمده، خواهند گفت که من مسیح هستم و بسیاری را گمراه خواهند کرد. و جنگ ها و اخبار جنگ ها را خواهید شنید، زنهار مضطرب مشوید زیرا که وقوع این همه لازم است لیکن انتها هنوز نیست، زیرا قومی با قومی و مملکتی با مملکتی مقاومت خواهند نمود و قحطی ها و وباها و زلزله ها در جای ها پدید آید و چیزهای هولناک و علامات بزرگ از آسمان ظاهر خواهد شد. (۲)

و در آفتاب و ماه و ستارگان علاماتی خواهد بود و بر زمین، تنگی و حیرت از برای امت ها روی خواهد نمود، به سبب شوریدن دریا و امواجش و دل های مردم ضعف خواهد کرد از خوف و انتظار آن وقایعی که بر ربع مسکون ظاهر می شود، زیرا قوت آسمان متزلزل خواهد شد. و آنگاه پسر انسان را خواهند دید که بر ابری سوار شده با قوّت و جلال عظیم می آید. (۳) در

۱- گنجینه تلمود، ص ۳۵۴ به نقل از نشریه معرفت، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی؟ره؟، ج ۲۳، ص۱۱.

۲- انجیل لوقا، بند ۲۱، آیات ۸ تا ۱۲.

۳- انجیل لوقا، باب ۲۱، آیات ۲۵ تا ۲۷.

انجیل مرقس نیز همین موضوع تکرار شده است. (۱)

گرما و خشکسالی

احمد بن محمّد بن أبی نصر می گوید: شنیدم امام رضا؟ع؟ درباره علامات ظهور می فرمود:

پیش ازاین امر (بیوح) خواهد بود، من نفهمیدم بیوح چیست؟ بعداً که به حج رفتم شنیدم عربی بادیه نشین گوید: امروز روزی بیوح است، به او گفتم بیوح چیست؟ گفت: سخت گرم. (۲)

مصرف بی قاعده ذخایر و منابع طبیعی زمین در عصر حاضر

میزان ذخایر معدنی مس در جهان معادل ۴۷۰ میلیون تن برآورد شده و میزان تولید آن در سال ۲۰۱۴ حدود ۲۳ میلیون تن تخمین زده شده است. بنابراین با تولید کنونی، ظرف کمتر از ۲۵ سال منابع مس به پایان می رسد (۳). میزان ذخایر سنگ آهن در جهان ۱۷۰ میلیارد تن و میزان تولید در سال ۶/۲ میلیارد تن است. بنابراین ذخایر این فلز نیز طی ۶۵ سال به پایان خواهد رسید.

تحقیقات زیادی در رابطه با ذخایر معـدنی جهان انجام گرفته است، اما یک اینفوگرافی که در وب سایت شـبکه اجتماعی معروف ردیت (۴) منتشـر شده است، نشان می دهد که چقدر از منابع جهان باقی مانده اند. بر اساس این اینفوگرافی، بر مبنای اطلاعات سال ۲۰۱۰، هر یک از ذخایر زیرزمینی جهان با فرض «ادامه نرخ رشد تولید کنونی» و همچنین طبق «ذخایر شناخته شده تاکنون» طی سال های زیر به اتمام خواهند رسید (۵):

جدول ۳_ تخمین سال اتمام منابع معدنی شناخته شده جهان

نفت۲۰۵۰ایندیوم۲۰۳۵

زغال سنگ۲۱۳۶روی۲۰۳۰

گاز۲۰۷۵نقره۲۰۳۵

اورانیوم۲۰۸۰طلا۲۰۳۰

۱- انجیل مرقس، باب ۱۳، آیات ۶ تا ۸.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۲۷۱.

۳- خبرگزاری فارس. ۱۳۹۵. نگاهی برتحولات بازار مس. http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۱۳۹۲۰۹۱۹۰۰۱۰۶۷.

۴- Reddit.com.

۵- پایگاه خبری تحلیلی معادن و قایع معدنی, وبگاه اینترنتی. ۱۳۹۳. وضعیت معادن جهان. http://www.minews.ir/fa/doc/news/۱۳۵۷۵.

آنتیموان۲۰۲۵مس ۲۰۵۰

سرب ۲۰۳۰

آمار و اطلاعات ناچیزی که درباره شرایط زمین و طبیعت در عصر حاضر ارائه شد نشان می دهند که:

۱ــ آرام آرام فساد بشر در زمین چه به صورت تخریب، مصرف افسارگسیخته و برداشت بی رویه منابع و چه دور شدن از ایمان به خدا و اولیاء و آموزه های الهی باعث شده است که نتایج این فساد در زمین آشکار شود، آن گونه که خداوند در قرآن تأکید می کند:

{ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ أَیدِی النَّاسِ لِیذِیقَهُمْ بَعْضَ الَّذِی عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ یرْجِعُونَ؛ به سبب آنچه دست های مردم فراهم آورده، فساد در خشکی و دریا نمودار شده است، تا [سزای] بعضی از آنچه را که کرده اند به آنان بچشاند، باشد که بازگردند}. (۱)

۲ــ این آمار و اطلاعات و تغییرات اقلیمی، اگرچه همگی دلایل علمی و اسباب مادی دارند، اما همگی ریشه در وعده های الهی دارد که در آیات قرآن و روایات معصومین؟ع؟ آشکار است.

{لَقَدْ کانَ لِسَبَإٍ فِی مَسْکنِهِمْ آیهٌ جَنَّتَانِ عَنْ یمِینٍ وَشِمَالٍ کلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّکمْ وَاشْکرُوا لَهُ بَلْدَهٌ طَیبَهٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ * فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَیهِمْ سَیلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَیهِمْ جَنَّتَینِ ذَوَاتَی أُکلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَیءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِیلٍ؛ قطعاً برای [مردم] سبا در محل سکونتشان نشانه [رحمتی] بود؛ دو باغستان از راست و چپ [به آنان گفتیم] از روزی پروردگارتان بخورید و او را شکر کنید. شهری است خوش و خدایی آمرزنده. پس روی گردانیدند و بر آن سیل [سد] عَرِم را روانه کردیم و دو باغستان آن ها را به دو باغ که میوه های تلخ و شوره گز و نوعی از کنار تنک داشت تبدیل کردیم}. (۲)

در این آیه تغییر نعمت و تغییر اقلیم به سبب گناه، کاملاً واضح بیان شده است، اگرچه

۱- روم، ۴۱.

۲- سباء، ۱۵ و ۱۶.

خداوند اسباب مادی آن را نیز فراهم آورده و در آیه ذکر نموده است.

۳ــ این نکات علمی و گزارش ها، هضم، درک و فهم روایات مربوط به عصر ظهور – که در آن ها تأکید شده است که در عصر ظهور خصوصیات فلکی و طبیعی زمین تغییر خواهد کرد– را برای ما آسان می کنند.

زمین و طبیعت در عصر ظهور (ظهور طبیعت)

اشاره

آن گونه که از آیات قرآن و روایات ائمه معصوم؟ع؟ استنباط می شود، عصر ظهور امام زمان، عصر ظهور اراده خدای متعال است. در این عصر خواست خدای متعال ظهور می کند، همه ی آنچه در قرآن و سایر کتب آسمانی وعده داده شده است، ظهور و بروز می کند. یکی از اجزای ظهورِ موعود، ظهور طبیعت است. ظهور طبیعت دو مفهوم را شامل می شود:

۱ــ زنده شدن طبیعتِ زمین در عصر ظهور.

۲ــ زنده شدن خودِ زمین در عصر ظهور.

از روایات ائمه معصوم؟عهم؟ می توان دریافت که زنده شدن زمین در عصر ظهور، به تبع ظهور امام عصر اتفاق افتاده و به اشکال مختلف بروز می کند که برخی از آن ها عبارت اند از:

۱ــ دگرگون شدن زمین، به معنی تفاوت شرایط زمین قبل و بعد از ظهور. (۱)

۲ــ ایجاد تغییر در مختصات فلکی و نجومی کره زمین. (۲)

۳ــ زنده شدن زمین به وسیله برپایی عدل (۳) و زنده شدن زمین به دست امام عصر. (۴)

۴ــ ظهور برکات و گنج های زمین. (۵)

۵ــ سخن گفتن زمین و آشکار شدن شعور و ادراک آن و شناختن مؤمن و کافر. (۶)

با توجه به مفهوم آیات و روایات درمی یابیم که زنده شدن زمین در عصر ظهور تنها به مفهوم

۱- الغیبه، نعمانی، ص ۱۴۶.
۲- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۴۷۵؛ ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۸۱.
۳- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۷، ص ۱۷۴.
۴- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۶۸، ۳۱۷ و ۴۲۷؛ الغیبه، شیخ طوسی، ص ۱۷۵.
۵- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۹؛ ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۸۴.
۶- بحار الانوار، علامه مجلسی، ج ۴۱، ص ۲۷۱.

سرسبز شدن آن و رویش گیاهان و درختان و پرآب شدن نهرها و رودخانه ها و بارش باران نیست، بلکه زنده شدن زمین مفهوم دیگری نیز دارد که می توان از آن به ارتباط برقرار کردن عناصر مختلف زمین و طبیعت با انسان، همراه با شعور و ادراک و ادب یاد کرد.

دگرگون شدن زمین

امام صادق؟ع؟ در خصوص دگرگون شدن زمین در عصر ظهور می فرمایند:

إِنَّهُ إِذَا تَنَاهَتِ الْأُمُورُ إِلَى صَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ رَفَعَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى كلَّ مُنْخَفِضٍ مِنَ الْأَرْضِ وَ خَفَّضَ لَهُ كلَّ مُرْتَفِعٍ مِنْهَا حَتَّى تَكونَ الدُّنْيا عِنْدَهُ بِمَنْزِلَةِ رَاحَتِهِ فَأَيكمْ لَوْ كانَتْ فِي رَاحَتِهِ شَعْرَةٌ لَمْ يبْصِرْهَا؛ وقتی کارها به صاحب اصلی ولایت، حضرت مهدی؟عج؟ برسد، خداوند هر نقطه ی فرورفته ای از زمین را برای او مرتفع و هر نقطه مرتفعی را پایین می برد؛ آن چنان که تمام دنیا نزد او به منزله کف دستش خواهد بود. کدام یک از شما ها اگر در کف دستش مویی باشد، آن را نمی بیند؟ (۱)

همچنین درباره دگرگونی زمین روایت شده است که:

و من نسل علی، القائم (فی بعض النسخ والبحار "ومن یشک فی القائم" وكأنه مصحف) المهدی الذی یبدل الارض غیر الارض؛ و آن مهدی قائم از تبار علی است که زمین را به زمین دیگری دگرگون می سازد. (۲)

تبدیل زمین به زمینی دیگر فقط شامل تغییرات سطحی زمین نیست و چه بسا معادلات حاکم بر زمین و طبیعتِ آن که اکنون به عنوان معادلات ثابت و غیرقابل تغییر بر عالم شناخته می شوند نیز تغییر کند.

تغییر مختصات فلکی و نجومی کره زمین

امام صادق؟ع؟ درباره تغییرات فلکی و نجومی که در عصر ظهور در زمین ایجاد می شود می فرمایند:

و یامرالله الفلک فی زمانه فیبطی دورانه حتی یکون الیوم فی ایامه کعشره من ایامکم، و

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۶۷۴.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۱۴۶.

الشهر کعشره اشهر، و السنه کعشره من سنیکم؛ خداوند در عهد او به چرخ گردون فرمان می دهد که آرام تر بگردد، که مقدار یک روز در روزگار او معادل ۱۰ روز از روزهای شما باشد و هر ماهی به مقدار ۱۰ ماه و هر سالی به مقدار ۱۰ سال از سال های شما باشد. (۱)

امام صادق؟ع؟ در پاسخ سؤال راوی که از مدت حکومت حضرت مهدی؟عج؟ سؤال کرده است، می فرماید:

سبع سنین، تطول له الایام واللیالی حتی تکون السنه من سنیه مقدار عشر سنین من سنیکم، فیکون سنو ملکه سبعین سنه من سنیکم هذه، وإذا آن قیامه مطر الناس جمادی الآخره وعشره أیام من رجب مطرا لم یر الخلائق مثله، فینبت الله به لحوم المؤمنین وأبدانهم فی قبورهم، فكأنی أنظر إلیهم مقبلین من قبل جهینه ینفضون شعورهم من التراب؛ مدت حکومت امام؟عج؟ هفت سال است که روزهای آن طولانی بوده، به طوری که یک سال آن معادل ده سال از سال های شماست که در آن صورت هفت سال حکومت حضرت، هفتاد سال از سال های شما خواهد بود و هنگام قیام حضرت در جمادی الآخر و ده روز از ماه رجب، بارانی بر مردم خواهد بارید که مردم مانند آن را هرگز ندیده اند و خداوند به واسطه ی آن، گوشت و بدن مؤمنین را در قبرهایشان می رویاند، چنانکه گویا می بینم از طرف جهینه دارند می آیند و خاک ها را از موهای خود می تکانند و پاک می کنند. (۲)

در این روایت نیز به خوبی آشکار است که در عصر ظهور تغییراتی در خصوصیات فلکی و نجومی زمین به وجود می آید، برای مثال روزها طولانی تر شده و زمین آرام تر خواهد چرخید. چنین پدیده ای خارج از انتظار نیست، زیرا در بخش های قبل در خصوص وحدت واقعه شریف ظهور و رجعت با قیامت مطالبی عنوان شد. بنابراین وقوع پدیده هایی از جنس اتفاقات قیامتی، در عصر ظهور و رجعت که مراتبی از یک حقیقت مشابه قیامت اند جای تعجب ندارد. برای درک بهتر این مطلب رجوع به اشاره خداوند تبارک و تعالی به مفهوم زمان

۱- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۴۷۵.

۲- ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۸۱.

در قرآن کریم کافی است:

{وَیسْتَعْجِلُونَک بِالْعَذَابِ وَلَنْ یخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ یوْمًا عِنْدَ رَبِّک کأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ؛ آنان از تو تقاضای شتاب در عذاب می کنند؛ درحالی که خداوند هرگز از وعده خود تخلّف نخواهد کرد و یک روز نزد پروردگارت، همانند هزار سال از سال هایی است که شما می شمارید}. (۱)

{یدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَی الْأَرْضِ ثُمَّ یعْرُجُ إِلَیهِ فِی یوْمٍ کانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ؛ امور این جهان را از آسمان به سوی زمین تدبیر می کند؛ سپس در روزی که مقدار آن هزار سال از سال هایی است که شما می شمارید به سوی او بالا می رود (و دنیا پایان می یابد)}. (۲)

همان گونه که در بخش قبل بیان شد اینک بشر، با توانایی بی مقدار خود که از خداوند به او ودیعه داده شده، امید دارد که مختصات فلکی زمین را، به منظور بهبود شرایط اقلیم زمین، تغییر دهد، چگونه ممکن است که نتوان روایاتی که حکایت از تغییر مختصات فلکی زمین در عصر ظهور، باذن الله دارند را باور نداشت.

رویای اعمال تغییرات در خصوصیات فلکی و مداری زمین به کمک فناوری کنونی

گروهی از دانشمندان سازمان فضایی آمریکا با ارائه برنامه ای شگفت انگیز اعلام کردند که به منظور نجات زمین از گرمای جهانی و افزایش طول عمر آن می توان این سیاره را به مداری دورتر انتقال داد. دانشمندان به منظور جلوگیری از افزایش حرارت زمین شیوه ای غیرطبیعی را کشف کرده اند؛ و آن حرکت دادن زمین به نقطه ای خنک تر از منظومه خورشیدی است. تنها ابزاری که برای انجام این انتقال نیاز خواهد بود، چند ستاره دنباله دار در نزدیکی زمین است و پس از آن سیاره ی زمین در منطقه ای ایمن و خنک تر از منظومه خورشیدی قرار خواهد گرفت. ایده حرکت دادن زمین به منظور بهبود دادن موقعیت بین سیاره ای، زاییده افکار گروهی از دانشمندان ناسا و اخترشناسان آمریکایی است که معتقدند با انجام چنین کاری می توان ۶

۱- حج، ۴۷.

۲- سجده، ۵.

بیلیون سال دیگر به عمر مفید زمین افزود.

پژوهشگران مرکز تحقیقاتی ایمز (۱) در آمریکا دراین باره معتقدند که تغییر مدار زمین نیازمند فناوری های دور از ذهنی نیست. برای انجام چنین کاری می توان از شیوه ای که اکنون برای منحرف کردن شهاب سنگ ها و ستاره های دنباله دار استفاده می شوند کمک گرفت. برنامه ای که توسط این محققان ارائه شده است، هدایت کردن یک شهاب سنگ یا ستاره دنباله دار است، به شکلی که از نزدیک ترین فاصله ممکن از زمین عبور کند، در این صورت بخشی از نیروی گرانشی آن به زمین منتقل شده و درنتیجه سرعت مداری زمین افزایش پیدا خواهد کرد. به این شکل سیاره ی زمین به مداری بالاتر از موقعیت کنونی خود و در فاصله ای بیشتر از خورشید قرار خواهد گرفت. به گفته دانشمندان ناسا چنین راه حلی در کوتاه مدت می تواند برای جلوگیری از بحران گرمای جهانی بسیار مؤثر باشد. برای هدایت اجرام کیهانی باید از راکتی شیمیایی استفاده کرده و در زمان مناسب به شهاب سنگ یا ستاره دنباله داری ضربه زد.

با این حال برای انجام چنین برنامه ای، محاسبات بسیار دقیقی لازم است، زیرا یک اشتباه بسیار کوچک می تواند منجر به برخورد جرم کیهانی هدایت شده با زمین شود که بر اساس تخمین ها، برخورد جرمی با قطر ۱۰۰ کیلومتر با زمین با سرعتی در مقیاس سرعت های کیهانی می تواند زمین را از حیات تهی کند (۲).

تغییر مدار و سایر خصوصیات فلکی زمین، بر اساس برخی اخبار رسیده، یک پدیده علمی و ممکن به نظر می رسد. در سال ۲۰۱۰ زلزله ای با مقیاس ۸/۸ ریشتر شیلی را لرزاند و باعث خسارات زیادی شد، اما آنچه بیش از همه توجه دانشمندان را جلب نمود این بود که دانشمندان ناسا اعلام کردند؛ زلزله اخیر شیلی که بیش از ۷۰۰ نفر را به کام مرگ کشاند، محور زمین را جابجا کرده و طول شبانه روز را نیز کوتاه کرده است. ریچارد گروس، متخصص ژئوفیزیک در جی پی ال ناسا اعلام کرد؛ «زلزله ۸/۸ ریشتری احتمالاً محور زمین را به اندازه ۷/۲ هزارم ثانیه قوسی معادل ۶/۷ سانتی متر جابه جا کرده و طول شبانه روز را به اندازه ۲۶/۱ میکروثانیه کوتاه تر کرده است».

۱- NASA Ames Research Center.

۲- Mckie, R. ۲۰۰۱. Nasa aims to move Earth. http://www.theguardian.com/environment/۲۰۰۱/jun/۱۰/globalwarming.climatechange.

از همین مـدل برای تخمین جابه جایی حاصل از زلزله سوماترا در دسامبر ۲۰۰۴، یعنی آذر ۱۳۸۲ که منجر به سونامی اقیانوس هند شد، استفاده شد. این زلزله با شدت ۱/۹ ریشتر، محور زمین را به اندازه ۳/۲ هزارم ثانیه قوسی جابه جا و طول شبانه روز را ۸/۶ میکروثانیه کوتاه کرد.

زلزله شیلی در عرض های جغرافیایی میانی زمین قرار داشت که این موضوع، باعث شـد زلزله باوجود داشـتن شـدت کمتر، محور زمین را بیشتر جابه جا کنـد. به علاوه خطایی که باعث شد زلزله شـیلی با زاویه تندتری به داخل زمین نفوذ کند، آن را در جابه جایی جرم تواناتر کرد.

چگونه محور زمین جابجا می شود؟ چرا وقوع زلزله، شبانه روز را کند می کند؟ پاسخ این پرسش در یکی از اصول فیزیکی به نام بقای تکانه ی زاویه ای نهفته است. وقتی جسمی در حال دوران نسبت به نقطه ای خاص است، مفهومی به نام انـدازه حرکت زاویه ای یا تکانه ی زاویه ای پدید می آید که کمیتی برداری است و مقدار آن از حاصل ضـرب جرم، فاصله جسم از مرکز و سـرعت حرکت جسم به دست می آید. وقتی در انرژیِ سیستم اختلالی ایجاد نشود، تکانه ی زاویه ای ثابت می ماند؛ یعنی هم، جهت بردار آن ثابت می ماند و هم مقدار آن. ساده ترین مثال آن، ورزشکار پاتیناژ است که وقتی با دست و پای باز و کاملاً کشیده شروع به دوران می کند، سرعت دورانِ کمی دارد؛ اما وقتی دست و پا را جمع می کند و کاملاً به بدنش می چسباند، سرعت دورانش به شدت افزایش پیدا می کند.

مثال دیگر، دوران زمین به دور خورشید است. در بهـار و تابسـتان، زمین از خورشـید دورتر است و به همین دلیـل، هر فصـل ۹۳ روز طول می کشـد. درحـالی که در پـاییز و بخصوص زمسـتان، زمین به خورشید نزدیک تر است و از این رو فصل پاییز ۹۰ روز و فصل زمستان، ۸۹ روز طول می کشد.

در مورد زمین هم ماجرا به همین شـکل است. محور دوران زمین به دور خودش، با محور دوران زمین به دور خورشـید، ۴۵/۲۳ درجه زاویه دارد؛ اما وقتی زلزله ای اتفاق می افتد، پوسـته های زمین جابجا می شوند و جرم و فاصله شان از محور دوران زمین اندکی تغییر می کند اما از آنجا که این اتفاق، درونی است و از بیرون نیرویی اعمال نشده، تکانه زاویه ای باید ثابت بماند. به

همین دلیل، سرعت دوران و جهت بردار زمین انـدکی تغییر می کنـد. از سوی دیگر، زمین کره یکنواختی نیست و به همین دلیل، زمین لرزه در نواحی مختلف، تغییرات متفاوت و غیر قابل پیش بینی به همراه دارد (۱).

گزارش هـای فراوان دیگری از دانشـمندان سـتاره شـناس و مؤسـسات نجوم منتشر می شونـد که اگرچه علمی بودن آن ها در پرده ابهام است، اما دست کم این موضوع را اثبات می کننـد که کره زمین و طبیعت آن در معرض خطرات بی شمار و روزمره ای قرار دارد که انسان قادر به رفع این خطرات نیست و مواجهه با بسیاری از این خطرات جزء رؤیاهای علمی بوده و برخی نیز مبنای تخیلاتی برای ساخت فیلم هـای علمی ــ تخیلی سینمایی قرار می گیرنـد، اما آنچه در این بین بیشتر مشهود است، اقرار به این موضوع است که با انـدک اعمال نیرویی از داخل یا خارج بر زمین می توان خصوصـیات مـداری، اقلیمی، فصلی و طول روز و شب را در زمین دسـتخوش تغییرات نمود. بنابراین با وجود این همه ادعاهای علمی و اعتقاد دانشـمندان در مورد امکان دست کاری در خصوصـیات کره زمین، هضم و درک برخی از روایات که درباره ی بروز برخی تغییرات فلکی در زمین و اتفاقات دیگر در عصـر ظهور سـخن به میان آورده انـد راحت تر شـده و ذهنیت موهومی و جعلی بودن این روایات را از بین برده و این روایات را به شـکل یک پدیـده جـدی علمی در مراکز علمی مطرح می سازنـد. این موضوع از آنجا ناشـی می شود که مؤمنین با خود می اندیشـند که چگونه ممکن است خداوند نتواند، در عصر ظهور، تغییراتی در خصوصیات فلکی زمین، به نفع مؤمنین، به وجود آورد، درحالی که بشرِ سراپا تقصیر با قدرت ناچیز خود ادعای آن را دارد. برای فهم بهتر موضوع یکی دیگر از این موارد گزارش شده توسط مؤسسات نجومی مورد بررسی قرار می گیرد:

دانشمندان ناسا نگران برخورد شهاب سنگی به طول ۳۰۰ متر به زمین هستند. آن ها تخمین زده اند که این جرم آسمانی که «آپوفیس» نام دارد، در سال ۲۰۲۹ از فاصله ۳۰ هزار کیلومتری زمین عبور کرده و به زمین برخورد نخواهد کرد، اما نگرانی دانشـمندان این است که این شـهاب سـنگ پس از اینکه به سـمت خورشـید حرکت کند، در اثر نیروی مغناطیسـی این سـتاره، تغییر مسیر داده و مجدداً به سمت زمین خواهد آمد. تخمین دانشمندان این است که آپوفیس

۱- Buis, Alan.. ۲۰۱۰. Chilean Quake May Have Shortened Earth Days. https://www.nasa.gov/topics/earth/features/earth-۲۰۱۰۰۳۰۱.html.

در سال ۲۰۳۶ و پس از تغییر جهت احتمالاً به نقطه نامعلومی از زمین برخورد خواهد کرد. اگر این جرم آسـمانی به منطقه ای اقیانوسـی از زمین برخورد کند احتمال یک «سونامی» بسـیار شدید می رود و در صورتی که به نقطه ای از زمین برخورد کند تأثیراتی همچون یک زلزله ۸ ریشتری خواهد داشت که اثر تخریبی آن ۶۵ هزار برابر بمب اتمی خواهد بود که در سال ۱۹۴۵ در شهر هیروشیما منفجر شد. در این صورت در شعاع ۳۰۰ کیلومتری هیچ موجود جانداری باقی نخواهد ماند.

دانشـمندان سـرعت حرکت این شهاب سنگ، در صورت برخورد با زمین را، ۵۰ کیلومتر در ثـانیه تخمین زده انـد. نگرانی دیگر آن هـا از برخورد آپوفیس به زمین، تأثیرات جوی و زیست محیطی پس از این برخورد خواهد بود. ممکن است در اثر شدت این برخورد تغییراتی در جو زمین همچون غبار شدید به وجود آید که نور رسانی خورشید را با اختلال مواجه کند.

۱۲۵ میلیون سال قبل، برخورد یک شهاب سنگ عظیم به زمین علاوه بر اینکه نسل جاندارانی همچون دایناسورها را منقرض کرد باعث ایجاد یک عصر یخبندان چند صد هزار ساله شد که اکثر موجودات زمین را منقرض ساخت. اگر مسیر حرکت این شـهاب سـنگ به خوبی قابل پیش بینی و انـدازه گیری باشـد، امیـد دانشـمندان این است که بتواننـد با شـلیک موشک هایی مسـیر آن را عوض کرده و مانع برخورد آن با زمین شوند، اما نگرانی اصلی این است که پس از عبور این شـهاب سنگ از فاصله ۳۰ هزار کیلومتری زمین در سال ۲۰۲۹، مسیر بازگشت مجدد آن به زمین در سال ۲۰۳۶ کمتر قابل پیش بینی است.

نگرانی دیگر دانشمندان در سال های اخیر موضوع فاصله گرفتن ماه از زمین است. قمر ماه هرساله حدود ۴ سانتی متر از زمین دورتر می شود و این دوری سبب می شود که از سرعت حرکت وضعی زمین (حرکت زمین به دور خودش) کاسته شود. نگرانی دانشـمندان این است که هر چه سـرعت حرکت زمین به دور خودش کمتر شود، یک نیمکره بیشتر در معرض نور خورشـید خواهـد بود و نیمکره دیگر کمتر و با گرم تر بودن نیمکره ای از زمین و سردتر شدن نیمکره ای دیگر، اکوسیستم طبیعی زمین به هم خواهد خورد.

این نگرانی ها جدای از نگرانی هایی است که در اثر افزایش تصاعدی گازهای گلخانه ای و

گرمایش زمین، این کره خاکی قابل حیات را در معرض تهدید قرار داده است. دمای زمین نسبت به ۱۰۰ سال پیش، بیش از ۱ درجه گرم تر شده و تخمین زده می شود که اگر اقداماتی جدی در کاهش تولید گازهای کربنیک صورت نپذیرد تا پایان قرن حاضر پدیده های طبیعی همچون قطب ها و تمامی جانداران ساکن در آن ها در معرض تهدید جدی خواهند بود (۱) (۲) (۳).

روس ها در حال توسعه یک فضاپیمای بدون سرنشین هستند که می تواند از برخورد شهاب سنگ عظیم «آپوفیس» به زمین در سال های ۲۰۲۹ و ۲۰۳۶ جلوگیری کند. رئیس آژانس فضایی روسیه اعلام کرد که این آژانس در حال مطالعه بر روی پروژه ای برای ملاقات زمین با شهاب سنگ «آپوفیس» است. مدیر موسسه فیزیک کیهانی آکادمی علوم روسیه در اجلاسی که درباره اکتشافات فضایی در مسکو برگزار شده بود اظهار داشته است که این موسسه در همکاری فشرده ای با سازمان فضایی روسیه در تلاش است تا یک فضاپیمای بی سرنشین را برای جلوگیری از برخورد این شهاب سنگ با زمین بسازد (۴) (۵).

صحت یا نادرستی موارد ادعا شده اهمیتی ندارد، بلکه تنها طرح این موضوع در محافل علمی باعث می شود روایاتی که از تغییر در مختصات مداری و فلکی زمین بعد از ظهور خبر می دهند به صورت جدی مورد بحث قرار گیرند. با توجه به اینکه بشرِ سراپا تقصیر ادعای تغییر مدار ستاره ها و تغییر در صورت فلکی کرات آسمانی را دارد، باور این موضوع که خداوند در عصر ظهور مختصات فلکی زمین را به نفع مومنین تغییر خواهد داد آسان می شود، اگر چه باور هر کاری از طرف خداوند آسان است.

زنده شدن زمین با برپایی عدل به دست امام عصر

منظور از زنده شدن زمین با عدل، دارای وجه دیگری است، منظور سرسبزی طبیعت ناشی از رشد گیاهان، درختان، بارش فراوان باران و جوشیدن آب از چشمه ها و رودخانه ها نیست، بلکه در این نوع از زنده شدن، زمین با شعور، ادراک و فهم با انسان رابطه برقرار می کند. آیات و روایات نشان می دهند که زمین و همه کائنات همیشه دارای فهم و شعور بوده اند، اما برای بسیاری از افراد بشر ظهور و بروز نکرده است. این نوع ارتباط در دوران گذشته و هم اینک نیز با

۱- عصر ایران، سایت تحلیلی خبری. ۱۳۸۸. نگرانی دانشمندان از برخورد شهاب سنگ آپوفیس به زمین. http://www.asriran.com/fa/news/۷۱۷۱۹.

۲- NASA, News. ۲۰۱۳. NASA Rules Out Earth Impact in ۲۰۳۶ for Asteroid Apophis. https://www.nasa.gov/mission_pages/asteroids/news/asteroid۲۰۱۳۰۱۱۰.html.

۳- Chesley, S. R. ۲۰۰۵. Potential impact detection for Near-Earth asteroids: the case of ۹۹۹۴۲ Apophis (۲۰۰۴ MN ۴). Proceedings of the International Astronomical Union, ۱(S۲۲۹), pp.۲۱۵-۲۲۸.

۴- خبرگزاری مهر، وبگاه اینترنتی خبری. ۱۳۸۹. ساخت فضاپیمای روسی برای جلوگیری از برخورد شهاب سنگ آپوفیس به زمین. http://www.mehrnews.com/news/۱۰۸۶۷۳۹.

۵- Zak, Anatoly. ۲۰۱۰. Russian scientists propose mission to "tag" dangerous asteroid. http://www.russianspaceweb.com/apophis.html.

انسان های مؤمن که به درجه خاصی از ایمان و تقوا رسیده اند وجود داشته و وجود دارد و چیز شگفت آوری نیست.

از امام کاظم درباره قول خداوند در قرآن کریم درباره زنده شدن زمین بعد از موت آن «یحیی الأرض بعد موتها» سؤال شد؛ ایشان فرمودند:

لیس یحییها بالقطرولکن یبعث الله رجالا فیحیون العدل فتحیی الأرض لاحیاء العدل، ولإقامه الحد لله أنفع فی الأرض من القطر أربعین صباحا؛ (تنها) زمین را به وسیله ی باران زنده نمی کند، بلکه مردانی را برمی انگیزد که عدالت را زنده کنند، سپس زمین به خاطر احیای عدالت زنده می شود، بعد از آن امام؟ع؟ افزود: «به یقین اجرای یک حد در طریق عدالت سودمندتر است از چهل روز باران در زمین». (۱)

امام صادق؟ع؟ در پاسخ به سؤال محمدالحلبی در تفسیر این فرموده:

خداوند (در قرآن کریم)؛ {أعلموا أن الله یحیی الأرض بعد موتها؛ بدانید که همانا خداوند زمین را پس از مردن زنده خواهد کرد} فرمود: (این احیاء) عدل پس از جور است. (۲)

امام باقر؟ع؟ درباره قول خداوند تعالی در قرآن کریم «یحیی الارض بعد موتها» می فرماید:

یحییها الله عزوجل بالقائم بعد موتها یعنی بموتها کفر أهلها والکافر میت: خدای عزوجل زمین را پس از کُفرش، با دست قائم؟ع؟ به ایمان زنده می کند: یعنی کفر ساکنان زمین، زیرا کافر حکم مرده را دارد. (۳)

امام حسین؟ع؟ می فرماید:

منا اثنا عشر مهدیا أولهم أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب، وآخرهم التاسع من ولدی، وهو الامام القائم بالحق، یحیی الله به الارض بعد موتها، ویظهر به دین الحق علی الدین کله ولو کره المشرکون، له غیبه یرتد فیها أقوام ویثبت فیها علی الدین آخرون، فیؤذون ویقال لهم: « متی هذا الوعد إن کنم صادقین » أما إن الصابر فی غیبته علی الاذی والتکذیب بمنزله

۱- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۷، ص ۱۷۴.

۲- همان، ج ۸، ص ۲۶۷.

۳- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۶۸.

المجاهد بالسیف بین یدی رسول الله؛ ما خاندان پیامبر دوازده نفر به عنوان مهدی خواهیم داشت که نخستین آنان علی و آخرینشان امام از نسل من است و اوست که به حق قیام می کند و خداوند به وسیله او زمین را پس از آنکه مرده است زنـده می سازد و دین حق را بر همه عقایـد و مـذاهب، گر چه شـرک گرایـان را ناخوش آیـد، پیروزی کامل می بخشـد. او غیبتی طولانی خواهـد داشت و به دلیل آن، گروهی از مردم راه انحراف و ارتداد در پیش می گیرند و گروهی در دین و آیین توحیدی خویش و ایمان به دوازدهمین امام نور، ثابت قدم و اسـتوار می مانند و به خاطر این اسـتواری در عقیده، اذیت و آزارها را تحمل می کننـد و به تمسـخر به آنان گفته می شود: (متی هذا الوعد؟ ان کنتم صادقین). اما بدانید که شـکیبای بر اذیت ها و آزارها در عصـر غم بار غیبت آن حضـرت، بسان مجاهدی است که پیشاروی پیامبر با شمشیرش در حال جهاد است. (۱)

حضرت حکیمه خاتون عمه گرامی امام عصر؟ع؟ می فرمایند:

فجاءتنی نرجس یوما تخلع خفی، فقالت: یا مولاتی ناولینی خفک، فقلت: بل أنت سیدتی ومولاتی والله لا أدفع إلیک خفی لتخلعیه ولا لتخدمینی بل أنا أخدمک علی بصری، فسمع أبو محمد ذلک فقال: جزاک الله یا عمه خیرا، فجلست عنده إلی وقت غروب الشمس فصحت بالجاریه وقلت: ناولینی ثیابی لانصرف فقال: لا یا عمتا بیتی اللیله عندنا فإنه سیولد اللیله المولود الکریم علی الله عزوجل الذی یحیی الله عزوجل به الارض بعد موتها؛ روزی نزد نرجس (۲) رفتم. او درحـالی که می خواست کفش هـایم را درآورد، گفت: ای بـانوی بزرگ من! اجـازه دهیـد کفش هایتـان را درآورم. من گفتم: تو بانو و صاحب من هستی، تو را نرسـد که خـدمت من کنی و کفش را از پایم درآوری. بلکه این من هسـتم که بایـد به دیـده منت خدمت گزار تو باشم. چون امام حسن عسـکری؟ع؟ این سـخن را بشـنید، به من فرمود: جزاک الله خیرا یا عمه؛ ای عمه! خدا به تو جزای خیر دهد و تا غروب آفتاب در خدمت وی بودم. پس به کنیز خود

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۳۱۷.

۲- همسر گرامی امام حسن عسکری؟ع؟ و مادر گرامی امام عصر؟عج؟.

گفتم که جـامه هـایم را بیـاورد تا بروم. حضـرت فرمود: عمه جان! امشب را نزد ما بمان که در این شب مولودی پا به عرصه گیتی می نهـد که نزد خداونـد صاحب عزت و جلال است و ارج و قـدر بسیار دارد، او کسی است که خداوند به وسیله اش زمین را بعد از مردنش، زنده می سازد. (۱)

ابن عباس در تفسیر آیه کریمه «اعلموا أن الله یحیی الارض بعد موتها؛ بدانید که خدا زمین را پس از مردنش زنده می کند» فرمود:

«اعلموا أن الله یحیی الارض بعد موتها» یعنی یصلح الارض بقائم آل محمد من بعد موتها یعنی من بعد جور أهل مملکتها «قد بینا لکم الآیات» بقائم آل محمد « لعلکم تعقلون»؛ «بدانید که خدا زمین را پس از مردنش زنـده می کنـد» یعنی اصـلاح می نمایـد زمین را به قائم آل محمـد؟ع؟ پس از آنکه بمیرد؛ یعنی پس از سـتم و بیدادگری اهل مملکت زمین، ما آیات را برایتان روشن نمودیم؛ باشد که به عقل دریابید. (۲)

خارج شدن برکات و گنج های زمین

در روایات زیادی بشارت داده شـده است که با ظهور امام عصـر، زمین گنـج های خود را آشـکار می کند و برکات خود را خارج می سازد. قطعاً معنای روایت این نیست که آنچه گنجینه های طلا، نقره، اورانیوم، مس، آهن و زغال سنگ در دل زمین وجود دارد بی برنامه بیرون ریخته و در معرض دید قرار گیرد، بلکه قاعدتاً خروج گنج های زمین با درخواست مؤمنین و بر اساس نیاز آن ها انجام می شود و چه بسـا که مسـتلزم اسـتفاده از برخی علوم و فنـاوری نیز باشـد. درهرصورت زمین در این موضوع دارای شـعور است و بر اساس علم و ادراک عمل می کنـد و با درخواست کننـده هماهنگ است. شـعر هاتف اصفهانی اشاره به همین موضوع دارد:

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۴۲۷.

۲- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۱۷۵.

چشم دل باز کن که جان بینی

گر به اقلیم عشق روی آری

بر همه اهل آن زمین به مراد

آنچه بینی دلت همان خواهد

بی سروپا گدای آنجا را

آنچه نادیدنی است آن بینی

همه آفاق گلستان بینی

گردش دور آسمان بینی

و آنچه خواهد دلت همان بینی

سر به ملک جهان گران بینی

قرآن کریم در خصوص هماهنگی بهشت با خواست مؤمنین به اذن الله چنین می فرماید:

{يطَافُ عَلَيهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْينُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ؛ (این در حالی است که) ظرف ها (ی غذا) و جامه ای طلائی (شراب طهور) را گرداگرد آن ها می گردانند و در آن (بهشت) آنچه دل ها می خواهد و چشم ها از آن لذت می برد موجود است و شما همیشه در آن خواهید ماند}. (۱)

{وَفَاكهَةٍ مِمَّا يتَخَيرُونَ * وَلَحْمِ طَيرٍ مِمَّا يشْتَهُونَ؛ و میوه هایی از هر نوع که انتخاب کنند و گوشت پرنده از هر نوع که مایل باشند}. (۲)

خداوند در قرآن کریم درباره هماهنگی طبیعت و موجودات با انبیای الهی، باذن الله می فرماید:

{وَلِسُلَيمَانَ الرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ وَأَسَلْنَا لَهُ عَينَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يعْمَلُ بَينَ يدَيهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَ مَنْ يزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ؛ و برای سلیمان باد را مسخّر ساختیم که صبحگاهان مسیر یک ماه را می پیمود و عصرگاهان مسیر یک ماه را و چشمه مس (مذاب) را برای او روان ساختیم و گروهی از جنّ پیش روی او به اذن پروردگارش کار می کردند و هر کدام از آن ها که از فرمان ما سرپیچی می کرد، او را عذاب آتش سوزان می چشاندیم}. (۳)

{وَإِذِ اسْتَسْقَى مُوسَى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاك الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ

۱- زخرف، ۷۱.

۲- واقعه، ۲۰ و ۲۱.

۳- سباء، ۱۲.

عَینًا قَدْ عَلِمَ کلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ کلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا فِی الْأَرْضِ مُفْسِدِینَ؛ و (به یاد آورید) زمانی را که موسی برای قوم خویش، آب طلبید، به او دستور دادیم؛ «عصای خود را بر آن سنگ مخصوص بزن» ناگاه دوازده چشمه آب از آن جوشید؛ آن گونه که هر یک (از طوایف دوازده گانه بنی اسرائیل)، چشمه مخصوص خود را می شناختند (و گفتیم) «از روزی های الهی بخورید و بیاشامید و در زمین فساد نکنید}. (۱)

بنابر این در عصر ظهور که مرتبه ای از قیامت است، به اذن الله اتفاقاتی شبیه بهشت می افتد و آنگونه که خداوند، طبیعت، زمین و موجودات را مسخر پیامبران خود قرار داد، این هماهنگی و تسخیر را با حکمت خود، به میزانی که صلاح بداند در اختیار مومنین قرار می دهد.

امام صادق؟ع؟ به علی بن عقبه مژده داد:

إذا قام القائم حکم بالعدل وارتفع فی أیامه الجور، وأمنت به السبل، وأخرجت الارض برکاتها، ورد کل حق إلی أهله ....وحکم بین الناس بحکم داود، وحکم محمد فحینئذ تظهر الارض کنوزها وتبدی برکاتها، ولا یجد الرجل منکم یومئذ موضعا لصدقته ولا لبره، لشمول الغنی جمیع المؤمنین؛ وقتی که قائم قیام کند، حکومت را بر اساس عدالت قرار می دهد و ظلم و جور در دوران او برچیده می شود، جاده ها در پرتو وجودش امن و امان می گردد و زمین برکاتش را خارج می سازد و هر حقی به صاحبش می رسد... او در میان مردم، همانند داود و محمد؟ص؟ حکم و داوری می کند. در این هنگام زمین گنج هایش را آشکار می سازد و برکات خود را ظاهر می کند و کسی موردی را برای انفاق و صدقه و کمک مالی نمی یابد؛ زیرا همه مؤمنان بی نیاز و غنی خواهند شد. (۲)

در خصوص دلیل این هماهنگی و تسخیر عالم توسط مومنین، در عصر ظهور، می توان گفت که این وعده در قرآن به مومنین داده شده است که اگر ایمان به خدا و تقوا داشته باشند، خداوند برکات خود را بر آن ها نازل می کند، ولی هیچ گاه مجتمع بشر حول محور ولی خدا

۱- اعراف، ۶۰.

۲- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۹؛ ارشاد، شیخ مفید، ج ۲، ص ۳۸۴.

جمع نشـده و جز برهه های کوتاهی، از این برکت ویژه بهره مند نشده است. خداوند درباره منشاء برخی از این برکات در آیه ۵۲ سوره هود، به نقل از حضرت نوح؟ع؟ آمرزش خواهی را مایه نزول باران های پی درپی و فراوانی اموال و نعمت های گوناگون معرفی کرده و می فرماید:

{وَيا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيهِ يرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيكُمْ مِدْرَارًا وَيزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ؛ و ای قوم من از پروردگارتان طلب آمرزش کنید، سپس به سوی او بازگردید، تا (باران) آسمان را پی درپی بر شما بفرستد و نیرویی بر نیرویتان بیفزاید و گنه کارانه، روی (از حق) برنتابید}. (۱)

در آیه دیگر نیز خداوند پایداری بر راه راست را موجب بهره مندی از آب گوارا دانسته و می فرماید:

{وَأَنْ لَوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَينَاهُمْ مَاءً غَدَقًا؛ و اینکه اگر آن ها (جن و انس) در راه (ایمان) استقامت ورزند، با آب فراوان سیرابشان می کنیم}. (۲)

از مفهوم آیات معلوم می شود که برکت در رزق و روزی و هماهنگ شدن عالَم با مؤمن، بستگی تام به میزان ایمان، تقوا و استغفار مؤمنین دارد. البته نزول برکات الهی در پرتو حضور امام معصوم در بین مردم و تسلیم آن ها در برابر ولی خدا بوده و بسیاری از این برکات ناشی از وجود با برکت امام عصر و خشنودی او از امت خود می باشد.

امام علی؟ع؟ می فرماید:

فیخطب الناس فتستبشر الارض بالعدل، وتعطی السماء قطرها، والشجر ثمرها، والارض نباتها؛ پس (حضرت مهدی) مردم را مورد خطاب قرار داده و سپس زمین را به عدالت، بشارت می دهد. در این هنگام، آسمان، باران خود را عطا کرده و درختان میوه های خود را فرو می فرستند. زمین، کلیه رستنی های خویش را عرضه می کند. (۳)

و تزید المیاه فی دولته و تمد الانهار و تضعف الارض اکلها و تستخرج الکنوز؛در دولت امام مهدی آب ها فراوان و نهرها امتداد می یابد و زمین خوردنی هایش را دوچندان ظاهر

۱- هود، ۵۲.

۲- جن، ۱۶.

۳- بحار الانوار، علامه مجلسی، ج ۵۳، ص ۸۵.

می کند و همه ی گنج های پنهان استخراج می شود. (۱)

تخرج الارض نباتها و تنزل السماء برکاتها و تظهر له الکنوز؛ زمین نباتات خود را خارج می کند، آسمان برکاتش را فرو می فرستد، گنج های نهفته در دل زمین برای او آشکار می شود. (۲)

کلمه «کنوز» در این روایت به معنی همه ی پتانسیل موجود در زمین است، نه فقط گنج هایی از طلا و نقره و سایر فلزات گران بها. بنابر این در عصر ظهور زمین همه ی داشته های خود را نمایان می سازد، همه ی توانایی ها و پتانسیل هایی که در بطن خود دارد، با انسان به اشتراک می گذارد.

اباعبدالله؟ع؟ می فرمایند:

ینتج الله تعالی فی هذه الامه رجلا منی وأنا منه، یسوق الله تعالی به برکات السماوات والارض، فینزل السماء قطرها، ویخرج الارض بذرها؛ خداوند به این امت، مردی عطا می کند که از من است و من از اویم، به برکت او، خداوند برکات آسمان و زمین را عنایت می کند، آسمان، باران خویش را فرو می فرستد و زمین، بذر خویش را بیرون می فرستد. (۳)

فعند ذلک تفرح الطیور فی او کارها و الحیتان فی بحارها و تفیضُ العیون و تنبت الارضُ ضعفَ اُکلها؛در آن هنگام پرندگان در آشیانه های خود شادمان می شوند و ماهیان در قعر دریاها شادمانی می کنند و چشمه ها سرازیر می شوند و زمین چندین برابر محصول خود، می رویاند. (۴)

«وقتی ولایت ولی خدا ظهور و تجلی پیدا کرد هماهنگی بین اراده های انسانی و ذات طبیعت هم واقع می شود و طبیعی است که طبیعت نعمت های خود را در اختیار قرار می دهد و از سوی دیگر، وقتی ولایت ولی اللّه در قلوب انسان ها جاری شد، انسان ها به یک اسماء تصرفی دست پیدا می کنند که اکنون در اختیار بشر قرار ندارد و گاهی اوقات از آن ها به علوم باطنی تعبیر می شود. انسان ها بر اساس این علوم باطنی به لایه های عمیق تری از عالم مسلط

۱- منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص ۴۷۲.

۲- احتجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۱۱.

۳- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۱۸۸.

۴- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۰۴.

می شوند، نفوذ اراده ی آن ها تا اعماق طبیعت پیش می رود و امکان تنعم و دسترسی به نعم باطنی هستی در همین عالم برایشان فراهم می شود. آن ها در ابتهاج و تنعم، اساساً غرق در ولی خدا هستند، و متناسب با مشیت، عمل می کنند، تخلف نمی کنند تا بخواهند به لذت های شهوانی برسند؛ حتی لذت حلالشان متفاوت با لذت حلال دیگران است؛ بنابراین از یکسو، گستره تسخیر طبیعت تغییر می کند و خداوند متعال لایه های عمیق تری را در تسخیر انسان قرار می دهد، اما طبیعت، لایه های پنهان تری هم دارد که آن ها با اسماء و علوم باطنی که در اختیار مؤمنان قرار می گیرد، محقق می شود. آن هم نه در اختیار یک مؤمن، یا دو مؤمن بلکه این امر در عصر ظهور از تنعمات عمومی مؤمنان است. در آن عصر، عقول کامل می شود، علوم باطنی، شهود و مکاشفه عمومی گسترش پیدا می کند و احتمالاً برای همه شیعیان حضرت؟عج؟ قابل دسترسی می شود. با تمام این ها، ابتلا و امتحان مومنین در آن زمان همین است که همه ی این جلوه هایی که در اختیارشان است باید در مسیر ولی خدا قرار بگیرد؛ به گونه ای که مستغرق در ولایت ولی خدا بوده و اساس ابتهاجشان، ابتهاج به ولایت ولی اللّه باشد و سرورها و نشاط ها و خوشی های دیگر را قربانی آن نشاط کنند. این امتحان یکی از امتحانات سنگین عصر ظهور است» (۱).

سخن گفتن زمین و داشتن شعور و ادراک و شناختن مؤمن و کافر

زنده شدن زمین بعد از ظهور چیست، آیا زنده شدن زمین فقط رشد گیاهان و سبزه زارها و بارش باران است؟ از روایات و آیات چنین به نظر می رسد که غیر از زنده شدن طبیعتِ زمین، خودِ زمین یک موجود باشعور و دارای ادراک است. نقل زیادی درباره سخن گفتن زمین و داشتن شعور در قیامت، در آیات و روایات آمده است. در عصر ظهور و دوره رجعت نیز که مراتبی از یک حقیقت قیامت گونه هستند زنده شدن زمین از این نوع، در روایات گوشزد شده است.

برهان

پدیده های زیادی وجود دارند که برای انسان قابل دیدن و شنیدن نیست. این گونه نیست که اگر انسان صدایی را نشنود و یا چیزی را نبیند آن پدیده وجود ندارد. برای مثال

۱- حجت الاسلام میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۹۳. ارکان فلسفه تاریخ شیعی و جایگاه ظهور در آن. پایگاه اینترنتی تمدن اسلامی معرفی اندیشه های استاد سید محمد مهدی میرباقری. http://mirv.blogfa.com/post-۳۲.aspx.

سرعت چرخش زمین به دور خودش ۵/۰ کیلومتر بر ثانیه (۱۸۰۰ کیلومتر بر ساعت)، سرعت حرکت زمین به دور خورشید ۳۰ کیلومتر بر ثانیه (۰۰۰/۱۰۸ کیلومتر بر ساعت)، سرعت حرکت منظومه شمسی به دور کهکشان راه شیری ۲۵۰ کیلو متر بر ثانیه (۰۰۰/۹۰۰ کیلومتر در ساعت) و سرعت حرکت کهکشان راه شیری در گروه کهکشانها ۳۰۰ کیلومتر بر ثانیه (۰۰۰/۰۸۰/۱ کیلومتر در ساعت) است، اما انسان نه حرکت آن ها را احساس می کند و نه صدای مهیب ناشی از این حرکت ها را می شنود.

بر اساس علم فیزیک انسان فقط قادر است صداهایی را که فرکانس آنها در محدوده ۲۰ تا ۲۰۰۰۰ هرتز است بشنود (هرتز واحد فرکانس است) حال اگر انسان صدای موجودی را نشنود، نباید گمان کرد که آن موجود فاقد صوت است. برای مثال گوش انسان صدای خفاش را نمی شنود، زیرا فرکانس صوت این موجود در محدودهی گوش انسان نیست و همینطور فرکانس صوت مورچه در محدودهی گوش انسان نیست و لذا صدای آن را نمیشنود.

خداوند در قرآن کریم درباره سخن گفتن مورچه ها می فرماید:

{حَتَّى إِذَا أَتَوْا عَلَى وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يا أَيهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكمْ لَا يحْطِمَنَّكم سُلَيمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يشْعُرُونَ؛ (آنها حرکت کردند) تا به سرزمین مورچگان رسیدند؛ مورچه ای گفت: «به لانه های خود بروید تا سلیمان و لشکرش شما را پایمال نکنند در حالی که نمی فهمند»}. (۱)

همچنین در قرآن کریم درباره حمد و تسبیح خداوند توسط هر موجودی و عدم درک آن توسط انسان آمده است:

{تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيءٍ إِلَّا يسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كانَ حَلِيمًا غَفُورًا؛ آسمان های هفت گانه و زمین و کسانی که در آن ها هستند، همه تسبیح او می گویند و هر موجودی، تسبیح و حمد او می گوید؛ ولی شما تسبیح آن ها را نمی فهمید؛ او بردبار و آمرزنده است}. (۲)

۱- نمل، ۱۸.

۲- اسراء، ۴.

همچنین خداوند در قرآن کریم به حجابی که بین کفار و قرائت قرآن پیامبر قرار می دهد اشاره کرده است، درحالی که کیفیت این حجاب مشخص نیست:

{وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا؛ و هنگامی که قرآن می خوانی، میان تو و آن ها که به آخرت ایمان نمی آورند، حجاب ناپیدایی قرار می دهیم}. (۱)

همچنین خداوند در قرآن کریم درباره پوشش هایی که بر دل کافران می زند و سنگینی که در گوش آنها قرار می دهد توضیح می دهد، درحالی که بسیاری از انسان ها قدرت درک این پوشش ها را ندارند و آنها را نمی بینند:

{وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا؛ و بر دلهایشان پوشش هایی، تا آن را نفهمند و در گوشهایشان سنگینی و هنگامی که پروردگارت را در قرآن به یگانگی یاد می کنی، آن ها پشت می کنند و از تو روی بر می گردانند}. (۲)

حیواناتی مثل خفاش و سگ می توانند صداهایی با فرکانسهای بالاتر از حد طبیعی شنوایی انسان را بشنوند. انسان صدای مورچه را نمیشنود، زیرا پایینتر از حدی است که دستگاه شنوایی او قادر به شناخت آن است. همچنین بالای بیست کیلو هرتز را نمیتوان شنید و این صدای خفاش است که بسیار بلندتر از حد شنوایی انسان است. هنگامی که دو موش صحرایی قهوهای رنگ آسیایی بدون سر و صدا با یکدیگر در حال دعوا هستند در واقع با سوتهای فراصوت با فرکانس حدود ۵۰ کیلوهرتز بر سر یکدیگر فریاد میکشند، تا اعصاب طرف مقابل را خرد کنند.

گوش انسان این صداها را نمی شنود، اما نمی توان منکر آن شد؛ همچنین چشم او قادر است فقط قسمتی از طیف نور خورشید که به زمین می تابد را پردازش کند که به آن طیف مرئی می گویند (طول موج حدود ۴۰۰ تا ۹۰۰ نانومتر) اما قسمت وسیعی از طیف نور برای چشم ما

۱- اسراء، ۴۵.

۲- اسراء، ۴۶.

قابل پردازش نیست (شکل ۲۸) اما نمی توان آن را منکر شد. اگر ذره ای توانایی چشم افزوده شود، می توان طیف مادون قرمز نور را پردازش کرد و در شب نیز دید، همان کاری که دوربین دید در شب انجام می دهد. همچنین اگر توانایی چشم افزوده شود می توان طیف حرارتی را نیز پردازش نمود و حرارت متصاعد شده از هر جسمی را حس کرد، همان کاری که برخی از دوربین های جاسوسی و نظامی برای تشخیص حرکت انسان انجام می دهند. بنابراین در آفرینش، پدیده های زیادی وجود دارند که به دلیل محدودیتی که خداوند در حواس انسان ایجاد کرده است نمی توان آن ها را درک کرد، ولی این پدیده ها وجود دارند. حال اگر به اذنالله محدودیت حواس و قلوب برطرف شود، انسان قادر خواهد بود که این پدیده ها را درک کند. زمین یکی از آفریده هایی است که بسیاری از مختصات فیزیکی، استعدادها، شعور و ادراک آن اکنون توسط انسان قابل تشخیص نیست. زمانی که خداوند توانایی درک این استعدادها را به انسان عطا کند خواهد دید که زمین موجودی صلب و بی احساس نیست.

شکل ۲۸_ طیف نور خورشد

آرزوی تسخیر عالم ماده در نهاد انسان به ودیعه گذاشته شده است. به همین دلیل انسان همیشه آرزو دارد که بر عالم ماده فرمانروایی کند و آن را با خواسته های خود هماهنگ سازد. انسان هم این آرزو را دارد و هم برای آن تلاش های فراوانی نموده

است. در نمایشگاه فناوری لاس وگاس آمریکا در سال ۲۰۱۴ خانه های هوشمند که اجزای آن دینامیک هستند و صاحب خانه را می شناسند و طبق میل او (البته با برنامه ریزی خود صاحب خانه) خاموش و روشن می شوند معرفی شده و جزء فعالیت های آتی شرکت ها عنوان شد. در سال ۲۰۱۵ موضوع ارتباط انسان با اشیاء مطرح و جزء برنامه آینده طراحان و سازندگان معرفی شد. این نوع از در اختیارگیری عالم ماده با فناوری و برنامه ریزی انسان حاصل شده و بسیار گران قیمت و دست و پا گیر بوده، دائماً فناوری آن تغییر کرده و نیاز به هزینه و تعمیرات زیادی داشته و دردسرهای مخصوص خود را دارد و از اعماق جان، نیاز انسان را برآورده نکرده و عمق خواسته انسان را درک نمی کند و بعضاً هم غیر اخلاقی است. در عصر ظهور، عالم ماده به اذن الله به تسخیر انسان در می آید و قسمتی از عالم غیب شهود می شود.

اسماء بنت عمیس می گوید:

فاطمه زهرا فرمود: یکی از شب ها که علی؟ع؟ بر من وارد شد مرا به هراس انداخت. عرض کردم: چگونه تو را به هراس انداخت ای سرور زنان عالمین. فرمود: شنیدم که زمین با او حرف می زد و او نیز با زمین سخن می گفت. (۱)

سخن گفتن زمین با اولیای خدا در اعصار گذشته و در عصر ظهور با مومنین، به اذن الله پدیده ی شگفت آوری نیست، زیرا در برخی آیات قرآن کریم درباره سخن گفتن زمین در روز قیامت خبر داده شده است:

{إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا * وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا * وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا * يوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا * بِأَنَّ رَبَّک أَوْحَى لَهَا؛ هنگامی که زمین شدیداً به لرزه درآید و زمین بارهای سنگینش را خارج سازد و انسان می گوید، زمین را چه می شود (که این گونه می لرزد)؟ در آن روز زمین تمام خبرهایش را بازگو می کند چراکه پروردگارت به او وحی کرده است}. (۲)

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۴۱، ص ۲۷۱.

۲- زلزله، ۱ تا ۵.

در تفسیر المیزان ذیل آیات یادشده آمده است:

آنگاه زمین به اعمالی که بنی آدم کردند شهادت می دهد، همان طور که اعضای بدن خود انسان ها و نویسندگان اعمالش یعنی ملائکه رقیب و عتید و نیز شاهدان اعمال که از جنس بشر و یا غیر بشرند همه بر اعمال بنی آدم شهادت می دهند. معنای جمله این است که، زمین به سبب اینکه پروردگار تو به آن وحی کرده و فرمان داده تا سخن بگوید از اخبار حوادثی که در آن رخ داده سخن می گوید، پس معلوم می شود زمین هم برای خود شعوری دارد و هر عملی که در آن واقع می شود می فهمد و خیر و شرش را تشخیص می دهد و آن را برای روز ادای شهادت تحمل می کند، تا روزی که به او اذن داده شود، یعنی روز قیامت شهادت خود را ادا کرده، اخبار حوادث واقعه در آن را بدهد. در تفسیر آیه {و ان من شیء الا یسبح بحمده و لکن لا تفقهون تسبیحهم} (۱) و نیز در تفسیر آیه {قالوا انطقنا اللّه الذی انطق کل شیء} (۲) گذشت که از کلام خدای سبحان به دست می آید که حیات و شعور در تمامی موجودات جاری است، هرچند که ما از نحوه حیات آن ها بی خبر باشیم.

در بین مفسرین اختلاف شدیدی به راه افتاده است در اینکه معنای خبر دادن زمین به وسیله وحی از حوادثی که در آن واقع شده چیست؟ آیا خدای تعالی زمین مرده را زنده می کند و به آن شعور می دهد تا از حوادث خبر دهد؟ و یا اینکه صوتی روی زمین خلق می کند تا آن صوت خبر دهد و یا آنکه زمین به زبان حال دلالت می کند بر اینکه بر پشت آن چه حوادثی رخ داده؟ لیکن بعد از آنکه بیان ما را شنیدی هیچ جایی برای این اختلاف نیست، علاوه بر این با هیچ یک از این وجوه و هیچ یک از اقسام شهادت که در این وجوه آمده حجت

۱- تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا؛ آسمان های هفت گانه و زمین و کسانی که در آن ها هستند، همه تسبیح او می گویند و هر موجودی، تسبیح و حمد او می گوید، ولی شما تسبیح آن ها را نمی فهمید؛ او بردبار و آمرزنده است (اسراء، ۴۴).
۲- وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ؛ آن ها به پوست های تنشان می گویند: «چرا بر ضدّ ما گواهی دادید؟» آن ها جواب می دهند: «همان خدایی که هر موجودی را به نطق درآورده ما را گویا ساخته و او شما را نخستین بار آفرید و بازگشتتان به سوی اوست»؛ (فصلت، ۲۱).

تمام نمی شود.

در الدر المنثور است که ابن مردویه و بیهقی، در کتاب شعب الایمان از انس بن مالك روایت کرده اند که رسول خدا؟ص؟ فرمود: زمین در روز قیامت به تمامی اعمالی که در پشتش انجام شده خبر می دهد، آنگاه این آیه را تلاوت کرد: {اذا زلزلت الارض زلزالها} تا رسید به آیه (یومئذ تحدث اخبارها) و آنگاه فرمود هیچ می دانید اخبارش چیست؟ جبرئیل نزد من آمد و گفت: خبر زمین که زمین روز قیامت بدان گواهی می دهد، همه اعمالی است که بر پشتش انجام شده. مؤلف، نظیر این روایت را از ابوهریره نیز نقل کرده است. (۱)

در تفسیر نمونه درباره زمین و توانایی های آن چنین آمده است:

در حدیثی از پیغمبر اکرم؟ص؟ می خوانیم که فرمود: «ا تدرون ما اخبارها؟»؛ آیا می دانید منظور از اخبار زمین در اینجا چیست؟ قالوا: الله و رسوله اعلم؛ گفتند: خدا و پیغمبرش آگاه تر است. فرمود: اخبارها ان تشهد علی کل عبد و امه بما عملوا علی ظهرها، تقول عمل کذا و کذا، یوم کذا، فهذا اخبارها؛ منظور از خبر دادن زمین این است که اعمال هر مرد و زنی را که بر روی زمین انجام داده اند خبر می دهد؛ می گوید: فلان شخص در فلان روز فلان کار را انجام داد، این است خبر دادن زمین.

در حدیث دیگری از پیغمبر اکرم؟ص؟ می خوانیم:

حافظوا علی الوضوء و خیر اعمالکم الصلاه ، فتحفظوا من الارض فانها امکم، و لیس فیها احد یعمل خیرا او شرا الا و هی مخبره به؛ مواظبت بر وضو کنید و بهترین اعمال شما نماز است. مراقب زمین باشید که مادر شما است، هیچ انسانی کار خیر یا شری به جا نمی آورد، مگر اینکه زمین از آن خبر می دهد.

از ابوسعید خدری نقل شده که می گفت: هرگاه در بیابان هستی صدایت را به اذان بلند کن، چراکه از رسول خدا؟ص؟ شنیدم که می فرمود:

لا یسمعه جن و لا انس و لا حجر الا یشهد له؛ هیچ جن و انس و قطعه سنگی آن را نمی شنود مگر اینکه برای او (در قیامت) گواهی می دهد.

۱- تفسیر المیزان، علامه طباطبایی، ذیل آیه ۱ سوره زلزله.

آیا راستی زمین به فرمان خدا زبان می گشاید و تکلم می کند؟ یا اینکه منظور ظاهر شدن آثار اعمال انسان بر صفحه زمین است؟ زیرا می دانیم هر عملی که انسان انجام دهد، خواه ناخواه در اطراف او آثاری بجای می گذارد، هرچند امروز برای ما محسوس نباشد، درست همانند آثاری که از خطوط انگشتان یک دوست یا دشمن بر روی دستگیره در می ماند و در آن روز همه ی این آثار ظاهر می شود و سخن گفتن زمین چیزی جز این ظهور بزرگ نیست، همان گونه که گاه به یک شخص خواب آلود می گوییم چشمان تو می گوید که دیشب نخوابیده ای، یعنی آثار بی خوابی در آن نمایان است.

به هرحال این موضوع عجیبی نیست، چراکه هم امروز با پیشرفت علم و دانش بشر، ابزار و وسایلی اختراع شده که در همه جا و هرلحظه می تواند صدای انسان را ضبط کند یا از انسان و اعمالش عکس برداری نماید و به عنوان یک سند مسلم در دادگاه مطرح شود، به گونه ای که قابل هیچ گونه انکار نباشد. اگر درگذشته بعضی از شهادت زمین تعجب می کردند امروز یک نوار نازک یا یک دستگاه ضبط که به صورت یک دکمه به لباس دوخته می شود می تواند مسائل بسیاری را بازگو کند. جالب اینکه در حدیثی از امام علی؟ع؟ می خوانیم که فرمود:

صلوا المساجد فی بقاع مختلفه، فان کل بقعه تشهد للمصلی علیها یوم القیامه؛در قسمت های مختلف مساجد نماز بخوانید، زیرا هر قطعه زمینی در قیامت برای کسی که روی آن نماز خوانده گواهی می دهد.

و در حدیث دیگری آمده است که امیر مؤمنان علی؟ع؟ هنگامی که بیت المال را تقسیم می کرد و خالی می شد، دو رکعت نماز بجا می آورد و می فرمود:

اشهدی انی ملا تک بحق، و فرغتک بحق؛ (روز قیامت) گواهی ده که من تو را به حق پر کردم و به حق خالی کردم. (۱)

در قرآن کریم درباره سخن گفتن اعضای بدن انسان، برخی حیوانات، جهنم و زمین آیات زیادی وجود دارد که برخی از این آیات عبارت اند از:

{الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كانُوا يكسِبُونَ؛ امروز

۱- تفسیر نمونه، آیت الله مکارم شیرازی، ذیل آیه ۲ سوره زلزله.

بر دهانشان مُهر می نهیم و دستهایشان با ما سخن می گویند و پاهایشان کارهایی را که انجام می دادند شهادت می دهند}.

{وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ؛ آن ها به پوست های تنشان می گویند: «چرا بر ضد ما گواهی دادید؟» آن ها جواب می دهند: «همان خدایی که هر موجودی را به نطق درآورده ما را گویا ساخته و او شما را نخستین بار آفرید و بازگشتتان به سوی اوست}. (۱)

جهنم انسان را می بیند و سخن می گوید:

{بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا * إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا؛ (این ها همه بهانه است) بلکه آنان قیامت را تکذیب کرده اند و ما برای کسی که قیامت را تکذیب کند، آتشی شعله ور و سوزان فراهم کرده ایم. هنگامی که این آتش آنان را از مکانی دور ببیند، صدای وحشتناک و خشم آلودش را که با نفس زدن شدید همراه است می شنوند}. (۲)

{يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ؛ (به خاطر بیاورید) روزی را که به جهنّم می گوییم: «آیا پرشده ای؟» و او می گوید: «آیا افزون بر این هم هست؟»}. (۳)

{كَلَّا آن ها لَظَى * نَزَّاعَةً لِلشَّوَى * تَدْعُو مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى * وَجَمَعَ فَأَوْعَى؛ امّا هرگز چنین نیست (که با این ها بتوان نجات یافت، آری) شعله های سوزان آتش است. دست و پا و پوست سر را می کند و می برد و کسانی را که به فرمان خدا پشت کردند صدا می زند و (همچنین آن ها که) اموال را جمع و ذخیره کردند}. (۴)

آری، اینکه بسیاری از انسان ها با زمین و آفرینش ارتباطی ندارند و به ملکوت اشیاء آگاه نیستند دلیل بر مردگی آن ها نیست، بلکه همه ی آفرینش باقدرت لایزال الهی دارای شعور و ادراک بوده و به اذن الله در همه دوره ها با افراد با ایمان در ارتباط بوده و در عصر ظهور زنده بودن

۱- فصلت، ۲۱.

۲- فرقان، ۱۱ و ۱۲.

۳- ق، ۳۰.

۴- معارج، ۱۵ تا ۱۸.

آن ها بروز خواهد کرد، آنچنان که شاعر می گوید:

ما سمیعیم و بصیریم و هشیمبا شما نامحرمان ما خامشیم

آری، اگر شما محرم شدید هشیاری ما را می بینید.

در عصر ظهور زمین مؤمن و کافر را می شناسد

بر اساس آنچه گفته شد، زمین و به طورکلی آفرینش دارای شعور و ادراک است و مؤمن و کافر را از هم باز می شناسد. ملکوت اشیاء اکنون برای اکثریت بشر قابل رؤیت و درک نیست، اما در زمان ظهور، ملکوت و زنده بودن، شعور و ادراک آفرینش بروز و ظهور خواهد کرد و همگان بر این امر واقف خواهند شد.

امام باقر؟ع؟ در این باره می فرمایند:

کأنی بأصحاب القائم وقد أحاطوا بما بین الخافقین فلیس من شیء إلا وهو مطیع لهم حتی سباع الارض وسباع الطیر، یطلب رضاهم فی کل شیء، حتی تفخر الارض علی الارض وتقول: مر بی الیوم رجل من أصحاب القائم؛ گویا می بینم اصحاب قائم؟ع؟ را که بین آسمان و زمین را پرکرده اند، چیزی نیست مگر مطیع آن ها، حتی درندگان زمین و هوا، همه چیز و همه کس درصدد تأمین رضایت آن ها هستند. زمینی بر زمین دیگر فخر می کند و می گوید امروز بر من یکی از اصحاب قائم؟ع؟ گذشته است. (۱)

این روایت از شعور زمین در شناخت مؤمن سخن می گوید.

رسول خدا؟ص؟ فرمود:

هر کس عمداً دروغی بر من ببندد محل نشیمن خود را در بین دو چشم جهنم آماده کند، اصحاب عرض کردند: یا رسول الله؟ص؟ مگر جهنم چشم دارد؟ فرمود: مگر نشنیده اید که قرآن می فرماید: (اذا راتهم من مکان بعید؛ وقتی جهنم ایشان را از محل دور ببیند) آیا جز این است که با دو چشم می بیند؟ (۲)

آری، عصر ظهور مرتبه بالاتری از آفرینش است. عدم درک بسیاری از اتفاقاتی که در عصر

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۷۳، ح ۲۵.

۲- تفسیرالمیزان، علامه طباطبایی، ذیل آیه ۲۵ سوره فرقان.

ظهور و رجعت می افتد و شگفت جلوه کردن این اتفاقات و برخی اوقات باور نکردن و موهومی دانستن آن ها به این دلیل است که برخی افراد عصر ظهور را دوران تکامل همین تمدن کنونی فرض می کننـد. بایـد با دقت دیگری به عالم نگریست، درصورتی که انسان به ولایت الهی چنگ می زد اصـلاً راهی را که اکنون طی کرده است و تمدنی را که اکنون ساخته و گرفتار آن شده است به وجود نمی آمد، انسان از مسیر دیگری عبور می کرد، به تمدن دیگری (حیات طیبه) می رسید، تاریخ از مسیر دیگری عبور می کرد.

امـام معصوم بـا آگاهی کامل ازآنچه انتظار مؤمنین را می کشـد و حیاتی که مؤمنین در آن نفس خواهنـد کشـید، در دعای عهـد از مؤمنین می خواهـد که از خداونـد بخواهنـد و دعا کننـد که در صورت رحلت، خداوند آنان را در عصر ظهور به این جهان بازگرداند، زیرا در عصر ظهور مرتبه بالاتری از حیات انسان مومن و طبیعت آغاز خواهد شد.

اَللّهُمَّ اِنْ حالَ بَینی وَ بَینَهُ الْمَوْتُ الَّذی جَعَلْتَهُ عَلی عِبادِك حَتْماً مَقْضِیاً فَاَخْرِجْنی مِنْ قَبْری مُؤْتَزِراً كَفَنی شاهِراً سَیفی مُجَرِّداً قَناتی مُلَبِّیاً دَعْوَةَ الدّاعی فِی الْحاضِرِ وَ الْبادی. (۱)

بارخـدایا! اگر میـان من و او، قـانون مرگ؛ که آن را بر بنـدگانت مقرر داشتی حائل شـد، مرا از قبرم بیرون آر، درحالی که کفن خویش بر کمربسـته و با شمشـیر کشـیده و نیزه ی برافراشـته و لبیک گوی دعوت حق در شهر و بیابان باشم.

۱- دعای عهـد، امام صادق؟ع؟، کتاب عتیق از محمـد بن هارون تلعکبری؛ کفعمی در مصـباح وبلـد الامین؛ سـیدبن. طاووس در مصباح الزائر و جناح المسافر، امام صادق؟ع؟ فرمود: هر کس آن را چهل صبح قرائت کند از یاران حضـرت حجت؟عج؟ در وقت قیام و ظهورشان گشـته و اگر قبل از ظهور از دنیا برود، خداوند جهت یاری دادن به امام عصـر؟عج؟ او را از قبر، در حالی که زنده شده و در صدد یاری امام است، خارج می کند، از این عقیده در شیعه به عنوان «رجعت» یاد شده است.

فصل ششم: امنیت قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

امنیت صرف نظر از نوع نگاه بشر به زندگی، نیاز قطعی برای هر انسانی است. هر کس طالب دنیاست به امنیت نیاز دارد و هرکس طالب بندگی خدا و آخرت است در سایه امنیت به خواسته خود می رسد. تمدن کنونی، امنیت جوامع بشری را با اسلحه متعارف و غیرمتعارف، موشک و ناو هواپیمابر تأمین می کند، زیرا امنیت را یک مقوله سخت می داند و به بخش نرم آن، یعنی توجه به آرامش درونی و رضایت انسان از خود، زندگی و خدای خود و تأمین رضایت خدا از خود توجه چندانی ندارد. چشم اندازی وجود ندارد که گردانندگان تمدن کنونی بشر این روش برقراری امنیت را تغییر دهند و روش فعلی، جای خود را به یک کنترل مقدس و الهی بدهد، به گونه ای که انسان ها آن چنان از درون پالایش و تربیت شوند که بدون فشار، امنیت سخت و نرم ایجاد شود. اندک قانون مداری شکننده ای که اکنون در برخی کشورها به وجود آمده است نیز به وسیله قوانین سخت گیرانه و جرائم سنگین به دست آمده است. دولت ها در عصر حاضر برای برقراری امنیت هزینه های کلانی را متحمل می شوند، اما علی رغم آن، جنگ، خشونت و بی عدالتی روز به روز در جهان در حال گسترش است. در مقابل، در آموزه های الهی، که هیچ گاه قاطبه بشر آن را نیازموده است، خداوند به کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام دهند وعده می دهد که ترسشان را به امنیت و آرامش مبدّل می کند. امنیتی که از درون انسان، از فطرت او و از روی میل و شوق می جوشد. در این عصر مختصات امنیت به درون آدم منتقل می شود.

امنیت در عصر حاضر (قبل از ظهور)

اشاره

یکی از تلخ کامی های بشر در طی قرن ها، فقدان عدالت فراگیر و حاکمیت ظلم و ستم و تبعیض بوده است. امری که ناامیدی و سرخوردگی بشرِ تشنه ی عدالت را به دنبال داشته است. اما این وعده ی پروردگار است که در عصر ظهور، برای نخستین بار، در کل طول عمر زمین و زمینیان، بساط ظلم و ستم و تبعیض برچیده می شود و ذائقه ی بشرِ تشنه ی عدالت، حلاوت شهد دل انگیز عدالت را خواهد چشید.

تمدن کنونی، امنیت جوامع بشری را با اسلحه متعارف و غیرمتعارف، موشک و ناو هواپیمابر تأمین می کند. زرادخانه های هسته ای به منظور برقراری توازن نظامی و به عنوان نیروی بازدارنده ساخته شدند، ولی هیچ گاه امنیت برقرار نشد. در داخل کشورها و در روابط بین الملل، امنیت با پلیس، جاسوس، اطلاعات، فناوری اطلاعات، دوربین های مداربسته، شُرطه، اسلحه، نگهبان و قاضی گره خورده است.

نیروهای امنیتی بیلان کار سالانه خود را با شوق خاصی اعلام می کنند و افتخار آنان افزایش دوربین های امنیتی، افزایش نیروهای امنیتی، استفاده از تجهیزات پیشرفته تر برای کشف جرم، افزایش کشف جرائم و افزایش اقتدار نیروهای امنیتی برای کنترل هر چه بیشتر بر جامعه می باشد.

شاید این تصور وجود داشته باشد که در برخی کشورها مردم حقوق یکدیگر را رعایت می کنند، ولی توجه به این نکته ضروری است که این قانون مداری چگونه و با چه قیمتی به دست آمده و با چه قوانین سخت گیرانه و جرائم سنگینی به فرهنگ تبدیل شده و در صورتی که جرائم برداشته شوند و قوانین تسهیل گردند، همین افرادِ با فرهنگ با چه سرعتی به وضعیت اولیه خود باز خواهند گشت. از زاویه ی دیگر، همین مردمِ با فرهنگ که حاضر به انداختن ته سیگار خود در خیابان نیستند، چگونه در روابط بین الملل دنباله رو و مددکار ظالمین و ستمگران و کشورهای سلطه گر بوده و از هیچ کمک مالی، نظامی و تکنولوژیکی به این کشورها، برای کشورگشایی و سرکوب دولت های مستقل دریغ نمی کنند.

این نوشتار به دنبال نادیده گرفتن امنیت مثال زدنی که در برخی مناطق جهان، منبعث از

اعتقـاد درونی، فرهنـگ دینی و انسـانی و برنامه ریزی صـحیح تربیتی، فرهنگی و امنیتی مـدیران و دست انـدرکاران وجود دارد نیست، ولی اینگونه مناطق بسیار کم بوده و عمـدتاً سرچشـمه آن اعتقادات مذهبی یا فرهنگ اجتماعی منبعث از ادیان الهی می باشد.

نمونه هایی از تلاش دولت ها در عصر حاضر برای برقراری امنیت

یکی از روش های تامین امنیت در دنیای کنونی تصویر و فیلم برداری دائمی از مکان های مختلف توسط ماهواره ها، پهپادها و سایر تجهیزات پرنـده می باشـد. دولت آمریکا در نظر دارد ۳۰ هزار پهپاد را بر فراز این کشور به پرواز درآورد تا با تصویربرداری دائمی هیچ نقطه کوری را در این کشور که معمولاً از دید دوربین های مداربسته مخفی می ماند بدون پوشش باقی نگذارند. اکنون ۲۷ ایالت آمریکا در حال بررسی قوانین مربوط به چگونگی استفاده از پهپادها هستند (۱).

تأمین امنیت با دوربین

دوربین هـای امنیتی اکنون در تمامی کشورها به صورت دائمی مشـغول پایش فضای اطراف خود بوده و محل خصوصـی برای هیـچ کس باقی نگذاشـته انـد. سـرویس های امنیتی، بانک ها، فروشـگاه ها، ادارات دولتی، مـدارس و حتی مکـان هـای بسـیار خصوصـی تحت مراقبت دوربین هـا هسـتند و آزادی، آبرو و حقوق اولیه انسان ها را زیر پا گذاشـته انـد. یکی از کشورهایی که در زمینه اسـتفاده از این دوربین هـا پیشـتاز است کشور انگلیس است. شوراهای محلی انگلیس طی چهار سال منتهی به سال ۲۰۱۴ مبلغ ۵۱۵ میلیون پوند برای نصب دوربین های جدید در کوچه و خیابان های شـهرها هزینه کرده اند. در حال حاضـر بیش از ۵۱ هزار دوربین مداربسـته فقط تحت نظر شوراهای محلی مشـغول کنترل اعمال و رفتار شـهروندان هسـتند. بررسـی های علمی نشان می دهد که افزایش دوربین های مداربسته تـأثیری در کـاهش جرم و جنـایت نداشـته است. بررسـی قانون آزادی اطلاعات نشان می دهـد که فرهنگ نظارت و کنترل در کشور انگلیس، از کنترل خارج شـده است و حریم خصوصـی و آزادی های مدنی مردم را نقض می کند.

در حال حاضر میلیون ها دوربین نظارتی خصوصی و دولتی در انگلیس فعال هستند ولی

۱- شیعه نیوز، وبگاه خبری. ۱۳۹۲. امنیتی ترین کشور جهان با پرواز ۳۰ هزار هواپیمای جاسوسی. http://www.shia-news.com/fa/news/۵۳۸۲۴.

مقایسه میزان جرم و جنایت در این کشور با کشورهایی که از این دوربین ها استفاده نمی کنند، نشان می دهد که این تجهیزات تأثیر چندانی در کاهش جرم و جنایت نداشته است. بر اساس برخی گزارش ها، انگلیس در حال حاضر حدود ۲۰ درصد دوربین های مداربسته جهان را در اختیار دارد و به عنوان مثال یک شهروند لندنی هر روز به طور متوسط، ۳۰۰ بار در مقابل دید دوربین های مداربسته قرار می گیرد (۱) (۲).

ایجاد امنیت (تصنعی) با قوانین بسیار سخت گیرانه

قوانین سختگیرانه و غیر متناسب با جرم روش دیگری است که در بسیاری از کشورها برای کاهش جرائم حتی برقرای نظم پیش بینی شده است. این جرایم آنقدر سنگین هستند که گاهی یک فرد را تا آخر عمر دچار آسیب جدی می کنند. در ایالات متحده آمریکا هر فرد یک پرونده دارد که سوابق اعتباری وی در آن ثبت شده است. یکی از مهم ترین منابع تکمیل این پرونده، تخلفات راهنمایی و رانندگی است. با هر تخلف رانندگی علاوه بر اینکه فرد باید هزینه بسیار بالایی را بپردازد که بسته به نوع تخلف متفاوت است (جریمه عبور از چراغ قرمز ۵۰۰ دلار، تخلف سرعت از ۱۵۰ تا ۵۰۰ دلار) این تخلف در پرونده ی وی نیز ثبت می شود. اولین جایی که این تخلف خودش را به رخ می کشد زمانی است که شخص بخواهد بیمه اتومبیلش را تمدید کند. به ازای هر تخلف در پرونده، ماهانه حدود ۳۰ دلار به پول بیمه او افزوده می شود. اگر بخواهد از بانک وام بگیرد، سود وامی که به او تعلق می گیرد افزایش چشم گیری پیدا می کند. بهره بانکی اصلاً عدد ثابتی نیست و با توجه به اعتبار وام گیرنده تغییر پیدا می کند. به عنوان مثال در شرایط یکسان ممکن است به یک شخص، وامی با بهره ۴ درصد بدهند و به فرد دیگر به علت اعتبار و سوابق، همان وام را با بهره ۲۰ درصد بدهند.

در مواردی که تخلف از نظر پلیس خطرناک تشخیص داده شود ممکن است فرد را به زندان بیاندازند. به عنوان مثال در ایالت آریزونا کسی که با سرعت بالای ۸۵ مایل رانندگی کند علاوه بر پرداخت جریمه مالی سنگین و ثبت در پرونده و لغو موقت گواهینامه رانندگی، زندانی خواهد شد. تمامی جریمه ها باید در کمتر از یک ماه پرداخت شود، در غیر این صورت برای فرد دادگاه تشکیل می شود. علاوه بر رانندگان اتومبیل ها، افراد پیاده و دوچرخه سوار هم جریمه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، وبگاه خبری. ۱۳۹۰. انتقاد از افزایش دوربین های مداربسته در نقاط مختلف انگلیس. http://irna.ir/fa/NewsPrint.aspx?ID=۶۶۶۰۵.

۲- Big Brother Watch, Company. ۲۰۱۸. The surveillance state in ۲۰۱۸. https://bigbrotherwatch.org.uk/۲۰۱۸/۰۱/the-surveillance-state-in-۲۰۱۸/.

می شوند. عبور نکردن از محل خط کشی شده جریمه ای حدود ۱۳۰ دلار برای عابر پیاده دارد.

خلاصه اینکه به علت هزینه های بسیار بالای ارتکاب جرائم رانندگی و عواقب وحشتناک آن، مردم معمولاً قوانین را به خوبی رعایت می کنند. پلیس هم به شدت با هر تخلفی برخورد می کند. تقریباً همه جا دوربین نصب شده و از تخلفات عکس گرفته شده و بعد از یک هفته برای راننده ارسال می شود؛ به همین علت کسی نمی تواند منکر انجام تخلف شود. یک نکته جالب دیگر هم اینکه، اگر فرد در دو سال گذشته تخلف نکرده باشد و تنها یک تخلف در دو سال داشته باشد می تواند در صورتی که تخلف، خطرناک نباشد با پرداخت هزینه کلاس (حدود ۱۸۰ دلار) در کلاس آموزشی که به این منظور تشکیل می شود شرکت کند و تخلف مربوطه در پرونده وی ثبت نشود. در خبرها آمده است که یک شهروند آلمانی حدود ۸ ساعت پشت چراغ قرمزی که خراب بود توقف کرد (۱).

سال گذشته در شهری در ولز، یک دوربین کنترل سرعت، تنها در شش ماه، مبلغ ۸۰۰ هزار پوند (تقریباً ۳ میلیارد و ۳۷۰ میلیون تومان) برگ جریمه صادر کرد. این دوربین ۱۳۶۲۴ راننده را به دلیل سرعت غیرمجاز و ۱۴۶ راننده دیگر را به دلیل عبور از چراغ قرمز جریمه کرده بود (۲).

این نوشتار به دنبال بررسی قوانین راهنمایی رانندگی در کشورها نیست، بلکه لازم است گوشه ای از جرائم سخت گیرانه، آشکار شود تا معلوم شود که قانون مداری در بسیاری از کشورها، درونی و مقدس نیست، بلکه تحت فشار فزاینده به وجود می آید و با برداشته شدن فشارها به صورت یک انفجار اجتماعی خود را نشان می دهد.

در سنگاپور یک فرد سیگاری به دلیل پرتاب ته سیگار خود از پنجره ۱۵ هزار و ۸۳۶ دلار آمریکا جریمه شده است. این مرد ۳۳ ته سیگار خود را طی چهار روز به بیرون پرتاب کرده است. دادگاهی در سنگاپور بابت پرتاب هر ته سیگار وی را حدود ۴۸۰ دلار جریمه کرد. این مرد سنگاپوری بابت بقیه ته سیگارهای خود که به بیرون پرتاب کرده است باید خدمات اجتماعی ارائه کند. دوربین های سنگاپور تخلف این مرد ۳۸ ساله را ثبت کرده اند. وی بابت ته سیگارهایی که جریمه نقدی نشده است باید منطقه عمومی را به مدت پنج ساعت،

۱- مسافر، علی. ۱۳۹۱. آمریکا نگاهی از درون. http://maabbasi.blogfa.com/post/۵۹.

۲- گروه بین الملل، مشرق نیوز. ۱۳۹۳. سود میلیاردی دوربین های تخلف سرعت در انگلیس. https://www.mashreghnews.ir/news/۳۷۵۰۵۵

در حالی که جلیقه ای با نوشته «برنامه کاری اصلاحی» بر تن کرده، تمیز کند. سنگاپور کشوری است که به پاکیزگی معروف است. افراد در مقابل کارهایی که به نظافت شهر لطمه می زند باید جریمه های سنگینی را تحمل کنند. واردات و مصرف آدامس نیز در سنگاپور برای حفظ اماکن عمومی ممنوع است. نکشیدن سیفون دستشویی، رها کردن زباله بر روی زمین نیز در سنگاپور جرم محسوب می شود و فرد متخلف باید جریمه های سنگینی بپردازد (۱).

در بسیاری از کشورها جریمه ریختن زباله در سطح شهر بسیار سنگین است. چندی پیش در منطقه «زی لاند» کشور هلند مردی که سیب خورده و باقیمانده آن را از ماشین بیرون پرت کرده بود به ۲۲۰۰ یورو جریمه محکوم شد، جالب تر این که شبکه های مختلف تلویزیونی ده ها بار تصویر او را نشان دادند. ریختن زباله در این کشور جریمه مالی سنگینی دارد و اگر شهروند متخلف، پول نداشته باشد باید به زندان برود. در کشور کره جریمه ریختن اندکی زباله در خیابان برابر با ۱۱ تا ۱۳ درصد پایه حقوق یک کارمند است. در کشور سنگاپور ریختن زباله در معابر عمومی جرم محسوب می شود و پلیس می تواند فردی را که در معابر و خیابان ها آشغال ریخته جریمه کند. جالب تر این که اگر فردی سه بار به دلیل کثیف کردن خیابان ها، توسط پلیس سنگاپور جریمه شود، برای بار چهارم دولت او را مجبور خواهد کرد که در روز یکشنبه با پیشبندی که روی آن عنوان «من شهر را کثیف کرده ام» نوشته شده است، خیابان های شهر را جارو کند. در انگلیس نیز پلیس رانندگانی را که از خودرو خود زباله به بیرون پرتاب می کنند، جریمه می کند. در ژاپن هر فرد که کوچک ترین زباله یا حتی آب دهان را در معابر عمومی بریزد ۸۰ تا ۱۶۰ ین جریمه می شود (۲).

هزینه های نظامی

دولت ها در عصر حاضر برای برقراری امنیت هزینه های کلانی را متحمل می شوند که به سادگی قابل محاسبه نیست. برای مثال هزینه های نظامی که کشورهای مختلف برای جلوگیری از حمله به کشورشان یا برای حمله به سایر کشورها در سال هزینه می کنند در جدول ۴ آورده شده است.

جدول۴_ هزینه نظامی سالیانه برخی کشورهای جهان در سال ۲۰۱۴ میلادی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، وبگاه خبری. ۱۳۹۳. جریمه سنگین. http://www.irna.ir/fa/News/۸۱۴۷۵۴۹۳/

۲- خبر آنلاین، وبگاه خبری. ۱۳۹۳. جریمه زبالهریزها در دیگر کشورها چگونه است. http://tnews.ir/news/E۳۸۱۱۲۰۳۱۶۹۵.html.

ص:۲۰۹

هزینه نظامی (میلیارد دلار)کشور

۱۷۴۷کل جهان

۶۴۰ایالات متحده آمریکا

۱۸۸ جمهوری خلق چین

۸۷.۸روسیه

۶۷عربستان سعودی

۶۱.۲فرانسه

۵۷.۹انگلستان

۴۸.۸آلمان

۴۸.۶ژاپن

۴۷.۴هندوستان

۳۳.۹کره جنوبی

۳۲.۷ایتالیا

۳۱.۵برزیل

۲۴استرالیا

۱۹.۱ترکیه

۱۹امارات متحده عربی

تأمین نشدن امنیت علی رغم هزینه و تلاش زیاد دولت ها

همان گونه که بیان شد دولت ها تلاش های زیادی برای برقراری امنیت در درون کشور خود و در جامعه بین الملل انجام داده اند، ولی چرا شرایط امنیتی روز به روز در جهان بدتر می شود؟ نتایج شکل ۲۹ نشان می دهد که طی ۵۰ سال گذشته آمار قتل در آمریکا از ۱۰ نفر در صد هزار نفر به ۱۶-۱۴ نفر در صد هزار نفر افزایش یافته و در دو قاره دیگر تقریباً ثابت مانده است (۱).

دلیل تأمین نشدن امنیت، علی رغم صرف هزینه های زیاد، آن است که بشر می خواهد امنیت را با اسباب و لوازم تأمین کند، در حالی که خود انسان به یک منبع ناامنی بدل شده است. بر اساس آموزه های دینی، بشر خود باید امن شود تا جامعه امن شود، مختصات ایمنی باید به درون انسان برود.

۱- Lemahieu, Jean-Luc. ۲۰۱۳. Global study on homocide. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC).

شکل ۲۹_ آمار قتل در قاره آمریکا، اروپا و آسیا طی سال های ۱۹۵۵ تا ۲۰۱۱

با نگاهی به آمارهای ارائه شـده ثابت می شود که امنیت بیرونی و درونی مردم در عصر حاضـر روز به روز کم تر شـده و این روند با سـرعت ادامه دارد. برای اثبات این ادعا کافی است به آمار ارائه شده توسط سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) دقت شود که نشان می دهـد چگونه امنیت درونی انسان ها روز به روز در حال کاهش است. سازمان همکاری اقتصادی و توسـعه (۱) که مقر آن در پاریس است به عنوان باشـگاه کشورهای ثروتمنـد، هم اکنون دارای ۳۴ عضو می باشـد که اکثرا کشورهای اروپایی و چنـد کشور آسـیایی ثروتمند را شامل می شود (۲). شعار سازمان همکاری «سیاست های بهتر برای زنـدگی بهتر Better Policies for Better Lives» می باشـد. هیـچ شخصـی در عالم «مخالف سـیاست بهتر برای زندگی بهتر» نیست، بحث این است که آیا سـیاست های حاکم بر تمدن کنونی بشر، منجر به زندگی بهتر شده است یا نه؟

پاسخ این است که تمدن کنونی بشر چون از اساس به واسطه ایجاد یک انحراف بزرگ در راه

۱- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).

۲- صباغیان، علی. ۱۳۹۴.آشنایی با سازمان همکاری اقتصادی و توسعه. همشهری آنلاین. http://www.hamshahrionline.ir/details/۶۲۴۳۸.

رسیدن بشر به تعالی و کمال مورد نظر پروردگارش به وجود آمده است، بخش های وسیعی از آن یک تمدن اشتباهی و تقلبی است، بنابراین اتخاذ سیاست های مختلف شاید بتواند سالیانی اثرات مهلک این تمدن را مخفی نگه دارد، ولی بالاخره خود را نشان خواهد داد. برای درک بهتر این موضوع کافی است آمار سازمان همکاری را درباره مصرف داروهای ضد افسردگی مورد توجه قرار داد.

آمار سازمان همکاری اقتصادی و توسعه نشان می دهد که مصرف داروهای ضد افسردگی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۱ برای استرالیا از حدود ۴۵ واحد به ازای هر هزار نفر در روز به حدود ۸۹ رسیده و بنابراین ظرف مدت ۱۰ سال مصرف این دارو که نشان دهنده کاهش امنیت درونی انسان است، دو برابر شده است. برای سایر کشورهای عضو نیز روند افزایش مصرف دارو همین گونه بوده است. در مورد مصرف داروهای دیابت، چربی خون و سایر داروها نیز آمار همین گونه نگران کننده است و نشان می دهد که بشر با اتخاذ سیاست های مختلف نتوانسته است بر انحراف خود از مسیر صحیح سرپوش بگذارد (شکل ۳۰) (۱).

۱- Lafortune, Gaétan. ۲۰۱۴. Health at a Glance ۲۰۱۳. OECD Publishing.

شکل ۳۰_ آمار مصرف داروی ضد افسردگی در کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه طی مدت ۱۰ سال

امنیت در عصر ظهور

از دغـدغه های اصـلی هر جامعه ای امنیت و آرامش است و در اینکه امنیت نعمتی بـدون جایگزین است شـکی نیست. امنیت مانند اکسـیژن برای جامعه ضـروری است؛ به همین دلیل، جامعه حاضـر اسـت هزینه های زیادی را در این راستا تحمل کند. قرآن امنیت را یکی از اهداف استقرار حاکمیت الله و خلافت و جانشینی صالحان و طرح امامت می شمارد. امنیت

بحثی است که در آیات قرآن، مستقیم و غیرمستقیم به آن پرداخته شده و لذا یکی از دغدغه های انبیاء و ائمه؟عهم؟ مسئله امنیت و آسایش جامعه بوده است. آن ها دوست داشته اند که مردم را از عواقب شوم ناامنی نجات داده و لـذت شیرینی امنیت را به کام مردم بچشاننـد. امیرالمؤمنین؟ع؟ نعمت مهم دنیا را امنیت و سـلامتی جسم و کمال نعمت آخرت را وارد بهشت شـدن می دانـد و در احادیث دیگر، امنیت از ضروریات اولیه زندگی بشر شمرده شده و وطنی که امنیت ندارد بی ارزش قلمداد شده است. احساس امنیت از خصایص مؤمن شمرده شده و تأمین امنیت از اهداف جهاد قلمداد شده است (۱).

یکی از مهم ترین مؤلفه های به وجود آمـدن جامعه ای پیشـرفته و پویا، اسـتقرار امنیت همه جانبه و فراگیر و پایدار است، امری که به لحاظ اهمیت آن، در روایات ائمه معصوم؟ع؟ نعمتی الهی معرفی شده است. این خواسته ی بشری به نحو فراگیر و همه جانبه تنها در عصر موعود محقق خواهد شد.

امام جواد؟ع؟ می فرماید:

إن القائم منا هو المهـدی الـذی یجب أن ینتظر فی غیبته، ویطاع فی ظهوره، وهو الثالث من ولـدی، والـذی بعث محمدا بالنبوه وخصـنا بالامامه إنه لو لم یبق من الدنیا إلا یوم واحد لطول الله ذلک الیوم حتی یخرج فیه فیملا الارض قسطا وعدلا کما ملئت جورا وظلما؛ قائم ما همان مهدی است، کسی که باید در غیبتش او را انتظار کشند و در ظهورش او را فرمان برند و او سومین از فرزندان من است. سوگند به کسی که محمّـد؟ص؟ را به نبوّت مبعوث فرمود و ما را به امامت مخصوص گردانیـد اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نمانـده باشـد خداونـد آن روز را طولانی گرداند تا در آن قیام کند و زمین را پر از عدل و داد نماید همچنان که آکنده از ظلم و جور شده باشد. (۲)

امام باقر؟ع؟ درباره امنیت در عصر ظهور می فرمایند:

یخرج العجوز الضعیفه من المشرق ترید المغرب ولا ینها ها أحد؛ در این زمان پیرزن

۱- نادری، محمد. ۱۳۸۵. اهمیت امنیت در اسلام. فصلنامه دانش انتظامی. بهار ۱۳۸۵، دوره ۸ شماره ۱.

۲- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۳۷۷، باب ۳۶، ح ۱.

ناتوانی از مشرق زمین به مغرب می رود، در حالی که هیچ کس متعرض او نمی شود. (۱)

در برخی از روایات دایره ی امنیت و حوزه ی آن، حتی فراتر از انتظارات معمول بشری تعریف شده است. امام علی؟ع؟ می فرمایند:

هرگاه قائم ما قیام کند، آسمان باران خود را می بارد و زمین روئیدنی ها و گیاهان را برویاند و کینه و عداوت از دل های بندگان زایل شود. درندگان با چهارپایان از در آشتی وارد می شوند و با انسان ها کاری ندارند، تا جایی که زنی از عراق به شام می رود، قدم نمی گذارد مگر بر روی گیاهان. زنبیلش روی سرش است و هیچ درنده ای او را به هیجان در نمی آورد و هیچ ترسی ندارد. (۲)

این روایت و روایات دیگری که در این خصوص وجود دارد نشان می دهند که در عصر ظهور امنیت حتی به حیوانات هم گسترش می یابد.

در روایات متعددی آمده است که روش امام عصر در زمینه های مختلف بر اساس قرآن و سنت است، بنابراین برای بررسی روش امام عصر در برقراری امنیت درونی و برونی در جامعه مهدوی بهتر است از سه منبع قرآن، سنت پیامبر گرامی اسلام و ائمه اطهار و روایات کمک گرفته شود. خداوند در قرآن کریم درباره امنیت می فرماید:

{وَعَدَ اللَّهُ الَّذِینَ آمَنُوا مِنْکمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَیسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِی الْأَرْضِ کمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِینَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَیمَکنَنَّ لَهُمْ دِینَهُمُ الَّذِی ارْتَضَی لَهُمْ وَلَیبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا یعْبُدُونَنِی لَا یشْرِکونَ بِی شَیئًا وَمَنْ کفَرَ بَعْدَ ذَلِک فَأُولَئِک هُمُ الْفَاسِقُونَ؛ خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند وعده می دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان گونه که به پیشینیان آن ها خلافت روی زمین را بخشید؛ و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه دار خواهد ساخت؛ و ترسشان را به امنیت و آرامش مبدّل می کند، آن چنان که تنها مرا می پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت. و کسانی که پس از آن

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۴۵.

۲- همان، ج ۵۲، ص ۳۱۶.

کافر شوند، آن ها فاسقان اند}. (۱)

«وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا» یعنی خود انسان امن می شود. انسان تکامل پیدا می کند نه اسباب امنیت. انسان باید تغییر کند نه دوربین زیاد شود. امروزه همه جا دوربین گذاشته اند، بنابراین کسی خلاف نمی کند، اگر آدم امن بشود به دوربین نیازی نیست. الآن چرا به دوربین نیاز داریم، چون آدم ها امن نیستند. در زمان ظهور آدم امن می شود نه راه، انسان از دست نفس خود امن می شود و مختصات امنیت به درون انسان منتقل می شود (۲).

کار اصلی امام زمان؟عج؟ این نیست که جهان را از عدل و داد پر می کند. کار اصلی او زنده کردن جامعه است. وجود امام زمان؟عج؟ عامل حیات است. او جامعه مرده را زنده می کند؛ بعد به عدل و داد فرا می خواند. جامعه زنده مشتاق عدل و داد است. برخی از انسان ها به حسب ظاهر، انسان و در باطن، مرده اند (مرده های متحرک). صورت آنان مطابق سیرتشان نیست. امام؟ع؟ صورت ها را مطابق سیرت می کند. بعد از آنکه سیرت را انسانی و واقعی کرد، جامعه ظاهراً و باطناً انسانی می شود. سپس به عدل و داد فرا می خواند و جامعه زنده، تشنه عدل و داد می شود.

کار اصلی او احیاگری است، همان گونه که رسول خدا؟ص؟ جامعه مرده را زنده کرد، حضرت ولی عصر؟عج؟ نیز جامعه مرده را زنده می کند و برای احیای آن، معارف، حقایق و طهارت حقیقی را اعطا می کند (یزکّیهم و یعلّمهم). جامعه ای زنده است که کتاب الهی، حکمت الهی و طهارت الهی را بداند و بیابد. پیامبر ؟ص؟ بعد از اینکه تزکیه و تعلیم فردی را مطرح کرد، به تزکیه و تعلیم جمعی پرداخت و (به درمان) کینه جویی، حقد و حسادت پرداخت. آن که عداوت را تبدیل به صلح می کند، کیمیاگری است (ولایت تکوینی) و تنها با نصیحت ممکن نیست. کار امام عصر؟عج؟، تبدیل عداوت به صداقت است. بیشتر کارهای امام زمان؟عج؟ (تأمین امنیت، عدالت، رفاه) فرعی است و مهم، کار اصلی است و این کار اصلی با کارهای فرعی کامل می شود (۳).

برای بررسی روش امام عصر در برقراری امنیت، بر اساس سنت، کافی است به انسان متقی

۱- نور، ۵۵.

۲- حجت الاسلام قنبریان، محسن. ۱۳۹۱. پدیده های پایانی در قرآن. مسجد بلال، بهبهان.

۳- کارگر، رحیم. ۱۳۸۱. جهانی شدن و حکومت جهانی حضرت مهدی؟ع؟. مجله انتظار، زمستان ۸۱ شماره ۶.

و مومن مورد نظر امام علی؟ع؟ بنگریم. امام؟ع؟ در خطبه متقین (همام) خصوصیات انسان متقی و مومن را بیان فرموده اند که برخی از این خصوصیات عبارتند از:

حَیَاؤُهُ یَغْلُو شَهْوَتَهُ؛ شرمش بر شهوتش برتری دارد.

وَ وُدُّهُ یَغْلُو حَسَدَهُ وَ عَفْوُهُ یَغْلُو حِقْدَهُ؛ و دوستیش بر حسدش و گذشتش بر کینه اش.

لَا یَنْطِقُ بِغَیْرِ صَوَابٍ؛ جز سخن درست نگوید.

وَ لَا یَلْبَسُ إِلَّا الِاقْتِصَادِ؛ و جز لباس اقتصاد نپوشد.

مَشْیُهُ التَّوَاضُعُ؛ با تواضع راه رود.

خَاضِعٌ لِرَبِّهِ بِطَاعَتِهِ رَاضٍ عَنْهُ فِی کُلِّ حَالَاتِهِ؛ و در اطاعت پروردگارش خاضع باشد، در همه احوال از خدا راضی است.

مَیِّتَهً شَهْوَتُهُ کَظُوماً غَیْظَهُ صَافِیاً خُلُقُهُ آمِناً مِنْهُ جَارُهُ؛ شهوتش مرده و خشمش فرو خورده، و خُلقش ناآلوده، همسایه اش از او آسوده است.

جَمِیلُ الْمُنَازَعَهِ کَرِیمُ الْمُرَاجَعَهِ عَدْلٌ إِنْ غَضِبَ رَفِیقٌ إِنْ طَلَبَ لَا یَتَهَوَّرُ وَ لَا یَتَهَتَّکُ وَ لَا یَتَجَبَّرُ خَالِصُ الْوُدِّ وَثِیقُ الْعَهْدِ وَفِیُّ الْعَقْدِ؛ نزاع کردنش نیکو و مراجعه کردنش شرافتمندانه است، عادل است اگر خشم ورزد، ملایم است اگر چیزی خواهد، بی باک و پرده در و زور گو نیست، دوستیش صمیمانه و پیمانش محکم و در قرار داد با وفاست.

لَا یُتَوَقَّعُ لَهُ بَائِقَهٌ وَ لَا یُخَافُ لَهُ غَائِلَهٌ؛ کسی از او انتظار شر ندارد و از بلایش نترسد.

بُعْدُهُ مِمَّنْ تَبَاعَدَ مِنْهُ بُغْضٌ وَ نَزَاهَهٌ وَ دُنُوُّهُ مِمَّنْ دَنَا مِنْهُ لِینٌ وَ رَحْمَهٌ لَیسَ تَبَاعُدُهُ تَکَبُّراً وَ لَا عَظَمَهً وَ لَا دُنُوُّهُ خَدِیعَهً وَ لَا خِلَابَهً بَلْ یَقْتَدِی بِمَنْ کَانَ قَبْلَهُ مِنْ أَهْلِ الْخَیْرِ فَهُوَ إِمَامٌ لِمَنْ بَعْدَهُ مِنْ أَهْلِ الْبِرِّ؛ دوری اش بغض و کناره گیری از آلودگی است، و نزدیکیش به هر که نزدیک می شود، ملایمت و مهربانی است، برای خود پسندی و بزرگ فروشی نیست، و نزدیکیش برای فریب و نیرنگ نباشد، بلکه از پیشینیان اهل خیر پیروی کند، و خود پیشوای نیکان پس از خود باشد.

بی شک امام عصر برای امن کردن جامعه در پی پرورش انسان هایی با خصوصیات بیان شده توسط امام علی؟ع؟ است که البته خصوصیات و حکمت های یاد شده فطری و بر

مبنای آموزه های الهی از جمله آیات قرآن است. برای مثال در صورتی که امام عصر جامعه ای را بپروراند که مردم آن جامعه بر اساس حکمت امام علی «شرم آن ها از شهوتشان بیشتر باشد»، راه ها امن می شوند، مناسبات اداری اصلاح می شود، گناهانی نظیر دروغ، غیبت، سرقت، تجاوز و غیره از بین می روند و نیازی نیست که برای کنترل هر یک از موارد یاد شده پلیس، دوربین و قاضی وجود داشته باشد.

استراتژی امر به معروف و نهی از منکر به جای دوربین و قوانین سختگیرانه

امر به معروف و نهی از منکر، با رعایت شرایط آن، یک تکلیف شرعیِ عمومی برای حفظ احکام اسلام و سلامت جامعه است. محدوده ی امر به معروف و نهی از منکر منحصر به قشر و صنف خاصی از مردم نیست و تمام اقشار و اصناف واجد شرایط را در بر می گیرد و حتی بر زن و فرزند واجب است که هنگام مشاهده ی ترک معروف یا انجام حرام توسط پدر و مادر یا شوهر، به امر به معروف و نهی از منکر، در صورت تحقق شرایط آن مبادرت کنند.

إِنَّ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْی عَنِ الْمُنْكرِ سَبِیلُ الْأَنْبِیاءِ وَ مِنْهَاجُ الصُّلَحَاءِ فَرِیضَهٌ عَظِیمَهٌ بِهَا تُقَامُ الْفَرَائِضُ وَ تَأْمَنُ الْمَذَاهِبُ وَ تَحِلُّ الْمَكاسِبُ وَ تُرَدُّ الْمَظَالِمُ وَ تُعْمَرُ الْأَرْضُ وَ ینْتَصَفُ مِنَ الْأَعْدَاءِ وَ یسْتَقِیمُ الْأَمْرُ ؛ امر به معروف و نهی از منکر راه و روش پیامبران و شیوه صالحان است و فریضه بزرگی است که دیگر فرایض به واسطه آن بر پا می شود، راه ها امن می گردد و درآمدها حلال می شود و حقوق پایمال شده به صاحبانش بر می گردد، زمین آباد می شود و (بدون ظلم) حق از دشمنان گرفته می شود و کارها سامان می پذیرد. (۱)

در این روایت به وضوح بیان شده است که امر به معروف و نهی از منکر موجب ایجاد امنیت و عدالت می شود.

فردی به حضورامام باقر؟ع؟ رسید و عرض کرد:

«شما اهل بیتِ رحمت هستید. خداوند رحمت را مخصوص شما قرار داده است. امام؟ع؟ فرمود: همین گونه است. خدا را سپاس که ما هیچ کس را به گمراهی نمی افکنیم و از

۱- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۵، ص ۵۶.

راه هدایت خارج نمی کنیم. دنیا به پایان نخواهد رسید تا این که خداوند، مردی از ما اهلبیت را برانگیزد که به کتاب خدا عمل می کند و از همه ی امور منکر نهی می نماید».

به طور خلاصه می توان دریافت که امام عصر برای امن کردن جامعه، درون انسان ها را امن خواهد کرد و مختصات امنیت را به درون انسان خواهد برد، به این صورت امنیت بیرونی با کم ترین هزینه ای برقرار خواهد شد. در متن جامعه آنچه نگهبان دائمی مومن است خود او و آئینه های او که همان برادران مومنش هستند خواهد بود، نه دوربین ها و قوانین سخت گیرانه، اگر چه بی شک همانگونه که در روایات اشاره شده است سیستم حکومتی امام عصر نیز مواظب اندک مواردی که ممکن است در جامعه به وجود بیاید بوده و به سرعت و قاطعیت با عدالت رفتار خواهد نمود.

امام باقر؟ع؟ صمیمیت و اعتماد عمومی را در آن زمان چنین به تصویر می کشد:

أَتَی الرَّجُلُ إِلَی کیسِ أَخِیهِ فَیأْخُذُ حَاجَتَهُ فَلَا یمْنَعُهُ؛ در آن دوران هر نیازمندی از جیب برادرش به مقدار نیاز بر می دارد و برادرش نیز جلوگیری نمی کند. (۱)

موضوع امنیت در عصر ظهور، در کتب سایر ادیان الهی نیز مورد توجه قرار گرفته است. برخی از این اشارات عبارت اند از:

او صلح را برای قوم به ارمغان می آورد، تمام ابزارهای جنگی، لباس ها و چکمه های سربازان از بین می رود. (۲)

او امت ها را داوری خواهد نمود و قو مهای بسیاری را تنبیه خواهد کرد و ایشا ن شمشیرهای خود را برای گاوآهن و نیزه های خویش را برای اره ها خواهند شکست و امتی بر امتی شمشیر نخواهد کشید و بار دیگر جنگ را نخواهند آموخت. (۳)

صلح جاودان در سراسر طبیعت حکم فرما خواهد شد. گرگ با بره سکونت خواهد داشت و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید. گوساله و شیر و گاو پروار با هم خواهند زیست و طفل کوچک

۱- وسائل الشیعه، حر عاملی، ج ۳، ص ۴۲۵.

۲- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب اشعیای نبی، فصل ۹، بند ۴ به نقل از معین نجف آبادی، سعیده، موعود در اندیشه یهود، ۱۳۸۱، فصلنامه انتظار موعود، شماره ۲۶.

۳- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب اشعیای نبی، فصل ۲، بند ۴.

آن ها را خواهد راند. گاو با خرس خواهد چرید و بچه های آن ها با هم خواهند خوابید و شیر مثل گاو کاه خواهد خورد. طفل شیرخواره بر سوراخ مار بازی خواهد کرد و کودک از شیر بازداشته شده، دست خود را بر لانۀ افعی خواهد گذاشت. (۱)

۱- همان، فصل ۱۱، بند ۶، ۷ و ۸.

فصل هفتم: عدالت قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

در عصر حاضر بی عدالتی به اوج خود رسیده و ظلم قانونی شده است، به گونه ای که در مجامع بین المللی یک تصمیم قانونی اتخاذ شده و بر اساس آن به یک کشور تجاوز نظامی صورت می گیرد. بی عـدالتی و ظلم فقط در کشتن و اسارت فیزیکی انسان ها خلاصه نمی شود، بلکه ابعاد بسیار وسیع تری دارد. امروزه فرهنگ انسان ها، اخبار و اطلاعاتی که به آن ها می رسد، حتی ذائقه غذایی آن ها به بنـد اسارت کشیده شده است. بسیاری معادلات بین المللی از اساس ظالمانه است. در بسیاری از نقاط عالم ظلم تا مغز استخوان انسان ها وارد شده و مانند سرما در تمام شئون زندگی رسوخ پیدا کرده است. بسیاری از مردان و زنان حقوق یکدیگر را محترم نمی شمرند و بسیاری از فرزندان نیز با والدین رفتاری ظالمانه دارند. آزادی انسان ها با دوربین، اسکنرها و بازرسی های متعدد سلب شده و هر روز بر مقررات ظالمانه افزوده می شود. بی عـدالتی اقتصادی، فرهنگی، تغـذیه، بهـداشت و انواع دیگر بی عـدالتی ها ابعاد گسترده ای یافته است. عدالت، گمشده آدمی در تمامی قرون و اعصار و رسالت همه انبیاء و اولیاء است. عدالت گل واژه ای است که با باروت، توپ و موشک به دست نمی آید. عدالت، حقیقتی است که همه انسان ها در زلال فطرت خود با آن آشنایند و بسیاری جان خود را بر سر آن گذاشته انـد. به شـهادت روایات و ادعیه ی فراوان و برخی داستان های معتبر، مهـدویت و عـدالت قرین یکـدیگر و دو روی یک سکه اند. مهدی یعنی عدالت و عدالت همه جانبه و فراگیر یعنی مهدی. مهـدی یعنی حاکمی معصوم و عادل در پهنه گیتی؛ یعنی آخرین پناه انسان در جهانی پر از ظلم؛ یعنی تنها راه؛ یعنی عنوان صـحیفه عـدالت. رسول خـدا؟ص؟ فرمود: اگر باقی نمانـد از روزگار، مگر یک روز، البته خداوند برمی انگیزد مردی از

اهل بیت مرا که زمین را از عدل پر کند، همچنان که از ستم پر شده باشد. روش امام عصر برای برقراری عدالت این است که؛ «هنگامی که دیگران هوای نفس را بر هدایت مقدّم بدارند، او امیال نفسانی را به هدایت برمی گرداند و هنگامی که دیگران قرآن را با رأی خود تفسیر کنند، او آراء و افکار را به قرآن باز گرداند. او به مردم نشان می دهد که چه نیکو می توان به عدالت رفتار نمود. او تعالیم فراموش شده ی قرآن و سنّت را زنده می سازد».

عدالت و کرامت انسان ها در عصر حاضر (قبل از ظهور)

اشاره

در دنیای کنونی بی عدالتی در عرصه های مختلف به نهایت خود رسیده است. در عرصه اقتصاد، سیاست، فرهنگ، بهداشت، تغذیه، امنیت و سایر عرصه ها انواع بی عدالتی حتی به صورت قانونی درآمده است. در این نوشتار جای مطرح کردن حتی قسمتی از این بی عدالتی نیست، اما برای ترسیم یک سیمای کلی از این ظلم های آشکار به پاره ای از موارد به عنوان نمونه اشاره می شود:

بی عدالتی اقتصادی

آثار تخریبی بسیار عظیم چاپ اسکناس بدون پشتوانه برکسی پوشیده نیست. در جنگ جهانی دوم، آلمان با مطالعات دقیق، اقدام به جعل اسکناس انگلیس کرد و کارخانه ای بزرگ برای تولید کاغذ مخصوص و چاپ پوند انگلیس ایجاد نمود. مدتی هواپیماهای آلمان اسکناس های چاپ شده را روی شهرهای آن کشور میریختند، مردم آن ها را جمع می کردند و هرچه را می خواستند، به هر مبلغی که فروشنده می گفت می خریدند. این موضوع یک بحران اقتصادی بسیار بزرگ که تأثیر آن از بمب ها و موشک ها بسیار بیشتر بود برای انگلیس به وجود آورد. چون اسکناس ها کاملاً منطبق با اصل تولید می شد. حتی متخصصان هم نمی توانستند اسکناس جعلی را از اصلی باز شناسند، بنابراین بانک ها نیز ناچار بودند آن ها را بپذیرند. این موضوع ادامه یافت تا اینکه جاسوسان انگلیس پس از مدت ها تلاش، محل احداث کارخانه را یافتند و آن را بمباران کردند و دولت انگلیس پس از چند سال تحمل بحران اقتصادی به تدریج توانست اسکناس های جاری را از رده خارج و با اسکناس های جدید جانشین کند و اقتصاد خود را سروسامان بخشد.

حال تصور کنید تمام دلارهایی که در اقتصاد جهان در حال چرخش است در آمریکا تولید می شود. پس از جنگ دوم جهانی که انگلیس به تدریج روبه ضعف نهاد و آمریکا به عنوان قدرت درجه اول جهانی شناخته شد، مصنوعات این کشور و پول آن یعنی دلار، اعتبار جهانی کاذب یافت و آمریکا را آن چنان مغرور کرد که اسکناس خود را از تعهد و قید پشتوانه آزاد کرد و وانمود کرد که تولیدات صادراتی آن کشور به عنوان پشتوانه دلار کافی است. این اقدام دست آمریکا را باز گذاشت تا با آزادی کامل هر مقدار اسکناس که لازم ببیند چاپ و منتشر نماید. آمریکا به خاطر تسلط سیاسی، نظامی و صنعتی که بر جهان یافته بود با اعتراضی هم مواجه نشد و لذا توانست هر مقدار مواد خام و هرگونه خدمات دیگری را که لازم دارد با همان اسکناس ها، آزاد از هرگونه کنترل، خریداری و مورد استفاده قرار دهد و بدین ترتیب به یک غول اقتصادی، سیاسی بلامنازع جهانی ارتقا یابد. این وضع تقریباً هفتاد سال بر جهان سایه افکنده است. کدام بی عدالتی می تواند بالاتر از این باشد که یک کشور به هر میزان بخواهد اسکناس چاپ کرده و با آن منابع سایر ملت ها را غارت کند و هرگاه لازم دید با آن کشورهای دیگر را از هستی ساقط نماید.

مکس کیسر (۱) مدت هفت سال از عمر خود را به دلالی در وال استریت (۲) مشغول بوده است. او خود را به قصابی که اکنون گیاه خوار شده تشبیه می کند، زیرا دیدن این مطلب که چگونه بانک های آمریکایی گلدمن ساکس (۳) و جی پی مورگان (۴) در حال خلق پول هستند، حال او را برهم می زند. وی در این رابطه می گوید: «اگر من در خانه ی خود دستگاه چاپ اسکناس داشته باشم آن ها مرا جاعل خطاب می کنند، ولی اگر بانک ها و حسابداران شرکتی این کار را انجام دهند، این کار قانونی محسوب می شود» (۵).

۱- .Max Keiser. وی هم اکنون برنامه ی گزارش کیسر را در شبکه راشا تودی و همچنین برنامه ی بر روی تیغ را در شبکه ی تلویزیونی پرس تی وی اجرا می کند.

۲- ساختمان بازار بورس نیویورک که بزرگ ترین بورس جهان از نظر میزان معاملات و حجم مالی است.

۳- بانک آمریکایی Goldman Sachs.

۴- بانک آمریکایی J. P. Morgan

۵- کدآمایی، وبگاه تحلیلی. ۱۳۹۳. امپراطوریها و بانکها. http://www.kadamaei.ir.

بی عدالتی سیاسی

سازمان ملل متحد در پایان جنگ جهانی دوم توسط قدرت های فاتح در جنگ شکل گرفت. این قدرت ها برای خود حق ویژه ای را قائل شدند. پنج قدرت برتر آن زمان یعنی آمریکا، فرانسه، انگلستان، شوروی (امروزه روسیه) و چین ضمن عضویت دائم در شورا از حق وتو برخوردار هستند. دلیل اعطای حق وتو این بود که کشورهای قدرتمند بتوانند ضمن حفظ سلطه خود در نظام بین الملل، به کمک این حق انحصاری مانع از درگیر شدن کشورهای جهان در جنگ شده، صلح و امنیت بین الملل را محقق سازند. با نگاهی به گذشته و عملکرد ۶۰ ساله این شورا آشکار می شود که این شورا در کاهش جنگ ها و نزاع هایی که ابرقدرت ها در آن ذی نفع بوده اند نقش مؤثری ایفا نکرده و حتی بعضاً به روشن کردن آتش جنگ یاری رسانده است. عملکرد شورای امنیت بیشتر به گونه ای است که تداعی می کند که «ظلم در دنیای کنونی قانونی شده است».

بی عدالتی در تعریف تروریسم

در حال حاضر کشورهای غربی از برخی گروه های تروریستی حمایت می کنند که دست این گروه ها به خون مردم بی گناه در کشورهای مختلف آلوده است. این گروه های تروریستی در کشورهای غربی جایگاه دارند، در کنگره آمریکا لابی دارند و به عنوان فعال سیاسی شناخته می شوند و برای اقدامات تروریستی خود نیز بودجه و اعتبار دریافت می کنند.

«اسلام در خصوص تعامل مسلمانان با دیگران در سه حوزه، دستورات و سفارش هایی دارد. نخست حوزه اسلام و مسلمین هستند که با آن ها دارای اشتراکات متعدد دینی و فرهنگی هستند، حوزه دوم حوزه موحدان عالم است که با آن ها در اصل توحید و برخی دیگر از موارد دارای اشتراک هستند و سوم حوزه انسانیت است که شامل همه افراد غیرمسلمان و غیر موحد است که با آن ها در اصل انسانیت مشترک اند. در دستورات دین، دو عنصر مشترک در خصوص تعامل با این سه حوزه وجود دارد و آن دو عنصر عبارت اند از عنصر عقل و عدل؛ یعنی در بخش انگیزه و رفتار، عادلانه و در بخش اندیشه، عاقلانه رفتار شود» (۱). این نوع نگاه اسلام به موضوع تعامل با بشریت اکنون در معادلات بین الملل وجود ندارد.

۱- آیت الله جوادی آملی، عبدالله. ۱۳۹۳. دستورات اسلام در خصوص تعامل با دیگر کشورها. سخنرانی در دیدار جمعی از مدیران وزارت امور خارجه. ۹/۱۰/۹۳. خبرگزاری فارس. http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۱۳۹۳۱۰۰۹۰۰۰۹۲۳.

بی عدالتی فرهنگی (هژمونی فرهنگی)

در حال حاضر پرشمارترین روزنامه ها و بزرگ ترین نویسندگان تلویزیونی در کشورهای غرب فعالیت می کنند و ماهواره ها در اختیار کشورهای سرمایه دار است. امکانات مخابراتی، دیجیتالی و به ویژه اینترنت در اختیار ایالات متحده آمریکاست. درآمدهایی که آمریکا از راه اینترنت و از طریق فروش امکانات شبکه ای در دنیا به دست می آورد به صدها میلیارد و حتی تریلیون دلار می رسد. در چنین شرایطی فرهنگ های ملیِ فاقد امکانات رسانه ای و شبکه ای، به تدریج مخاطبان جهانی خود را از دست می دهند؛ در انزوا قرار می گیرند و ناگزیر از اتخاذ موضعی تدافعی می شوند.

در حوزه فرهنگی، سیاست هر کشوری که با فرهنگ جهانی، به ویژه فرهنگ لیبرال که سایه سلطه و هژمونی خود را بر جهان افکنده است به مقاومت برخیزد، به عنوان ضدانقلاب عصر جهانی، سنتی، ضد بشر و ضد توسعه معرفی می شود. مقاومت در مقابل فرهنگ لیبرال دموکراسی به مثابه خصومت نسبت به غرب تلقی می شود. دولت های غربی تلاش نمودند با ابزارهای نرمِ قدرت، به مبارزه با فرهنگ و تمدن هایی که غنا و عیار خاصی دارند ادامه دهند، تا ابزارهای قدرت سخت و نرم را در اختیار خود داشته باشند. آن ها، تحت عنوان «انقلاب فرهنگی» کوشش کردند بر آموزه های فرهنگی ملل شرق و ازجمله، جهان اسلام، فرهنگ و تمدن خود را برتر و آنان را وادار به پذیرش آموزه های ارزشی و هنجارهای غربی نمایند؛ زیرا هدف نهایی، جهانی نمودنِ ارزش های غربی بود تا از این راه، هژمونی و سلطه خویش را بر جهان تداوم بخشند (۱).

بی عدالتی در تغذیه

امروزه در دنیا ۸۷۰ میلیون نفر از کمبود تغذیه رنج می برند. این بدان معنی است که حدود یک هشتم از مردم جهان برای سلامت و داشتن یک زندگی پرتحرک دسترسی به غذای کافی ندارند. در حقیقت گرسنگی و سوء تغذیه خطر شماره یک سلامت جهانی هستند، خطری حتی بزرگ تر از ترکیبی از بیماری های ایدز، مالاریا و سل.

خبر خوب اینکه معضل گرسنگی کاملاً قابل حل است. در سراسر دنیا غذا به میزان کافی

۱- شفیعی، نوذر. ۱۳۹۳. تحلیل سازه انگارانه از تاثیر قدرت فرهنگی بر هژمونی ایالات متحده آمریکا. http://drshafie.blogfa.com/post-۶۳.aspx.

برای همه وجود دارد و به منظور دستیابی به این منبع، نیازی به بررسی های پیچیده علمی نمی باشد. امروزه دانش، ابزار و سیاست، در کنار خواست و اراده سیاسی می تواند این مشکل را برطرف سازد.

حل معضل گرسنگی به برقراری صلح و ثبات کمک می کند. هنگامی که دولت ها نتوانند امنیت غذایی و دسترسی آسان به مواد غذایی کافی را تضمین کنند، در معرض سقوط قرار می گیرند. بی ثباتی در بازارهای غذا می تواند منجر به بی ثباتی در خیابان ها گردد. حل معضل گرسنگی، زمینه را برای پیشرفت در بسیاری از جنبه های توسعه ازجمله بهداشت و تحصیل فراهم می کند. زنان با تغذیه مناسب، کودکان سالم تر و سنگین تری به دنیا می آورند که سیستم ایمنی قوی تری نیز دارند. احتمال مدرسه رفتن یک کودک سالم که از تغذیه مناسب بهره مند بوده، به مراتب از سایر کودکان بیشتر است (۱).

شکل ۳۱_ گرسنگی در جهان امروز

بی عدالتی بهداشتی (زباله هسته ای)

هم اکنون برخی از کشورهای جهان بهداشت محیط زیست خود را به قیمت قربانی کردن بهداشت و محیط زندگی سایر انسان ها تأمین می کنند. آمریکا هرساله صدها هزار تن از

۱- سازمان ملل متحد، وبگاه اینترنتی. ۱۳۹۳. برنامه جهانی غذا. http://fa.wfp.org.

زباله های خطرناک خود را به کشورهای دیگر صادر می کند. مقدار بسیار بیشتری از مقادیر اعلام شده نیز به صورت قاچاق و از مسیرهای غیرقانونی از این کشور خارج می شود که تا ۵۰ درصد مقادیر اعلام شـده نیز برآورد می شود. آمریکا همچنین تا هشتاد درصـد زباله هایی که به آن ها اقلام دست دوم الکترونیکی نام داده است، از محدوده سـرزمینی خود خارج می کند. این اقلام شامل کامپیوترها، تلویزیون ها، گوشـی های همراه و دیگر وسایل بی مصرف است. آمریکا بزرگ ترین تولیدکننـده این تجهیزات به شـمار می رود و پسـماندهای این دسـتگاه ها، پس از مصرف، به کشورهای جهان سوم ارسال می شونـد. اکثر این اقلام بی مصرف که سالانه به میلیون ها تن بالغ می شونـد به کشورهای در حال توسـعه و فقیر آسـیا و آفریقا وارد می شونـد، تا به ظاهر در آنجا بازیابی و یا بازسازی شوند، در حالی که تنها بخش بسیار کوچکی از این حجم زباله قابل بازیافت بوده و مابقی در محیط زیست رها می شوند.

آنچه واقعاً روی می دهد این است که زباله ها در این کشورها دفن شده و یا سوزانده می شوند و درنتیجه مقادیر فراوانی از مواد خطرناک و مضر حاوی کادمیوم، جیوه، سرب و عناصر خطرناک دیگر به هوا و خاک این کشورها وارد می شود. زباله الکترونیکی به دستگاه های الکترونیکی کهنه و قطعات آنان، همچون تلفن ها، کامپیوترها و لوح فشرده گفته می شود که حاوی فلزات خطرناکی مانند سرب، کادمیوم و جیوه هستند که در صورت رهاسازی در طبیعت پس از پایان عمر مفید و بازیافت نشدن صحیح، آلوده کننده خطرناک محیط زیست به شمار می روند.

شکل ۳۲ــ زباله های الکترونیکی حاوی فلزات سمی هستند.

شرکت های آمریکایی تولید کننده وسایل الکترونیکی سالانه نزدیک به چهارصد میلیون دستگاه های الکترونیکی از کار افتاده را به مناطق فقیر کشورهای فقیر آسیایی و آفریقایی همچون چین، هند و غنا صادر می کننـد. درواقع آلودگی خطرناک حاصل از اقلام الکترونیکی مصـرف شـده در آمریکا و کشورهای ثروتمنـد دیگر، نه در خود این کشورها بلکه در شـهرهای فقیر چین، تایلند، مالزی، اندونزی، نیجر، هند، مصر و دیگر کشورهای آفریقایی که حتی گزارشی هم در مورد آن ها وجود ندارد منتشر می شود.

در شـهرهاییماننـد شـهرهای جنوب چین، فقرا و کودکان، کامپیوترها و گوشـی های تلفن همراه خارج از رده را برای یافتن اجزای فلزی با ارزش، اما سـمی، جـداسازی می کنند. کودکان با حفاظ ایمنی ناقص، این فلزات را ذوب کرده و بخارات سـمی حاصل از آن را اسـتنشاق می کنند و هر آنچه که نتواند بازیافت شود نیز انباشـته و یا دفن می شود. مردم این شـهرها با مشکلات بزرگ بهداشتی و زیست محیطی دست به گریبان بوده و به بیماری های گوناگون مبتلا هستند.

آمریکا به طور سازمان یافته ای تلاش برای قانون گـذاری بین المللی در مورد تجارت زباله ها را بی اثر گذاشـته و در مسـیر اجرایی شدن توافقات بین المللی سـنگ اندازی می کند. در دهه ۸۰ میلادی به دنبـال کشف چنـدین مورد از اعمـال غیرقـانونی و ضـد بشـری آمریکایی ها در مورد آلوده سازی محیط زیست کشورهای دیگر، از طریق میلیون ها تن از زباله های خطرناک (ازجمله انتقال هزاران تن از خاکسترهای حاصل از سوزاندن زباله های فیلادلفیا به سواحل هائیتی) درنهایت در سال ۱۹۸۹ رایزنی های بین المللی به تنظیم معاهده ای انجامید که سـعی داشت نقل وانتقال زباله های خطرناک را تحت نظارت قوانین بین المللی درآورد که به معاهده باسل موسوم شد.

این معاهـده بسـیار ملایـم بود و انتقـال زبـاله را فقـط به قطب جنوب ممنوع اعلام کرده و در مورد کشورهای دیگر نیز اعلام موافقت رسـمی دولـت های مربوطه را برای دریافت زباله ها الزامی دانسـته بود. هرچند واشنگتن این معاهده را امضا کرد، اما نظام سرمایه داری وابسته به

کمپانی ها در برابر اعتراض شدید بخش های درگیر در تجارت کثیف زباله های خطرناک عقب نشینی کرده و اجرایی شدن این معاهده را در سنای آمریکا هرگز به تصویب نرساند. از ۱۶۸ کشور امضا کننده معاهده تنها سه کشور نتوانستند اجرایی شدن آن را به تصویب مجالس خود برسانند که عبارت بودند از آمریکا، افغانستان و هائیتی که یکی از مقاصد زباله های مضر آمریکایی ها می باشند (۱).

تحقیر انسان ها

انسانی که مسجود فرشتگان است و می تواند خلیفه خدا بر روی زمین باشد در تمدن امروزی، کرامت خود را از دست داده است. کرامت در لغت به معنای شرافت، اصالت، سخاوت، بزرگواری، بزرگ منشی، آبرو، حیثیت و ضد پستی آمده است. کرامت، دور شدن از هر پستی و فرومایگی و نائل شدن به شرافت و بزرگواری تعریف شده است که به دارنده این صفت، کریم می گویند (۲).

کرامت؛ امانتی است الهی که بسان گوهر ارزشمندی از سوی ربِّ مالک در صدف وجود عبد سالک به ودیعه گذاشته شده است و از مهم ترین عوامل کمال انسانیت و مقام آدمیت محسوب می شود. هرچند در تبیین این فرآیند از سوی مکاتب و مذاهب مختلف، تعاریف گوناگونی ارائه شده است، اما مناسب ترین و متعادل ترین تعریف عبارت است از؛ «عظمت و ارزش های ذاتی و درونی که در انسان نهفته است و در دیگر کائنات پیدا نمی شود».

در فرهنگ اسلامی دو نوع کرامت برای انسان تعریف شده است:

کرامت ذاتی: این نوع کرامت به طور تکوینی در پرتو نعمت ها و قابلیت های خاصی که خداوند به بنده اش اعطا کرده، در نهاد او به ودیعه گذاشته شده است و اختیار انسان در کسب این مقام نقش ندارد. به واسطهٔ این فضیلت، انسان در مرتبه ای قرار می گیرد که برتر از دیگر موجودات است. قرآن کریم می فرماید:

{وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا؛ ما آدمی زادگان را گرامی داشتیم و آن ها را در خشکی و دریا، (بر مرکب های راهوار) حمل کردیم و از انواع روزی های پاکیزه به آنان روزی

۱- خبرگزاری مشرق، وبگاه خبری. ۱۳۹۳. حقوق بشر از نوع آمریکایی، کشورهای فقیر زباله دان یا زباله بان. http://www.mashreghnews.ir/fa/news/۱۱۱۷۵۶.

۲- عفتی، قدرت الله. ۱۳۸۵. کرامت انسان در قرآن با نگاهی به شعر امام خمینی (ره). مجله پاسدار اسلام. بهمن ۱۳۸۵، شماره ۳۰۲.

دادیم و آن ها را بر بسیاری از موجوداتی که خلق کرده ایم، برتری بخشیدیم}. (۱)

از این آیه استنباط می شود، هر کمالی که در دیگر موجودات هست، حدّ اعلای آن در بشر وجود دارد. این کرامت یک وجه عمومی و کلی دارد که همهٔ انسان ها را شامل می شود؛ ازاین رو حتی انسان های مشرک، کافر و فاسق از این نوع کرامت برخوردار بوده اند، ولی چنین گوهر بی همتایی را کُفران کرده و اصالت هویت اصیل خویش را به پای امور فناپذیر و ارزش های دروغین فدا کرده اند.

کرامت اکتسابی: یک نوع علّو روحی و اعتلای معنوی است که بر پایهٔ تقوا و پارسایی ظهور می کند. قرآن کریم می فرماید:

{یا أَیهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاکمْ مِنْ ذَکرٍ وَأُنْثَی وَجَعَلْنَاکمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَکرَمَکمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاکمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِیمٌ خَبِیرٌ؛ ای مردم ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم و شما را تیره ها و قبیله ها قرار دادیم تا یکدیگر را بشناسید؛ (این ها ملاک امتیاز نیست) گرامی ترین شما نزد خداوند با تقواترین شماست؛ خداوند دانا و آگاه است}. (۲)

بر اساس این آیه، انسان ها در ارتباط با این نوع کرامت یکسان نیستند، بلکه متفاوت هستند و هرچه میزان تقوا و پرهیزگاری آنان بیشتر باشد، کرامتشان نیز بیشتر خواهد بود. کسی که می خواهد به مقام مکرّمین دست یابد، از پستی ها گریزان است و به اعتلا گرایش دارد (۳).

کرامت انسان در دنیای کنونی به ویژه تمدن غرب و آنچه از تمدن غرب به دنیای شرق نفوذ کرده است با پول گره خورده و ارزش گذاری می شود. برای مثال تمدن کنونی غرب، زن را به عنوان یک کالاـ برای تبلیغ مصنوعات خود و بهره کشی در آورده است. در کشورهای عضو اتحادیه اروپا مدام بر شمار کسانی که به عنوان روسپی، کارگر اجباری یا گدای خردسال مورد سوء استفاده قرار می گیرند، افزوده می شود. این نتیجه ی نخستین پژوهش گسترده اتحادیه

۱- اسراء، ۷۰.

۲- حجرات، ۱۳.

۳- نساجی زواره، اسماعیل. ۱۳۹۳. شاخص های کرامت انسان در آموزه های قرآن. پایگاه اطلاع رسانی دفتر استاد حسین انصاریان. http://www.erfan.ir/۷۷۴۸۸.

اروپـا دربـاره تجـارت انسان در این قاره است. طبق این پژوهش، رقم رسـمی قربانیان تجارت انسان در فاصـله سال های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ حدود ۱۸ درصـد افزایش یافته و از ۶۳۰۹ نفر به ۹۵۲۸ نفر در سال رسـیده است. بیشتر قربانیان تجارت انسان را زنان و دخترانی تشـکیل می دهنـد که وادار به روسپی گری می شونـد. طبق پژوهش اتحادیه اروپا، از سال ۲۰۰۸ تا سال ۲۰۱۰ در اروپا در مجموع نام ۲۳۶۲۳ قربانی تجارت انسان به طور رسمی ثبت شده است. ۶۸ درصد قربانیان زن بوده اند و ۱۲ درصد دختر، ۱۷ درصد مرد و ۳ درصد پسر (۱).

عدالت و کرامت انسان ها در عصر ظهور

عدالت، گمشده ی آدمی در تمامی قرون و اعصار و رسالت همه انبیاء و اولیاء است. عدالت گل واژه ای است که در عصـر دود و باروت، هنوز هم هر شـنونده ای را مسـحور و هر بیننده ای را مبهوت می کند. عدالت، حقیقتی است که همه انسان ها در زلال فطرت خود با آن آشنایند و بسیاری جان خود را بر سر آن گذاشته اند (۲).

یکی از روایات بسیار مهم مهدوی روایت پر نمودن دنیا از عدالت توسط حضرت حجت؟عج؟ است که مکررا توسط پیامبر گرامی اسلام؟ص؟، ائمه اطهار؟عهم؟ و پیامبران و اولیای الهی تکرار شده است.

یَملَأُ الله بِهِ الَارضَ قِسطاً وَ عَدلاً کَما مُلِئَت ظُلماً و جَورا؛ زمین را از عدل و داد پر می کند چنان که از جور و ستم پر شده است. (۳)

در قـدم اول بایـد دیـد، ظلم و جور و قسط و عـدل چیست. وقتی صـحبت از ظلم می شود مصادیق محـدودی از ظلم مانند کشـتار و پایمال کردن حقوق مادی انسان ها، ظلم در قضاوت بین مردم و دسـت اندازی به نوامیس آن ها به ذهن متبادر می شود، چون برداشت جامعه از ظلم به همین مصادیق، محدود می شود. اقسام یاد شده مصادیق مهم و شاید برخی از آن ها بالاترین نوع ظلم هسـتند، اما دایره ظلم به همین موضوعات ختم نمی شود و ظلم مصادیق بسیار متعدد دیگری دارد که یا جدی گرفته نشده اند و یا موارد متعدد دیگری از ظلم در تمدن

۱- رسانه ایران، وبگاه تحلیلی. ۱۳۹۲. رشد تکان دهنده قاچاق زنان در اروپا. http://www.rasanehiran.com/vdcb.ab۹urhbgziupr.html.

۲- پور سید آقایی، مسعود. ۱۳۸۳. عدالت مهدوی استمرار عدالت نبوی و علوی. مجله انتظار. پاییز ۱۳۸۳، شماره ۱۳.

۳- کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۳۷۷.

کنونی حاکم بر جهان ظهور و بروز پیدا کرده است که به برخی از آن ها اشاره می شود.

یکی از مهم ترین مصادیق ظلم که در تمـدن کنونی ظهور و بروز نموده است؛ ظلم به طبیعت، محیط زیست یا به طور عام، ظلم به کره خاکی می باشـد. ورود میلیاردها تن دی اکسیدکربن، انواع گازهای گلخانه ای، گازهای سـمی و خطرناک و فلزات سـنگین به جوّ زمین به علت صـنعت و سـبک زنـدگی، ورود ده ها میلیون تن انواع مواد شوینده مضـر به خاک و در نتیجه منابع آب، دریاها و رودخانه ها، ورود دههـا میلیون تن پساب های صـنعتی، قطعات الکترونیک کهنه و فرسوده، پاشـش دهها میلیون لیتر سـموم دفع آفات نباتی و حشـره کش و کودهای شـیمیایی در مزارع، باغات و محیط زیست و ده ها مورد دیگر از مصادیق مهم و جدید ظلم به طبیعت و محیط زیست در تمدن مدرنیته است. هیچ گاه چرخه و زنجیره های طبیعت به دست بشر گسسته نشده بود، ولی در قرن اخیرگسسته شده است.

تاراج معادن و منابع طبیعی که باید قرن ها توسط بشر مورد استفاده قرار گیرد به علت سبک زندگی، مصرف گرایی و تجمل گرایی در تمدن کنونی از مصادیق بارز ظلم است. تمدن کنونی برای هر ابزار مورد اسـتفاده در منزل، ادارات و مکـان هـای عمومی و هر فعـالیت خصوصـی و عمومی یک میز چوبی تعریف کرده است. میز تحریر، میز توالت، میز آرایش، میز نهارخوری، میز کامپیوتر، میز اداری، میز تلفن، میز تلویزیون، میز آب سـردکن، انواع مبل و سایر انواع لوازم چوبی که تولید و مصرف آن ها به قیمت تاراج جنگل ها و منابع طبیعی تمام شده است. استفاده بی اندازه از فلزات و تعویض سریع مدل ها و تعریف نیمه عمر؛ منابع انرژی و منابع انواع فلزات و سایر نیازمندی های بشر را مورد ظلم بی نظیری قرار داده است.

روابط بین الملل ظالمانهماننـد حق وتو، پخش فیلم های خشن و مسـتهجن که رهاورد تمدن مدرنیته است از اقسام مهم و جدید ظلم به اخلاق بشـریت است. ایجاد مسابقه تسـلیحاتی، جنگ سازی، بیماری سازی برای فروش تسـلیحات، دارو و تجهیزات پزشـکی، بیوتروریسم علیه انسان ها، حیوانات و حتی منابع طبیعی، تولید سـلاح های میکروبی، شـیمیایی و هسـته ای، استفاده از زنان برای تبلیغ کالا، ریختن گندم در دریا و معدوم ساختن برخی دیگر از محصولات کشاورزی برای کنترل قیمت، سالیانه ۳۲ میلیون سقط جنین قانونی ثبت شده

در جهان، تولیـد، تبلیغ و مصـرف لوازم آرایشـی بی حد و حصـر، تولید اجناس، مواد غذایی، دارو و سایر ملزومات تقلبی که ایمنی و سـلامتی انسان را به خطر می اندازد، تولید محصولات غذایی آلوده به سموم، رنگ، مواد شـیمیایی مضـر، ترویـج لختی و ایجاد شـهرها و سواحل لختی، چاپ ظالمانه پول (دلار) توسط دولت ها، صـله رحم نکردن، دوری از پـدر و مادر و گسـیختگی بنیان خانواده ها و رواج انواع ازدواج بـدون تعهـد طرفین به قانون و اخلاق، تبلیغات تجاری دروغ و کاهش ولایت پدر و مادر و بزرگان خانواده از مصادیق مهم ظلم هسـتند که در تمدن کنونی به وجود آمده اند یا سـیر شـتابانی گرفته اند.

ظلم انسان به خودش که از اقسام بسـیار مهم ظلم می باشـد نیز در تمـدن کنونی بسـیار رایـج تر شـده است. «در قرآن، ظلم به نفس در آیات متعـددی تکرار شده است. در دعای کمیل می خوانیم: «ظَلَمتُ نَفسـی» و در مناجات شریف شعبانیه «قد جرت علی نفسی فی النّظر لها فلها الویل ان لم تغفر لها». گناهان، لغزش ها، رفتن به دنبال شهوات، رفتن به دنبال اهواء، دور شدن از توجه، تذکر و خشوع در مقابل پروردگار، ظلم به خود است. این هم یک عرصه ی مهمی (از ظلم) است. ما وقتی که در باب عـدالت بحث می کنیم؛ عـدالت در روابط اجتماعی، عدالت در تشـکیل نظام اجتماعی؛ نمی توانیم از عدالت نسبت به خودمان غفلت کنیم. به خودمان هم نباید ظلم کنیم. به خودمان هم بایستی عدل بورزیم». (۱)

وقت گذرانی در برابر تلویزیون، فیلم و سـریال های چند صد قسمتی که اکنون بسیار رایج شده است، وب گردی و گـذراندن اوقات شریف انسان در کانال های تلگرامی و سایر وسایل ارتباطی، اقسام ظلم به خود می باشد. گـذراندن وقت گران بها به تماشای انواع و اقسام مسابقات ورزشی، خواندن مجلات مربوط به آن و بحث های بی ارزش در این باره بدون اینکه کوچک ترین بهره ورزشی برای بسیاری اشخاص داشته باشد، دوری از خانواده و همنوع و به سر بردن در فضای مجازی در ساعات طولانی و تا پاسی از شب یا شبانه روزی از مصادیق جدید ظلم به خود می باشد.

۱- مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله سید علی حسینی خامنه ای، بیانات در دومین نشست اندیشه های راهبردی ۲۷/۰۲/۱۳۹۰.

از بین بردن نسل حیوانات برای استفاده از پوست، گوشت، شاخ، عاج و حتی تفریح که ضربات جبران ناپذیر بر محیط زیست، از بین بردن حشرات مفید با استفاده از سموم به صورت غیر علمی و بی رویه، برای سود جویی بیشتر، از مصادیق ظلم به طبیعت، حشرات و خود انسان می باشد.

بنابراین ممکن است در این روایت پر شدن دنیا از ظلم و جور گسترده ای وسیع تر از آنچه تا کنون در اذهان بوده است را شامل گردد. اما به تبع این نوع نگاه به اقسام ظلم، عدالتی که امام عصر؟عج؟ در زمین حکم فرما می کند عدالتی است که همه ی اقسام ظلم را از میان برداشته و عدالت را در همه ی موضوعات و زوایای مختلف زندگی انسان مستقر می کند. امام عصر؟عج؟ عدالت را در روابط بین انسان ها با یکدیگر، رابطه انسان ها با خودشان، رابطه انسان ها با حیوانات و محیط زیست برقرار می کند.

روش برقراری عدالت توسط امام

الف) عدالت در روابط بین انسان ها

«روش برقراری عدالت در هر یک از این زمینه ها استفاده از زور و شمشیر نیست. قتال راهکار نهایی امام نیست، قتال برای برداشتن موانعی است که هیچ راهی برای هدایتشان نیست. هیچ استعدادی توسط امام ضایع نمی شود. اصولاً ائمه برای به کمال رساندن استعدادها آمده و اگر ذره ای استعداد هدایت در کسی ببینند تلاش بسیاری می کنند که آن استعداد را بالفعل کنند. بنابراین اصل، بر تسخیر قلوب و هدایت است و استفاده از قوه شمشیر برای برداشتن موانعی است که از سعادت و کمال بشر جلوگیری می کنند و خود نیز به هیچ طریقی قابل هدایت نیستند». (۱)

اصولاً در روایات مانور زیادی روی اسلحه امام و قتال برای برقراری عدالت داده نشده و شمشیر کمترین سهم را در مهدویت دارد. البته این موضوع ناقض شدت عمل حضرت در برابر طغیان گران و ظالمین نیست. برخلاف برخی برداشت ها، به جای شمشیر و کشتار، آنچه

۱- برگرفته از درس خارج مهدویت، حضرت آیت الله محمد رضا عابدینی.

در پیشبرد اهداف امام، ازجمله برقراری عدالت در روایات بر آن تأکید شده است چهار چیز است:

۱ــ عظمت، شوکت، اقتدار و صلابت یاران امام و قدرت جسمی و ایمان آن ها.

۲ــ رعب و وحشتی که به امر الهی به واسطه نشانه ها و صلابت یاران و هیبت امام در دل دشمن می افتد.

۳ــ ورود جنود غیبی ازجمله ملائک به کارزار .

۴ــ بالا رفتن عقل، علم و تجربه ملت ها و یاس عمومی از تمدن مادیِ شیطانی که قرن ها بر جوامع انسانی حکومت کرده اند. بن بست فکری و نبود ایده جدید برای اغوای ملت ها از طرف جنود شیطان.

دوران امام عصر را نباید با زمان های قبل مقایسه کرد، چون واقعه شریف ظهور، آغاز ظهور اراده ی خداوند در عالم و گام اول قیامت است. به گفته قرآن «قضی الامر» یعنی امر خداوند قهرا جاری خواهد شد.

حذیفه می گوید از رسول خدا؟ص؟ شنیدم که فرمود:

إذا کان عند خروج القائم ینادی مناد من السماء: أیها الناس قطع عنکم مده الجبارین و ولی الامر خیر امه محمد فالحقوا بمکه، فیخرج النجباء من مصر والابدال من الشام وعصائب العراق رهبان باللیل، لیوث بالنهار، کأن قلوبهم زبر الحدید فیبایعونه بین الرکن والمقام؛ هنگامی که زمان ظهور قائم فرا رسد، نداکننده ای از آسمان ندا می دهد که: هان ای مردم! خداوند سلطه ی جبارین را از سر شما برداشت و سر رشته ی کارها و تدابیر امور گیتی را، شایسته ترین و والاترینِ امت محمد؟ص؟، به کف با کفایت خویش گرفت، اینک خود را به مکه برسانید. و آنگاه است که چهره های پرفضیلتی از مصر، شایستگانی از شام و گروه هایی از عراق، بسوی مکه، می شتابند که شیران روز و راهبان شب هستند؛ دل هایشان همانند فولاد سخت و استوار است پس بین رکن و مقام با او بیعت می کنند. (۱)

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۰۴ ؛ اختصاص، شیخ مفید، ص ۲۰۸.

بنابر این با ظهور امام، دوران و جولان باطل به پایان رسیده و دولت حق فرا می رسد و این وعده، قول و خواست خداوند متعال است.

للحقّ دوله، للباطل جوله.

برای حق دولتی و از برای باطل جولانی باشد. (۱)

{هُوَ الَّذِی أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَی وَدِینِ الْحَقِّ لِیظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کلِّهِ وَلَوْ کرِهَ الْمُشْرِکونَ؛ او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد، تا آن را بر همه آیین ها غالب گرداند، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند}. (۲)

در این دوران پرچم ظفر پیامبر افراشته می شود و امر الهی بر این تعلق گرفته است که ولایت الله و حاکمیت الله که در قیامت قهری و مطلق ظهور می کند در این دنیا نیز به درجاتی ظهور نماید. عصر ظهور عصر تحقق غیب در عالم انسانی است.

اصولاـ درگیری های ظهور آنچنان که به آن دامن زده شده است وسیع نیست. طغیانگرانی وجود دارند که امام آن ها را در مدت کوتاهی از میان بر می دارد. ظالمین زیر پای ملت ها، در حالی که به سمت امام می روند له می شوند. بلکه یاران امام به امر امام عرق زیادی برای هدایت بشر به قهقرا رفته می ریزند.

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ می فرمایند:

یاوی الی المهدی امته کما یأوی النحله الی یعسوبها؛ امت به امام زمان؟ع؟ رو می کنند، همان طور که زنبورعسل به ملکه خود رو می کنند. (۳)

همچنین می فرمایند:

یخرج المهدی فی امتی یبعثه الله غیاثا للناس؛ امام عصر؟ع؟ در میان امتم قیام می کند درحالی که خداوند او را پناه مردم (فریادرس) قرار می دهد. (۴)

۱- غرر الحکم و درر الکلم، عبد الواحد بن محمد تمیمی آمُدی، ص ۵۴۴ ؛ عیون الحکم والمواعظ، علی بن محمدلیثی واسطی، ص ۴۰۳.

۲- توبه، ۳۳.

۳- الحاوی للفتاوی، سیوطی، ج ۲، ص ۷۷.

۴- کشف الغمّه، اربلی، ج ۲، ص ۲۷۰.

غیاث یعنی تنها فریادرس، یعنی فریادرسی، در زمانی که هیچ فریادرسی نباشد. امام عصر؟ع؟ در هنگامه ی ظهور چنین خواهد فرمود:

أنَّ رحمه ربکم وسعت کل شی ء و انا تلک الرحمه؛ رحمت خداوند همه ی اشیاء را فراگرفته است و من همان رحمت واسعه هستم. (۱)

رحمت واسعه بودن امام به این معنی نیست که ایشان در برابر طغیان گران و ظالمین سکوت کند، بلکه طبق آیات متقن قرآن و سنت رسول خدا، با شدت با آن ها برخورد می کند. این برخورد، امر الهی است که در جای جای قرآن و روایات به آن اشاره شده است. درباره اجرای عدالت مالی و بخشایش مال بین مردم توسط امام روایات فراوانی وجود دارد که برای نمونه می فرمایند:

چون مهدی ما اهل بیت قیام کند، مال را به طور مساوی تقسیم می کند و عدالت را در میان رعیت اجرا می کند. هر کس از او اطاعت کند، از خدا اطاعت کرده است و هر کس او را نافرمانی کند، خدای را نافرمانی کرده است. (۲)

در میان اهل تورات با تورات، در میان اهل انجیل با انجیل، در میان اهل زبور با زبور و در میان اهل قرآن با قرآن داوری می کند. ثروت های روی زمین و گنج های درون آن از تمام نقاط جهان به سوی او گرد می آیند. آنگاه خطاب به مردم می فرماید: بیایید، این همان متاع دنیاست که برای آن با خویشاوندان قطع رحم کردید، خون های حرام را ریختید، به حریم گناهان وارد شده، مرتکب محرمات الهی شدید، این ثروت ها را کلان کلان در اختیار مردم قرار می دهند که چنین رقم های درشت در تاریخ بخشش های جهان بی سابقه خواهد بود. زمین را پر از عدل و داد و نور کند، آن چنان که مملو از جور و ستم و شر شده باشد. (۳)

امام صادق؟ع؟ فرمود:

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۳، ص ۱۱.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۱۲۴؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۲۹ و ج ۵۲، ص ۳۵۱.

۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۲۹ و ج ۵۲، ص ۳۵۱؛ منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص ۳۱۰.

أول ما يظهر القائم العـدل ان ينادی منادیه: أن یسلّم صاحب النافله لصاحب الفريضه الحجر الأسود والطّواف؛نخستين چيزی که از عدالت قائم؟عج؟ ظاهر می شود، اين است که منادی اعلام می کند، آنان که طواف مستحبی می کنند، «مطاف» (محل طواف) و «حجرالاسود» را برای کسانی که طواف واجب می کنند، خالی کنند. (۱)

إذا قام حکم بالعدل وارتفع فی ايامه الجور و أمنت السّبل و أخرجت الأرض برکاتها وردّ کلّ حق الی أهله و لم يبق أهل دين حتّی يظهروا الإسلام و يعترفوا بالإيمان؛ مهدی چون قيام کند، به عدالت داوری می کنـد و در زمان او سـتم ريشه کن می شود و راه ها امن می گردد و زمين برکت های خود را ظاهر می کنـد و هر حقّی به صاحب حق برمی گردد و پيرو هيـچ آيينی نمی مانـد، جز اينکه به اسـلام می گرود و به آن ايمان می آورد. (۲)

بر اساس امر الهی، امام عصـر؟عـج؟ مصـلح، يعنی اصـلاح کننده ی امور در همه ی لايه های زندگی انسان، چرخه ی طبيعت خدا و حتی حيوانات و جنيان می باشـند. اين تهمت که امام عصـر کشـتارهای وسيعی به راه می اندازد به گونه ای که خون تا ساق پا می رسد با غياث و رحمت واسعه بودن امام، سنت رسول خدا و ائمه اطهار و آيات متقن قرآن منافات دارد و اين دروغ بزرگی است که برخی افراد، دانسـته و برخی ديگر ندانسـته، بر اساس روايات جعلی و يا فهم نادرست و ناقص از روايات ديگر بر مهدويت بسته اند. آنچه مسلم است، در دولت آخرين سفير الهی؟ع؟ همه ی کارها با اعجاز انجام نمی شود و برای بر طرف شـدن موانع، اقـداماتی صورت می گيرد که اين مسـئله با دو ديـد، افراط وتفريط مواجه شده است. درگيری های اين چنينی در برخی نقاط محدود و با برخی گروه های محدود انجام می شود.

امـام عصـر بر اسـاس امر الهی اقـدام به قيـام برای اقـامه ولايـت و حاکميت الله در جهان می کنـد و ملت های جهان را به دين خـدا دعوت می نمايـد. گروه محـدودی در نقاطی خاص مانع قيام حضـرت و حاکميت آموزه های الهی در جهان می شوند. اين گروه محدود در برابر پيامبران الهی

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۷۴.

۲- همان، ج ۵۲، ص ۳۳۸.

نیز مانع ایجاد کردند. دعوت نوح؟ع؟ را نپذیرفتند، قصد به صلیب کشیدن حضرت عیسی؟ع؟ را داشتند و با پیامبر اسلام؟ص؟ مقاتله کردند. در زمان ظهور نیز قصد به شهادت رساندن حضرت مهدی و جلوگیری از حاکمیت ایشان را دارند که پس از دعوت، مذاکره و اتمام حجت (شبیه سنت رسول خدا و امام علی؟ع؟) امام آن ها را، مطابق با آیات قرآن (اشداء علی الکفار) با شدت از میان برمی دارد، اما ملت های جهان با از میان رفتن این موانع به امام می پیوندند و در یک برنامه ریزی فرهنگی و تربیتی به آموزه های الهی متمایل شده و تسلیم امر الهی می شوند.

ب) برقراری عدالت در سایر روابط انسان

رعایت آموزه های علمیِ، عقلیِ و الهی باعث بازگشت عدالت به چرخه ی طبیعت و زنجیره ی زندگی حیوانات شده و گسترش مهر و محبت بین امام و امت و بین مومنین باعث به کمال رسیدن روابط بین مومنین می شود.

مردم پایه های اصلی برقراری عدالت در جامعه

پیامبران الهی، در مأموریت آسمانی خود، خواهان اقامه عدل در جهان، در بین همه انسان ها بوده اند و می خواستند مردم را طوری تربیت کنند که آنان خود قسط و عدل را به پا دارند، نه آن که به زور و قدرت حاکم، به عدالت تن دهند. خداوند در قرآن کریم می فرماید:

{لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ؛ ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم و با آن ها کتاب (آسمانی) و میزان (شناسایی حقّ از باطل و قوانین عادلانه) نازل کردیم تا مردم قیام به عدالت کنند}. (۱)

از این آیه استفاده می شود که پیامبران می خواستند، مردم را طوری تربیت کنند تا خود، قیام به قسط نمایند و عدل را بر پا دارند، لذا فرمود: «لیقوم الناس بالقسط» و نفرمود: «لیقیموا الناس بالقسط». بین حاکمی که با نیروی نظامی و انتظامی عدل را برقرار می کند و حاکم دیگر که مردم را از نظر کمالات و درک عقلانی به جایی می رساند که خود اقامه عدل نمایند

۱- حدید، ۲۵.

تفاوت وجود دارد.

در تعالیم الهی، عـدل از جایگاه رفیعی برخوردار است تا جایی که همه انسان ها مأمور شـده انـد در تمام زمینه های زندگی خود، ازجمله در کوچک ترین واحد اجتماع یعنی نظام خانواده و رابطه اعضای خانواده، تا نظام اجتماعی و اقتصادی، سیاسی و نظامی، در گفتار و کردار و روابط بین المللی عدالت را مراعات کنند. نمونه هایی از این فرمان ها عبارت اند از:

{یا أَیهَا الَّذِینَ آمَنُوا کونُوا قَوَّامِینَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا یجْرِمَنَّکمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَی أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَی وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِیرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید همواره برای خدا قیام کنید و از روی عدالت، گواهی دهید. دشـمنی با جمعیتی، شـما را به گناه و ترک عدالت نکشاند. عدالت کنید که به پرهیزگاری نزدیک تر است و از (معصیت) خدا بپرهیزید که از آنچه انجام می دهید، باخبر است}. (۱)

{وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْیتِیمِ إِلَّا بِالَّتِی هِی أَحْسَنُ حَتَّی یبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا الْکیلَ وَالْمِیزَانَ بِالْقِسْطِ لَا نُکلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ کانَ ذَا قُرْبَی وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِکمْ وَصَّاکمْ بِهِ لَعَلَّکمْ تَذَکرُونَ؛ و به مال یتیم، جز به بهترین صورت (و برای اصلاح)، نزدیک نشویـد، تا به حـد رشـد خود برسـد و حق پیمانه و وزن را به عدالت ادا کنید، هیچ کس را، جز به مقدار توانایی اش، تکلیف نمی کنیم و هنگامی که سخنی می گویید، عدالت را رعایت نمایید، حتی اگر در مورد نزدیکان (شما) بوده باشد و به پیمان خدا وفا کنید، این چیزی است که خداوند شما را به آن سفارش می کند، تا متذکّر شوید}. (۲)

{إِنَّ اللَّهَ یأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِیتَاءِ ذِی الْقُرْبَی وَینْهَی عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْکرِ وَالْبَغْی یعِظُکمْ لَعَلَّکمْ تَذَکرُونَ؛ خداوند به عدل و احسان و بخشـش به نزدیکان فرمان می دهد؛ و از فحشا و منکر و سـتم، نهی می کند؛ خداوند به شما اندرز می دهد، شاید

۱- مائده، ۸.

۲- انعام، ۱۵۲.

متذکّر شوید}. (۱)

با تدبر در آیات فوق می بینیم که خداوند در خصوص کوچک ترین مسائل مانند گواهی و شهادت دادن، مواجهه با دشمن، وزن و پیمانه، حق یتیم و حتی در سخن گفتن امر به عدالت نموده است.

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ فرمود:

فهو إمام تقی نقی بار مرضی هاد مهدی أول لعدل و آخره؛ هموست امام پاک و منزه، مورد سرور و خوش رویی و رضایت مردم. اوست هدایت کننده و هدایت شده. او آغاز عدالت است و هم فرجام آن. (۲)

در این روایت پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ امام زمان را به اول و آخر عدل توصیف کرده اند. یعنی صفر تا صد عدل را او محقق می کند، از ابتدا تا انتهایش را او می رود. درست است که تمام انبیاء و اولیاء و معصومین همه، هم خودشان در حد ممتاز و اعلی، عادل بودند، هم عدالت خواه بودند و هم درصدد این بودند که هر مقدار که امکان دارد، عدالت را تحقق ببخشند. اما این ویژگی منحصربه فرد برای امام زمان؟ع؟ است و اوست که عدل را در جهان محقق می کند. نه فقط تحقق می بخشد، بلکه جهان را از عدل پر می کند. امام عصر این ویژگی منحصربه فرد را دارد.

رسول خدا؟ص؟ فرمود:

لو لم یبق من الدهر الا یوم، لبعث الله رجلا من اهل بیتی یملاها عدلا کما ملئت جورا؛ اگر باقی نماند از روزگار مگر یک روز، البته خداوند برمی انگیزد مردی از اهل بیت مرا که زمین را از عدل پر کند، همچنان که از ستم پر شده باشد. (۳)

در حکومت آن حضرت هیچ ویژگی به اندازه «عدل و قسط»، برجستگی و روشنی ندارد و مردم آن حضرت را عمدتاً از عدل او می شناسند و آنچه در اولین لحظه از نام مبارک او در ذهن

۱- نحل، ۹۰.

۲- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۲۶۷.

۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۱۰۴.

خطور می کند، عدل او است (۱).

فضیل بن یسار گوید: شنیدم امام صادق؟ع؟ می فرمود:

قائم ما چون قیام کنـد با جهل مردم، شدیـدتر از آنچه رسول خـدا؟ص؟ با آن از سوی نادانان جاهلیت روبرو شد برخورد می کند. عرض کردم، این چگونه ممکن است؟ فرمود: همانا رسول خدا در حالی به سوی مردم آمد که آنان سـنگ و کلوخ و چوب های تراشـیده و مجسمه های چوبین را می پرستیدند، و قائم ما چون قیام کند در حالی به سوی مردم می آید که جملگی کتاب خدا را علیه او تأویل می کنند و بر او بدان احتجاج می نمایند، سپس فرمود: بدانید به خدا سوگند که موج دادگستری او بدان گونه که گرما و سرما نفوذ می کند تا درون خانه های آنان راه خواهد یافت. (۲)

عدالت در عصر مهدوی چنان عمق و گستردگی دارد که به صورت شعار در دست مؤمنین قرار داده شده است. به گونه ای که در زیارات و ادعیه مختلف، عدالت مهدوی به کرات گوشزد شده است. در زیارت حضرت صاحب الامر می خوانیم:

اَلسَّلامُ عَلَی الْقائِمِ الْمُنْتَظَرِ وَالْعَدْلِ الْمُشْتَهَرِ؛ سلام بر قائم منتَظَر و عدل پرآوازه. (۳)

مهر و محبت بین امام و امت مایه گسترش عدالت

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ فرمود:

یاوی الی المهـدی امّته کما تاوی النّحل الی یعسوبها و یسـیطر العـدل حتی یکون الناس علی مثل امرهم الاوّل، لایوقظ نائماً ولا یهریق دماً؛ امت اسـلامی به مهـدی؟عـج؟ مهر می ورزند و به سویش پناه می برند، آن چنان که زنبوران عسل به سوی ملکه خود پناه می برند. عدالت را در پهنه گیتی می گستراند و صـفا و صـمیمیت صدر اسـلام را به آن ها باز می گرداند. خفته ای را بیدار نمی کند (یعنی کسـی مزاحم آسایش کسی نمی شود) و خونی را (به ناحق) نمی ریزد. (۴)

۱- طاهری، حبیب الله. ۱۳۸۰. عصر ظهور یا مدینه فاضله موعود در اسلام. مجله انتظار، زمستان ۱۳۸۰، شماره ۲.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۲۹۷، باب ۱۷، ح ۱؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۶۲.

۳- مفاتیح الجنان، زیارت حضرت صاحب الامر؟عج؟.

۴- منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ج ۳، ص ۱۵۵، ح ۱۱۵۵.

امام علی؟ع؟ فرمود:

هوالشّمس الطالعه من مغربها، یظهر عند الرّکن والمقام، فیطهّر الأرض و یضع میزان العدل فلا یظلم أحدٌ أحداً؛ او همان خورشیدی است که از مغرب طلوع خواهد کرد. در میان رکن و مقام ظاهر می شود و میزان عدالت را می گسترد، دیگر کسی به کسی ستم نمی کند. (۱)

امام باقر؟ع؟ فرمود:

إذا قام قائم أهل البیت قسم بالسویه وعدل فی الرعیه، فمن أطاعه فقد أطاع الله ومن عصاه فقد عصی الله؛ چون مهدی ما اهل بیت قیام کند، مال را به طور مساوی تقسیم می کند و عدالت را در میان رعیت اجرا می کند. هر کس از او اطاعت کند، از خدا اطاعت کرده است و هر کس او را نافرمانی کند، خدای را نافرمانی کرده است. (۲)

قضاوت امام بر اساس عدالت و به شیوه داوود و سلیمان نبی

در این میان، قضاوت آن حضرت نیز بی نظیر است. به گونه ای عادلانه حکم می شود که سرسوزنی ظلم و بیداد به کسی نشده و هیچ رنج و محنتی بر دلی نمی نشیند. حضرت مهدی؟عج؟ بر طبق احکام خالص دینی حکم و حکومت می کند، میزان عدل را در میان مردم می نهد و بدین گونه هیچ کس نمی تواند به دیگری ستم کند.

امام صادق؟ع؟ فرمود:

در همین مسجدِ شما، یعنی در مکه به زودی ۳۱۳ مرد می آیند که اهل مکه به خوبی می دانند آن ها را پدران و نیاکان آنان نزاییده اند. بر دست آنان شمشیرهایی باشد و بر هر شمشیری کلمه ای نوشته باشد که از آن، هزار کلمه گشوده گردد. پس خدای تبارک وتعالی بادی فرستد تا در هر وادی جار کشد که: «این است مهدی به روش

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۱۹۵.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۲۳۷، ح ۲۶.

داوود و سلیمان قضاوت کند و گواه بر حکم خود نطلبد». (۱)

امام صادق؟ع؟ فرمود:

هرگاه قائم آل محمد؟ص؟ قیام کند، میان مردم به حکم داود حکم می کند و در حکمش نیاز به بینه و گواه ندارد. خداوند بزرگ به او الهام می کند، پس به علم خود حکم می کند. (۲)

امام صادق؟ع؟ فرمود:

وقتی که قائم قیام کند، داوری را بر اساس عدالت قرار می دهد و ظلم و جور در دوران او برچیده می شود و جاده ها در پرتو وجودش امن وامان می گردد و زمین برکاتش را خارج می سازد و حق هر کس را به او بر می گرداند و در بین مردم همانند داود و محمد؟ص؟ داوری می کند. (۳)

امام صادق؟ع؟ فرمود:

اِذا قامَ قائمٌ آلِ محمّدٍ حَکَمَ بِحکمِ داوُد وَسُلَیمان لایسئَلُ النّاسَ بَینَهً؛ وقتی قائم آل محمد قیام کند به حکم داود و سلیمان حکم می کند و از مردم گواه نمی خواهد. (۴)

امام باقر؟ع؟ فرمود:

ثُمَّ یرجِعُ اِلَی الکُوفَه فَیبْعَثُ الثَلاثَ مِأَهَ وَالبَضْعَهَ عَشَرَ رَجُلًا اِلَی الأفاقِ کُلِّها فَیمْسَحُ بَینَ اَکتافِهِم وَعَلی صُدوُرِهِم فَلا یتَعایونَ فی قَضاء؛ پس از آن که امام؟ع؟ به کوفه بازگشت و در آنجا مستقر شد، بیش از سیصد و ده نفر را به اطراف عالم (برای حکمروایی و اجرای احکام الهی) می فرستد و در هنگام فرستادنِ آن ها، شانه ها و سینه های آن ها را با دست مبارک مسح می کند. پس آنان در هیچ حکمی و قضایی عاجز نمی مانند (قضا و داوری در هر امر مشکلی برای آنان آسان خواهد بود). (۵)

۱- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۶۷۱، ح ۱۹.
۲- ارشاد، شیخ مفید، ص ۴۵؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۹.
۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۸.
۴- همان، ص ۳۲۰.
۵- همان، ج ۵۲، ص ۳۴۵.

در حدیثی از امام باقر؟ع؟ می خوانیم که فرمود:

فَإنَّمـا سُمِی المَهـدی لاِءَنَّهُ یهـدی بِاَمرٍ خَفِی یستَخرِجُ التَّوراهَ وَسـایرَ کُتُب اللّهِ مِنْ غـارٍ بِأنطـاکیه فَیحکُمُ بین اَهـلِ التَّوراتِ بِالتَّوراتِ، وَبین اَهلُ الأنجیل بِالإِنجیلِ، وَبَینَ اَهلِ الزَّبُورِ بِالزَّبُورِ، وَبَینَ اَهلِ الفُرقانِ بِالفُرقانِ؛ علت نام گـذاری او (امام دوازدهم) به مهدی، این است که خدا او را به امور مخفی هدایت کرده است. ازجمله این که تورات و دیگر کتاب های آسـمانی را از غاری در انطاکیه خارج می سازد و میان پیروان تورات به تورات و پیروان انجیل به انجیل و پیروان زبور به زبور و پیروان قرآن به قرآن، قضاوت و داوری می کند. (۱)

عدالت مهدوی بشارت انبیای ابراهیمی

در سایر ادیان الهی نیز بشارات فراوانی درباره اجرای عدالت فراگیر به وسیله منجی آخرالزمان داده شده است. در کتاب اشعیای نبی این گونه می خوانیم:

مسـکینان را به عـدالت داوری خواهد کرد و به جهت مظلومان زمین به راستی حکم خواهد نمود و جهان را به عصای دهان خویش زده شـریران را به نفخه ی لب های خود خواهد کُشت. کمربند کمرش عدالت خواهد بود و کمربند میانش امانت. گرگ با بره سکونت خواهد داشت و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید و گوساله و شیر و پرواری با هم و طفل کوچک آن ها را خواهد راند. گاو با خرس خواهد چرید و بچه های آن ها با هم خواهند خوابید و شـیر مثل گاو کاه خواهد خورد. طفل شـیرخواره بر سوراخ مار بازی خواهد کرد و طفل شیر باز داشته شده دست خود را بر خانه افعی خواهد گذاشت و در تمامی کوه مقدس من ضـرر و فسادی نخواهد کرد؛ زیرا که جهان از معرفت خداوند پر خواهد بود، مثل آب هایی که دریا را می پوشاند. در آن روز واقع خواهد شد که ریشه یسّی به جهت عَلَمِ قوم ها بر پا خواهد شد و امت ها آن را خواهند طلبید و سلامتی او با جلال خواهد آمد. (۲)

در این آیات از کتاب اشعیای نبی می بینیم که وعده عدالت در آخرالزمان به وسیله منجی

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۳۲۹.

۲- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب اشعیای نبی، باب ۱۱، بند ۱ تا ۱۰.

داده شـده است. جالب است که عـدالت دارای ابعاد گوناگونی بوده و حتی حیوانات را در بر خواهـد گرفت. علت العلل همه این صـلح و سـلامتی نیز پر شـدن جهان از معرفت خداونـد معرفی شده است، یعنی همان چیزی که در آیات قرآن و روایات ائمه معصوم گفته شده و اینکه مختصات امنیت به درون انسان خواهد رفت و خود انسان امن خواهد شد.

در مزامیر حضرت داوود؟ع؟ می خوانیم:

امت هـا شـادی و ترنم خواهنـد نمود، زیرا قوم هـا را به انصاف حکم خواهی نمود و امت های جهان را هـدایت خواهی کرد. (۱) و او قوم تو را به عـدالت داوری خواهـد نمود و مسـاکین تو را به انصاف. مساکین قوم را دادرسـی خواهد کرد و فرزندان فقیر را نجات خواهد داد و ظالمان را زبون خواهد ساخت. در زمان او صالحان خواهند شکفت و وفور سلامتی خواهد بود، مادامی که ماه نیست نگردد و او حکمرانی خواهد کرد، از دریا تا دریا، از نهر تا اقصای جهان. جمیع سلاطین او را تعظیم خواهند کرد و جمیع امت ها او را بندگی خواهند نمود. بر مسکین و فقیر کرم خواهد فرمود و جان های مساکین را نجات خواهد بخشید. (۲)

۱- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب مزامیر داوود، مزمور ۶۷، بند ۵.

۲- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب مزامیر داوود، مزمور ۷۲، بند ۲ تا ۱۸.

فصل هشتم: مؤمنین قبل و بعد از ظهور (ظهور مومن)

خلاصه فصل

آنچه اکنون شاهد آن هستیم این است که مؤمنین در بسیاری از کشورها مورد تهمت، تهدید و ارعاب قرار گرفته و در انجام فرایض دینی خود آزاد نیستند. کفار و مشرکین با تهاجم بی وقفه به کشورهای مسلمان و آزاده، جان، مال و نوامیس آنان را مورد دستبرد قرار می دهند. از آیات قرآن و روایات این گونه برداشت می شود که بعد از ظهور امام عصر همه ی دین به همه ی مردم جهان ارائه شده و مفسر اصلی قرآن که همانا امام معصوم است در بین مردم حضور داشته و شبهات را برطرف نموده و به سؤالات پاسخ خواهد داد. مؤمنین با فراغ بال، به دور از ظلم ظالمان، با رغبت و در کمال آرامش به فراگیری علوم دینی پرداخته و با عمق جان توحیدی می شوند. عنایات خداوند از طریق واسطه فیض، یعنی امام عصر، در زندگی مؤمنین جاری شده و خداپرستی، ایمان و تقوا مایه ی شکوه و عظمت اشخاص خواهد بود، نه ثروت و قدرت. مؤمنین ظهور کرده و با اتصال قلبی به امام خود، صاحب کرامات و قدرت های مافوق تصور در دنیای فعلی می شوند. در دنیای قبل از ظهور مؤمن، منافق، کافر و مشرک در کنار هم زندگی کرده و چه بسا از هم بازشناخته نمی شوند، اما در عصر ظهور، مؤمن از غیر مؤمن بازشناخته می شود. آثار ایمان در صورت مؤمنین ظاهر شده و برکات ایمان در زندگی آن ها مشاهده خواهد شد.

شرایط مؤمنین در عصر حاضر

اشاره

برای شناخت بهتر از شرایط دین داران، در عصر ظهور امام زمان و مقام، موقعیت و شکوهی که پیدا می کنند، ابتدا باید شرایط دین داران را در دنیای امروز بهتر شناخت.

«دین» در لغت به معنـای قیـد و بنـد، التزام، تعهـد، تکریم، تقـدس و شـریعت، مـذهب، ورع و پـاداش انقیـاد، خضوع، پیروی، تسـلیم و جزاست. دین در اصـطلاح، عبـارت است از اعتقاد به قوای لاهوتی و ماوراءالطبیعی و رعایت سلسله قواعد اخلاقی، حقوقی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در زمینه ارتباط با خود، سایر بندگان، خداوند و انجام مناسک عبادی، در جهت کسب تقرب خالق و جلب رضایت او، به منظور تعالی روح. دین داری به معنای التزام عملی و ذهنی به باورهای دینی است (۱).

مردم در ارتباط با دین به چند گروه تقسیم می شوند که عبارت اند از:

- عده ای از مردم جهان دین دار نیستند و با دین داران هم مخالفند.
- عده ای از دین داران، فقط دین داری در شناسنامه آن ها دیده می شود.
- عده ای از دین داران، فقط یک روز خاص دین دارند و خداوند را به عنوان یک پدر پیر قابل احترام عبادت می کنند.
- عده ای از دین داران، فقط قسمتی از دین را می شناسند و به آن عمل می کنند. این عده بیشتر بعد عبادی دین را رعایت می کنند.

ن.عده ای از دین داران، برداشت اشتباهی از دین دارند و برای خدا شریک قائل اند یا خدا را به درستی درک نکرده اند.

ر.عده ای از دین داران، فهم دینی ندارند و در دین به انحراف رفته اند، مانند گروه های تکفیری.

- عده ای از دین داران، از دین برای به دست آوردن نان استفاده می کنند.
- عده ای از مردم نیز گاهی دین دار هستند و گاهی هم عنان از دست می دهند و اصطلاحاً روی دیوار میانه نشسته اند.
- عده ای از دین داران دارای فهم دینی هستند و در زندگی شخصی خود آن را عملاً پیاده می کنند اما زمینه بروز اجتماعی دین برای آنان وجود ندارد.
- عده ای از دین داران دارای فهم دینی هستند و در زندگی شخصی و اجتماعی خود آن را عملاً پیاده می کنند و در تلاش اند دین را در عرصه بین الملل نیز وارد کنند که این عده

۱- احمدی، یعقوب. ۱۳۸۸. وضـعیت دینداری و نگرش به آینده دین در میان نسلها، مطالعه موردی شهر سنندج. فصلنامه علمی ـ پژوهشی معرفت فرهنگی اجتماعی. سال اول، شماره اول، زمستان ۱۳۸۸، ص ۱۷ ـ ۴۴.

مورد بغض جبهه باطل هستند و تاوان سنگینی نیز برای آن پرداخت می کنند.

تحقیر مؤمنین در عصر حاضر

در دنیای امروز قوانین زیادی از طرف کشورهای لائیک که البته ادعای دموکراتیک بودن آنان گوش فلک را پر کرده است، بر علیه دین داران، به ویژه دین اسلام که بلافاصله پس از بروز شخصی آن، بروز اجتماعی پیدا می کند، وضع شده است. مسلمانان فرانسه به عنوان بزرگ ترین جامعه مسلمان اروپا، از سال ۲۰۰۴، به موجب تصویب قانون، از داشتن حجاب در مدارس دولتی منع شدند. به موجب این قانون تحت عنوان طرح «ممنوعیت استفاده از نشانه های مذهبی در مدرسه های فرانسه»، استفاده از حجاب اسلامی در مدارس فرانسه رسماً غیرقانونی شد. پیش از آن نیز اغلب مدارس فرانسه به سختی به دانش آموزان خود اجازه می دادند تا با پوشش اسلامی در کلاس های خود حاضر شوند. چنین ممنوعیتی مستقیماً با مفاد مربوط به آزادی ادیان که در اعلامیه جهانی حقوق بشر سازمان ملل، مصوب سال ۱۹۴۸ و نیز کنوانسیون حفاظت از حقوق بشر و آزادی های اساسی اروپا، مصوب سال ۱۹۵۰ درج شده، در تضاد است.

در شرایطی که تبعیت مسلمانان فرانسه از این قانون، نشانه ی موجه بودن آن در نظر مسلمانان نیست، بسیاری از دختران مسلمان به واسطه این ممنوعیت برای تحصیل به کشورهای همسایه فرانسه سفر کرده یا در مدارس خصوصی حاضر می شوند تا بتوانند حجاب و هویت دینی خود را حفظ کنند.

طرح ممنوعیت حجاب که برای اولین بار در اروپا اجرا گردید، به سرعت در سطح جهان مثل آمریکا و حتی در کشورهایی مانند ترکیه که اکثریت آن را مسلمانان تشکیل می دهند، رواج یافت. پیش نویس قانون ممنوعیت نمادهای دینی برای معلمان مدارس، ازجمله داشتن حجاب در ایالت اورگان آمریکا مطرح شده است.

با گسترش روزافزون اسلام در غرب، طرح مقابله با حجاب نیز در مقابل آن و در یک راستا در حال گسترش است؛ این در حالی است که در سال های اخیر این طرح تنها به عنوان یک قانون مطرح بود و ضرورت اجرایی آن چندان قابل طرح نبود تا این که خبرگزاری ها در شهریور سال

۱۳۹۳ از تصویب قانونی ظالمانه بر ضد محجبه ها در بلژیک خبر دادند. بر اساس طرح پیشنهادی برخی نمایندگان پارلمان بلژیک، زنان محجبه ای که از پوشیه یا نقاب در اماکن عمومی استفاده می کنند، مجرم شناخته شده و جریمه نقدی شده یا زندانی می شوند. بر اساس این قانون قرار است جریمه کسانی که از پوشیه استفاده می کنند از ۱۵ تا ۲۵ یورو یا یک تا هفت روز زندان باشد.

دولت های غربی با وجود شعار مردم سالاری و حمایت از انسان ها، در عمل رفتارهای متعارضی نشان می دهند. آنچه اکنون نتیجه عملکرد مؤلفه های دموکراسی غربی را به نمایش گذاشته است، مفهوم نژادپرستی می باشد که این جوامع را یکی پس از دیگری در بر گرفته است. اهانت به مقدسات یک و نیم میلیارد مسلمان، تا ایجاد محدودیت نمادهای دینی را می توان نمونه هایی از تضاد رفتاری نظام های سیاسی غرب عنوان نمود. نفوذ سریع و گسترده اسلام در جوامع غربی نگرانی شدید سردمداران نظام های سیاسی غرب و محافل صهیونیستی و قدرت های استکباری را برانگیخته است.

آنچه غرب را بیش ازپیش نگران می سازد این است که حضور اسلام در غرب هر روز تقویت می شود و بنا به تعبیر بعضی از غربی ها، اسلام به بمب ساعتی تبدیل می گردد. از سوی دیگر رشد اسلام و گرایش به آن، به ویژه پس از انقلاب اسلامی سال ۱۹۷۹در ایران و افزایش تمایل جوامع غربی به بازگشت به دین و معنویت و خستگی از ابتذال و فساد اخلاقی از یکسو و منفی بودن رشد جمعیت غیرمسلمان کشورهای غربی، به دلیل تضعیف شدید نهاد خانواده و کارکردهای آن، از سوی دیگر بر نگرانی های آن ها افزوده است.

البته ممنوعیت حجاب در کشورهای غربی تداعی کننده عملکرد مستبدان تاریخ شرق مانند رضاشاه، کمال آتاتورک و برخی دیگر می باشد، با این تفاوت که در گذشته میدان پیکار بر ضد حجاب در کشورهای اسلامی بود، اما اکنون این مصاف به کشورهای غربی هم کشیده شده است (۱).

دفتر نظارت بر نژادپرستی و خارجی ستیزی اروپا که یکی از مراکز معتبر بررسی وضعیت مهاجران ساکن اروپاست، در گزارش سال ۲۰۰۶ خود تصریح می کند: «مسلمانان اروپا به

۱- باشگاه اندیشه، جامعه مجازی. گزارشی از اقدامات ضد حقوق بشری غرب علیه حجاب اسلامی. http://www.bashgah.net/fa/content/show/۴۲۴۸۶.

اشکال مختلف، بی عدالتی را تحمل می کنند و شرایطی وجود دارد که آن ها را برای دستیابی به کار و شرایط آموزشی برابر با دیگران، دچار محدودیت های جدی می کند».

اصرار بر قوانین رایج و قائل نشدن استثنا برای مسلمانان، حتی در موارد خاص، موجب بروز رفتارهای خاصی از مسلمانان می شود که مجدداً این رفتارهای جدید، مستمسک قوانین و محدودیت های تازه قرار می گیرد؛ برای مثال در کشور آلمان (که نزدیک به یک میلیون دانش آموز مسلمان دارد)، یکی از آموزش های اجباری دوره دبستان آموزش «شنا» است. بسیاری خانواده های متدین و مذهبی (از ادیان مختلف) حاضر نیستند، دختران خود را در این کلاس های رسمی مختلط شرکت دهند، اما نظام آموزش و پرورش آلمان، حاضر نیست هیچ استثنایی برای دانش آموزان متدین قائل شود. اینجاست که خانواده های مسلمان، به راه های دیگری نظیر تهیه گواهی پزشکی برای مرخصی و غیبت از این کلاس ها روی می آورند تا محدودیت های بعدی متوجهشان نشود. به تازگی حتی لباس مخصوص شنا که دختران متدین برای حفظ حجاب خود آن را می پوشیدند ممنوع شده است.

کلاس های آموزش آزاد روابط جنسی در آلمان، بلژیک، سوئد، هلند، انگلستان و سایر کشورها نیز از همین سنخ است. ضرورت حضور دانش آموزان در آن ها، خانواده های مسلمان را در تنگناهای جدی قرار می دهد. نمونه های دیگری مثل نخوردن گوشت خوک که در سرویس اصلی تغذیه دانش آموزان قرار دارد و موارد مشابه، نمونه های عادی و رایج سختی های زندگی مسلمانان در اروپاست. بر همه این ها باید، برخوردهای ناعادلانه آموزشی، صنفی، اقتصادی و اجتماعی با مسلمانان را افزود که توان روحی مسلمانان اروپا را به شدت می کاهد.

این محدودیت ها و اعمال آن ها، حتی گاه تا اصلی ترین طبقات جامعه مسلمانان نیز پیش می رود. برای مثال قانونی که امامان جماعت مسلمان ساکن فرانسه را مجبور می کند، زبان فرانسوی، تاریخ فرانسه و تعلیمات اجتماعی بیاموزند، در حقیقت این پیام را دارد که وعظ و خطابه یک مسلمان باید، اولاً به زبان فرانسه ادا شود و ثانیاً مغایرتی با حقوق تاریخ و اجتماعیات فرانسه نداشته باشد و وجوه مختلف آن تعدیل شود (۱).

در درون کشورهای اسلامی نیز دین داران تحت فشار افکار برخی از هم کیشان خود هستند.

۱- پارسا، فروردین. ۱۳۸۶. نیم نگاهی به وضعیت مسلمانان در اروپا. مجله پگاه حوزه. ۲۴ آذر ۱۳۸۶، شماره ۲۲۱.

برخی افراد که در شناسنامه دین دار به حساب می آیند، زرق و برق دنیای غرب چنان آن ها را مجذوب خود نموده که هرگونه بروز دین در زندگی افراد را بر نتافته و آن ها را متهم به سنتی بودن کرده و در پی تحمیق افراد دین دار هستند. آن ها خود را افرادی مترقی پنداشته و دین داران را عقب افتاده، احمق، بی فکر و افرادی ناشاد و گوشه گیر معرفی می کنند. تقید دینی و الهی را تعصب معرفی کرده و گسستن تقیدات اخلاقی را آزادی و مدرنیته معرفی می کنند. برای بزرگ تر بودن، ارزشی قائل نیستند و تقید اخلاقی در زناشویی آنان رنگ باخته است. ازدواج با هر روش و تعریفی را می پسندند و تنها روشی را که نمی پسندند روش دینی آن است، زیرا در ازدواج با نگاه دینی تقید اخلاقی و وفاداری به طرف مقابل وجود دارد و در سایر روش ها وجود ندارد.

کشتار مسلمانان و توهین به مقدسات اسلام

کشتار و توهین به مقدسات، یکی دیگر از روش های ابراز خشم و کینه علیه پیروان ادیان الهی به ویژه مسلمانان است که در قرن اخیر با شدت تمام از طرف گروه های ضد دین انجام می شود.

کشتار سال ۲۰۱۲ میانمار، یادآور قتل عام مسلمانان توسط بودائیان در این کشور است. برخی گزارش ها حکایت از کشتار ۲۰۰ هزار مسلمان دارند. همچنین گفته می شود که نیروهای نظامی برمه به مهاجمین کمک می کنند و این کشتار در سکوت رسانه های خبری و سازمان ملل در حال انجام است. مسلمانانی که ۱۰ درصد جمعیت ۵۰ میلیونی میانمار را تشکیل می دهند، آیا به چشم شورای حقوق بشر سازمان ملل می آیند؟ (۱).

نیروهای ارتش جمهوری صربستان در سال ۱۹۹۵ وارد شهر مسلمان نشین سربرنیتسا شدند که سازمان ملل آن را از قبل منطقه حفاظت شده امن اعلام کرده بود و حدود ۸۰۰۰ مسلمان را قتل عام کردند. این کشتار، بعد از جنگ جهانی دوم، بزرگ ترین نسل کشی در اروپا به شمار می رود.

امروزه دشمنی با اسلام و مسلمانان در جغرافیای اروپا و آمریکا افزایش یافته است. این مرحله بالاتر از اسلام هراسی معمولی است، چراکه ما شاهد فضایی از اسلام هراسی و

۱- نوری اصل، احد. ۱۳۹۳. بشر بی حقوق. خبرگزاری فارس. http://www.farsnews.com/printable.php?nn=۱۳۹۳۰۹۱۶۰۰۰۷۷۶.

دشـمنی بـا اسـلام هستیم، که از تحریف شـروع می شود و در ادامه با توهین به مقـدسات مسـلمانان، اقـدام به نفی مسـلمین و هویت آن ها می کنـد. البته بایـد توجه داشت که در دو دهه اخیر تبعیض های سیسـتماتیک علیه مسـلمین اعمال شـده است، تبعیض های اجتماعی از پوشـش و حجاب تا محروم کردن مسـلمانان از دیگر حقوق اجتماعی آن ها. این اقدامات پس از ۱۱ سـپتامبر تشدید شده و اخیراً هم بیش از گذشته افزایش یافته است.

با تولید فیلم موهن پیامبر اکرم در چند سال پیش و به دنبال آن برگزاری اعتراض ها و راهپیمایی های مختلف در سرتاسـر جهان توسط مسـلمانان، مسـئله اسلام ستیزی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفت. البته با مروری بر سابقه حرکت های ضد اسلامی، این اقدام جزء اولین حرکت های ضد اسلامی کشورهای غربی و خصوصاً آمریکا نبوده و آخرین اقدام آن ها هم نخواهد نبود.

توهین به اسـلام و مسـلمانان بار دیگر در نشریه فرانسوی شارلی ابدو، در سال ۲۰۱۴، خشم و انزجار مسـلمانان و آزاد انـدیشان سراسـر جهان را برانگیخت. درواقع باوجود مطالب توهین آمیزی که در این مجله به مقدسات اسـلامی منتشـر شد، (علی رغم هشدارهایی که مسـلمان ها و کشورهای اسـلامی به فرانسه و به کشورهای غربی دادند) عملاً همه سران کشورهای غربی، از این اهانت ها حمایت کردند. پاسخ هایی که کشورهای غربی مـدافع این گونه حرکت ها می دهنـد بسـیار جالب است. این کشورها اعلام می کنند که این حرکت سازمان دهی نشده بوده و کار برخی از افراطی ها است و هر گروهی حق دارد از آزادی بیـان برخوردار بوده و به بیـان عقایـد خود بپردازد. حال آنکه گروه های اسـلامی حتی برای انجام فعالیت های مشـروع خود بایـد کسب اجازه نموده و یا همه فعالیت های آن ها توسـط سازمان های دولتی و دستگاه های اطلاعاتی کشورها تحت مراقبت باشد (۱).

چندی پیش اقدام هتاکانه یک استاد مدرسه وکالت پاریس در برهنه شدن مقابل یک دختر محجبه مسـلمان به منظور اخراج او از کلاس درس، ادامه موج اسلام هراسی و تعصب جاهلی علیه مسلمانان در غرب بود که به بهانه اقدامات تروریستی پاریس شدت گرفت. ستاد حقوق بشر، جسارت و تعرض این استاد مدرسه وکالت پاریس به دانشجوی دختر محجبه

۱– عمادی، مریم. ۱۳۹۳. توهین به مقدسات و کشتار مسلمانان؛ طرح جدید غرب در پروژه اسلام هراسی. http://sahebnews.ir/۱۸۷۲۹۱.

مسلمان را نشانگر شرایط غیرقابل تحمل ناشی از تبعیض و اسلام هراسی و نژادپرستی در جامعه فرانسه و بخش قابل توجهی از اروپا و غرب دانست که برای صلح و امنیت جهانی بسیار هشدار دهنده است. ستاد حقوق بشر در بیانیه ای اذعان داشت که «متأسفانه این گونه اقدامات که نقض صریح حقوق بشر در آزادی عقیده و افکار و همچنین اصل پذیرفته شده احترام به ادیان الهی و آسمانی است، نشان می دهد که تمام مرزهای ادعا شده حقوق بشری و ارزش های تبلیغ شده لیبرالیسم غربی یکی پس از دیگری در دره تعصب، خودمحوری، نژادپرستی و نابردباری سقوط کرده است. متأسفانه اکنون شاهد آن هستیم که نابردباری علیه مسلمانان از گوشه و کنار خیابان، به محل کار و حتی به محیط های دانشگاهی کشیده شده است که درواقع بایـد مظهر تسامح و احترام متقابل بین فرهنگ ها و ادیان و مذاهب مختلف باشند. در تاریخ نمونه های اخراج دانشجویان به بهانه های سیاسی، اعتقادی و دینی در غرب سابقه دارد و یادگار دوران تفتیش عقاید و جنگ های صلیبی است» (۱).

تمسخر مومنین و عقاید آن ها مختص عصر حاضر نیست، بلکه در طول تاریخ همیشه مستکبرین و دشمنان خدا به دلیل نداشتن دلایل منطقی، برای رد عقاید مترقی مومنین به تمسخر آن ها روی آورده اند. قرآن کریم در این رابطه می فرماید:

{وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كانُوا بِهِ يسْتَهْزِئُونَ * كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ * لَا يؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ؛ و هیچ پیامبری برایشان نیامد جز آنکه او را به مسخره می گرفتند. بدین گونه آن [استهزا] را در دل بزهکاران راه می دهیم. [که] به او ایمان نمی آورند و راه [و رسم] پیشینیان پیوسته چنین بوده است}. (۲)

ماجرای چپل هیل (شهری در آمریکا) در سال ۲۰۱۵ حادثه ننگین دیگری در کارنامه غرب است که نمی توان آن را بی ارتباط با موج اسلام هراسی ایجاد شده از سوی غرب دانست. قتل سه جوان دانشجوی مسلمان در آمریکا، دو خواهر فلسطینی به نام های رزان (۱۹ ساله) و یسر (۲۱ ساله) همراه با یک پسر اهل سوریه به نام ضیاء برکات (۲۳ ساله) توسط فردی به نام

۱- ستاد حقوق بشر، قوه قضائیه جمهوری اسلامی اسران. ۱۳۹۳. هشدار ستاد حقوق بشر نسبت به گسترش موج اسلام هراسی در فرانسه و غرب . -http://www.humanrights-iran.ir/news.aspx?id=۴۴۱۷۷.

۲- حجر، ۱۱ تا ۱۳.

کریگ استفن هیکس ۴۶ ساله که توهین به مسلمانان را وظیفه خود می داند، مسئله ای نیست که آن را جز به دلیل احساس نفرت این شخص از اسلام و هراسی که از این دین به دل دارد دانست. حادثه چپل هیل صرفاً یک عکس العمل شخصی شهروند آمریکایی مطابق با دیدگاه شخصی وی در قبال مسلمانان و اسلام نبود، بلکه نتیجه فکر جمعی منفی است که دولت آمریکا به دنبال نفوذ آن در ذهن شهروندان آمریکایی غیرمسلمان در قبال اسلام است. قطعاً وقوع این اتفاق در چپل هیل ابعاد تازه ای از چهره واقعی کشوری که خود را مدعی حقوق بشر معرفی می کند به جهانیان نشان خواهد داد. در ارتباط با این حادثه، رسانه های غربی ابتدا سکوت کردند، ولی با باز شدن پای ماجرا به فضای مجازی، سکوت را شکستند و اخبار مربوط به این حادثه را پوشش دادند، اما تلاش کردند تا این تیراندازی را به دور از انگیزه های فرقه ای و مذهبی جلوه دهند و این واقعه را تنها به صورت دعوا میان دو همسایه بر سر جای پارک جلوه دادند. سیاستمداران آمریکایی نیز سعی دارند این حادثه را صرفاً یک اقدام ناشی از جنون فردی و یا نژادپرستی معرفی کنند. محکوم کردن این فاجعه توسط آن ها هم فقط در لفظ است و ناگفته پیداست که اقدام جدی علیه جنایت کاران و قاتلین انجام نخواهد شد (۱) و (۲).

با نگاه تحلیلی به این وقایع می توان دریافت که حقوق بشر و مسائلی مانند آزادی بیان، تنها ابزاری است برای آمریکایی ها تا با استفاده از این واژه ها در جهت منافع و مصالح خود حرکت کنند و ظلم به مسلمانان و پایمال شدن حقوق آن ها کمترین اهمیتی برای آن ها ندارد. پروژه اسلام هراسی که غرب دنبال می کند، با هدف سلب امکان شناخت اسلام توسط مردمان غرب صورت می گیرد تا مردم کشورهای غربی با اسلامی پر پیرایه آشنا شوند، نه اسلام حقیقی و جذاب که می تواند به عنوان آلترناتیو مکاتب پوچ و شکست خورده نظیر لیبرالیسم و کمونیسم مطرح شود. لذا در این سناریو سعی دارند ضمن ارائه چهره ای خشن و نامطلوب از اسلام، آن را یک تهدید و دشمن معرفی کنند. اسلام هراسی ابعاد مختلف تبلیغی دارد که از جانب مقامات دولتی، سناتورهای آمریکایی، احزاب آمریکایی و شخصیت های افراطی آمریکا مدیریت می شود. در اغلب موارد این هجمه توسط سازمان های دولتی آمریکا مثل

۱- عابد، ایوب. ۱۳۹۳. اعتراض مسلمانان آمریکا به بایکوت جنایت «چپل هیل». خبرگزاری فارس. https://www.farsnews.com/news/۱۳۹۳۱۱۲۴۰۰۰۲۸۱.

۲- خبرگزاری فارس، گروه بین الملل. ۱۳۹۳. ادامه واکنشها به جنایت «چپلهیل». خبرگزاری فارس. https://www.farsnews.com/news/۱۳۹۳۱۱۲۴۰۰۰۸۷۷.

سازمان سی ای ای، اف بی ای و یا سازمان موساد اسرائیل و سرویس جاسوسی انگلستان مدیریت می شده است. به هر حال آنچه را که امروز جهان بشریت شاهد آن است مشابه جنگ صلیبی است. در حقیقت جنگ تمدن ها وارد عرصه جنگ علیه مذهب می شود و این آن چیزی است که غربی ها خواستند و باعث آن شدند.

البته نباید از نقش رسانه در این زمینه غافل شد. نقش رسانه ها در تغییر تفکرات جامعه بشری بر هیچ کس پوشیده نیست، تا جایی که برخی بر این باورند که رسانه دارای چنان قدرتی است که می تواند نسلی تازه و برای اولین بار در تاریخ انسان پدید آورد. بر این اساس نمی توان سکوت رسانه ای غرب در قبال این مسائل را بی ارتباط با عوامل برون سازمانی مؤثر بر این رسانه ها قلمداد کرد. اخبار مرتبط به مسلمانان و ستمی که بر آنان در کشورهای غربی و آمریکا روا می شود اصولاً به صورت یک بایکوت خبری مطلق با آن برخورد می شود و اگر چنانچه خبری هم مطرح شود، آن را در قالب یک اتفاق کاملاً عادی عنوان می کنند که احتمالاً در هر جای دیگر دنیا روی می دهد.

تحقیر مومنین و پیروان راستین پیامبران الهی مخصوص عصر حاضر نیست و در اعصار گذشته و در دوره ی همه ی پیامبران الهی، مومنین از ناحیه مستکبرین و ظالمین مورد تحقیر قرار گرفته اند. قرآن کریم در این باره می فرماید:

{قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ؛ (قوم نوح) گفتند: «آیا به تو ایمان بیاوریم و حال آنکه فرومایگان از تو پیروی کرده اند؟»}. (۱)

شرایط مؤمنین در عصر ظهور (ظهور مؤمن)

اشاره

در دنیای کنونی مؤمن، کافر و منافق در کنار یکدیگر زندگی می کنند، گویی که مؤمن برتری بر دیگران ندارد. گاهی افراد بی ایمان زبان به طعن مؤمنین می گشایند و می گویند با این همه عبادت، زیارت و تقوا چه تفاوتی بین ما و شما وجود دارد، درحالی که ما دائماً در حال عیش و نوش و خوش گذرانی در این دنیا هستیم. البته این گفتار صحیح نیست و زندگی مؤمنین

۱- شعراء، ۱۱۱.

همیشه از طعم و حلاوت ویژه ای، به سبب رضایت خداوند از ایشان برخوردار است، اما این دنیا سرای خوش گذرانی مؤمن نیست و خداوند به مؤمنین وعده زندگی جاودان در آخرت داده است و نعمت های این جهانی را برای کفار مایه ی افزایش طغیان و گرفتار شدن آن ها به عذاب آخرت عنوان کرده است. قرآن کریم در این باره می فرماید:

{زُینَ لِلَّذِینَ کفَرُوا الْحَیاهُ الدُّنْیا وَیسْخَرُونَ مِنَ الَّذِینَ آمَنُوا وَالَّذِینَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ یوْمَ الْقِیامَهِ وَاللَّهُ یرْزُقُ مَنْ یشَاءُ بِغَیرِ حِسَابٍ؛ زندگی دنیا در چشم کافران آراسته شده است و مؤمنان را ریشخند می کنند و (حال آنکه) کسانی که تقوا پیشه بوده اند، در روز رستاخیز از آنان برترند و خدا به هر که بخواهد، بی شمار روزی می دهد}. (۱)

{مَنْ کانَ یرِیدُ الْحَیاهَ الدُّنْیا وَزِینَتَهَا نُوَفِّ إِلَیهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِیهَا وَهُمْ فِیهَا لَا یبْخَسُونَ؛ کسانی که زندگی دنیا و زیور آن را بخواهند (جزای) کارهایشان را در آنجا به طور کامل به آنان می دهیم و به آنان در آنجا کم داده نخواهد شد}. (۲)

{فَلَا تُعْجِبْک أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا یرِیدُ اللَّهُ لِیعَذِّبَهُمْ بِهَا فِی الْحَیاهِ الدُّنْیا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ کافِرُونَ؛ اموال و فرزندانشان تو را به شگفت نیاورد. جز این نیست که خدا می خواهد در زندگی دنیا به وسیله این ها عذابشان کند و جانشان در حال کفر بیرون رود}. (۳)

{الَّذِینَ اتَّخَذُوا دِینَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَیاهُ الدُّنْیا فَالْیوْمَ نَنْسَاهُمْ کمَا نَسُوا لِقَاءَ یوْمِهِمْ هَذَا وَمَا کانُوا بِآیاتِنَا یجْحَدُونَ؛ همانان که دین خود را سرگرمی و بازی پنداشتند و زندگی دنیا مغرورشان کرد. پس همان گونه که آنان دیدار امروز خود را از یاد بردند و آیات ما را انکار می کردند، ما [هم] امروز آنان را از یاد می بریم}. (۴)

{وَمَا الْحَیاهُ الدُّنْیا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلدَّارُ الْآخِرَهُ خَیرٌ لِلَّذِینَ یتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ؛ و زندگی دنیا جز بازی و سرگرمی نیست و قطعاً سرای بازپسین برای کسانی که پرهیزگاری

۱- بقره، ۲۱۲.

۲- هود، ۱۵.

۳- توبه، ۵۵.

۴- اعراف، ۵۱.

می کنند بهتر است. آیا نمی اندیشید؟}. (۱)

همچنین خداوند در قرآن کریم دادن فرصت به کافران و دادن اموال زیاد به آنان را به نفع آن ها نمی داند، بلکه این فرصت و مآل بر عذاب آن ها می افزاید:

{وَلَا يحْسَبَنَّ الَّذِينَ كفَرُوا أَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيرٌ لِأَنْفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ؛ و البته نباید کسانی که کافر شده اند تصور کنند اینکه به ایشان مهلت می دهیم برای آنان نیکوست؛ ما فقط به ایشان مهلت می دهیم تا بر گناه [خود] بیفزایند، و [آنگاه] عذابی خفت آور خواهند داشت}. (۲)

{وَلَوْلَا أَنْ يكونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يكفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيهَا يظْهَرُونَ * وَلِبُيوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيهَا يتَّكِئُونَ * وَزُخْرُفًا وَإِنْ كلُّ ذَلِك لَمَّا مَتَاعُ الْحَياةِ الدُّنْيا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّك لِلْمُتَّقِينَ * وَمَنْ يعْشُ عَنْ ذِكرِ الرَّحْمَنِ نُقَيضْ لَهُ شَيطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ * وَإِنَّهُمْ لَيصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ * حَتَّى إِذَا جَاءَنَا قَالَ يا لَيتَ بَينِي وَبَينَك بُعْدَ الْمَشْرِقَينِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ؛ و اگر نه آن بود که [همه] مردم [در انکار خدا] امتی واحد گردند، قطعاً برای خانه های آنان که به [خدای] رحمان کفر می ورزیدند، سقف ها و نردبان هایی از نقره که بر آن ها بالا روند قرار می دادیم و برای خانه هایشان نیز درها و تخت هایی که بر آن ها تکیه زنند و زر و زیورهای [دیگر نیز] و همه این ها جز متاع زندگی دنیا نیست و آخرت پیش پروردگار تو برای پرهیزگاران است. و هر کس از یاد [خدای] رحمان دل بگرداند، بر او شیطانی می گماریم تا برای وی دمسازی باشد و مسلماً آن ها ایشان را از راه باز می دارند و [آن ها] می پندارند که راه یافتگان اند. تا آنگاه که او [با دمسازش] به حضور ما آید، [خطاب به شیطان] گوید: «ای کاش میان من و تو، فاصله خاور و باختر بود، که چه بد دمسازی هستی»}. (۳)

اما این شرایط در زمان ظهور امام عصر ادامه نخواهد یافت، بلکه در آن زمان مؤمن با کافر و

۱- انعام، ۳۲.

۲- آل عمران، ۱۷۸.

۳- زخرف، ۳۳ تا ۳۸.

منـافق متفـاوت خواهـد بود و به تبع ظهور امـام، توانایی و علوّ مؤمن نیز ظهور و بروز خواهـد کرد و خداونـد در بسـیاری از عرصه ها، توانایی های مؤمن را ارتقا داده و با کفار و مشـرکین و منافقین متمایز خواهد ساخت که به برخی از آن ها اشاره می شود:

جداسازی مؤمن از کافر و منافق در عصر ظهور (تمیز)

اکنون مومن، کافر، مشـرک و منافق در یک جامعه در کنار هم زنـدگی می کنند. بر اساس روایات به نظر می رسد این موضوع پس از ظهور امام عصـر ادامه نخواهد یافت و مومن و کافر به درجاتی مانند قیامت از یکدیگر جدا خواهند شد. خداوند در این خصوص در قرآن کریم می فرماید:

{مَا كانَ اللَّهُ لِيذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيهِ حَتَّى يمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيبِ وَمَا كانَ اللَّهُ لِيطْلِعَكمْ عَلَى الْغَيبِ وَلَكنَّ اللَّهَ يجْتَبِي مِنْ رُسُلِهِ مَنْ يشَاءُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ؛ خداوند بر آن نیست که مؤمنان را بر این حالی که شـما برآنید (مؤمن و منافق به هم مخلوطید) واگذارد تا آن که پلید را از پاک جدا سازد و (نیز سـنت) خداوند بر آن نیست که شـما را از اسـرار غیب (و بواطن یکدیگر) مطلع سازد و لکن از میان فرستادگانش هر که را بخواهد برمی گزیند (و به او علم غیب، به اندازه نیاز رسالتش می آموزد)، پس به خدا و به فرستادگانش ایمان آورید و اگر ایمان آورید و پروا پیشه کنید شما را پاداشی بزرگ خواهد بود}. (۱)

ترجمه آیه بر اساس تفسیر المیزان: (۲)

خدا چنین نیست که مؤمنان را بر حالتی که شـما برآنید که ایمان و کفر به هم آمیخته و مؤمنان و منافقان مختلط گشـته اند رها کند، تا این که ناپاک را از پاک جدا سازد و نیز خدا چنین نیست که شما را از غیب آگـاه گردانـد تـا بتوانیـد خود، منـافق را از مؤمن بازشناسـید ولی خـدا هر که را بخواهـد برمی گزینـد و او را از غیب آگـاه می سـازد و او پیامبرانش را برای این امر برگزیـده است. پس به خـدا و پیامبرانش ایمان بیاورید و اگر

۱- آل عمران، ۱۷۹.

۲- ترجمه قرآن بر اساس تفسیر المیزان، سید محمد رضا صفوی.

ایمان بیاورید و تقوا پیشه کنید، برای شما پاداشی بزرگ خواهد بود.

به نظر می رسد بعد از ظهور، خبیث و طیب به مراتبی مانند قیامت به صورت فیزیکی از هم جدا می شوند. یعنی علاوه بر امام و امامت، به لطف امام و به اذن خداوند، مؤمنان هم ظهور پیدا می کنند و از کفار جدا می شوند.

{لِیمِیزَ اللَّهُ الْخَبِیثَ مِنَ الطَّیبِ وَیجْعَلَ الْخَبِیثَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ فَیرْکمَهُ جَمِیعًا فَیجْعَلَهُ فِی جَهَنَّمَ أُولَئِک هُمُ الْخَاسِرُونَ؛ (این ها همه) به خاطر آن است که خداوند (می خواهد) ناپاک را از پاک جدا سازد و ناپاک ها را روی هم بگذارد و همه را متراکم سازد و یکجا در دوزخ قرار دهد و این ها هستند زیانکاران}. (۱)

امام صادق؟ع؟ می فرمایند:

لاَ تَمضِی اَلْأَیامُ وَ اَللَّیالِی حَتَّى ینَادِی مُنَادٍ مِنَ اَلسَّمَاءِ یا أَهْلَ اَلْحَقِّ اِعْتَزِلُوا یا أَهْلَ اَلْبَاطِلِ اِعْتَزِلُوا فَیعْزِلُ هَؤُلاَءِ مِنْ هَؤُلاَءِ وَ یعْزِلُ هَؤُلاَءِ مِنْ هَؤُلاَءِ قَالَ قُلْتُ أَصْلَحَک اَللَّهُ یخَالِطُ هَؤُلاَءِ وَ هَؤُلاَءِ بَعْدَ ذَلِک اَلنِّدَاءِ قَالَ کلاَّ إِنَّهُ یقُولُ فِی اَلْکتَابِ: {ماکانَ اللهُ لِیذَرَ المُؤمِنِینَ عَلی ما اَنتُم عَلَیهِ حَتّی یمیزَ الخَبیثَ مِنَ الطَّیب} (۲)؛ روزها و شبها به پایان نمی رسد تا اینکه ندا کننده ای از آسمان ندا کند ای اهل حق جدا شوید، ای اهل باطل جدا شوید، پس آن ها از هم جدا می شوند. راوی می گوید از امام پرسیدم خداوند امر شما را اصلاح فرماید آیا بعد از ندا دوباره اختلاطی است حضرت فرمود بعد این نداء دیگر اختلاط نیست. مگر نه اینکه خداوند در قرآن می فرماید: «خداوند بر آن نیست که مؤمنان را بر این حالی که شما برآنید (مؤمن و منافق به هم مخلوطید) واگذارد تا آن که پلید را از پاک جدا سازد». (۳)

امام صادق؟ع؟ درباره قول خدای تعالی "یعرف المجرمون بسیماهم فیؤخذ بالنواصی

۱- انفال، ۳۷.

۲- آل عمران، ۱۷۹.

۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۲۲۲، ح ۸۶.

والأقدام" (۱) به معاویه دُهنی فرمود:

یا معاویه ما یقولون فی هذا ؟ قلت: یزعمون إن الله تبارک وتعالی یعرف المجرمون بسیماهم فی القیامه فیأمر بهم فیؤخذ بنواصیهم وأقدامهم فیلقون فی النار، فقال لی و [کیف] یحتاج الجبار تبارک وتعالی إلی معرفه الخلق بسیماهم وهو خلقهم ؟ قلت: فما ذاک، جعلت فداک ؟ فقال: ذلک لو قام قائمنا أعطاه الله السیماء فیأمر بالکافر فیؤخذ بالنواصی والأقدام ثم یخبط بالسیف خبطا؛ دیگران درباره این آیه چه می گویند؟ عرض کردم: می پندارند که خداوند روز قیامت گنهکاران را از قیافهشان می شناسد... امام فرمودند: خدا چه نیاز دارد مجرمان را از چهره بشناسد و حال آنکه آنان را آفریده؟! عرض کردم: جانم به قربانتان! پس معنای آیه چیست؟ امام فرمودند: هنگامی که حضرت قائم؟ع؟ قیام کند، خداوند به او علم سیما شناسی عطا می کند (پس، از چهره، آنها را می شناسد و با ایشان برخورد می کند). (۲)

«اشاره این روایت ظاهراً بر آخرالزمان و عصر ظهور امام زمان؟عج؟ تطبیق می شود که اهل حق از اهل باطل جدا می شوند. بر این اساس، استدلال به آیه شریفه در این روایت، از باب جری و تطبیق بر زمان خاص است. لازم است به دو نکته عنایت شود:

۱. جهان هستی به دو قسم منقسم است:

أ. حق محض که بطلان در آن حوزه اصلاً راه ندارد، از این رو کفر، نفاق، فسق، خُبث و مانند آن، در آن جا مطرح نخواهد شد.

ب. حق مشوب به باطل و صدق مخلوط به کذب و طیب ممزوج به خبیث.

قسم اول، قلمرو الهیات صرف است که مظاهر اسمای حسنای الهی نیز در آن منطقه حضور دارند و قسم دوم حوزه طبیعت و نشئه دنیاست که منطقه آزمون است؛ امّا منطقه ای نیست که در آن غیر از بطلان و کذب و خُبث یافت نشود.

۲. تمایز حق از باطل در قلمرو دنیا هر از چند گاهی رخ می دهد؛ لیکن تمایزهای مفروض

۱- الرحمن، ۴۱.

۲- اختصاص، شیخ مفید، ص ۳۰۴ .

یکسان نیستند، زیرا تمایز مزبور در برخی از آزمون ها کمتر و در بعضی از آن ها بیشترند. رخدادهای مهم تاریخی فرصت های مناسب و وسیعی برای تمایز مذکورند و چون زمان ظهور حضرت بقیّه الله امام مهدی موجود موعود؟عج؟ از حساس ترین فرصت های تاریخ جهان است، شفاف ترین تمایز مفروض در دنیا در آن مقطع رخ می دهد. البته نهایی ترین مرحله تمایز، قیامت کبراست که حق به طور کامل در آن ظهور می یابد». (۱)

امام باقر؟ع؟ فرمود:

إِنَّهُ نَازِلٌ فِی قِبَابٍ مِنْ نُورٍحِینَ ینْزِلُ بِظَهْرِ اَلْکوفَهِ عَلَی اَلْفَارُوقِ فَهَذَا حِینَ ینْزِلُ وَ أَمَّا «قُضِی اَلْأَمْرُ » فَهُوَ اَلْوَسْمُ عَلَی اَلْخُرْطُوم یوْمَ یوسَمُ اَلْکافِرُ؛ امر خدا نازل می شود در قبه هایی از نور، زمانی که در پشت کوفه بر فاروق نازل می شود و این زمانی است که امر الهی نازل می شود و امّا «قُضِی اَلْأَمْرُ» علامتی است بر بینی، هنگامی که کافر نشانه گذاری می شود. (۲)

«شاید مراد این حدیث باشد که امام قائم بر امری فرود می آید، که به وسیله ی آن مؤمن و کافر را از هم جدا می کند و معنی «قضای امر» تشخیص مؤمن از کافر است، چون بر بینی کافر داغ و علامت زده می شود و از مؤمن بازشناخته می شود و این در رجعت اتّفاق می افتد». (۳)

در سوره مبارکه قلم نیز به موضوع داغ گذاشتن بر بینی اشاره شده است:

{و اذَا تُتْلَی عَلَیهِ آیاتُنَا قَالَ أَسَاطِیرُ الْأَوَّلِینَ * سَنَسِمُهُ عَلَی الْخُرْطُومِ؛ هنگامی که آیات ما بر او خوانده می شود می گوید: «این ها افسانه های خرافی پیشینیان است». (ولی) ما به زودی بر بینی او علامت و داغ ننگ می نهیم}. (۴)

ارتقای قوای جسمانی مومن در عصر ظهور

آن گونه که دریافتیم در عصر ظهور امام زمان؟عج؟ به تبع ظهور امام، مؤمنین نیز ظهور خواهند کرد و خداوند توانایی آن ها را ارتقا خواهد داد. علاوه بر ارتقای قدرت ایمان، تقوا،

۱- تفسیر تسنیم، آیت الله جوادی آملی، عبدالله.

۲- تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۱۰۳.

۳- تفسیر صافی، فیض کاشانی، ملا محسن، ذیل آیه ۲۱۰ تا ۲۱۲ سوره بقره.

۴- قلم، ۱۵ و ۱۶.

قدرت تحلیل و عقل، مؤمنین از نظر قوای بدنی نیز ارتقا می یابند. در این باره روایات فراوانی وجود دارد که به برخی از آن ها اشاره می شود:

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

...فاذا وقع أمرنا وجاء مهدینا کان الرجل من شیعتنا أجری من لیث، وأمضی من سنان، یطأ عدونا برجلیه، ویضربه بکفیه، وذلک عند نزول رحمه الله وفرجه علی العباد؛ ...پس هرگاه که مهدی ما بیاید، هر مرد از شیعیان ما، از شیر دلیرتر و از نیزه چابک تر است، دشمنان ما را زیر پای خود خرد می کند و با کف دست به او ضربت می زند و در این هنگام نزول رحمت خدا و گشایش او برای بندگان است. (۱)

امام صادق؟ع؟ می فرماید:

إن المؤمنین فی زمان القائم وهو بالمشرق لیری أخاه الذی فی المغرب، وکذا الذی فی المغرب یری أخاه الذی فی المشرق؛ در زمان قائم، شخص مؤمن درحالی که در مشرق به سر میبرد، برادر خود را که در مغرب است دیده و نیز آن که در مغرب است، برادر خویش را در مشرق خواهد دید. (۲)

و نیز می فرماید:

إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ مَدَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِشِیعَتِنَا فِی أَسْمَاعِهِمْ وَ أَبْصَارِهِمْ حَتَّی لَا یکونَ بَینَهُمْ وَ بَینَ الْقَائِمِ بَرِیدٌ یکلِّمُهُمْ فَیسْمَعُونَ وَ ینْظُرُونَ إِلَیهِ وَ هُوَ فِی مَکانِهِ؛ هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند، چنان گوش و چشم شیعیان ما را تقویت می کند که میان آنان و آن حضرت، نامه رسانی وجود ندارد و مردم در هر نقطه از کره زمین، امام را مشاهده می کنند و امام با آنان سخن می گوید. (۳)

در تمامی این روایات نعمت ارتقای توانایی بدنی مخصوص شیعیان و مومنین بیان شده و احتمالاً متناسب با ایمان اشخاص خواهد بود. در سه روایت اخیر امام معصوم تاکید فرموده اند که شیعیان ما از شیر دلیرتر شده یا خداوند چشم و گوش مومنین و شیعیان ما را

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۱۸.

۲- همان، ص ۳۹۱.

۳- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۸، ص ۲۴۰؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۶.

تقویت می کنـد، تا برادر و امام خود را در طرف دیگر کره زمین مشاهده کنند و صدایش را بشـنوند. ذکر این نکته ضـروری است که خبرهایی از برخی از مومنین، در حال حاضـر و در همه اعصار وجود دارد که توانایی هایی که وعده آن ها به مومنین داده شده است، هم اکنون در اختیار آن ها قرار دارد، اما به نظر می رسد این ظهور و بروز در عصر حکومت امام زمان؟عج؟ عمومی می شود.

در عصر ظهور دوران تحقیر مومنین به پایان می رسد

امام سجاد؟ع؟ می فرماید:

إذا قام قائمنا أذهب الله عزوجل عن شیعتنا العاهه، وجعل قلوبهم کزبر الحدید، وجعل قوه الرجل منهم قوه أربعین رجلا ویکونون حکام الارض وسنامها؛ هرگاه قائم ما قیام کند، خداوند عزوجل از شیعیان ما بیماری را برطرف می سازد و دل های آنان را همچون پاره های آهن می گرداند و به هر مردی از آن ها نیروی چهل مرد می دهد و آن ها حاکمان زمین و رؤسای اجتماع خواهند شد. (۱)

امام صادق؟ع؟ می فرمایند:

ما کان یقول لوط «لو أن لی بکم قوه أو آوی إلی رکن شدیـد» إلا تمنیا لقوه القائم؟عـج؟ ولا ذکر إلا شـده أصـحابه فان الرجل منهم یعطی قوه أربعین رجلا، وإن قلبه لاشـد من زبر الحدید، ولو مروا بجبال الحدید لقطعوها، لا یکفون سـیوفهم حتی یرضـی الله عزوجل؛ لوط پیغمبر این سخن را که؛ اگر برای من قدرتی بود و یا اگر می توانستم به سوی رکن شدید چنگ زنم؛ نفرمود، مگر این که آرزو می کرد قدرت قائم؟ع؟ را داشته باشد و یا شدت اصحاب او را واجد گردد. پس به مردی از اصحاب آن حضرت، قدرت چهل مرد ارزانی می شود و قلب او از آهن شدیدتر خواهد بود و اگر ایشان بر کوه های آهن عبور کنند، آن کوه ها را قطع می کنند و شمشیرها را زمین نمی نهند، تا این که خدای عزوجل خشنود گردد. (۲)

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۱۷.

۲- همان، ص ۳۲۷.

امام صادق؟ع؟ می فرمایند:

کأنی أنظر إلی القائم؟عج؟ وأصحابه فی نجف الکوفه کأن علی رؤسهم الطیر قد فنیت أزوادهم وخلقت ثیابهم، قد أثر السجود بجباههم لیوث بالنهار، رهبان باللیل کأن قلوبهم زبر الحدید، یعطی الرجل منهم قوه أربعین رجلا لا یقتل أحدا منهم إلا کافر أو منافق وقد وصفهم الله تعالی بالتوسم فی کتابه العزیز بقوله « إن فی ذلک لایات للمتوسمین؛ گویا من به سوی قائم؟ع؟ و اصحاب او می نگرم که در نجف کوفه هستند. (از ژولیدگی) گویا بر سر ایشان پرنده ای است. به تحقیق توشه های ایشان نابود شده و لباس های ایشان کهنه و بر پیشانی ایشان آثار سجود ظاهر است. شیران روز و زاهدان شب هستند. گویا قلب های ایشان از پاره های آهن است و به هر مردی از ایشان قدرت چهل مرد ارزانی می شود. کسی یکی از ایشان را نمی کشد، مگر این که کافر یا منافق باشد و خدای متعال، ایشان را به نشانه داری (در پیشانی) در کتاب گران قدر خویش توصیف کرده است (که می فرماید) «همانا در این نشانه هایی برای نشانه داران (در پیشانی) می باشد. (۱)

عبدالملک بن اعین می گوید: از نزد حضرت امام باقر؟ع؟ برخاستم، پس به دستان (به خاطر ضعف) تکیه کردم و گریستم و عرض کردم؛ من امیدوار بودم که امر (شما را) درک کنم درحالی که توانائی داشته باشم. آن حضرت فرمودند:

أما ترضون أن أعداءکم یقتل بعضهم بعضا، وأنتم آمنون فی بیوتکم إنه لوکان ذلک اعطی الرجل منکم قوه أربعین رجلا، وجعل قلوبکم کزبر الحدید، لو قذفتم بها الجبال فلقتها، وأنتم قوام الارض وخزانها؛ آیا خشنود نیستید که دشمنان شما یکدیگر را می کشند، درحالی که شما در خانه های خود هستید؟ همانا اگر آن (امر) بر پا شود، به هر مردی از شما قدرت چهل مرد داده می شود و قلب های شما چون پاره های آهن می گردد که اگر به آن (قلب ها) بر کوه ها بکوبید، تکه تکه می شوند و شما به پا دارندگان زمین و گنجینه داران آن خواهید بود. (۲)

۱- همان، ص ۳۸۶.

۲- همان، ص ۳۳۵.

امام صادق؟ع؟ می فرمایند:

إن الله نزع الخوف من قلوب شیعتنا، وأسکنه قلوب أعدائنا، فواحدهم أمضی من سنان وأجری من لیث، یطعن عدوه برمحه ویضربه بسیفه، ویدوسه بقدمه؛ همانا خداوند (در زمان قیام قائم ما) ترس را از دل های شیعیان ما زایل می کند و در دل دشـمنان ما می افکند. پس هر یک از آن ها، از نیزه چابک تر و از شـیر دلیرتر هسـتند، به طوری که دشـمن ما را به نیزه خود می زنند و به شمشـیر خود مضروب می کنند و زیر پاهای خود، آن ها را له می کنند. (۱)

امام صادق؟ع؟ می فرمایند:

یکون شیعتنا فی دوله القائم؟عج؟ سنام الارض وحکامها، یعطی کل رجل منهم قوه أربعین رجلا؛ در دولت قائم؟ع؟ شیعیان ما ارکان زمین و حاکمان آن خواهند بود. به هر یک از ایشان، قدرت چهل مرد داده می شود. (۲)

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

القی الرعب فی قلوب شیعتنا من عدو نا، فإذا وقع أمرنا وخرج مهدینا کان أحدهم أجری من اللیث، وأمضی من السنان، یطا عدونا بقدمیه ویقتله بکفیه؛ در دل های شیعیان ما ترس از دشمنان ما افکنده شده است. پس هرگاه امر ما واقع شود و مهـدی ما خروج کنـد، هر یک از ایشان از شـیر دلیرتر و از نیزه چابک تر خواهد بود، که دشـمنان ما را زیر پای خود خرد می کند و با کف دست، او را به قتل خواهد رسانید. (۳)

در عصر ظهور بیماری و ضعف در مومن وجود ندارد

امام صادق؟ع؟ از قول امام سجاد؟ع؟ می فرمایند:

إذا قام القائم أذهب الله عن کل مؤمن العاهه ورد إلیه قوته؛ هرگاه قائم ما قیام کند، خداوند عزوجل از هر مؤمنی بیماری را برطرف می کند و دوباره نیروی او را باز

۱- همان، ص ۳۳۶.

۲- همان، ص ۳۷۲.

۳- همان، ص ۳۷۲.

می گرداند. (۱)

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

من أدرک قائم أهل بیتی من ذی عاهه بر أ ومن ذی ضعف قوی؛ هر کس قائم ما اهل بیت را درک کند، اگر بیماری داشته باشند بهبودی می یابد و چنانچه ضعیف باشد، نیرومند می گردد. (۲)

در عصر ظهور مومن ویژگی های انسان مطلوب انبیاء را پیدا می کند

«انسانِ عصر ظهور، انسانی است که ویژگی های انسان مطلوب انبیاء را پیدا می کند و لطیف تر این که این ویژگی ها در همه ابعاد حیات اجتماعی ظهور پیدا می کند و این گونه نیست که انسان ها فقط در جلوه های باطنی شان عبد باشند، اما در حیات این دنیایی شان به دنبال مطامع خودشان باشند. آهنگ همه حیات بشریت در عصر ظهور آهنگ عبودیت است؛ یعنی مصداق این سخن امیر مؤمنان علی؟ع؟: «حتی تکون أعمالی و أورادی کلّها وردا واحدا و حالی فی خدمتک سرمداً». (۳) در آن عصر، ارتباطات اجتماعی و پرستش اجتماعی هم ملکوتی می شود. همه بشر در کلیه افعال و رفتارشان خدا را می پرستند؛ در حقیقت، جریان ولایت ولی الله در همه ابعاد حیات بشر جاری می شود که این جریان، مبدأ عبودیت و حیات و نور است. نمی شود گفت که عصمت اتفاق می افتد. عصمت از آنِ انوار پاک معصومین؟عهم؟ است، ولی همه در عصر ظهور و در جامعه بزرگ شیعی به مقامی می رسند که همه رفتارشان بر اساس تبعیت از ولی خدا شکل می گیرد و حیات اجتماعی شان، شعاع اراده ولی الله و شعاع شمس ولایت می گردد.

بنابراین، انسان واپسین، انسان تربیت شده انبیاء است و حیات اجتماعی، مظهر ولایت ولی خدا است و نور عبودیت و پرستش خداوند متعال در همه عرصه هایش جاری است. بیشتر گویندگان و نویسندگان هرگاه می خواهند عصر ظهور را برای مردم به تصویر کشند به

۱- همان، ص ۳۶۴.

۲- همان، ص ۳۳۵.

۳- مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی، دعای کمیل.

روایت هـایی اشـاره می کننـد که در آن ها از گسترش مظاهر رفاه مادی انسان ها و توسـعه نعمت های ظاهری، ازجمله افزایش محصولات کشاورزی، دامپروری، فراوانی نعمت و ثروت، از بین رفتن فقر و تنگدستی و... سخن به میان آمده است، اما آیا همه تفاوت عصر ظهور با اعصار پیش از آن در همین گسترش رفاه مادی و آسایش انسان ها و فراوانی مال و ثروت خلاصه می شود؟ آیا هیچ تحول ماهوی در انسان و جهان رخ نمی دهد؟ تفاوت جوهری این عصر با اعصار پیشین در چیست که ارزش آن را دارد بشر قرن ها برای تحققش انتظار کشد و برای رسیدن به آن سختی های فراوانی را تحمل کند؟

در این که نعم ظـاهری و رفاه مادی در عصـر ظهور گسترش پیـدا می کنـد تردیـدی نیست، همچنان که این امر در بهشت نیز اتفاق می افتـد، اما همان طور که تنعم اولیای الهی و مؤمنان در بهشت، با تنعم اهل دنیا در دنیا حتی از لحاظ کمی و ظاهری قابل مقایسه نیست، تنعم مؤمنان در عصـر ظهور هم، مرتبه ای از مراتب بهشت است که در دنیا تجلی پیـدا می کنـد، با تنعم آنان در قبل از ظهور قابل مقایسـه نیست. چون بهشت هم چیزی جز مراتب ولایت خداونـد متعـال، که ولایـت ولی الله الأعظم هم در طول آن قرار دارد، نیست. در بهشت، همه در ضـیافت خـانه و مهمانخانه ولی خـدا هسـتند و متناسب با استغراقشان در ولایت اولیا خدا، درجه دارند و متنعم می شوند» (۱).

«حضـرت ولی عصـر پس از ظهور، حقیقت ولایت را در عالم تجلی می دهند و کلمه غیب الهی که امام زمان است آشکار می شود. {هُدًی لِّلْمُتَّقِینَ * الَّذِینَ یؤْمِنُونَ بِالْغَیب} (۲) قرآن متقین را هدایت می کند. متقین آن هایی هسـتند که اول صفت شان ایمان به غیب است. مطابق روایات مقصود از غیب امام زمان است. وقتی حضرت می آید این غیب در عالم ظاهر می شود؛ بدین معنا که این عالم متصل به عـالم غیب می شود، انوار غیب و حقیقت ولایـت که غیب است و امـام که غیب است، آن غیب در عالم ظاهر می شود؛ این مهم ترین معنی ظهور است. «اشـرقت الارض بنور ربّها»، یعنی آن حقیقت غیبی امام، در عالم ظهور پیدا می کند. لذا این عالم شهود می شود. همه آن کسانی که در آن دوران هستند مشاهده و مکاشفه می کنند و این

۱- حجت الاسلام میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۸۳. عصر ظهور تجلی ولایت ولی الله. مجله موعود. فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۳، شماره ۴۳.

۲- بقره، ۲و۳.

کارها دیگر آسان می شود. این آن چیزی است که اتفاق می افتد و این نصرت سیدالشهداست» (۱).

«عمار ساباطی» می گوید از امام صادق؟ع؟ درباره (تفسیر) این آیه شریفه پرسیدم: {أَ فَمَنِ اِتَّبَعَ رِضْوٰانَ اَللّٰهِ کَمَنْ بٰاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اَللّٰهِ وَ مَأْوٰاهُ جَهَنَّمُ وَ بِئْسَ اَلْمَصِیرُ} (۲) و آن حضرت فرمودند:

الـذین اتبعوا رضوان اللّه هم الائمّه و هم واللّه یا عمّار درجات المؤمنین و بولایتهم و معرفتهم ایانا یضاعف اللّه لهم أعمالهم و یرفع (اللّه) لهم الـدرجات العلی؛ آنان که از رضوان خدا تبعیّت کرده اند همانا ائمه؟عهم؟ هستند و به خدا سوگند ای عمار ائمه؟عهم؟ درجات و مراتب انـد برای اهل ایمان و با ولایت و معرفت به ما ائمه است که خداونـد اعمال اهل ایمان را دو چنـدان می کنـد و آنان را به سوی درجات رفیع، بالا می برد. (۳)

انسانی که در دنیا پایش روی زمین است و قلبش در بهشت است، ابتهاجاتش هم ابتهاجات ملکوتی است و سنخ ابتهاجاتش از این سنخ نیست. انسان مؤمن، حتی خوردنش هم با کافر متفاوت است، لـذتش از نکاح هم ملکوتی است. البته برای انسانی که به این درجات نرسیده انـد، این هـا خیالبافی است ولی در تعالیم انبیاء لـذت انسان مؤمن در درجات ایمانی خودش به تبع ایمانش واقع می شود، بنابراین در عصر ظهور، مفهوم لذت، مفهوم نیاز، مفهوم کمال و مفهوم ابتهاج تغییر می کند و بسترهایش هم متفاوت می شود (۴).

۱- حجت الاسلام میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۹۳. حقیقت غیبت، زیبایی ظهور و مقدمه برای رجعت سیدالشهداء؟ع؟. پایگاه پاسخگویی به سوالات و شبهات. -http://www.x-shobhe.com/shobhe/۵۰۳۵.html.

۲- آل عمران، ۱۶۳.

۳- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۱، ص ۴۳۰.

۴- حجت الاسلام میرباقری، سید محمد مهدی. ۱۳۹۳. ارکان فلسفه تاریخ شیعی و جایگاه ظهور در آن. پایگاه اینترنتی تمدن اسلامی معرفی اندیشه های استاد سید محمد مهدی میرباقری. http://mirv.blogfa.com/post-۳۲.aspx.

فصل نهم: اخلاق و خانواده قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

امروزه در بیشتر جوامع بشری به ویژه جوامعی که از دنیای غرب الگو می گیرند یا تحت تهاجم فرهنگی غرب هستند، نظام و ارزش های اخلاقی ثابتی وجود ندارد، بلکه خیر و شر، تابع نظر و رأی اکثریت مردم و به مرور زمان، قابل تغییر است. رواج پرنوگرافی، افزایش آمار طلاق، رواج زندگی مشترک بدون تعهد اخلاقی زوجین (ازدواج سفید)، تجارت زنان و کودکان، سقط جنین، مصرف گسترده مشروبات الکلی و انواع مواد مخدر، رواج شیطان پرستی و عرفان های کاذب، پوشش نامناسب و ایجاد شهرهای بدون پوشش، دریده شدن پرده حیا، از هم پاشیدن خانواده ها و در یک کلمه جاهلیت مدرن، رهاورد تمدن کنونی حاکم برجهان است که مُبدع آن نظریه پردازان دنیای غرب هستند.

با گستردن چتر ولایت الهی بر سر بشر، در عصر ظهور، حضرت مهدی؟ع؟ خواهش های نفسانی را به هدایت آسمانی باز می گرداند، پس از آن که تمدن کنونی حاکم بر جهان و طراحان آن رستگاری را به هوای نفس بازگردانده باشند. مهدی؟ع؟ به مردم نشان خواهد داد که روش عادلانه در حکومت چگونه است و آنچه را که از کتاب و سنت، متروک مانده، زنده خواهد ساخت. در آن زمان خداوند قوای فکری مردم را تعالی می بخشد و اخلاق آنان را به کمال می رساند، کینه از دل ها زدوده می شود. روابط نامشروع، مشروبات الکلی و رباخواری از بین می رود، مردم به عبادت و اطاعت خدا روی می آورند، امانت ها را رعایت می کنند، اشرار و اوباش نابود می شوند و افراد صالح باقی می مانند.

وضعیت اخلاق و خانواده در عصر حاضر

اشاره

در عصر حاضر، اخلاق درست به همان حد دچار نابسامانی است که طبیعت دچار نابسامانی شده است. ظلم بشر به اخلاق و منش خود، هم پایه ی ظلم او به طبیعت و سایر ابعاد ظلم پیش رفته است. این نابسامانی ناشی از فرمانروایی عقل در غیاب ایمان به خدا و تقوا است. با نگاهی به رویکرد برخی نظریه پردازان و مدیران فعلی جهان و برنامه ریزان، چشم اندازی نیز وجود ندارد که برای اخلاق جایگاهی تعریف شود که اخلاق بتواند قدم پیش بگذارد و از بروز فساد و آشفتگی و پریشانی در کارها جلوگیری کند.

برخی از جامعه شناسان با تقسیم جوامع به دو دسته سنتی و مدرن، عقاید دینی را مختص ساختارهای سنتی دانسته و معتقدند که با انتقال جوامع سنتی به ساخت مدرن، تحولات بنیادی در باورهای دینی و ارزش های اخلاقی مردم ایجاد می شود؛ زیرا این باورها و ارزش ها نه تنها در جوامع مدرن کارکرد خود را از دست می دهند، بلکه گاهی به موانعی در راه رشد و ترقی فردی و اجتماعی بدل می گردند. به این ترتیب در عصر مدرن، معیارهای اخلاقی نیز به طورکلی با آنچه بشر به صورت سنتی قبول داشت و مطابق آن ها عمل می نمود فرق دارد. این تفاوت فقط در شکل ظاهری رفتارهای اخلاقی انسانِ جدید نیست؛ بلکه اساساً ارزش های حاکم بر زندگی او تغییر کرده و به سبب تفاوت در نوع نگاهش به حیات این جهانی، رویه جدیدی در رفتارهای اخلاقی و تخلق به صفات مختلف برگزیده است. اگر زمانی حسادت از صفات زشت انسانی بود، امروزه به عنوان یکی از عوامل تحرک انسان ها برای سامان دادن به حیات جمعی محسوب می شود. به طورکلی هر آنچه روزگاری یکی از صفات بد و غیر قابل قبول تلقی می گشت امروزه جای خود را عوض کرده و تبدیل به یک صفت پسندیده مدرن گشته است، به نحوی که نه تنها متصف به آن، مورد مذمت قرار نمی گیرد و خود نیز از داشتن چنین صفتی شرمنده نیست؛ بلکه چه بسا مورد تشویق نیز واقع می شود و به سبب داشتن چنین صفتی خود را شایسته احترام می داند (۱).

آلوین تافلر زندگی انسان قبل از میلاد مسیح تا عصر حاضر را تحت تاثر سه موج می داند؛ در موج اول، یعنی عصر کشاورزی (۸۰۰ سال قبل از میلاد تا قرن ۱۷) اَشکال خانواده از جایی به

۱- پژوهشکده باقرالعلوم، وبگاه اینترنتی. ۱۳۹۴. اخلاق مدرن. http://www.pajoohe.com/fa/index.php?Page=definitionUID=۱۰۹۴۳.

جـای دیگر متفـاوت بود. امـا هر کجا که کشاورزی رواج یافت، مردم به زنـدگی در خانواده های چنـد نسلی تمایل پیـدا می کردنـد که متشـکل از عمو، دایی، عمه، خاله، اقوام زن، شوهر، مادربزرگ و پدربزرگ بود که همگی زیر یک سـقف به سـر می بردند و به صورت یک واحد تولید اقتصادی باهم کار می کردند. از انواع این خانواده می توان به خانواده دسـته جمعی در هند و خانواده زادورگا در بالکان و خانواده گسترده در اروپای غربی اشاره کرد. خانواده ایستا بود و گویی ریشه درخاک داشت. با شـروع موج دوم، یعنی عصـر صـنعتی (از قرن ۱۷ تا قرن ۲۰)؛ در جوامع موج اول، خـانواده فشار تحول را حس کرد. در درون هر خانواری برخورد امواج پیشـگام به شـکل تعارض حمله به اقتـدار پدرشاهی، در رابطه ی دگرگون یافته ی والدین – فرزندان و مفاهیم جدید آداب معاشـرت ظاهر شد. با انتقال اقتصاد از مزرعه به کارخانه، افراد خانواده، دیگر به صورت یک واحـد با یکـدیگر کار نکردنـد. با نیاز به کار کارگران در کارخانه، وظایف اصـلی خانواده به نهادهای تخصصـی دیگر واگذار شد. تعلیم و تربیت کودک را مـدارس برعهده گرفتند. مواظبت از سالخوردگان به خانه های سالمندان یا مراکز رفاهی دیگر سپرده شد. بالاتر از همه، جامعه نوین به تحرک نیاز داشت، کارگران در جسـتجوی شغل از اینجا به آنجا می رفتنـد. خانواده گسترده با داشـتن مسـئولیت خویشاونـدان سالخورده و بیمار و معلول بر دوش خود و داشـتن عـده ی زیادی کودک قادر به هیچگونه تحرکی نبود. بنابراین ساخت خانواده به تدریج شـروع به تغییر کرد. مهاجرت به شـهرها رشته ی خانواده را ازهم گسست و بحران های اقتصادی ویران گر آن ها را برآن داشت که خود را از زیربار گران خویشاوندان، رها سازند و در نتیجه کوچکتر و کوچکتر شدنـد و از تحرک بیشتری برخوردار گردیدنـد. خانواده ی به اصـطلاح هسـته ای، متشـکل از پـدر و مادر و تعـداد کمی فرزند بود، بدون خویشاوندی متعهد دست و پاگیر، این خانواده الگوی نوین اسـتاندارد و مورد قبول همه جوامع صـنعتی اعم از سـرمایه داری و سوسیالیست گردید. حتی در ژاپن که سالخوردگان از احترام استثنایی برخوردار بودند خانوار بزرگ و چند نسلی با پیشـرفت موج دوم از هم پاشـید. امروز بـار دیگر انسـان هـا حس می کننـد خرد شـده انـد، ولی برخلاف قبـل، این احساسِ گناه ناشـی از گسـیختگی خانواده است نه عوامل اقتصادی. اگر تنها پای اقلیت کوچکی در میان بود شاید این

پاشیدگی بازتابی از شکست های فردی بود. وقتی که طلاق و جدایی، میلیون ها خانواده را در بسیاری از کشورها درکام خود می کشد، نمی توان عامل آن را فردی دانست. از هم پاشیدگی خانواده بخشی از بحران عمومی جامعه های صنعتی است.

تافلر می گوید: موج سوم، یعنی عصر الکترونیک (از ۱۹۵۰ تا ۲۰۱۰) با ازهم گسستن خانواده هایمان، متزلزل ساختن اقتصادمان، فلج کردن سیستم های سیاسی مان و درهم شکستن ارزش هایمان بر همه ما اثر خواهد گذاشت. در فرهنگ خانواده های موج سوم؛ افزایش مجردها، فرهنگ بدون بچه و خانواده های چند والدی را خواهیم دید. در موج سوم، انتقال کارها به خانه، باعث اشتراک بیشترِ زن و مرد در کارهای یکدیگر و درنتیجه ایجاد صمیمیت بیشتر می شود و باعث ادغام و تفکیک ناپذیری زندگی خصوصی و شغلی می گردد. معیارهای جدید خانواده؛ عشق به علاوه آگاهی، مسئولیت، انضباط و خصوصیات دیگری که شخص باید درمحیط کار داشته باشد. کودکان موج دوم، به واسطه مدرسه خود و کار والدین از کار جدا بودند ولی کودکان موج سوم از بچگی در جریان کارها خواهند بود و می توانند در کارها پیشرفت کنند (۱).

اگر چه تافلر بسیاری از پیامدهای ناگوار صنعتی شدن و عصر الکترونیک برای کانون خانواده را به خوبی پیش بینی کرد (آنچه که الان اتفاق افتاده است)، اما پیامدهای خوشایند موج سوم که برای خانواده ها پیش بینی کرده بود (صمیمیت بیشتر بین والدین، احساس مسئولیت فرزندان و...) هرگز به وقوع نپیوست، بلکه برعکس، فضای مجازی و دنیای الکترونیک، گسست بیشتری بین والدین و فرزندان ایجاد نمود. زیرا اصولاً ـ هنگاهی که کانون خانواده و روابط بین اعضای آن و پارامترهای اخلاقی تابع صنعت، الکترونیک، اقتصاد و سایر موضوعات این چنینی باشد، انتظار پیامدهای خوشایند برای خانواده انتظاری عبث است، بلکه این صنایع، الکترونیک، اقتصاد و سایر موضوعات هستند که باید تابع اخلاق و کانون فوق مهم و فوق ارشمند خانواده باشند که در این صورت اعضای خانواده اثرات بسیار عمیق و خوشایندی روی روابط بین یکدیگر، روابط اجتماعی و اقتصادی جوامع و ملت ها خواهند گذاشت.

۱- Toffler, A. ۱۹۸۰. The Third Wave. William Morrow and Company Inc. New York, ۱۹۸۰.

آنتونی گیدنز [(۱)](#) یکی از مـدافعان اخلاق سـکولار در این باره می گویـد: «آنچه روزگاری در اخلاقِ دینی رذیلت محسوب می شد، در دوران مدرن فضیلت به حساب آمده و جای خود را با آن عوض می کند. بر جوانب مذموم وجود انسانی و ابعاد قبیح اخلاقی او مهر صحت و رسمیت زده می شود؛ چراکه خودخواهی و سودجویی و خودنمایی و لاف زنی و اسراف، که همه مورد طعن عالمان اخلاقِ دینی است، خدمت مهمی به تعدیل و تعادل معیشت جمعی می کنند. اگر سیئات فردی حذف شوند و همگان راه زهد و قناعت را در پیش گیرند، نظام زندگی مختل خواهد شد و رشته معیشت جمعی گسیخته خواهد گشت. سودجویان و زیادت طلبان و آزمندان و خوش گذران ها هستند که بازار تجارت را پررونق می دارند و اگر روزی جهان، از این اغراض و امیال تهی شود، مرگ و خفتگی، معیشت جمعی را در کام سرد خود خواهد کشید» [(۲)](#). خلاصه آن که در جهان امروز در بسیاری از جوامع، عقل تابع نفس شده و بیرون به جای درون نشسته و رذیلت ها هم نشین فضیلت ها شده اند.

آنتونی گیدنز به صراحت مخالف ظهور منجی الهی است که «بشر را از خواهش های نفسانی به هدایت آسمانی بازمی گرداند، پس ازآنکه رستگاری را به هوای نفس بازگردانده باشند»، [(۳)](#) زیرا وی به صراحت می گوید: «اگر روزی جهان، از این اغراض و امیال تهی شود، مرگ و خفتگی، معیشت جمعی را در کام سرد خود خواهد کشید». او محور تکامل انسان را خواهش های نفسانی، حیات حیوانی و معیشت جمعی می داند.

هیچ کدام از مکاتب فلسفه اخلاقی غرب مانند مکتب هگل، کانت، فروید و غیره «فلسفه اخلاق غرب» را تأمین نکرده اند. به علاوه، هیچ کدام از این مکتب ها، نظام اخلاقی خاص خود را ارائه نداده اند، بلکه به بیان دیدگاه های فلسفی خود در بعد اخلاق بسنده نموده اند. «نقطه مشترک بین همه این دیدگاه ها، این است که رفتار انسانی را به شرطی «اخلاقی» می دانند که خود انسان، هدف و قانونِ اَعمال خویش را تعیین کند و خیر را مد نظر داشته باشد».

۱- Anthony Giddens.

۲- گیدنز، آنتونی. ۱۳۷۷. پیامدهای مدرنیته. ترجمه محسن ثلاثی. ص ۴۴_۴۸.

۳- مضمون روایتی از امام علی؟ع؟، نهج البلاغه، خطبه ۱۳۸.

در غرب، نظام و ارزش های اخلاقی ثابتی مطرح نیست، بلکه خیر و شر، تابع نظر و رأی اکثریت مردم و به مرور زمان، قابل تغییر است. آموزش مسائل جنسی به دانش آموزان رواج دارد و آنان از چهارده سالگی با روابط و مسائل جنسی آشنا می شوند. این درس منوط به موافقت والدین نیست، بلکه به صورت اجباری برای همه دانش آموزان تدریس می شود. از طرف دیگر، مفاهیم اخلاقی مانند «حیا»، «عفت»، «غیرت» و «تقوا» دیگر دارای ارزش مثبت اخلاقی نیستند و برای بسیاری از مفاهیم مانند؛ «ناموس» و «غیرت» در برخی از زبان ها، معادلی وجود ندارد.

یکی از معضلاتِ اجتماعی برخی جوامع امروزی، رواج پُرنوگرافی (۱) و اشتغال گروه کثیری به این کار است. امروزه بازار این گونه تولیدات در بسیاری از کشورها از رونق فراوانی برخوردار است و در حال حاضر به عنوان یکی از شاخه های اقتصادی پردرآمد در برخی کشورها مطرح است. برخی رسانه های گروهی، با پخش این فیلم ها و تصاویر مبتذل، دیدگاه خاصی را به اذهان کودکان و نوجوانان القا می کنند و با این تلقین ها، عملاً جلو رشد آزادانه آنان را می گیرند.

یکی از معضلات ناشی از ترویج پرنوگرافی شیوع پدیده تجاوز به زنان است. اگرچه بعضی افراد تصور می کنند که هرچه در بعد جنسی، آزادی بیشتری حاکم باشد، کنجکاوی و رغبت انسان به این مسائل کمتر می شود اما تحقیقات انجام شده در غرب، خلاف آن را نشان می دهد. پژوهشی در دانشگاه پتسدام آلمان (۲) نشان داد که از ۲۵۰ پسری که مورد سؤال قرارگرفته اند، ۳۲ درصد اقرار کردند که به طور هدف دار، از مشروبات الکلی، مواد مخدر یا مست کننده استفاده کرده اند تا به اهداف جنسی خود برسند.

ازجمله ی دیگر معضلات دامن گیر بسیاری از جوامع امروزی که خود ناشی از رواج پرنوگرافی است، افزایش آمار طلاق نسبت به ازدواج است. به عنوان نمونه، آمار رسمی کشور اتریش نشان می دهد که بین سال های ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۱ میلادی تعداد طلاق ها در این کشور از نرخ ده هزار مورد به ۲۰۵۸۲ طلاق در سال افزایش یافته است. بر این اساس، در اتریش حدود ۶۰

۱- عرضه محصولات مستهجن با ابزار هنری.

۲- Universitaet Potsdam.

درصد کلیه ازدواج ها به طلاق کشیده می شود. سالانه تا دویست هزار زن، از کشورهای اروپای شرقی به اروپای غربی برده می شوند. به اکثر این افراد وعده آینده درخشان به عنوان مُدِل داده می شود، ولی وقتی به کشورهای غربی رسیدند، استثمار شده و به فحشا واداشته می شوند. اتریش به لحاظ موقعیت جغرافیایی خود، یکی از محورهای تجارت زنان، از اروپای شرقی است. ممکن است کسی گمان کند که بالاخره سهمی از سود این تجارت به آن زنان بیچاره می رسد، درصورتی که از محتوای پژوهش ها چنین برمی آید که این درآمد ناچیز هم از آن ها پس گرفته می شود و به بسیاری از آنان مواد مخدر تزریق می شود تا ساکت بمانند (۱).

به راستی، دلیل آمار و حوادث ذکر شده چیست؟ اگر «مکاتب کنونی به ویژه مکاتب غربی» می توانستند «امنیت اخلاقی» را تأمین کنند، این گونه آمار و حوادث را شاهد نبودیم. آنچه می تواند جامعه را امنیت اخلاقی بخشد، عمل به احکام نورانی اسلام و سایر ادیان الهی است که با فطرت بشریت هماهنگ می باشند. آماری که گذشت، نشان «جاهلیت مدرن» است که قبل از ظهور، رخ داده و اینک آن را می بینیم.

ناامنی اخلاقی در آستانه ظهور

از احادیث استفاده می شود که حضرت مهدی؟عج؟ مثل پیامبر بزرگوار اسلام؟ص؟ در برابر جاهلیتی قرار می گیرد که همین «جاهلیت مدرن» است. «در برخی از کشورها مفاسد قانونی و علنی وجود دارد که زبان انسان از بیان آن ها شرم دارد که با وجود این شرایط باید عنوان کرد برهنگی در عصر ما به مراتب بد تر از زمان جاهلیت عرب و قبل از اسلام است. امروزه در برخی از کشورها، مجلاتی وجود دارد که زنان در این مجلات خودشان را برای انجام مفاسد جنسی معرفی و اعلام آمادگی می کنند. زنده به گور کردن دختران یکی دیگر از ویژگی های عصر جاهلیت عرب بود و امروز مسئله سقط جنین مطرح است. حال باید پرسید این کار با زنده به گور کردن چه تفاوتی دارد که متأسفانه در بسیاری از کشورهای دنیا این اقدام به صورت قانونی درآمده و فرزند هنوز متولد نشده، آن را از بین می برند. انسان از بیان اقدامات شیطان پرستان شرم دارد. خرافات نیز از دیگر ویژگی های عصر جاهلیت عرب بوده که در عصر حاضر می بینیم هم خرافات غوغا می کند و برنامه های شیطان پرستی و دیگر خرافات که از غرب و

۱- والدمن، محمد. ۱۳۹۳. چگونگی تنظیم رفتارها و روابط جنسی در غرب و کشورهای اسلامی بر اساس مقایسه دو جامعه آلمان و اتریش با جامعه ایران. نشریه تربیت اسلامی، شماره ۸.

دنیای به اصطلاح متمدن شروع شده و در کشور ما هم رخنه کرده، بد ترین نوع خرافه است. تمدن امروز دنیا، تمدن صنعتی است و نه تمدن انسانی، چراکه اگر تمدن انسانی وجود داشت، این همه کشتار، خرافات و خونریزی ها دیده نمی شد» (۱).

پوشش نامناسب

اهل بیت؟ع؟ وضعیت پوشش در آستانه ظهور را این چنین معرفی کرده اند:

مردان خود را با طلا می آرایند و لباس های ابریشمی می پوشند. زن ها لباس مردانه می پوشند و پوشش حیا از آن ها گرفته می شود و با لباس های مردانه جلوه گری می کنند و مردان و زنان همانند می گردند. لباس هایی در جامعه عرضه می شود که وقتی زنان آن را می پوشند، در عین پوشش، برهنه اند. اراذل و اوباش بر مردم شریف و آزاده برتری می یابند. زنان زینت های خود را آشکار می سازند، از دین بیرون می روند، به فتنه ها می گرایند، به سوی شهوت ها و لذت ها می شتابند، محرمات الهی را حلال می شمارند و سرانجام در جهنم جاویدان اند (۲).

جابر بن عبدالله انصاری می گوید:

در حجه الوداع (آخرین حج) در خدمت رسول اکرم؟ص؟ بودم. وقتی که پیامبر بزرگ اعمال واجب حج را تمام فرمودند، به عنوان وداع به خانه کعبه نزدیک شدند، حلقه در خانه را گرفتند و با صدای بلند که همه اهل مسجدالحرام و بازاریان صدای مبارکشان را شنیدند و اجتماع کردند، فرمودند: ای مردم بشنوید و به آن هایی که در اینجا نیستند برسانید. آنگاه وجود مقدس رسول گرامی؟ص؟ گریه کردند و از گریه آن بزرگوار همه به گریه افتادند و چون از گریه فارغ شدند، فرمودند: ای مردم خداوند شما را رحمت کند. مثل شما از امروز تا یکصد و چهل سال دیگر مانند درخت بی خار خواهد بود (ممکن است که کنایه از زندگی آرام باشد) و دویست سال دیگر بر شما خواهد آمد که مانند درختی باشید که هم برگ دارد و هم خاردار است. دیگر بعد از این مثل شما مانند درختی است که خارهای جان گداز دارد و در این فصل از زندگی نمی بینید مگر پادشاه ستمگر یا ثروتمند بخیل یا عالم دنیاپرست یا فقیر دروغ گو یا پیرمرد زناکار یا بچه گستاخ یا زن نادان و احمق. آنگاه

۱- آیت الله مکارم شیرازی، ناصر. دوران معاصر، دوران جاهلیت دوم است. خبرگزاری جمهوری اسلامی، وبگاه خبری. http://www.mehrnews.com/TextVersionDetail/۲۱۰۳۰۲۷.

۲- احمدی، مهدی. ۱۳۸۷. امنیت اخلاقی در عصر مهدوی. مجله فرهنگ کوثر. تابستان ۱۳۸۷. شماره ۷۴.

رسول اکرم؟ص؟ گریه کردند. سلمان فارسی از جا برخاست و عرض کرد: یا رسول الله به ما خبر بده کی خواهد شد؟ حضرت فرمودند: هرگاه علما و دانشمندان شما کم شوند و قاریان قرآن شما از بین بروند و زکات دادن متروک شود و منکرات در اجتماع شما رواج پیدا کند و در مساجد صداهای شما بلند شود. کارهای مربوط به دنیا را مقدم بر امور اخروی بلکه روی سر آخرت بگذارید و علم را زیر پای خود قرار دهید و سخن معمولی و همگانی شما دروغ، میوه و نقل مجالس شما غیبت و آنچه به دست می آورید حرام باشد. (ای سلمان) در آن زمان بزرگان بر کوچکان رحم نمی کنند و کوچکان نیز احترام بزرگان را نگاه نمی دارند. (ای سلمان) در این حالت، لعنت خداوند بر شما نازل می شود و سختی ها دامن شما را خواهد گرفت و از دین در میان شما جز لفظی باقی نمی ماند و آنگاه که شما دارای این صفات ناپسند شدید، منتظر وزیدن باد سرخ یا سنگ باران شدن یا مسخ شدن باشید، به درستی که در کتاب خداوند عزوجل آمده است: «خداست که می تواند به وسیله عذاب های مختلف از بالا و پایین شما را مجازات کند یا شما را گروه گروه کند و بچشاند برخی از شما را آسیب برخی دیگر. بنگر چگونه آیه ها را گونه گون می کنیم، شاید آن ها فهم کنند.» در این موقع بعضی از اصحاب برخاسته، عرض کردند: یا رسول الله به ما خبرده این جریانات کی خواهد بود. فرمودند: آنگاه که نماز را در وقت خودش نخوانند، متابعت از شهوات کنند، شرب خمر کنند، به پدران و مادران ناسزا بگویند، به دست آوردن مال حرام را غنیمت بدانند و زکات دادن را زیان و ضرر تلقی کنند، مرد از همسر خود اطاعت کند، درباره همسایه جفا کنند، با ارحام قطع ارتباط کنند، رحم از بزرگان برداشته شود و حیای کوچکان کم گردد. ساختمان ها را محکم بنا کنند، درباره نوکران و کلفت ها ظلم کنند، شهادتشان از روی هوی و هوس باشد، حکم آن ها بر اساس ظلم باشد، مرد پدرش را لعنت کند، برادر نسبت به برادر حسد ورزد، شرکا در معاملاتشان به یکدیگر خیانت کنند، وفا کم شود، زنا شیوع پیدا کند، مردان خود را به لباس زنان بیارایند، پرده حیا از زن ها برداشته شود، تکبر دل های مردم را پر کند مانند سم های کشنده ای که در بدن ها

جای می گیرد، کارهای خوب کم شود و جرائم و بدی ها ظاهر شود. واجبات الهی سبک پنداشته شود، با گرفتن پول صاحبان مال را بستایند، ثروت را در راه غنا و خوانندگی به مصرف برسانند، از آخرت غفلت کنند و تمام توجه خود را به دنیا معطوف دارند، ورع و پرهیزکاری کم و طمع زیاد شود، هرج و مرج بالا گیرد، بندگان خدا در جامعه ذلیل و منافقان در میان مردم محترم باشند. مساجد از نظر ظاهر به وسیله اذان آباد اما دل های ساکنان آن تهی از ایمان باشد، قرآن را سبک بشمارند، انواع خواری ها درباره اهل ایمان اعمال کنند. در این هنگام می بینی که صورت این مردم چهره آدمی است اما قلب های آنان دل های شیاطین است (پر است از مکر و حیله و تکبر و امثال این صفات بد)؛ سخنان آنان از عسل شیرین تر اما دل هایشان پر است از زهرهای کشنده. اینان گرگ های درنده ای هستند که به لباس آدمیان درآمده اند. در این حالات، روزی نیست که خداوند به آن ها نفرماید آیا از رحمت من مغرور شده و به من جرات پیداکرده اید؟ «تصور می کنید که من شما را بی فایده خلق کردم و بازگشت شما به سوی من نیست؟». به عزت و جلالم سوگند، اگر به خاطر بندگان صالح و با اخلاصم نبود یک آن به معصیت کاران مهلت نمی دادم و اگر ورع و پرهیزکاری بندگان باتقوا نبود یک قطره باران از آسمان فرو نمی فرستادم و یک برگ سبز از زمین نمی رویاندم. عجبا از مردمی که مال و ثروت را خدای خویش قرار داده اند و آرزوهای آن ها طولانی است (با توجه به عمر کوتاه دنیا) و چشم طمع دارند که در جوار رحمت الهی باشند، و حال آنکه به مقام قرب نمی رسند مگر به وسیله عمل صالح و عمل هم قبول نخواهد شد مگر با راهنمایی عقل. (۱)

امام علی؟ع؟ نیز ضمن توصیف آن دوره، بیان می دارد که جوانان خوانندگی آمیخته با غنا و نوازندگی و شرب خمر را کاری به جا و حلال می دانند. (۲)

از امام جعفر صادق؟ع؟ روایت شده است که فرمودند:

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۲۶۲، ح ۱۴۸.

۲- منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص ۴۳۷.

آیـا نمی دانی که هر کس انتظـار امر مـا ببرد و بر ایـذاء و ترس (از دشـمن) صبر پیشه سـازد، او فردا در زمره مـا خواهـد بود. آن هنگام که دیـدی حق مُرد و از اهلش نشانی نبود و دیـدی سـتم در شـهرها گسترش یافت و قرآن منـدرس شد و چیزهایی به آن وارد کردند که در آن نیست و آن را مطابق هواهای نفسانی خویش توجیه کردند و دیدی که دین وارونه شد همان گونه که ظرف واژگون می گردد و دیدی که اهل باطل بر اهل حق استیلا پیدا کردند و دیدی که شـر آشکار بوده و کسی از آن باز نمی دارد و یارانش معذورند و دیدی که فسق و فجور ظاهر گشت و دیدی که مردان به مردان و زنان به زنان اکتفا می کنند و دیدی که مؤمن ساکت است و سخنش را نمی پذیرند و دیدی که فاسق دروغ گوید و افترا بندد و دروغ و تهمت او رد نشود و دیدی که کوچک ترها بزرگ ترها را اهانت نمایند و دیدی که قطع رحم کنند و دیدی که هر کس را به کار بد بسـتایند خندان گردد و سخن گوینده را رد نکند و دیدی که از پسربچه ها همان گونه استفاده شود که از زن استفاده می شود و دیدی که زنان با زنان ازدواج کنند و دیدی که مدح و ثنا بسـیار شود و دیدی که مال را در غیر طاعت خداوند صـرف کنند، که از آن نهی ای نشود و کسـی دستشان را نگیرد و دیدی که مردم از سعی و تلاش مؤمن به خدا پناه می برند و دیدی که همسایه از آزار همسایه در امان نیست و کسـی هم مانع آزار نمی شود و دیدی که کافر از آنچه در مؤمن می بیند بسیار شاد و فرحناک می گردد و از شیوع فساد در زمین در پوست نمی گنجد و دیدی که فاجران علناً در ملأعام شـراب می نوشـند و کسانی که از خدای عزوجل نمی ترسند. برای می خوارگی گرد هم جمع می آیند و دیدی که امر کننده به معروف ذلیل است و دیـدی که فاسق در اموری که خداوند دوست ندارد قوی هست و از سـتایش دیگران نیز برخوردار است و دیدی که مردان صاحب آیات (یا آثار) و دوست دارانشان مورد تحقیر می باشـند، دیدی که راه خیر بسته شده و راه شر پیموده می شود و دیدی که خانه خدا تعطیل گشته و امر به ترک آن نمایند و دیدی که مرد چیزی را گوید که عمل نمی کند و دیدی که مردان خود را برای مردان و زنان خود را برای زنان فربه می کنند و دیدی که معیشت مرد از پشتش و معیشت

زن از شرمگاهش می باشد و دیدی که زنان همانند مردان برای خود مجالس تشکیل دهند و دیدی که در میان فرزندان عباس کارهای زنانگی پدیدار شود و خضاب را آشکار سازند و همانند زنان که برای شوهر خود آرایش می کنند خود را بیارایند و به مردها برای کام جویی از آنان پول دهند و دیدی که چند مرد برای استفاده از مردی با یکدیگر رقابت کنند و بر سر این کار غیرت ورزی نمایند. توانگر عزیزتر از مؤمن باشد، ربا رواج یابد و کسی بر آن خرده نگیرد، زنان را به زناکاری بستایند و دیدی که زن شوهرش را برای وصلت با مردان آماده سازد و دیدی که اکثر مردم و بهترین خانواده ها کسانی باشند که زنان را در فسق و فجور مساعده دهند و دیدی که مؤمن محزون و حقیر و ذلیل و بدعت و زنا آشکار باشد و دیدی که مردم از طریق شهادت شاهدان دروغ گو به ستم بر یکدیگر بپردازند و دیدی حرام، حلال و حلال، حرام گردد و دیدی که دین را مطابق آراء و نظرات خود تغییر دهند و کتاب خدا و احکام آن معوق ماند و دیدی که شب ها از جرات بر خداوند (ارتکاب اعمال حرام) پروایی نداشته باشند و دیدی که مؤمن نتواند از این منکرات جلوگیری نماید و تنها با قلبش از آن ها بیزاری جوید و دیدی که اموال بسیاری در راه غضب خداوند عزوجل صرف نمایند و دیدی که فرمانروایان به کفار تقرب جویند و از خیرخواهان کناره گیرند و به رشوه خواری عادت کنند. شرط رسیدن به فرمانروایی زیاد نمودن باشد و دیدی که زن شوهرش را مقهور خود گرداند و هر چه خواهد انجام دهد و خرجی شوهرش را بدهد و دیدی که قمار آشکار شود و دیدی که خرید شراب علناً و بدون هیچ مانعی انجام گیرد و دیدی که زنان خود را در اختیار کفار قرار دهند و دیدی که اعمال لهو پدیدار و معمول گشت و نه تنها مردم همدیگر را از لهویات بازندارند بلکه کسی جرات منع آن را هم نیابد و دیدی که آنان که از سلطه و غلبه فرد شریف در هراسند تقاضای ذلت و خواری او را می نمایند (یا او را خوار و ذلیل سازند) و دیدی که نزدیک ترین مردم به فرمانروایان کسانی هستند که به دشنام گویی به ما خاندان (اهل البیت) ستایش شوند و دیدی که هر که ما را دوست بدارد دروغ گویش دانند و شهادتش را نپذیرند و دیدی که همت مردم

متوجه گفتن سخنان باطل می شود و دیدی که استماع قرآن بر گوش ها سنگین و استماع باطل آسان می گردد و دیدی که همسایه، همسایه را از بیم زبانش ارج می نهد و دیدی که حدود معوق می ماند و در (حدود) مطابق امیال خود عمل می کنند و دیدی که مساجد تزئین یابد و دیدی که راست گوترین مردم کسی بشمار می رود که از افترا و دروغ پروایی نداشته باشد و دیدی که شر آشکار شود و دیدی که سخن چینی و سرکشی رواج یابد و دیدی که غیبت را نمک کلام شمارند و مردم همدیگر را به آن بشارت دهند و دیدی که حج و جهاد برای غیر خدا انجام شود و دیدی که سلطان فرد مؤمن را برای کافر خوار سازد و دیدی که ویرانی رایج تر از آبادی باشد و دیدی که زندگی کاسب ها از طریق کم فروشی بگذرد و دیدی که خون ریزی کاری سهل باشد و دیدی که مرد ریاست را برای عرض دنیا خواهد و با بدزبانی خود را زبان زد همگان سازد تا از او بترسند و امور را به وی وا گذارند و دیدی که نماز را اهمیت ندهند و دیدی که مردم زکات اموال بسیار خود را از آن هنگام که در تملک گرفته اند نپردازند و دیدی که مرده را از قبرش بدر آورند و او را بیازارند و کفنش را بفروشند و دیدی که پریشانی گسترش یابد و دیدی که مرد شب را بسر می برد درحالی که مست است و چون صبح می کند باز مستی بر او غالب است و اهمیتی به امور مردم نمی دهد و دیدی که با حیوانات درآمیزند و دیدی که چهار پایان برخی بعضی دیگر را (برای ذبح) به زمین زدند و دیدی که مرد به نماز گاه خود می رود و چون باز می گردد عاری از لباس می باشد و دیدی که قلب های مردم به قساوت گراید و چشمانشان خشک شود و ذکر خدا بر آنان سنگین شده و دیدی که حرام خواری رواج یابد و برای نیل به آن بر یکدیگر پیشی می گیرند و دیدی که نمازگزار نماز را از روی ریاکاری می خواند و دیدی که فقیه برای غیر دین فقه فرا می گیرد و آن را آلت دستیابی به دنیا و ریاست قرار می دهد و دیدی که مردم با افراد غالب (توانگران و قدرتمندان) باشند و دیدی که طالب حلال را بدگویی نمایند و طالب حرام را بستایند و بزرگش شمارند و دیدی که در دو حرم (مسجدالحرام و مسجدالنبی) اعمالی انجام می دهند که مرضی خداوند نیست و کسی مانع از

کارهای زشتشان نمی شود و دیدی که آلات موسیقی در دو حرم بنوازند و دیدی که چون فردی سخن از حق گوید و امربه معروف و نهی از منکر نماید فردی به نصیحت او برخاسته و گوید: این سخنان به تو مربوط نیست و مردم همدیگر را نگاه کنند و به اهل شر اقتدا جویند و دیدی که راه و طریق خیر خالی از رهرو بوده و کسی آن را نمی پیماید و دیدی که چون جنازه ای رد شود کسی بر او بی تابی نمی کند و دیدی که هرسال بیش از سال قبل شر رواج یابد و بدعت در دین حاصل شود و دیدی که مردم و گروه ها تنها پیرو ثروتمندان هستند و دیدی که چون به نیازمند عطایی کنند به وی بخندند و برای غیر خدا به او ترحم نمایند و دیدی که نشانه های آسمانی پدید آید ولی کسی از آن هراسی نکند و دیدی که مردم برهم بجهند چنانچه حیوانات برهم می جهند و هیچ کس از ترس، کار زشتی را انکار نکند و دیدی که مرد در غیر اطاعت خدا زیاد خرج کند ولی در مورد اطاعت از کم هم دریغ ورزد و دیدی که ناسپاسی پدر و مادر آشکار گشته و پدر و مادر را سبک شمارند و حال آنکه در پیش فرزند از همه بدتر باشند و فرزند خوشحال است که به آن ها دروغ بندد و دیدی که زن ها بر حکومت غالب گشته و هر کاری را قبضه کنند و کاری پیش نرود جز آن که طبق دلخواه آنان باشد و دیدی که پسر به پدر افترا زند و به پدر و مادر خود نفرین کند و از مرگشان خوشحال شود و دیدی که اگر روزی بر مردی بگذرد که در آن گناهی بزرگ نکرده باشد مانند هرزگی یا کم فروشی یا انجام کار حرام (غش های حرام) یا می خوارگی آن روز گرفته و غمناک است و خیال کند که روزش به هدر رفته و عمرش در آن روز تلف شده و دیدی که سلطان خوراک را احتکار کند و دیدی که حق خویشاوندان پیامبر (خمس) به ناحق تقسیم شود و با آن قماربازی و می خوارگی کنند و دیدی که با شراب مداوا کنند و برای بیمار نسخه کنند و بدان بهبودی جویند و دیدی که مردم در مورد ترک امر به معروف و نهی از منکر و بی عقیدگی بدان یکسان شوند و دیدی که منافقان و اهل نفاق سر و صدایی دارند و اهل حق بی صدا و خاموش اند و دیدی که برای اذان گفتن نماز پول گیرند و دیدی که مسجد ها پر از کسانی است که ترس از خدا ندارند و برای

غیبت و خوردن گوشت مردان حق به مسجد آیند و در مساجد از شراب مست کننده توصیف کنند و دیدی که شخص مست که از خرد تهی گشته بر مردم پیش نمازی کند و به مستی او ایراد نگیرند و چون مست گردد گرامش دارند و از او ملاحظه کنند و بدون بازخواست او را رها کنند و به مستیش معذور دارند و دیدی که هر کس مال یتیمان را بخورد به شایستگی او را بستایند و دیدی که داوران به خلاف دستور خدا داوری کنند و دیدی که زمامداران از روی طمع خیانت کار را امین خود سازند و دیدی که میراث (یتیمان) را فرمانروایان به دست مردمان بدکار و بی باک نسبت به خدا داده اند تا از آن ها حق و حسابی بگیرند و جلوی آن ها را رها کنند تا هر چه می خواهند انجام دهند و دیدی که بر فراز منبرها مردم را به پرهیزکاری سفارش کنند ولی خود گوینده به دستورش عمل نکند و دیدی که وقت نماز را سبک شمارند و دیدی که صدقه را به وساطت دیگران به اهلش دهند و به خاطر رضای خدا ندهند بلکه از روی درخواست مردم و اصرار آن ها بپردازند و دیدی که تمام غم و اندوه مردم درباره شکم و عورتشان است و باکی ندارند که چه بخورند و با که نکاح کنند و دیدی که دنیا به آن ها روی آورده و دیدی که نشانه های حق مندرس و کهنه گشته در چنین وقتی خود را بر حذر دار و از خدای عزوجل نجات بخواه و اگر خدای تعالی مهلتشان داده، از این کار منظوری دارد و تو منتظر تحقق آن منظور باش و کوشش کن تا خدای عز و جل تو را در وضعی ببیند که خلاف وضع مردم باشد تا اگر عذاب بر آن ها نازل گردد و تو در میان آن ها باشی به سوی رحمت حق شتافته باشی و اگر جدا شوی آنان گرفتار گردند و تو از روش آنان و بی باکی آن ها نسبت به خدای عزوجل بیرون باشی و بدان که به راستی خداوند پاداش نیکوکاران را ضایع نکند و همانا رحمت خدا به نیکوکاران نزدیک است. (۱)

با نگاهی به روایات مربوط به پیش از ظهور، درمی یابیم که مهم ترین دلایل گسترش این گونه مفاسد، سه چیز معرفی شده است:

۱- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۸ ص ۳۶، ۳۷ و ۳۸.

۱ــ ترک امربه معروف و نهی از منکر و معرفی منکر به جای معروف و معروف به جای منکر.

۲ــ اجرا نشدن حدود شرعی در گناهان جنسی که خود باعث متزلزل شدن نظام خانواده و ازدیاد طلاق می شود.

۳ــ بی توجهی به روزی حلال، درآمدهای نامشروع و توجه بیش از اندازه به شکم پرستی (۱).

پیامبر گرامی اسلام؟ع؟ می فرماید:

رستاخیز برپا نمی شود، تا آن که کسی که پنج فرزند دارد، آرزوی چهار فرزند کند و آن که چهار فرزند دارد، می گوید کاش سه فرزند داشتم و صاحب سه فرزند آرزوی دو فرزند دارد و آن که دو فرزند دارد، آرزوی یک فرزند نماید و کسی که یک فرزند دارد، آرزو کند که کاش فرزندی نداشت. (۲)

در روایت دیگری ایشان می فرماید:

روزگاری خواهد آمد که غبطه مردم کم فرزند را بخورید، چنان که امروز غبطه فرزند و ثروت زیادتر را می خورید؛ تا آنجا که یکی از شما، از کنار قبر برادرش می گذرد و خود را بر قبر او می غلطاند، آن گونه که حیوانات خود را بر خاک چراگاه می غلطانند و می گوید: ای کاش من به جای او بودم و این سخن نه به سبب شوق دیدار خداوند و یا به دلیل اعمال نیکی است که از پیش فرستاده است، بلکه به جهت بلاها و گرفتاری هایی است که بر او فرود می آید. (۳)

نیز آن حضرت می فرماید:

قیامت برپا نمی شود، مگر آن که فرزند کم گردد. در این روایت «الولد غیضا» آمده است که معنای آن نقص و حبس و شاید به معنای سقط جنین و جلوگیری از بارداری نیز باشد. ولی کلمه «غیظا» که در روایت دیگری آمده است، به معنای غم و مشقت و محنت و جوشش غضب است.

۱- احمدی، مهدی. ۱۳۸۷. امنیت اخلاقی در عصر مهدوی. مجله فرهنگ کوثر. تابستان ۱۳۸۷. شماره ۷۴.

۲- فردوس الاخبار، ج ۵، ص ۲۲۷، به نقل از چشم اندازی به حکومت امام مهدی؟عج؟، آیت الله نجم الدین طبسی.

۳- چشم اندازی به حکومت امام مهدی؟عج؟، آیت الله نجم الدین طبسی.

یعنی مردم در آن دوران بـا سـقط جنین و جلوگیری از افزایش فرزنـد، مـانع زیاد شـدن فرزنـدان می شونـد. یا فرزنـد داشـتن موجب غم و انـدوه و خشم خواهـد بود و شایـد این به علت مشـکلات سـخت اقتصادی، گسترش بیماری ها در کودکان و نبودن امکانات، تبلیغ و تشویق به کنترل جمعیت و یا عامل دیگر باشد. (۱)

رسول گرامی اسلام؟ص؟ درباره رابطه اعضای خانواده با یکدیگر قبل از ظهور می فرماید:

فلا الکبیر یرحم الصغیر و لا القوی یرحم الضعیف و حینئذ یأذن الله له بالخروج؛ در آن روزگار، بزرگ ترها به زیردستان و کوچک ترها ترحم نمی کنند و قوی بر ضعیف ترحم نمی نمایند؛ در آن هنگام خداوند به او (مهدی) اذن قیام و ظهور می دهد. (۲)

نمونه هایی از آمار و اطلاعات تزلزل خانواده در عصر حاضر

در جدول (۵) وضـعیت طلاق در ده کشور که دارای بالاترین درصد طلاق نسبت به ازدواج اند نشان داده شده است. نتایج این جدول نشان دهنده نرخ بالای طلاق نسبت به ازدواج در عصر حاضر است. این آمار بیانگر سـست شدن بنیاد خانواده هاست که بنیان جوامع بر آن اسـتوار است. سایر زندگی ها نیز که به طلاق نمی انجامد، در بسیاری از کشورها دارای انسجام کافی نیست و زندگی شبه مشترک، به دور از هم در جریان است.

افزایش آمـار این پدیـده و نوع برخورد جامعه با این موضوع و آسـیب های بعـد از آن در جامعه ایرانی نیز نگرانی هایی به وجود آورده است. میزان طلاق در ایران از سال ۱۳۸۵ تا الآن، به طور پیوسته در حال افزایش بوده و از ۹۴ هزار طلاق در سال ۱۳۸۵ به ۱۱۰ هزار در سال ۱۳۸۷، ۱۳۷ هزار در سال ۱۳۸۹ و ۱۵۸ هزار در سال ۱۳۹۲ رسیده است (۳). افزایش آمار طلاق در ایران به گرایش افراد به تمدن غربی، شبکه های اجتماعی و ماهواره ای و دور شدن از روش ازدواج اسلامی و ملی و سایر موضوعات ارتباط تنگاتنگی دارد.

جدول ۵_ وضعیت طلاق در ده کشور که دارای بالاترین درصد طلاق نسبت به ازدواج اند

۱- همان.

۲- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۸۰.

۳- خبر آنلاین، وبگاه خبری. ۱۳۹۳. کشورهایی که بالاترین طلاق را در دنیا دارند. http://www.khabaronline.ir/detail/۳۵۸۰۸۳/society/family.

ردیف کشور ازدواج طلاق درصد طلاق به ازدواج

۱بلژیک۴.۲۳۷۱

۲پرتغال۳.۷۲.۵۶۸

۳جمهوری چک۴.۴۲.۹۶۶

۴اسپانیا۳.۶۲.۲۶۱

۵استونی۳.۸۲.۲۵۸

۶کوبا۵.۲۲.۹۵۶

۷فرانسه۳.۸۲.۱۵۵

۸آمریکا۶.۸۳.۶۵۳

۹لیتوانی۴.۲۲.۲۵۲

۱۰روسیه۹.۲۴.۸۵۱

جدول ۶_ نسبت درصد طلاق به ازدواج در برخی کشورهای مسلمان

ردیف کشور ازدواج طلاق درصد طلاق به ازدواج

۱قطر۳.۳۱.۱۳۳

۲عربستان۵.۲۱.۱۲۱

۳ترکیه۸۱.۶۲۰

۴ایران۱۲.۲۱.۷۱۴

۵آذربایجان۹.۷۱.۲۱۲

آمارهای جدید منتشره از سوی سازمان بهداشت جهانی نشان می دهد مصرف مشروبات الکلی در میان ملل مسلمان، به دلیل حرمت شرعی آن، پایین تر از متوسط جهانی است. این در حالی است که سالانه میلیون ها نفر در جهان به دلیل مصرف الکل جان خود را از دست می دهند.

در رده بندی ۲۰ کشور نخست جهان به لحاظ میزان مصرف الکل سرانه، کشورهای اسلامی، به دلیل اعتقادات مذهبی، کمترین میزان مشروب را مصرف می کنند اما کشورهای اروپای شرقی، روسیه، اوکراین و بلاروس بیشترین میزان مصرف الکل را دارند. طبق اعلام

سازمان بهداشت جهانی، هرچند ایران در رده های پایین مصرف مشروبات الکلی در جهان است، اما افرادی که در ایران مشروبات الکلی مصرف می کنند با خوردن ۳۵ لیتر مشروب در سال در رده نوزدهم پرمصرف ترین مشروب خورها قرار دارند که این خود زنگ هشداری جدی به شمار می رود.

طبق آمار منتشرشده سازمان بهداشت جهانی هم اکنون مصرف الکل، سالانه سبب مرگ ۳ میلیون و ۳۰۰ هزار نفر در جهان است و یک سوم بیماری های قلبی و عروقی و دیابت ناشی از مصرف الکل است. در بین ۵ کشوری که بالاترین میزان مصرف الکل را در رده جهانی دارند در سال ۲۰۱۲ بیش از ۳۰ درصد از مرگ ومیرها ناشی از سوء مصرف الکل بوده است. همچنین آمار سازمان بهداشت جهانی نشان می دهد که متوسط عمر، در کشورهایی که سرانه مصرف الکل بالایی دارند، پایین تر از کشورهایی است که سرانه مصرف الکل آن ها کمتر است. سازمان بهداشت جهانی درباره رشد میزان مصرف الکل در میان زنان هشدار داده و اعلام کرده است که مصرف مشروبات در دوران بارداری و پس از آن، هم به زنان و هم به فرزندانی که به دنیا می آورند صدمات جدی می زند. بیشترین میزان مصرف سرانه الکل در جهان متعلق به کشور بلاروس با میانگین مصرف سالانه ۵/۱۷ لیتر است. در بلاروس ۳۵ درصد از مرگ ومیرها ناشی از مصرف الکل است و متوسط عمر شهروندان این کشور ۷۲ سال می باشد (۱).

تعریف خانواده تقلبی در عصر کنونی

هم اکنون تلاش های زیادی از طرف گروه های شیطانی برای به رسمیت شناختن گروه های همجنس باز در سطح جهان به چشم می خورد. بسیاری از کشورها این گروه ها را به رسمیت شناخته اند و همه ساله در کشورهای مختلف تجمعات و مانورهای این گروه های منحرف برای عرض اندام و تسلط هر چه بیشتر بر جوامع انسانی به چشم می خورد. تعریف خانواده نیز در بسیاری از کشورها تغییر یافته و از آنچه مورد تاکید وحی الهی است به صورت های تقلبی دیگر نظیر خانواده متشکل از ازدواج دو مرد، ازدواج دو زن، ازدواج انسان با حیوان و سایر اقسام خانواده تقلبی معرفی و برای آن قانون گذاری شده است.

۱- باشگاه خبرنگاران جوان، وبگاه خبری. ۱۳۹۳. آمار سازمان بهداشت جهانی درباره مصرف مشروبات الکلی. http://www.yjc.ir/fa/news/۴۸۴۴۱۶۲.

وضعیت اخلاق و خانواده در عصر ظهور

یکی از اهـداف اصـلی بعثت پیامبر اسـلام؟ص؟ و دیگر پیامبران، تزکیه نفوس، تربیت انسان ها و پرورش اخلاق حسـنه بوده است. شایـد به همین دلیل «تزکیه» در برخی آیات قرآن بر «تعلیم» پیشی گرفته است، چراکه هدف اصلی و نهائی «تزکیه» است.

{هُوَ الَّذِی بَعَثَ فِی الْأُمِّیینَ رَسُولًا مِنْهُمْ یتْلُو عَلَیهِمْ آیاتِهِ وَیزَکیهِمْ وَیعَلِّمُهُمُ الْکتَابَ وَالْحِکمَةَ وَإِنْ کانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِی ضَلَالٍ مُبِینٍ؛ و کسی است که در میـان جمعیت درس نخوانـده رسولی از خودشـان برانگیخت که آیاتش را بر آن ها می خواند و آن ها را تزکیه می کند و به آنان کتاب (قرآن) و حکمت می آموزد هرچند پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند}. (۱)

تأکیـدهای پی درپی و بی نظیر، دلیـل روشـنی اسـت بر اهمیـتی که قرآن مجیـد برای پرورش اخلاق و تزکیه نفـوس قائـل است. گـویی همه ارزش هـا را در این ارزش بزرگ خلاصه می کنـد و فلاح و رستگاری و نجات را در آن می شمرد. تکامل اخلاقی در فرد و جامعه، مهم ترین هدفی است که ادیان آسمانی بر آن تکیه می کنند و ریشه همه اصلاحات اجتماعی و وسیله مبارزه با مفاسد و پدیده های ناهنجـار می شـمرند. این مسئله در احـادیثی که از شـخص پیـامبر اکرم؟ص؟ و همچنین از سـایر پیشوایان معصوم؟عهم؟ رسـیده است با اهمیت فوق العاده ای تعقیب شـده است. در حـدیث معروفی پیامبر اکرم؟ص؟ فرمود:

إنَّما بُعِثتُ لأُتَمِّمَ مَکارِمَ الخلاقِ؛ به راستی که من برای به کمال رساندن مکارم اخلاق مبعوث شده ام. (۲)

زنـدگی پیشوایان دینی نیز سرتاسـر بیانگر همین مسئله است که آن ها در همه جا مردم را به فضائل اخلاقی دعوت می کردند و خود الگوی زنده و اسوه حسـنه ای در این راه بودند و همین بس که قرآن مجید به هنگام بیان مقام والای پیامبر اسلام؟ص؟ می فرماید:

۱- جمعه، ۲.

۲- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۱۶، ص ۲۱۰.

وَإِنَّک لَعَلَی خُلُقٍ عَظِیمٍ؛ و تو اخلاق عظیم و برجسته ای داری. (۱)

روایات به خوبی نشان می دهند که مهم ترین کارآیی حکومت مهدوی هدایت انسان ها به سوی آموزه های الهی و پرهیز از هوای نفس است که امروزه موجب همه ی بی بندوباری ها و افسارگسیختگی های بشر شده است. امام علی؟ع؟ در خطبه ملاحم در این باره می فرمایند:

یَعْطِفُ الْهَوی علَی الْهُدی إذا عَطَفُوا الْهُدی عَلَی الْهَوی و یَعْطِفُ الرَّأْیَ عَلَی الْقُرْآنِ إذا عَطَفُوا الْقُرْآنَ عَلَی الرَّأْیِ...... فَیُریکُمْ کَیْفَ عَدْلُ السّیرَهِ وَ یُحْیی مَیِّتَ الْکِتابِ وَ السُّنَهِ؛ چون مهدی؟ع؟ ظهور کند خواهش های نفسانی را به هدایت آسمانی بازگرداند، پس از آن که رستگاری را به هوای نفس بازگردانده باشند... و رأی را دنباله رو قرآن خواهد ساخت آنگاه که دیگران قرآن را تابع نظر و آرای شخصی قرار داده باشند. مهدی؟ع؟ به شما نشان خواهد داد که روش عادلانه در حکومت چگونه است و آنچه را که از کتاب و سنت متروک مانده، زنده خواهد ساخت. (۲)

این نکته را نباید از نظر دور داشت که همه ی آنچه درباره رعایت اخلاق فردی و اجتماعی و انسجام خانواده ها بعد از ظهور اتفاق می افتد در روایات موجود بیان نشده یا روایات آن به دست ما نرسیده یا در این کتاب برای رعایت اختصار آورده نشده است. برای دریافت بهتر این موضوع باید سنت رسول خدا و ائمه اطهار را در این خصوص مورد مطالعه قرار داد و اطمینان یافت که همه ی آنچه رسول گرامی اسلام و ائمه اطهار در خصوص اخلاق بیان نموده و خود رعایت کرده اند به جامعه مهدوی تسری خواهد یافت.

امام باقر؟ع؟ فرمود:

اذا قام القائم جائت المزلمله و اتی الرجل الی کیس اءخیه فیاءخذ حاجته لا یمنعه؛ وقتی که قائم؟عج؟ قیام کرد، رفاقت و برادری برقرار شود، به طوری که هر کس دست به جیب برادرش کرده و به قدر نیاز بدون ممانعت از آن برمی دارد. (۳)

امام علی؟ع؟ می فرماید:

۱– قلم، ۴.

۲– نهج البلاغه، خطبه ۱۳۸.

۳– اثباه الهداه، حر عاملی، ج ۵، ص ۱۸۲، ح ۶۰۴؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۷۲.

مهدی؟ع؟ از اصحاب خویش پیمان و بیعت می گیرد که سرقت و زنا نکنند، خون بی گناهی را نریزند، حریمی را هتک نکنند، به ناحق بر خانه ای هجوم نبرند و کسی را مورد ضرب و شتم قرار ندهند، زر و سیم نیندوزند، گندم و جو احتکار نکنند، مال یتیم نخورند، ندانسته شهادت ندهند، راهزنی نکنند، مساجد را ویران نسازند، از آلودگی ها دوری کنند، امربه معروف و نهی از منکر کنند، لباس خشن بپوشند، بر خاک سر نهند و در راه خدا آن گونه که شایسته است جهاد کنند. (۱)

این روایت عمق پایبندی به اخلاق و عمل به فرامین الهی را در بیعت امام عصر با یارانش بیان می کند. در حقیقت عهد و پیمان حضرت با یارانش با رشته هایی از جنس اخلاق و رعایت حقوق انسان ها محکم می شود.

امام علی؟ع؟ می فرماید:

تأمن السبل حتی تمشی المرأه بین العراق و الشام لا تضع قدمی ها الّا علی النّبات و علی رأسها زنبیلها لایهیجها سبع ولاتخافه؛ راه ها امن شود؛ به طوری که زن از عراق تا شام برود و پای خود را جز روی گیاه نگذارد، سبدش را بر سرش بگذارد و از درنده و درنده خویی باک ندارد. (۲)

بی شک این امنیت بی نظیر با استفاده از نیروی نظامی، سرباز و اسلحه امکان ندارد و مکارم اخلاق فردی و اجتماعی و دستور مترقی و بی جایگزین امر به مروف و نهی از منکر؛ یعنی کنترلِ مقدسِ مومن، توسط برادران و دوستان مومن، زیر ساخت این امنیت الهیِ درونی می باشد.

رسول گرامی اسلام؟ص؟ می فرمایند:

عند ذلک خروج المهدی وهو رجل من ولد هذا وأشار بیده إلی علی بن أبی طالب؟ع؟ به یمحق الله الکذب ویذهب الزمان الکلب، به یخرج ذل الرق من أعناقکم؛ در آن عصر، مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ظهور می کند و او از فرزند این شخص (علی بن ابی طالب؟ع؟) است. خداوند به دست او، دروغ را نابود می کند و روزگار

۱- منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص۴۹۶.

۲- تحف العقول، ص۱۱۵.

سخت را از بین می برد و ریسمان بردگی و بندگی را از گردن هایتان برمی دارد. (۱)

امام باقر؟ع؟ فرمود:

إذا قام قائمنا وضع یده علی رؤس العباد فجمع به عقولهم وأکمل به أخلاقهم؛ هنگامی که قائم ما قیام کند، خداوند قوای فکری مردم را تعالی می بخشد و اخلاق آنان را به کمال می رساند. (۲)

این روایت نشان می دهد که برخلاف شعار عقل گرایان، دین اسلام و حضرت قائم؟ع؟ نه تنها با تعقل در کار دنیا و آخرت مخالف نیستند، بلکه برعکس عقل انسان را تعالی بخشیده و آن را با اخلاق پیوند می دهند.

امام علی؟ع؟ فرمود:

ولو قد قام قائمنا لانزلت السماء قطرها، ولاخرجت الارض نباتها، ولذهبت الشحناء من قلوب العباد؛ چون قائم ما قیام کند، آسمان بارانش را می بارد و زمین گیاهانش را می رویاند و کینه ها از دل های بندگان خدا زدوده می شود. (۳)

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ می فرماید:

و تعکف الناس علی الطاعه و الخشوع و الدیانه؛ همه مردم به اطاعت و عبادت خداوند گراییده، در اجرای احکام دیانت می کوشند. (۴)

از روایات چنین برمی آید که در عصر ظهور سطح آگاهی مردم به اوج خود خواهد رسید و می توان نتیجه گرفت که بساط بسیاری از ادارات که اکنون جامعه را به منظور احقاق حق، به خود مشغول ساخته اند بر چیده می شود. مردم همه از مقررات شریعت آگاهی خواهند یافت و عملاً به رعایت آن ملتزم می گردند، حتی در روایات آمده است که دانش عمومی آن قدر ارتقاء می یابد که زنان در خانه احکام شرعی را می دانند، با قضاوت آشنا می گردند و بین اعضای خانواده داوری می نمایند. بنابراین دیگر احتیاج به پیمودن راه پله ها و راهروهای دادسراها و

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۷۵، ح ۲۹.

۲- همان، ج ۵۲، ص ۳۳۶.

۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۱۶.

۴- منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص۳۰۸.

دادگاه ها نیست و تومار این بازیچه ها در هم پیچیده می شود و خیال مردم از تمام تنش های روحی و روانی آسوده می گردد.

امام باقر؟ع؟ می فرماید:

وتؤتون الحکمه فی زمانه حتی أن المرأه لتقضی فی بیتها بکتاب الله تعالی وسنه رسول الله؟ص؟؛ در زمان او حکمت به شما داده شود، حتی زن در خانه خویش به کتاب خدا و سنت رسول الله به داوری می پردازد. (۱)

امام علی؟ع؟ می فرماید:

بنا یفتح الله وبنایختم الله وبنا یمحو مایشاء وبنا یثبت وبنا یدفع الله الزمان الکلب، وبنا ینزل الغیث، فلا یغرنکم بالله الغرور، ما أنزلت السماء قطره من ماء منذ حبسه الله عزوجل ولو قد قام قائمنا لانزلت السماء قطرها، ولاخرجت الارض نباتها، ولذهبت الشحناء من قلوب العباد، واصطلحت السباع والبهائم، حتی تمشی المرأه بین العراق إلی الشام، لا تضع قدمیها إلا علی النبات، وعلی رأسها زبیلها لا یهیجها سبع ولا تخافه؛ خداوند به وسیله ما آغاز می کند و به ما پایان می دهد و خدا بوسیله ما آنچه بخواهد محو و یا ثابت می دارد و بوسیله ما خدا روزگار سخت و رنج آور را دفع می کند و بوسیله ما باران می رساند. شیطان نباید شما را فریب دهد آسمان قطره بارانی نازل نمی کند از روزی که خدای عزَّ وجلَّ آنرا حبس فرموده باشد واگر قائم ما؟ع؟ قیام کند آسمان بارانش را فرو می فرستد و زمین روئیدنی های خود را خارج می سازد و کینه از قلوب بندگان می رود و درندگان و چارپایان آشتی می کنند تا آنجا که بانویی فاصله میان عراق و شام را طی می کند و قدم بر روی نبات ها و روئیدنی ها گذارد در حالی که زنبیلش بر سرش باشد و هیچ درنده ای او را به هیجان در نمی آورد و نخواهد ترسانید. (۲)

امام صادق؟ع؟ درباره امنیت زنان در عصر ظهور؟ع؟ می فرماید:

یطفیء الله به الفتنه الصمّاء و تأمن الأرض، حتی أنّ المرأه لتحج فی خمس نسوه ما منهن

۱- الغیبه، نعمانی،ص۲۳۹.

۲- خصال، شیخ صدوق، ص ۶۲۶؛ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۱۶.

رجل، لا یتّقین الا الله؛ خداونـد به وسیله او (امام مهـدی؟ع؟) فتنه های جانکاه را آرام و ساکن می سازد، زمین امن گردد، یک زن در میان پنـج زن بـدون این که مردی آن ها را همراهی کند، به حج می روند و جز خدا از کسی باکی ندارند. (۱)

امام صادق؟ع؟ ضمن تشبیه دقیق عصر قبل از ظهور امام زمان؟عج؟ که «جاهلیت نو» بر آن حاکم است، با عصر پیامبر اکرم؟ص؟ که گرفتار جاهلیت بود، پیرامون عملکرد امام زمان؟عج؟ می فرماید:

یصنع کما صنع رسول الله یهـدم ما کان قبله کما هـدم رسول الله امر الجاهلیه و یستأنف الاسـلام جدیـداً بعـد ان یهـدم ما کان قبله؛ او همان کاری را می کند که پیامبر خدا کرد. تمام فرهنگ و مناسبات جاهلی را بر هم می ریزد و اسلام ناب را دوباره به مردم عرضه می کند. (۲)

همچنین می فرماید:

ابطل رسول الله ما کان فی الجاهلیه و استقبل الناس بالعدل و کذلک القائم؛ پیامبر اکرم نشانه های جاهلیت را از بین برد و با عدالت میان مردم رفتار نمود. قائم نیز چنین خواهد کرد. (۳)

همچنین درباره اخلاق مردم در عصر ظهور می فرمایند:

و یـذهب الزنـا و شـرب الخمر و یـذهب الربا و یقبل الناس علی العبادات و تؤدّی الأمانات و یهلک الأشـرار و تبقی الأخیار؛ روابط نامشـروع، مشـروبات الکلی و رباخواری از بین می رود، مردم به عبادت و اطاعت روی می آورند، امانت ها را به خوبی رعایت می کنند. اشرار و اوباش نابود می شوند و افراد صالح باقی می مانند. (۴)

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

إن العلم بکتاب الله عزوجل وسنه نبیه ینبت فی قلب مهدینا کما ینبت الزرع عن أحسن

۱- عصر ظهور، کورانی، ص ۳۲۶.

۲- الغیبه، نعمانی، ص ۲۳۱.

۳- التهذیب، شیخ طوسی، ج ۶، ص ۱۵۴.

۴- عقد الدرر، ص ۲۳۹؛ منتخب الاثر، آیت الله صافی گلپایگانی، ص ۴۷۴.

نباته، فمن بقی منکم حتی یلقاه فلیقل حین یراه: السـلام علیکم یا أهل بیت الرحمه والنبوه، ومعـدن العلم وموضع الرساله و روی أن التسـلیم علی القائم أن یقال: السـلام علیک یابقیه الله فی أرضه؛ آگاهی به کتاب خداونـد عزّ و جلّ و سنّت رسول خـدا؟ص؟ در قلب مهـدی؟ع؟ ما می روید، چنان که گیاهی در بهترین کیفیت خود رشد می کند. هر کس از شـما که تا روزگار ظهور حضـرتش باقی بود و او را ملاقات کرد، به هنگام دیـدار با ایشان بگویـد: سـلام بر شـما ای خاندان رحمت و نبوت و گنجینه دانش و جایگاه رسالت. روایت شده که سـلام کردن بر قائم عجل الله تعالی فرجه الشـریف اینگونه است: السلام علیک یا بقیه الله فی أرضه. (۱)

امام عصر؟ع؟ و کارگزاران نظام مقدسش مردم را به رعایت اصول اجتماعی فرامی خوانند؛ یعنی ادب اجتماعی را در مردم ایجاد می کنند.

امام کاظم؟ع؟ دراین باره می فرمایند:

اذ قام قائمنا، قال یا معشر الفرسان سیروا فی وسط الطریق و یا معشر الرجاله سیروا علی جنبی الطریق؛ وقتی امام زمان؟ع؟ قیام می کند، اعلام می کند که ای گروه سواران، از وسط راه عبور کنید و ای گروه پیادگان، از دو طرف خیابان عبور کنید.

در این روایت مشخص است که در عصر ظهور ادب اجتماعی به بهترین وجهی به مردم آموزش داده می شود و از مردم می خواهند آن را رعایت کنند. (۲)

امام باقر؟ع؟ درباره اخلاق اقتصادی مردم در عصر ظهور می فرماید:

...و یخرج الناس خراجهم علی رقابهم الی المهدی و یوسع الله علی شـیعتنا ولو لا ما یدرکهم من السـعاده؛ ... مردم خراج های خود را از اموال خود خارج ساخته و به سوی مهدی؟ع؟ می برند و خداوند بر شیعیان ما توسعه می دهد (وسعت رزق و روزی می دهد) و اگر لطف و سعادت خداوند آنان را در بر نمی گرفت، با آن بی نیازی، سرکشی می کردند. (۳)

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۳۶.

۲- وسائل الشیعه، حر عاملی، ج ۱۹، ص ۱۸۱.

۳- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۴۵.

در مذهب حقه شیعه بسیاری از اصول اخلاقی که باید توسط مؤمنین رعایت شود و یا بسیاری از آموزه های الهی که باید در جامعه پیاده شوند به صورت دعا و یا زیارت توسط معصوم؟ع؟ یا علما به مردم ارائه شده است تا همه روزه یا هر هفته قرائت نموده و همواره آن آموزه ها به صورت یک شعار، تابلو و چراغ راه توسط شیعیان تکرار، یادآوری و تمرین شده و مورد توجه قرار گیرند. یکی از مهم ترین خصوصیات این شعائر، حقیقی بودن و نه موهومی بودن آن ها است، یعنی همه ی آن شعائر باید در جامعه رعایت شود و اگر رعایت نشد، در جامعه مهدوی به حقیقت خواهد پیوست. ازجمله ی این آموزه ها که نه به صورت یک خیال و آرزو بلکه به صورت یک حقیقت و الزام در حکومت مهدوی اجرا خواهد شد در دعای ندبه آمده است. همه ی این شعائر آموزه های اخلاقی و کاملاً دست یافتنی بوده و توسط امام عصر و یارانش در جامعه مهدوی ظهور خواهد کرد. برخی از این آموزه ها در دعای ندبه این گونه آمده است:

این قاصم شوکه المعتدین، این هادم ابنیه الشرك و النفاق این مبید اهل الفسوق و العصیان و الطغیان، این حاصد فروع الغيّ و الشقاق، این طامس آثار الزیغ و الاهواء این قاطع حبائل الکذب و الافتراء.

کجاست آنکه شوکت ستمکاران را در هم شکند؟ کجاست آنکه بنا و سازمان های شرک و نفاق را ویران می سازد؟ کجاست آنکه اهل فسق و عصیان و ظلم و طغیان را نابود می گرداند؟ کجاست آنکه نهال (شاخه های) گمراهی و دشمنی و عناد را از زمین بر می کند؟ کجاست آنکه آثار اندیشه باطل و هواهای نفسانی را محو و نابود می سازد؟ کجاست آنکه حبل و دسیسه های دروغ و افتراء را از ریشه قطع خواهد کرد؟ (۱)

با توجه به مفاهیم این فراز از دعای ندبه، امام عصر شوکت ستمکاران را در هم می شکند، شرک و نفاق را از دل ها می زداید، دشمنی بین مردم را به دوستی بدل می کند و دروغ و افترا و بسیاری از صفات رذیله اخلاقی در بین مردم از بین می رود.

آن گونه که از روایات برمی آید امام عصر قرآن را در جامعه پیاده می کند و قرآن درباره اخلاق

۱- مفاتیح الجنان.

متقین می فرماید:

{بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * الم * ذَالِكَ الْكِتَابُ لَا رَيبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يؤْمِنُونَ بِالْغَيبِ وَيقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ ينْفِقُونَ * وَالَّذِينَ يؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يوقِنُونَ * أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ؛ الم (بزرگ است خداوندی که این کتاب عظیم را، از حروف ساده الفبا به وجود آورده. آن کتاب باعظمتی است که شک در آن راه ندارد و مایه هدایت پرهیزکاران است. (پرهیزکاران) کسانی هستند که به غیب ایمان می آورند و نماز را برپا می دارند و از تمام نعمت ها و مواهبی که به آنان روزی داده ایم، انفاق می کنند. و آنان که به آنچه بر تو نازل شده، و آنچه پیش از تو (بر پیامبران پیشین) نازل گردیده، ایمان می آورند و به رستاخیز یقین دارند. آنان بر طریق هدایت پروردگارشان اند و آنان رستگاران اند}. (۱)

{لَيكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا؛ ولی راسخانِ در علم از آن ها، و مؤمنان (از امّت اسلام) به تمام آنچه بر تو نازل شده، و آنچه پیش از تو نازل گردیده، ایمان می آورند. (همچنین) نمازگزاران و زکات دهندگان و ایمان آورندگان به خدا و روز قیامت، به زودی به همه آنان پاداش عظیمی خواهیم داد}. (۲)

{وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِياءُ بَعْضٍ يأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَينْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ؛ مردان و زنان باایمان، ولیّ (و یار و یاور) یکدیگرند؛ امر به معروف، و نهی از منکر می کنند؛ نماز را برپا می دارند؛ و زکات را می پردازند و خدا و رسولش را اطاعت می کنند؛ به زودی خدا آنان را مورد رحمت خویش قرار می دهد؛ خداوند توانا و

۱- بقره، ۱ تا ۵.

۲- نساء، ۱۶۲.

حکیم است}. (۱)

{إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِینَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ یرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِی سَبِیلِ اللَّهِ أُولَئِکَ هُمُ الصَّادِقُونَ؛ مؤمنان واقعی تنها کسانی هستند که به خدا و رسولش ایمان آورده اند، سپس هرگز شک و تردیدی به خود راه نداده و با اموال و جان های خود در راه خدا جهاد کرده اند؛ آن ها راستگویان اند}. (۲)

{بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ * قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ * الَّذِینَ هُمْ فِی صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ * وَالَّذِینَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ * وَالَّذِینَ هُمْ لِلزَّکَاهِ فَاعِلُونَ * وَالَّذِینَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ * إِلَّا عَلَی أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَکَتْ أَیمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَیرُ مَلُومِینَ.

مؤمنان رستگار شدند. آن ها که در نمازشان خشوع دارند. و آن ها که از لغو و بیهودگی روی گردان اند. و آن ها که زکات را انجام می دهند. و آن ها که دامان خود را (از آلوده شدن به بی عفتی) حفظ می کنند. تنها آمیزش جنسی با همسران و کنیزانشان دارند، که در بهره گیری از آنان ملامت نمی شوند}. (۳)

وَسَارِعُوا إِلَی مَغْفِرَهٍ مِنْ رَبِّکُمْ وَجَنَّهٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِینَ* الَّذِینَ ینْفِقُونَ فِی السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْکَاظِمِینَ الْغَیظَ وَالْعَافِینَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ یحِبُّ الْمُحْسِنِینَ * وَالَّذِینَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَهً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَکَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ یغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ یصِرُّوا عَلَی مَا فَعَلُوا وَهُمْ یعْلَمُونَ؛ و شتاب کنید برای رسیدن به آمرزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان ها و زمین است و برای پرهیزگاران آماده شده است. همان ها که در توانگری و تنگدستی، انفاق می کنند و خشم خود را فرومی برند و از خطای مردم درمی گذرند؛ و خدا نیکوکاران را دوست دارد و آن ها که وقتی مرتکب عمل زشتی شوند، یا به خود ستم کنند، به یاد خدا می افتند و برای گناهان خود، طلب آمرزش می کنند، و کیست جز خدا که

۱- توبه، ۷۱.

۲- حجرات، ۱۵.

۳- مؤمنون، ۱ تا ۶.

گناهان را ببخشد؟ و بر گناه، اصرار نمی ورزند، با این که می دانند}. (۱)

آری، امام عصر؟عج؟ اخلاق انسان ها را به آیات قرآن برمی گرداند؛ اخلاقی که اکنون بسیاری از انسان ها را به حضیض ذلت کشانده است، او را به اوج عزت خواهد رساند.

۱- آل عمران، ۱۳۳ تا ۱۳۵.

فصل دهم: دسترسی بشر به علم قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

افرادی فکر می کننـد که امروزه بشر به پیشرفت های زیادی دست پیدا کرده و آینده روشـنی نیز با پیشـرفت های بعدی در انتظار اوست. بنیان گذاران و پیروان تمدن کنونی که یک تمدن صـنعتی است، چنین القا می کنند که صورت دیگری از تمدن در ابعاد مختلف علمی، صـنعتی، حکومت داری، امنیت و سایر مقوله ها وجود نداشته و بشر ناگزیر بوده است همین طریق کنونی را آغاز کرده و ادامه دهد. اکنون بسیاری از مردم آن قـدر با فناوری و راه و روش های زنـدگی در دنیای کنونی گره خورده اند که نه تنها باور ندارند طریقی بهتر از این روش زندگی وجود داشـته باشد، بلکه برای آینده نیز روش بهتری غیر از ادامه همین مسـیر کنونی متصور نیستند. بخشی از هوش و استعداد بشری نیز در خدمت پاسخ به شهوت روزافزون و غیرقابل ارضای او قرار گرفته و صرف ساخت انواع داروها و مواد شیمیایی برای لذت جنسـی بیشتر می شود که انواع شبکه های غیر اخلاقی ماهواره ای دائماً در حال تبلیغ آن ها هستند. بر اساس روایات و عقل سلیم، دانش کنونی بشر در مقابل آن مقدار دانش که می توانست از طریق واسطه فیض، از منبع علم الهی کسب کند بسیار ناچیز است. بر اساس آموزه های الهی، روایات مهدوی و اصول عقلی، این تنها سبک زندگی و کسب علم نیست که انسان می توانست داشته باشد و اگر مجتمع انسان چنگ به ولایت الله زده و پیرو اولیای الهی بود، این تمدن به وجود نمی آمد و تاریخ بشر از مسیر دیگری عبور می کرد.

دسترسی بشر به علم در عصر حاضر (قبل از ظهور)

اشاره

شاید افرادی فکر کنند که امروزه بشر به پیشرفت های زیادی دست پیدا کرده و آینده روشنی

نیز با پیشرفت های بعدی در انتظار اوست اما سوالات بی شماری در پس این فکر وجود دارد که به چند نمونه از آن اشاره می شود:

ـ آیا این پیشرفت و مدل صنعتی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و سبک زندگی بهترین مدلی است که بشر بعد از چند هزار سال زندگی بر روی کره زمین می توانسته به آن دست یابد و راهی سریع تر، مفیدتر، کم هزینه تر، ساده تر، کم ضررتر برای او وجود نداشته است؟

ـ آیا تمام لوازمی که بشر ساخته و روش هایی که ابداع کرده است به علت نیاز واقعی اوست یا بخشی از آن پاسخ به نیازهایی است که خود او، به علت رفتن به بی راهه برای خودش ایجاد کرده است؟

ـ آیا سبک زندگی و مصنوعات او توانسته است جسم، روح، روان و محیط زیست بهتری نسبت به قرن های قبل برای او بسازد؟

ـ آیا آفریننده انسان و پیامبرانش نمی توانستند هیچ نقشی در بهبود شرایط زندگی بشر بازی کنند؟

ـ آیا هیچ گاه بشر، به اتفاق، اطاعت از اولیاء خدا را در یک دوره زمانی قابل توجه و مستمر تجربه کرده است، تا بتواند نتایج حاصل از آن را با آنچه خود، بدون حاکمیت اولیای خدا به دست آورده است مقایسه کند؟

برخی افراد به محض انتقاد از دست ساخته ها و مصنوعات بشر برآشفته شده و سعی می کنند فرد منتقد را بی سواد و متحجر معرفی کرده و دوران کنونی را با سده های قبل که بشر برای حمل و نقل از حیوانات استفاده می کرد مقایسه کنند، اما حقیقت به گونه ی دیگری است. سوال این است که آیا بشر در مسیر تاریخی خود می توانست شرایطی بهتر از آنچه اکنون با آن روبروست داشته باشد یا نه؟ شرایطی که امروزه بشر با آن روبروست؛ یعنی دنیایی پر از جنگ، فتنه، تزلزل اخلاقی، مصرف مواد مخدر، مصرف مواد غذایی آلوده به انواع سموم و کودهای شیمیایی. آیا بشر در مسیر تاریخی خود می توانست به تمدنی برسد که ارکان آن، علم همراه با اخلاق، عدالت همراه با صلح جهانی و عبودیت خداوند در پرتو تقوا و طهارت باشد، تمدنی که در آموزه های دینی به آن حیات طیبه گفته می شود.

نگاه مردم در برخی جوامع به خداونـد به مشابه یـک پـدر پیر بازنشسته و فرتوت است. در نگـاه آنـان خداونـد پس از خلقت جهان در کناری نشسته است و در این میان وظیفه ی ما تنها احترام و عبادت اوست. اما شناخت مبتنی بر قرآن کریم رویکرد متفاوتی دارد. بر این اساس نخستین صفت خداوند «فرمانروای مطلق جهان هستی» است که این مهم در سوره جمعه ذکر شده است. بر مبنای آیه ۵۴ سوره اعراف، خداوند تنها آفریننده نیست، بلکه لحظه به لحظه جهان را وجود و نیرو و هستی می بخشد.

{إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِی خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِی سِتَّةِ أَیام ثُمَّ اسْتَوَی عَلَی الْعَرْشِ یغْشِی اللَّیلَ النَّهَارَ یطْلُبُهُ حَثِیثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ؛ پروردگار شما، خداوندی است که آسمان ها و زمین را در شش روز (شش دوران) آفرید؛ سپس به تدبیر جهان هستی پرداخت؛ با (پرده تاریک) شب، روز را می پوشاند و شب به دنبال روز، به سرعت در حرکت است و خورشید و ماه و ستارگان را آفرید، که مسخّر فرمان او هستند. آگاه باشید که آفرینش و تدبیر (جهان)، از آن او (و به فرمان او) ست پر برکت (و زوال ناپذیر) است خداوندی که پروردگار جهانیان است}. (۱)

پاسخ های روشنی برای هر یک از این سوالات مطرح شده وجود دارد. به روشنی می توان دریافت که این پیشرفت و مدل صنعتی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و سبک زندگی، بهترین مدلی نیست که بشر بعد از چند هزار سال زندگی بر روی کره زمین می توانسته به آن دست یابد و راهی سریع تر، مفیدتر، کم هزینه تر، ساده تر و کم ضررتر برای او وجود داشته است. برای درک بهتر این ادعا کافی است مفهوم دو آیه زیر را درک کنیم:

{وَمَنْ یتَّقِ اللَّهَ یجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَیرْزُقْهُ مِنْ حَیثُ لَا یحْتَسِبُ وَمَنْ یتَوَكَّلْ عَلَی اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَیءٍ قَدْرًا؛ و هر کس تقوای الهی پیشه کند، خداوند راه نجاتی برای او فراهم می کند و او را از جایی که گمان ندارد روزی می دهد؛ و هر کس بر خدا توکّل کند، کفایت امرش را می کند؛ خداوند فرمان خود را

۱- اعراف، ۵۴.

به انجام می رساند؛ و خدا برای هر چیزی اندازه ای قرار داده است﴾. (۱)

وقتی انسان تقوای الهی را با سعی و تلاش در زندگی همراه سازد بر اساس آیه شریفه، حلّال مشکلاتش خداوند خواهد بود. رزق و روزی او تأمین می شود. آیا رزق و روزی یعنی فرستادن مرغ بریان از آسمان؟ معلوم است که مفهوم رزق و روزی این نیست، بلکه خداوند از علم خود انسان را بهره مند می سازد و او با کم ترین زحمت، بیشترین دریافت را از تلاش خود خواهد داشت. او را از نظر روانی و جسمی سالم خواهد داشت، زیرا که بسیاری از بیماری های جسمی بشر ناشی از نداشتن تقوا است. اگر انسان به فرامین اولیای الهی درباره تغذیه، رعایت بهداشت و غیره و ذکر و یاد خداوند گوش دهد، بسیاری از بیماری های جسمی و روحی که هم اکنون گریبان گیر اوست از بین می روند.

اگر از ابتدای فصلِ کاشتِ گیاه باران ببارد و به طور منظم تا انتهای فصل ادامه یابد آیا نیازی به این همه تجهیزات آبیاری و صرف انرژی برای آبیاری مزارع و باغات وجود دارد؟ اگر باران به اندازه کافی ببارد آیا نیازی به تکنولوژی پیچیده، گران، انرژی بر و دردسرساز کنونی وجود دارد؟ آیا مشکل خشک سالی، طغیان آفات و بیماری های گیاهی و انسانیِ روز افزون، به علت نبود برکت در زندگی انسان، به خاطر تهاجم بشر به محیط زیست خود، گناه و تکذیب و طغیان او در برابر خداوند نیست؟ آیا تکنولوژی بعضاً چِندِش آور برای تأمین آب، ماحصل این رویکرد او نیست؟ آیا انسان راحتی و پاکی خود را به علت عملکرد خود تبدیل به سختی طراحی، ساخت و اجرای طرح های پیچیده برای استحصال آب نکرده است؟ این فقط یک نمونه از نتایج طغیان در برابر خداست. به نمونه ای از آخرین فناوری برای استحصال آب بنگریم:

دوش چرخشی تصفیه آب در حمام

برای استحمام فضانوردان از یک دوش با مصرف آب بسیار کم استفاده می شود. این فناوری هم اکنون در حمام های معمولی، در منازل نیز مورد توجه قرار گرفته است، که به آن

۱- طلاق، ۲ و ۳.

دوش آب چرخشی (Recycling Shower) می گویند. این دوش آخرین فناوری برای استحمام با آب کم است. در این فناوری آب گرم، بعد از استفاده، به سوراخ فاضلاب وارد و در آنجا با روش های نانوتکنولوژی تصفیه می شود و آب، بعد از کمی گرم شدن دوباره به لوله دوش برمی گردد (۱).

هیچ کس طراح این ایده را مورد شماتت قرار نمی دهد و او را توبیخ نمی کند، چراکه مجتمع بشر سرنوشت خود را به گونه ای تغییر داده و در مرز هلاکت قرار داده است که اکنون مغزهای متفکر انسانی، مجبورند برای غلبه بر محدودیت هایی که بشر به خاطر تهاجم به محیط زیست خود و طغیان در برابر خداوند و از بین رفتن برکت در زندگی خود به وجود آورده است از تمام ظرفیت فکری خود استفاده کرده و هر محدودیت و حقارت و پیچیدگی را بپذیرند، اما تا کی می توان برای محدودیت های اعمال شده از طرف خداوند و طبیعتِ دارای شعور، راهکار پیدا کرد و به جنگ با خدا و شعور طبیعت ادامه داد. به حقارت زندگی در خانه های تنگ و تاریک تن دادیم، به حقارت زندانی شدن در حصار سنگ، آهن و آجر، بدون آب، سبزه و نسیم تن دادیم، به حقارت عبور فاضلاب ها از زیر پا و بالای سر و بیخ گوش و کنار رختخوابمان تن دادیم، به حقارت خوردن فاضلاب تن دادیم، تا کی می توانیم این حقارت ها را تحمل کنیم؟

شاید این سؤال پیش بیاید که چرا پیش از این انسان آن طور که در این نوشتار اشاره می گردد از برکت علم خداوند بهره مند نشده است؟ در پاسخ باید گفت، چه زمانی بشر به اتفاق، زیر چتر ولایت الهی قرار گرفته است، تا برکت اتصال او با خداوند در پیشرفت او جاری شود. در دوران های کوتاهی که بشر تا حدی از ولی خدا اطاعت نموده از مواهب سرشار آن بهره مند شده است.

«تفکر انتظار دست کم به این معناست که جهان و تاریخ از سنگ ساخته نشده اند و قابل تغییرند. کمترین پیام مهدویت و انتظار این است که میشود اوضاع را در گستره جهانی تغییر داد. با این شرایط یکی از شرح وظایف ما این خواهد بود که به اوضاع حاکم بر جهان و تاریخ تن ندهیم و تسلیم نشویم. انتظار یعنی تسلیم نشوید و به زانو درنیایید. انتظار یعنی ادامه

۱- علم فردا، وبگاه علمی فنی. ۱۳۹۲. دوش چرخشی. www.elmefarda.com.

مقاومت و مبارزه در ابعاد جهانی و معطوف به نجات همه بشریت» (۱).

خصوصیت صنایع ساخته دست بشر

پیچیدگی صنایع دست ساخته بشر انسان را گیج می کند. بسیاری از صنایع کنونی نیز به علت از میان رفتن یک موهبت الهی یا چرخه طبیعی توسط بشر به وجود آمده اند. برای مثال:

ــ صنایع سموم دفع آفات نباتی به علت رفتن برکت از محصولات کشاورزی و تغییرات اقلیمی ناشی از فعالیت های بی قاعده بشر گسترش یافته اند.

ــ صنایع نظامی به علت نبود اخلاق و امنیت گسترش یافته اند.

ــ گسترش بیش از حد صنایع داروسازی به علت نبود برکت، بهداشت، اخلاق، مواد غذایی سالم، آب بهداشتی، محیط زیست سالم، روح و روان سالم و با نشاط گسترش یافته و بسیاری از آن ها ساخته دست بشر هستند.

ــ بسیاری از صنایع مهندسی پزشکی و صنایع ساخت اعضای مصنوعی به علت خسارات ناشی از جنگ، مین، بمب و تسلیحات شیمیایی و میکروبی گسترش یافته اند.

ــ آسایشگاه معلولین به علت جنگ، مصرف مواد مخدر، دارو، مواد شیمیایی و مواد غذایی آلوده گسترش یافته اند.

آیا مخابرات، تلفن همراه و اینترنت با روش ارتباط پیامبران و اولیای الهی با ماوراء عالم ماده و اطلاع و دستیابی آنان به انواع اطلاعات از اقصی نقاط عالم قابل مقایسه است؟ آیا این فناوری با تکلم فرشتگان با پیامبران قابل مقایسه است؟ تکلمی بدون سیم، امواج، ضرر و زیان. آیا این فناوری الهی نمی تواند به بشر داده شود؟ آیا علم الهی نمی تواند از این همه پیچیدگی که بشر افسار گسیخته برای خود ساخته بکاهد؟ آیا بشر برای ایجاد انواع فناوری و اسارت در انواع سیم، خازن، میدان الکتریکی و انواع امواج بر روی زمین آمده است؟

مقصود این نیست که استفاده از فناوری های برتر برای سهولت زندگی و راحتی بشر را مردود بشماریم. مقصود این است که اگر عنایت خدا، به دلیل تلاش، تقوا و ایمان، نصیب انسان گردد، با علمی که از جانب خداوند به او داده می شود، با اکمال عقلول بشر با واسطه فیض الهی، یعنی اولیای خدا، بشر به فناوری هایی دست می یابد که هزینه آن ها بسیار پایین بوده،

۱- رحیم پور ازغدی، حسن. سخنرانی «فلسفه انتظار». http://mahdisarbandi.blogfa.com/post-۲۵۴.

سهولت استفاده از آن ها بسیار بیشتر باشد و بدون ضرر در خدمت انسان قرار گیرند.

شیر مادر که یک فناوری الهی برای تولید غذای کودک است، یکی از نمونه های مثال زدنی است. کدام ماده غذایی ساخت بشر توانسته است جایگزین شیر مادر شود. تمام مراکز علمی و بهداشتی جهان شیر مادر را تبلیغ می کنند. کدام صنعت بشری جای مهر مادر را گرفته است؟ کدام آواز، هنر، فناوری صوتی و تصویری ساخته بشر جایگزین نگاه پرمهر مادر به نوزاد خود شده است؟ در صورتی که بشر، ایمان به خدا داشته باشد و تقوای الهی را در پیش گیرد چرا علم تغذیه پاک به بشر تعلیم نشود؟ مگر انسان خلیفه خدا روی زمین نیست؟ چرا خداوند عقل بشر را کامل نکند؟ چرا از مهر خود در زندگی او ندمد؟

تامین انرژی در دنیای کنونی

انسان برای تامین انرژی خود که در طبیعت به وفور و رایگان وجود دارد با دشواری های زیادی روبروست. استفاده از سوخت های فسیلی برای تولید انرژی باعث آلودگی محیط زیست شده و صدمات جبران ناپذیری به چرخه طبیعت و محیط زیست وارد نموده است. این آلودگی سهم مهمی در تغییرات اقلیمی و تبعات ناگوار ناشی از آن داشته است. تامین انرژی به شیوه های به اصطلاح پاک نیز با دردسرهای مخصوص خود همراه است.

شکل ۳۳_ نیروگاه تولید برق با استفاده از کالکتورهای خورشیدی

کالکتورهای انرژی خورشیدی در تعداد زیاد، با هزینه گزاف تولید شده و با صرف هزینه زیاد نگهداری می شوند و به تعداد زیادی متخصص و کارشناس نیاز داشته و با اشغال فضای زیاد به دریافت مقدار کمی انرژی خورشیدی مشغول اند. برای تولید یک مگاوات برق خورشیدی

به ۰۰۰/۱۰ متر مربع از این کالکتورها نیاز است. یعنی برای تولید برق، معادل یک نیروگاه سیکل ترکیبی معمولی با ۱۰۰۰ مگاوات تولید برق به ۱۰۰۰ هکتار کالکتور نیاز است.

امام صادق؟ع؟ تحول جهان را در زمان ظهور حضرت صاحب الامر در پرتو آیه شریفه «وَ أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا» (۱) چنین بیان می فرماید:

ان قائمنا إذا قام أشرقت الارض بنور ربها، واستغنی العباد عن ضوء الشمس، وذهبت الظلمه، ویعمر الرجل فی ملکه حتی یولد له ألف ذکر، لا تولد فیهم انثی وتظهر الارض کنوزها حتی تراها الناس علی وجهها، ویطلب الرجل منکم من یصله بماله، ویأخذ من زکاته، لا یوجد أحد یقبل منه ذلک. استغنی الناس بمارزقهم الله من فضله.

هنگامی که قائم ما قیام کند:

۱ – زمین با نور پروردگارش روشن می شود.

۲ – مردم از نور خورشید بی نیاز می شوند.

۳ – تاریکی از بین می رود.

۴ – عمر انسان به قدری طولانی می شود که خداوند هزار پسر به او مرحمت می کند.

۵ – خزاین نهفته زمین بر مردم ظاهر می شود و در برابر دیدگان آن ها قرار می گیرد.

۶ – مردم به دنبال کسی می روند که از آن ها زکات و صدقات بپذیرد و نمی یابند.

۷ – مردم به فضل پروردگارشان بی نیاز می شوند. (۲)

مفضل بن عمر می گوید از امام صادق؟ع؟ شنیدم که فرمود:

«ربّ الأرض» در آیه «وأشرقت الأرض بنور ربّها» (۳) یعنی امام الارض «مراد امام زمین است». پرسیدم، «وقتی حضرت خروج کند چه می شود؟». فرمود، «در آن روز، مردم، از نور خورشید و ماه، بی نیاز می شوند و به نور امام؟ع؟ اکتفا

۱– زمر، ۶۹.

۲– بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۷.

۳– زمر، ۶۹.

می کنند». (۱) محدث نوری؟ره؟ چند روایت از تفسیر علی بن ابراهیم و ارشاد شیخ مفید و غیبت طوسی و کمال الدین شیخ صدوق و کفایه الاثر شیخ خزّاز و غیبت فضل بن شاذان نقل می کند و می گوید به قرینه حدیث اول، معلوم می شود مراد، نور ظاهری است وگرنه ممکن است گفته شود مراد نور معنوی است که نور علم و حکمت و عدل باشد (۲).

مراد از «امام» در این روایت، حضرت مهدی؟عج؟ است؛ زیرا اولاً ، در خود روایت می گوید، «وقتی قیام کند، چه اتفاقی می افتد؟». ثانیاً، هیچ زمانی این گونه نبوده و فقط در زمان آن حضرت، مردم از نور خورشید و ماه بی نیاز می شوند.

دلیل این مطلب، روایتی است که باز خود مفضل بن عمر از امام صادق؟ع؟ نقل می کند که فرمود:

إذا قائمنا قام، أشرقت الأرض بنور ربّها و استغنی العباد عن ضوء الشمس و ذهبت الظلمه؛ وقتی قائم ما قیام کند، زمین، به نور پروردگارش روشن می شود و مردم، از نور خورشید بی نیاز می شوند و ظلمت به طورکلی از بین می رود (۳) (۴).

بی شک تأمین انرژی می تواند با یک شاه کلید از علم الهی به روش بسیار ساده تر انجام شود و این نوشتار به دنبال القای تأمین انرژی بشر با نور امام نیست، بلکه هدف از طرح این موضوع فهم بیشتر درباره گستره و قله تکامل بشر است، با تدبر در این روایت و آیات قرآن درمی یابیم که قله استعداد و تکامل بشر، اشراق زمین با نور ولی خداست، پس چرا انسان در مسیر زندگی خود تا رسیدن به آن قله های شرف نتواند از طریق علم الهی با واسطه فیض، یا تکمیل عقول انسانی برای تأمین انرژی در زندگی خود بهره مند شود و مجبور باشد با تخریب محیط زیست، زیرساخت های زندگی خود و طبیعت و به خطر انداختن حیات جانوران و گیاهان انرژی موردنیاز خود را تأمین کند.

خداوند در قرآن کریم درباره آفتاب و سرما در بهشت می فرماید:

۱- تفسیر نورالثقلین، العروسی، شیخ عبدالعلی، ذیل آیه ۶۹ سوره مبارکه زمر، ح ۱۲۱.

۲- نوری طبرسی، میرزا حسین. ۱۳۷۷. نجم الثاقب. انتشارات مسجد جمکران، چاپ دوم، بهار ۷۷.

۳- الغیبه، شیخ طوسی، ص ۴۶۷، ح ۴۸۴؛ تفسیر نورالثقلین، ج۴، ذیل آیه، ح ۱۲۲.

۴- مصلحی، علی. ۱۳۸۳. حضرت زهرا و حضرت مهدی؟عهما؟. مجله انتظار. بهار و تابستان ۱۳۸۳، شماره ۱۱ و ۱۲.

{مُتَّکِئِینَ فِیهَا عَلَی الْأَرَائِکِ لَا یرَوْنَ فِیهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِیرًا؛ این در حالی است که در بهشت بر تخت های زیبا تکیه کرده اند، نه آفتاب را در آنجا می بینند و نه سرما را}. (۱)

با توجه به مفهوم این آیه ی مبارکه می توان دریافت که در عصر ظهور نیز که مرتبه ای از قیامت است تامین نور از منبع دیگری غیر از منبع کنونی آن (خورشید) امکان دارد.

دانشمندان، در تحقیقات خود، بدین باور دست یافته اند که انسان ها، تاکنون نتوانسته اند بخش فراوانی از استعداد و قدرت فکری خود را مهار کرده و مورد استفاده قرار دهند. اگر انسان بتواند، استعدادهای درون خود را شکوفا کند، می تواند از این طرف عالم با آن طرف عالم، بدون هیچ ابزار و رسانه ای، ارتباط برقرار کند (۲). همه ی این محرومیت ها، از غیبت آن عزیز است و این که بشر بدون او، از این گرفتاری ها و حرمان ها رهایی نخواهد یافت و تا زمینه ها آماده نشود و بلوغ بشر و درک اضطرار به او و اقدام های ممکن، انجام نگیرد و وظایف دوران غیبت عملی نگردد، محرومیت و حرمان، همچنان گریبان ما را خواهد گرفت. آری او خازن و گنجینه ی تمامی دانش هاست.

دستیابی به علم تولید برخی مواد غذایی مورد نیاز انسان، بدون در اختیار داشتن رمز و راز الهی مربوط به آن امکان پذیر نیست. به همین دلیل است که بشر تا کنون نتوانسته است یک ماده غذایی را تولید کند، بلکه تمام مواد غذایی که در حال حاضر مصرف می کند ترکیبی از مواد غذایی آفریده ی خداست. خداوند در قرآن کریم در این رابطه می فرماید:

{وَإِنَّ لَکمْ فِی الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِیکمْ مِمَّا فِی بُطُونِهِ مِنْ بَینِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِینَ * وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِیلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَکرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِی ذَلِک لَآیةً لِقَوْمٍ یعْقِلُونَ * وَأَوْحَی رَبُّک إِلَی النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِی مِنَ الْجِبَالِ بُیوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا یعْرِشُونَ * ثُمَّ کلِی مِنْ کلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُکی سُبُلَ رَبِّک ذُلُلًا یخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِیهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِی ذَلِک لَآیةً لِقَوْمٍ یتَفَکرُونَ؛ و در دام ها قطعاً برای شما عبرتی است؛ از آنچه در [لابلای] شکم آن هاست، از میان سرگین

۱- انسان، ۱۳.

۲- سحرابی، صادق. ۱۳۸۱. تنها راه (مروری بر زیارت حضرت صاحب الامر «عج»). مجله انتظار، تابستان ۸۱ شماره ۴.

و خون، شیری ناب به شما می نوشانیم که برای نوشندگان گواراست و از میوه درختان خرما و انگور، باده مستی بخش و خوراکی نیکو برای خود می گیرید. قطعاً در این [ها] برای مردمی که تعقل می کنند نشانه ای است. و پروردگار تو به زنبور عسل وحی [الهام غریزی] کرد که از پاره ای کوه ها و از برخی درختان و از آنچه داربست [و چفته سازی] می کنند، خانه هایی برای خود درست کن. سپس از همه میوه ها بخور و راه های پروردگارت را فرمانبردارانه، بپوی. [آنگاه] از درون [شکم] آن، شهدی که به رنگ های گوناگون است بیرون می آید. در آن، برای مردم درمانی است. راستی در این [زندگی زنبوران] برای مردمی که تفکر می کنند نشانه [قدرت الهی] است.} (۱)

دسترسی بشر به علم الهی و تسلط بر عالم ماده در عصر ظهور

با بررسی روایات مشخص می شود که در عصر ظهور امام زمان، علم الهی به چند علت یا طریق مختلف در دسترس بشر قرار می گیرد:

ـ برنامه های علمی، آموزشی و تربیتی با شیوه های جدید و موثر توسط یاران امام در جامعه اجرا می شود.

ـ همانگونه که در آیات قرآن وعده داده شده است، به خاطر ایمان و تقوا، برکات خداوند بر مومنین نازل می شود که یکی از مهم ترین این برکات تکمیل عقول، حکمت و فهم مومنین و علم الهی است.

ـ کسب انواع توانایی و علم، به برکت حضور ولی خدا در بین مردم و اطاعت مومنین از امام.

ـ کمک گرفتن بشر از استعدادهای طبیعی.

با مراجعه به روایات می توان به دورنمایی از گوشه ای از پیشرفت های علمی و صنعتی در عصر ظهور دست یافت که به آن ها اشاره می شود:

امام صادق؟ع؟ دراین باره می فرمایند:

الْعِلْمُ سَبْعَةٌ وَ عِشْرُونَ حَرْفاً فَجَمِيعُ مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ حَرْفَانِ فَلَمْ يَعْرِفِ النَّاسُ حَتَّى الْيَوْمِ غَيْرَ الْحَرْفَيْنِ فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا أَخْرَجَ الْخَمْسَةَ وَ الْعِشْرِينَ حَرْفاً فَبَثَّهَا فِي النَّاسِ وَ ضَمَّ إِلَيْهَا

۱- نحل، ۶۶ تا ۶۹.

الْحَرْفَیْنِ حَتَّی یَبُثَّهَا سَبْعَةً وَ عِشْرِینَ حَرْفاً؛ علم و دانش ۲۷ حرف است. تمام آنچه پیامبران الهی برای مردم آوردنـد، دو حرف بیش نبود و مردم تاکنون جز آن دو حرف را نشـناخته اند. اما هنگامی که قائم ما قیام کند ۲۵حرف و شاخه و شعبه دیگر را آشکار و در میان مردم منتشر می سازد و دو حرف دیگر را با آن ضمیمه می کند تا ۲۷حرف کامل و منتشر گردد. (۱)

امام باقر؟ع؟ نیز فرموده است:

إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَضَعَ اللَّهُ یَدَهُ عَلَی رُءُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهَا عُقُولَهُمْ وَ کَمَلَتْ بِهِ أَحْلَامُهُم؛ هنگامی که قائم ما قیام کنـد، خداونـد دست محبتش را به سر بنـدگان می گـذارد و عقول آن ها را با آن کامل و افکارشان را پرورش داده، تکمیل می کند. (۲)

امام علی؟ع؟ در مورد تعلیم درست و آموزش همگانی قرآن در عصر ظهور فرمود:

کَأَنِّی أَنْظُرُ إِلَی شِیعَتِنَا بِمَسْجِدِ الْکوفَهِ وَ قَدْ ضَرَبُوا الْفَسَاطِیطَ یعَلِّمُونَ النَّاسَ الْقُرْآنَ کمَا أُنْزِلَ؛ در آن دوران همانا شیعیانمان را می بینم که در مسجد کوفه خیمه ها زده و جلسات تعلیم قرآن به پا کرده اند و مردم را با معارف قرآن آنگونه که نازل شده، آشنا می کنند. (۳)

امام باقر؟ع؟ می فرماید:

وتؤتون الحکمه فی زمانه حتی أن المرأه لتقضـی فی بیتها بکتاب الله تعالی وسـنه رسول الله؛ در روزگار مهـدی به انـدازه ای به شـما حکمت و فهم داده خواهـد شد که یک زن در خانه اش به طریق کتاب خدا و سنت پیامبر قضاوت می کند. (۴)

امام باقر؟ع؟ از قول پدر گرامی خود حضرت سجاد؟ع؟ فرمودند:

إذا قـام القـائم (بعث) فی أقالیم الارض فی کل إقلیم رجلا یقول عهـدک فی کفک، فإذا ورد علیک مالا تفهمه ولا تعرف القضاء فیه، فانظر إلی کفک واعمل بما فیها؛ هرگاه قائم؟ع؟ قیام کنـد، در سراسـر زمین، در هر سرزمینی مردی را می فرستد و به او

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۳۶.
۲- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۱، ص ۲۵، ح ۲۱.
۳- مستدرک الوسائل، محدث نوری، ج ۳، ص ۳۶۹.
۴- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۳، ص۳۵۲.

می گوید؛ فرمان تو در کف دست توست. پس هرگاه چیزی به تو وارد شد که آن را نمی فهمیدی و حکم قضاوتی را در آن نمی دانستی، پس به کف دست خود بنگر و به آنچه در آن است عمل کن... (۱) .

در آن عصر، پیشرفت تکنولوژی و علوم به گونه ای برق آسا و غیرقابل مقایسه با دنیای کنونی خواهد بود؛ به گونه ای که همه ی دستاوردهای خیره کننده ی جهان بشری کنونی و آینده در برابر آن بسیار اندک و ناچیز است.

خداوند در سوره طلاق می فرماید:

{وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. وَيرْزُقْهُ مِنْ حَيثُ لَا يحْتَسِبُ وَمَنْ يتَوَكلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكلِّ شَیءٍ قَدْرًا؛ و هر کس تقوای الهی پیشه کند، خداوند راه نجاتی برای او فراهم می کند و او را از جایی که گمان ندارد روزی می دهد؛ و هر کس بر خدا توکّل کند، کفایت امرش را می کند؛ خداوند فرمان خود را به انجام می رساند؛ و خدا برای هر چیزی اندازه ای قرار داده است}. (۲)

در این آیه و سایر آیات قرآن وعده داده شده است که هر کس تقوا داشته باشد راه خروجش از هر مسئله ای و روزی خوردن از راه های غیر معمول ضمانت شده است که این تضمین در مقیاس اجتماع نیز وجود دارد.

عصر ظهور، زمان گسترش و شکوفایی علم و دانایی است، و مدینه فاضله اسلامی، شهر علم و دانش است. با آمدن منجی عالم، همان گونه که ظلم و بیداد جای خود را به عدل و دادگری می سپارد و نابسامانی های اجتماعی به سامان می گراید؛ جهل و نادانی نیز جای خود را به علم و دانایی می دهد و جهان از نور عقل و دانش آکنده می شود. علوم و دانش هایی که در طول اعصار و قرون در پشت پرده ها مکنون مانده بود، ابراز می گردد و مرز دانایی و یادگیری تا سراپرده منازل و اعماق وجود تک تک انسان ها، گسترش می یابد.

۱- همان، ج ۵۲، ص ۳۶۵.

۲- طلاق، ۲ و ۳.

فصل یازدهم: نزول برکات الهی بر بشر قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

انسان موجودی صرفاً مادی نیست و امور معنوی در زنـدگی او دخیل است. یکی از مفاهیمی که از امور معنوی سرچشـمه می گیرد، برکت است. برکت امری مهم تر از ثروت است، زیرا ثروت موضوعی موقتی است و تنهـا امور مـادی را در برمی گیرد اما برکت پایـدار است و تنها به مال تعلق نمی گیرد، بلکه شـئون دیگری ماننـد عمر، فرزنـد، علم، روزی، سـلامتی و زمان را در بر می گیرد. کلمه برکت و مشتقات آن ۳۲ بـار در قرآن کریم ذکر شـده است. بـا مطالعه آیات قرآن و روایات معصومین؟عهم؟ به عوامل برکت زا در زنـدگی انسان پی می بریم، برخی از این عوامل عبارت انـد از: عبادات جمعی، دعا، تکریم بزرگان، پرداخت زکات، پرداخت صـدقه، سـحرخیزی و صـله رحم. هم اکنون به دلیل ظهور فساد، توسط انسان، در خشـکی و دریا، برکت از زندگی انسان رخت بر بسته است. خشک سالی های متداوم، سیل، زلزله و طوفان های ویرانگر، انواع بیماری های ناشناخته، آفات و بیماری های گیاهی روزافزون، جنگ های خانمان سوز، هزینه بالای زندگی، کاهش محصولات کشاورزی، کویرزایی و از بین رفتن جنگل ها، مرگ های ناگهانی، انواع بیماری های روانی و گسترش احساس پوچی در برخی جوامع از پیامـدهای کاهش برکت در زنـدگی انسان است. در عصر ظهور به برکت حضور امام در میان مردم و ایمان و تقوای آن ها برکات خداونـد، همان گونه که در قرآن وعـده داده شده است، از زمین و آسـمان بر بشـر نازل می شود، آن گونه که در روایات آمده است؛ زمین برکاتش را خارج می سازد و هر حقی به صاحبش می رسـد، در این هنگام زمین گنـج هایش را آشکار می سازد و برکات خود را ظاهر می کنـد و کسـی موردی را برای انفاق و صـدقه و کمک مالی نمی یابـد؛ زیرا همه مؤمنان بی نیاز و غنی خواهند شد.

کاهش نزول برکات الهی بر بشر در عصر حاضر

اشاره

برخی از حوادث و بلایای طبیعی ناشی از خسارتی است که انسان به محیط زیست خود وارد کرده یا ناشی از اشتباهاتی است که در محاسبات و عملکردهای خود داشته است، اما ازجمله مباحثی که درباره بلایای طبیعی در ادیان و مذاهب مختلف مطرح گردیده، معناداری و جهت دار بودن برخی پدیده ها و حوادث غیرمترقبه طبیعی می باشد، چنان که خداوند در قرآن کریم می فرماید:

{ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا کسَبَتْ أَیدِی النَّاسِ لِیذِیقَهُمْ بَعْضَ الَّذِی عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ یرْجِعُونَ؛ فساد، در خشکی و دریا بخاطر کارهایی که مردم انجام داده اند آشکار شده است؛ خدا می خواهد نتیجه بعضی از اعمالشان را به آنان بچشاند، شاید (بسوی حق) بازگردند}. (۱)

بنابراین اگر نگویم در همه ی ادیان این اعتقاد وجود دارد که گناهان و کارهای زشت و ناپسند، آثار فردی و اجتماعی بدی را به دنبال دارد، این تلقی و اعتقاد در بین مسلمانان و مسیحیان که بیشترین جمعیت جهان را تشکیل می دهند رایج است. مسلمانان معمولاً حوادث و بلایای طبیعی را معنادار می دانند و آن ها را یا به عنوان امتحان و آزمایش و یا به عنوان نتیجه اعمال (عمران، صنعت، تخریب محیط زیست و ...) و یا رفتار و گناهان می دانند.

در آیه ۱۵۵ سوره بقره سخن از خشک سالی و قحطی به میان آمده و خداوند از آن به عنوان وسیله ای برای آزمایش انسان ها یاد کرده است:

{وَلَنَبْلُوَنَّکمْ بِشَیءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِینَ؛ قطعاً همه شما را با چیزی از ترس، گرسنگی و کاهش در مال ها و جان ها و میوه ها، آزمایش می کنیم و بشارت ده به استقامت کنندگان}.

در آیه ۱۱۲ سوره نحل چنین آمده است:

{وَضَرَبَ اللَّهُ مثلاً قَرْیهً کانَتْ آمِنَهً مُطْمَئِنَّهً یأْتِیهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ کلِّ مَکانٍ فَکفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا کانُوا یصْنَعُونَ؛ خداوند (برای آنان

۱- روم، ۴۱.

که کفران نعمت می کنند،) مثلی زده است؛ منطقه آبادی که امن و آرام و مطمئن بود و همواره روزیش از هر جا می رسید؛ امّا به نعمت های خدا ناسپاسی کردند و خداوند به خاطر اعمالی که انجام می دادند، لباس گرسنگی و ترس را بر اندامشان پوشانید}.

این آیه و برخی دیگر از آیات قرآن به روشنی بیان می کنند که با ناسپاسی و نداشتن ایمان و تقوا خداوند انسان را دچار گرسنگی، ترس و کاهش ثمرات و کاهش برکات خواهد نمود.

امام صادق؟ع؟ فرمود:

هنگـامی که چهار چیز در جامعه شایع و رایـج گردد چهار نوع بلا و گرفتاری پدیـد آیـد؛ چنانچه زنا رایـج گردد زلزله و مرگ ناگهانی فراوان شود. چنانچه زکات و خمسِ اموال پرداخت نشود حیوانات نابود شوند. اگر حاکمان جامعه و قُضات ستم و بی عدالتی نمایند باران رحمت خداوند نمی بارد و اگر اهل ذمّه تقویت شوند مشرکین بر مسلمین پیروز آیند. (۱)

امام باقر؟ع؟ می فرمایند:

ما أتی علی أهل الـدنیا یوم واحـد منذ خلقها الله عز وجل إلا والسـماء فیها تمطر فیجعل الله عز وجل ذلك حیث یشاء؛ ای مردم بدانید باران در هیچ سالی از سال دیگر کمتر نیست، امّا نزول آن به مشیت و اراده خداوند است؛ زیرا اگر قومی گناه کنند، خداوند متعال بارانی را که برای آن ها مقدّر شده است، بر غیر آن ها نازل می کند. (۲)

امام علی؟ع؟ در دعای کمیل می فرمایند:

اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی الذُّنُوبَ الَّتِی تُنْزِلُ النِّقَمَ؛ خدایا ببخش آن گناهانی را که بر من کیفر عذاب نازل می کند.

اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی الذُّنُوبَ الَّتِی تُغَیرُ النِّعَمَ؛ خدایا ببخش آن گناهانی را که در نعمت را به روی من می بندد.

اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی الذُّنُوبَ الَّتِی تَحْبِسُ الدُّعَاءَ؛ خدایا ببخش آن گناهانی را که مانع قبول

۱- وسائل الشیعه، حر عاملی، ج ۸ ص ۱۳.
۲- من لایحضره الفقیه، شیخ صدوق، ج ۱، ح ۱۴۸۸.

دعاهایم می شود.

اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِی الذُّنُوبَ الَّتِی تُنْزِلُ الْبَلاَءَ؛ خدایا ببخش آن گناهانی را که بر من بلا می فرستد.

رسول خدا؟ص؟ می فرماید:

قحطی و خشکسالی جز به سبب نافرمانی از خدا بر قومی چیره نشود. (۱)

روایات فراوانی درباره پدیـده خشک سالی وجود دارد که در آن ها ریشه اصـلی قحطی انجام گناه بیان شـده است. نکته ظریف و جالب توجهی که در قرآن به آن اشاره شده است، بارش باران به عدد و مقدار معین است:

{وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّاهُ فِی الْأَرْضِ وَ إِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ؛ و از آسـمان، آبی به اندازه معیّن نازل کردیم و آن را در زمین (در جایگاه مخصوصـی) ساکن نمودیم و ما بر از بین بردن آن کاملاً قادریم}. (۲)

{وَالَّذِی نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَیتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ؛ و آن کس که آبی به اندازه از آسمان فرود آورد، پس به وسیله آن، سرزمینی مرده را زنده گردانیدیم؛ همین گونه [از گورها] بیرون آورده می شوید}. (۳)

{وَإِنْ مِنْ شَیءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ؛ و هیچ چیز نیست مگر آنکه گنجینه های آن نزد ماست و ما آن را جز به اندازه ای معین فرو نمی فرستیم}. (۴)

تعبیر به قـدر، اشـاره لطیفی به نظـام خاص حاکم بر نزول باران است که بارش باران بر مقتضای تـدبیر الهی است و به انـدازه ای می بارد که مفیـد و ثمر بخش است و زیانبار نیست. بر اساس تحقیقاتی که دانشـمندان بر روی تناسب قطرات باران انجام داده اند به این نتیجه رسیده اند که مقدار قطراتی که سالیانه از زمین بخار می شود در حدود ۱۶ میلیون تن می باشد و به همین میزان آب از آسمان فرود می آید.

۱- کنز العمال، متقی هندی، ج ۷، ص ۸۳۳ ح ۲۱۵۹۳.

۲- مومنون، ۱۸.

۳- زخرف، ۱۱.

۴- حجر، ۲۱.

در آیات ۱۶ و ۱۷ سوره سبا به گرفتار شدن قوم سبا به سیل، در اثر روی گرداندن از خدا و کفران نعمت اشاره شده است:

{لَقَدْ كانَ لِسَبَإٍ فِی مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتانِ عَنْ يمِينٍ وَشِمالٍ كلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكمْ وَاشْكرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ. فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيهِمْ سَيلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيهِمْ جَنَّتَينِ ذَوَاتَی أُكلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَیءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ. ذَلِک جَزَينَاهُمْ بِمَا كفَرُوا وَهَلْ نُجَازِی إِلَّا الْكفُورَ؛ قطعاً برای [مردم] سبا در محل سکونتشان نشانه [رحمتی] بود؛ دو باغستان از راست و چپ [به آنان گفتیم] از روزی پروردگارتان بخورید و او را شکر کنید. شهری است خوش و خدایی آمرزنده. پس روی گردانیدند و بر آن سیل [سدّ] عَرِم را روانه کردیم و دو باغستان آن ها را به دو باغ که میوه های تلخ و شوره گز و نوعی از کنار تنک داشت تبدیل کردیم. این [عقوبت] را به [سزای] آن که کفران کردند به آنان جزا دادیم و آیا جز ناسپاس را به مجازات می رسانیم؟}. (۱)

در سوره عنکبوت آیه ۱۴ به طوفان نوح اشاره شده است:

{وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ؛ و به راستی، نوح را به سوی قومش فرستادیم، پس در میان آنان نهصد و پنجاه سال درنگ کرد، تا طوفان آنها را در حالی که ستمکار بودند فرا گرفت}.

همچنین در آیه ۵۳ سوره انفال اشاره شده است که:

{ذَلِک بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يک مُغَيرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يغَيرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ؛ این [کیفر] بدان سبب است که خداوند نعمتی را که بر قومی ارزانی داشته تغییر نمی دهد، مگر آنکه آنان آنچه را در دل دارند تغییر دهند و خدا شنوای داناست}.

{وَمَا كانَ رَبُّک لِيهْلِک الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ؛ و پروردگار تو [هرگز] بر آن نبوده است که شهرهایی را که مردمش اصلاح گرند، به ستم هلاک کند}. (۲)

۱- سباء، ۱۵ تا ۱۷.

۲- هود، ۱۱۷.

بنابراین به روشنی می توان دریافت علت اصلی بر هم خوردن نظام اصلی طبیعت و حادث شدن وقایع خانمان برانداز طبیعی چیزی جز تخریب محیط زیست برای دستیابی به منافع زودگذر، گناه و معصیت خود انسان ها و از یاد بردن خالق هستی و دل سپردن به امور دنیایی نیست که در این زمان اذن و اراده خداوند بر این امر حاکم می گردد که ملت گنه کار را عذاب و به تعبیری دیگر از کرده خویش آگاه نماید. چنانچه در سوره عصر صریحاً به این نکته شده است که انسان در خسارت و زیان است، مگر اینکه به خدا ایمان آورد و کارهای شایسته انجام دهد و دیگران را به راستی و درستی، صبر و شکیبایی سفارش نماید. این درحالی است که انسان از این آیات عظیم الهی که براستی روشنگر راه زندگی و نجات بخش او از تمامی خسارات و زیان های جانی و مالی است غافل است (۱).

حضرت علی؟ع؟ در خطبه ای در طلب باران می فرمایند:

بدانید، زمینی که شما را بر پشت خود حمل می کند و آسمانی که بر سرتان سایه گسترده است، فرمان بردار پروردگار شما هستند و اگر برکات خود را بر شما ارزانی می دارند، بدان سبب نیست که بر شما دل می سوزانند یا می خواهند به شما تقرب جویند یا از شما امید خیری دارند، بلکه، خداوند آن دو را فرمان داده است که به شما سود رسانند و آن دو هم اطاعت کرده اند. خداوند، زمین و آسمان را برای مصالح شما بر پای داشته و آن دو نیز برپای ایستاده اند. ایزد تعالی بندگانش را که مرتکب اعمال ناشایست شوند، به کاسته شدن میوه هایشان و نگه داشتن برکات از ایشان و فرو بستن خزاین خیرات به روی آنان می آزماید. تا توبه کنندگان توبه کنند و گناهکاران از گناه کردن باز ایستند و پندگیرندگان پند گیرند و آن که اراده گناه کرده منزجر گردد. خداوند، آمرزش خواستن را سبب فراوانی روزی و رحمت بر آفریدگان قرار داده، که فرماید: (از پروردگارتان آمرزش بخواهید که او آمرزنده است. تا از آسمان برایتان پی درپی باران فرستد و شما را به اموال و فرزندان مدد کند و برایتان باغها قرار دهد و نهرها برای شما پدید آورد). پس، خداوند رحمت کند کسی را که به توبه روی آورد و از خطاهای خود بخشش طلبد و بر مرگ خود پیشی گیرد و تدارک امر آخرت کند. ای خداوند، ما به سوی تو بیرون آمده ایم، از درون خیمه ها و

۱- قوام عربانی، منصوره. ۱۳۹۳. پیشگیری از حوادث غیرمترقّبه طبیعی از نگاه دین. گروه فرهنگی مشرق. http://www.mashreghnews.ir/fa/news/۱۳۹۳۳.

خـانه هـایی که نـاله و فریـاد سـتوران و کودکانمان از آن بلنـد است. در حالی که، رحمت تو را می طلبیم و امیـد به فضل نعمت تو بسـته ایم و از عـذاب و خشم تو بیمناکیم. بار خـدایا، ما را به باران خود سیراب نما و نومیـدمان باز مگردان و به قحط، هلاک منمای و به آنچه سـفیهان کرده انـد مؤاخـذت مکن. ای بخشاینـده ترین بخشاینـدگان. ای خداونـد ما به سوی تو بیرون آمده ایم، تا آنچه را که بر تو پوشـیده نیست به تو شـکایت کنیم، زیرا تنگناهای دشوارمان به بیچارگی کشانده، خشک سالی های مشـقت بار ما را به درگاه تو رانده و خواسته های دست نایافتنی به رنجمان افکنده و فتنه های ناهنجار، گریبان گیرمان شـده است. بار خـدایا، از تو می خواهیم که ما را از درگاه خود نومیـد بازنگردانی و اندوهگین واپس نفرستی و ما را به گناهانمان مورد خطاب قرار ندهی و برابر اعمالمان کیفر ندهی. بار خدایا، بر ما باران و برکت و روزی و رحمت خود بگستران. بر ما بارانی ببار سودمند، سیراب کننده رویاننده گیاهان، که برویاند هر چه را که نابود شده و زنده گرداند، هر چه را که مرده است. بارانی بر ما ببار، که تشـنگی را برطرف گردانـد و میوه ها را افزون سازد و زمین های پست را سیراب کنـد و بر دره ها سـیلاب افکنـد و درختان را برگ رویانـد و نرخ ها را بشـکند که تو به هر کاری که بخواهی توانایی. (۱)

در روایات آمده است که: پیش از ظهور، فرد بر سـر قبر مردگان می رود و آرزو می کند که کاش جای آن ها بود و بعد از ظهور شخص بر سر قبر برادرش می رود و به او می گوید: کاش تو هم بودی و از این برکاتی که ما بهره مند شده ایم متنعم می شدی (۲).

بحران های حل ناشـدنی و مشـکلات امروز بشـر، بحران هایی است معنوی و اخلاقی. ریشه این بحران ها فقـدان ایمان و تقوا است. در گذشـته، بشـر بحران های زیادی داشت که منشأ آن جهل و نادانی و فقدان علم به علاوه معنویت بود ولی امروز علم بشر بیشتر شده است، اما علم به تنهایی کافی نیست.

حذیفه می گوید: دیدم رسول معظم اسلام؟ص؟ پرده کعبه را گرفته و گریه می کند. عرض

۱- نهج البلاغه، خطبه ۱۴۳ .

۲- آیت الله طبسی، نجم الدین. ۱۳۸۳. آخرالزمان و حکومت جهانی حضرت مهدی؟ع؟. مجله موعود. تیر و مرداد ۱۳۸۳، شماره ۴۵، به نقل از عقدالدرر فی اخبارالمنتظر، ص۲۳۶.

کردم: یا رسول الله! چه چیز شما را به گریه آورده است؟ حضرت فرمودند:

ای حذیفه دنیا از بین رفته یا مثل اینکه تو در این دنیا نبودی. عرض کردم پدر و مادرم به قربانت باد آیا علائمی هست که دال بر وقوع چنین وضعی در دنیا باشد؟ فرمودند: مطالبی که می گویم به قلبت بسپار و با چشمت ببین و با انگشتانت شماره کن:

۱ـ وقتی که امت من نماز را ضایع کنند.

۲ـ از شهوات پیروی کنند.

۳ـ خیانت در میان مردم زیاد شود.

۴ـ امانت و امانت داری کم شود.

۵ـ مشروبات الکلی بنوشند.

۶ـ فضا تاریک شود.

۷ـ به واسطه خشک سالی، آب قنات ها و چاه ها کم می شود.

۸ـ آسمان و این فضای لایتناهی غبارآلود.

۹ـ امنیت از راههای زمینی و هوایی برداشته شود.

۱۰ـ مردم همدیگر را سب و لعن کنند.

۱۱ـ خانواده ها در دامن فساد سقوط کنند.

۱۲ـ مردم در زندگی گرفتار تجملات و مدپرستی شوند و سرانجام قناعت و میانه روی متروک گردد.

۱۳ـ افراد جامعه نسبت به یکدیگر بدبین شوند و سوءظن و عدم اعتماد بر جامعه سایه افکند.

۱۴ـ سال های دنیا پست و خوار شود.

۱۵ـ درختکاری زیاد و محصول ها اندک شود.

۱۶ـ قیمت ها بالا رود.

۱۷ـ بادها زیاد شود.

۱۸ـ پرده از روی باطن مردم برداشته شود.

۱۹_ عمل شنیع لواط علنی شود.

۲۰_ خلاف، پسندیده شود.

۲۱_ تجارت و کاسبی دچار سختی و تنگی شود و اشیاء مورد درخواست کم شود.

۲۲_ تمام برنامه ها را با کمال گستاخی و خودسری، بر مبنای هوای نفس پیاده کنند.

۲۳_ ناسزا و فحش دادن به پدر و مادران را وسیله سرگرمی و مزاح قرار دهند.

۲۴_ آشکارا ربا بخورند و کوچک ترین ترسی از خداوند نداشته باشند.

۲۵_ بی عصمتی و زنا در میان مردم رواج پیدا کند.

۲۶_ خشنودی و راضی بودن از زندگی و برنامه آن بسیار کم شود.

۲۷_ افراد سفیه و نادان زمام امور را به دست گیرند.

۲۸_ خیانت به انواع و اقسام مختلف در میان همه طبقات زیاد شود.

۲۹_ امانت را بی اهمیت بدانند و به آن بی اعتنا باشند و افراد امین کم شوند.

۳۰_ افراد از اخلاق و کار خویش تعریف کنند.

۳۱_ نادان ها به دلیل نادانی خویش مشهورند.

۳۲_ مردم خانه های خود را بیارایند و دیوارهای آن را زینت دهند.

۳۳_ قصرها و خانه ها بلند ساخته شوند.

۳۴_ باطل را به لباس حق جلوه دهند.

۳۵_ زشتی دروغ از بین برود، به حدی که لباس راستی بر آن بپوشانند.

۳۶_ اگر کسی در کارش صحت عمل داشته باشد او را ضعیف بدانند.

۳۷_ پستی و لئامت و سرزنش یکدیگر را به حساب عقل بگذارند.

۳۸_ گمراه بودن و راه کج رفتن را هدایت بشمارند.

۳۹_ بیان را کوری بدانند.

۴۰_ خموشی را بی خردی بدانند.

۴۱_ دانشمند اگر بخواهد از علم خویش به نفع خود و جامعه حرف بزند او را جاهل و عملش را نادانی بدانند.

۴۲_ نشانه ها بسیار شود و علامت ها یکی پس از دیگری ظاهر گردد.

۴۳_ تحقیق نکرده سخنان دور از حقیقت بگویند.

۴۴_ آسیای مرگ بر سر جامعه بچرخد.

۴۵_ مردم از نظر بینش و دید قلبی کور شوند و حقایق را نبینند.

۴۶_ کارهای ناپسند بر اعمال خوب غلبه پیدا کند.

۴۷_ محبت نسبت به یکدیگر و صله رحم از دل های مردم برداشته شود.

۴۸_ تجارت و بازرگانی زیاد شود و مردم کارهای باطل و ناچیز را نیکو بدانند.

۴۹_ جان خود را به یکدیگر به خاطر شهوت های زیادی که دارند، بذل کنند.

۵۰_ کارهای بزرگ را آسان شمارند.

۵۱_ از پوشیدن پوست حیوانات حرام گوشت (یا ذبح شرعی نشده) باکی نداشته باشند.

۵۲_ جامه های نرم و زیبا و نازک بپوشند.

۵۳_ رغبت به دنیا پیدا کنند و آن را بر آخرت مقدم بدارند.

۵۴_ رحم از دل های همه مردم برود.

۵۵_ فساد جنبه عمومی پیدا کند.

۵۶_ قرآن را به بازی بگیرند.

۵۷_ اموال بیت المال را مال شخصی خود بدانند یا حقوق شرعیه مال خود را ندهند و بگویند مال خودمان است.

۵۸_ مسکرات را با تغییر نام، حلال بدانند.

۵۹_ در وقت دادن زکات مال خود خیانت کنند.

۶۰_ ربا را به نام خرید و فروش و اجاره دادن محلی از مقروض بگیرند.

۶۱_ در فسق و فجور مردها با مردها و زن ها با زن ها برابری کنند.

۶۲_ به نافرمانی از خداوند (گناه کردن) مباهات کنند.

۶۳_ دل های مردم پر از تکبر و نخوت شود و ظلم و جور در پادشاهان و نادانی در مردم (زیر بار ظلم رفتن) ظاهر شود.

۶۴ـ در چنین وضعی دین دار باید دین خود را بردارد و از این طرف به آن طرف و از این قله کوه به آن قله و از این دره به دره دیگر برود تا سلامت دین داشته باشد.

۶۵ـ از اسلام باقی نماند جز اسمی و از قرآن باقی نماند جز رسمی.

۶۶ـ قرآن بخوانند در حالی که از گلوگاه و استخوان ترقوه و گردن نگذرد و از وعده های خداوندی و وعیدهای آن عملاً در میان مردم خبری نباشد و از خداوند نترسند و به یاد او نباشند و از ناسخ و منسوخ قرآن بی خبر باشند.

۶۷ـ در این حالات مساجدشان آباد باشد اما دل هایشان از تقوا و ایمان تهی.

۶۸ـ علما و دانشمندان آن زمان بدترین مردم روی زمین باشند و تمام فسادها و فتنه ها از ناحیه آن ها برخیزد و بازگشت همه آن ها (فتنه ها) به سوی خود ایشان است.

۶۹ـ مردم خیر و نیکوکار و مراکز خیر از بین برود اما اهل شر و فساد بمانند.

۷۰ـ مردم به خداوند عالم در کارهایشان بی اعتنا باشند و اعمالشان از روی تحقیق نباشد.

۷۱ـ تنها محبوب مردم دینار و درهم باشد.

۷۲ـ هرقدر ثروتشان زیاد شود باز بگویند فقیریم (۱).

اگر با دقت بیشتری به این روایت توجه شود، همه مفاد آن اکنون کم و بیش در جامعه ی بشری رخ داده است. بی شک در عصر حاضر به دلیل فقدان ایمان و تقوا و ظهور و بروز فساد در خشکی و دریا توسط انسان، جوامع انسانی دچار بحران های مختلف می شود. عده کثیری نیز بی توجه به اینکه حتی افتادن برگی از درخت با اجازه خداوند است، (۲) به دنبال توجیه علمی و مادی برای این پدیده ها بوده و افراد با ایمان، که منشأ همه این ناگواری ها را اعمال و رفتار انسان ها می دانند به نادانی و توهم متهم می کنند. آمارها بیانگر افزایش سالیانه بحران ها در قرن اخیر است.

۱- آیت الله میرجهانی، سید محمد حسن. ۱۳۶۹. نوائب الدهور فی علائم الظهور. انتشارات کتابخانه صدر.

۲- (وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَیبِ لَا یعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَیعْلَمُ مَا فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا یعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِی ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا یابِسٍ إِلَّا فِی کتَابٍ مُبِینٍ، و کلیدهای غیب، تنها نزد اوست. جز او [کسی] آن را نمی داند، و آنچه در خشکی و دریاست می داند، و هیچ برگی فرو نمی افتد مگر [اینکه] آن را می داند، و هیچ دانه ای در تاریکیهای زمین، و هیچ تر و خشکی نیست مگر اینکه در کتابی روشن [ثبت]است(؛ (انعام، ۵۹).

شکل ۳۴_ آلودگی هوا، نتیجه عملکرد بشر

نمونه هایی از وضعیت بحرانی جهان در مسائل طبیعی

چند مورد از پرخرج ترین فجایع طبیعی دنیا در ۳۰ سال اخیر که بیشترین خسارت های مالی و جانی را موجب شده اند، عبارت اند از:

زلزله و سونامی توهوکو، کشور ژاپن، سال ۲۰۱۱. خسارت مالی، ۱۰۰ تا ۳۰۰ میلیارد دلار

میزان خسارات اقتصادی وارد شده به ژاپن پس از زلزله و سونامی یازدهم مارس سال ۲۰۱۱ به ۳۰۹ میلیارد دلار رسیده است. شمار کشته شدگان و افراد مفقودالاثر، در نتیجه سونامی و زلزله مخرب در ژاپن از مرز ۲۵ هزار نفر تجاوز کرده است (۱).

شکل ۳۵_ تصویری از خسارات سونامی ژاپن

زلزله سیچوان، کشور چین، سال ۲۰۰۸. خسارت مالی، ۱۴۷ میلیارد دلار

زمین لرزه ای که در سال ۲۰۰۸ استان سیچوان چین را لرزاند، نه تنها پرخرج ترین فاجعه

۱- خبرگزاری فارس، وبگاه خبری. ۱۳۹۰. زلزله ژاپن زیانبارترین زلزله جهان. http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۹۰۰۱۰۷۵۲۳۷.

طبیعی این لیست می باشد، بلکه مرگبار ترین آن ها نیز می باشد. در این حادثه ۷۰ هزار نفر کشته شده و ۱۱ میلیون نفر بی خانمان شدند. این زلزله در مناطق دور افتاده و کوهستانی کار امدادرسانی را با مشکل بسیاری روبرو ساخت.

شکل ۳۶_ تصویری از خسارات زلزله سیچوان

زلزله هانشین، کشور ژاپن، سال ۱۹۹۵. خسارت مالی، ۱۴۴ میلیارد دلار

ویران کننده ترین زلزله ژاپن زلزله ۹/۸ ریشتری بود که در سال ۱۹۹۵ به وقوع پیوست. این زلزله فقط ۲۰ ثانیه به طول انجامید و خسارات وسیعی را به این کشور تحمیل کرد. شهر کوبه که بیشترین لرزه ها را از این زمین لرزه دریافت کرده بود به تنهایی ۴۶۰۰ نفر از ساکنانش را از دست داد. زلزله سال ۱۹۹۵، هانشین درنهایت ۶۴۳۴ نفر قربانی گرفت.

طوفان کاترینا، ایالات متحده آمریکا، سال ۲۰۰۵. خسارت مالی، ۱۳۷ میلیارد دلار

طوفان کاترینا، از نظر اقتصادی پر خسارت ترین طوفان در تاریخ ایالات متحده آمریکا بود. این طوفان به سرعت ۲۸۰ کیلومتر در ساعت رسیده بود و در نهایت به مرگ ۱۸۰۰ نفر انجامید.

شکل ۳۷_ تصویری از طوفان کاترینا

زلزله ایرپینیا، کشور ایتالیا، سال ۱۹۸۰. خسارت مالی، ۵۲ میلیارد دلار

در زمین لرزه ایرپینیا، بـدنام ترین فاجعه طبیعی ایتالیا، ۳۰۰۰ نفر کشـته شدند. این زلزله گریبان ساختمان ها و بناهای شـهر را تا شـعاع ۲۶ هزار کیلومتر مربعی گرفت و خسـارات شدیـدی را به آن ها وارد ساخت.

زلزله نورث ریج کالیفرنیا، ایالات متحده آمریکا، سال ۱۹۹۴. خسارت مالی، ۴۳ میلیارد دلار

در اثر ایـن زمین لرزه ۹۰۰۰ نفر در آزادراه سانتـا مونیکـای ایالات کالیفرنیا زخمی و مجروح شدنـد. شـدت خسارات وارده به این بزرگراه، که از آن به عنوان پر رفت و آمـد ترین بزرگراه آمریکا یاد می شود، به حدی بود که ۳ ماه طول کشید تا این مسیر دوباره قابل رفت و آمد شود.

طوفان اندره، ایالات متحده آمریکا، سال ۱۹۹۲. خسارت مالی، ۴۱ میلیارد دلار

آنـدره، قوی ترین طوفـانی بود که در قرن ۲۰ میلادی بخش هـایی از آمریکـا را فرا گرفت. طوفان انـدره که در اوت سال ۱۹۹۲ میلادی اتفاق افتاد تا ۲۷۲ کیلومتر در سـاعت سـرعت گرفته بود و باعث تخریب هایی در فلوریدای جنوبی و در خط ساحلی ایالت لوییزیانا گردید.

سیل رودخانه یانگ تسه، کشور چین، سال ۱۹۹۸. خسارت مالی، ۴۰ میلیارد دلار

بارش های پیاپی باران در بهار سال ۱۹۹۸ باعث شد که استان های شمالی کشور چین، سه

ماه تمام با سیل جاری و مشکلات آن دست و پنجه نرم کنند.۴۰۰۰ نفر در اثر این سیل جان خود را از دست دادند، ۱۴ میلیون چینی از خانه های خود رانده شدند و نواحی زیادی از کشور به طور کامل تخلیه گردید.

زلزله چئوتسو، کشور ژاپن، سال ۲۰۰۴. خسارت مالی، ۳۲ میلیارد دلار.

زلزله چئوتسو، مناطقی از ژاپن را لرزاند. در ۶۶ ساعت اول بعد از وقوع این حادثه ۱۵ پس لرزه جدی باعث لرزه های جدید شد. بیش از ۳۰۰۰ تن زخمی و ۴۰ نفر کشته شدند.

طوفان ایک، ایالات متحده آمریکا، سال ۲۰۰۸. خسارت مالی، ۳۰ میلیارد دلار.

طوفان ایک به اندازه ای قوی بود که بعد از پیمودن و تحمیل خساراتی به مناطقی از کارائیب و تگزاس در آمریکا، اثراتی در شهرهای لندن و انتاریو نیز بر جای گذاشت.

زلزله ایزمیت، کشور ترکیه، سال ۱۹۹۹. خسارت مالی، ۲۶ میلیارد دلار.

این زلزله ۶/۷ ریشتری تنها ۳۷ ثانیه طول کشید و منجر به زخمی شدن ۴۴ هزار نفر و کشته شدن ۱۷ هزار تن گردید.

زلزله بندر پورتو پرنس، کشور هائیتی، سال ۲۰۱۰. خسارت مالی، ۱۴ میلیارد دلار.

زمین لرزه هائیتی در سال ۲۰۱۰ با قدرت ۷ ریشتر حادث شد که کانون آن در ۱۵ کیلومتری جنوب پورتو پرنس، پایتخت کشور هائیتی بود و خسارات بسیاری را به این شهر وارد کرد. این زمین لرزه که کشور هائیتی را لرزاند و در جمهوری دومینیکن نیز احساس شد حدود ۳۰۰ هزار نفر را به کام مرگ کشاند. سازمان ملل این زمین لرزه را ویرانگرترین بلای طبیعی زمان معاصر خوانده که بشر با آن روبرو بوده است.

زلزله شهرستان بم، کشور ایران، سال ۲۰۰۳ (۱۳۸۲ شمسی). خسارت مالی، یک میلیارد و ۳۰۰ میلیون دلار.

زمین لرزه ۶/۶ ریشتری شهر تاریخی بم که در شرق استان کرمان رخ داد، در ساعات آغازین بامداد ۵ دی ماه ۱۳۸۲ هنگامی که اکثر ساکنان بم در خواب بودند اتفاق افتاد. طبق آمار رسمی، این زمین لرزه، ۴۲ هزار قربانی، ۵۰ هزار مجروح و بیش از صد هزار نفر بی خانمان بر جای گذاشت. در اثر این حادثه ۹۰ درصد از سازه های شهر بم به کلی تخریب شدند. ارگ بم

که با ۲۵۰۰ سال قدمت بزرگ ترین سازه گلی جهان بود، به کلی ویران شد (۱).

کسب روزی در دنیای کنونی

خداونـد انسان را به کسب و خوردن روزی حلال و پاک فرمان داده است. کسب روزی حلال و غـذای پاک مقارن برکت در زنـدگی، قبولی طاعات و عبادات و موجب انجام عمل صالـح برشـمرده شده است. روزی حلال همچنان که تأمین کننـده نیاز مادی انسان است بر روح و روان، اخلاق و گرایش های معنوی او نیز تأثیر دارد. اسـلام هرگز اجازه نـداده است که انسان در کسب روزی مسـیری را پیش گیرد که اخلاق را فاسد گرداند و او را در معرض سقوط قرار دهد و یا موجب فساد در جامعه شود. بدین جهت، نه تنها مشروبات الکلی، مواد مخدّر و همه منکرات و فواحش را حرام شمرده، بلکه تولید، خرید و فروش و اسـتعمال آن ها را نیز تحریم کرده است. زنا، فحشا و رقّاصـی را شـغل و منبع درآمد انسان نمی داند، غنا و آوازه خوانی را راه کسب صحیح نمی شناسد. اگر اندکی به دنیای اطراف خود بنگریم می بینیم که امروزه بسیاری از کشورها برای تأمین زندگی مردم خود راه های غیرانسانی و ظالمانه را انتخاب کرده اند، اگرچه کشورها و ملت هایی نیز هستند که برای تأمین رزق و روزی خود از راه هـای انسـانی اسـتفاده می کننـد، امـا این کشورهـا نیز روز به روز به فرهنگ عمومی حـاکم بر جهان نزدیک می شونـد. در این فرهنگ برخی کشورها، کمپانی ها و ملت ها سـعی دارنـد با یک روش غیرانسـانی کالاـی بیشتری به فروش برساننـد و درواقع آنچه در ادبیـات دینی به آن رزق و روزی گفته می شود را به جـای روش شـرعی، انسانی و حلال از روش غیرشـرعی و غیر حلال تأمین کننـد. برای بررسی بهتر وضعیت کنونی، به چند روش غیرانسانی یا اغواء کننده برای کسب درآمد بیشتر در جهان امروز اشاره می شود:

ــ پخش ویروس و بیماری سازی برای فروش دارو.

ــ جنگ برای تسلط بر منابع.

ــ آزمایش دارو و مواد شیمیایی روی انسان های مظلوم و فقیر برای تولید دارو و مواد شیمیایی.

ــ خرید، فروش و قاچاق اعضای انسان.

ــ خرید و فروش انسان به خصوص زنان که در جهان به اصطلاح متمدن اروپا در حال

۱- عصر ایران، وبگاه خبری. ۱۳۹۰. پرخرج ترین فاجعه های طبیعی دنیا. http://www.asriran.com/fa/news/۲۰۱۸۳۷.

گسترش است.

ــ گران فروشی تولیدات علمی، عدم انتشار یافته ها و درواقع آپارتاید علمی.

ــ تقلب در تولید و قاچاق کالا.

ــ ایجاد نیاز کاذب برای فروش کالا.

ــ در نظر گرفتن نیمه عمر یا عمر مفید در تولید کالا برای فروش روزافزون.

ــ تبلیغات برای مصرف بیشتر.

ــ ایجاد جاذبه کاذب برای فروش بیشتر کالا، ازجمله جاذبه جنسی.

ــ ارائه انواع جوایز برای فروش بیشتر.

ــ ارائه مدل های جدیدتر در انواع کالاها و کاهش کارآیی مدل های قبلی برای اجبار خریداران به خرید مدل جدید.

در همه این روش ها برخی کشورها و کمپانی ها و ملت ها سعی دارند با یک روش غیرانسانی کالای بیشتری به فروش برسانند و درواقع آنچه در ادبیات دینی به آن رزق و روزی گفته می شود را به جای روش شرعی و انسانی و حلال از روش غیرشرعی و غیر حلال تأمین کنند. این در حالی است که خداوند در کتب آسمانی که برای هدایت بشر، توسط پیامبران فرستاده است بر تأمین رزق و روزی حلال تأکید کرده است.

آنچه به وضوح دیده می شود این است که در مجامع علمی و مراکز پژوهشی و در افق دید مراکز قدرت و تصمیم ساز و گردانندگان تمدن بشری اشاره ای به این مطلب دیده نمی شود که شاید ناملایماتی که بشر با آن مواجه شده است ناشی از خلاء معنویت و دوری از ایمان به خدا و تقوای الهی و سرکشی در برابر خدا و ولی خدا باشد.

به طور خلاصه می توان گفت، اکنون در دنیایی زندگی می کنیم که:

ــ خشک سالی بی سابقه و رو به افزایش، بشر را تهدید می کند و پیش بینی می شود جنگ های آینده بر سر آب باشد.

ــ انواع حوادث طبیعی مانند سیل، زلزله، سونامی و طوفان افزایش چشم گیری یافته است.

ــ کویر زایی به شدت افزایش یافته و طوفان های شن و ریزگردها بسیاری از کشورها را تهدید

می کنند. در سال ۱۳۹۳ ریز گردها موجب بحران در استان های غربی ایران و کشورهای منطقه شد و مدتی ادارات دولتی را تعطیل کرده و علاوه بر این بحران های سیاسی را موجب شد.

ــ هر روزه بر تعداد بیماری های ناشناس و لاعلاج جدید افزوده می شود.

ــ کمردرد، پادرد، بیماری های روانی و هورمونی، نازایی، قند و چربی خون و بسیاری بیماری های دیگر، لذت زندگی و اوقاتی که باید صرف بندگی خدا شود را از بسیاری افراد، حتی جوانان گرفته است.

ــ بحران های خانوادگی، طلاق و مواد مخدر بسیار زیاد شده و رو به افزایش است.

ــ منابع طبیعی جهان تهدید شده و رو به اتمام است.

ــ آلودگی محیط زیست و مواد غذایی به انواع سموم و مواد شیمیایی، بحران زا شده است.

ــ مسمومیت و فقر خاک بیداد می کند.

ــ ظلم، تعدی و برادرکشی، جنگ و بی خانمانی ناشی از برنامه ریزی کشورهای ظالم و گروه های تروریستی جاهل، دنیا را تهدید می کند.

ــ اقتصاد جهان در شرایط بحرانی به سر می برد.

ــ سبک زندگی بشر، روح، جسم، عزت، سلامت، دین و دنیای او را تهدید می کند.

ــ صله رحم در بسیاری از کشورها نابود شده و در کشورهای دیگر در حال نابودی است.

ــ فرهنگ ها و ارزش ها رو به نابودی است و فرهنگ برهنگی، زندگی صنعتی و مدگرایی در حال گسترش است.

در بخش های دیگری از جهان اما:

ــ گروهی در آزمایشگاه ها، کارگاه ها و کتابخانه ها عمر خود را برای تعالی، آسایش، نجات جان و به طور کلی سعادت بشر صرف می کنند.

ــ گروهی به سوی دین خدا باز گشته و خلأ آموزه های الهی را احساس کرده اند.

ــ گرایش به منجی و احساس شرایط اضطرار افزایش یافته است.

ــ گروهی به مخالفت با ظلم ظالمان بر خواسته و در این راه استقامت می ورزند.

ــ گروهی در حال ایجاد زمینه برای تشکیل حکومت الهی به وسیله آخرین ولی خدا هستند.

امام علی؟ع؟ فرمود:

آگاه باشید و منتظر پشت کردن کارهایتان و از هم گسیخته شدن اجتماع و اتحادتان و حاکم شدن فرزندانتان بر شما باشید و این ها زمانی است که به دست آوردن نان حلال برای مؤمن مشکل تر از تحمل ضربت شمشیر بوده و زمانی است که فقیر و یا هدیه گیرنده مزد و پاداش او بیش از هدیه دهنده و یا صدقه دهنده بوده و زمانی است که بدون خوردن شراب، از زیادی نعمت مست شده و بدون اضطرار، سوگند یاد کرده و دروغ می گویید و زمانی است که بلاها شما را در زحمت و فشار قرار داده و به شما زخم می زند چنان که جهاز شتر گردن او را زخمی می نماید و چقدر این بلا و مصیبت طولانی و چقدر این آرزو (ظهور) دور می باشد. (۱)

نزول برکات الهی بر بشر و شکوفایی اقتصادی در عصر ظهور

امام علی؟ع؟ درباره ی نزول برکات و رحمت الهی در عصر ظهور می فرماید:

یزرع الانسان مدا، یخرج له سبعماه مد کما قال الله تعالی کمثل حبه انبتت سبع سنابل فی کل سنبله ماه حبه والله یضاعف لمن یشاء؛ (در عصر حضرت مهدی) انسان یک مد می کارد و هفتصد مد برداشت می کند، چنان که مضمون آیه شریفه قرآن است. (۲)

رسول خدا؟ص؟ نیز درباره نزول برکات الهی بر بشر در عصر ظهور می فرمایند:

و یخرج له الارض افلاذ کبدها ویحثوالمال حثوا ولایعده عدا؛ زمین در آن عصر قطعات کبد خود را برای او بیرون می فرستد و او ثروت بدون شماره و محاسبه در میان مردم پخش می کند. (۳)

امام صادق؟ع؟ می فرماید:

إن قائمنا إذا قام أشرقت الارض بنور ربها، واستغنی العباد عن ضوء الشمس، وذهبت الظلمه، ویعمر الرجل فی ملکه حتی یولد له ألف ذکر، لا تولد فیهم انثی وتظهر الارض

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۳۴، ص ۲۱۲.

۲- عقد الدرر، شافعی سلمی، یوسف، ص ۱۵۹.

۳- بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۶۸.

کنوزهـا حتی تراهـا النـاس علی وجههـا، ویطلب الرجـل منکم من یصـله بمـاله، ویأخـذ من زکـاته، لا یوجـد أحـد یقبل منه ذلک. اسـتغنی الناس بمارزقهم الله من فضـله؛ چون قائم ما قیام کنـد، زمین با نور پروردگارش روشن گردد، و مردم از نور خورشـید بی نیاز گردند... و زمین گنج های خود را آشـکار می کند، به طوری که مردم آن ها را روی زمین می بینند و مردی از شـما فرد مستمندی را می جوید که به او انفاق کند و زکات مال را از او بپذیرد، ولی کسی را پیدا نمی کند که آن مال را از او بگیرد، زیرا مردم به آنچه خدا به آنان از فضل خود ارزانی می کند، بی نیاز شده اند. (۱)

در پرتو تحول فرهنگی و اخلاقی بشر و رشد تقوا و نیکی ها، نعمت های الهی از هر سو بر بندگان سرازیر می شوند؛ زیرا این وعده ی تخلف ناپذیر پروردگار است:

{وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّکمْ لَئِنْ شَـکرْتُمْ لَأَزِیدَنَّکمْ وَلَئِنْ کفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِی لَشَدِیدٌ؛ و آنگاه که پروردگارتان اِعلام کرد که اگر واقعاً سپاسـگزاری کنید، [نعمت] شـما را افزون خواهم کرد، و اگر ناسپاسی نمایید، قطعاً عذاب من سخت خواهد بود}. (۲)

در پرتو این عنایت الهی است که یکی از آرزوهای دیرین بشری، که همان برچیده شدن و ریشه کن شدن فقر است، تحقق می یابد.

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ دراین باره می فرماید:

هنگامی که حضرت مهدی ظهور کند... اموال و زکات ها را در کوچه ها می برند، ولی کسی پیدا نمیشود که حاضر به دریافت آنها باشد. (۳)

آری در این عصر طلایی، فقر رخت بربسته و هیچ ویرانه و ویرانه نشینی باقی نمی ماند.

امام باقر؟ع؟ دراین باره می فرماید:

قائم ما به وسیله رعب (در دل دشمنان) یاری می شود، و با نصرت الهی تأیید می گردد. زمین برای او در هم پیچیده می شود و گنج های زمین برای او ظاهر

۱- همان، ج ۵۲، ص ۳۳۷.

۲- ابراهیم، ۷.

۳- عقد الدرر، شافعی سلمی، یوسف، ص۱۶۶. به نقل از چشم اندازی از حکومت مهدی، آیت الله نجم الدین طبسی، ص ۲۲۲.

می شود و دولت او به شرق و غرب جهان می رسد و خداوند به وسیله او دین خود را بر همه ادیان پیروز می گرداند هرچند که مشرکان دوست نداشته باشند و در سرتاسر جهان جای ویرانی باقی نخواهد ماند مگر این که آن را آباد خواهد ساخت. (۱)

شکی نیست که علم و دانش و رشد فکری و فرهنگی نقش به سزایی در تکامل انسان دارد و بسیاری از مشکلات سر راه تکامل را رفع می کند، در عصر انقلاب جهانی مهدی؟عج؟ یکی از امور، پیشرفت عجیب علوم در تمام زمینه ها است. این پیشرفت نه تنها در علوم انسانی، بلکه در علوم صنعتی و اقتصادی و غیره نیز پدید خواهد آمد.

امام صادق؟ع؟ فرمود:

إن المؤمنین فی زمان القائم وهو بالمشرق لیری أخاه الـذی فی المغرب، وکذا الذی فی المغرب یری أخاه الذی فی المشرق؛ شخص مؤمن در زمان قائم درحالی که در شرق زمین است، برادر خود را در غرب زمین می بیند و هم چنین شخصی که در غرب زمین است، برادرش را در شرق زمین خواهد دید. (۲)

بیان ظاهر شدن برکات زمین و خارج شدن گنج ها، نشان می دهد که هم مسئله زراعت و کشاورزی به اوج ترقی خود می رسد و هم تمام منابع زیرزمینی، کشف و مورد استفاده قرار می گیرد. درآمد سرانه افراد آن قدر بالا می رود که در هیچ جامعه ای، فقیری پیدا نمی شود و همه به سر حد بی نیازی و خودکفایی می رسند.

رسول خدا؟ص؟ فرمود:

شما را به ظهور حضرت مهدی؟ع؟ بشارت می دهم که زمین را پر از عدالت می کند، همان گونه که پر از جور و ستم شده است. ساکنان آسمان ها و زمین از او راضی می شوند و اموال و ثروت ها را به طور صحیح تقسیم می کند. شخصی پرسید تقسیم صحیح ثروت چیست؟ فرمود: به طور مساوی در میان مردم تقسیم شود و دل های پیروان محمد را پر از بی نیازی کند و عدالتش همه را فراگیرد، تا آنجا که

۱- کمال الدّین، شیخ صدوق، ج ۱، ص ۳۳۱.

۲- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۹۱.

دستور دهد کسی با صدای بلند صدا زند که هر کس نیاز مالی دارد، برخیزد. هیچ کس جز یک نفر بر نمی خیزد، سپس امام دستور می دهد مال قابل ملاحظه ای به او بدهند؛ اما او به زودی پشیمان می شود که چرا آزمند و حریص بوده است و مال را برمی گرداند. (۱)

رزق و روزی در عصر ظهور

«انسان اگر بصیرت نداشته باشد در ابتدا خیال می کند که تقوا همچنان که محدودیت است، محرومیت هم هست، هم محدودیت است و هم محرومیت، این طور می گوید: آدم باید زندگی کند، با تقوا که نمی شود زندگی کرد، با تقوا زندگی کردن یعنی انسان خودش را از همه چیز محروم کند. اما قرآن عکس قضیه را ذکر می کند؛ درست است، انسان وقتی که تقوا پیشه کند راه هایی از روزی را که البته راه های نامشروع است «از دست می دهد». آدم متقی هرگز از راه های نامشروع به دنبال روزی نمی رود ولی خدا راه دیگری از روزی به روی او باز می کند که آن راه مزیتی دارد که راه عادی و معمولی ولو حلال هم باشد ندارد و آن این است که رزق «لا یحتسب» به او می رسد، یعنی از راه هایی روزی به او می رسد که خود گمان نمی برد، چون راهی است که عادتاً از آن راه به آن نمی رسد، یعنی حس می کند که از دست خدا دارد می گیرد. گفتیم که روزی همیشه به دست خداست، از راه عادی هم به انسان برسد باز به دست خداست، اما فرق است میان این که انسان طوری زندگی کند که دست خدا را و لطف خدا را در مورد خودش حس و مشاهده کند و این که آن را حس و مشاهده نکند. آدم متقی و پرهیزکار، در روزی گرفتن از خدا دست خدا را مشاهده می کند، می بیند که او چطور آن محرومیت های از راه نامشروع را تحمل کرد و چگونه خداوند در دیگری به روی او گشود و باز کرد» (۲).

خداوند در آیات زیادی در قرآن بر این نکته تأکید کرده است که اگر انسان ها ایمان به خدا داشته باشند و تقوا در پیش گیرند به زندگی و رزق و روزی آن ها برکت می دهد، همچنین در

۱- بحارالأنوار، علامه مجلسی، ج ۵۱، ص ۹۲.

۲- آیت الله مطهری، مرتضی. ۱۳۸۷. آشنائی با قرآن ۸. انتشارات صدرا. صفحه ۲۵ تا ۲۷.

این آیات رعایت بعضی آموزه های الهی موجب برکت در زندگی انسان معرفی شده است که برخی از آن ها عبارتند از:

۱ــ ایمان به خدا و تقوا

{وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يكسِبُونَ؛ و اگر اهل شـهرها و آبادی ها، ایمان می آوردند و تقوا پیشه می کردند، برکات آسمان و زمین را بر آن ها می گشودیم؛ ولی (آن ها حق را) تکذیب کردند؛ ما هم آنان را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم}. (۱)

در تفسیر نمونه ذیل این آیه آمده است.

«(برکات) جمع برکت است. این کلمه در اصل به معنی (ثبات) و استقرار چیزی است و به هر نعمت و موهبتی که پایدار بماند اطلاق می گردد، در برابر موجودات بی برکت که زود فانی و نابود و بی اثر می شونـد. قابـل توجه این که ایمـان و تقوا نه تنهـا سبب نزول برکـات الهی می شود، بلکه بـاعث می گردد که آنچه در اختیـار انسان قرار گرفته در مصارف مورد نیاز به کار گرفته شود، فی المثل امروز ملاحظه می کنیم قسـمت بسـیار مهمی از نیروهای انسانی و منابع اقتصادی در مسیر مسابقه تسلیحاتی و ساختن سلاح های نابود کننده صرف می گردد، این ها مواهبی هستند فاقد هرگونه برکت، به زودی از میان می رونـد و نه تنها نتیجه ای نخواهند داشت، ویرانی هم به بار می آورند، ولی اگر جوامع انسانی ایمان و تقوا داشـته باشـند، این مواهب الهی به شـکل دیگری در میان آن ها درمی آید و طبعاً آثار آن باقی و برقرار خواهد ماند و مصداق کلمه برکات خواهند بود». (۲)

{وَمَنْ يتَّقِ اللَّهَ يجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَيرْزُقْهُ مِنْ حَيثُ لَا يحْتَسِبُ وَمَنْ يتَوَكلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكلِّ شَيءٍ قَدْرًا؛ و هر کس تقوای الهی پیشه کنـد، خداونـد راه نجاتی برای او فراهم می کند و او را از جایی که گمان ندارد روزی می دهد و هر کس بر خدا توکّل کند، کفایت امرش را می کند؛ خداوند فرمان خود را

۱- اعراف، ۹۶.

۲- تفسیر نمونه، آیت الله ناصر مکارم شیرازی، ج ۶، ص ۲۶۷.

به انجام می رساند و خدا برای هر چیزی اندازه ای قرار داده است}. (۱)

۲ـ عمل به آموزه های کتاب خدا

{وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ مَا يعْمَلُونَ؛ و اگر آنان، تورات و انجیل و آنچه را از سوی پروردگارشان بر آن ها نازل شده (قرآن) برپا دارند، از آسمان و زمین، روزی خواهند خورد؛ جمعی از آن ها، معتدل و میانه رو هستند، ولی بیشترشان اعمال بدی انجام می دهند}. (۲)

۳ـ استغفار

{فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكمْ إِنَّهُ كانَ غَفَّارًا * يرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيكمْ مِدْرَارًا * وَيمْدِدْكمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيجْعَلْ لَكمْ جَنَّاتٍ وَيجْعَلْ لَكمْ أَنْهَارًا؛ به آن ها گفتم؛ «از پروردگار خویش آمرزش بطلبید که او بسیار آمرزنده است. تا باران های پربرکت آسمان را پی درپی بر شما فرستد و شما را با اموال و فرزندان فراوان کمک کند و باغ های سرسبز و نهرهای جاری در اختیارتان قرار دهد}. (۳)

۴ـ یاد خدا

{وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكرِی فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكا وَنَحْشُرُهُ يوْمَ الْقِيامَةِ أَعْمَى؛ و هر کس از یاد من روی گردان شود، زندگی (سخت و) تنگی خواهد داشت و روز قیامت، او را نابینا محشور می کنیم}. (۴)

همچنین درباره روزی در قرآن آمده است.

{وَكأَينْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يرْزُقُهَا وَإِياكمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ؛ چه بسا جنبنده ای که قدرت حمل روزی خود را ندارد، خداوند او و شما را روزی می دهد و او

۱- طلاق، ۲ و ۳.

۲- مائده، ۶۶.

۳- نوح، ۱۰ تا ۱۲.

۴- طه، ۱۲۴.

شنوا و داناست}. (۱)

در روایات ائمه معصوم نیز بر تاثیر رعایت برخی آموزه های الهی در رزق و روزی تاکید شده است؛ از جمله:

۱_ اطاعت از خداوند

امام رضا؟ع؟ می فرمایند:

خداوند متعال به یکی از پیامبران وحی فرستاد که: «هرگاه من اطاعت شوم، راضی می گردم و آنگاه که رضایت داشتم، برکت می دهم و برکت من هم بی پایان است». (۲)

۲_ عدالت

در سایه اجرای عدالت، جامعه به کمال معنوی می رسد و در این صورت، عنایت الهی شامل حال آنان می گردد و پس از آن، بارش برکات را شاهد خواهیم بود، چنان که حضرت علی؟ع؟ به این مهم اشاره می کند که:

بِالعَدْلِ تَتَضاعَفُ الْبَرَکاتُ؛ به سبب عدل، برکات چند برابر می شود. (۳)

۳_ عبادت

آیات قرآن نشان می دهند که هدف از خلق انسان گذراندن زندگی برای غرق شدن در عالم ماده و تلاش شبانه روزی برای گسترش فناوری و تسخیر عالم ماده نیست، بلکه عالم ماده وسیله ای برای تقرب به خداست، که در سایه عبادت و اطاعت از خدا و اولیای خدا به سهولت به تسخیر انسان در خواهد آمد. خداوند در قرآن درباره هدف از خلقت انسان و تأمین روزی او می فرماید:

{وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ * مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَ مَا أُرِيدُ أَنْ يطْعِمُونِ.

من جنّ و انس را نیافریدم جز برای این که عبادتم کنند (و از این راه تکامل یابند و به من نزدیک شوند). هرگز از آن ها روزی نمی خواهم، و نمی خواهم مرا اطعام

۱- عنکبوت، ۶۰.
۲- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۲، ص ۲۷۵.
۳- غررالحکم، ج ۱، ص ۲۹۷.

کنند}. (۱)

این دو آیه نشان می دهند که اگر مردم خدا را عبادت کنند خداوند رزقشان را می رساند. در آیه بعد می فرماید:

{إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّهِ الْمَتِینُ؛ خداوند روزی دهنده و صاحب قوّت و قدرت است}. (۲)

مجتمع بشر هیچ گاه مصداق آیات قرآن نشده است. پیامبران الهی و مؤمنین مصداق این آیات بوده اند، اما مجتمع انسان ایمان به خدا نیاورده و تقوا پیش نگرفته است؛ بنابراین در طول عمر بشر، انسان ها برای کسب رزق و روزی خود چه مشقاتی که نکشیده اند، چه جنگ ها که نکرده اند، چه شرک ها که نورزیده اند اما هرگز به سوی ایمان به خدا و تقوای الهی چنگ نزده اند. ازآنجاکه آیات الهی موهومی نیستند، بلکه زمانی خواهد آمد که مصداق اکمل آن در دنیا به حقیقت خواهد پیوست، بنابراین در زمان ظهور امام عصر که ایمان و تقوای الهی به نهایت درجه خود خواهد رسید و عدل و داد که مایه برکت است در دنیا حاکم خواهد شد، مجتمع انسان مصداق این آیات الهی خواهند شد و رزق و روزی الهی با کمترین زحمت، به وفور به ایشان خواهد رسید.

از مجموعه آیات و روایاتی که درباره ی رزق، روزی و رازق وجود دارد می توان استنباط نمود که رزق و روزی انسان با دو عامل مادی و غیرمادی رابطه دارد. عامل مادی همان تلاش است که انسان برای کسب روزی انجام می دهد و برخی عوامل غیرمادی عبارت اند از:

«تقوا و پرهیزکاری، یاد خداوند و سپاسگزاری از نعمت های او، نیکوکاری، خوش اخلاقی و مهربانی، انفاق، بیداری صبحگاهان و وضوی دائم، دوری از گناه، ظلم و نافرمانی خداوند و دعا» (۳).

در دوران ظهور امام عصر که عصر بندگی خدا، حکومت صالحان و پر شدن دنیا از عدل است خداوند درهای رحمت خود را بر بندگان گشوده و برکت در همه عرصه های زندگی

۱- ذاریات، ۵۶ و ۵۷.

۲- ذاریات، ۵۸.

۳- لقمانی، احمد. ۱۳۷۸. رزق، روزی و رفاه. مجله پیام زن. بهمن ۱۳۷۸، شماره ۹۵.

انسان جاری می شود. این به معنی توقف سعی و تلاش نیست، بلکه انسان در پرتو برکت، با کم ترین تلاش بیشترین نصیب را از زندگی مادی خود می برد و از مخزن علم الهی نیز، به علت حضور ولی معصوم در جامعه نصیب خواهد برد. علم بشر، متکی بر عقل، که البته همان هم نعمت الهی است، با «عقل انسان متصل به منبع علم الهی»، «عقل انسان متصل به بصیرت» و «عقل انسان متصل به برکت و موهبت» جایگزین خواهد شد. به زبان امروزی عقل انسان به روز خواهد شد.

امام باقر؟ع؟ فرمود:

گویی من این دین شما را چنان می بینم که پیوسته در حالی که در خون خویش دست و پا می زند در حرکت است (با پیکر به خون کشیده که به خاطر وارد شدن ضربه ها و جایگزینی بدعت به جای سنت ها، زخمی از میان شما بیرون رفته و از دسترس شما خارج شده است) و هیچ کس آن را به شما باز نمی گرداند مگر مردی از ما اهل بیت، پس در هر سالی دو نوبت به شما بخشش خواهد کرد و در هر ماه دو نوبت روزی به شما خواهد داد، در دوران او شما از حکمت برخوردار می شوید تا آنجا که یک زن در خانه خود برابر کتاب خدای تعالی و روش پیامبر خدا؟ص؟ به انجام تکالیف شرعی خود پردازد. (۱)

امام باقر؟ع؟ فرمود:

هنگامی که قائم؟ع؟ ظهورکند با پرچم رسول خدا؟ص؟ و انگشتری سلیمان و سنگ و عصای موسی ظهور خواهد کرد، سپس منادی خود را دستور می دهد و او ندا در می دهد که: توجه کنید هیچ کس از شما هرگز غذا و آشامیدنی و علوفه به همراه بر ندارد. یاران او خواهند گفت، حتماً او می خواهد که ما و چهارپایانمان را از گرسنگی و تشنگی هلاک کند، پس او حرکت می کند و آنان به دنبالش به راه می افتند. در نخستین منزلی که در آن فرود می آیند ضربه ای به سنگ می زند و خوراک و آشامیدنی و علوفه از آن به بیرون جریان می یابد، آنان و چهارپایانشان می خورند و

۱- الغیبه، نعمانی، ص ۲۳۹، باب ۱۳، ح ۳۰.

می آشامند تا این که در نجف، بیرون کوفه فرود می آیند. (۱)

امام باقر؟ع؟ فرمود:

در هنگامی که قائم از مکه خروج کند منادی او ندا در می دهد که: هیچ کس غذا و آشامیدنی بر ندارد و او با خود سنگ موسی بن عمران را به همراه می برد که آن بار شتری است، پس در هیچ منزلی فرود نمی آید مگر این که چشمه ها از آن جاری می گردد، پس هر که گرسنه باشد سیر می شود و هر که تشنه باشد سیراب می گردد و چهارپایانشان نیز (سیراب می شوند) تا این که به نجف در بیرون کوفه فرود می آیند. (۲)

همچنین امام باقر؟ع؟ می فرمایند: امام عصر؟عج؟ در این زمان به مردم می فرمایند:

تعالوا إلی ما قطعتم فیه الارحام، وسفکتم فیه الدماء الحرام، ورکبتم فیه ما حرم الله عزوجل، فیعطی شیئا لم یعطه أحد کان قبله؛ بیایید، این همان چیزی است که شما به خاطر آن از خویشاوندان خویش می بریدید و در راه آن، خون یکدیگر را می ریختید و حرمت احکام را می شکستید و آنچه را خدای تبارک و تعالی حرام کرده بود مرتکب می شدید. سپس آن قدر ثروت به آن ها عطا می کند که در دنیا سابقه نداشته و هیچ کس پیش از او چنین ثروتی نبخشیده باشد. (۳)

درباره برکت در روزی و نعمت های الهی در کتب سایر ادیان الهی نیز اشاراتی شده است. برای مثال در کتاب اشعیای نبی آمده است:

خداوند می فرماید: روزی خواهد آمد که هرکس بخواهد برکتی بطلبد یا سوگندی یاد کند، تنها نام خدای حق بر زبان خواهد راند. سختی های گذشته به کلی فراموش شده، از بین خواهد رفت، زیرا من زمین جدیدی خواهم ساخت. هرچه در گذشته بوده کاملاً فراموش شده، دیگر به یاد آورده نخواهد شد. ای قوم من، از این آفرینش جدید، تا ابد شاد و مسرور باشید، زیرا اورشلیم را نیز از نو می آفرینم تا شهر شادی و سرور شما باشد. من خود نیز برای اورشلیم و ساکنانش شادی خواهم کرد. در آنجا دیگر صدای گریه و زاری شنیده نخواهد شد.

۱- همان، ح ۲۸.

۲- همان، ص ۲۳۸، باب ۱۳، روایت ۲۹.

۳- همان، ص ۲۳۷، باب ۱۳، ح ۲۶.

نوزادان دیگر در سن کم نخواهند مرد و صد سالگان جوان محسوب خواهند شد. تنها کسانی پیش از وقت خواهند مرد که گناه می کنند و زیر لعنت هستند. در آن روزها، هر که خانه ای بسازد خود در آن ساکن خواهد شد و هر که باغ انگوری غرس کند خود از میوه آن خواهد خورد، زیرا که دیگر خانه ها و باغ های انگور قوم من به دست دشمن نخواهد افتاد. ایشان مانند درختان، عمر طولانی خواهند کرد و از دسترنج خود بهره مند خواهند شد و لذت خواهند برد. دیگر زحمت هایشان بر باد نخواهد رفت و فرزندانشان رنگ مصیبت نخواهند دید، زیرا هم آنان را و هم فرزندانشان را برکت خواهم داد و پیش از آن که دعایشان را تمام کنند آن را اجابت خواهم کرد. گرگ با بره با هم خواهند چرید، شیر مانند گاو کاه خواهد خورد و مار دیگر کسی را نیش نخواهد زد. در کوه مقدس من هیچ چیز و هیچ کس صدمه نخواهد دید و نابود نخواهد شد. (۱)

در کتاب لاوین آمده است:

اگر تمامی اوامر مرا اطاعت کنید، به موقع برای شما باران خواهم فرستاد و زمین، محصول خود را و درختان، میوه ی خود را خواهند داد. خرمن شما به قدری زیاد خواهد بود که کوبیدن آن تا هنگام چیدن انگور ادامه خواهد داشت و انگور شما به قدری فراوان خواهد بود که چیدن آن تا فصل کاشتن بذر طول خواهد کشید. خوراک کافی خواهید داشت و در سرزمین خود در امنیت زندگی خواهید کرد، زیرا من به سرزمین شما صلح و آرامش خواهم بخشید و شما با خاطری آسوده به خواب خواهید رفت. حیوانات خطرناک را از سرزمینتان دور خواهم نمود و شمشیر از زمین شما گذر نخواهد کرد. دشمنانتان را تعقیب خواهید کرد و ایشان را با شمشیرهایتان خواهید کشت. پنج نفر از شما صد نفر را تعقیب خواهند کرد و صد نفرتان ده هزار نفر را، تمام دشمنانتان را شکست خواهید داد. شما را مورد لطف خود قرار خواهم داد و شما را کثیر گردانیده، به عهدی که با شما بسته ام وفا خواهم کرد. به قدری محصول اضافی خواهید داشت که در وقت به دست آمدن محصول جدید ندانید با آن چه کنید. (۲)

۱- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب اشعیای نبی، باب ۶۶، بند ۱۶ تا ۲۵.

۲- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب لاویان، باب ۲۶، بند ۳ تا ۱۰.

در کتاب حزقیال نبی آمده است:

درختان را وادار می کنـد تا هر ماه میوه آورند و انسان از آن میوه ها می خورد و شـفا می یابد و بر لب آن نهر (نهری که اورشـلیم جاری است و هر کس به واسـطه آن، شـفا خواهد یافت) در این طرف و آن طرف هر نوع درخت خوراکی خواهـد روییـد که برگ آن پژمرده نخواهـد شـد و میوه اش تمام نخواهـد گشت و هر ماه میوه ای تازه خواهـد آورد، زیرا که آبش از مَقـدِس جاری می شود و میوه آن برای خوراک و برگ آن به جهت علاج و شفا خواهد بود. (۱)

۱- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب حزقیال نبی، باب ۴۷، بند ۱۲.

فصل دوازدهم: دین قبل و بعد از ظهور

خلاصه فصل

قرآن کریم دین را فقط «اسلام» و همه پیامبران را «مسلمان» می خواند. همه پیامبران، مردم را به دین واحد؛ یعنی، اسلام، تسلیم و عبودیت در برابر خدای یگانه دعوت کرده اند و اصول و ارکان اعتقادی واحدی را تبلیغ کرده اند. در جهان کنونی عده ای، به ویژه صهیونیسم، تلاش های بی وقفه ای در جهت تحریف و تخریب ادیان الهی به ویژه از طریق اشاعهٔ اندیشهٔ آزادی دینی در جهان و نیز ایجاد دشمنی و خونریزی در بین پیروان ادیان الهی و فرقه های گوناگونِ هر یک از این ادیان برای غلبه بر آنان انجام می دهند. سران صهیونیسم بین المللی با فرقه سازی های حیرت انگیز در اسلام و مسیحیت، در حال حاضر از آسیب هایی که از ناحیهٔ ادیان الهی متوجه آن هاست کاسته اند. دورساختن بشر از آموزه های پیامبران الهی تا به جایی پیش رفته است که هژمونی فرهنگ غربی حاکم بر جهان به فکر ارائه یک دین نوین جهانی برای بشر افتاده اند که در آن از اصول حاکم بر ادیان الهی خبری نیست. رسانه هایی که در اختیار این متقلبان فرهنگی قرار دارد نیز با ساخت فیلم هایی چون آواتار زمینهٔ پذیرش یک ساختار معرفتی تازه را در اذهان مخاطبان فراهم می سازند. ارجاع به آموزه های کابالیستی در فیلم ها و سریال های مختلف آمریکایی، در حال حاضر به اوج خود در طی دو دههٔ اخیر رسیده است. در عصر ظهور به تبع ظهور امام عصر، دین هم ظهور پیدا می کند. ولی خدا در قلوب انسان هایی که برای پذیرش ولایت قابلیت پیدا کرده اند تصرف و آن ها را به منزلت اصلی خود باز می گرداند. وقتی انسان به شان و منزلت الهی خود بازگشت، نیازها و خواسته های او نیز الهی می شود و به حیات طیبه می رسد.

دین در عصر حاضر

ادیان به دو مجموعه تقسیم می شوند؛ توحیدی و غیرتوحیدی. ادیان توحیدی شامل یهودیت، مسیحیت، آیین زردشت و اسلام دارای سه اصل توحید، نبوت و معاد می باشند، ولی ادیان غیرتوحیدی هیچ یک از این سه اصل را قبول ندارند.

در یک نگرش کلی، حقیقت همه ادیان توحیدی که پیامبران الهی مروج و مبلغ آن بوده اند، یکی است. در منطق قرآن کریم، «ادیان» وجود ندارد؛ بلکه تمام پیامبران الهی، منادی یک دین بوده اند که از آن به «اسلام» (تسلیم در برابر خداوند واحد) تعبیر شده است:

{إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ؛ در حقیقت، دین نزد خدا همان اسلام است}. (۱)

{وَمَنْ يبْتَغِ غَيرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ؛ و هر که جز اسلام، دینی [دیگر] جوید، هرگز از وی پذیرفته نشود و وی در آخرت از زیانکاران است}. (۲)

قرآن کریم دین را فقط «اسلام» و همه پیامبران را «مسلمان» می خواند:

{مَا كانَ إِبْرَاهِيمُ يهُودِيا وَلَا نَصْرَانِيا وَلَكِنْ كانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ؛ ابراهیم نه یهودی بود و نه نصرانی، بلکه حق گرایی فرمانبردار بود، و از مشرکان نبود}. (۳)

بنابراین از دیدگاه قرآن مجید، همه ی پیامبران، مردم را به دین واحد؛ یعنی، اسلام، تسلیم و عبودیت در برابر خدای یگانه دعوت کرده اند و اصول و ارکان اعتقادی واحدی را تبلیغ کرده اند. بر این اساس، همه پیامبران از یک سلسله اصول مشترک و سنت های ثابت و واحد پیروی می کردند. متأسفانه پیروان آئین توحیدی، پس از رحلت پیامبران و گاهی حتی در زمان حیات پیامبران، انحرافاتی در ادیان الهی به وجود آوردند. برخی از انحرافاتی که در سه دین مهم ابراهیمی یعنی یهودیت، مسیحیت و اسلام به وجود آمد عبارت اند از:

۱- آل عمران، ۱۹.

۲- آل عمران، ۸۵.

۳- آل عمران، ۶۷.

یهودیت

بهترین منبع در مورد انحراف ادیان پیش از اسلام، قرآن کریم است. دین الهی که پیامبر بزرگ خدا حضرت موسی؟ع؟ به بشر ارائه کرد، به جای این که توسط پیروانش به عنوان محور وحدت مؤمنین قرار گیرد، به عنوان محور دشمنی با مؤمنین و خداپرستان درآمد تا آنجا که خداوند در قرآن کریم می فرماید:

{لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكوا وَ لَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَلِك بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يسْتَكبِرُونَ؛ مسلماً یهودیان و کسانی را که شرک ورزیده اند، دشمن ترین مردم نسبت به مؤمنان خواهی یافت و قطعاً کسانی را که گفتند: «ما نصرانی هستیم»، نزدیک ترین مردم در دوستی با مؤمنان خواهی یافت، زیرا برخی از آنان دانشمندان و رهبانانی اند که تکبر نمی ورزند}. (۱)

برخی پیروان این دین ابراهیمی آن قدر به انحراف رفته اند که در قرآن کریم بزرگ ترین مایه ی آزار مؤمنین معرفی شده اند:

لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكمْ وَأَنْفُسِكمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكتَابَ مِنْ قَبْلِكمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكوا أَذًى كثِيرًا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِك مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ؛ قطعاً در مال ها و جان هایتان آزموده خواهید شد و از کسانی که پیش از شما به آنان کتاب داده شده و [نیز] از کسانی که به شرک گراییده اند، [سخنان دل] آزار بسیاری خواهید شنید، و[لی] اگر صبر کنید و پرهیزگاری نمایید، این [ایستادگی] حاکی از عزم استوار [شما] در کارهاست. (۲)

آن ها انحراف را تا جایی ادامه دادند که خود را فرزندان و دوستان خدا معرفی می کنند. دراین باره قرآن کریم می فرماید:

{وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يعَذِّبُكمْ بِذُنُوبِكمْ بَلْ أَنْتُمْ

۱- مائده، ۸۲.

۲- آل عمران، ۱۸۶.

بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يغْفِرُ لِمَنْ يشَاءُ وَيعَذِّبُ مَنْ يشَاءُ وَلِلَّهِ مُلْك السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَينَهُمَا وَإِلَيهِ الْمَصِيرُ؛ و یهودان و ترسایان گفتند: «ما پسران خدا و دوستان او هستیم.» بگو: «پس چرا شما را به [کیفر] گناهانتان عذاب می کند؟ بلکه شما [هم] بشرید ازجمله کسانی که آفریده است. هر که را بخواهد می آمرزد و هر که را بخواهد عذاب می کند و فرمانروایی آسمان ها و زمین و آنچه میان آن دو می باشد از آن خداست و بازگشت [همه] به سوی اوست}. (۱)

در قرآن کریم اشاره شده است که پیروان این دین درباره خداوند نیز به انحراف رفته و خداوند را دست بسته و بدون قدرت در برخورد با خود معرفی می کنند. درباره این عقیده انحرافی آنان آمده است:

{وَقَالَتِ الْيهُودُ يدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ ينْفِقُ كيفَ يشَاءُ وَلَيزِيدَنَّ كثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيك مِنْ رَبِّك طُغْيانًا وَكفْرًا وَأَلْقَينَا بَينَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يوْمِ الْقِيامَةِ كلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يحِبُّ الْمُفْسِدِينَ؛ و یهود گفتند: «دست خدا بسته است». دستهای خودشان بسته باد. و به [سزای] آنچه گفتند، از رحمت خدا دور شوند. بلکه هر دو دست او گشاده است، هرگونه بخواهد می بخشد. و قطعاً آنچه از جانب پروردگارت به سوی تو فرود آمده، بر طغیان و کفر بسیاری از ایشان خواهد افزود و تا روز قیامت میانشان دشمنی و کینه افکندیم. هر بار که آتشی برای پیکار برافروختند، خدا آن را خاموش ساخت و در زمین برای فساد می کوشند و خدا مفسدان را دوست نمی دارد}. (۲)

اگرچه در بین پیروان آئین یهود افراد مؤمن که دست کم با سایر مؤمنین به دشمنی نمی پردازند و به همان عقایدی که دارند مشغول اند وجود دارند، ولی درصحنه کنونی جهان، در بین پیروان این دین، جریانی مانند صهیونیسم خودنمایی می کند که بیش از نیم قرن است که در جهان به چپاول مادی، کشتار انسان ها، تهدید و ارعاب، ایجاد تفرقه و جنگ در بین

۱- مائده، ۱۸.

۲- مائده، ۶۴.

ملت ها مشغول اند.

دعوت حضرت موسی؟ع؟ و حضرت عیسی؟ع؟ نیز مانند پیامبر گرامی اسلام عام و جهان شمول بوده است، زیرا در قرآن آمده است:

{اذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى؛ به سوی فرعون بروید که او به سرکشی برخاسته}. (۱)

حضرت موسی، قبطیان و فرعون را که ساکن مصر بودند، دعوت به شریعت خود کرد، در حالی که آنان از بنی اسرائیل و اسباط دوازده گانه نبودند. سیره نبوی نیز ما را به همین نکته رهنمون می شود، زیرا پیامبر با پیروان یهودیت که در شبه جزیره عربستان ساکن بودند و به لحاظ نژادی هیچ نسبتی با اسباط و بنی اسرائیل نداشتند، معامله اهل کتاب کرد؛ در حالی که اگر یهودیت اختصاص به بنی اسرائیل داشت، مسلمانان و شخص پیامبر اسلام نباید آنان را یهودی می دانستند.

بر خلاف حضرت موسی؟ع؟ که دین خدا را به صورت عام به همه ی ملت ها ارائه نمود، قوم یهود دارای چند ویژگی است که این خصوصیات آن ها باعث شده است که در نشر و تبلیغ آئین یهود، بعد از مبعوث شدن حضرت عیسی؟ع؟ و حضرت محمد؟ص؟ کم توجه باشند. بسیاری از یهود تعصب شدیدی نسبت به دینشان دارند و آن را مخصوص به خود می دانند. این تعصب شدید تنها برای حفظ منافع مادی و نگهداری موقعیت اجتماعی شان است، زیرا آنان به اصول واقعی دین حضرت موسی؟ع؟ پایبند نیستند و آن را مطابق هوای نفسانی خود تغییر داده اند و تنها در برابر دیگر مردمان تظاهر به دین داری می کنند. از صفات بارز شخصیتی بسیاری از یهود خود برتربینی آن ها است و در این زمینه آن قدر مغرور بودند که در برابر خداوند هم عصیان کردند.

یهود در خود برتربینی به حدی افراط دارند، که به اعتقاد آن ها یهودی در نزد خداوند بیش از ملائکه محبوب و معتبر است و بهشت را مخصوص خود می دانند و معتقدند هیچ کس به جز آن ها داخل آن نمی شود. آن ها می گویند ارواح یهود از ارواح دیگران افضل است؛ زیرا ارواح یهود جزء خداوند است، همچنان که فرزند، جزء پدرش می باشد، بنابراین روح های یهود نزد

۱- طه، ۴۳.

خدا عزیز است. زیرا ارواح دیگران شیطانی و مانند ارواح حیوانات است. آن ها دین خدا را برای خود مصادره کرده و بر اساس رای خود آن را به انحراف کشانده اند. یهودی ها در طول تاریخ از دعوت دیگران به آئین خود خودداری نمودنـد، به علاوه یهودی ها به قـدری سـرگرم امور اقتصادی بودند، که اصـلًا فرصت چنین کاری را پیدا نمی کردند. شاید عدم دعوت دیگران به خاطر این باشد که یهود ادعا دارد که هدایت در انحصار قوم یهود است و پیروان دیگر ادیان گمراه هستند.

{وَقَالُوا كونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كانَ مِنَ الْمُشْرِكينَ؛ و [اهل کتاب] گفتند: یهودی یا مسیحی باشید، تا هدایت یابید، بگو: نه، بلکه [بر] آیین ابراهیم حق گرا [هستم] و وی از مشرکان نبود}. (۱)

مسیحیت

برخی پیروان آئین مسیحیت نیز آن چنان این آئین ابراهیمی را به انحراف برده اند که از دل این آئین پاک، جوامعی سکولار به وجود آمده و جز ظاهری از آئین مسیحیت از آن باقی نمانده است. بسیاری از پیروان این آئین الهی نیز با برنامه ریزی یهودیان به صورت پیاده نظام پشتیبان صهیونیسم درآمده و تحت عنوان پروتستانیسم در جهان فعالیت می کنند.

باورهای انحرافی برخی از مسیحیان مانند عقیده به تثلیث (پدر، پسر، روح القدس) از اساسی ترین انحرافاتی است که در این دین به وجود آمده است. عقیده ی تثلیث اساسی ترین عقیده ی برخی از مسیحیان است. عقیده ی تثلیث می گوید: «خدا در عین یکی بودن، سه تاست و در عین سه تا بودن، یکی است» (۲) و (۳).

تثلیث، تنها مشکل عقلانی عقاید مسیحیت نیست بلکه برخی اصول دیگر مسیحیت نیز به همین اندازه خلاف عقل می باشند.

برخلاف روح ادیان و آموزه های الهی و تاکید پیامبران، پیروان مسیحیت در عصر حاضر به سه فرقه بزرگ شامل کاتولیک، ارتودوکس و پروتستان تقسیم شده اند، که در بطن این ها

۱- بقره، ۱۳۵.

۲- میلر، و. م. ۱۳۸۲. تاریخ کلیسای قدیم در امپراتوری روم و ایران. نشر اساطیر. مترجم، علی نخستین، ص ۲۴۴.

۳- پایگاه اطلاع رسانی حوزه، وبگاه اینترنتی. ۱۳۸۴. سیمای یهود در قرآن. سروش وحی. مهر و آبان ۱۳۸۴، شماره ۱۹.

فرقه های کوچکی نیز بوجود آمده اند که تعداد آن ها به یکصد و پنجاه فرقه و مذهب می رسد. کتاب آسمانی انجیل نیز با قرائت های متفاوت در جامعه رواج دارد که چهار نمونه از مهم ترین آن ها اناجیل متی، لوقا، مرقس (اناجیل همنوا) و انجیل یوحنا (انجیل لاهوتی) میباشد.

یکی از مشکلاتی که کلیسای اولیه با آن روبرو بوده است، اناجیل متعددی بود که هر روز هم بر تعداد آن افزوده می شد. با بررسی نسخه های کتاب مقدس روشن شده است که میان نسخه های عبری، یونانی و سامری، اختلافاتی فاحش وجود دارد. آدام کلارک که خود مفسر تورات بوده است، چنین اعتراف می کند: «خوب است نخست تسلیم شویم که کتاب مقدس تحریف شده است و چون در کتاب های تاریخی عهد عتیق نسبت به دیگر کتاب های آن تحریف فراوان تری وجود دارد، توجیهِ آن کاری گزاف و بیهوده است»؛ بنابراین، می بینیم که هم از نظر استناد به نویسنده و هم از نظر خود نویسنده، کتاب مقدس فاقد اعتبار است (۱).

در شرایط حاضر دین خدا توسط پیروان آن پاره پاره شده و به انحراف کشیده شده است. برخی دین را مختص خود می دانند و برخی دیگر سایرین را کافر و مشرک می دانند. دین فقط لقلقه زبان برخی مردم شده و در برخی جوامع، دین فقط در روز مشخصی از هفته وجود دارد. دین وارد صحنه اجتماعی و بین المللی بشر نشده و در بعد شخصی هم به طور کامل رعایت نمی شود. افراد زیادی دین خدا را مایه ارتزاق خود قرار داده و بسیاری نیز با آن به شدت مخالف اند.

اسلام

وقتی مسلمانان، پس از رحلت پیامبر گرامی اسلام، جانشین پیامبر که توسط خداوند تعیین می شود را پس زدند و به سمت خلفا رفتند، مذهب و فرقه گرایی در اسلام ایجاد شد و اکنون یک میلیارد و دویست میلیون مسلمان به جای تبعیت از ولی خدا، تابع دیگران هستند و وقتی دین خدا از کانون اصلی الهی دریافت نشود کار به گونه ای پیش می رود که برخی کشورهای اسلامی برخلاف صریح قرآن با یهود هماهنگ شده و علیه مؤمنین به جنگ و فتنه انگیزی می پردازند. وجود فرق و مذاهب مختلف در بین مسلمانان و گروه های نادان و

۱- نقوی، حسین. ۱۳۹۰. تدوین تورات و انجیل از دیدگاه آیات قرآن. فصلنامه علمی ـ پژوهشی معرفت ادیان. سال سوم، شماره اول، زمستان ۱۳۹۰، ص ۵-۲۴.

خشن باعث ایجاد اختلاف، درگیری و جنگ در بین مسلمانان، به نفع دشمنان اسلام و به ویژه صهیونیسم شده است.

حقوق بشر غیر دینی

طبق دیدگاه اسلامی، بشر تکویناً و تشریعاً بنده خداوند متعال است و برخلاف متفکران غربی که انسان را در برابر خدا هم آزاد می پندارند، بر تسلیم و فرمان برداری انسان ها در برابر خدا تأکید می ورزد. از فردای پایان جنگ جهانی دوم، تمام مردم جهان و دولت ها، که از جنگ و کشتار به ستوه آمده بودند، درصدد تشکیل سازمان ملل برآمدند.

اعلامیه حقوق بشر هیچ اشاره ای به تسلیم انسان در برابر خداوند و آموزه های الهی ندارد و برخی از مفاد این اعلامیه با فرامین الهی اسلام و سایر ادیان الهی در تعارض است. می توان گفت، در تدوین این اعلامیه اصل و اساس دین و خداپرستی در نظر گرفته نشده است. تطبیق نداشتن این اعلامیه با قوانین مترقی الهی را می توان از نتایجی که به بار آورده است نیز مشاهده کرد. هم اکنون کشورهای به اصطلاح حافظ حقوق بشر با پشتیبانی ساختارهای حقوقی همین پیمان بین المللی حمله نظامی به یک کشور مستقل را به تصویب رسانده و به ظلم جنبه قانونی می دهند.

اعلامیه جهانی حقوق بشر که یک پیمان بین المللی است در مجمع عمومی سازمان ملل متحد در تاریخ ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ در پاریس به تصویب رسید. این اعلامیه نتیجه مستقیم جنگ جهانی دوم بوده و برای اولین بار ظاهراً حقوقی که تمام انسان ها مستحق آن هستند را به صورت جهانی بیان می دارد. متن کامل این بیانیه بر روی وبگاه سازمان ملل متحد منتشرشده است. اعلامیه مذکور شامل سی ماده است که به تشریح دیدگاه سازمان ملل متحد در مورد حقوق بشر می پردازد. مفاد این اعلامیه حقوق بنیادی مدنی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی ای را که تمامی ابنای بشر در هر کشوری باید از آن برخوردار باشند را مشخص کرده است. در سال ۱۹۷۶ هنگامی که لایحه جهانی حقوق بشر توسط تعدادی از دولت ها مورد تأیید قرار گرفت، به حقوق بین الملل تبدیل شد.

ایمان و دین داری غذای روح

دین نه تنها برای انسان یک نیاز عقلی و فکری است بلکه انسان از لحاظ روحی و روانی نیز به دین نیاز دارد، چراکه انسان موجودی است مرکب از جسم و روح و همان طور که جسم انسان برای رشد و ادامه حیات نیاز به غذا دارد، روح او نیز نیازمند غذاست. ولی غذای روح چیست؟ با عنایت به این واقعیت که روح انسان مانند جسم او به غذا نیاز دارد، آراء صاحب نظران دراین باره متفاوت است. برخی موسیقی را غذای روح می دانند، برخی هم علم و دانش را غذای روح می دانند. دیل کارنِگی روانشناس معروف آمریکایی می گوید: «روانشناسان دریافته اند که ایمان قوی و پایبندی به دین ضامن چیره شدن بر نگرانی ها و اضطراب و باعث درمان بیماری ها می شود».

ایمان و دین داری غذای روح است و اگر انسان از این دو غذا محروم گردد، با مشکلات جدی روحی و روانی دست وپنجه نرم خواهد کرد و شاید حتی به حد خودکشی هم برسد.

می دانیم کشور ژاپن در آسیا، سوئد در اروپا و ایالات متحده در قاره آمریکا، از مرفه ترین کشورهای دنیا محسوب می شوند، ولی آمارها نشان می دهند که بالاترین میزان خودکشی در دنیا مربوط به کشورهای ژاپن، آمریکا و کشورهای اسکاندیناوی است. اگر این اتفاقات مثلاً در ایران بیفتد، (که می افتد) شاید تحلیل گران اجتماعی بگویند که علتش فقر، بیکاری، نداشتن تفریح برای جوانان و یا افسردگی است، ولی کشوری مثل سوئد که از لحاظ زیبایی طبیعی به قطعه ای از بهشت می ماند و از لحاظ رفاه مادی به «بهشت تأمین اجتماعی» معروف است، چرا باید بالاترین آمار خودکشی را در دنیا یا اروپا داشته باشد؟ ژاپن و آمریکا چطور؟

چرا بیشتر مواد مخدری که در افغانستان و کلمبیا تولید می شود، به کشورهای اروپایی و آمریکا سرازیر می گردد؟ چرا اروپا و آمریکا بیشترین آمار مصرف انواع داروهای آرام بخش و مواد مخدر را به خود اختصاص داده اند؟ چرا آمار افسردگی در این کشورها روز به روز در حال افزایش است؟ و بالاخره این که چرا این کشورها بالاترین آمار خودکشی را دارند؟

جواب همه سؤالات این است که این افراد از لحاظ مادی کاملاً سیر و اشباع شده اند، ولی از لحاظ روحی از قحطی زدگان آفریقا هم گرسنه ترند. علتش هم این است که آن ها برای اشباع

نیازهای روحی خود به دنبال سراب رفته اند.

بسیاری از ما تحت تأثیر بمباران تبلیغاتی، فکر می کنیم که اگر همه نیازهای مادی مان برآورده شود، در آن صورت به خوشبختی واقعی دست یافته ایم، ولی وقتی به این مرحله می رسیم، تازه متوجه می شویم که نیازهای مادی، تنها جزئی از همه نیازهای ماست و ما در کنار آسایش جسم به آرامش روان هم نیاز داریم. اینجاست که انسان ها دودسته می شوند:

۱- عده ای برای دست یافتن به آرامش روان، همه ی لذت های مادی را تجربه می کنند، ولی وقتی همه این لذت ها و کام جویی ها، آن ها را اشباع نکرد، به مواد آرام بخشی همچون سیگار، تریاک، هروئین، حشیش، قرص های آرام بخش، مواد شادی آور، مشروبات الکلی و غیره پناه می برند و اگر همه این ها آن ها را اشباع نکرد به سیم آخر می زنند و خودکشی می کنند، تا به گمان خود از این جهنمی که در آن گرفتار شده اند خلاصی یابند.

علت این است که این افراد از آنجا که به دین و خدا اعتقادی ندارند (شاید هم اعتقاد دارند، ولی پایبندی ندارند) و به انسان و جهان با دیدی مادی گرایانه نگاه می کنند، لذا آرامش روح و خوشبختی روان را تنها در لذت های مادی و مواد آرام بخش جستجو می کنند و نهایتاً هم به مراد خود نمی رسند. روح تشنه و گرسنه را نمی توان با ماده سیر کرد، چراکه غذای روح از جنس ماده نیست، بلکه از جنس روح است و آن ایمان به خدا و اتصال به او از کانال دینی است که آن را برای همه بشریت فرستاده است.

۲- عده ای هم برای دست یافتن به آرامش روح و روان، به خالق روح و روان روی می آورند و با او ارتباط برقرار می کنند و به جای مدد جستن از مواد مخدر و مشروبات الکلی، به او روی می آورند و نهایتاً به مطلوب خود هم می رسند.

دین سازی

هم اکنون گروهی این تفکر را القاء می کنند که آنچه تحت عنوان دین آسمانی به بشر ارائه شده ناکارآمد بوده و ولایت الله و دین خدا قابلیت پیاده شدن و اجرایی در زمین را ندارد و برای انسان ها قابل تحمل نیست. از همین رو آن ها به فکر ایجاد یک دین نوین جهانی برای بشر افتاده اند که در آن از اصول حاکم بر ادیان الهی خبری نیست. جولیان هاکسلی

((JulianHuxle زیست شناسِ داروینیستِ بریتانیایی و اولین رئیس سازمان یونسکو (از سال ۱۹۴۶ تا ۱۹۴۸) یکی از این افراد بوده است که با بازتولید اندیشه های باروخ اسپینوزا (زاده ۱۶۳۲ – درگذشته ۱۶۷۷) فیلسوف مشهور هلندی "دین جهانی بدون وحی" را به صورت عملیاتی وارد صحنه جهانی نموده و به عنوان مبانی نظری فعالیت های یونسکو تحکیم بخشید.

یونسکو در یک گزارش ۴۰ صفحه ای که در سال ۱۹۷۶ به مناسبت ۳۰ سالگی یونسکو و با محوریت جولیان هاکسلی به پانزده زبان مختلف منتشر کرد، تفکرات او را به صورت مبسوط شرح داده است. هاکسلی که علاوه بر زیست شناسی به مطالعات فلسفی و مذهبی نیز مشغول بوده، هسته اصلی «دین بدون وحی» را بنیاد می نهد. در صفحه ۱۲ این گزارش آمده است:

«از خیلی سال های پیش، هاکسلی هیچ اعتقادی به هیچ نوعی از منبع ماورا الطبیعی و متافیزیکی نداشته است. او در این فکر بوده که یک سیستم اخلاقیِ صرفاً علمی که قابلیت اشاعه به عنوان دین متحد جهانی برای نوع بشر باشد، ایجاد کند. با این نگاه «عشق به خدا»، جای خود را به «عشق به طبیعت» و «عشق به انسانیت» خواهد داد. دینی بدون اصول عقاید وحیانی، بدون خدا و بدون [تفکیکِ] بهشت یا زمین».

وی برای تشریح و تفسیر بیشتر عقاید خود در سال ۱۹۲۷، کتابی با عنوان «مذهب بدون وحی» تألیف می کند. مبانی فلسفی ای که بعدها به عنوان مبانی نظری اقدامات یونسکو در حوزه آموزش، علم و فرهنگ قرار گرفت. او بعدها در سال ۱۹۴۶ و قبل از تأسیس رسمی یونسکو نیز مقاله ای جنجالی با عنوان «تعصبات غیرمذهبی» منتشر کرد. بنابراین چشم اندازی که یونسکو در ۷۰ سال گذشته برای جهان متصور است «ناتورالیسم» یا «دین واحد غیر وحیانی» برای جهان است (۱).

همانگونه که دوست داران ولایت الله در تلاش برای برپایی حاکمیت ولایت الله در جهان، با محوریت حضرت صاحب الامر؟عج؟ هستند، جناح مخالفان ولایت الله نیز به دنبال بر پایی یک نظام جهانی هستند که مولفه های مختلف آن تحت عنوان تجارت جهانی، دولت

۱- Huxley, J. ۱۹۷۶. The UNESCO Courier, Unesco's First ۳۰ Years. Published by UNESCO.

الکترونیک، دهکده جهانی، زبان مشترک جهانی، سند آموزش جهانی و در نهایت دین مشترک جهانی و البته دست ساخته بشر هستند. این گروه البته در تلاش برای خاموش کردن نور خدا در زمین هستند ولی وعده الهی این است که موفق نخواهند شد.

ظهور دین در عصر ظهور

بعد از ظهور امام عصر به تبع ظهور امام، دین هم ظهور پیدا می کند. خداوند در قرآن کریم می فرماید:

{یرِیدُونَ أَنْ یطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَیأْبَی اللَّهُ إِلَّا أَنْ یتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ کرِهَ الْکافِرُونَ * هُوَ الَّذِی أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَی وَدِینِ الْحَقِّ لِیظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کلِّهِ وَلَوْ کرِهَ الْمُشْرِکونَ؛ آن ها می خواهند نور خدا را با دهان خود خاموش کنند: ولی خدا جز این نمی خواهد که نور خود را کامل کند، هرچند کافران ناخشنود باشند. او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد، تا آن را بر همه آیین ها غالب گرداند، هرچند مشرکان کراهت داشته باشند}. (۱)

{هُوَ الَّذِی أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَی وَدِینِ الْحَقِّ لِیظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کلِّهِ وَکفَی بِاللَّهِ شَهِیدًا؛ او کسی است که رسولش را با هدایت و دین حق فرستاده تا آن را بر همه ادیان پیروز کند و کافی است که خدا گواه این موضوع باشد}. (۲)

{یرِیدُونَ لِیطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ کرِهَ الْکافِرُونَ * هُوَ الَّذِی أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَی وَدِینِ الْحَقِّ لِیظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کلِّهِ وَلَوْ کرِهَ الْمُشْرِکونَ؛ آنان می خواهند نور خدا را با دهان خود خاموش سازند؛ ولی خدا نور خود را کامل می کند هر چند کافران خوش نداشته باشند. او کسی است که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاد تا او را بر همه ادیان غالب سازد، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند}. (۳)

در این آیات از خواست خداوند برای غلبه دین اسلام بر همه ی ادیان اطلاع داده شده است.

۱- توبه، ۳۲ و ۳۳.

۲- فتح، ۲۸.

۳- صف، ۸ و ۹.

در تفسیر نمونه آمده است:

مرحوم طبرسی در تفسیر مجمع البیان از امام باقر؟ع؟ درباره آیه ۳۳ سوره توبه چنین نقل می کند:

ان ذلک یکون عند خروج المهدی فلا یبقی احدا الا اقر بمحمد؟ص؟؛ وعده ای که در این آیه است به هنگام ظهور مهدی از آل محمد؟ص؟ صورت می پذیرد، در آن روز هیچ کس در روی زمین نخواهد بود مگر این که اقرار به حقانیت محمد؟ص؟ می کند.

و نیز در همان تفسیر از پیامبر اسلام؟ص؟ چنین نقل شده است که فرمود:

لا یبقی علی ظهر الارض بیت مدر و لا وبر الا ادخله الله کلمه الاسلام؛ بر صفحه روی زمین هیچ خانه ای باقی نمی ماند، نه خانه هایی که از سنگ و گل ساخته شده و نه خیمه هایی که از کرک و مو بافته اند، مگر اینکه خداوند نام اسلام را در آن وارد می کند. (۱)

و نیز در کتاب کمال الدین شیخ صدوق از امام صادق؟ع؟ در تفسیر این آیه چنین نقل شده است:

و الله ما نزل تاویلها بعد و لا ینزل تاویلها حتی یخرج القائم فاذا خرج القائم لم یبق کافر بالله العظیم؛ به خدا سوگند هنوز محتوای این آیه تحقق نیافته است و تنها زمانی تحقق می پذیرد که (قائم) خروج کند و به هنگامی که او قیام کند کسی که خدا را انکار نماید در تمام جهان باقی نخواهد ماند. (۲)

مسئله خاموش کردن نور خدا در دو مورد از قرآن آمده است، یکی آیه ۳۲ سوره توبه و دیگری آیه ۸ از سوره صف و در هر دو مورد به عنوان انتقاد از تلاش های دشمنان اسلام ذکر شده ولی در میان این دو آیه مختصر تفاوتی در تعبیر دیده می شود، در آیه ۳۲ سوره توبه محل بحث یریدون ان یطفئوا ذکر شده در حالی که در سوره صف یریدون لیطفئوا آمده است و مسلماً این تفاوت در تعبیر اشاره به نکته ای است.

۱- مجمع البیان فی تفسیر القرآن، شیخ طبرسی، ج ۵، ص ۳۸.

۲- کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۱، ص ۶۷۰.

راغب در مفردات در توضیح تفاوت این دو تعبیر می گوید: آیه نخست اشاره به خاموش کردن بدون مقدمه است، ولی در آیه دوم اشاره به خاموش کردن توأم با توسل به مقدمات و اسباب است. یعنی خواه آن ها بدون استفاده از مقدمات و خواه با توسل به اسباب مختلف برای خاموش کردن نور حق بپا خیزند، با شکست روبرو خواهند شد. اما این پیروزی، غلبه منطقی یا غلبه قدرت است؟

در اینکه اسلام چگونه بر همه ادیان پیروز می گردد؟ و این پیروزی به چه شکل خواهد بود؟ در میان مفسران گفتگو است. بعضی این پیروزی را تنها پیروزی منطقی و استدلالی دانسته اند و می گویند این موضوع حاصل شده است، زیرا اسلام از نظر منطق و استدلال قابل مقایسه با آئین های موجود نیست.

بررسی موارد استعمال ماده اظهار (لیظهره علی الدین...) در آیات قرآن نشان می دهد که این ماده بیشتر به معنی غلبه جسمانی و قدرت ظاهری آمده است؛ چنان که در داستان اصحاب کهف می خوانیم:

{إِنَّهُمْ إِنْ يظْهَرُوا عَلَيكمْ يرْجُمُوكمْ أَوْ يعِيدُوكمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا؛ چرا که اگر آنان بر شما دست یابند، سنگسارتان می کنند یا شما را به کیش خود بازمی گردانند و در آن صورت هرگز روی رستگاری نخواهید دید}. (۱)

و نیز درباره مشرکان می خوانیم:

{كيفَ وَإِنْ يظْهَرُوا عَلَيكمْ لَا يرْقُبُوا فِيكمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً يرْضُونَكمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ وَأَكثَرُهُمْ فَاسِقُونَ؛ چگونه [برای آنان عهدی است] با این که اگر بر شما دست یابند، درباره شما نه خویشاوندی را مراعات می کنند و نه تعهّدی را، شما را با زبانشان راضی می کنند و حال آنکه دلهایشان امتناع می ورزد و بیشترشان منحرفند}. (۲)

بدیهی است غلبه در این گونه موارد غلبه منطقی نیست، بلکه غلبه عملی و عینی است. به هر حال صحیح تر این است که پیروزی و غلبه فوق را، غلبه همه جانبه بدانیم زیرا با مفهوم

۱- کهف، ۲۰.

۲- توبه، ۸.

آیه که از هر نظر مطلق است نیز سازگارتر می باشد، یعنی روزی فرا می رسد که اسلام هم از نظر منطق و استدلال و هم از نظر نفوذ ظاهری و حکومت بر تمام ادیان جهان پیروز خواهد شد و همه را تحت الشعاع خویش قرار خواهد داد. (۱)

علامه طباطبایی کلمه اظهار را غلبه می داند. یعنی اسلام بر همه سبک ها غلبه می کند (کله یعنی همه ادیان غیر خدایی). (۲)

از آیات، روایات و تفاسیر مشخص می شود که روزی فرا می رسد که دین اسلام بر همه سبک ها غلبه می کند، غلبه منطقی و غلبه عینی؛ یعنی آموزه های دین مبین اسلام بر جهان حاکم خواهد شد. سؤال این است که آیا این امر تاکنون اتفاق افتاده است یا خیر؟

پاسخ کاملاً واضح است، تاکنون این اتفاق حتی در یک برهه کوتاه نیز نیفتاده است. حتی در زمان رسول خدا و امیر مؤمنان علی؟ع؟ تصور غلبه صحیح نیست، زیرا همه ی آن دوران به جنگ با کفار و مشرکین و منحرفین گذشت و هرگز حتی یک دوره کوتاه وجود ندارد که دشمنان اسلام منکوب شده و اسلام غلبه عینی پیدا کند، اگرچه منطق اسلام همیشه پیروز است.

سؤال دوم این است که این اتفاق کی خواهد افتاد؟ با بررسی روایات و تفاسیر ارائه شده از آیات قرآن، این اظهار و غلبه در دوران ظهور امام عصر اتفاق می افتد و دین اسلام بر همه ادیان غلبه می یابد. درواقع دین خدا ظهور می کند. تاکنون دین خدا فقط ارائه شده و منتشر شده ولی ظهور نکرده است. با شنیدن کلمه غلبه بیشترِ افراد به فکر غلبه با زور و شمشیر می افتند اما بهتر است بدانیم که غلبه ی دین اسلام بر سایر ادیان را از سه منظر می توان دید:

۱. غلبه منطق اسلام و پاک سازی آموزه های الهی از تحریف

اصولاً چیزی به نام ادیان الهی وجود ندارد. استاد شهید مرتضی مطهری در این رابطه می فرماید: «علمای دین شناسی و نویسندگان تواریخ مذاهب معمولاً تحت عنوان «ادیان» بحث می کنند، مثلاً می گویند دین ابراهیم، دین یهود، دین مسیح و دین اسلام و هر یک از

۱- تفسیر نمونه، آیت الله مکارم شیرازی، ذیل آیه ۳۲ و ۳۳ سوره توبه.

۲- تفسیر المیزان، علامه طباطبایی، ذیل آیه ۸ و ۹ سوره صف.

پیامبران صاحب شریعت را آورنده یک دین می دانند. اصطلاح شایع میان مردم نیز همین است ولی قرآن اصطلاح و طرز بیان ویژه ای دارد که از بینش خاص قرآنی سرچشمه می گیرد. از نظر قرآن دین خدا از آدم تا خاتم یکی است، همه پیامبران اعم از پیامبران صاحب شریعت و پیامبران غیر صاحب شریعت به یک مکتب دعوت می کرده اند. اصول مکتب انبیاء که دین نامیده می شود یکی بوده است. تفاوت شرایع آسمانی یکی در یک سلسله مسائل فرعی و شاخه ای بوده که برحسب مقتضیات زمان و خصوصیات محیط و ویژگی های مردمی که دعوت می شده اند متفاوت می شده است و همه شکل های متفاوت و اندام های مختلف یک حقیقت و به سوی یک هدف و مقصود بوده است و دیگر در سطح تعلیمات بوده که پیامبران بعدی به موازات تکامل بشر، در سطح بالاتری تعلیمات خویش را که همه در یک زمینه بوده القاء کرده اند. مثلاً میان تعلیمات و معارف اسلام در مورد مبدأ، معاد و جهان و معارف پیامبران پیشین از نظر سطح مسائل، تفاوت از زمین تا آسمان است و به تعبیر دیگر، بشر در تعلیمات انبیاء مانند یک دانش آموز بوده که او را از کلاس اول تا آخرین کلاس بالا برده اند. این تکامل دین است نه اختلاف ادیان. قرآن هرگز کلمه «دین» را به صورت جمع (ادیان) نیاورده است. از نظر قرآن آنچه وجود داشته است دین بوده نه ادیان. یک تفاوت پیامبران با نوابغ و فلاسفه بزرگ این است که فلاسفه هرکدام مکتب مخصوص به خود داشته اند، از این رو همیشه در جهان «فلسفه ها» وجود داشته نه «فلسفه»، ولی پیامبران الهی همیشه مؤید و مصدق یکدیگر بوده اند و یکدیگر را نفی نکرده اند، هرکدام از پیامبران اگر در محیط و زمان پیامبر دیگر می بود مانند او قانون و دستورالعمل می آورد. قرآن تصریح می کند که پیامبران یک رشته واحدی را تشکیل می دهند و پیامبران پیشین مبشر پیامبران پسین بوده اند و پسینیان مؤید و مصدق پیشنیان بوده اند و هم تصریح می کند که از همه پیامبران بر این مطلب که مبشر و مؤید یکدیگر باشند پیمان اکید و شدید گرفته شده است. قرآن می گوید:

{وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيينَ لَمَا آتَيْتُكمْ مِنْ كتَابٍ وَحِكمَةٍ ثُمَّ جَاءَكمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَى ذَلِكمْ إِصْرِى قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ؛ و [یاد کن] هنگامی را که خداوند از پیامبران

پیمان گرفت که هر گاه به شما کتاب و حکمتی دادم، سپس شما را فرستاده ای آمد که آنچه را با شماست تصدیق کرد، البته به او ایمان بیاورید و حتماً یاریش کنید. آنگاه فرمود؛ «آیا اقرار کردید و در این باره پیمانم را پذیرفتید؟» گفتند: «آری، اقرار کردیم»، فرمود: «پس گواه باشید و من با شما از گواهانم}. (۱)

قرآن کریم که دین خدا را از آدم تا خاتم یک جریان پیوسته معرفی می کند، یک نام روی آن می گذارد و آن «اسلام» است. البته مقصود این نیست که در همه دوره ها دین خدا با این نام خوانده می شده است و با این نام در میان مردم معروف بوده است، بلکه مقصود این است که حقیقت دین دارای ماهیتی است که بهترین معرف آن لفظ اسلام است» (۲).

بـا توجه به نظر شهید مطهری می توان دریافت که صاحبان سایر ادیان الهی به برکت وجود نازنین امام زمان؟عج؟ به حقیقت دین خدا می رسند و آموزه های مسیحیت، یهود و سایر کتب آسمانی از تحریف پاک می شوند و با پاک شدن آموزه های اهل کتاب از تحریفات، هیچ نکته مخالفی بین آن ها و شرع مقدس اسلام نخواهد بود و لذا با حفظ دین حقیقی مسیح و یهود، اسلام را نیز خواهند پذیرفت. بنابراین یهود و نصارا در دوران حکومت حضرت مهدی؟عج؟ باقی خواهند ماند و از عقاید شرک آلود خود مانند تثلیث دست برمی دارند و تحت حمایت حکومت اسلامی مهدوی به زندگی خود ادامه می دهند و دین اسلام دین جهانی شده و غالب می گردد.

۲. غلبه حکومتی

علاوه بر اینکه اسلام غلبه منطقی بر سایر سبک ها پیدا می کند و اندیشه های پیروان اهل کتاب را از آلودگی می زداید، از بعد حکومتی نیز غلبه می یابد، یعنی حاکم عالَم، امام عصر خواهد بود و تنها اوست که در جهان حکومت می کند و تنها اوست که قواعد حکومتی را تدوین خواهد کرد. ولیِ خدا چهارچوب حکومت را طرح ریزی خواهد کرد و فرامین اسلام به وسیله او در دنیا بر تمام قوانین اداری، قضایی، مسائل خانوادگی، روابط بین الملل، حقوق بشر، تجارت، مهاجرت و در همه عرصه ها جاری خواهد شد.

۱- آل عمران، ۸۱.

۲- آیت الله مطهری، مرتضی. ۱۳۷۱. وحی و نبوت. انتشارات صدرا. . ص ۳۸ – ۴۱.

۳. غلبه قلبی

علاوه بر غلبه منطقی و حکومتی، آموزه های اسلام علو پیدا کرده و قلوب ملت ها را به نور خدا روشن خواهد کرد. دین در درون مؤمنین ظهور می یابد. اخلاق به عالی ترین مرتبه خود می رسد. ایمان در قلوب مؤمنین تجلی پیدا می کند. عدالت همه ابعاد زندگی بشر را در بر می گیرد. آرامش درونی و برونی به اوج خود می رسد. ظهور دین یعنی تمام آموزه های الهی در درون مؤمنین و در عالم برون ظهور می یابد و عینیت پیدا می کند.

چگونه دین ظهور می یابد

از آیات و روایات چنین بر می آید که خداوند با اتمام نور، دین خود را غلبه خواهد داد. خداوند در قرآن کریم می فرماید:

{اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ کمِشْکاةٍ فِیهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِی زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ کأَنَّهَا کوْکبٌ دُرِّی یوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَکةٍ زَیتُونَةٍ لَا شَرْقِیةٍ وَلَا غَرْبِیةٍ یکادُ زَیتُهَا یضِیءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَی نُورٍ یهْدِی اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ یشَاءُ وَیضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِکلِّ شَیءٍ عَلِیمٌ؛ خداوند نور آسمان ها و زمین است؛ مثل نور خداوند همانند چراغدانی است که در آن چراغی (پرفروغ) باشد، آن چراغ در حبابی قرار گیرد، حبابی شفاف و درخشنده همچون یک ستاره فروزان، این چراغ با روغنی افروخته می شود که از درخت پربرکت زیتونی گرفته شده که نه شرقی است و نه غربی؛ (روغنش آن چنان صاف و خالص است که) نزدیک است بدون تماس با آتش شعله ور شود؛ نوری است بر فراز نوری و خدا هر کس را بخواهد به نور خود هدایت می کند، و خداوند به هر چیزی داناست}. (۱)

نورالله چیست که قرار است اتمام شود؟ اتمام نور به چیست؟ روایات می گویند اتمام نور یعنی آمدن امام زمان.

چنان که امام باقر؟ع؟ فرمود:

به راستی آگاهی به کتاب خدای عزیز و جلیل و سنت پیامبرش؟ص؟، در قلب

۱- نور، ۳۵.

مهدی ما می روید، مانند روییدن زراعت بر نیکوترین حالت؛ پس کسی که از شما باقی بماند تا او را ببیند، باید در آن هنگام بگوید: سلام بر شما ای اهل بیت رحمت و معدن دانش و محل رسالت، سلام بر تو ای باقی مانده خدا در زمین او. (۱)

عبد اللَّه بن عبّاس از رسول خدا؟ص؟ روایت کند که فرمود:

خدای تعالی بر زمین نگاهی افکند و مرا از آن میان برگزید و پیامبر گردانید، سپس دوم بار نظری افکند و علی را برگزید و او را امام گردانید، سپس به من فرمان داد که او را برادر و ولی و وصی و خلیفه خود سازم، پس علی از من است و من از علی و او شوهر دخترم فاطمه و پدر دو سبطم حسن و حسین است. بدانید که خدای تعالی مرا و ایشان را حجت های بر بندگانش قرار داده است و از فرزندان حسین امامانی را قرار داده است که به امر من قیام کنند و وصیت مرا نگهدارند و نهمین آن ها قائم اهل بیتم و مهدی امتم است که در شمایل و اقوال و افعال شبیه ترین مردم به من است، او پس از غیبتی طولانی و حیرتی گمراه کننده ظهور کند و دین خدای تعالی را چیره گرداند و به یاری خدا و نصرت ملائکه خدا مؤید باشد، زمین را از عدل و داد آکنده سازد همان گونه که پر از ظلم و جور شده باشد. (۲)

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ بر روی منبر فرمود:

بدانید که خداوند نظری به اهل زمین نمود و از بین آنان من را انتخاب کرد. سپس نظر دیگری کرد و علی را انتخاب نمود به عنوان برادر، وزیر، وارث، جانشین و خلیفه ام دربین امتم و ولیِ همه ی مومنین بعداز من. هر کس ولیش علی است، ولیش خداست و هرکس او را دشمن بدارد خدا را دشمن داشته است. هر کس او را دوست بدارد خدا را دوست دارد و هرکس به او بغض بورزد به خدا بغض ورزیده است. او را جز مؤمن دوست نمی دارد و جز کافر مبغوض نمی دارد. او نور زمین بعد از من است. او قوام زمین بعد از من و باعث آرامش آن است. او کلمه ی تقوای خداوند و ریسمان محکم اوست. سپس حضرت این آیه را تلاوت نمود:

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۱۷ _ ۳۱۸، ح ۱۶.
۲- کمال الدین، شیخ صدوق، ص ۲۵۷.

«می خواهنـد نور خـدا را با دهانشان خاموش کننـد ولی خداونـد نور خود را به کمال می رساند اگر چه کافران را خوش نیاید». ای مردم شاهدان به غایبان بگویند. من خدا را بر این مردم شاهد می گیرم؛ بدانید که خداوند نظر دومی نمود و بعد از ما دوازده وصـی از اهل بیتم انتخاب نمود و آنان را برگزیدگان امتم قرار داد. آنان یکی پس از دیگری مثل سـتارگان در آسـمان هسـتند که هر ستاره ای غائب شود سـتاره ی دیگری طلوع می کند. آنان امامان هدایت کننده، هدایت شده اند که حیله ی کسانی که بر آنان حیله کنند و خواری کسانی که ایشان را خوار کنند به آنان ضرر نمی زند. آنان حجت های خداونـد در زمین و شاهـدان او بر خلقش و خزانه داران علمش و بیان کننـدگان وحیش و معدن های حکمتش هسـتند. هر کس از آنان اطاعت کند خدا را اطاعت کرده است و هر کس از آنان سـرپیچی کند معصیت خدا کرده است. آنان با قرآن و قرآن با آنان است. از قرآن جدا نمی شوند تا در حوض کوثر بر من وارد شوند. (۱)

پیامبر گرامی اسلام؟ص؟ در خطبه غدیر می فرمایند:

ای مردم به خدا و رسول و نور همراهش ایمان آورید (۲) پیش از آن که چهره ها را تباه و باژگونه کنیم یا چونان اصـحاب روز شنبه (یهودیانی که بر خدا نیرنگ آوردند) رانده شوید. به خدا سوگند که مقصود خداونـد از این آیه گروهی از صـحابه اند که آنان را با نام و نسب می شـناسم لیکن به پرده پوشـی کارشان مأمورم. آنک هر کس پایه کار خویش را مهر و یا خشم علی در دل قرار دهد (و بداند که ارزش عمل او وابسته به آن است).

مردمان! نور از سوی خداوند عزوجل در جان من، سپس در جان علی بن ابی طالب، آن گاه در نسل او تا قائم مهدی، که حق خدا و ما را می سـتاند، جای گرفته؛ چرا که خداوند عزوجل ما را بر کوتاهی کنندگان، ستیزه گران، ناسازگاران، خائنان و

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۲۳، ص ۳۲۰.
۲- اشاره به آیه (فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِی أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِیرٌ؛ پس به خدا و پیامبر او و آن نوری که ما فرو فرستادیم ایمان آورید، و خدا به آنچه می کنید آگاه است(؛ (تغابن، ۸).

گنه کاران و ستم کاران و غاصبان از تمامی جهانیان دلیل و راهنما و حجت آورده است.

روایات نشان می دهند که نور نازل شده با پیامبر گرامی اسلام که در آیه ۸ سوره تغابن به آن اشاره شده است امامان معصوم؟ع؟ است و با قیام حضرت ولی عصر این نور کامل می شود. در همین عصر خداوند با اتمام نور، دین خود را بر همه ادیان غلبه می دهد.

از امام کاظم؟ع؟ درباره قول خداوند در قرآن که می فرماید: «یریدون لیطفئوا نور الله بأفواههم» سوال شد؛ ایشان فرمودند:

یعنی می خواهند ولایت امیرالمؤمنین؟ع؟ را با پف دهانشان خاموش کنند. گفتم سپس خدای تعالی فرماید: «و خدا کامل کننده نور خویش است». فرمود: یعنی و خدا کامل کننده امامت است و امامت همان نور است و همان است که خدای عزوجل فرماید: «به خدا و رسولش و نوری که فرو فرستاده ایم ایمان آورید» مقصود از نور همان امام است.

عرض کردم: «اوست خدایی که رسول خود را به هدایت و دین حق فرستاده است»؛ (صف، ۹) فرمود: یعنی اوست که رسولش را به ولایت وصیش امر کرد و ولایت دین حق است. عرض کردم: «تا آن را بر هر دینی غالب کند» فرمود: یعنی آن را در زمان قیام قائم بر همه دین ها غلبه دهد، خدا می فرماید: «و خدا تمام کننده نور خود است» یعنی ولایت قائم «اگر چه کافران (به ولایت علی؟ع؟) نخواهند» عرض کردم: این تنزیل است؟ فرمود: آری، این حرف تنزیل است و اما غیر آن تاویل است. (۱)

دین در عصر ظهور

آن گونه که از آیات و روایات برداشت می شود با ظهور امام عصر، دین اسلام بر همه ادیان غلبه می کند. در یک بررسی جامع و کامل در روایات و سخنان ائمه معصومین؟عهم؟ به جرات می توان گفت که یکی از ویژگی های انکارناپذیر حکومت امام مهدی؟ع؟ جهان شمولی آن است.

۱- اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۱، ص ۴۳۲.

حکومت آن حضرت، شرق و غرب عالم را فرا می گیرد و آبادی در زمین نیست، مگر اینکه گلبانگ توحید از آن شنیده می شود و نسیم جان نواز عدل و داد، سراسر گیتی را سرشار می کند (۱).

«قرآن شریف می فرماید: «هُوَ الَّذِی أَرْسَلَ رَسُولَه ُبِالْهُدَی وَدِینِ الْحَقِّ لِیظْهِرَه ُعَلَی الدِّینِ کلِّهِ وَلَوْ کرِهَ الْمُشْرِکونَ؛ اوست کسی که پیامبرش را همراه با هدایت و دین حقّ فرستاد، تا بر تمامی ادیان چیره گرداند، هر چند برای مشرکان ناخوشایند باشد»؛ (توبه، ۳۳ و صف، ۹)، ولی تاکنون دین او بر همه ی ادیان الهی غلبه نکرده است، چه در زمان رسول اکرم؟ص؟ و یا اوصیای او؟ع؟ و منظور از غلبه ی اسلام بر ادیان، غلبه ی برهانی نیست، زیرا در زمان حضرت رسول اکرم؟ص؟ هم، چنین غلبه ای وجود داشت. بنابراین، مراد غلبه ی تکوینی است، نه غلبه ی تشریعی. پس باید زمانی باشد که دین اسلام بر ادیان غلبه ی تکوینی کند و آن بعد از ظهور حضرت حجت؟عج؟ است. هم چنین از این آیه ی شریفه استفاده می شود که مخالفین حضرت؟عج؟ مشرک اند، زیرا می فرماید: «وَلَوْ کرِهَ الْمُشْرِکونَ»؛ (۲)

حضرت علی؟ع؟ فرمود:

لتعطفن الدنیا علینا بعد شماسها عطف الضروس علی ولدها وتلی عقیب ذالک ونرید ان نمن علی الذین استضعفوا فی الارض؛

دنیا پس از چموشی، همچون شتری که از دادن شیر به دوشنده اش خودداری می کند و برای بچه اش نگه می دارد، به ما روی می آورد. (۳)

ابی بصیر از امام صادق؟ع؟ روایت کرده است که ایشان فرمودند:

آیا شما را خبر ندهم به آنچه که خدای صاحب عزت و جلال، هیچ عملی را که جز به آن عمل، از بندگان نمی پذیرد؟ گفتم: بله. فرمود: گواهی دادن به این که هیچ شایسته پرستشی جز خداوند نیست و این که محمد؟ص؟ بنده و فرستاده اوست و اقرار کردن به آنچه خداوند به آن امر فرموده و ولایت ما و بیزاری از دشمنانمان، یعنی خصوص امامان و تسلیم شدن به آنان و پرهیزکاری و تلاش و مجاهدت و اطمینان و انتظار قائم؟عج؟.

۱- سلیمیان، خدامراد. ۱۳۸۲. حکومت حضرت مهدی؟ع؟ تنها حکومت واحد جهانی. مجله مبلغان. شهریور و مهر ۱۳۸۲، شماره ۴۵.

۲- آیت الله بهجت، محمد تقی. ۱۳۸۰. غلبه ی اسلام بر ادیان در زمان ظهور حضرت حجت ـ عجّل اللّه تعالی فرجه الشّریف. دفتر تنظیم و نشر آثار حضرت آیت الله بهجت. http://www.bahjat.org/index.php/۲۰۱۱-۰۹-۰۸-۱۰-۵۹-۵۲/۱۵-۲۰۱۱-۰۹-۰۶-۰۸-۱۲-۱۹/۱۰۴۱-۲۰۱۲-۰۷-۱۲-۰۷-۵۲-۰۵.html.

۳- نهج البلاغه، حکمت ۲۰۹.

سپس (امام) فرمود: برای ما دولتی است که هر زمان خداونـد بخواهـد، آن را محقق می سازد. آنگاه (امام) فرمود: هر کس دوست می دارد از یاران حضـرت قائم؟عـج؟ باشد باید که منتظر باشد و در این حال به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نمایـد، در حالی که منتظر است، پس چنان چه بمیرد و پس از مردنش قائم؟عـج؟، به پا خیزد، پاداش او همچون پاداش کسـی خواهـد بود که آن حضـرت را درک کرده است، پس کوشش کنید و منتظر بمانید، گوارا باد بر شما ای گروه مشمول رحمت خداوند. (۱)

امام حسین؟ع؟ دراین باره فرمود:

منا اثنا عشر مهـدیا اولهم امیر المؤمنین علی بن ابیطالب؟عهما؟ و آخرهم التاسع من ولـدی و هو القائم بالحق یحیی الله تعالی به الارض بعـد موتها و یظهر به دین الحق علی الدین کله و لو کره المشـرکون؛ (۲)

دوازده هـدایت شده از ماست؛ اولین آن ها علی بن ابیطالب؟ع؟ و آخر ایشان نهمین فرزند از فرزندان من است و او قائم به حق است که خداوند به وسـیله او زمین را بعد از مردنش حیات می بخشد و دین حق را بر تمامی ادیان غلبه می دهد؛ اگرچه مشرکان را خوش نیاید.

امام رضا؟ع؟ از پدرانش از پیامبر اکرم؟ص؟ نقل کرده است که خداوند در شب معراج فرمود:

... و لاطهرن الارض بآخرهم من اعدائی و لاملکنه مشارق الارض و مغاربها؛

و به درستی زمین را به وسیله آخرین آن ها، (ائمه معصومین؟عهم؟) از دشمنانم پاک خواهم ساخت و گستره زمین را در فرمانروایی او قرار خواهم داد. (۳)

امام مهدی؟ع؟ با ایجاد مرکز واحد و مدیریت و حاکمیت یگانه الهی برای همه نژادها و کشورها، سبب اصلی جنگ و ظلم را از بین می برد. در روایتی از رسول گرامی اسلام؟ص؟ می خوانیم:

الائمه من بعدی اثنا عشر اولهم انت یا علی و آخرهم القائم الذی یفتح الله تعالی ذکره علی یدیه مشارق الارض و مغاربها؛

۱- بحارالانوار، علامه مجلسی، جلد ۵۲، ص ۱۴۰، ح ۵۰.

۲- عیون اخبار الرضا، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۶۹، ح ۳۶.

۳- همان، ص ۲۶۲، ح ۲۲؛ اصول کافی، شیخ کلینی، ج ۱، ص ۴۳۲، ح ۹۱.

پیشوایان پس از من دوازده نفرند؛ اولین آن ها تو هستی ای علی، و آخرین آن ها قائم است؛ همو که خداوند به دست او مشرق ها و مغرب ها (کنایه از تمامی کره زمین) را فتح خواهد کرد. (۱)

یکی از مفاهیمی که از همان ابتدا در ارتباط با مهدویت و ظهور منجی آخرین پدید آمد و در شمار عقاید دینی بسیاری از شیعیان درآمد مفهوم «حکومت واحد جهانی» است؛ به این معنا که با ظهور امام غایب، اسلام که تنها دین الهی و کامل و دارای شریعت جامع است، مقبول همگان خواهد شد و در آن زمان، ستمگران و جباران از مسند قدرت به زیر کشیده خواهند شد و پس از آن حکومت جهانی اسلام با زعامت و رهبری مستقیم آخرین امام معصوم و عادل بر پا خواهد شد و عدالت بر بنیاد دیانت و اخلاق در مقیاسی جهانی اجرا خواهد گشت.

در برخی از آیات قرآن به این حاکمیت اشاره شده است. همه آیات مربوط به جهانی بودن دین اسلام مؤید این معناست. بی تردید، زمانی فرا خواهد رسید که تنها دین حاکم بر جهان، اسلام خواهد بود. جهانی بودن دین اسلام و عدم اختصاص آن به قوم یا منطقه خاصی، از ضروریات این آیین الهی است و حتی کسانی که ایمان به آن ندارند می دانند که دعوت اسلام، همگانی بوده و به منطقه جغرافیایی خاصی محدود نبوده است.

افزون بر این، شواهد تاریخی فراوانی وجود دارد که پیامبر اکرم؟ص؟ به سران کشورها مانند قیصر روم و پادشاه ایران و فرمانروایان مصر و حبشه و شامات و نیز به رؤسای قبایل مختلف عرب و... نامه نوشتند و به سوی آنان پیک ویژه گسیل داشتند و همگان را به پذیرفتن این دین مقدس دعوت کردند و از پیامدهای وخیم کفر و روی گردانی از اسلام، بر حذر داشتند. اگر دین اسلام جهانی نبود چنین دعوتی عمومی انجام نمی گرفت و سایر اقوام و امت ها هم برای عدم پذیرش، عذری می داشتند (۲).

قرآن مجید این حقیقت را این گونه تصویر کرده است:

{إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ

۱- امالی، شیخ صدوق، ص ۹۷، ح ۹.

۲- آیت الله مصباح یزدی، محمد تقی. ۱۳۹۰. آموزش عقاید. شرکت چاپ و نشر بین الملل، چاپ اول ۱۳۹۰. ج ۲، ص ۱۱۶.

الْعِلْمُ بَغْيا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يكفُرْ بِآياتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ؛ دین در نزد خدا، اسلام (و تسلیم بودن در برابر حق) است و کسانی که کتاب آسمانی به آنان داده شد، اختلافی (در آن) ایجاد نکردند، مگر بعد از آگاهی و علم، آن هم به خاطر ظلم و ستم در میان خود و هر کس به آیات خدا کفر ورزد، (خدا به حساب او می رسد؛ زیرا) خداوند، سریع الحساب است}. (۱)

{وَمَنْ يبْتَغِ غَيرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ؛ و هر کس جز اسلام (و تسلیم در برابر فرمان حق،) آیینی برای خود انتخاب کند، از او پذیرفته نخواهد شد و او در آخرت، از زیانکاران است}. (۲)

{الْيوْمَ أَكمَلْتُ لَكمْ دِينَكمْ؛ امروز دین شما را برایتان کامل گردانیدم}. (۳)

با بهره گیری از این سخنان نورانی، مسلمانان به حقانیت، جامعیت، خاتمیت، جهان شمولی، و سرانجام جهان گستری و پیروزی و غلبه نهایی دین اسلام دست یافته اند.

در روایتی از امام باقر؟ع؟ چنین نقل شده است:

القائم منا منصور بالرعب مؤید بالنصر تطوی له الارض و تظهر له الکنوز یبلغ سلطانه المشرق والمغرب و یظهر الله عزو جل به دینه علی الدین کله و لو کره المشرکون فلا یبقی فی الارض خراب الا قد عمر و ینزل روح الله عیسی بن مریم؟عهما؟ فیصلی خلفه؛ قائم ما با انداختن بیم و هراس در دل ستمگران یاری می شود؛ با پشتیبانی (و حمایت از جانب خداوند) تائید می گردد؛ زمین برایش خاضع و تسلیم می شود؛ گنج ها و خزائن برایش آشکار و نمایان می شود؛ حکومت او شرق و غرب عالم را فرامی گیرد. خداوند به وسیله او دینش را بر تمامی ادیان چیرگی می بخشد؛ هرچند مشرکان کراهت داشته باشند. در زمین خرابی و ویرانی نمی ماند، مگر آن که آباد شود و عیسی بن مریم؟ع؟ از آسمان فرود آید و پشت سر او نماز گزارد. (۴)

۱- آل عمران، ۱۹.

۲- آل عمران، ۸۵.

۳- مائده، ۳.

۴- کمال الدین، شیخ صدوق، ج ۱، ص ۳۳۰، ح ۱۶.

به استناد این نوع روایات، هرگز تردیدی نخواهد ماند که حکومت حضرت مهدی؟ع؟ تمامی زمین را فرا خواهد گرفت. امام صادق؟ع؟ درباره ی غلبه دین خدا روی زمین می فرمایند:

إِذَا خَرَجَ الْقَائِمُ لَمْ يَبْقَ مُشْرِكٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَ لَا كَافِرٌ إِلَّا كَرِهَ خُرُوجَهُ؛ زمانی که قائم خروج کند، باقی نمی ماند بر روی زمین، مشرک و کافری مگر این که اکراه دارد از خروج او (۱) (۲).

۱- بحار الانوار، علامه مجلسی، ج ۵۲، ص ۳۴۷.

۲- مرکز پاسخگویی به علوم دینی، وبلاگ مذهبی. ۱۳۹۳. غلبه اسلام بر همه ادیان. http://www.askdin.com/thread۲۸۸۶۰-۶.html.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه ای
قائمیه
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹